

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавська державна аграрна академія

Кафедра бухгалтерського обліку

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-
ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

***Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції, присвяченої пам'яті професора,
заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка***

ПОЛТАВА 2019

«Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (м. Полтава, 23 квітня 2019 року). – Полтава, 2019. – 416 с.

Редакційна колегія:

Дорогань-Писаренко Л. О. – к.е.н., доцент, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, декан факультету обліку та фінансів.

Канцедал Н. А. – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, заступник декана по денній формі навчання зі спеціальності «Облік і оподаткування».

Плаксієнко В. Я. – д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку.

Яловега Л. В. – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, заступник завідувача кафедри бухгалтерського обліку з наукової роботи.

Лега О. В. – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку.

Конференція присвячена пам'яті видатного науковця, ветерана Великої Вітчизняної Війни, Заслуженого працівника вищої школи Української РСР, професора Дмитра Мусійовича Фесенка.

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розміщено результати досліджень вітчизняних науковців, присвячених актуальним проблемам та перспективам розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії (протокол № 12 від 27.05.2019 р.).

Дмитро Мусійович Фесенко
(1926-2012 рр.)

Науковий шлях Дмитра Мусійовича почався з навчання в аспірантурі Українського інституту економіки і організації сільськогосподарського виробництва та захисту кандидатської дисертації у 1967 році на тему «Планування, облік витрат і калькуляція собівартості продукції в колгоспах».

У тому ж році науковець був прийнятий на посаду доцента кафедри бухгалтерського обліку Полтавського сільськогосподарського інституту. З 1974 р. по 1988 р. працював проректором інституту з навчальної роботи, а з 1994 р. завідувачем кафедри бухгалтерського обліку. У 2001 р. професор Фесенко був обраний головою Полтавського регіонального відділення Федерації бухгалтерів, аудиторів і фінансистів АПК України.

Успіхи у науковій та навчально-методичній роботі Дмитра Мусійовича відмічені багатьма відзнаками, зокрема: член методичної Ради Міністерства сільського господарства СРСР (1975 р.); Заслужений працівник вищої школи Української РСР (з 1986 р.); член Методичної Ради з бухгалтерського обліку та звітності Міністерства аграрної політики України; ветеран Великої Вітчизняної Війни, має численні ордени та має медалі, зокрема «За доблесну працю».

З під пера Д. М. Фесенка випущено більше 180 науково-методичних праць і розробок (зокрема 28 підручників і посібників).

Зміст

<u>1. Облік і оподаткування: проблеми теорії, методології та організації</u>	
<i>Алексєєнко Н.М.</i> <i>Науковий керівник: Матюха М.М.</i> ВІДОБРАЖЕННЯ ДАНИХ ПО ОСНОВНИМ ЗАСОБАМ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ЗВІТНОСТІ	16
<i>Артеменко Н.В.</i> УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК	18
<i>Баклицька М. Р.</i> <i>Науковий керівник: Лега О.В.</i> ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ	21
<i>Безверхий К. В.</i> СПІВВІДНОШЕННЯ НЕДОЛІКІВ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ПРОЦЕСУ ЇЇ ФОРМУВАННЯ	23
<i>Бечко В. П.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ КРАЇН ЄС	25
<i>Білоцерківець В. В., Завгородня О. О.</i> ВІД ПРОФІЛАКТИКИ ДО ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ІНСТРУМЕНТАРІЮ НАПЕРЕДОДНІ НОВОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ: РЕЦЕПТИ НЕОКЛАСИЧНОЇ ТЕОРІЇ ОПОДАТКУВАННЯ	29
<i>Білоус А.І., Кривчун О. Ю.</i> <i>Науковий керівник: Яловега Л. В.</i> ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ	32
<i>Борщова А. В., Чиркова Т. С.</i> <i>Науковий керівник: Кулик В. А.</i> ОБЛІКОВІ ПОЛІТИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗГІДНО З ВИМОГАМИ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ	35
<i>Брік С.В.</i> ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ: ДЕЯКІ НЮАНСИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ	37
<i>Буйнецька А. С., Войтенко В. В.</i> <i>Науковий керівник: Яловега Л. В.</i> НЕОБОРОТНІ АКТИВИ: ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ	40
<i>Булах Л. А.</i> ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА РЕМОУНТ ТА ПОЛІПШЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	43

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Бурсова Т. О. <i>Науковий керівник: Лега О. В.</i> ПОДАТКОВІ ТА ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ СПРАВЛЯННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ	46
Бут-Гусаим А. А., Купрейчик Д. В. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОНТРОЛЯ И УЧЕТА ТОПЛИВА ПО МАГНИТНЫМ КАРТАМ	49
Вишиван Б. М., Рилєєв С. В. ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	51
Гембарська Н. Є. ОБЛІК ГАРАНТІЙ І ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ІСНУЮЧА ПРАКТИКА ТА ПРОПОЗИЦІЇ	54
Годнюк І. В., Вольська А. О. АКТУАРНИЙ ОБЛІК ЯК СИСТЕМА ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ	57
Голубович К. О. <i>Научный руководитель: Малевский Э. З.</i> ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ЗАТРАТ	59
Грибовська Ю. М. ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОБЛІК	62
Гроза В. О., Хоман Л. Л. <i>Науковий керівник: Кулик В. А.</i> РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДОХОДИ І ВИТРАТИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ	64
Губарик О. М., Одношевна О. О. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ С(Ф)Г «ПРОМІНЬ»	65
Давидюк Т. В. АВС-МЕТОД КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ	68
Єланська Н. О. <i>Науковий керівник: Марина А. С.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	71
Єніна А. О. ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ БЕЗПЕК НА МІКРО- ТА МАРКОРІВНЯХ	74
Єрмакова Д. В., Детюк О. Р. <i>Науковий керівник: Лега О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ЧЕТВЕРТОЇ ГРУПИ	77

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Єрмолаєва М. В., Тереминко Т. С. АМОРТИЗАЦІЙНІ ВІДРАХУВАННЯ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ	81
Зимогляд Я. О., Мозжаров В. В. <i>Науковий керівник: Кулик В.А.</i> ОЦІНКА В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	83
Іванова В. В. <i>Науковий керівник: Косата І. А.</i> ОТРИМАНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА: ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ	84
Ілюха І. А., Лук'яненко Т. С. <i>Науковий керівник: Кулик В.А.</i> ОБЛІК АКРЕДИТИВІВ	87
Качмар О.В., Гадуняк О.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	88
Коваль С.В., Соколова М.П. ПРОБЛЕМА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	91
Колєсніченко А.С. ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	94
Коломієць А. І. <i>Науковий керівник: Матюха М.М.</i> СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	96
Корчагіна В.Г. ДОРЕЧНІСТЬ КРЕАТИВНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ	98
Косата І. А., Г.С. Кличова ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	101
Косата І. А., Мостова В. М. РОЛЬ ДОКУМЕНТАЦІЇ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	103
Коцар М. О. <i>Науковий керівник: Мац Т. П.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ АМОРТИЗАЦІЇ	106
Кустолян О. Г., Луценко О. О. <i>Науковий керівник: Мокієнко Т. В.</i> ПРИНЦИПИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕТАПИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА	108
Кучеренко Т.Є. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	111

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Кушнір К.Д., Примуш Ю. С. ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	114
Литвин О. Ю., Опанасенко В. І. ДО ПИТАННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	117
Литвин О. Ю., Остапенко В. Ю. КОНЦЕПЦІЇ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ	120
Лубкей Н. П., Гураль О. Я. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ	122
Макарушко Н. Н. <i>Научний керівник: Невдах С.В.</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ВЕДЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИИ	125
Малинич Г.М. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПІЛЬГ	127
Малун Є.О. <i>Науковий керівник: Пономарьова Т.В.</i> ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК, ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	129
Матвійчук Л.О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ	131
Матюха М. М. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИМИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	134
Михайлюк В.В. <i>Науковий керівник: Шматковська Т.О.</i> ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	137
Мізік Ю. І., Шпакова О. О. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ НА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ	139
Мішенський В.В. <i>Науковий керівник: Катан Л.І.</i> ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	141
Назаренко О. В. ТОЧКА ПОВТОРНОГО ЗАМОВЛЕННЯ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ЯК ВАГОМА КОМПОНЕНТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	144
Найденко О. Є. ПРИНЦИПИ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ПОДАТКОВОГО	

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

ЗАКОНОДАВСТВА: СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ	147
Нелюба А.И., Чернорук С.В. АНАЛИЗ ДЕЙСТВУЮЩЕЙ СИСТЕМЫ ПО ВЗИМАНИЮ ПЛАТЕЖЕЙ ЗА ПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫМИ РЕСУРСАМИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	149
Оляднічук Н. В. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ	153
Остапенко Т. М. ЕКВАЙРИНГ ЯК МЕХАНІЗМ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ, ДОХОДІВ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ Й ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ	156
Пантелєєв В. П., Титаренко Г.Б., Предко І. Ю. ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ТА РЕЗЕРВІВ ПІДПРИЄМСТВ У НОРМАТИВНІЙ БАЗІ ОБЛІКУ	157
Панченко І. Г. <i>Науковий керівник: Яловега Л. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАМОВНОГО МЕТОДУ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	160
Перетяцько Т. М. <i>Науковий керівник: Яловега Л. В.</i> ДОЦІЛЬНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	162
Пісоченко Т. С. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЄСТРУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ТОВАРІВ У 2019 РОЦІ	164
Пліщенко В. О., Литвяк А. Є., <i>Науковий керівник: Мокієнко Т. В.</i> СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	165
Пономаренко Н.В. ПРОБЛЕМИ СПІВІСНУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКІВ	168
Пономарьова Т. В., Ваколюк А. О. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРЕСИВНОЇ ШКАЛИ ОПОДАТКУВАННЯ З ПДФО	171
Пономарьова Т. В., Ткаченко М. Д. АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ЯК ОСНОВНОГО ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2017-2018 РОКИ	174
Пономарьова Т. В., Толстова А. С. ДЕЯКІ ПИТАННЯ СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПРИ ОПЛАТІ ТОВАРІВ/РОБІТ ТРЕТЬОЮ ОСОБОЮ	176
Поплюйко К. В. <i>Науковий керівник: Ходаківська Л. О.</i> ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ ОБЛІКУ	179

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Приймак І. В., Іщенко А. М. <i>Науковий керівник: Мокієнко Т. В.</i> ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ	181
Радіна Т. С., Сабадирь О. О. <i>Науковий керівник: Яловега Л. В.</i> ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ	184
Рилєєв С.В. СОЦІАЛЬНИЙ ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ БІЗНЕСУ: СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	187
Романченко Ю. О., Довгопола Т. А. ВИЗНАННЯ ТА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	190
Романченко Ю. О., Зотєєв В. О., Копча В. М. ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ДОХОДІВ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ	192
Романченко Ю. О., Олефір М. М. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ОБЛІКУ ЗАПАСІВ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ	195
Романченко Ю. О., Пучка І. В. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	198
Руденко М. І., Шпак А. І. <i>Науковий керівник: Кулик В.А.</i> РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ І ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ЗВІТНОСТІ	200
Саванчук Т. М. ПОВОРОТНА ФІНАНСОВО ДОПОМОГА: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ	201
Семанюк В. З. КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ	204
Сидоренко В. А., Щелганова А. С. <i>Науковий керівник: Лега О. В.</i> ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	207
Ситник М. В., Семенюк Ю. О. <i>Науковий керівник: Романченко Ю. О.</i> ПРЕДМЕТ І ПОНЯТТЯ ДОГОВОРУ ПІДРЯДУ	211
Сіренко І. О., Кірій С. П. <i>Науковий керівник: Лега О. В.</i> ОРЕНДНА ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ: ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ	214
Скрипник М.Є. ЕКОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	217

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Скрипник С. В. ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАКУПІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН У ФІЗИЧНИХ ОСІБ	220
Сузанська О.І. <i>Науковий керівник: Косата І.А.</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ У СКЛАДІ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ	223
Сухомлінова В. В., Куришко Я. О. <i>Науковий керівник: Кулик В.А.</i> РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО АКТИВИ У ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ	226
Терен В.П. <i>Науковий керівник: Рилєєв С.В.</i> СОЦІАЛЬНИЙ ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ: СУТЬ, ПРИНЦИПИ, МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	228
Ткаченко О.С. ВІДОБРАЖЕННЯ ДОХОДІВ В ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	230
Тютюнник С. В., Мартиненко А. М. ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ	232
Ходзицька В. В. ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЙ: ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	235
Циган К.А. <i>Науковий керівник: Циган Р.М.</i> ОПЕРАЦІЇ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ	238
Ціцька Н.Є., Малецька О.І. НОВОВВЕДЕННЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ЗА МСФЗ	240
Чабанюк О. М., Кузьмінська К. І. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОСУДУ, СТОЛОВИХ ПРИБОРІВ, СТОЛОВОЇ БІЛИЗНИ, САНСПЕЦОДЯГУ ТА ВИРОБНИЧОГО ІНВЕНТАРЮ У ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТА	243
Чернецька О.В. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПІДПРИЄМЦІВ	245
Чубка С.Б. <i>Науковий керівник: Матюха М.М.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ	248
Шамрай В. Г., Зал Д. А., <i>Науковий керівник: Лега О. В.</i> ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ В СТЯГНЕННІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ	

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

ВАРТІСТЬ	251
<i>Шепель І.В.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	254
<i>Шубіна М. І., Баранець В. М.</i> <i>Науковий керівник: Прийдак Т. Б.</i> РОЗРАХУНКИ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ	257
<i>Юр'єва І. А.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	259
<i>Яковенко С.Л.</i> РОЛЬ ОБЛІКУ В ЗАПОБІГАННІ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ	262
<i>Яценко В. Ф.</i> ПОБУДОВА ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ І БУХГАЛТЕРСЬКОЇ СЛУЖБИ ПІДПРИЄМСТВА: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ І ПРОЦЕСНИЙ ПІДХОДИ	264
<u>2. Економіко-теоретичні аспекти розвитку фінансово-кредитних систем, банківської справи та страхування</u>	
<i>Алексеєнко Л. М.</i> ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	266
<i>Алексеєнко М. Д.</i> БАНКІВСЬКІ ДЕПОЗИТИ: ПРОБЛЕМАТИКА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ	269
<i>Артем'єва І. О.</i> МОНЕТАРНА ТА МАКРОПРУДЕНЦІЙНА ПОЛІТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ	272
<i>Атамась Г. П.</i> АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСІБ ЇХ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ	274
<i>Ачкасова С. А.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНДЕКСНОГО МЕТОДУ ДЛЯ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ	277
<i>Бага Л. Г., Порохняк Н.В.</i> СУЧАСНІ ТЕОРІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН	279
<i>Безкровний О. В., Павличева Я. В., Шевченко С. Ю.</i> ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ: ВИДИ ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ВТІЛЕННЯ	282
<i>Бережна Л.В., Снитюк О.І.</i> ПОТОЧНИЙ РІВЕНЬ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ: АРГУМЕНТИ ЗА ТА ПРОТИ	286
<i>Бікусов А. А., Кулінько О. І.</i> <i>Науковий керівник: Борисова І. С.</i> СУТНІСТЬ ТА СИСТЕМА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	288

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Близнюк А. В. <i>Науковий керівник: Єгорова О. М.</i> АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СТРАХОВОГО РИНКУВ УКРАЇНИ	291
Брик Г.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ІНТЕРНЕТ-СТРАХУВАННЯ	293
Волобуєва Ю.В. <i>Науковий керівник: Косата І.А.</i> ЗАПРОВАДЖЕННЯ МСФЗ В УКРАЇНІ	296
Головчик Е.А., Гаврилик Ю.П. <i>Научный руководитель: Голикова А.С., ассистент</i> РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ КОНСОЛИДИРОВАННОГО БЮДЖЕТА ПО УРОВНЯМ БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	298
Доценко І. О., Маєвська К. О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	301
Дроботя Я. А. ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	304
Карсюк Е.С., Чернорук С.В. ТАМОЖЕННЫЕ ПЛАТЕЖИ КАК ИСТОЧНИК ДОХОДОВ БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	306
Квасній О.Р. РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	309
Копачевська Г.В., Чернікова О.В., Зворська Н.В. <i>Науковий керівник: Панкратова Л.А.</i> ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	311
Крамарчук С. П., Крамарчук Т. Р. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ	315
Красюк І.О., Сергійчук О.О. ОРГАНІЗАЦІЙНО -ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА	318
Макуха С. М. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	320
Мамедов А.М. <i>Научный руководитель: Невдах С.В.</i> МЕТОДИКА АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЛЕЙ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ	323

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Масляникова А.С. <i>Науковий керівник: Рудик О.Г.</i> ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	326
Новік І.О., Андрєєв А.Р. КРИПТОВАЛЮТА - ІННОВАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	329
Паливода А.А., Чернорук С.В. РАЗВИТИЕ МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	330
Петренко В. О., Бражник Л. В. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	333
Плясуля І. І. <i>Науковий керівник: Зайцева Л. О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	336
Подаков Є.С. ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ	338
Полулях К.С., Костюк А.М. <i>Науковий керівник: Панкратова Л.А.</i> БЕНЧМАРКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	341
Савчук А.В. <i>Науковий керівник: Чернорук С.В.</i> ФИНАНСИРОВАНИЕ БАНКАМИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ МАЛОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО	344
Сова К.В., Онищенко О.В. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В РОЗРІЗІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА АКТУАРНОГО АСПЕКТІВ	347
Шишко О.Б. <i>Науковий керівник: Герасименко О.В.</i> АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	350
Юринець З.В., Юринець Р.В., Мицишин І.Р. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА НЕСТІЙКОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА	353
Ярошевич Н.Б. БОРГОВЕ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В ГАЛУЗЕВОМУ РОЗРІЗІ	356
<u>3. Аудит: роль, значення та перспективи розвитку</u>	
Бержанір І. А., Кутащук В. В. АУДИТ: НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ	359

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Зайка В.В. <i>Науковий керівник: Назаренко І.М.</i> АУДИТ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ, МЕТОДИКА ТА ПРОЦЕС АЛГОРИТМІЗАЦІЇ	361
Льченко Є.О. <i>Науковий керівник: Орехова А.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ	364
Карсюк Е.С., Малевский Э.З. РАЗВИТИЕ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	366
Книшек О.О., Синельник В. С. ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ПІД ЧАС АУДИТУ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	368
Корчагіна В.Г., Бондаренко О.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ АУДИТУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ	371
Лукаш В.В. <i>Науковий керівник: Орехова А.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	374
Надточий І.О. <i>Науковий керівник: Назаренко О. В.</i> АУДИТ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	376
Омельченко О. І., Островський Д. М., ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МИТНОГО ПОСТ-АУДИТУ В УКРАЇНІ	379
Panteleiev V.P. MODERN FACTORS OF THE DEVELOPMENT OF INTERNAL AUDIT	381
Пристемський О.С., Чайка А.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	384
Рагуліна І.І., Зінченко А.В. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	386
Рогіз Л.О. <i>Науковий керівник: Орехова А.І.</i> КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА	388
Савченко О.І., Верютіна В.Ю., Побережна К.В. РОЗВИТОК СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	391
Савчук А.В. <i>Науковий керівник: Малевский Э.З.</i> СУЩНОСТЬ І СПЕЦИФИКА БАНКОВСЬКОГО АУДИТА	394
Сало Ф.В. <i>Науковий керівник: Герасименко О.В.</i>	

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ПІДПРИЄМСТВ	396
<i>Sakhno L.A.</i> INTERNATIONAL STANDARDS ON AUDITING: CONCEPT OF CHANGES	399
<i>Струг Л. В.</i> <i>Научный руководитель: Стахивич В. М.</i> СВЯЗЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ АУДИТА С НАЦИОНАЛЬНЫМИ ПРАВИЛАМИ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	402
<i>Sudak G., Sulyma A., Polischuk. Y. A.</i> DEVELOPING AND DISRUPTING FACTORS OF CONSULTING INDUSTRY	404
<i>Терещенко А.С.</i> <i>Науковий керівник: Орехова А.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	407
<i>Ходаківська Л. О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	409
<i>Шевченко Д.С.</i> <i>Науковий керівник: Орехова А.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ	413

1. Облік і оподаткування: проблеми теорії, методології та організації

Алексєєнко Н.М., студ. гр. МгЗОА-18(л)

Науковий керівник: Матюха М.М., доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

ВІДОБРАЖЕННЯ ДАНИХ ПО ОСНОВНИМ ЗАСОБАМ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ЗВІТНОСТІ

Підготовка звітності завершує обліковий процес. Від якості звітності – в першу чергу від її достовірності залежить наскільки вірними будуть управлінські рішення, прийняті на її основі. Управлінська звітність за операціями з основними засобами в рамках ведення управлінського обліку розділяється на дві групи:

1) контрольні звіти, що засвідчують правильність даних перенесених із бухгалтерського обліку і розрахованих коригувань. При веденні автоматизованого обліку найчастіше це так званий ІТ-контроль, який допомагає впевнитися в тому, що всі факти господарських операцій враховані для цілей управлінського обліку;

2) якщо підприємство веде відоособлений управлінський облік то проводиться ідентифікована звірка оборотів і сальдо по даним бухгалтерських рахунків. Вихідні дані національного обліку та перенесені дані повинні збігатися. Виявлені розбіжності означатимуть помилку перенесення даних або наявність змін, внесених в бухгалтерські дані після здійснення перенесення. Слідом за звіркою перенесених даних і виконанням коригуючих проведення необхідно перевірити результати відображення конкретних операцій. Такий підхід дозволяє побудувати звітність за відхиленнями.

На практиці при формуванні звітності використовують два її типи контрольні або за відхиленням. Але для двох типів звітності формування звітності існують аналогічні механізми побудови. Серед таких механізмів можна виділити контрольні заходи щодо формування управлінської звітності по основних засобах за їх характеристиками:

1. виявлення об'єктів, по яких не була нарахована амортизація. Алгоритм контролю: сума нарахованої амортизації по об'єкту основних засобів в бухгалтерському обліку не дорівнює нулю, сума амортизації в управлінському обліку з цього ж об'єкту дорівнює нулю. Різниця повинна бути виявлена.

2. виявлення об'єктів, вибуття які відображено для цілей управлінського обліку. Алгоритм розрахунку аналогічний описаному вище.

3. перевірка суми первісної вартості. У звіті наводяться дані про об'єкти, по яким первісна вартість за даними управлінського і міжнародного обліку відрізняється від національного. Сума розбіжностей має співпадати з сумою виконаних коректувальних записів.

Даний алгоритм контролю має включати в себе порівняння показників наведених у звітності:

- з попереднім періодом, що допомагає виявити коливання, що вказують на можливі помилки;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- з плановими показниками, що виявленні як обґрунтування застосування норм амортизації, так і якості планування - наприклад, чи були включені в бюджет витрат закупівлі конкретних основних засобів, чи складений план введення об'єктів в експлуатацію.

Аналіз, як правило, здійснюється за агрегованими показниками, за такою класифікацією:

1. Група основних засобів (використовується певний рівень ієрархічного довідника за аналітичним розрізом). У цьому розрізі аналізуються склад основних засобів і сума наанкопиченої амортизації. Цей аналітичний розріз допомагає розподілити витрати по амортизації за звітний період по відповідним бюджетам. У холдингових структурах витрати послуг, що надаються одним підприємством групи іншому, можуть розраховуватися через зазначену аналітику, через центри фінансової відповідальності в аналітичному розрізі не тільки як інструмент бюджетування, а й служити для цілей ведення обліку за міжнародними стандартами, оскільки вартість послугу відокремленому звіті про прибутки і збитки підприємства холдингу підлягає перекласифікації в певну статтю.

2. Бюджетна стаття витрат. За цим показником здійснюється аналіз сум амортизації, віднесеної на виробничу собівартість, управлінські та комерційні витрати. При внутрішньому аудиті підсумкових звітних показників вони перевіряються на достовірність. Виділяють наступні перевірки. Технічно перевірка здійснюється шляхом перевірки різниці між сальдо кінцевим і сальдо початковим рахунку 13 «Знос (амортизація) основних засобів» із сумою витрат, відображених в звіті про прибутки і збитки. Можлива причина відхилень повинна пояснюватися фактом вибуття основних засобів у звітному періоді і списання сум накопиченої амортизації на спеціальний рахунок вибуття основних засобів. Далі оборот дебетовий за рахунком 10 «Основні засоби» порівнюється з оборотом кредитовим за рахунком 15 "Капітальні інвестиції" - різниця повинна бути пояснена. Можливою причиною відхилення може бути врахування результатів інвентаризації основних засобів у звітному періоді.

3. Формується підсумкова контрольна таблиця, в якій відображається сума по основним операціям основних засобів на підприємстві. В таблиці проставляються: початкове сальдо по рахунках основних засобів, амортизації і капітальних вкладень; суми нарахованої амортизації; суми операцій з вибуття об'єктів; сальдо кінцеве за рахунками в розрізі обраної аналітики із зазначенням операцій, що отримані розрахунковим шляхом і порівнюється із сальдо в обліковій системі.

Така перевірка дозволяє виявити невірно відображені в обліку операції як за методологією обліку, так і за сумою відображених операцій. Необхідно відзначити, що звітні форми, які використовуються для управлінського персоналу, повинні бути регламентовані внутрішніми обліковими стандартами - це допомагає уникнути їх дублювання. У багатьох компаніях в даний час поряд з затвердженими готовими формами звітності використовуються звіти, що формуються в комп'ютерних облікових системах. Інформаційні технології

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

надають можливість проведення аналізу даних, необмежену кількість.

Підводячи підсумок, необхідно відмітити, що при використанні інформаційних технологій підприємство може скласти звітність будь-якого об'єму, в будь-якому аналітичному розрізі. Головний принцип при цьому – дотримання стандартів ведення обліку основних засобів, та вміння скористатися можливостями обліковою інформаційної системи підприємства, попередньо розробивши для цього логічні регламентуючі документи.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / *Відомості Верховної Ради*. 2000. №11. С. 112.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92. *Все про бухгалтерський облік*. №14 від 13.02. 2008 р.

Артеменко Н.В.

ст. викладач кафедри економічного аналізу та обліку
Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Інститут»

УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Управління вартістю підприємства – це система методів впливу на внутрішні фактори підприємства й опосередковано – на фактори зовнішнього середовища з метою забезпечення його динамічного розвитку, підвищення стійкості у зовнішньому середовищі, інвестиційної привабливості за допомогою досягнення зростання його вартості. Завдання управління вартістю як базового методу забезпечення стратегічної конкурентоспроможності бізнесу можна звести до такого:

Основними специфічними властивостями підприємства як товару, що впливають на відображення його вартості в системі бухгалтерського обліку, є:

- ініціативна поведінка керівництва підприємства;
- зовнішнього середовища, що стосується підприємства, вартість якого визначається;
- результати функціонування підприємства, що утворюються під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. У цій дихотомії зовнішні (ринкові) чинники мають превалюючу роль, що має бути обов'язково враховано при розробці облікового забезпечення системи управління вартістю підприємства, зокрема, при обранні методу оцінки вартості підприємства [1].

З метою визначення вартості підприємства застосовуються різні методи, які за своїм змістом і специфікою застосування згруповано в три підходи.

Дохідний підхід базується на принципі очікування. Вартість об'єкта може бути встановлена як його здатність приносити дохід у майбутньому. Цей підхід засновано на застосуванні двох методів оцінки: капіталізації прибутку й дисконтування грошових потоків.

Перший з них передбачає, що вартість частки власності на підприємстві

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

дорівнює поточній вартості майбутніх доходів. При використанні методу капіталізації (капітальних активів) визначаються доходи від володіння нерухомістю підприємства, здачі її в оренду, від можливого приросту вартості нерухомості при її реалізації в майбутньому.

Метод капіталізації (капітальних активів) в оцінці майна підприємства застосовується в основному для оцінки малих підприємств, а також для спрощеного розрахунків вартості підприємства, коли потрібно зробити експрес-оцінку. Метод доцільний до застосування в ситуації, коли очікується, що підприємство протягом тривалого періоду часу буде одержувати приблизно однаковий прибуток або темпи його росту будуть стабільні [2].

Застосування методу капіталізації включає етапи аналізу фінансової звітності; вибору капіталізованого об'єкта прибутку; розрахунку обґрунтованої ставки капіталізації; обчислення попередньої вартості підприємства; внесення виправлень на наявність непрацюючих активів; проведення виправлень на контрольний або неконтрольний характер оцінюваної частки.

Основними документами для здійснення оцінки є: баланс, звіт про прибутки й збитки за останні три роки. У звіті з оцінки вказується, чи підлягала звітність аудиторській перевірці.

Визначення ринкової вартості підприємства за допомогою порівняльного підходу базується на використанні цінних мультиплікаторів. Останні виражають співвідношення між ринковою ціною підприємства або його акцій і фінансовою базою. У якості фінансової бази використовують виторг від продажу товарів, прибуток, грошовий потік, дивідендні виплати й ін.

Вибір здійснюється між декількома варіантами:

- прибуток останнього звітного року;
- прибуток першого прогнозного року;
- середня величина прибутку за ряд останніх років.

Для розрахунків ставки капіталізації використовуються моделі: оцінки вартості фінансових активів (Capital Asset Pricing Model, CAPM); середньозваженої вартості капіталу (Weighed Average Cost Of Capital, WACC); кумулятивної побудови.

Розрахунки вартості підприємства методом дисконтування грошових потоків (Discounted Cash Flow, DCF) базуються на тому, що потенційний інвестор не заплатить за підприємство суму грошових коштів вищу за поточну вартість майбутніх доходів. Власник не продає своє підприємство за ціною нижче поточної вартості прогнозованих грошових потоків. У результаті переговорів сторони неминуче прийдуть до угоди про ринкову ціну предмета купівлі-продажу, рівної поточної вартості майбутніх доходів.

Даний метод оцінки вважається кращим з погляду інвестиційних мотивів, оскільки будь-який інвестор, що вкладає кошти в діюче підприємство, у підсумку одержує не набір активів, а потік майбутніх доходів, який дає можливість окупити вкладені кошти, дістати прибуток і підвищити свій добробут [2].

Ринковий (порівняльний) підхід припускає, що для оцінки підприємства на

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

фондовому ринку знаходиться компанія-аналог (галузь, вид діяльності тощо). Розрахований за показниками відкритої компанії-аналога коефіцієнт (мультиплікатор) переноситься на розглянуте підприємство, що дозволяє встановити, приблизну вартість (з урахуванням необхідних коригувань) компанії, якби вона розмістила свої акції на ринку.

Перевагою ринкового підходу є орієнтація на фактичні ціни купівлі-продажу аналогічних об'єктів. Ціна фіксується ринком і здійснюється її коригування, що забезпечує порівнянність аналога з аналізованим об'єктом. Перевагою ринкового підходу є також реальне відображення попиту та пропозиції на конкретний об'єкт інвестування, оскільки ціна угоди максимально враховує ситуацію на ринку.

Недоліки застосування на практиці ринкового підходу полягають у наступному:

- базою для розрахунків є звітні показники, які не завжди враховують справжні аспекти діяльності й перспективи розвитку підприємства в майбутньому;

- необхідна наявність реальної економічної інформації не тільки по оцінюваному підприємству, а й аналогічних компаніях. Збір додаткової інформації про підприємства-аналоги, як правило, ускладнений;

- необхідно робити коригування шляхом внесення виправлень у проміжні розрахунки й підсумкову величину вартості об'єкта.

Витратний (майновий) підхід передбачає, що вартість підприємства розглядається з погляду понесених раніше витрат. Зазначений підхід будується на затвердженні, що підприємство коштує стільки, скільки коштують в існуючих цінах належні йому активи за мінусом зобов'язань. Для реалізації методів даної групи потрібна оцінка витрат відтворення всіх активів підприємства, обчислених у ринкових цінах.

Термін «вартість підприємства» насамперед використовувався в економічній теорії. В подальшому це поняття знайшло застосування в системі бухгалтерського обліку, де стало можливим визначення історичної (фактичної) та справедливої вартості підприємства.

Ціна в економічній теорії формується під впливом попиту і пропозиції, а в бухгалтерському обліку – виходячи із витрат.

В бухгалтерському обліку вартість підприємства є вартістю його чистих активів.

Бухгалтерський облік повинен:

- надавати інформацію для управління вартістю підприємства;

- надавати інформацію про вартість підприємства.

Ринкова вартість підприємства формується за межами системи бухгалтерського обліку. Для відображення різниці між ринковою і балансовою вартістю підприємства застосовують рахунок 19 «Гудвіл». Даний рахунок має такі субрахунки: 191 «Гудвіл при придбанні», 193 «Гудвіл при приватизації (корпоратизації)».

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Список використаних джерел:

1 Корягін В. Бухгалтерський облік вартості підприємства як специфічний товар. Бухгалтерський облік і аудит. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. № 4 (55). 2012. С. 304 – 308.

2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік. Навчальний посібник для студентів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”. Житомир: ЖІТІ, 2000. 448с.

Баклицька М.Р.,

здобувач вищої освіти за ступенем магістр
Науковий керівник: **Лега О.В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ

На даний момент щодо визначення поняття і класифікації логістичних витрат є дискусійним питанням, відсутнє таке поняття, як «логістичні витрати». Тому, це викликає у багатьох науковців суперечки щодо цього терміну (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «логістичні витрати»

Автор	Визначення
Моїсеєва Н.К. [4]	Логістичні витрати представляють собою грошове вираження використаної робочої сили, засобів і предметів праці, фінансові витрати і різні негативні наслідки форс-мажорних подій, які обумовлені просуванням матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, товарів) на підприємстві та між підприємствами, а також підтриманням запасів
Гаджинський А.М. [1]	Логістичні витрати – це витрати на виконання логістичних операцій
Яценко Г. [6]	Логістичні витрати – це сума всіх витрат, пов’язаних з виконанням логістичних операцій, таких як організація закупівлі, доставка, організація зберігання, доставка споживачеві
Крикавський Є.В. [2]	логістичні витрати як позатехнологічні витрати просторово-часового переміщення різних форм матеріальних потоків підприємства та витрати, пов’язані з управлінням логістичною діяльністю, а також вартість альтернативних можливостей інвестування капіталу та збитки внаслідок некорисних подій, які унеможливили заплановану роботу підприємства, спричинили пошкодження та/або повну втрату його активів
Міротін Л.Б., Ташбаєв Е. [3]	Логістичні витрати – це витрати на елементарні і комплексні логістичні операції, втрати від іммобілізації засобів, витрати на логістичне адміністрування, збитки від недостатньої якості логістичного менеджменту і сервісу
Сумець О.М. [5]	Під логістичними витратами слід розуміти зменшення економічних вигід у вигляді вибуття матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів, що забезпечують просування матеріальних активів у межах логістичної системи або ланцюга поставок

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Підсумовуючи попередні надбання зарубіжних та вітчизняних дослідників, можна сформулювати висновок, що логістичні витрати – це витрати з логістичних операцій в грошовому або негрошовому виразі (матеріальному, трудовому, інформаційному) у різних ланках роботи підприємства (адміністративна, загальновиробнича, збут, постачання), що забезпечують подальшу рівномірну роботу підприємства.

Оскільки у вітчизняній нормативно-правовій базі відсутнє визначення «логістичних витрат», їх класифікація характеризується низкою розбіжностей.

Першою спробою класифікації даних витрат для потреб обліку зробив Міротін Л. Б., запропонувавши поділяти логістичні витрати за такими видами: продуктивні витрати, витрати на підтримку логістичного бізнесу, витрати на нагляд (інших учасників бізнесу), збиткові витрати [3].

Сумець О. М. вважає за правилом, поділити витрати за ознакою «участь у відтворювальному процесі» такими групами, як поточні та капітальні [5].

В свою чергу, Гаджинський В.М. виділяє логістичні витрати на переміщення матеріалів і витрати запасів [1], а на думку Крикавського В.Є. логістичні витрати для потреб управлінського обліку слід групувати за порядком визначення фінансових результатів на витрати, що включаються у собівартість продукції (витрати на продукт), та витрати, що не включаються до собівартості продукції (витрати періоду); залежно від способу віднесення витрат на об'єкт витрат (прямі та непрямі); за поведінкою або ознакою змінності чи реагування витрат на зміни параметрів діяльності (постійні та змінні) [2].

З огляду вище сказаного, у відображенні фінансового обліку слід поділити логістичні витрати:

- за видами діяльності (операційна, інша);
- за елементами витрат (матеріальні, на оплату праці, на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати);
- за участю у відтворювальному процесі (поточні, капітальні);
- за призначенням (логістичні витрати у постачанні, у збуті, у адмініструванні);
- за періодом (поточні логістичні витрати звітного, майбутнього та минулого періодів).

До підсумку нашого дослідження пропонуємо до уваги такий план рахунків 9 –го класу за участю логістичних витрат:

- 911 «Логістичні витрати на виробництво»;
- 921 «Логістичні витрати на адміністрування»;
- 931 «Витрати на збут»;
- 932 «Логістичні витрати на транспортування»;
- 933 «Логістичні витрати на виконання та замовлення».

Субрахунки в свою чергу слугуватимуть за видами логістичних витрат.

Отже, у сучасній логістиці існує різноманітна класифікація логістичних витрат, але задовольнятися повністю чіткими критеріями неможна, бо кожен вчений відстоює свою точку зору, а у нормативно правовій базі відсутня

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

інформація за логістичні витрати.

Список використаних джерел:

1. Гаджинский А. М. Логистика : Учебник для высших и средних специальных учебных заведений. 2-е изд. М. : Информационно-внедренческий центр «Маркетинг», 2000. 375 с.
2. Крикавський Є. В. Логістичне управління : підручник. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2005. 684 с.
3. Миротин Л. Б., Ташибаев Э. Логистика для предпринимателя: основные понятия, определения, положения и процедуры : уч. Пособие. М. : ИНФРА-М, 2002. 252 с.
4. Моисеева Н. К. Экономическая логистика : учебник. М. : Инфра-М, 2008. 528 с.
5. Сумець О. М. Рекомендації щодо запровадження синтетичного обліку логістичних витрат на підприємстві. *Логистика: проблемы и решения*. 2011. № 4 (35). С. 42 – 47.
6. Яценко Г. Не совсем очевидные нюансы порождают большие проблемы с толкованием термина «логистические затраты». *Логистика: проблемы и решения*. 2011. № 3. С. 66 – 67.

Безверхий К.В. , к.е.н.,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

СПІВВІДНОШЕННЯ НЕДОЛІКІВ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ПРОЦЕСУ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Частіше всього при впровадженні інтегрованої звітності беруть до уваги її численні переваги, проте без врахування недоліків такої звітності. Отже, актуальним питанням буде дослідження співвідношень недоліків інтегрованої звітності та процесу її формування (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця співвідношення недоліків інтегрованої звітності та процесу її формування

№ з/п	Найменування недоліків	Процес формування інтегрованої звітності				
		Під-готовка	Скла-дання	По-дання	Затверд-ження	Опри-люднення
1	Необхідність збалансування професійних, адміністративних, нормативних вимог при підготовці інтегрованої звітності	+	+	+	+	+
2	Складність обліку інформаційних інтересів всіх груп стейкхолдерів в одному звіті	-	+	-	-	-
3	Складність визначення ключових показників діяльності	+	+	-	-	-
4	Трудомісткий і витратний процес переходу від звичайного виду звітності до інтегрованої	+	+	+	+	+

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

№ з/п	Найменування недоліків	Процес формування інтегрованої звітності				
		Під-готовка	Скла-дання	По-дання	Затверд-ження	Опри-люднення
5	Нерозвиненість систем обліку в області стійкого розвитку несе додаткові ризики забезпечення достовірності даних інтегрованої звітності	-	+	-	-	-
6	Відсутність єдиних вимог для підготовки інтегрованої звітності	+	+	+	+	+
7	Відсутність офіційного перекладу стандарту, присвяченого підготовці інтегрованої звітності	+	+	+	+	+
8	Необхідність наявності спеціалістів високого рівня для складання інтегрованої звітності	-	+	-	-	-
9	Неможливість порівняння інформації представленої різними компаніями	-	+	-	-	-
10	Підготовка інтегрованої звітності вимагає знань у багатьох галузях	+	+	-	-	-
11	Незадоволеність менеджерів через необхідність розкривати інформацію за межами звичайного процесу звітності	+	+	-	-	-
12	Складність оцінки нефінансових активів	-	+	-	-	-
13	<i>Відсутність єдиної методики підготовки, складання, подання, затвердження та оприлюднення інтегрованої звітності*</i>	+	+	+	+	+
14	<i>Залучення до процесу формування інтегрованої звітності не тільки бухгалтерської служби підприємства*</i>	+	+	-	-	-
15	<i>Трудомісткий процес складання інтегрованої звітності*</i>	-	+	-	-	-
16	<i>Відсутність спеціалізованого програмного забезпечення для підготовки, складання та подання інтегрованої звітності*</i>	+	+	+	-	-

* – запропоновано автором

Джерело: розроблено автором

Сформована матриця співвідношення недоліків інтегрованої звітності та процесу її формування (табл. 1) дозволила окреслити нагальні питання щодо формування інтегрованої звітності підприємства без вирішення яких гальмується її подальший розвиток у практиці звітування, а їх вирішення пришвидшить впровадження інтегрованої звітності підприємства як в Україні, так і за кордоном.

Зупинимося на такому недоліку, як відсутність єдиної методики

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підготовки, складання, подання, затвердження та оприлюднення інтегрованої звітності, що впливає на співставність показників такої звітності, а саме унеможливорює порівняння інтегрованих звітів підприємств різних секторів економіки.

Наступним недоліком, що було виділено нами в процесі проведеного дослідження є залучення до процесу формування інтегрованої звітності не тільки бухгалтерської служби підприємства, але й інших служб підприємства, що потребує злагоджену взаємодію між суб'єктами, які задіяні у процесі формування інтегрованої звітності стосовно обміну інформацією для цілей підготовки та складання, що включається в інтегрований звіт підприємств.

Трудомісткий процес складання інтегрованої звітності підприємства як недолік, пов'язаний в першу чергу зі значним обсягом різносторонньої інформації, яка відображається у вищевказаному звіті, що підлягає залученню до його складання різних структурних підрозділів підприємства.

Відсутність спеціалізованого програмного забезпечення для підготовки, складання та подання інтегрованої звітності тісно пов'язано з трудомісткістю процесу складання інтегрованої звітності, адже відсутня автоматизація процесу формування інтегрованої звітності. Тому, актуальним буде для ІТ-сфери розробка відповідного спеціального програмного забезпечення для автоматизації процесу підготовки, складання та подання інтегрованої звітності, але тільки тоді, коли буде сформовано єдину методичку підготовки, складання та подання такої звітності.

Бечко В. П., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва

**НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРЯМОГО
ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО
ДОСВІДУ КРАЇН ЄС**

Одне з найважливіших завдань будь-якої держави - забезпечення належного оподаткування, що реалізує фіскальну, соціальну, регулюючу і стимулюючу функції.

Варто зазначити, що податкові системи зарубіжних держав, зокрема держав-членів ЄС, більшою мірою є ефективними й справедливими, оскільки дозволяють досягти всіх цільових параметрів податкових надходжень із мінімальними втратами економічної ефективності, а також створюють сприятливе податкове середовище для іноземних інвесторів. При цьому ефективність їх системи оподаткування залежить від: спрямованості податкової політики, внеску різних податків у створення ВВП, економічної обґрунтованості існуючих ставок оподаткування, а також ефективності податкового адміністрування.

Порівняльний аналіз показників ефективності систем оподаткування рейтингу Doing Business свідчить про те, що відставання України від держав-членів ЄС та розвинених провідних країн світу загалом є істотним за рядом таких показників, як частка податків у ВВП, час на сплату податків, розмір податкових

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

ставок [5].

Дослідження умов, принципів і ставок оподаткування в державах-членах ЄС та інших зарубіжних країнах із розвинутою ринковою економікою дозволило зробити висновок про те, що політика розвинених зарубіжних держав у сфері прямого оподаткування спрямована на вирівнювання умов конкуренції, забезпечення вільного переміщення капіталу та праці.

Вивчення і застосування досвіду розвинених зарубіжних держав, а в переважній більшості держав-членів ЄС, що обумовлено обранням Україною курсом на євроінтеграцію, стосовно побудови ефективних систем оподаткування безперечно дозволить Україні модернізувати національну систему оподаткування, зменшити податкове навантаження на бізнес, забезпечити достатній рівень соціального підтримання населення, що сприятиме інтеграції України в європейський економічний простір. При цьому встановлення нових податків та вдосконалення існуючих повинно сприяти економічному розвитку України в довгостроковій перспективі. В ідеалі система оподаткування повинна стимулювати інвестиційну активність, а податкове навантаження - бути адекватним і досяжним для будь-якого платника податку.

Якщо брати до уваги політику ЄС в галузі прямих податків, то необхідно зазначити, що вона загалом спрямована на те, щоб вирівняти умови конкуренції, забезпечити вільне пересування капіталів і створити сприятливий податковий режим. До останнього часу національні режими оподаткування в цій сфері залишалися багато в чому несумісними, що підтверджується значним розходженням у розмірах ставок із податку на прибуток корпорацій та податку на доходи фізичних осіб.

Безперечно, що найефективнішим податковим інструментом регулювання підприємницької (зокрема, інвестиційної) діяльності є податок на прибуток (корпоративний податок). У докризовий період можна було спостерігати, як більшість держав-членів ЄС знижували його базову ставку, щоб залучити якомога більші обсяги капіталу до економіки держави.

Особливої актуальності на сьогодні набуває реформування податку на прибуток підприємств в Україні. Зокрема, у 2018 році досить масштабною була дискусія щодо введення замість податку на прибуток податку на виведений капітал. Для визначення доцільності його запровадження в Україні пропонуємо звернути увагу на досвід України щодо сплати податку на прибуток, а також досвід зарубіжних держав щодо оподаткування виведеного капіталу.

Якщо порівняти частку податкових надходжень від податку на прибуток підприємств до бюджету України у ВВП, то маємо таку картину: з 2012 до 2015 року частка податку на прибуток підприємств у ВВП країни скоротилася з 3,8 до 2,0 %, коли загалом усі податкові надходження за ці роки становили 24,3; 23,5; 25,2 % у ВВП країни. Відповідно очевидно є тенденція до скорочення частки податку на прибуток підприємств у ВВП України. При цьому за 2015 рік частка податку на прибуток підприємств у зведеному бюджеті країни становила 40 млн грн із 652 млн грн, а це, у свою чергу 7 %.

За перший квартал 2016 року загалом було сплачено 13,8 млрд грн податку на

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

прибуток підприємств, з яких 11,3 млрд грн (80 %) сплатили 1 086 платників, або 0,4 %, серед яких переважно державні підприємства та юридичні особи з іноземним капіталом [3].

Фактично маємо ситуацію, відповідно до якої основний тягар зі сплати податків на прибуток підприємств покладається на плечі 0,4 % платників податку, які сплачують близько 90 % надходжень від цього податку. Більше того, підприємці не залишили поза увагою недоліки системи оподаткування України та використали їх для того, щоб зменшити свої податкові зобов'язання. Станом на 2016 рік близько 8 000 великих підприємств задекларували збитки на загальну суму більше ніж 1 трлн грн за попередні роки, здебільшого для того, щоб уникнути оподаткування податком на прибуток. У той самий час ці підприємства якимось дивним чином знайшли кошти на проведення транзакцій із кіпрськими компаніями, виводячи з економіки країни мільярди доларів щорічно. У такій ситуації страждає передусім чесний бізнес, вимушений конкурувати з компаніями, які, по суті, майже не сплачують податку до бюджету [4]. Отже, податок на прибуток підприємств діє неефективно, оскільки дозволяє не платити нічого до бюджету України, а виводити зароблене за кордон.

Беручи до уваги досвід Естонії щодо реформування податку на прибуток підприємств, яка перша серед держав-членів ЄС запровадила оподаткування розподіленого прибутку, можна стверджувати, що Україна, замінивши податок на прибуток податком на виведений капітал, отримала б такі переваги:

- перехід на одну з найбільш конкурентоспроможних моделей оподаткування;
- істотний вплив на зростання інвестицій в економіку;
- бухгалтерський ефект у вигляді відображення реального прибутку підприємств;
- позитивний вплив на продуктивність робочої сили;
- поліпшення структури інвестицій [1].

Так, за 15 років із часу свого впровадження така модель оподаткування продемонструвала свою високу ефективність у сучасних реаліях світової економіки. Згідно з даними Податкового фонду - провідної незалежної організації США з дослідження податкової політики - на цей час саме Естонія має найбільш конкурентоспроможну податкову систему в ОЕСР.

Також Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал» передбачена трирівнева система ставок податку на виведений капітал, зокрема 5, 15 та 20 %. На нашу думку, ідея введення податку на виведений капітал зробить інвестиційний клімат у країні більш привабливим, а обсяг внутрішніх інвестицій в економіку України становитиме понад 500 мільярдів гривень за наступні 5 років, що, у свою чергу дасть поштовх до зростання вітчизняної економіки і приріст ВВП до 1,5 % щороку [4]. Крім того, впровадження податку на виведений капітал дозволить знизити рівень прихованого виведення капіталу, який наразі існує в державі.

Переходячи до оподаткування доходів фізичних осіб, необхідно зазначити, що важливим аспектом оподаткування доходів у державах-членах ЄС є додержання

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

принципу соціальної справедливості. Цей принцип реалізується на основі існування прогресивної шкали оподаткування доходів.

Натомість Україна використовує плоску шкалу оподаткування доходів, хоча прогресивна шкала оподаткування застосовується до пасивних доходів фізичних осіб, таких як дивіденди, роялті, пенсійні виплати, розмір яких перевищує 10 тис. грн. Зазначені пасивні доходи оподатковуються ПДФО за ставкою 15 % (у разі перевищення 17 %). Зважаючи на досвід зарубіжних держав та українські реалії, ми вважаємо, що застосування прогресивної шкали оподаткування всіх доходів фізичних осіб, а не лише пасивних в Україні є доцільним. Відповідно підвищення податкового навантаження для багатих і зменшення - для малозабезпечених верств населення повинні стати одними з цілей реформування системи оподаткування в частині податку на доходи фізичних осіб.

На відміну від України в зарубіжних особливістю системи оподаткування доходів, як вже було зазначено вище, є застосування прогресивної шкали оподаткування. Середня ставка ПДФО становить 20 % річного доходу, а у деяких країнах фізичні особи взагалі звільняються від оподаткування якщо їх річний дохід не перевищує певну цифру. У свою чергу найбільші ставки з податку на доходи фізичних осіб становлять 45-50 %.

Доцільно зазначити, що досвід держав-членів ЄС показав, що зниження верхньої межі в оподаткуванні доходів громадян стало сприяти, перш за все, зростанню власних особистих заощаджень громадян, і тим самим дало змогу інвестувати вільні від оподаткування гроші на прогресивні економічні напрямки. Варто відзначити, що одночасно збільшилося споживання товарів та продукції, як результат почала розвиватися економіка та поступово знизилася ціни. Впровадження в життя прогресивної системи оподаткування в державах - членах ЄС дозволили зменшити рівень інфляції, зміцнити позиції національної валюти на економічному ринку та збільшити розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян у багатьох європейських країнах загалом [2].

Варто зазначити, що в Україні, на нашу думку, найефективнішою буде виступати наступна прогресія в оподаткуванні податку на доходи:

- 1) для до доходів до 2 мінімальних заробітних плат - 10 % від отриманого доходу + 35% єдиного соціального внеску;
- 2) для доходів від 2 до 3,5 мінімальних заробітних плат - 13 % від отриманого доходу + 35 % єдиного соціального внеску;
- 3) для доходів від 3,5 до 7 мінімальних заробітних плат від отриманого доходу в 16% + 35 % єдиного соціального внеску;
- 4) гранична ставка в 20 % до доходів понад 7 мінімальних заробітних плат.

На нашу думку таке поступове підвищення ставки ПДФО дасть певний час для пристосування і налагодження системи державного контролю за справлянням такого податку.

Таким чином, загальнодержавне оподаткування в Україні на сьогодні не є досконалим та потребує адаптації до вимог та стандартів ЄС, відповідно:

- 1) запропоновано відмовитися від оподаткування доходів платників податків за єдиною ставкою та ввести прогресивне оподаткування за чотирма рівнями;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

розподілити тягар зі сплати єдиного соціального внеску між роботодавцем і найманими працівниками;

2) обґрунтовано доцільність введення податку на виведений капітал замість податку на прибуток підприємств. Разом з тим для залучення додаткових інвестицій в економіку держави запропоновано запровадити систему податкових кредитів та пільгового оподаткування для інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Дубровський В.І. Реформа оподаткування доходів підприємств (корпоративного податку) як ключова частина ліберальної податкової реформи в Україні. 2016. № 5. URL: <http://iset-ua.org/ru/doslidzhennya/item/46-reforma-opodatkuvannj-pributku-liberal>. (дата звернення 03.04.2019 р.)

2. Думчиков М. О. Використання досвіду країн ЄС у побудові якісної податкової системи. *National law journal: theory and practice*. 2017. № 5 (27). С. 73–78. (дата звернення 03.04.2019 р.)

3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://bank.gov.ua/control/uk/index>. (дата звернення 03.04.2019 р.)

4. Офіційний сайт журналу Ліга. Фінанси. Налог на выведенный капитал: олигархи VS белый бизнес. URL: <http://finance.liga.net/ekonomika/opinion/nalog-na-vyvedennyu-kapital-oligarhi-vs-belyu-biznes> (дата звернення 02.04.2019 р.)

5. Doing Business 2017. URL: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2017>. (дата звернення 01.04.2019 р.)

Білоцерківець В.В., д.е.н., професор,
професор кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління,

Завгородня О.О., д.е.н., професор,
професор кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління,

Національна металургійна академія України

**ВІД ПРОФІЛАКТИКИ ДО ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ІНСТРУМЕНТАРІЮ
НАПЕРЕДОДНІ НОВОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ:
РЕЦЕПТИ НЕОКЛАСИЧНОЇ ТЕОРІЇ ОПОДАТКУВАННЯ**

Чергова доба проспериті у світовій економіці наприкінці 2010-х рр. поступово наближається до свого завершення. На обрії все більш загрозливих обрисів набувають передвісники нової глобальної економічної кризи, її ще нещодавно ілюзорні примари ущільнюються, просочуються у наше сьогоднішнє, втілюються вже зараз у цілком реальні проблеми на конкретних ринках, нагадуючи про неминучість настання похмурого Завтра. Сподівання, що неблаганні економічні закони саме цього разу зроблять людству жадане виключення, є цілком марними – настання кризи невідворотне. Проте дискусійними залишаються питання щодо шляхів мінімізації її негативних наслідків, скорочення її тривалості, механізмів її утримання в певних рамках.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Попередня глобальна криза та її пролонгація в добу Великої Рецесії справили надзвичайний вплив як на наше повсякденне життя та розуміння власного місця у світі, так й на арсенал інструментарію державного регулювання економіки. Протягом останнього десятиліття у ньому пальму першості міцно утримував комплекс заходів монетарної політики. Грандіозні програми кількісного пом'якшення слідували одна за одною в країнах Північної Америки та Європи. Не залишались осторонь цього процесу й країни, що розвиваються, де першу скрипку грала КНР. Такі спроби підживлення національних економік виявились цілком вдалимими – монетарні ін'єкції забезпечили досить стійкі тренди економічного зростання як у більшості країн-реципієнтів, так й в світовій економіці в цілому.

Проте тривала профілактична грошово-кредитна експансія мала й негативні наслідки – одержувачі стали хворобливо залежними від неї. Сполучені Штати завдяки наявності потужної ринково-орієнтованої економіки, розбудованої на принципах лібералізму, поступово (незважаючи на запеклу дискусію у наукових колах та жорстку боротьбу між групами впливу в уряді) позбавляються від пут політики кількісного пом'якшення, ретельно готуючи резерви для зустрічній майбутньої кризи. В Європі, на жаль, ситуація має більш похмурий характер – згортання політики дешевих грошей загрожує негайним зануренням в економічну кризу, що детермінує орієнтири діяльності центральних банків щонайменше на найближчі два роки.

Слід констатувати, що напередодні нового економічного лихоліття резерви монетарного інструментарію купірування його наслідків виявились майже повністю вичерпаними. Тож уряди будуть змушені перейти до інвентаризації наявного арсеналу заходів податкової політики та політики державних витрат, що неодноразово доводили свою ефективність під час економічних криз та перегрівів. У цьому контексті на особливу увагу заслуговують наробки виразників майнстрому сучасної економічної науки - представників неокласики. Проблемні питання теорії і практики фіскальної політики доволі активно розроблялись в межах неокласики, одним із найвідоміших досягнень якої справедливо вважається розширене трактування [1,2] фіскального мультиплікатора.

Представники неокласичної школи, ґрунтуючись на теорії факторів виробництва Ж. Б. Сея, розглядають фіскальні заходи як один з чинників, що впливає на рух національного виробництва, і з цих позицій закликають до зростання ефективності фіскальної політики, наголошуючи на проблемах оптимізації співвідношення поміж видатками та доходами держбюджету, їх внутрішнього змістовного наповнення. Представники неокласичного напрямку запевняють, що необхідною передумовою створення ефективно функціонуючого господарства є безперечне зниження податкового тягаря на національних виробників і скорочення державних видатків, насамперед трансакційних.

Так, прибічники найбільш впливової в межах неокласицизму неоконсервативної течії – відомі економісти – М. Вейденбаум, Г. Стайн, Д. Хау,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

А. Лаффер, Г. Рольтген, М. Фрідмен та інші створили теоретичний фундамент економічної політики розвинутих країн, що неодноразово протягом останніх 40 років доводила свою надзвичайну ефективність (рейганоміка, тетчерізм, курс уряду Г. Коля, ранньої А. Меркель тощо). Заявивши про хибність кейнсіанських рецептів, вони висунули концепцію ефективної пропозиції, обґрунтовуючи положення, що пропозиція приймає активну участь в формуванні попиту, а тому держава, скорочуючи загальний обсяг фінансування агентів ринкового процесу, зобов'язана інтенсифікувати змістовне наповнення своїх видатків, спрямувавши значну їх частину на потреби розвитку новітніх технологій, стимулювання корпорацій до проведення фундаментальних наукових досліджень, безупинного зростання професійно-кваліфікаційного та інтелектуально-освітнього потенціалу нації. Не дивно, що така доктрина призвела до значного скорочення обсягу державної опіки в багатьох галузях, а насамперед соціальної, та екстенсивного послаблення державного втручання в господарський механізм. Стверджуючи, що державні видатки в значній частині випадків не тільки не дають відповідного ефекту, а, навпроти, призводять до зростання збитків суспільства загалом [3], неокласики закликають до переносу центру ваги від короткострокових програм до довгострокових заходів, що будуть спрямовані на перебудову інфраструктурних засад функціонування національного господарства.

Значних змін зазнала податкова політика розвинутих країн Заходу під впливом концепції представника неокласицизму А. Лаффера, що передбачала існування стійкого зв'язку між динамікою податкових ставок та відповідними надходженнями до державних установ. Його формальний вираз є результатом об'єднання двох протилежне спрямованих векторів: податкової ставки та податкової бази; якщо перша зростає, то друга скорочується, та навпаки. Відповідно цього робиться висновок, що мають місце нормальна та забороняюча зони оподаткування, конкретні розміри котрих залежать від еластичності випуску продукції за податковою ставкою, а завданням уряду є визначення точки ефективної норми оподаткування, за якої обсяг потенційних надходжень досягає свого максимуму.

Неоконсерваторам не бракувало аргументів, щоб довести наявність зв'язку між скороченням податкового тиску та позитивною динамікою темпів економічного зростання, тому і не дивна популярність, якої набула концепція А. Лаффера у 80-х роках. Втілення останньої в практику під час реформи 1981 р. у США значно сприяло здійсненню процесу глобального переходу американської промисловості до високотехнологічного виробництва, активного використання досягнень сучасного етапу науково-технічного прогресу, обумовило інвестиційний бум 80-х років, але не дозволило уряду подолати вкрай загрозливу тенденцію перманентного зростання державного боргу, що частково пояснюється нерішучою політикою керуючих органів, бо успіх аналогічних заходів в європейських країнах не викликає сумніву.

Вирізною рисою неоконсервативних концепцій була відмова від хіксіанського положення щодо переваг прямого оподаткування над непрямим.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Неможливість наведення поважних математичних контраргументів, брак логічно бездоганних доказів примушували приховувати слабкість теоретичних конструкцій заплутаною псевдоматематичною аргументацією з одного боку, та міркуваннями про необхідність припинення деградації системи економічних стимулів підприємництва з іншого, обумовлювали значний еkleктизм конституйованих неоконсерваторами принципів політики «нейтральних податків». Остання як засада ефективного функціонування національного виробництва активно пропагується німецькими дослідниками Г. Шмольдерсом, Г. Рольтгеном, Е. Шмаленбахом, американськими У.Андерсоном, Д. Джойнсом, англійськими Д. Мідлтоном, Л. Емері та іншими. Але не викликає сумніву, що втілення такої адиференціації податкового тиску в короткостроковому періоді дасться взнаки на динаміці загального споживчого попиту в бік його скорочення, що не сприятиме виходу національної економіки з майбутньої кризи. Проте запропоновані заходи, гадаємо, будуть досить плідними у тривалому періоді.

Список використаних джерел:

1. Гайгер Л.Т. Макроэкономическая теория и переходная экономика: пер. с англ. М.: Инфра-М, 1996. 560 с.
2. Сакс Дж.Д., Ларрен Ф.Б. Макроэкономика. Глобальный подход: пер. с англ. М.: Дело, 1996. 848 с.
3. Стігліц Дж.Е. Економіка державного сектора: пер. з англ. К.: Основи, 1998. 854 с.

Білоус А.І., Кривчун О. Ю.,
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Яловега Л. В.,** к. е. н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

**ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ
ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ**

В умовах розвитку економічної системи, що визначається зростанням нормативно-інформаційного навантаження як на управлінський персонал суб'єкта господарювання, так і на працівників його бухгалтерії, потребує постійного удосконалення організації бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим, саме комплексна автоматизація обліково-управлінської діяльності підприємства, що базується на новітніх інформаційних технологіях, забезпечить ефективно управління сільськогосподарським підприємством.

Автоматизація облікового процесу вносить значні зміни щодо його організації. Водночас, із допоміжного засобу електронно обчислювальна техніка перетворюється на визначний фактор системи обліку, що видозмінює способи обробки інформації, за яких забезпечується різна швидкість надання звітних даних. Проте першочергове призначення будь-якої бухгалтерської програми є максимальне полегшення праці облікового персоналу та зведення

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

ймовірності помилок до мінімуму.

У підґрунтя раціональної організації автоматизованої системи бухгалтерського обліку покладено наступні принципи: обробка й збереження великої кількості економічно однорідних одиниць облікової інформації; автоматизована обробка облікових даних безпосередньо в АРМ-і бухгалтера; здійснення оперативної вибірки інформації з великого інформаційного масиву даних; виконання складних математичних розрахунків; можливість швидкого отримання паперових копій будь-якого документу; багаторазове відтворення дій, здійснених один раз; взаємодія бухгалтера з інформаційною системою у діалоговому режимі [2].

Бухгалтерська звітність є інформаційною системою, за допомогою якої здійснюють розрахунки показників фінансового аналізу суб'єкта господарювання [1]. У фінансових звітах міститься інформація щодо рентабельності, ліквідності активів, платоспроможності підприємства. Ці відомості необхідні діючим або потенційним користувачам для прийняття стратегічно важливих для підприємства рішень.

В Україні широкого розповсюдження набула автоматизована програма «1С: Бухгалтерії 8.3» завдяки своїм додатковим можливостям. Система даної програми призначена для вирішення широкого спектру облікових задач, що стоять перед сучасним підприємством. Більше того, програмний продукт «1С: Підприємство 8.3» може бути адаптований до будь-яких особливостей обліку на конкретному суб'єкті господарювання. Це універсальний програмний продукт для автоматизованого ведення бухгалтерського та податкового обліку, що вміщує формування обов'язкової регламентованої звітності.

Основними перевагами використання автоматизованої системи «1С: Підприємство 8.3» є: налаштування системи як на специфіку окремого підприємства, так і на можливі зміни в законодавстві; наявність кваліфікованої підтримки користувачів системи з боку розробників (навчання та оперативні консультації); можливість роботи з іншими джерелами бухгалтерської інформації, такими, як система зв'язку «Клієнт-банк», «М.Е.Дос» та інші.

До складу «1С: Бухгалтерії 8.3» входить набір регламентованих звітів (форма, порядок складання, терміни подання яких визначаються різними державними органами). До форм регламентованої звітності належать: форми фінансової звітності; податкові декларації та розрахунки; форми статистики та інші. Ці форми входять до складу конфігурації «1С: Бухгалтерії 8.3» й оновлюються водночас із оновленням самої конфігурації.

Для роботи з регламентованими звітами у «1С: Бухгалтерії 8.3» призначена спеціальна обробка «Регламентована звітність» (меню «Звіти» – «Регламентована звітність» – «Регламентовані звіти вбудовані»). Панель «Регламентована звітність» складається з двох основних частин: перша – список видів регламентованих звітів; друга – журнал звітів і журнал вивантаження форм звітності в електронному вигляді.

Альтернативним доступом до регламентованих звітів є довідник «Регламентовані звіти». У даному довіднику кожен регламентований звіт

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

представлено окремим елементом які об'єднано у групи за видами звітності. У системі можливе редагування груп звітів і окремих звітів у довіднику (додавання, вилучення та переміщення). Для цього призначені піктограми «Стрілка вгору» і «Стрілка вниз». Водночас натисканням на кнопку «Оновити» відновлюється список звітів у першочерговому вигляді.

Для формування нового регламентованого звіту у «1С: Бухгалтерії 8.3» із списку звітів довідника «Регламентована звітність» обрається необхідний звіт із опцією «Новий». У діалоговому вікні встановлюється періодичність подання та період складання звіту та натискається опція «Заповнити», після чого буде виконано розрахунок за даними інформаційної бази та формування фінансової звітності. Під час підготовки друкованої форми звіту система автоматично розбиває його на сторінки й нумерує. Для роботи зі збереженими регламентованих звітів призначено журнал звітів в якому відображається список усіх сформованих й збережених звітів.

Регламентована звітність подається до державних органів, у форматі, що затверджений наказом ДПАУ «Про затвердження формату (стандарту) електронного документа звітності платників податків» № 351 від 19.08.2005 р. у файли з розширенням XML. Даний сервіс активізується при натисканні на опції «Вивантаження» – «Вивантажити в xml». Для формування та подання фінансової звітності суб'єктами господарювання використовується програмний продукт «М.Е.Дос» – система електронного документування, що уможлиблює працювати з документами різних типів та призначення.

Для створення, обробки, збереження та подачі фінансової звітності до контролюючих органів телекомунікаційними засобами, у програмі «М.Е.Дос» передбачено модуль «Реєстр звітів». Перед початком створення форми фінансового звіту обирається звітний період, а із загальної групи «Бланки» необхідний бланк, шляхом вибору опції «Створити». Бланк звіту після відкриття автоматично заповнюється даними із ідентифікаційної картки реквізитів підприємства. Після заповнення документу його перевіряють шляхом обрання опції «Наступні дії» – «Перевірити звіт». У разі виявлення програмою «М.Е.Дос» помилок, на екран червоним кольором відсвітяться поля, що підлягають корегування, а на вкладці «Помилки» виводиться перелік рекомендацій щодо їх виправлення. Після виправлення звіт перевіряється повторно.

Для підписання документів у «М.Е.Дос» налаштований комплект підписів: меню «Адміністрування» – «Параметри системи» – «Підпис». Звіт підписується із опції «Наступні дії» – «Передати звіт на підпис» – «Підпис» – тип підпису «Бухгалтер-Керівник-Печатка», шляхом введення паролю у відповідне поле секретного ключа. Після підписання документів їх передають до контролюючих органів, шляхом обрання опції «Подати у контролюючий орган». Як результат у меню «Протокол», з'явиться запис про відправку. У разі прийняття звіту контролюючими органами, генерується відповідь у вигляді «Повідомлення про прийом документу» та «Квитанція з результатами обробки звіту», що надходять у «М.Е.Дос» як звичайна вхідна кореспонденція.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Узагальнюючи вище викладене, можна зробити висновок, що на ринку інформаційних технологій провідні позиції традиційно мають ті бухгалтерські програми, які задовольняють вимоги користувачів щодо формування різних видів бухгалтерської звітності. Автоматизація облікового процесу уможлиблює істотно полегшити працю бухгалтера, підвищити оперативність та точність облікової інформації, уможлиблює здійснювати економічний та фінансовий аналіз роботи підприємства та пошуку резервів щодо підвищення ефективності цієї роботи. Наразі використання програмного продукту «1 С: Бухгалтерія 8.3», забезпечує найбільш повний спектр можливостей для ведення обліку. Тільки за умови вибору можна максимізувати ефективність та ведення облікової діяльності, що безумовно є необхідним кроком на шляху до розвитку і процвітання підприємства.

Список використаних джерел:

1. Клименко О. В. Інформаційні системи і технології обліку : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2008. 320 с.
2. Удовиченко А. В. Організація облікового процесу на підприємстві з використанням програмного продукту «1С: Бухгалтерія» / «Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю»: Матеріали науково-практичної конференції студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях), випуск 4. Полтава : ПДАА, 2018. С. 86–88.

Борцова А. В.,

магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,

Чиркова Т. С.,

магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,

Науковий керівник: **Кулик В.А.**, д.е.н., доцент,
ВНЗУ «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОБЛІКОВІ ПОЛІТИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗГІДНО З ВИМОГАМИ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

У національній обліковій практиці зміст поняття «облікова політика» визначено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно із зазначеним нормативно-правовим документом, облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» дає визначення обліковим політикам підприємства, визначаючи зміст цього поняття у множині. Згідно з МСБО 8, облікові політики – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності.

Між цими визначеннями є відмінності:

- міжнародне визначення використовує поняття «облікові політики» як

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

такі, що застосовуються тільки при складанні та поданні фінансової звітності. У межах національного законодавства облікова політика встановлюється як для ведення обліку, так і для складання звітності;

– відповідно до МСБО «облікові політики» включають у себе основи та домовленості. Проте, згідно з П(С)БО облікова політика обмежується принципами, методами і процедурами.

Обидва визначення мають досить загальний характер. Конкретизувати облікову політику суб'єкт господарювання повинен самостійно у межах розпорядчого документу про облікову політику [3].

Згідно з вимогами міжнародних стандартів розробка розпорядчого документу про облікову політику не обов'язкова. Бухгалтери-практики вважають складання цього документу доцільним, оскільки він полегшує роботу бухгалтера та зовнішніх аудиторів.

Розпорядчий документ про облікову політику:

– може захистити бухгалтера від претензій керівника або власника підприємства щодо організації та ведення обліку, оскільки п. 1.2 Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства № 635, зазначено, що облікова політика підприємства повинна узгоджуватися із власником або уповноваженим ним органом;

– може бути корисним при перевірках підприємства контролюючими органами;

– буде доречним при розкритті інформації про облікову політику у фінансовій звітності [5].

Прикладом обрання облікових політик є:

– обрання підходу до оцінки інвестиційної нерухомості; можливе використання справедливої вартості чи собівартості (МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»);

– для основних засобів підприємство може обирати спосіб обліку за собівартістю чи переоціненою вартістю (п. 29 МСБО 16 «Основні засоби»).

Для запасів у розпорядчому документі про облікову політику доцільно передбачити метод оцінки вибуття запасів у розрізі їх груп та видів. МСБО 2 «Запаси» передбачено три формули і два методи визначення собівартості запасів [4].

Для доходів від надання послуг згідно з МСБО 18 «Дохід» облікова політика буде стосуватися методів, які застосовуються для визначення ступеня завершеності операцій, що передбачають надання послуг. Цим стандартом передбачено три методи визначення ступеня завершеності операцій.

Якщо немає міжнародного стандарту, який конкретно застосовується до операції, іншої події або умови, управлінський персонал має застосовувати судження під час розробки та застосування облікової політики, щоб інформація була:

– доречною для користувачів, які прийматимуть економічні рішення;

– достовірною у тому сенсі, що фінансова звітність: 1) достовірно відображає фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

суб'єкта господарювання; 2) відображає економічну сутність операцій, інших подій або умов, а не лише юридичну форму; 3) є нейтральною, тобто вільною від упереджень; 4) є об'єктивною; 5) є повною в усіх суттєвих аспектах [2].

Облікова політика підприємства є важливим засобом формування основних показників господарської діяльності. Обрані варіанти облікової політики мають істотний вплив на показники собівартості продукції, прибутку, податків, показників фінансового стану. Облікова політика може виступати інструментом управління витратами, фінансовими результатами. Як наслідок, обрана облікова політика впливає на значення показників звітності та фінансові коефіцієнти. Облікова політика є дієвим інструментом управління нарахованими податками та уніфікації облікових процедур і зниження їх трудомісткості [1].

Список використаних джерел:

1. Калабухова С. В. Вплив облікової політики на аналітичні показники фінансової звітності підприємства. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 30 червня 2017 року)*. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 127-130.
2. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. 380 с.
3. Кушина О. Облікова політика за МСФЗ: особливості складання. *Баланс*. 2019. Вип. 1. С. 60-63.
4. Мурашко Т. Облікові політики та облікові оцінки за правилами МСФЗ. *Вісник. Право знати все про податки і збори*. 2016. Вип. 22. С. 4-12.
5. Чижевська Л.В. Проблеми формування облікової політики підприємств електронного бізнесу в Україні. *Науковий вісник ПУЕТ*. 2015. Вип. 3. С. 171-178.

Брік С.В., к.е.н., доцент,

доцент кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ: ДЕЯКІ НЮАНСИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Депозитні операції - це операції банків із залучення грошових коштів юридичних і фізичних осіб за договором банківського вкладу [1]. За договором банківського вкладу банк приймає грошову суму (вклад), що надійшла від вкладника або для нього, і зобов'язується повернути вкладнику суму вкладу, а також виплатити відсотки на неї або дохід в іншій формі, на умовах і в порядку, встановлених договором.

Віддати банку на депозит під відсотки можна: кошти в готівковій або безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, а також банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах.

Залежно від умов договору банківського вкладу депозити бувають:

- на вимогу - банк зобов'язаний видати вклад або його частину на першу вимогу вкладника [1]. Умова договору банківського вкладу на вимогу про

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

відмову від права на одержання вкладу на першу вимогу є нікчемною;

- термінові - банк зобов'язаний видати вклад і нараховані відсотки по цьому вкладу після закінчення певного сторонами договору терміну [1]. Строкові депозити бувають короткострокові (на термін не більше 12 місяців включно) і довгострокові (на термін понад 12 місяців);

- на інших умовах повернення депозиту [1] - такі вклади (депозити) є умовними. Наприклад, за домовленістю сторін можна передбачити, що банк повертає внесок при настанні певних обставин.

Грошові кошти, внесені на депозит, «працюють» і приносять прибуток у вигляді відсотків за вкладом. Їх банк нараховує на суму вкладу в розмірі, встановленому договором. Якщо ж розмір відсотків договором не встановлений, тоді банк повинен виплачувати відсотки в розмірі облікової ставки НБУ [1].

Відсотки на банківський вклад нараховують від дня, наступного за днем надходження вкладу в банк, до дня, який передує його поверненню вкладникові або списанню з рахунка вкладника з інших підстав [1].

Виплату відсотків закладами (депозитами) проводять в терміни, встановлені в договорі. Якщо ж в договорі банківського вкладу терміни і порядок виплати відсотків не встановлені, то їх виплачують вкладникові на його вимогу по закінченню кожного кварталу окремо від суми вкладу. При цьому не затребувані в цей строк проценти збільшують суму вкладу, на яку нараховуються відсотки. А в разі повернення вкладу виплачуються усі нараховані до цього моменту проценти [1].

За договором банківського вкладу банк відкриває підприємству вкладний (депозитний) рахунок. Гроші на депозитний рахунок підприємство перераховує зі свого поточного рахунку, а після закінчення терміну дії договору банківського вкладу банк повертає їх назад на поточний рахунок. Тому перше, на чому ми зупинимось, - облік основної суми вкладу в залежності від виду депозиту.

Основна сума депозиту до запитання відноситься до грошових коштів підприємства. Тому, основну суму вкладу за депозитом до запитання враховують на рахунку обліку грошових коштів підприємства (субрахунок 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті») [2].

Правила обліку суми строкового депозиту залежать від терміну його повернення і способу оформлення.

Короткостроковий депозит, оформлений на термін до одного року, враховують на субрахунку 352 «Інші поточні фінансові інвестиції».

Довгострокові депозити по суті є грошовими коштами, використання яких, як очікується, неможливо протягом 12 місяців з дати балансу, і для їх обліку призначений субрахунок 184 «Інші необоротні активи».

Строкові депозити, оформлені ощадним (депозитним) сертифікатом, показують або на субрахунку 352 (якщо сертифікат виданий на термін не більше 12 місяців з дати балансу), або на субрахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» (якщо термін сертифіката - більше 12 місяців з дати

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

балансу).

Витрати / доходи за операціями внесення грошових коштів на депозит / їх повернення з депозиту в бухгалтерію не виникають, тому що такі операції не змінюють величину активів (зобов'язань) підприємства, а призводять лише до деякої «пересортування» активів. Відповідно, такі операції не відповідають визначенню витрат / доходів [3,4]

Відсотки за вкладом (депозитом), що підлягають отриманню враховують за дебетом субрахунку 373 «Розрахунки за нарахованими доходами».

При цьому одночасно з визнанням заборгованості банку за відсотками підприємство визнає дохід від їх отримання [4].

При цьому відсотки, нараховані на кошти, розміщені на депозит на вимогу, відображають у складі інших операційних доходів (субрахунок 719 «Інші доходи від операційної діяльності»), а відсотки за строковими депозитами відображають у складі фінансових доходів на субрахунок 733 «Інші доходи від фінансових операцій».

Довгостроковий депозит треба оцінювати за теперішньою вартістю. Однак дисконтувати суму заборгованості не доведеться, якщо по ній нараховується ринковий відсоток (який фактично дорівнює ефективній ставці відсотку).

Облік основної суми інвалютного депозиту, а також сум отриманих відсотків, в принципі, нічим не відрізняється від розглянутих вище правил для гривневих депозитів. Єдине, замість гривневих рахунків обліку грошових коштів у відповідних випадках потрібно використовувати «інвалютні» субрахунки першого і другого порядку.

Наприклад, для обліку депозитів до запитання використовують інвалютний субрахунок 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті», а для обліку короткострокового депозиту - субрахунок 352 «Інші поточні фінансові інвестиції в інвалюті».

Сам валютний депозит (грошові кошти в інвалюті), а також нараховані, але не отримані відсотки по депозиту є монетарними статтями балансу, а значить, по ним доведеться визначати курсові різниці [5].

Курсові різниці за основною сумою депозиту визначаються на кожну дату балансу в проміжку між розміщенням і поверненням депозиту (якщо депозит не повернуто до дати звітного Балансу) та на дату повернення депозиту.

За відсотками (нарахованих, але ще не виплачених) курсові різниці розраховують на кожну дату балансу в проміжку між нарахуванням і виплатою відсотків (якщо відсотки не виплачені до дати звітного Балансу) та на дату виплати відсотків.

Курсові різниці по інвалютним депозитах, що враховуються на «грошових» рахунках (субрахунок 314), є операційними. Їх відображають так:

- позитивні - у складі інших операційних доходів (Кт 714 «Дохід від операційної курсової різниці»);

- негативні - в складі інших операційних витрат (Дт 945 «Втрати від операційної курсової різниці»).

Якщо ж облік депозитів ведеться на рахунках інвестицій (субрахунок 143

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

або 352) або на субрахунку 184, то курсові різниці є неопераційними. Їх обліковують так:

- позитивні - у складі інших доходів (Кт 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»);
- негативні - в складі інших витрат (Дт 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць») [6].

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.2000 р. № 193 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
6. Свириденко А. Учет депозитных операций: кратко о самом главном. *Бухгалтерська неділя*. 2018. № 52-53.

Буйнецька А. С., Войтенко В. В.,
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Яловега Л. В.,** к. е. н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

НЕОБОРОТНІ АКТИВИ: ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ

Автоматизоване вирішення завдань із обліку необоротних активів ґрунтується на створенні й веденні інформаційної бази щодо наявності основних засобів, МНМА, нематеріальних активів тощо, яка сформована на підставі інвентарної картотеки. Важливим фактором при автоматизації обліку необоротних активів у «1С: Бухгалтерія 8.3» є інформаційне забезпечення та його організація.

Довідкова інформація щодо об'єктів необоротних активів у програмі зберігається у довідниках. Довідники – спеціальні засоби, що забезпечують ведення списків однотипних облікових об'єктів та зберігання параметрів, що характеризують ці об'єкти. Всі об'єкти довідника мають свій унікальний код, який їх ідентифікує.

Основними довідниками, які містять інформацію щодо обліку необоротних активів у «1С: Бухгалтерія 8.3» є:

- «Основні засоби», даний довідник забезпечує додаткове групування об'єктів основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів як виробничого, так і невиробничого призначення. У

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

довіднику зазначається: вид необоротного активу; рахунок для його обліку; первісна та ліквідаційна вартість; дата введення в експлуатацію; строк корисного використання; одиниця виміру та метод нарахування амортизації необоротного активу.

- «Місця зберігання», довідник використовується для заповнення списку місць зберігання необоротних активів;

- «Об'єкти будівництва», довідник використовується для формування первісної вартості необоротних активів за об'єктами.

У «1С: Бухгалтерія 8.3» введення початкового сальдо за об'єктами групи необоротні активи, здійснюється за допомогою меню «Введення початкових залишків» шляхом формування залишків рахунків Дт «10, 11, 12, 16...» із зазначенням «субконто» (конкретного об'єкта необоротного активу). Залишки за нарахованим зносом вводяться за рахунком – Кт «13» із зазначенням «субконто» (об'єкта на який нараховувалася амортизація).

Для нарахування амортизації призначено документ «Закриття періоду». Документ у рішенні «1С: Бухгалтерія 8.3» – це своєрідний електронний аналог звичайного бухгалтерського документа, який відповідає однойменному паперовому бухгалтерському документу, однак має значно більші можливості.

Введення в експлуатацію об'єктів виконується в програмі за допомогою документа «Введення в експлуатацію», куди вносяться дані про місце його експлуатації, матеріально відповідальну особу тощо. На підставі такого документа є можливість створити типовий документ 03-1 «Акт приймання-передачі основних засобів». Також реєстрація в програмі цього документа є підставою для нарахування зносу основних засобів [1].

Для відображення в обліку операцій із ремонту і модернізації основних засобів у програмі створюється документ «Модернізація й ремонт основних засобів» [2]. Якщо в довіднику в параметрах відповідного аналітичного об'єкта включено опцію «Виробничі», то в документі відкривається група реквізитів «Зміна балансової вартості», куди вносяться (або редагуються) дані про суму затрат на модернізацію об'єкта, яка буде відноситись на валові витрати звітного періоду в податковому обліку і суму таких затрат, яка буде віднесена на збільшення балансової вартості відповідної групи в податковому обліку.

Створений документ формує на паперовому носії типовий документ 03-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів». Документом для відображення придбання основних засобів є «Надходження товарів і послуг (обладнання)». Цей документ формує кореспонденцію рахунків за первісною вартістю об'єкта, вказує виникнення заборгованості перед постачальниками та відображує податковий кредит з ПДВ. За допомогою програми «1С: Бухгалтерія 8.3».

Документ «Закриття періоду» у частині нарахування амортизації використовує для розрахунків реквізити довідника «Основні засоби», то перед його уведенням довідник повинен бути заповнений, щоб забезпечити правильність розрахунків. За допомогою цього документа можна щомісячно нараховувати амортизацію за всіма необоротними активами у бухгалтерському

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

обліку. Метод нарахування амортизації у бухгалтерському обліку для кожного об'єкта задають у реквізиті «Метод розрахунку зносу» довідника «Основні засоби».

На підставі даних довідника амортизацію необоротних активів у бухгалтерському обліку нараховують одночасно щодо всіх матеріальних і нематеріальних активів. У разі вибору методу прямолінійного списання для розрахунку сум зношення потрібні такі дані, як ліквідаційна вартість (сума, яку очікують отримати за актив після закінчення терміну його використання) і очікувана тривалість використання активу [3]. Метод зменшення залишкової вартості передбачає використання для розрахунку сум амортизації щомісячну норму амортизації. Сума амортизаційних відрахувань визначена як добуток залишкової вартості об'єкта на його норму амортизації. Метод суми одиниць для розрахунку суми зношення потребує таких параметрів, як ліквідаційна вартість об'єкта, розрахунковий обсяг виробництва й обсяг виробництва поточного місяця. У цьому ж довіднику визначають рахунок і аналітику затрат, куди буде нарахована сума нарахованого зносу в кореспонденції з субрахунком рахунка 13 «Знос необоротних активів» [5].

У програмі реалізовано можливість роботи як з регламентованими, так і зі стандартними звітами. У типову конфігурацію включено набір стандартних звітів. Стандартні звіти – це цілісна система, яка дозволяє формувати одні звіти на підставі інших, деталізуючи дані звіту [4]. Вони призначені для отримання даних за підсумками по бухгалтерських проводках в різних розрізах. Стандартні звіти застосовуються для отримання як узагальненої, так і детальної Інформації по будь-яких ділянках обліку.

Для роботи зі звітами використовується пункт меню «Звітність», при чому на екран видається діалогова форма налагодження параметру звіту. У ній потрібно ввести значення параметрів, що визначають склад даних, які входять до звіту (період, за який видаватимуться дані бухгалтерського обліку, шляхом введення початкової та кінцевої дати, інші параметри. Основними стандартними звітами є: «Оборотно-сальдова відомість за рахунком», «Аналіз рахунку», «Аналіз рахунку за субконто», «Карточка рахунка», «Журнал-ордер відомість за субконто».

Під регламентованими звітами в «1С: Бухгалтерія 8.3» розуміються звіти і декларації за податками і платежами, які необхідно регулярно надавати до фіскальної служби, органів соціального страхування і статистики. Форма, порядок складання і надання таких звітів визначені законодавчо. Набір регламентованих звітів оновлюється, систематично, що ніяк не впливає на саму базу даних, оскільки вони не входять в конфігурацію (зважаючи на часті зміни), а зберігаються в окремих файлах, що підключаються.

Таким чином, автоматизація обліку підвищує ефективність і прискорює процес обробки даних, надає оперативну інформацію для прийняття рішень, значно підвищує рівень роботи підприємства. Адже автоматизована система обліку – це програмний продукт, що забезпечує отримання глобального результату, для вирішення локальних проблем.

Список використаних джерел:

1. Лавріненко Л. І. Особливості обліку основних засобів при застосуванні «1С : Бухгалтерії». *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 9. С. 85 – 86.
2. Осіпчук Г. С. Система автоматизованого обліку амортизації як джерела відтворення основних засобів підприємства / Житомирський національний агроєкологічний університет URL: <http://www.nbuuv.gov.ua>.
3. Плаксієнко В. Я., Назаренко І.М. Безпаперова бухгалтерія : призначення, характеристика складових та ключових аспекти. *Агросвіт*. 2018. № 9. С. 20 – 26.
4. Плаксієнко В. Я., Назаренко І. М. Концептуальні основи організації безпаперової бухгалтерії. *Агросвіт*. 2018. № 12. С. 3 – 7.
5. Сарапіна О. А., Пінчук Т. А. Актуальні проблеми обліку основних засобів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 8. С. 123 – 126.

Булах Л. А.,

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту,
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

**ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО
ОБЛІКУ ВИТРАТ НА РЕМОНТ ТА ПОЛІПШЕННЯ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ**

Забезпеченість підприємства основними засобами є необхідною умовою для здійснення господарської діяльності, а також є одним із найважливіших факторів підвищення ефективності виробництва. Відмінною рисою основних засобів є їхнє багатократне використання у процесі виробництва, зберігання початкового фізичного стану протягом тривалого періоду. Під впливом виробничого процесу і зовнішнього середовища об'єкти основних засобів поступово зношуються і переносять свою початкову вартість на витрати виробництва або витрати періоду частинами у вигляді амортизаційних відрахувань згідно встановлених норм, що визначаються за одним з п'яти методів нарахування амортизації, протягом усього терміну корисного використання.

Основні засоби є невід'ємною частиною майна будь-якого підприємства, без яких неможливе здійснення господарської діяльності. Тому для підтримки об'єктів основних засобів у робочому стані, а також досягнення оптимальних показників фінансово-господарської діяльності власникові необхідно виділяти кошти на поточний і капітальний ремонт, технічне обслуговування, модернізацію, реконструкцію й інші види поліпшення основних засобів.

Відповідно, організація обліку витрат на ремонт, модернізацію і реконструкцію основних засобів є завданням практично кожного підприємства. Окрім цього, фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від достовірного обліку витрат на поліпшення основних засобів і економічних вигід від їх здійснення, від правильного відображення таких витрат у бухгалтерському обліку.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Однак сучасна система організації бухгалтерського обліку основних засобів не може цілком задовольнити зростаючі інформаційні потреби управління. Якість інформації щодо номенклатури витрат на поліпшення основних засобів та об'єктивність її відображення у звітності останнім часом втрачають свою корисність для користувачів. Діюча нормативно-правова база обліку залишає нерозв'язаною низку проблем методичного й організаційного характеру, стосовно відображення і систематизації витрат з поліпшення основних засобів. Тому їх розв'язання сприятиме правильному визначенню вартості поліпшених об'єктів основних засобів та оптимізації пов'язаних з ними витрат у процесі господарської діяльності, що на сьогодні є актуальним завданням, крім того, надасть змогу ефективніше розв'язувати завдання управління збереженням, рухом та використанням об'єктів основних засобів, адже ефективне управління й інвестування неможливе без достовірної інформації, а її може забезпечити лише вдало організований обліковий процес, що ґрунтується на прогресивному практичному досвіді та глибокому теоретико-аналітичному дослідженні [1].

Передумовою ефективного управління основними засобами є досконало сформована облікова політика, яка дозволить успішно функціонувати підприємству.

Основні принципи та вимоги для відображення інформації про основні засоби в бухгалтерському обліку і звітності, викладені в П(С)БО 7 «Основні засоби». Формування облікової політики щодо основних засобів є одним із найважливіших етапів складання Наказу про облікову політику, від чого залежить визначення фінансового результату діяльності підприємства.

Ефективному розвитку сільськогосподарських підприємств можуть загрожувати небезпеки, які пов'язані з процесом формування витрат на експлуатацію, утримання і відновлення роботи основних засобів, тому їх необхідно вчасно ідентифікувати, оцінювати та приймати відповідні управлінські рішення, що забезпечать безперебійну та рентабельну роботу цих суб'єктів господарювання. Оскільки інформація про такі витрати формується в системі бухгалтерського обліку, актуальними є розроблення принципів підходів до облікової політики сільськогосподарських підприємств з метою формування достовірної інформації для цілей управління.

В сучасних умовах розвитку економіки проблеми, що стосуються бухгалтерського відображення витрат на ремонт та поліпшення основних засобів, є недостатньо вирішеними і потребують більш глибокого вивчення та обґрунтування. Тому, необхідним та досить актуальним є також удосконалення методики бухгалтерського обліку в частині облікового відображення витрат на ремонтні роботи в системі бухгалтерського обліку, з метою сталого виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів [2].

Доцільним є відображення в бухгалтерському обліку витрат на ремонт з погляду не лише на його вид (поточний чи капітальний), а й на розмір вартості цього ремонту. Така вартісна межа повинна закріплюватися у Положенні про облікову політику підприємства. Адже, навіть усунення незначних пошкоджень

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

шляхом заміни деталей може вплинути на фінансовий результат періоду, у якому воно здійснювалося. Відтак кожному підприємству необхідно, з огляду на свій фінансово-господарський стан і особливості діяльності, встановити межу істотності розміру витрат на ремонт. Якщо собівартість ремонтних робіт буде менше встановленого критерію, то всю суму можна відразу віднести на витрати діяльності; якщо ж більше – то розподілити рівними частинами між суміжними періодами.

Важливо прописати в Наказі про облікову політику критерії розмежування витрат на ремонти і поліпшення основних засобів, які залежно від свого економічного змісту можуть визнаватися капітальними інвестиціями та збільшувати первісну (переоцінену) вартість засобів, або витратами звітного періоду.

Проте класифікація витрат як таких, що відповідають визначенню модернізації, реконструкції, добудови тощо, потребує уточнення в обліковій політиці конкретного підприємства, оскільки на сьогодні має суб'єктивний характер.

Витрати, що не підлягають капіталізації, наприклад, ремонти, що здійснюються для підтримки об'єкта основних засобів у робочому стані й отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, зараховуються до складу поточних витрат підприємства. Рішення про характер та ознаки ремонтних робіт, тобто на що вони спрямовані – на «підтримуючий ремонт» чи «капітальні поліпшення», приймається керівником підприємства з урахуванням результатів аналізу існуючої ситуації та істотності таких витрат.

Підприємству в обліковій політиці доцільно розробити власний класифікатор ремонтів для своїх об'єктів основних засобів, наприклад, Положення про ремонти і поліпшення основних засобів у вигляді додатка до Наказу про облікову політику, та затвердити склад комісії, яка відповідатиме за розподіл витрат на поточні ремонти та капітальні інвестиції [3].

До основних завдань при розробці облікової політики підприємства щодо обліку поліпшення та ремонтів основних засобів можна віднести: виявлення потреби підприємства та його структурних підрозділів в оновленні основних засобів шляхом модернізації, модифікації, реконструкції, капітального ремонту та поточних ремонтів; визначення джерел фінансового покриття витрат на здійснення робіт з поліпшення і ремонту основних засобів підприємства та їх раціональної структури; встановлення характеру впливу проведеного поліпшення та ремонтів основних засобів на витрати, що пов'язані з експлуатацією й утриманням цього виду необоротних активів та на результати господарської діяльності підприємства; визначення ефективності від поліпшення та ремонтів основних засобів, у тому числі в порівнянні з придбанням нових основних засобів.

Таким чином, від результатів обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів, залежить зацікавленість власника та керівництво підприємства в правильності визначення фінансового результату діяльності

підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гораль Л. Т., Кафка С. М., Степанюк О. С. Практичні аспекти реалізації облікової політики щодо подальших витрат на основні засоби. *Облік і фінанси*. 2018. № 3 (81). С. 19 – 27.

2. Колісник О. П., Поліщук М. С. Формування елементів облікової політики щодо основних засобів. *Вісник Мукачівського державного університету. Сер. Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 1152 – 1157.

3. Гладій І. О. Облікове забезпечення системи управління витратами на поліпшення основних засобів. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: зб. наук. пр. VI Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет–конф. (м. Вінниця, 28 бер. 2018р.)* Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2018. Ч.1. С. 24 – 28.

Бурсова Т. О.,

здобувач вищої освіти,

Лега О. В.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Полтавська державна аграрна академія

**ПОДАТКОВІ ТА ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ СПРАВЛЯННЯ
ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ**

Проблема забруднення навколишнього середовища є однією з найактуальніших проблем сьогодення. Ведення господарської діяльності часто пов'язано з утворенням відходів, які можуть вкрай негативно впливати на довкілля та здоров'я населення. Важливим інструментом впливу на такі суб'єкти господарської діяльності є екологічний податок, існування якого зумовлено необхідністю часткової компенсації негативного впливу на природу різного роду шкідливих та небезпечних факторів.

Екологічне оподаткування є один із найважливіших стимулів раціонального природокористування, оскільки розмір сум податку залежить від інтенсивності діяльності суб'єкта господарювання, яка має негативний вплив на навколишнє середовище.

Як свідчить зарубіжний досвід, екологічне оподаткування виконує три основні функції: фіскальну, природоохоронну та стимулюючу. Фіскальна функція полягає в наповненні бюджету. Природоохоронна функція реалізується шляхом фінансування екологічних програм. Стимулююча функція мотивує платника податку до ресурсозберігаючої діяльності, оскільки зменшення рівня забруднення довкілля зменшує суму екологічних платежів [1].

Екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Згідно Податкового кодексу України, платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються:

- викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;
- розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);
- утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);
- тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк.

Суми податку розраховують самостійно на основі визначених ставок для кожного виду відходів, забруднюючої речовини, категорії радіоактивних відходів та їх фактичного обсягу [2].

Облікова інформація має важливе значення для визначення сум податків, які необхідно сплатити платнику до бюджету згідно податкового законодавства [3].

Законом України «Про відходи» встановлено, що суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами зобов'язані на основі матеріально-сировинних балансів виробництва виявляти і вести первинний поточний облік кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються, і подавати щодо них статистичну звітність у встановленому порядку [4].

Таким чином, облікова інформація щодо відходів формується значною мірою на підставі даних їхнього первинного обліку, який ведеться у відповідних формах первинної документації з використанням технологічної, нормативно-технічної, планово-економічної, бухгалтерської та іншої документації [3].

Для відображення інформації про розрахунки за податками застосовують рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами», а саме субрахунок 641, на якому ведеться облік податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до чинного законодавства. За кредитом рахунку 64 відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо [5].

Аналітичний облік податку ведуть за видами платежів (основний платіж, штрафи, пені) із виділенням аналітичних рахунків згідно із переліком екологічних платежів: податок за розміщення відходів у навколишньому природному середовищі; податок за викиди в атмосферу забруднюючих

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

речовин стаціонарними джерелами забруднення.

У бухгалтерському обліку нарахування екологічного податку відображається кореспонденцією рахунків за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати» та за кредитом рахунку 641 «Розрахунки за податками», сплата податку – за дебетом рахунку 641 «Розрахунки за податками» та за кредитом рахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» [1].

Платники податку складають податкові декларації екологічного податку за видом забруднення та подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

Платники податку перераховують суми податку, що справляється за викиди, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів, одним платіжним дорученням на рахунки, відкриті в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, які забезпечують розподіл цих коштів у співвідношенні, визначеному законом.

Якщо платник податку з початку звітного року не планує здійснення викидів, скидів забруднюючих речовин, розміщення відходів, утворення радіоактивних відходів протягом звітного року, то такий платник податку повинен повідомити про це відповідний контролюючий орган за місцем розташування джерел забруднення та скласти заяву про відсутність у нього у звітному році об'єкта обчислення екологічного податку. [2].

Список використаних джерел:

1. Сарахман О. М. Особливості екологічного оподаткування в Україні: проблеми обліку та аудиту на сучасному етапі. URL: <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/14158/1/Sarakhman%20O.M.pdf>. (дата звернення 25.03.2019).

2. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755–VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 25.03.2019).

3. Занько Б. М. Обліково-аналітичне забезпечення обчислення екологічного податку. *Збалансоване природокористування*. 2017. № 1. С. 33-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp_2017_1_8. (дата звернення 25.03.2019).

4. Про відходи: Закон України від 05 березня 1998 р. № 187/98-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення 25.03.2019).

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення 25.03.2019).

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОНТРОЛЯ И УЧЕТА ТОПЛИВА ПО МАГНИТНЫМ КАРТАМ

На данном этапе развития технологий для большинства организаций магнитные карты являются основным способом заправки автотранспорта, поэтому контроль над их использованием и своевременный учет полученного топлива важен. Именно по причине использования магнитных карт, как основного способа заправки автомобилей, и возникают определенные проблемы.

Основными проблемами учета и контроля использования карт, требующих совершенствования, являются:

- Несвоевременное получение отчетов о полученном топливе по магнитным картам. После перечисления денежных средств в форме аванса на магнитные карты увеличивается дебиторская задолженность в течении месяца.
- Передача одной карты в течении отчетного периода из рук в руки. Данное явление не позволяет точно списывать топливо на счета затрат.

Таким образом, мы предлагаем, что в организации должен быть один ответственный работник (диспетчер), который будет отвечать за хранение, выдачу и возврат магнитных карт обратно. Так, ответственность за магнитные карты и квитанции будет нести тот работник, который получает и возвращает магнитную карту обратно.

Учет выдачи данных карт мы предлагаем вести автоматизированным способом при использовании программы 1С:Предприятие (далее 1С). В момент передачи магнитной карты в подотчет лицу, которым будет приобретаться топливо, в 1С будет заполняться документ «Выдача магнитной карты».

Данный документ позволит нам получать точные сведения кто и когда получил карту на руки. Это позволит требовать отчет от конкретного лица.

После того как в течении дня работник заправлял автотранспорт через магнитную карту, он составляет отчет по заправке. Отчет составляется в произвольной форме с обязательными реквизитами (№ отчета, дата составления, место составления, ФИО и подпись лица составляемого отчет) с прикреплением квитанций о заправке. Данный отчет будет являться первичным документом для списания дебиторской задолженности и отражения поступления топлива. Он предоставляется в конце рабочего дня или в начале дня следующего за отчетным. После чего диспетчер оформляет следующий документ «Возврат магнитной карты».

Данный документ будет являться основным в интегрированном модуле в 1С:Бухгалтерия. Его основными задачами будет совершенствование контроля и своевременность ведение учета. Это будет достигаться за счет следующих особенностей документа:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

1. Для создания и проведения документа обязательно требуется отчет работника (данный отчет и бюджет представлять собой первичный документ, который подтверждает хозяйственную операцию);

2. Документ составляется ежедневно и позволяет вести учет своевременно;

3. При проведении документа формируются следующие бухгалтерские записи: Дт 10/3.1 «Топливо в баках» (субконт «Автомобиль») Кт 60 «Расчеты с поставщиками и подрядчиками» на стоимость топлива без учета НДС; Дт 18 «Налог на добавленную стоимость» Кт 60 «Расчеты с поставщиками и подрядчиками» на сумму НДС, включённого в стоимость полученного топлива.

Таким образом, данный документ позволит нам своевременно вносить данные по получению топлива, что в свою очередь позволит вести точный учет дебиторской задолженности с автозаправкой.

На основании данных документов можно будет формировать «Отчет об использовании магнитных карт» представленный в таблице 1.

Таблица 1

Отчет об использовании магнитных карт

Дата	№ Чека / № ПП	№ Чипа	Транспорт	Вид топлива	Количество	Сумма аванса	Освоено, руб.
01.01	371	-	-	-	-	600	-
02.02	13121	01234	ВАЗ 2106	АИ-92	10	-	15,00
03.02	13125	01234	ВАЗ 2106	АИ-92	100	-	150,00
Итого / Остаток	-	-	-	-	110	435	165,00

Примечание: Источник – собственная разработка

У данного отчета есть следующие особенности:

- Данный отчет может быть сформирован за определенную дату или период; по конкретному автотранспорту, чипу или виду топлива. Это позволит более детально изучить какой транспорт заправляется чаще другого и по какой причине, что позволит принять управленческое решение по этому поводу.

- Данный отчет позволит увидеть, когда были причислены денежные средства на магнитные карты, что позволит не тратить время для поиска данного документа о перечислении;

- Данный отчет позволит точно знать, сколько было перечислено авансов и на какую сумму и какая сумма была освоена организацией.

После реализации и внедрения данного модуля в рабочую базу 1С организации, данное предложение будет способствовать совершенствованию контроля и учета топлива по магнитным картам, что заключается в следующем:

- Выдача магнитных карт будет производиться только после того, как будет составлен документ о выдаче магнитных карт, что не будет позволять работникам своевольно пользоваться чипами;

- Возврат магнитных карт будет производиться только с отчетами и квитанциями приложенными к нему, в противном случае на работника будет наложено дисциплинарный проступок за нарушение документооборота.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Совершенствование учета бюджет заключаться в следующем:

- Дебиторская задолженность, образованная за счет перечисления авансов автозаправочным станциям, не будет накапливаться в течении месяца и потом списываться на основании отчета от автозаправочных станций, а будет списываться ежедневно на основании отчетов работников и квитанций;
- Более точное списание топлива на автотранспорт, а именно на счет затрат, где данный автотранспорт учитывается.

Список источников литературы

1. Борисенко Н. Некоторые вопросы о порядке учета топлива. *Налоговый вестник: Республиканский журнал о налогах, сборах и отчислениях*. 2017. № 11. С. 33-43.
2. Изотова И. Учет топлива: от заправки до расходов. *Индивидуальный предприниматель*. 2012. № 11. С. 16-18.
3. Новак Н. Учет автомобильного топлива. *Главный бухгалтер. Учет ТМЦ*. 2012. № 2. С. 8-12.

Вишиван Б.М., студентка

Рилєєв С. В., к.е.н., доцент

кафедри обліку, аналізу та аудиту

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Історично склалось, що на підприємстві бухгалтерська служба займається суто реєстрацією господарських операцій, складає фінансову звітність, а економічна служба – аналізує, здійснює розрахунки резервів виробництва та планує діяльність. За контроль внутрішньогосподарської діяльності відповідають ревізійна чи інвентаризаційна комісії, а в окремих випадках – підрозділ внутрішнього аудиту. Усі ці функції спроможний поєднати управлінський облік, який є інформаційною складовою системи управління підприємством, яка забезпечує керівництво економічною інформацією для прийняття рішень щодо ефективного функціонування в умовах обмежувальних виробничих ресурсів та ринкових факторів [1].

Систематизація світового внеску у формування концепції управлінського обліку дозволяє розробити періодизацію його розвитку. В результаті можна виділити п'ять великих історичних періодів, в яких формуються передумови виникнення управлінського обліку, відбувається його становлення і розвиток: **1920-1950 рр.:** зародження виробничого обліку, зосередженого на методах калькулювання собівартості та контрольних функціях бюджетування; **1950-1965 рр.:** зміщення акцентів у бік постачання інформації для планування і контролю з використанням обліку за центрами відповідальності та аналізу витрат; **1965-1985 рр.:** зосередження уваги на зниженні витрат ресурсів, що споживаються у бізнес-процесах, за допомогою технологій аналізу поведінки витрат й управління собівартістю за процесами; **1985-1995 рр.:** основна увага звертається на процес створення вартості за допомогою дослідження чинників,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

що впливають на створення вартості для акціонерів, споживачів та інших зацікавлених сторін; з 1995 р. по теперішній час: зосередження на стратегії, ключових компетенціях і знаннях, за допомогою яких створюється вартість в умовах нової (інформаційної) економіки.

На сьогодні в Україні, на жаль, управлінський облік досі викликає гарячі дискусії та суперечки, а на практиці впроваджується дуже повільно.

Українська економіка знаходиться в перехідному стані, вітчизняні компанії не мають достатнього досвіду роботи. За цих умов кожне підприємство підходить до процесу побудови системи управлінського обліку індивідуально. Через це сфера діяльності стосовно впровадження системи управлінського обліку на українських підприємствах є областю тільки теоретичних знань та припущень у сукупності з намаганнями фахівців випробувати світовий досвід.

Практика управлінського обліку на аграрних підприємствах не повною мірою відповідає сучасним вимогам. Впровадження на сільськогосподарських підприємствах управлінського обліку дасть змогу контролювати витрати і управляти ними, що дозволить підвищити ефективність виробництва сільськогосподарської продукції [2, 3].

Усвідомлення потреби та бажання запровадити управлінський облік ще недостатньо для здійснення цього наміру. На шляху впровадження управлінського обліку є певні перешкоди, які полягають у подоланні дискусійних проблем методології обліку та в необхідності організаційних заходів щодо його впровадження.

Управлінський облік повинен впроваджуватися тільки при наявності потреби в його даних для прийняття управлінських рішень та відповідного методичного забезпечення, в такому випадку система буде дійсно ефективно працювати. Після прийняття рішення про впровадження системи управлінського обліку на підприємстві оцінюється система управління підприємством. При цьому вивчається розподіл повноважень і відповідальності за рівнями управління, робота структурних підрозділів та їх керівників, взаємодія відділів.

Визначається фінансова структура підприємства, виділяються центри фінансової відповідальності, а саме [4]:

- центри витрат, що відповідають тільки за витрати. Зазвичай це обслуговуючі підрозділи;
- центри інвестицій, що відповідають за ефективність використання капітальних вкладень;
- центри продажів, що відповідають за надходження виручки від реалізації послуг, а також залучення цільового фінансування за видами діяльності;
- центри прибутку, що відповідають не тільки за витрати, але і за фінансові результати своєї діяльності.

Діагностика діючої системи управління повинна включати в себе аналіз системи фінансового обліку та звітності підприємства, а саме: аналіз робочого плану рахунків на можливість використання з метою управлінського обліку;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

аналіз можливості використання даних бухгалтерського обліку з метою управлінського обліку; аналіз системи автоматизації бухгалтерського обліку для виявлення можливості інтеграції даних двох систем обліку і отримання необхідної внутрішньої звітності; оцінку чисельності, складу і професійного рівня працівників бухгалтерії і фінансової, необхідних для роботи в запропонованій системі управлінського обліку.

Завершується бізнес-діагностика визначенням загального рівня автоматизації підприємства, після чого керівництво може остаточно визначити сильні і слабкі сторони існуючої системи управління.

На основі проведеного аналізу керівництво підприємства може чітко визначити для себе основні параметри системи управлінського обліку. Саме їх розуміння дозволяє сформулювати дієву систему управлінського обліку, що відповідає потребам керівництва і постачає всю необхідну інформацію для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень.

Безпосередньо впровадження системи управлінського обліку передбачає певні етапи. У літературі з управлінського обліку автори виділяють різну кількість етапів і їх послідовність, однак в цілому, їх висловлювання можна узагальнити наступним чином:

а) розробка управлінського робочого плану рахунків, внесення змін в існуючий план рахунків для цілей бухгалтерського обліку.

б) розробка облікової політики, яка може включати в себе: організаційні основи ведення управлінського обліку; облікові процедури збору і обробки інформації; форму документування господарських операцій; графік документообігу; опис способів оцінки майна з метою управлінського обліку.

в) розробка класифікаторів управлінського обліку, яка може включати в себе такі види класифікаторів, як: види послуг, що надаються; види доходів; центри фінансової відповідальності; місця виникнення витрат; види витрат; статті калькуляції; види активів; види зобов'язань; види власного капіталу; проекти; напрямки інвестицій; основні і допоміжні бізнес-процеси; типи клієнтів; категорії персоналу;

г) розробка складу, змісту і безпосередньо форм необхідної управлінської звітності.

д) розробка системи поточних і стратегічних бюджетів.

е) розробка методів управлінського обліку витрат і калькулювання собівартості послуг, що надаються.

і) підбір та впровадження корпоративної інформаційної автоматизованої системи.

ж) розробка процедур контролю, аналізу та прийняття рішень.

Для широкого впровадження управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах необхідно розробити відповідні методичні рекомендації з організації управлінського обліку, які доповнять чинні методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Це дозволить систематизувати в одному нормативному документі основні

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

теоретичні, методичні та організаційні положення управлінського обліку.

Реорганізація системи управління виробничою діяльністю підприємства завдяки впровадженню системи управлінського обліку відкриває принципово нові можливості для українських аграрних підприємств і дає змогу не тільки одержувати інформацію про виробничі процеси, але й оперативно використовувати її при прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Моссаковський В. Б. Управлінський облік та його особливості у сільському господарстві. *Облік і фінанси АПК*. 2006. № 1. С. 129-138.

2. Огійчук М. Ф., Сколотій Л. О. Бюджетний контроль за витратами та доходами сільськогосподарської діяльності відповідно вимог П(С) БО 30 «Біологічні активи». *Облік і фінанси АПК*. 2006. № 10. С. 34–38.

3. Каришин Н. Бюджетування в системі бухгалтерського обліку. *Галицький економічний вісник*. 2010. № (26). С. 164-169.

4. Свінарьова Г. Б. Формування системи управлінського обліку та аналізу в процесі динамічного управління. *Монографія*. Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення). 2012. 245 с.

Гембарська Н. Є., к.е.н.,
старший викладач кафедри фінансів, обліку і аналізу
Національного університету «Львівська політехніка»

ОБЛІК ГАРАНТІЙ І ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ІСНУЮЧА ПРАКТИКА ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Гарантії та забезпечення на підприємстві є об'єктами позабалансового обліку, який відображає господарські факти, що у даний момент не впливають на стан активів, капіталу та зобов'язань підприємства, проте вимагають спостереження і контролю. Процес управління гарантіями і забезпеченнями потребує відповідного інформаційного забезпечення.

У науковій економічній літературі значна увага приділяється визначенню сутності, оцінці та правовому регулюванню операцій з гарантіями і забезпеченнями наданими та отриманими. Результати цих досліджень знайшли своє відображення в працях Ф.Ф. Бутинця, М.М. Дякович, О.Г. Коренєвої, Н.С. Кручка, О.М. М'якишевської, С. П. Палія, Я.В. Соколова та інших. Разом із тим, у розглянутих роботах практично не висвітлені питання методики управлінського обліку гарантій і забезпечень наданих та отриманих на підприємствах України, саме це потребує подальшого аналізу й удосконалення.

Гарантія (франц. *garantie*, від *garantir* - забезпечувати, охороняти) є одним із засобів забезпечення виконання зобов'язань між підприємствами, організаціями та установами. Це зобов'язання третьої особи виконати зобов'язання за позичальника, коли він буде фінансово не здатний зробити це самостійно. Гарантія яка надається юридичною особою оформляється гарантійним листом, зміст якого має відповідати вимогам чинного законодавства і відображати існуючі економічні реалії. Дія гарантії припиняється після погашення (виконання) відповідних зобов'язань.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Застава, як спосіб забезпечення зобов'язань, виникає на підставі договору, закону або рішення суду [1]. Предметом застави можуть бути майно та майнові права. Застава впливає з договору позики, кредиту, купівлі-продажу, перевезення вантажу, оренди тощо. Важливим моментом документування гарантій та забезпечень є чіткий перелік активів, що оформлені договором застави. При оформленні договору на заставу товарів, матеріалів чи продукції слід враховувати, що вони є предметом застави лише до моменту їх реалізації чи переробки, після чого договір втрачає силу і заставодавець повинен замінити предмет застави. Законодавство виділяє такі види застави: іпотека та заклад. Іпотека - це застава нерухомого майна, що залишається у володінні заставодавця або третьої особи. Законом є застава рухомого майна, що передається у володіння заставодержателя або за його наказом - у володіння третій особі. Слід пам'ятати, що застава нерухомого майна підлягає державній реєстрації у випадках та у порядку, передбачених законодавством. Заставодавець зберігає право розпорядження заставленим майном, якщо інше не передбачено законом чи договором, може відчужувати заставлене майно тільки за згодою заставодержателя. Перехід заставленого майна у власність заставодержателя за результатами звернення стягнення здійснюється відповідно до чинних нормативно-правових актів.

Ще однією формою забезпечення виконання зобов'язань є порука. З позицій цивільного законодавства «гарантія» і «порука» часто розглядаються як тотожні поняття. Поручительство третьої особи оформляється як договір поруки між кредитором та поручителем. Договір поруки має містити відповідальність поручителя за виконання на повну суму зобов'язань позичальника. Поручитель і боржник (позичальник) несуть при цьому солідарну фінансову відповідальність. Урегулювання всіх спорів за договором поруки здійснюється в судовому порядку. На відміну від застави, яка надає кредиторі переважне право перед іншими кредиторами боржника задовольнити свої вимоги із вартості заставленого майна, за договором поруки кредитор поряд із боржником набуває в особі поручителя додаткового боржника. Порука має багато схожих рис з гарантією.

Питання оцінки предмета застави регулюються: Цивільним кодексом України, Законом України «Про заставу», Законом України «Про іпотеку» та іншими законодавчо-нормативними актами. Оцінка предмета застави здійснюється заставодавцем разом із заставодержателем відповідно до звичайних цін, що склалися на момент виникнення права застави, якщо інший порядок оцінки предмета застави не встановлений договором або законом [2]. При укладанні договору застави за згодою сторін або на вимогу однієї із сторін може бути проведена оцінка предмета застави відповідно до законодавства. Вартість предмета іпотеки визначається за згодою між іпотекодавцем та іпотекодержателем або шляхом проведення оцінки предмета іпотеки відповідним суб'єктом оціночної діяльності у випадках, встановлених законом або договором [3].

Супровідними документами, які є підставою для відображення гарантій і

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

забезпечень наданих та отриманих в обліку є товаророзпорядчі документи (коносамент, складське посвідчення - варант тощо), договір застави, договір поруки, договір гарантії, нотаріальні посвідчення тощо.

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для обліку вищевказаних об'єктів призначені рахунки 05 «Гарантії та забезпечення надані» та 06 «Гарантії та забезпечення отримані». Доцільним є запровадження субрахунків:

051 «Гарантії та забезпечення надані основними засобами»

052 «Гарантії та забезпечення надані нематеріальними активами»

053 «Гарантії та забезпечення надані іншими активами»

061 «Гарантії та забезпечення отримані основними засобами»

062 «Гарантії та забезпечення отримані нематеріальними активами»

063 «Гарантії та забезпечення отримані іншими активами»

Управлінський облік наданих та отриманих гарантій і забезпечень передбачає:

- формування інформації про їх наявність у розрізі вище наведених субрахунків та аналітики у розрізі кожного документу найменування цінностей та місць їхнього зберігання (у заставодавця, у заставодержателя (на підприємстві), у третьої особи);

- надання інформації для контролю за збереженістю наданих та отриманих гарантій і забезпечень;

- інформування керівництва про перехід заставленого майна у власність заставодержателя та аналіз наслідків таких випадків;

- формування витрат на утримання майна, одержаного у заставу (дотримання умов зберігання, охорона тощо);

- формування інформації про наслідки обмежень у використанні заставленого майна;

- формування інформації про стан розрахунків за договорами з яких впливає застава.

Зацікавленими в одержанні якісної інформації щодо наданих та отриманих гарантій і забезпечень підприємства є власники та управлінський персонал; керівники підрозділів підприємства, працівники, дійсні і потенційні інвестори, банки та кредитні установи, постачальники та ін. кредитори.

За кожним умовним зобов'язанням в обліку повинна бути інформація про зміст умовного зобов'язання, строк погашення, характеристику невизначеностей відносно до терміну виконання і величини зобов'язання, причини виникнення, ймовірність погашення умовного зобов'язання. Поділ гарантій і забезпечень на короткострокові (до року) та довгострокові (більше року) дає можливість оцінити перспективи подальшого використання заставного майна.

Отже, з метою забезпечення належного управління гарантіями і забезпеченнями на підприємстві, необхідний комплексний підхід до формування інтегрованої підсистеми фінансового та управлінського обліку об'єктів, що відображаються на позабалансових рахунках, яка базується на використанні

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

єдиної інформаційної бази та орієнтована на задоволення запитів користувачів і визначення результатів діяльності менеджменту.

Важливим елементом системи управління гарантіями і забезпеченнями на підприємстві є внутрішній контроль - як невід'ємна складова управлінського позабалансового обліку. Для забезпечення керівництва оперативною і своєчасною обліково-аналітичною інформацією необхідно формувати внутрішню звітність про наявність і рух гарантій та забезпечень, що сприятиме виконанню контрольних функцій щодо господарських фактів і операцій, які відображаються поза балансом у процесі їх здійснення.

Список використаних джерел:

1. Про заставу: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2654-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2654-12> (дата звернення 09.04.2019).

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Верховна рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15> (дата звернення 09.04.2019).

3. Про іпотеку: Закон України від 05 червня 2003 № 898-IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/898-15> (дата звернення 09.04.2019).

Годнюк І. В. , Вольська А.О., к.е.н.,
доценти, викладачі кафедри фінансів, економіки і економічної кібернетики,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж

**АКТУАРНИЙ ОБЛІК ЯК СИСТЕМА ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ
ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ**

Сучасний фінансовий облік за кордоном орієнтується переважно на потреби постачальників капіталу - інвесторів та інших кредиторів. Для прийняття раціональних інвестиційних рішень постачальникам капіталу потрібна інформація про фінансове майбутнє комерційних організацій, зокрема облікова інформація про діяльність комерційних організацій по створенню економічної вартості, генерування і використання майбутніх грошових потоків. Традиційний бухгалтерський облік таку інформацію в повному обсязі і належній якості не надає, так як він націлений на фіксацію минулих (що вже відбулися) подій і фактів і відображення існуючого фінансового становища підприємства. Тому в сучасній економіці виникає необхідність в новому типі обліку, який буде орієнтуватися на специфічні потреби учасників сучасних ринків капіталу [4].

Новий тип обліку отримав назву «актуарний облік». Необхідність у новому типі обліку була визнана на офіційному рівні МСФЗ (IASB) та Радою зі стандартів фінансового обліку США (FASB), які ініціювали спеціальний спільний міжнародний проект з перегляду концептуальних основ фінансового обліку та концептуальної схеми фінансової звітності.

У межах теорії бухгалтерського обліку М.І. Кутер та Ж. Рішар одними з перших запропонували виокремити актуарний облік, як сучасний тип

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

бухгалтерського обліку. Інша група вчених Ф.Ф. Бутинець та Л.Л. Горецька, відзначають ту обставину, за якої ведення актуарного обліку надається не фахівцям-практикам, а відповідним спеціалістам з оцінки інвестиційних проектів підприємства - актуаріям, що мають досвід оцінки фінансових наслідків можливих подій. Від актуарія вимагається розуміння стохастичної природи ризиків, притаманних активам, обліку майна і досвід застосування аналітичних моделей [2].

Отже актуарний облік – це система, яка використовує метод подвійного запису і надає інформацію про зміну ринкової вартості підприємства. Також варто зазначити, що актуарний облік, як вид бухгалтерського обліку першочергово застосовується при оцінці економічної вартості бізнесу та в ході реального прояву можливості генерувати грошові потоки в довготривалій перспективі.

Актуарна фінансова звітність може надати інформацію реальним та потенційним інвесторам про додаткові економічні вигоди від залучення інвестицій у розвиток бізнесу та перспективи зміни майбутніх грошових потоків. Тому існує нагальна потреба в регулюванні законодавчого рівня та активно впроваджувати в Україні закордонну актуарну 3D-модель бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

В Україні загальні принципи підготовки та подання фінансової звітності визначаються НПСБО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" та НПСБО 2 "Консолідована фінансова звітність". Метою фінансових звітів є надання необхідної фінансової інформації про підприємство поточним та потенційним інвесторам, позичальникам та кредиторам [3]. Очікування інвесторів та позичальників щодо загального прибутку від інвестованого капіталу визначаються шляхом оцінки суми, часу та перспектив чистого майбутнього грошового потоку. Така інформація може бути отримана в актуарних фінансових звітах, але в обліковій практиці відсутній стандарт або принаймні нормативний документ, який би регулював методологію складання та подання актуарних фінансових звітів [1].

Тому на основі НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", ряд вчених А. І. Шигаєва, С. Д. Лучик, В. І. Євдошак, Ю. А. Маначинська, розробили проект стандарту НПСБО 3 "Актуарна фінансова звітність". Запропонований документ має таку саму структуру, що і НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", але відмінностями між цими стандартами є основні терміни та визначення, склад та структура елементів звітності та форми актуарних звітів: актуарний баланс, актуарний звіт, актуарний звіт про рух коштів, актуарний звіт про зміни в капіталі [1].

Таким чином розробка концепції актуарного обліку і його впровадження на підприємствах України мають велике значення для вдосконалення бухгалтерського обліку та збільшення корисності облікової інформації для учасників сучасних ринків капіталу та аналітичного забезпечення управління діяльністю вітчизняних підприємств.

Враховуючи зарубіжний досвід країн Європи, розробка та впровадження

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

на законодавчому рівні нового стандарту НП(С)БО 3 "Актуарна фінансова звітність" сприятиме формуванню інформаційної основи для залучення прямих інвестицій у розвиток бізнесу країни.

Список використаних джерел:

1. Лучик С.Д., Євдошак В.І., Маначинська Ю.А. Необхідність розробки НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність» в контексті управління діяльністю підприємства. URL: nvp.stu.cn.ua/uk/2016-10-17.../1128_121990131138215b3308f55be1def835.html.

2. Маначинська Ю.А. Теоретичне обґрунтування змісту актуарного обліку в Україні. URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewjclLuE0ZbhAhWM16YKHZj3ATEQFjABegQICRAC&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2FVchetei_2012_4_60.pdf&usg=AOvVaw2XQSLdet-EC29-vMv4J3kI.

3. НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

4. Шигаев А.И. Актуарный учет и использование его данных для управления / под ред. д-ра экон. наук, проф. В.Б. Ивашкевича. М.: Магистр; ИНФРА-М, 2011. 224 с.

Голубович К.О., студентка 3 курса

Научный руководитель: **Малевский Э.З.**, к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ЗАТРАТ

Любое производство как процесс создания материальных благ и услуг основано на соединении живого труда со средствами производства. Этот процесс протекает непрерывно, поэтому требует непрерывных затрат.

Затраты на производство и реализацию продукции является одним из важнейших показателей, характеризующих деятельность организации. Их величина оказывает влияние на конечные результаты деятельности организации и его финансовое состояние в целом.

Согласно законодательству Республики Беларусь затраты представляют собой стоимость ресурсов, приобретенных и (или) потребленных организацией в процессе осуществления деятельности, которые признаются активами организации, если от них организация предполагает получение экономических выгод в будущих периодах, или расходами отчетного периода, если от них организация не предполагает получение экономических выгод в будущих периодах.

Вышеуказанное определение является основополагающим определением затрат. Но для более детального понимания остановимся и рассмотрим понятия затрат, опираясь на литературные источники.

Подходы к определению сущности затрат

Автор, источник	Экономическая сущность
Носкова Н.Ю. [5, с.7]	Затраты – это стоимостные оценки ресурсов, используемых организацией в процессе своей деятельности.
Кувалдина Т.Б. [4, с. 70]	Затраты, как учетно-экономическая категория, представляют собой выплаты в денежной форме, связанные с приобретением ресурсов (материальных, нематериальных, трудовых, финансовых), которые потребляются в ходе текущей, финансовой и инвестиционной деятельности организации и аккумулируются в отчетном периоде в виде активов в балансе либо в виде расходов в отчете о прибылях и убытках.
Багиев Г.Л. [1]	Затраты - величина ресурсов, использованных в определенных целях, выраженная в деньгах. В данном определении присутствуют три важных положения: - затраты определяются количественным и качественным использованием ресурсов, т.е. отражают, сколько и каких ресурсов было использовано; - величина использованных ресурсов представлена в денежном выражении; - определение затрат всегда соотносится с конкретными целями, задачами.
Глушков И.Е. [3, с.25]	Под затратами следует понимать «явные (фактические) расходы организации». Они прямо связаны с фактом использования сырья, материалов, сторонних услуг для выпуска продукции, работ, услуг и их реализации. Лишь в момент реализации, когда предприятие получает и определяет свои доходы, оно определяет свои издержки, связанные с получением этих доходов»
Глушков И.Е. [3, с.25]	Под затратами следует понимать «явные (фактические) расходы организации». Они прямо связаны с фактом использования сырья, материалов, сторонних услуг для выпуска продукции, работ, услуг и их реализации. Лишь в момент реализации, когда предприятие получает и определяет свои доходы, оно определяет свои издержки, связанные с получением этих доходов»
Соколов Я.В. [2, с.500]	Термин «затраты» касается разного использования ресурсов, в том числе относительно приобретения активов, в то время как термин «расходы» касается использования лишь тех ресурсов, которые при определении прибыли хозяйствующего субъекта за данный период времени относятся к соответствующим доходам

Примечание – Источник: собственная разработка на основе критического обзора литературных источников

Для правильного понимания сущности затрат, необходимо различать такие понятия, как «затраты» и «расходы».

Таким образом, при изучении экономической литературы можно заметить, что большинство авторов употребляют понятия «затраты» и «расходы» как синонимы, однако существуют и различия.

Так, «Новая экономическая энциклопедия» дает следующее определение: «Затраты – 1) потребление ресурсов в процессе производства товаров и услуг; 2) денежные траты в организации в течение отчетного периода в результате хозяйственной деятельности. Включают наличные и безналичные траты» [6, с.206], а «расходы – категория бухгалтерского учета, фактически

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

произведенные на определенную дату и документально подтвержденные затраты“ [6, с. 503].

Обобщив и проанализировав всё вышеперечисленное можно сделать следующие выводы:

1. Существуют различные подходы к определению понятий сущности затрат;

2. Понятия ”затраты“ и ”расходы“, которые встречаются в экономической литературе не тождественны, поскольку каждый термин несет свою смысловую нагрузку;

3. Из всех рассмотренных выше понятий сущности затрат, на наш взгляд, более полным и точным является определение Багиева Г.Л., который описывает понятие затрат с разных сторон, выделяя три главных положения:

- затраты определяются количественным и качественным использованием ресурсов, т.е. отражают, сколько и каких ресурсов было использовано;

- величина использованных ресурсов представлена в денежном выражении;

- определение затрат всегда соотносится с конкретными целями, задачами (производством продукции, функционированием отдела или другим видом деятельности).

Что касается классификации затрат, в экономической литературе встречается довольно обширная их классификация, - это является неотъемлемым элементом организации учета затрат на производство, а также способствует улучшению планирования, прогнозирования, учета, контроля и анализа затрат.

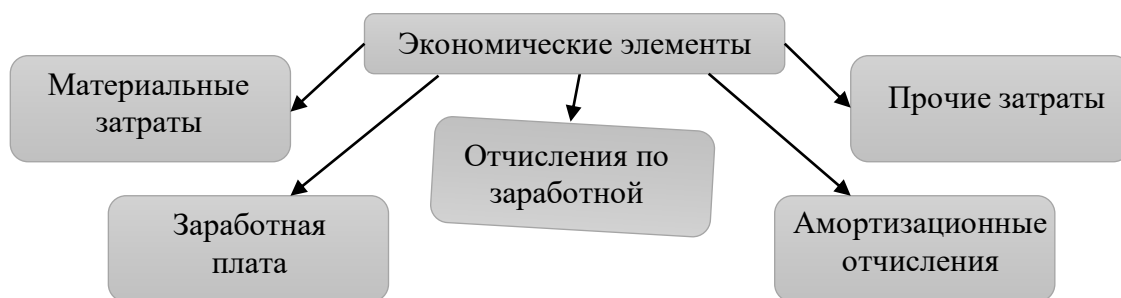

Рис. 1. Классификация затрат по экономическим элементам

Пр и м е ч а н и е - Источник: собственная разработка

Выделение экономических элементов необходимо для установления плановых и фактических затрат по предприятию в целом, а также для определения фонда оплаты труда, объема закупаемых материальных ресурсов, размера амортизации и т.д.

Классификация затрат по статьям калькуляции позволяет определить себестоимость единицы продукции, распределить затраты по ассортиментным группам, установить объем расходов по каждому виду работ, производственным подразделениям, аппарату управления, выявить резервы снижения затрат.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Таким образом, понимание сущности затрат и их грамотная классификация имеют важное значение в деятельности организации, а также способствуют рациональному их распределению, что в свою очередь влияет на результаты деятельности предприятия в будущем.

Список использованных источников:

1. Багиев, Г. Л., Асаул А. Н. Организация предпринимательской деятельности. СПб.: СПбГУЭФ, 2001. 231с.
2. Соколов Я.В., Бутынец Ф.Ф., Горецкая Л.Л., Панков Д.А. Бухгалтерский учет в зарубежных странах: учеб. ; отв. ред. Ф.Ф. Бутынец. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. 672 с.
3. Глушков И.Е. Управленческий учет на современном предприятии. М.:КноРус. 2004. 160 с.
4. Кувалдина Т.Б. Затраты и расходы в учетной системе коммерческих организаций. *Бухгалтерский учет*. 2009. № 13. С. 70-73.
5. Носкова Н. Ю. Учет затрат, калькулирование и бюджетирование в различных отраслях производственной деятельности : учебное пособие. Ульяновск : УлГТУ, 2009. 124 с.
6. Румянцева Е.Е. Новая экономическая энциклопедия. 3-е изд. М.: ИНФА-М, 2010. 826 с.

Грибовська Ю. М., к.е.н., доцент
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

**ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА:
КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОБЛІК**

Важливим при заповненні фінансової звітності за національними стандартами є поділ операційної діяльності на основну та іншу.

Класифікацію видів діяльності наведено в Національному Положенні (Стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі – НП(С)БО 1).

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Вона включає:

- основну операційну діяльність – операції, які пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу;
- іншу операційну діяльність – операції, які пов'язані з реалізацією інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій), наданням майна в операційну оренду (якщо це не основний вид діяльності), створенням резерву сумнівних боргів, купівлею-продажем іноземної валюти тощо [2].

Міжнародними стандартами фінансової звітності не передбачено поділу доходів і витрат за підвидами операційної діяльності. Достатньо, щоб доходи та витрати належали до операційної діяльності в цілому, відокремлення операційних господарських операцій від інших здійснюється за методом «від

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

зворотного». Саме за ознакою невідповідності критеріям інвестиційної або фінансової діяльності визначають операційну діяльність.

Відповідно до § 6 Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» (далі – МСБО 7) операційна діяльність – це основна діяльність суб'єкта господарювання, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю [1].

Класифікацію доходів і витрат операційної діяльності з виокремленням підвидів – основної операційної та іншої операційної діяльності за шифрами рахунків бухгалтерського обліку, наведено в табл. 1.

Отже, у п. 3 р. I НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» наведено тотожне тлумачення до МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» терміна «операційна діяльність». Вона здійснюється в межах одного операційного циклу та включає основну діяльність й іншу операційну діяльність.

Проте, існує суттєва відмінність української термінології у визначенні терміна «основна діяльність» від міжнародних стандартів.

Таблиця 1

Класифікація та облік операційної діяльності

Господарські операції	Доходи (шифри рахунків)	Витрати (шифри рахунків)
Основна операційна		
Реалізація:		
- продукції	701	901
- товарів	702	902
- робіт, послуг	703	903
Здійснення вирахувань з доходу	704	-
Здійснення загальнопромислових витрат	-	91
Здійснення адміністративних витрат	-	92
Здійснення витрат на збут	-	93
Інша операційна		
Первісне визначення та зміна вартості активів, що обліковуються за справедливою ціною	710	940
Купівля-продаж іноземної валюти	711	942
Реалізація інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів і груп вибуття, утримуваних для продажу	712	943
Надання активів в операційну оренду	713	949
Виникнення операційних курсових різниць	714	945
Нарахування належних отриманню/сплаті штрафів, пені, неустойки	715	948
Відшкодування/списання оборотних активів	716	947
Списання кредиторської заборгованості та безнадійної дебіторської заборгованості, формування резерву сумнівних боргів	717	944
Безоплатне отримання/передача оборотних активів (крім фінансових інвестицій)	718	949
Здійснення досліджень і розробок	-	941
Дооцінка запасів і втрати від їх знецінення	719	946
Інші доходи та витрати операційної діяльності	719	949

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

У національній системі стандартизації основна діяльність включає операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є *головною метою* створення підприємства, і які забезпечують основну частку його доходу, тоді як відповідно до МСБО 7 – це основна діяльність суб'єкта господарювання, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» / Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення 12.04.2019).

2. Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07 лют. 2013 р. № 73 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 12.04.2019).

Гроза В. О.,

магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,

Хоман Л. Л.,

магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,

Науковий керівник: **Кулик В.А.,** д.е.н., доцент,
ВНЗУ «Полтавський університет економіки і торгівлі»

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДОХОДИ І ВИТРАТИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Основним показником успішної економічної діяльності суб'єктів господарювання є їх фінансові результати, тому аналіз і прогнозування Звіту про фінансові результати підприємства є базою для прийняття рішень щодо розвитку і вдосконалення роботи підприємства. В періоди економічних і фінансових криз, питання, пов'язані з стратегічним управлінням фінансових результатів діяльності підприємств набувають гострий характер.

Логічно, що ефективність управління діяльністю підприємств залежить не тільки від вирішення організаційних заходів, але і від наявності якісної, своєчасної та достатньо аналітичної облікової інформації про формування показників звіту про фінансові результати. Наведені вимоги можна досягти не лише дотриманням діючих законодавчих і нормативно-правових актів, але і високим рівнем організації та методики бухгалтерського обліку формування показників, що характеризують фінансові результати.

Основні вимоги до фінансової звітності викладно в законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Зміст статей фінансової звітності розкрито у Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності № 433. Методологічні аспекти обліку доходів і витрат регулюються П(С) БО 15 «Доходи» та П(С)БО 16 «Витрати» відповідно [1].

Згідно із Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» чинна форма Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) складається з чотирьох розділів.

До чинної форми Звіту про фінансові результати, за потреби, можна додавати статті з переліку, наведеного в додатку 3 до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зі збереженням відповідного коду. При цьому додаткова стаття має відповідати таким критеріям: – інформація є суттєвою; – оцінка статті може бути достовірно визначена.

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», суттєва інформація – відомості, відсутність яких може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності.

Концепції збереження капіталу, викладені у Концептуальних основах складання фінансової звітності, передбачають, що деякі операції, які відповідають визначенню доходів та витрат (наприклад, переоцінка активів і зобов'язань), не входять до складу звіту про прибутки та збитки. Замість цього дані статті відносяться до складу власного капіталу, як коригування збереження капіталу або, як резерви переоцінки. У зв'язку з цим виникає поняття загального сукупного доходу. Воно розкривається в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [2].

Чинна форма звіту про фінансові результати не містить достатньої аналітики, оскільки показники доходів та витрат за різними видами діяльності сумують в один показник. Від об'єктивності, достовірності та повноти інформації про фінансові результати залежить переважна частина управлінських рішень користувачів фінансової звітності. Наведене визначає необхідність проводити подальші дослідження та удосконалювати методику бухгалтерського обліку доходів, витрат та фінансових результатів з урахуванням міжнародного досвіду та практики застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ночовна Ю. О. Критична оцінка нових форм фінансової звітності. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. Збірник наукових праць. К.: ПП «Рута», 2013. 463 с.

2. Шеверя Я. В. Формування показників Звіту про фінансові результати (сукупні доходи) для управління: організаційно-методичні підходи. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 7. С. 404–411.

Губарик О.М., к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Одношевна О.О., к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ С(Ф)Г «ПРОМІНЬ»

На сьогоднішній день управління кредиторською заборгованістю є

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

важливим напрямом організації на підприємстві.

Управління кредиторською заборгованістю С(Ф)Г «Промінь» Петропавлівського району Дніпропетровської області слід розглядати як гнучкий механізм постійного пошуку найбільш ефективних зв'язків з економічним середовищем та його спроможність досягти успіху на ринку за рахунок керування фінансовими ресурсами підприємства. Фінансова стабільність господарства базується на системному підході, який полягає у побудові механізму управління кредиторською заборгованістю (рис.1).

Гострою проблемою господарювання є здатність кредиторської заборгованості максимально швидко бути погашеною. Для цього необхідно постійне підтримувати збалансований обсяг кредиторської заборгованості, забезпечувати оборотність заборгованості, відстежувати її реальний стан та якість. Повернення заборгованості в заплановані кредитною політикою терміни – це можливість підвищення платоспроможності підприємства через наповнення обігових коштів.

Рис. 1. Запропонований механізм управління кредиторською заборгованістю С(Ф)Г «Промінь»

Запропонована структура механізму управління кредиторською заборгованістю С(Ф)Г «Промінь» містить визначені складові елементи, які здатні забезпечити достатній прибуток для підприємства шляхом реалізації кредитної політики, яка сприятиме зростанню обсягу реалізації продукції, а також збалансування розміру заборгованості, створення умов для її вчасного погашення.

Процес появи заборгованості також залежить від наявності ризиків між взаєморозрахунками. До таких ризиків відносять, ризик непередбачуваної конкуренції, ризик ненадійного контрагента. Ризик, як складова механізму, є способом захисту інтересів підприємства від неплатежів.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Інформаційне забезпечення дозволить фермерському господарству оперувати повною та достовірною інформацією, щодо кредиторської заборгованості.

Ефективність функціонування механізму управління кредиторською заборгованістю базується на певних принципах: повноти; достовірності; оперативності; етапності; динамічності; безперервності; збалансованості. Усі принципи є важливими для побудови результативного механізму управління кредиторською заборгованістю С(Ф)Г «Промінь».

Основними складовими елементами механізму є сукупність визначених функцій: встановлення цілей, планування, організації, мотивації, обліку та контролю діяльності з управління зобов'язаннями.

Найважливішою складовою механізму для С(Ф)Г «Промінь» вважається є контроль та корегування кредиторської заборгованості. Контроль та моніторинг – це найважливіший елемент, який впливає на фінансовий результат підприємства. За допомогою контролю ми можемо з'ясувати настільки ефективно відбувається погашення заборгованості та настільки це впливає на стан підприємства.

Таким чином, запропонований механізм містить багато складових, одночасна дія яких дозволить отримати стабільний прибуток в результаті досягнення цілей підприємства.

Розроблена структура механізму управління кредиторською заборгованістю свідчить про ефективну взаємодію всіх елементів та дозволить забезпечити фінансову стабільність підприємства. Результатом функціонування механізму управління кредиторською заборгованістю на підприємстві є мінімізація кредиторської заборгованості.

На початку здійснення контролю на підприємстві необхідно перевірити ефективність, обґрунтованість та об'єктивність обраної стратегії відносин з контрагентами на підприємстві. А саме, вона повинна включати в себе умови надання чи отримання товарного кредиту, його забезпеченість, термін сплати, ефективність та доцільність застосування знижок тощо.

Порядок класифікації усіх клієнтів є невід'ємною складовою контролю, тому що розподіл дебіторів та кредиторів, який є найбільш повним відображенням сутності усіх розрахункових операцій підприємства, є основою успішності прийняття управлінських рішень та досягнення поставлених цілей.

З метою усунення фактів виникнення простроченої кредиторської заборгованості, ефективного контролю за своєчасним погашенням заборгованості підприємства перед постачальниками, пропонується вдосконалити аналітичний облік розрахунків з ними шляхом впровадження в документообіг облікової системи аналітичного документа, а саме, «Відомості розрахунків з постачальниками».

Даний документ пропонується вести в розрізі кожного постачальника чи підрядника. Форма запропонованої відомості будується таким чином, щоб відобразити всі операції, які були здійснені підприємством з конкретним постачальником протягом року (отримання ТМЦ за конкретною поставкою;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

отримання передплати за конкретну поставку; оплата заборгованості за раніше отриману поставку, ін.).

Ведення цієї відомості дасть змогу спеціалісту, що відповідає за правильність та своєчасність розрахунків з постачальниками та підрядниками, щодня правильно планувати платіжний баланс і здійснювати своєчасне погашення кредиторської заборгованості.

Для своєчасного надання первинних документів щодо отримання від постачальників ТМЦ пропонується розробити допоміжний документ, в якому буде міститися відповідна інформація від бухгалтера-матеріаліста, а саме, «Довідку про надходження товарно-матеріальних цінностей від постачальників», який пропонується вести у хронологічному порядку на кожен дату поставки.

Документ буде містити інформацію щодо: дати поставки; коду постачальника; документу поставки; суми поставки та умови продажу.

Оформлену відповідним чином довідку бухгалтер повинен передати для обробки (заповнення «Відомості розрахунків з постачальниками (підрядниками)») заміснику головного бухгалтера не пізніше наступного дня, коли ця довідка була створена. Після обробки довідки за певний календарний період зшиваються та передаються до архіву, де зберігатимуться протягом 3 років.

Ведення запропонованих аналітичних документів на підприємстві дозволить удосконалити облік кредиторської заборгованості шляхом забезпечення чіткого контролю своєчасності розрахунків за кожною поставкою ТМЦ, тим самим дозволить підвищити рівень платіжної дисципліни підприємства.

Отже для того, щоб покращити фінансовий стан С(Ф)Г «Промінь» потрібно здійснювати ефективне управління його кредиторською заборгованістю.

Розроблена структура механізму управління кредиторською заборгованістю свідчить про ефективну взаємодію всіх елементів та дозволить забезпечити фінансову стабільність підприємства. Результатом функціонування механізму управління кредиторською заборгованістю на підприємстві є мінімізація кредиторської заборгованості.

Давидюк Т. В., д.е.н., професор,
професор кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

**АВС-МЕТОД КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ
ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ**

Останнім часом більшість підприємств використовують не лише традиційні методи калькулювання для визначення собівартості продукції (робіт, послуг), але й методи калькулювання, що сприяють управлінню витратами, понесеними підприємствами при виробництві продукції (виконання робіт, наданні послуг).

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Одним з таких методів управління собівартістю є ABC-метод, тобто підхід до обліку витрат і контролю процесів, який передбачає моніторинг споживання ресурсів і облік результатів такого моніторингу.

ABC-метод калькулювання є однією з форм повного поглинання, однак на відміну від метода повного поглинання, накладні витрати включаються до собівартості продукції не на основі показників виробничих обсягів, а спочатку розподіляються між накопичувачами витрат, а потім включаються до собівартості з використанням драйверу витрат [1, с. 265].

На відміну від традиційних методів калькулювання, побудованих за принципом, що для виробництва продукції використовуються ресурси, ABC-метод калькулювання передбачає, що процеси використовують ресурси, а продукція споживає процесі, при цьому обсяг споживання розраховується з використанням драйверу витрат, які пов'язують витрати, що відносяться до процесів, з кінцевою продукцією (роботами, послугами).

Такий підхід обумовлений тим, що окрім традиційного врахування ресурсів, обсяг споживання яких прямо залежить від кількості одиниць виробленої продукції, враховують ще й ресурси, що не мають прямого до обсягу виробітку. Це дозволяє не викривляти розрахунок собівартості традиційної системи обліку витрат, які виходячи з того, що споживання виробництва всіх процесів пропорційного обсягу виробленої продукції (робіт, послуг) [2, с. 220].

ABC-метод калькулювання передбачає поділ процесів на чотири групи:

- процеси на рівні одиниці продукції (робіт, послуг);
- процеси на рівні партії продукції (робіт, послуг);
- процеси рівня підтримки продукції (робіт, послуг);
- процеси рівня підприємства.

В узагальненому вигляді суть калькулювання на основі діяльності зображено на рис. 1.

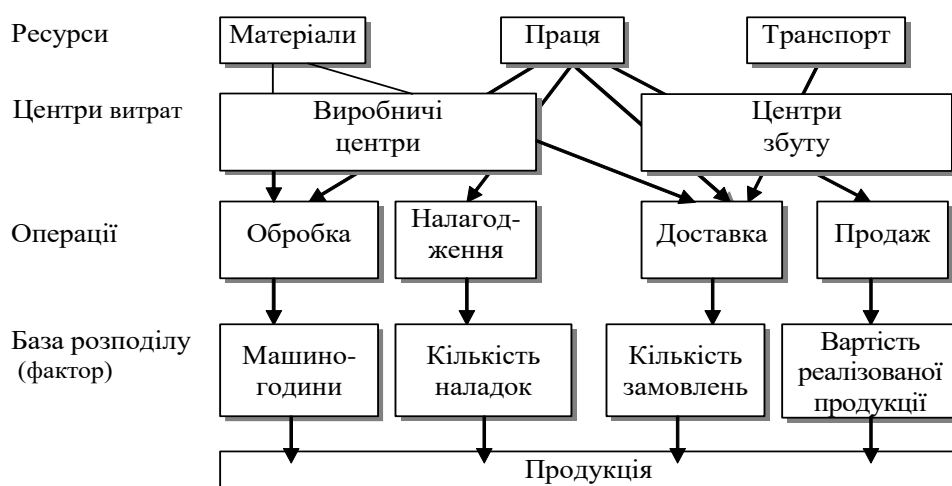

Рис. 1. Характеристика ABC-метода калькулювання [3, с. 189]

ABC-метода калькулювання був розроблений для індустрії виробництва, проте сьогодні це метод ширше використовують підприємства сфери послуг, такі як клініки, банки, страхові компанії, підприємства готельної індустрії. Контроль

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

витрат, оптимізація використання ресурсів і покращення ціноутворення для цих підприємств такі ж важливі, як і для підприємств виробничого сектору.

Застосування ABC у сфері послуг вимагає чіткого уявлення про те, які послуги надає підприємство, щоб визначити які саме види діяльності є ключовими. Всі кроки по використанню ABC є стандартними. Приклади об'єктів витрат в деяких сферах послуг: в готельному бізнесі - кімната, в громадському харчуванні - столовий прилад, послуги бухгалтерські, аудиторські, юридичні – години, що підлягають оплаті, освіта - кількість осіб.

У сфері послуг важче, ніж у виробничій, кількісно описати випуск продукції, тому в якості об'єкта витрат більш обґрунтовано і зручно обирати споживачів послуг, ніж саму послугу. Концентрація на споживача є в цьому виді діяльності вкрай важливим фактором.

Успіх роботи готельного бізнесу залежить від інформації про формування собівартості з кількох причин:

- повна собівартість послуг розміщення є базою для встановлення ціни продажу номерного фонду готелю [4];

- інформація про собівартість лежить в основі прогнозування і управління виробництвом, а також використовується при вирішенні багатьох поточних оперативних завдань управління [5, с. 191].

Використовуючи ABC-метод калькулювання потрібно здійснити поділ процесів на три групи:

1) прями експлуатаційні процеси;

- заробітна плата обслуговуючого персоналу, яку можна прямо віднести на окремі категорії номерного фонду готелю;

- амортизацію номерного фонду;

- поточний ремонт номерного фонду; витрати на утримання приміщень номерного фонду (опалення, водовідведення, електроенергія, прання білизни та ін.);

- витрати на утримання телефонів, комп'ютерів та інше.

2) загальні експлуатаційні процеси;

- витрати на утримання приміщень загального користування готелю і прилеглої території;

- амортизаційні відрахування;

- витрати на протипожежні заходи;

- знос малоцінного інвентарю;

- витрати на охорону праці та техніку безпеки;

- витрати на підвищення професійної кваліфікації кадрового складу і інші загальні експлуатаційні витрати.

3) загальні господарські процеси.

- адміністративні витрати готельного комплексу (заробітна плата співробітників апарату управління, витрати на підготовку управлінських кадрів, відрядження, утримання адміністративних приміщень, придбання канцелярського приладдя, утримання офісної техніки та інше);

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- витрати на збут (витрати на маркетинг, у тому числі рекламу, представницькі витрати по збуту послуг);
- інші загальні господарські витрати.

Таким чином, ефективна організація управління витратами і процесу калькуляції собівартості послуг повинна стати пріоритетним напрямом у розвитку готельного бізнесу. З урахуванням міжнародного досвіду при визначенні собівартості послуг розміщення гостей в номерах готелю слід виділяти експлуатаційну і повну собівартість.

Список використаних джерел:

1. Друри К. Управленческий учёт для бизнес-решений: уч. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 655 с.
2. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. 341 с.
3. Гончаренко О., Давидюк Т., Саюн А., Рогова Н. Управлінський облік : навч. посібник. К. : УБС НБУ, 2014. 415 с.
4. Методичні рекомендації щодо впровадження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 17.06.2003 р. № 157. / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0157569-03> (дата звернення 01.04.2019).
5. Карпенко Ю. В. Формування собівартості готельних послуг: галузеві особливості та чинники впливу. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2012. № 1 (52). С. 189-193.

Сланська Н.О., студент

Науковий керівник: **Марина А.С.**, к.е.н.

Донецький національний технічний університет

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Здійснення санаційних заходів вимагає від підприємства залучення та використання фінансових ресурсів, які забезпечать фінансування процедур оздоровлення підприємства у потрібних обсягах та будуть відображені у плані санації. Тоді санація набуде форми санації із залученням нового фінансового капіталу.

Бувають різні види санації. По-перше, це санація із залученням нового фінансового капіталу, яка включає в себе:

- альтернативну санацію;
- зменшення номінального капіталу з подальшим його збільшенням (двоступінчасту санацію);
- безповоротну фінансову допомогу власникам;
- безповоротну фінансову допомогу персоналу;
- емісію облігацій конверсійної позики;
- залучення додаткових позик.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Не одним законом України не заборонено, що держава може фінансувати санаційні заходи. Так це можна здійснити на поворотній або безповоротній основі або непрямо підтримувати підприємство (наприклад, надавати податкові пільги підприємству).

Є таке поняття, як «чиста санація». Вона полягає в санації балансу неспроможного підприємства, яка спрямована на формальне покриття засвідчених у балансі збитків. Та вона є необхідною передумовою для залучення коштів інвесторів та кредиторів.

На практиці найчастіше слідом за зменшенням статутного капіталу здійснюється збільшення статутного капіталу. Ця операція має назву «двоступінчаста» санація. Це операція зменшення статутного капіталу підприємства, що здійснюється з метою санації балансу, з наступним його збільшенням на основі додаткової емісії корпоративних прав та залученням інвестиційних ресурсів[1].

Але залучення нового фінансового капіталу завжди потребує формування зовнішніх джерел фінансових ресурсів. Зовнішні джерела фінансування санації – це грошові кошти, що залучаються підприємством на стороні для фінансування санаційних заходів.

За походженням їх можна об'єднати у чотири групи:

- кошти, надані власниками підприємства;
- кошти кредиторів;
- кошти персоналу підприємства;
- державне фінансування.

Але класифікувати зовнішні джерела для фінансування санації підприємства можна і таким чином, тобто:

1. Фінансування санаційних заходів за рахунок власників:

- а) внески на збільшення статутного фонду;
- б) надання позик;
- в) цільові внески на безповоротній основі.

2. Фінансування санаційних заходів за рахунок кредиторів:

- а) реструктуризація наявної заборгованості;
- б) зменшення або списання заборгованості;
- в) надання санаційних кредитів.

3. Фінансування санаційних заходів за рахунок персоналу:

- а) відстрочення або відмова від винагороди за виробничі результати;
- б) надання працівниками позик;
- в) купівля працівниками акцій свого підприємства.

4. Фінансування санаційних заходів за рахунок централізованих фінансових ресурсів:

- а) пряме державне фінансування;
- б) непряме державне фінансування.

Тобто зовнішні джерела фінансування санації підприємства формують залучені і запозичені фінансові ресурси. Тому до залучених фінансових ресурсів, в нашому випадку, відносяться кошти, які переходять у власність

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підприємства. Такі фінансові ресурси надійдуть у вигляді збільшення статутного капіталу, поповнення додаткового капіталу, а також у вигляді бюджетних асигнувань.

Позичені фінансові ресурси можуть сформуватись за рахунок банківських кредитів, облігаційних позик, бюджетних кредитів, іноземних інвестицій, коштів контрактних фінансових інститутів та інших позикових джерел[2].

У всьому процесі фінансування санації певних особливостей набувають відносини підприємства з контрактними фінансовими інститутами. До них відносяться:

- інститути спільного інвестування;
- пенсійні фонди, страхові компанії;
- ломбарди;
- фінансові та позичково-ощадні асоціації;
- інвестиційні компанії та фонди.

Забезпечуючи інвесторам страховий захист від різного роду ризиків страхові компанії відіграють надзвичайно важливу роль у фінансовій стабілізації підприємства. Страхові компанії є також потужними постачальниками довгострокових капіталів на фінансових ринках. Крім купівлі цінних паперів вони можуть надавати кредити підприємствам у формі іпотеки або вкладень у нерухомість. За наявності державних гарантій чи поручительств місцевих органів влади виступають донорами грошових коштів для фінансування санації підприємств. Також вони можуть виступати гарантами щодо мінімізації втрат інвесторів та кредиторів, що стимулює інвестування санаційних заходів.

Методи допомоги страховиків у процесі фінансування санаційних заходів підприємства:

- страхування відповідальності;
- перестраховання з метою зменшення ризиків щодо страхових збитків;
- страхування кредитів;
- страхування інвестицій;
- страхування фінансових ризиків за іпотечними кредитами та іпотечними сертифікатами;
- страхування виданих і прийнятих гарантій.

Якщо у підприємства відсутні «живі» кошти, санаційні заходи з реконструкції та технічного оновлення виробництва підприємства можуть здійснюватись на основі лізингу. Саме лізингові компанії роблять можливим використання лізингу для фінансування санаційних заходів, що має суттєві переваги над іншими формами кредитування.

Використання факторингу може бути одним із методів мобілізації фінансових ресурсів для фінансування санації підприємства, а також використання коштів факторингових компаній для санації підприємств. Але на практиці це не набуло широкого поширення, оскільки плата за факторингове обслуговування на пряму залежить від ряду чинників, що на пряму залежать від якості дебіторської заборгованості. Проте факторингові послуги, враховуючи їх

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

кредитний характер не надаються підприємствам, які є збитковими і неплатоспроможними або оголошені некредитоспроможними.

Інші фінансові інститути: інвестиційні компанії і фонди, пенсійні фонди, ломбарди – можуть здійснювати опосередковане інвестування через придбання облігацій та акцій підприємств[3].

Отже, для підприємства існують багато різних видів зовнішніх джерел фінансування санації. Багато залежить від того, в якому стані перебуває підприємство, адже не всі фінансові інститути згодні допомогти збитковим та неплатоспроможним організаціям, тому що для таких інститутів це може привести до негативних наслідків. Але з кожної ситуації є вихід. Тому не треба відпускати негативну ситуацію по течії, а швидше шукати вихід, поки невелика небезпека не перетворилась на велику фінансову кризу, яка приведе до банкрутства підприємства або його ліквідації.

Список використаних джерел:

1. Фінансова санація та банкрутство підприємства. URL: http://www.vuzlib.com.ua/articles/book/25266F%D1%96nansova_sana%D1%81%D1%96ja_ta_bankr/11.html
2. Джерела фінансування санації підприємств. URL: http://bookwu.net/book_upravlinnya-finansovoyu-sanaciyeuy-pidpriyemstv_1008/159_dzherela-fnansuvannya-sanaci-pdriyemstv
3. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник. / Т. А. Говорушко, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 400 с. С.148-151.

Єніна А.О., к.е.н., доцент
доцент кафедри митної справи та оподаткування
Харківського національного економічного
університету ім. Семена Кузнеця

**ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ БЕЗПЕК НА МІКРО- ТА
МАРКОРІВНЯХ**

Діяльність підприємців націлена на отримання найбільшого прибутку, в той час як повноцінна сплата податків зменшує його обсяг, саме тому, керівники підприємств намагаються сплачувати менші суми обов'язкових платежів до державного бюджету країни, що призводить до збільшення рівня тіньової економіки та порушення економічної безпеки держави. За останні часи в Україні значно збільшилась кількість правопорушень в податковій сфері, що негативно впливає на економічну безпеку держави. Наявність даної проблеми вимагає проведення постійного моніторингу процесу нарахування та сплати податків, з метою забезпечення неперервного надходження грошових коштів до бюджету країни для виконання державою всіх покладених на неї функцій, що може бути забезпечено за допомогою формування загальних індикаторів, які дадуть змогу виявляти порушників податкового законодавства, діяльність яких призводить до порушення економічної безпеки держави. Однак, з іншого боку, сплата податків не повинна істотно впливати на розвиток та діяльність основних національних

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

галузей промисловості, які забезпечують розвиток національної економіки держави. Отже, забезпечення економічної безпеки повинно мати направленість державного регулювання не тільки на боротьбу з наслідками та загрозами економіці країни, але й на усунення потенційних небезпек та підвищення розвитку внутрішніх резервів та сил держави.

В. Кириленко [2] вважає, що пріоритетними напрямками економічної політики забезпечення безпеки та підвищення рівня конкурентоспроможності мають стати: створення сприятливого макроекономічного та підприємницького середовища, сприяння розвитку підприємництва, створення інноваційних кластерів, інвестування у людський капітал та соціальний капітал заради скорочення регіонального та структурного безробіття, детінізація економіки, захист власників та посилення ефективності і прозорості використання державних фінансів.

Зрозуміло, що економічна безпека держави залежить від забезпечення національних інтересів держави та економічного зростання, підтримки економічної незалежності та сталого розвитку, зменшення впливу різноманітних загроз на соціально-економічну сферу, поліпшення стійкості до цих загроз, захист інтересів особистості, суспільства, підприємств та організацій. Отже, економічна безпека держави є однією зі складових національної безпеки країни, яка, в свою чергу, охоплює екологічну безпеку, оборону, тощо, та, окрім цього, залежить від розвитку та економічної безпеки підприємств, що створюються та здійснюють свою діяльність на території країни, забезпечують її основними важливими товарами та формують ВВП та експорт.

Як зазначає О. Власюк [3] економіка України протягом декількох останніх десятиліть проходить вкрай неоднозначний та складний за соціально-економічними наслідками період трансформації. У цих умовах на перший план висувається питання вже навіть не конкурентоспроможності підприємств, а їх економічної безпеки. Автор вважає, що форми прояву загроз економічної безпеки мають різний характер на мікро-, мезо- й макrorівнях ієрархії управління економікою і є складною динамічною системою, яка визначає необхідність моніторингу інтенсивності їх впливу. Особливе місце в системі національної економічної безпеки посідає проблема економічної безпеки окремих підприємств, що має дуальний характер. З одного боку, функціонування підприємств здійснюється в умовах нестационарного зовнішнього середовища, для якого характерні зниження обсягів інвестиційних вкладень, високі процентні ставки за довготерміновими банківськими кредитами, нестабільність податкового законодавства і т.ін., що істотно знижує рівень життєдіяльності підприємств і підвищує імовірність переходу в кризовий стан. З іншого боку, кризові тенденції на мікрорівні створюють передумови негативних тенденцій розвитку регіональних систем і зниження рівня національної економічної безпеки.

Існує тісний взаємозв'язок діяльності підприємств з економічною безпекою держави та державним регулюванням економічної безпеки.

Метою будь-якого підприємства та його господарської діяльності є отримання найбільшого прибутку, а обов'язкові податкові платежі зменшують

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

суми вільних грошових коштів, які використовуються керівниками для ведення бізнесу, самоінвестування у виробництво та основні фонди, неформального вирішення нагальних питань та захист своїх інтересів та економічної безпеки суб'єкту господарювання. Підприємці намагаються сплачувати менші суми податків, або не сплачувати взагалі, що негативно впливає на формування держаного бюджету, а отже, на виконання державою покладених на неї функцій по забезпеченню розвитку економічної стабільності та суверенітету, підтримки громадян, підприємств, установ та організацій, верств влади, суспільства та інших об'єктів, на котрі розповсюджується державне регулювання економічної безпеки держави. Взагалі стан економічної безпеки держави оцінюється за певними показниками, такими як: розвиток промисловості, інвестиції, ВВП, виробничий, технічний та науковий потенціал, конкурентоспроможність країни на ринках, ефективність використання ресурсів, темпи інфляції, якість життя населення країни, рівень безробіття, державний борг, ступінь задоволеності населення державними послугами та якість їх надання (медицина, освіта, культура, оборона, екологічний захист, наука, мистецтво та ін.).

Отже, державне управління повинно розповсюджуватись не лише на регулювання зазначених показників, але й на ефективну підтримку підприємництва. Р. Жарко наголошує, що податкова система повинна стати вагомим інструментом регулювання розвитку підприємницької діяльності [1]. За даних обставин економічна безпека розглядається як взаємозалежність державної економічної безпеки (макрорівень) та економічної безпеки господарюючих суб'єктів (мікрорівень). За певних обставин, вони можуть існувати окремо, однак, у цьому випадку страждає, в-першу чергу, держава, бо насамперед, не отримує від підприємств достатньо коштів у вигляді податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що ускладнює її діяльність. Підприємства, у свою чергу, не отримуючи певної державної підтримки та мотивації для розвитку, намагаються створити таку систему економічної безпеки, яка б повністю захистила б їх інтереси та капітал, вдаючись до співпраці з іллегальним сектором, корумпованими та кримінальними структурами, тіньовим сектором. З їх точки зору, саме така діяльність забезпечує дотримання їх інтересів та є більш стабільною. З метою отримання неврахованих грошових коштів, задля дотримання певного рівня такої хибної безпеки та неформального вирішення питань, керівництво вдається до порушення законодавства в сфері економічної діяльності та податкового законодавства. Все більш розповсюдженим явищем стає ухилення від сплати податків. Грошові кошти отримані від здійснення даного правопорушення спрямовуються на розвиток виробництва, самоінвестування, розвиток підприємства, вирішення деяких гострих проблем неформальним способом (хабарі, сплата послуг кримінальних групвань, лобіювання інтересів у всіх верствах влади), однак, в даному контексті, неможна виключати ухилення від сплати податків задля задоволення власних потреб та жагу до незаконного збагачення.

Зрозуміло, що суперечки та конфліктні ситуації між економічними

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

безпеками на мікрорівні (підприємство) та макрорівні (держава) представляють собою основну загрозу економічній безпеці держави. Зазначений процес «ухилення від сплати податків – економічна безпека держави» є взаємопов'язаним та круговим, доти, поки не буде вирішена проблема порушення підприємствами економічного та податкового законодавства з метою задоволення певних потреб, доти, не матимуть максимально позитивного ефекту намагання держави забезпечити сталий розвиток національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Жарко Р.П. Окремі аспекти оцінки податкової системи України як інструменту регулювання розвитку підприємницької діяльності. Л.: Економіка, фінанси, право, 2005. – 353 с.
2. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.01.01 – економічна теорія. К.: КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2007. 356 с.
3. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. К.: Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України, 2008. 48 с.

Єрмакова Д. В., Детюк О. Р.,

здобувачі вищої освіти

Науковий керівник: **Лега О. В.,**

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ЧЕТВЕРТОЇ ГРУПИ

Фіскальний механізм України під назвою спрощена система оподаткування запроваджена з метою зменшення податкового навантаження підприємства та підвищення прозорості і достовірності оподаткування.

Відповідно ст. 291.2. ПКУ, суть спрощеної системи оподаткування полягає в тому, що підприємці сплачують єдиний податок, який замінює частину інших податків і зборів, таких як: податок на прибуток; податок на майно (в частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва; рентна плата за спеціальне використання води з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності згідно до П(С)БО 25 [1].

Главою I «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності» розділу XIV «Спеціальні податкові режими» ПКУ до четвертої групи платників єдиного податку відносять — сільгоспвиробники, в яких доля сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75%.

Спеціальний режим оподаткування сільськогосподарських

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

товаровиробників у формі фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП) виник у порядку експерименту в 1998 р. у трьох регіонах України: Глобинському районі Полтавської області, Старобешівському районі Донецької області та Ужгородському районі Закарпатської області, а починаючи з 01.01.1999 р. його поширено на всій території країни [2].

Зміни в податковому законодавстві для аграрного сектора розпочалися з прийняттям Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» № 320 від 17.12.1998 р. [3], яким було запроваджено ФСП як інструмент стимулювання сільськогосподарського виробництва. Необхідність таких змін обумовлена; збитковістю (низькою прибутковістю) сільськогосподарського виробництва; нагальною необхідністю державної підтримки даної галузі; недостатністю (відсутністю) обігових коштів у аграрному секторі та потребою у спрощенні податкового обліку [2].

Починаючи з 2011 року правове регулювання даного податку здійснювалося Податковим кодексом України (далі - ПКУ) [4]. Відповідно п. 14.1. ст.14 ФСП - це податок, який справляється з одиниці земельної площі у відсотках від її нормативної оцінки та сплата якого замінює сплату окремих податків і зборів.

Чергова податкова реформа запроваджена в Україні з 01.01.2015 р. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» № 71-VIII від 28.12.2014 р. [5] внесено зміни до ПКУ та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи. Ці зміни торкнулись і платників фіксованого сільськогосподарського податку. Главу 2 «Фіксований сільськогосподарський податок» виключено з ПКУ. Із 01.01.2015 р., платники фіксованого сільськогосподарського податку автоматично стали платниками єдиного податку четвертої групи [6].

Загалом, функціонування єдиного податку четвертої групи має свої переваги та недоліки (рис.1).

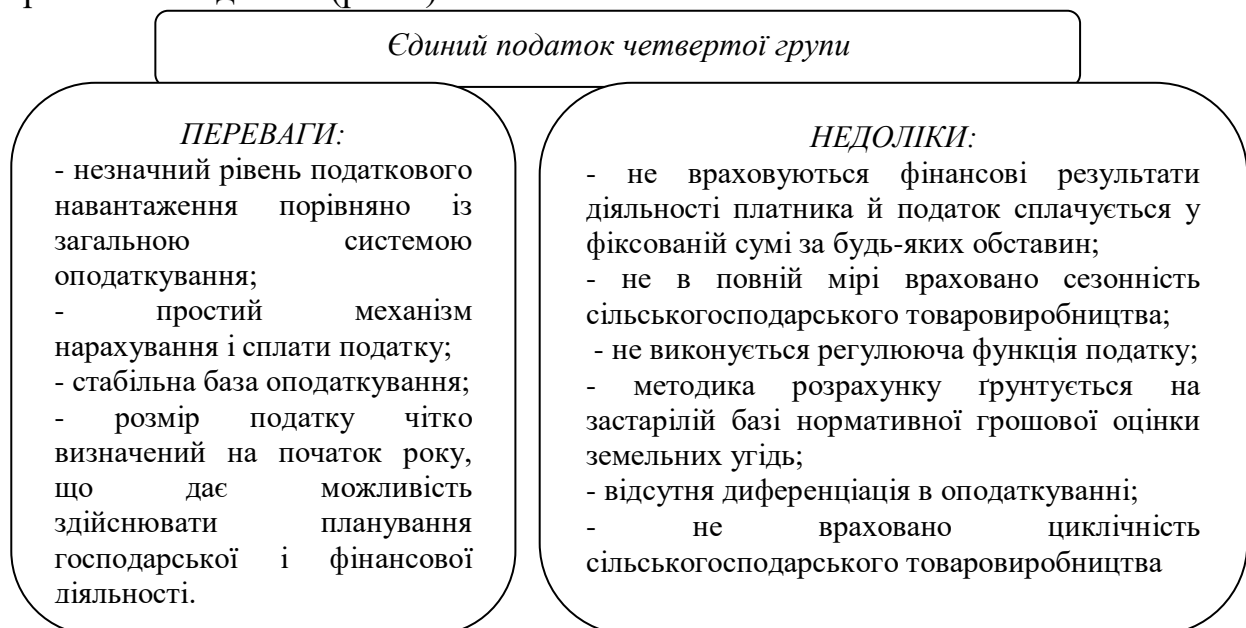

Рис. 1. Переваги й недоліки функціонування єдиного податку четвертої групи

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Згідно ст. 292.1. ПКУ об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди. Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень), з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного за станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого ПКУ [4].

З 2019 року для платників єдиного податку четвертої групи ставки встановлені законодавчо та застосовуються до нормативної грошової оцінки 1 га сільськогосподарських угідь або земель водного фонду. Вона залежить від категорії (типу) земель та їх розташування і встановлюється у відсотках від бази оподаткування (нормативної грошової оцінки) (п. 293.9 ПКУ): 0,95% – для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім розташованих у гірських зонах і на поліських територіях, а також тих, що перебувають у власності або в оренді с/г товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті; 0,57% – для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях; 0,57% – для багаторічних насаджень, крім розташованих у гірських зонах і на поліських територіях; 0,19% – для багаторічних насаджень у гірських зонах і на поліських територіях; 2,43% – для земель водного фонду; 6,33% – для ріллі, сіножатей і пасовищ, які перебувають у власності або оренді у с/г товаровиробників, що спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті [7].

Для підтвердження статусу платника єдиного податку четвертої групи або ж для переходу на спрощену систему оподаткування щорічно сільськогосподарські товаровиробники мають подати до 20 лютого поточного року документи, перелік яких визначено у пп. 298.8.1 ст. 298 ПКУ, а саме: загальну податкову декларацію з податку на поточний рік щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється податок (сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень), та/або земель водного фонду внутрішніх водойм (озер, ставків та водосховищ); звітну податкову декларацію з податку на поточний рік окремо щодо кожної земельної ділянки; розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва (форма розрахунку частки сільськогосподарського товаровиробництва затверджена наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.12.2011 № 772); відомості (довідку) про наявність земельних ділянок.

Платники єдиного податку четвертої групи самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік. До податкової

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

декларації (загальної, нової загальної, уточнюючої загальної та/або звітної, нової звітної, уточнюючої звітної) додається додаток, який є невід'ємною частиною. Форма Додатка до податкової декларації передбачає заповнення колонки 9 «код регіону», в якій платники самостійно зазначають цифровий код регіону місця розташування відповідної земельної(их) ділянки(ок) - 2 знаки (наприклад, для Полтавської області - 16).

Сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що слідують за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах: у I кварталі – 10 %; у II кварталі – 10 %; у III кварталі – 50 %; у IV кварталі – 30 %.

Суб'єкти господарювання мають врахувати, що підставами для анулювання реєстрації платника єдиного податку четвертої групи є: неподання повного пакету податкової звітності з обов'язковими додатками до контролюючих органів за місцем основного обліку та за місцезнаходженням земельних ділянок та менший ніж 75 відсотків розмір частки сільськогосподарського товаровиробництва юридичної особи у попередньому році [4].

Отже, спрощена система оподаткування четвертої групи приваблює багатьох платників простішими правилами податкового обліку та меншим ризиком різних перевірок і санкцій. Але в теперішній час, як стверджують експерти, єдиний податок втратив своє первісне призначення і вже не замінює більшості податків, як при його запровадженні.

Список використаних джерел:

1. До 20 лютого сільгосптоваровиробники мають підтвердити свій статус платника єдиного податку. *Вісник. Офіційно про податки*. 2019. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100011061-do-20-lyutogo-silgosptovarovirobniki-mayut-pidтверditi-sviy-status-platnika-yedinogo-podatku>.

(дата звернення 28.03.2019)

2. Юшко С. Фіксований сільськогосподарський податок: історія виникнення та перспективи застосування. *Фінанси України*. 2009. №11. С. 63-72.

3. Про фіксований сільськогосподарський податок: Закон України від 17 грудня 1998 р. № 320-XIV / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 28.03.2019)

4. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 24.03.2019).

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII / Верховна Рада України. URL: www.zakon.rada.gov.ua/go/71-19. (дата звернення 28.03.2019).

6. Зміни з 01.01.2015 р. для платників фіксованого сільськогосподарського податку. URL: <http://buhgalter911.com/ShowArticle.aspx?a=156486>. (дата звернення 28.03.2019).

7. Онищенко В. Єдиний податок. URL:

<https://www.golovbukh.ua/article/7417-diniy-podatok-2019>. (дата звернення 28.03.2019).

Єрмолаєва М. В., к.е.н.,
доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку,
Тереминко Т. С.,
здобувач вищої освіти СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія

АМОРТИЗАЦІЙНІ ВІДРАХУВАННЯ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

Коли розмова заходить про облік основних засобів, майже завжди наступним виникає питання про їх амортизацію. Термін «амортизація» в сучасному бухгалтерському обліку зберігся з пізньолатинської «amortization» - сплата боргів [1]. На сьогодні термін «амортизація» не трактується дослівно, але шляхом амортизації необоротні активи переносять свою вартість на продукт, що створюється, відповідно сума нарахованої амортизації включається у собівартість виробленої продукції, а після її реалізації підприємство отримує виручку, яка містить у своєму складі і частку амортизації.

Облік амортизації ведеться на балансовому рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів». На цьому рахунку по кредиту узагальнюється інформація про суми нарахованої амортизації, а по дебету відбувається списання нарахованого зносу. Крім того, з метою відображення в обліку використання амортизаційних відрахувань використовується позабалансовий рахунок 09 «Амортизаційні відрахування». Саме цей рахунок відображає напрями використання підприємством амортизаційних відрахувань.

Підприємство самостійно формує свою облікову політику, зокрема амортизаційну. Саме амортизаційна політика підприємств і держави в цілому є чинником активізації інвестиційної діяльності. В Україні вже багато років тому була розроблена Концепція амортизаційної політики, схвалена Указом президента України 7 березня 2001 року № 169.

Згідно Концепції амортизаційна політика повинна забезпечити зацікавленість підприємців в проведенні інвестицій в основний капітал за рахунок коштів власних амортизаційних фондів.

Для цього необхідно:

- прийняття низки законодавчих актів, які б регулювали раціональні рівні споживання, відшкодування та оновлення основного капіталу підприємств;
- максимальне обмеження втручання держави у сферу амортизаційної політики підприємств;
- можливість застосування різних методів амортизації за вибором підприємства;
- встановлення термінів використання об'єктів підприємством самостійно, виходячи з особливостей їх експлуатації ;
- уніфікація методів нарахування амортизації у фінансовому та

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

податковому обліку;

- надавати податкові знижки тільки тип підприємствам, які мають документальне підтвердження інвестиційного використання коштів амортизаційного фонду [2].

На основі Концепції необхідно було розробити проект Закону України «Про амортизацію». Нажаль, Концепція не була реалізована і на сьогодні ми не маємо Закону, який би регламентував питання амортизаційної політики. Але, слід зазначити, що за час, який минув з моменту прийняття Концепції, в обліку амортизації таки відбулися позитивні зміни. Так, збігаються методики нарахування амортизації у фінансовому та податковому обліку, підприємства самостійно обирають методи нарахування необоротних активів.

Інформація стосовно амортизації необоротних активів наведена у фінансовій звітності підприємств. В першу чергу, у ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» наводиться сума нарахованої амортизації на початок і кінець звітного періоду; у ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у третьому розділі наводиться сума нарахованої амортизації за звітний період у складі елементів операційних витрат підприємства (розділ 3); особлива увага відображенню амортизації необоротних активів приділяється у ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», де у розділі XIII «Використання амортизаційних відрахувань» відображається сума нарахованої за рік амортизації необоротних активів та напрями її використання. При цьому для заповнення цього розділу необхідно використати дані аналітичного обліку по рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та позабалансового рахунку 09 «Амортизаційні відрахування».

Приділяється увага формуванню амортизаційної політики і Законом України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18 вересня 1991 р. зі змінами і доповненнями в редакції Закону № 2059-VIII від 18 грудня 2017 р. Так, згідно цього Закону «інвестиції у відтворення основних засобів здійснюються у формі капітальних вкладень, до джерел фінансування яких віднесені амортизаційні відрахування інвесторів» [3]. Нормативна база щодо обліку амортизації і використання амортизаційних відрахувань в Україні до теперішнього часу перебуває в стані розробки і подальшого вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Єрмолаєва М. В., Скиданенко Ю. Д. Фінансовий бухгалтерський облік амортизаційних відрахувань. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип.1(6). – Т.3. С.128 -132 URL : <https://mail.google.com/mail/u/0/?pc=ru-haemeauabk#inbox/FMfcgxwBVzrDtdvsngnSQXkXcNvTITQzg?projector=1&messagePartId=0> (дата звернення 12.04.2019)

2. Концепція амортизаційної політики від 7 берез. 2001 р. № 169/2001 Верховна рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/169/2001>(дата звернення 12.04.2019)

3. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ / Верховна рада України URL :

Зимогляд Я. О.,
магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,
Мозжаров В. В.,
магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник: **Кулик В.А.,** д.е.н., доцент
ВНЗУ «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОЦІНКА В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Проблема розробки методології системи вартісного вимірювання в бухгалтерському обліку, адекватної вимогам усіх користувачів облікової інформації, є найбільш актуальним завданням, яке намагаються вирішити вчені в сфері бухгалтерського обліку протягом останнього часу. Вказана проблема набула ще більшої актуальності в умовах необхідності здійснення облікової оцінки нових об'єктів бухгалтерського обліку, що виникли та продовжують виникати в інформаційній економіці. У сучасних умовах розвитку вітчизняної системи обліку пріоритетність наукових досліджень, що стосуються облікової оцінки, обґрунтовується її визначальною роллю у функціонуванні системи обліку.

Оцінка господарських засобів (активів) та їх джерел (капіталу та зобов'язань) є відправним моментом бухгалтерського обліку і реальною основою його побудови. У різних джерелах цей елемент методу бухгалтерського обліку визначено по-різному. Одні, визначають оцінку як спосіб вираження у грошовому вимірюванні господарських операцій, інші — як спосіб вирішення у грошовій одиниці витрат живої й уречевленої праці, вкладеної в окремі види засобів і процесів.

Аналіз нормативно-правової бази, якою регламентується ведення бухгалтерського обліку в Україні дозволяє стверджувати, що поняття «оцінка» використовується у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, інших нормативно-правових актах у багатьох аспектах.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» поняття «оцінка» використовується:

1) у ст. 4 при визначенні змісту окремих принципів бухгалтерського обліку – безперервності та єдиного грошового вимірника (безперервність - оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати й надалі; єдиний грошовий вимірник - вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці);

2) у п. 9 ст. 8, якою передбачено головний бухгалтер або особа на яку покладено ведення бухгалтерського обліку на підприємстві несе відповідальність за бухгалтерський облік господарських операцій, пов'язаних з ліквідацією підприємства, включаючи оцінку майна і зобов'язань підприємства

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

та складання ліквідаційного балансу і фінансової звітності, покладається на ліквідаційну комісію, яка утворюється відповідно до законодавства;

3) у п. 1 ст. 10 , якою передбачено, що для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка.

Нормативно-правовими актами України передбачено широкий перелік видів оцінки, які можуть бути застосовані до об'єктів бухгалтерського обліку: балансова вартість; вартість використання; вартість, яка амортизується; вартість на дату балансу; залишкова вартість; ліквідаційна вартість; первісна вартість; переоцінена вартість; ринкова вартість; справедлива вартість; теперішня вартість.

Отже, на законодавчому рівні визначено необхідність оцінки при веденні бухгалтерського обліку та підтвердження його достовірності в умовах діючого підприємства та регламентовано необхідність проведення оцінки майна підприємства у випадку припинення його діяльності. Згідно з чинним законодавством, пріоритетною є оцінка за історичною (фактичною) собівартістю. У той же час, вимоги, користувачів до облікової інформації, що виникають у процесі функціонування суб'єктів господарювання в інформаційній економіці, свідчать про необхідність застосування альтернативних видів оцінки до різних об'єктів бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Кулик В. А. Перегляд теоретичних основ бухгалтерського обліку для побудови системи обліку підприємств електронного бізнесу. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. Вип. № 11. С. 390-400.

2. Лемішовська О.С. Оцінка в системі бухгалтерського обліку: ретроспективний аналіз принципів і методів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Серія менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2017. Вип. № 862. С.155-161.

Іванова В. В.,
студентка групи ЕА-51,
Керівник: **Косата І. А.,**
к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та аудиту
ХНУ ім. В. Н. Каразіна

**ОТРИМАНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА: ОСОБЛИВОСТІ
ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ**

На сьогоднішній день практика надання та отримання поворотної фінансової допомоги (так званої безпроцентної позики) є досить поширеною. Згідно із Цивільним кодексом, за договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку саму суму грошових коштів (суму

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

позики) або таку саму кількість речей того самого роду та такої самої якості[0]. Адже це дуже зручний спосіб поповнити оборотні кошти, особливо коли є гостра необхідність. Як правило, до цей інструмент використовують юридичні особи, яким необхідне термінове поповнення оборотних коштів. Однак нерідкі випадки надання допомоги та фізичним особам (працівникам, засновникам) з боку підприємств. У будь-якому випадку, перед фактичним перерахуванням коштів у якості фінансової допомоги, потрібно визначити її вид і укласти відповідний договір. Договір позики має бути письмовим та обов'язково містити строк повернення. Але щоб позика класифікувалася як поворотна фінансова допомога, обов'язково треба вказувати строк повернення в одному з пунктів договору.

Тонкощі обліку та оподаткування операції з надання фінансової допомоги безпосередньо залежать від того, хто і кому її надає. Не останню роль також відіграє і те, повернули цю допомогу чи ні. Особливо важливо це для суб'єктів підприємницької діяльності на загальній системі оподаткування, які платять податок на прибуток. Отже, давайте коротко розглянемо, які ж податково-облікові наслідки створює отримана поворотна фінансова допомога. Яким же чином операції з надання та отримання різних видів фінансової допомоги впливають на перелік податків, що сплачуються підприємством? Відразу відзначимо, що згідно п. 185.1 Податкового кодексу України, фінансова допомога не відповідає критеріям визнання в якості об'єкта оподаткування податком на додану вартість (ПДВ) [0]. Тому, як поворотна, так і безповоротна допомога не призведуть до виникнення податкового кредиту / податкових зобов'язань ні в однієї зі сторін договору. Пропонуємо розглянути податково-облікові наслідки на прикладах.

1. Фінансова допомога була надана юридичній особі платнику єдиного податку. Виходить, що за фактом отримання допомоги об'єкт оподаткування не виникає, але за умови, що фінансова допомога буде повернена протягом 12 місяців з моменту її отримання, інакше її доведеться включити до складу оподаткованого доходу за основною ставкою та відобразити в декларації за період, в якому фактично закінчиться зазначений термін.

2. Фінансова допомога надана юридичній особі - платнику податку на прибуток на загальних підставах.

Раніше для такої допомоги були передбачені чіткі терміни повернення, перевищення яких зобов'язувало підприємство нараховувати умовні відсотки і включати їх до оподаткованого доходу. Сьогодні ж, податкове законодавство не містить ніяких спеціальних норм щодо оподаткування поворотної фінансової допомоги підприємцями на загальній системі оподаткування. У свою чергу, згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку (П(С)БО 15 «Дохід» та П (С)БО 16 «Витрати») така допомога не є доходом при отриманні і не відноситься на витрати при поверненні. Таким чином, отримання поворотної фінансової допомоги не впливає на фінансовий результат підприємства і, отже, не підлягає оподаткуванню. Дана позиція підтверджена в листі Лист ДФС від 29.12.2017 № 3207/6/99-99-15-02-02-15 від 29.12.17 року.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Однак, в разі порушення встановлених в договорі термінів повернення і закінчення терміну позовної давності, таку допомогу можна визначити як безповоротну.

3. Фінансова допомога надана юридичній особі фізичною особою.

В даному випадку в отримувача допомоги, незалежно від обраної ним системи розрахунку податків (загальна або спрощена), виникає оподатковуваний дохід у повному розмірі отриманої допомоги. Для підприємств на загальній системі оподаткування це передбачено нормами П(С) БО 15 «Дохід». У цьому пункті цікавою є допомога, що надана підприємству його засновником. Яким чином можливо уникнути визнання доходу, коли незабаром закінчиться 365 днів із дня видачі фінансової допомоги? Щоб уникнути оподаткування суми поворотної фінансової допомоги, отриманої від засновника, підприємство може до закінчення терміну в 365 днів укласти другий договір про надання поворотної фінансової допомоги і за рахунок отриманих коштів погасити борг за першим договором. Тоді буде дотриманий термін в 365 днів за першим договором і не потрібно буде показувати дохід. А за другим договором почнеться новий відлік в нові 365 днів для повернення поворотної фінансової допомоги від засновника. Головне - встигнути це зробити до закінчення 365 днів після отримання грошових коштів за першим договором. При цьому важливо чітко прописати, за яким саме договором повертається фінансову допомогу, щоб не виникало сумнівів, що заборгованість закрита саме за першим договором[0].

4. Фінансова допомога надана фізичній особі юридичною особою.

В такому випадку, згідно п.164.2.17 ПКУ, сума отриманої допомоги визнається додатковим благом, і обкладається податком на доходи фізичних осіб за ставкою 18% і військовим збором за ставкою 1,5%. При цьому, в даній ситуації підприємство є податковим агентом, тобто здійснює фактичне перерахування сум податків до бюджету і відображає це в своїй звітності (форма 1-ДФ).

Таким чином, видача і, в загальному випадку, повернення фінансової допомоги не супроводжуються якими-небудь податковими наслідками.

Але правило не без винятку. Постраждати можуть:

- платники єдиного податку (юридичні та фізичні особи), які не повернули отриману фінансову допомогу протягом 12 календарних місяців з дня її отримання. Їм доведеться включити суму фінансової допомоги в дохід, що оподатковується єдиним податком, на підставі п.п. 3 п. 292.11 ПКУ;

- платники податку на прибуток, які не повернули поворотну фін. допомогу до закінчення терміну позовної давності. Така фінансову допомогу буде вважатися безповоротної. А для неї зовсім інші правила.

Список використаних джерел:

1. Єльчищева О. Поворотна фінансова допомога від засновника: як уникнути визнання доходу, коли незабаром закінчиться 365 днів. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2014. №112. URL: <https://interbuh.com.ua/ru/documents/oneanalytics/33877> (дата звернення

08.04.2019).

2. Податковий кодекс України від 23.11.2018 р. № 2628-VIII / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>) дата звернення 09.04.2019).

3. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV / Верховна рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15> (дата звернення 09.04.2019).

Ілюха І. А.,
магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,
Лук'яненко Т. С.,
магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник **В.А. Кулик**, д.е.н., доцент
ВНЗУ «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОБЛІК АКРЕДИТИВІВ

В умовах нестабільності економіки та її все більшої глобалізації набуває великого значення проблема вибору форми розрахунків, що буде прийнятною для контрагентів із різних країн, а також підприємств, що на конкретний момент часу ще не мають впевненості у добросовісності нових партнерів. Виходячи із цього, підприємства потребують використання такої форми розрахунків, яка б забезпечила надійність погашення зобов'язань за укладеними договорами, у тому числі із іноземними партнерами. Однією із форм розрахунків, що задовольняє цим вимогам є розрахунки за допомогою акредитивів.

Успішне ведення господарської діяльності завжди передбачає добросовісне виконання своїх зобов'язань обома сторонами договору. Проте, на практиці, не завжди виникають ситуації, коли контрагенти можуть повністю довіряти один одному. Ще із стародавніх часів до нас прийшла практика гарантування виконання зобов'язань однієї сторони договору перед іншою стороною третьою особою.

На міжнародному рівні і в Україні господарські операції із використанням акредитивів регламентуються Уніфікованими правилами і звичаями для документарних акредитивів (UCP 600), які розроблені і затверджені Міжнародною торговою палатою у 2007 році. Відповідно до вимог вітчизняного законодавства із 2017 року українські підприємства були зобов'язані використовувати акредитиви, за умови укладання, імпортової угоди на суму, що перевищувала 5 млн. дол. США (у еквіваленті цієї суми за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим НБУ на день укладення договору). Із 2018 року Національний банк України скасував вимогу щодо обов'язкового використання акредитивної форми розрахунків під час авансової оплати нерезиденту для вітчизняних підприємств. Таким чином, із 2018 року в Україні використання акредитивної форми розрахунків залишається на розсуд господарюючого суб'єкта-резидента та залежить від законодавства підприємства-контрагента.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Крім того, на державному рівні прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення організації розрахунків із використанням акредитивів, зокрема, постанова Правління Національного банку України від 11 квітня 2018 року № 38 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» передбачає: 1) зменшення кількості інструктивних матеріалів, якими регламентувалися операції із акредитивами; 2) надання дозволу банкам та підприємствам, які укладають контракт із використанням акредитиву, здійснювати весь процес документообороту в електронній формі. Така позиція державних органів свідчить про їх намір заохотити підприємства використовувати акредитивну форму розрахунків.

Головною перешкодою при використанні акредитивної форми розрахунків є її значна вартість, що впливає на собівартість товарів, придбаних, наприклад, у результаті імпорتنих операцій. Враховуючи, що підприємства повинні постійно підтримувати конкурентоспроможність своїх товарів на ринку, вони намагаються уникати будь-яких додаткових витрат, що можуть зменшити ефективність їх функціонування.

Водночас, на державному рівні робляться спроби лібералізувати акредитивну форму розрахунків шляхом спрощення вимог до її застосування та надання підприємствам права оформлювати усі документи, пов'язані із використанням акредитивів, у електронній формі. Значною перевагою акредитивної форми розрахунків є її надійність, що є особливо актуальним у період кризи в Україні, коли більшість вітчизняних підприємств намагаються завойовувати нові закордонні ринки збуту та ще не мають постійних, перевірених часом, ділових партнерів.

Список використаних джерел:

1. Кулик В. А. Облік акредитивів із врахуванням вимог міжнародних стандартів. *Науковий вісник ПУЕТ*. 2018. Вип. № 2. С. 18-24.
2. Романенко С. В. Розрахунки з використанням акредитивної форми: види та облікове відображення. *Бізнес Інформ*. 2016. Вип. № 7. С. 125-130.

Качмар О.В., к.е.н., доцент кафедри обліку,

Гадупяк О.В., студентка гр. О-31 Б

ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

**ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Важливою складовою загальної інформаційної системи підприємства є облікова інформація, яку забезпечує бухгалтерський облік шляхом виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення та передачі інформації про діяльність підприємства користувачам для прийняття рішень. Ця сутність бухгалтерського обліку була затверджена Законом України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [1]. Таким чином, основним об'єктом бухгалтерського обліку є інформація (облікова).

На думку, О. П. Кундрі-Висоцької «інформаційне забезпечення — це динамічна система одержання, оцінки, опрацювання, зберігання та передачі

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

даних в обліковий, аналітичний та контрольний процес для прийняття управлінських рішень» [2, с.197].

Відомий вчений В. В. Сопко вважає, що інформаційне забезпечення обліку – це сукупність вхідних даних, бази даних, їх обробки та отримання вихідної інформації [3, с. 358].

Згідно із принципами цілісності, реєстрації, безперервності, ідентифікації у системі обліку слід реєструвати показники, що впливають на процеси господарювання. При цьому слід запобігати роботі над так званою надлишковою інформацією (без якої цілком можна обійтися, випадковою, зібраною для архіву, тощо), яка лише здорожчує і загромождує облік, уповільнює одержання дійсно необхідної інформації. Крім того, витрати на реєстрацію не повинні перевищувати економічного ефекту від управлінських рішень, одержаних за рахунок заново одержаних показників [4, с. 33], тобто склад облікових показників повинен бути оптимальним як за обсягами, так і за змістом. Висока потреба системи бухгалтерського обліку в її інформаційному забезпечення висуває до нього ряд вимог: цілеспрямованість, релевантність, сконцентрованість, достовірність, багатократність використання, аналітичність, своєчасність, відносна повнота, хронологічність, системність.

Незважаючи на зростання попиту на облікову інформацію, головною метою інформаційного забезпечення є не збільшення обсягів інформації взагалі, а збільшення обсягів інформації високої якості. Фактори, що впливають на якість інформації, можна поділити на такі групи:

– національні – це певні національні особливості формування облікової інформації та вимог, що висуваються до неї;

– політичні – фактори впливу на якість інформації політики країни, яка визначає структуру економіки і, відповідно, підходи до якості. Наприклад, за планової економіки якість інформації визначалась з орієнтацією на виробника, а за ринкової економіки вона переорієнтувалася на користувача;

– технічні – якість інформації залежить від технічного рівня її виробництва. Розвиток інформаційних технологій дозволяє значно покращувати якість інформації;

– економічні – якість інформації тісно пов'язана із її споживчою вартістю, як вже зазначалось (витрати на якість – її споживча вартість);

– соціальні – фактори впливу соціального середовища.

Отже, категорія якості інформації є багатоаспектною категорією і визначається як система частинних визначень якості інформації, кожне з яких відображає окремий її аспект.

Облікова інформація не виникає природним шляхом, а збирається і формується апаратом бухгалтерії. Обліковець виступає одиницею інформаційної системи і здійснює організацію інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку. Як одиниця інформаційної системи обліковець виконує функції джерела інформації, передавача, користувача блоків, які передають інформацію за допомогою різноманітних механізмів зворотного зв'язку.

Моделювання інформаційного забезпечення передбачає вибір способів,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

які описують господарські процеси, формування цих способів, порядок документування, спосіб забезпечення облікового та контрольного процесу первинними даними, вибір програм аналітичних оцінок. На підставі проведеного аналізу нами розроблено і представлено на рис.1 узагальнену модель організації інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку підприємства, яка передбачає формування вихідної інформації на основі обробки вхідної інформації за допомогою елементів методу бухгалтерського обліку.

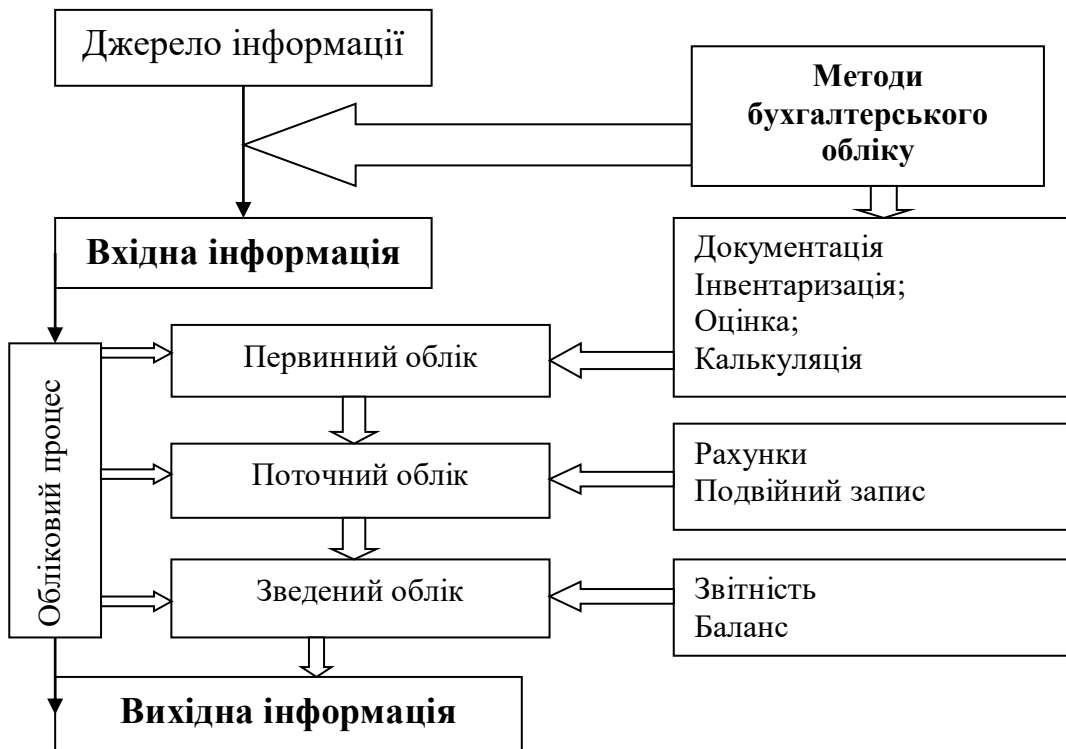

Рис. 1. Модель організації інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку підприємства*

На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що організація інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку є важливою складовою організації обліку на підприємстві. Разом з тим, узагальнюючи вище викладене стосовно проблем організації інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку для отримання інформації, яка відповідає всім сучасним вимогам та джерелам інформації, слід зазначити, що існуюча методологія із забезпечення підприємств обліковою інформацією не відповідає законам ринкової економіки, а тому потрібна нова модель облікової інформаційної системи. Моделювання інформаційного забезпечення в сучасних умовах повинно передбачати вибір способів, які описують господарські процеси, формування цих способів, порядок документування, спосіб забезпечення облікового та контрольного процесу первинними даними, вибір програм аналітичних оцінок.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *ВВР України*. 1999. № 40. С. 365–369.

2. Кундря-Висоцька О. П. Організація обліку: навч. посіб. К. : Алерта, 2007. 223 с.

3. Сопко, В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник. К.: КНЕУ, 2004. 426 с.

4. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета. М.: Финансы и статистика, 2000. 496 с.

Коваль С.В., к.е.н.

доцент кафедри обліку і оподаткування

Соколова М. П.,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ПРОБЛЕМА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Однією з найсуттєвіших і водночас складних проблем є вдосконалення взаємовідносин між платниками податку та державою. Для регулювання податкових відносин існує податкова система, яка відіграє провідну роль у формуванні державних доходів, відчутно впливає на доходи юридичних та фізичних осіб. Визначним вектором інтеграції в європейську спільноту потребує вироблення відповідних підходів до вдосконалення податкової системи України, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем розвинутих європейських країн.

Основною проблемою існуючої податкової системи є нормативно-правова база оподаткування. Податкове законодавство є нестабільним, складним і неоднорідним, а окремі законодавчі норми – неузгоджені між собою. Норми мають неоднозначне тлумачення, що негативно позначається на діяльності підприємницьких структур, знижує привабливість національної економіки для іноземних інвесторів.

Існуючі серйозні недоліки податкової системи призвели до таких проблем системного характеру, як [4]:

1. Податкова заборгованість платників перед бюджетом і державними цільовими фондами, що зумовлено: відсутністю ефективних механізмів, які забезпечують відповідальність суб'єктів господарювання за невиконання своїх фінансових зобов'язань; недосконалістю системи списання та реструктуризації податкової заборгованості підприємств перед бюджетом; проведенням взаємозаліків, які роблять не вигідною своєчасну повну сплату податків; проблемами окремих галузей (наприклад, паливно-енергетичного комплексу), які є найбільшими боржниками бюджету.

2. Бюджетна заборгованість із відшкодування податку на додану вартість. Основними причинами, які ускладнюють виконання державою зобов'язань перед платниками податку на додану вартість є: пред'явлення необґрунтованих вимог на відшкодування податку на додану вартість і зниження сум податкових зобов'язань; виконання прогнозних показників

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

надходжень із податку на додану вартість до державного бюджету за рахунок неповернення платникам переплачених сум податку; недоліки законодавчих норм, якими регулюється процедура відшкодування.

3. Ухилення від оподаткування та сплати податків. Ця проблема є однією з найгостріших в Україні. На масштаби ухилення від сплати податків впливає високий рівень податкових ставок, нерівномірний розподіл податкового навантаження; порушення принципу рівності платників перед законом; складність і недосконалість законодавства, яким регулюється підприємницька діяльність.

4. Нерівномірне податкове навантаження, внаслідок чого найбільше навантаження покладене на законослухняних платників, позбавлених податкових пільг.

Згідно з пріоритетами державної політики щодо соціально-економічного розвитку, повинне проводитися реформування податкової системи, яке сприятиме сталому економічному на основі вираженої політики, забезпечить достатній обсяг сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів, встановити ліберальне ставлення до платників, які сумлінно виконують свої податкові зобов'язання, і посилити відповідальність за несплату податків [1].

Незважаючи на те, що проблема податкового регулювання активно обговорюється вітчизняною науковою спільнотою практично впродовж усіх років незалежності, окремі її аспекти до кінця не з'ясовані. Для забезпечення розвитку економіки України, пожевлення підприємницької діяльності необхідно змінити податкову систему, буде спроможною ефективно здійснювати регулюючу функцію. Запровадити спеціальні інструменти для податкового регулювання, які стимулюватимуть підприємницьку діяльність, та податкову систему в цілому. [2].

Для податкової реформи необхідно визначити стратегічні цілі на які буде направлено податкове регулювання, а саме:

- підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу;
- активізація інвестиційних процесів в економіці;
- простота і зрозумілість податкових норм для суб'єктів господарювання;
- скорочення витрат платників на нарахування та сплату податків і держави – на їх адміністрування;
- адаптація податкового законодавства України до законодавства ЄС;
- забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків;
- запровадження інформаційно-аналітичної системи державної податкової служби в національному масштабі;
- автоматизація процесів оподаткування із застосуванням сучасних технологій.

Тобто, реалізація пріоритетних напрямів реформування податкової системи передбачає:

- удосконалення структури системи оподаткування шляхом скасування неефективних (затратних) податків і зборів та ослаблення фіскального тиску

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

шляхом зниження нарахувань на фонд оплати праці, а також ставок податків на прибуток підприємств і додану вартість;

- забезпечення подальшого поступового зменшення частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет на рівні близько 30%;

- вдосконалення спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва та узгодження її з вимогами сучасності. Поступова відмова від паралельного функціонування стандартної та спрощених систем оподаткування за єдиним податком, фіксованим сільськогосподарським податком, особливої системи оподаткування страхової діяльності дасть змогу не допустити їх використання з метою спотворення нормального конкурентного середовища та схем оптимізації податкових зобов'язань підприємств, які працюють на загальній системі оподаткування;

- удосконалення системи адміністрування шляхом удосконалення процедури реєстрації платників ПДВ, у т.ч. правил добровільної реєстрації; розробки нової системи моніторингу сплати ПДВ як передумови для удосконалення контролю за сплатою податку та податкового законодавства щодо ПДВ. Слід зазначити, що стабільність нормативної бази щодо утримання даного виду податків дозволить підвищити ефективність його застосування.

Загальноприйнята в міжнародній і, зокрема в європейській практиці, диференціація ставок ПДВ за критерієм корисності товару призводить до економічного ефекту, який є абсолютно тотожним ефекту від надання галузевих податкових пільг.

Отже, у разі практичного запровадження запропонованих підходів у сфері оподаткування відбудеться справжня реформа – тобто, ґрунтовна зміна відносин між платниками та державою з приводу нарахування та сплати податків. Надходження можуть як зменшитися, так і збільшитися, в залежності від ставок. Тому необхідно, з одного боку, наполегливо запроваджувати механізми, що дозволяють збирати податки безособово і унеможливають ухиляння, але з іншого – законодавчі (конституційні), тобто обмеження на загальний обсяг перерозподілу. Загалом, збільшення надходжень за абсолютною величиною (у постійних цінах) має стати одним з позитивних наслідків реформи, яка має призвести до них через зростання економіки та добровільну детінізацію.

Ефективність організації і здійснення податкових розрахунків на підприємстві знаходиться у прямій залежності від рівня організації і досконалості методики внутрішньогосподарського контролю податкових розрахунків, який спрямований на попередження (профілактику) порушень нормативно-правових актів чи зловживань. Одним із найбільш актуальних завдань такого контролю є побудова і втілення податкової стратегії підприємства, що визначена обліковою політикою. Вона передбачає розробку податкової політики підприємства, податкове планування, а також аналіз результатів його впровадження, й спрямована на мінімізацію сум, належних до сплати у бюджет та позабюджетних фондів.

Список використаних джерел:

1. Литвиненко Я. В. Податкова політика: навчальний посібник. К.: МАУП. 2003. 224 с.
2. Податковий Кодекс України: Затверджений Верховною радою України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. / Верховна рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 29.03.2019).

Колесніченко А.С.

асистент кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Податки виступають необхідною та невід’ємною складовою майже всіх економічних відносин, що формуються на світовому ринку. Крім цього, податкові важелі є найдієвішим інструментом примусу держави на шляху виконання ключових функцій останньої. Саме тому дослідження засад формування податкової системи залишається важливим аспектом для розвитку сучасної економічної науки.

Організаційні та практичні аспекти побудови податкової системи знаходяться в центрі уваги досліджень багатьох науковців, серед яких праці: О. Василика, В. Андрущенко [1], А. Крисоватого [2], В. Федосова, Ю. Іванова [2], В. Письменного, М. Кучерявенка та ін. При цьому, питання в сфері теорії оподаткування та удосконалення методичних засад сучасної податкової системи залишаються нерозкритими й досі.

Однією з провідних категорій в теорії оподаткування є термін «податок». Особливості щодо трактування його змісту полягають в комплексному сприйнятті його правових, економічних і господарських ознак.

Сутність податків, виходячи із практичної системи координат їх застосування, виражається у трьох функціях: фіскальній, регуляторній та контрольній. Фіскальна функція полягає у тому, що податки слугують основним джерелом наповнення дохідної частини бюджету. Регуляторна функція податків виражається в тому, що за їх допомогою держава може здійснювати регулювання шляхом стимулювання або стримування підприємницької діяльності у різних сферах економіки. Контрольна функція податків включає оцінювання податкової системи, здійснення дієвого контролю джерел доходів і витрат.

Цілеспрямоване впровадження системи оподаткування для досягнення поточних і стратегічних завдань реалізується в контексті податкової політики, яку проводить держава. Вона включає діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів до централізованих фондів грошових ресурсів держави.

Податкова політика повинна бути спрямована на забезпечення податкового планування на підприємстві та ведення податкового обліку. Крім цього, податкова політика має ґрунтуватися на налагодженому механізмі

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

податкового обліку. Враховуючи те, що правильність його ведення та своєчасне відображення податкових операцій у податковій звітності є однією з основних умов ефективної діяльності суб'єктів господарювання, облікове забезпечення звітності щодо відтворення податків і податкових платежів є надзвичайно важливим.

При формуванні податкової політики, держава може сприяти зростанню чи спаданню господарської активності. Це досягається шляхом збільшення або скорочення державної маси податкових надходжень, зміни форм оподаткування та податкових ставок, звільнення від оподаткування окремих галузей виробництва, створення сприятливої кон'юнктури на ринку, умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізації збалансованої соціальної політики тощо. Використовуючи різні податкові пільги, держава утримує пропорції в економічній структурі виробництва й обміну, у розвитку продуктивних сил та здатна їх регулювати. Тобто, від грамотної організації оподаткування залежить реалізація суспільного продукту, темпи нагромадження капіталу і технічного оновлення виробничого потенціалу держави [1].

Сучасна податкова система відтворює прагматичну комбінацію різноманітних форм і методів оподаткування, покликаних гармонійно представляти всю сукупність суспільних відносин, функцій і пріоритетів державного розвитку, яка покликана орієнтуватися на передовий науковий досвід, максимально наближаючись до ознак оптимального оподаткування [4].

Чинне податкове законодавство містить багато суперечливих та неоднозначних положень і трактувань, що впливає на якість організації податкової політики підприємства та її використання як засобу оптимізації оподаткування в процесі податкового планування. Правила оподаткування повинні бути зрозумілими і чіткими як для фіскальних органів, так і для суб'єктів підприємницької діяльності, а збільшення повноважень контролюючих органів повинні бути обґрунтованими і сприяти збільшенню надходжень до бюджету, запобігаючи нарощенню впливу факторів згортання бізнесу та тінізації економіки [3].

Таким чином, теоретико-організаційні аспекти формування сучасної податкової системи ґрунтуються на понятті податку, його функцій, дотриманні основоположних принципів оподаткування з метою вибору й забезпечення економічно обґрунтованої податкової політики держави.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Л. Податкова система: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 416 с.
2. Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. Податкова система: підручник. Київ: Атіка, 2006. 920 с.
3. Кузьменко Г. І. Організація податкової політики підприємства відповідно до вимог чинного законодавства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2011. Вип. 20 (1). С. 337-344.
4. Турянський Ю. І. Теоретичні засади формування ефективної системи

Коломієць А.І., студ., гр. МгЗОА-18(л)
Науковий керівник: **Матюха М.М.**, доц.
Київський національний університет технологій та дизайну

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Сучасний рівень розвитку організації обліку на вітчизняних підприємствах характеризується застосуванням інформаційних систем. Вирішення принципових проблем обліку здійснюється із застосуванням автоматизованої системи управління, електронно-обчислювальних машин та автоматизованих робочих місць облікових працівників.

Найбільший ефект від застосування ЕОМ в бухгалтерії досягається за рахунок вдосконалення його методології та підвищення контрольних властивостей, більш повного задоволення потреб управління.

Нові технологічні засоби автоматизації та організації експлуатації в умовах функціонування автоматизованих робочих місць робітників, визначають необхідність перегляду можливих аспектів автоматизації бухгалтерського обліку, які склалися на даний момент часу і визначає систему прийомів (способів) обробки та функціонування її як єдиної системи, до якої можна віднести:

- децентралізовану організаційну форму автоматизації в місцях виникнення облікової інформації, виникає в бухгалтерії та інших службах, де використовується облікова інформація про господарські операції, що підлягають відображенню в бухгалтерському обліку;
- автоматизацію складання документів первинного обліку на паперових та машинних носіях, для автоматизованого відображення даних в бухгалтерському обліку;
- експлуатацію засобів автоматизації обробки облікової інформації на ПЕОМ, повинні виконувати безпосередньо облікові робітники.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни в бухгалтерський облік, зумовлені зміною способів обробки облікових даних, високою швидкістю надання звітної інформації і раціоналізацією облікових даних. Одноразове їх використання забезпечує багаторазову передачу і використання. Комп'ютеризація обліку підвищує роль бухгалтерського обліку як функції управління. При цьому обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на один з головних факторів організації обліку, змінюючи не тільки форму, але й зміст.

Автоматизація обробки облікової та контрольної інформації на підприємствах охоплює весь комплекс завдань з синтетичного і аналітичного обліку та оподаткування. Передумовою цьому є організація централізованої бази даних і розподілених баз даних на місцях обробки інформації.

Для реалізації задач обліку праці та заробітної плати створюється

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

інформаційна база з використанням трьох категорійних автоматизованих робочих місць бухгалтера (АРМБ).

На АРМ бухгалтера 1-ої категорії здійснюється введення первинних даних, розрахунків та відображення інформації у вигляді друкованої та паперової форми по структурним підрозділам. Контрольні функції здійснюються у розрізі структурних підрозділів. Автоматизація задач з обліку праці і заробітної плати базується на алгоритмах розрахунку, кожний з яких реалізується особисто.

Технологічний процес обробки і отримання інформації з обліку, контролю праці і заробітної плати на АРМ бухгалтера 1-ої категорії складається з наступних етапів:

- підготовка первинної інформації;
- розрахунок сум оплати і утримань по існуючим кодам видів оплат і утримань;
- відображення вихідної інформації по табельним номерам, структурним підрозділам і підприємству в цілому;
- контроль і коригування результативної інформації;
- формування інформації для архівного зберігання.

Введення первинних даних на АРМБ 1-ої категорії здійснюється безпосередньо користувачем в діалоговому режимі. Важливе значення має забезпечення високої дійсності вихідних даних, тому програмне забезпечення дійсних АРМ повинно забезпечити автоматичне виявлення помилок в даних, що вводяться, і видачу повідомлень користувачу.

На АРМБ 2-ої категорії створюється необхідна інформаційна база даних на робочому місці бухгалтера з обліку праці і заробітної плати, в якому поєднуються дані, що надходять з АРМБ 1-ої категорії структурних підрозділів. Кінцевим результатом вирішення задач з обліку праці і заробітної плати є формування інформаційної бази в цілому по підприємству.

На АРМБ 3-ої категорії зводиться оплата праці в цілому по підприємству, аналіз засобів з оплати праці, контролю, аудиту, моделювання, прогнозування праці і заробітної плати.

В умовах децентралізованої автоматизації обліку з використанням АРМБ практично всі задачі можуть бути вирішені як в підрозділі (АРМБ 1-ої категорії), так і в бухгалтерії (АРМБ 2-ої категорії), тобто не одна з задач цього підрозділу не відноситься до стандартних. Можливість і цілеспрямованість вирішення задач в підрозділах (АРМБ 1-ої категорії) обумовлена тим, що там виникає велика частина вихідної інформації і в значному ступені використовується результативна. Можливі різні варіанти розподілення задач між бухгалтерією (АРМБ 2-ої категорії) і підрозділами (АРМБ 1-ої категорії).

Інформаційна система обліку праці й заробітної плати повина забезпечити оперативний контроль за кількістю і якістю праці, за використанням коштів, що включаються у фонд заробітної плати, і виплатами соціального характеру. Крім того, необхідно пам'ятати, що за кожним розрахунком мається на увазі особа, для якої заробітна плата є основним і головним джерелом його життєдіяльності, а для підприємства - це суми витрат, що безпосередньо впливають на кінцевий

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

фінансовий результат його діяльності. Отже, облік праці та її оплати повинен бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці та зміцненню трудової дисципліни, підвищенню якості виробництва продукції, виконання робіт і послуг.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1997р., №322-VIII ВР. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / *Відомості Верховної Ради*. 2000. №11. С. 112.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28 жовтня 2003 р. № 601. URL: <http://search.ligazakon.ua>.

Корчагіна В.Г., к.е.н.,

доцент кафедри управління та адміністрування,
Новокаховський гуманітарний інститут

ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ДОРЕЧНІСТЬ КРЕАТИВНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Розвиток вітчизняних підприємств суттєво залежить від ефективної організації та планування їх фінансово-господарської діяльності. Цей процес потребує побудови реалізації управлінського процесу, важливим інструментом якого є облікова політика підприємства.

Облікова політика визначає процес ведення та організації бухгалтерського обліку, кінцевим продуктом якого є звітність підприємства. Наявність різних підходів до облікової методології приводить до різноманітності визначених на її базі показників та їх конкретних значень. Тому формування облікової політики зумовлює у майбутньому значення окремих результатів, які вигідні одним учасникам господарських процесів і не вигідні іншим. Питання щодо достовірного представлення в фінансовій звітності інформації про фінансово-майновий стан суб'єктів господарювання розглядається через призму характеристики креативного обліку.

В системі облікової роботи поняття креативності трактується неоднозначно. З одного боку креативний облік розглядається як сукупність законних методів, за допомогою яких, спираючись на професійні знання, підвищується привабливість фінансової звітності для зацікавлених осіб. В той же час існування альтернативних методів і способів ведення обліку надає можливість суб'єктам господарювання маніпулювати обліковими даними і показниками фінансової звітності в межах чинного законодавства.

Саме проблема достовірності представлення інформації, що має всеохоплюючий характер, визначає актуальність та доречність застосування креативного підходу в процесі розробки (формування) облікової політики підприємства.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

В науковому середовищі існують протилежні позиції щодо доречності, легальності та законності методів застосування креативного підходу. В рамках розробки і реалізації облікової політики значення креативного обліку характеризується по-різному:

- як формальне застосування або цілеспрямований вибір методів і принципів бухгалтерського обліку для забезпечення показників фінансової звітності, що відповідають цілям окремих осіб, але вводять в оману широке коло користувачів [1, с.33];

- виділення у складі креативного обліку умовно-креативного обліку, який ведеться в межах законодавства з дотриманням принципів обліку та агресивного обліку, який ведеться з порушенням чинного законодавства та принципів бухгалтерського обліку [2, с.485];

- застосування принципу креативності до обліку не означає руйнування існуючої, обмеженої фінансовим аспектом системи обліку та її зміну. Мова йде про зміни, пов'язані з природнім розширенням кола об'єктів обліку, набуттям системою гнучкості в застосуванні традиційно існуючих і введених принципово нових видів обліку, зміною ролі облікового працівника (бухгалтера) в управлінні господарськими процесами через розширення обсягу інформаційних ресурсів [3, с.50].

Отже, недотримання чинного законодавства при веденні бухгалтерського обліку свідчить не про креативний підхід до його організації та ведення, а про порушення, які спрямовані на викривлення інформації про реальний стан суб'єкта господарювання, що тягнуть за собою настання відповідальності. Легальна сторона, що відображає креативність з позицій творчого підходу – використання альтернативних з переліку дозволених чинним законодавством процедур для ведення обліку і представлення інформації у звітності – передбачає вибір оптимальних облікових методів, які дозволяють маніпулювати величиною фінансових результатів звітного та наступних звітних періодів.

Облікова політика за своєю управлінською сутністю є стратегічним планом функціонування бухгалтерського обліку господарюючого суб'єкта. Тому при формуванні облікової політики необхідно максимально креативно розробити її на основі виважених, компетентних управлінських рішень на довгострокову перспективу. В такому випадку слід застосовувати методи стратегічного планування діяльності суб'єктів господарювання.

При розробці облікової політики керуватися не лише рядом внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на неї, але й доповненнями та уточненнями керівників центрів відповідальності щодо ступеня відповідності прийнятих рішень технологічним процесам. Як наслідок, до етапів формування облікової політики слід додати принципово важливий етап – визначення методів формування облікової політики підприємства, – який забезпечить максимально гармонійний, гнучкий, науково-обґрунтований та практично-виважений підхід до формування облікової політики з використанням системного підходу та стратегічного аналізу [4, с.49].

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Можливість застосування креативного підходу при формуванні облікової політики зокрема та ведення бухгалтерського обліку в цілому повинна враховувати вплив низки факторів, серед яких визначальними є рівень професійної етики управлінського персоналу, вимоги діючого законодавства та існування альтернативних варіантів і можливості їх застосування, цілі власників та менеджерів, рівень організації аналітичної роботи в структурі управління.

Для забезпечення раціональності та ефективності застосування креативного підходу в системі облікової роботи важливим напрямом подальшого розвитку є усунення можливих викривлень та перекручень даних обліку в процесі їх узагальнення та систематизації.

Особливу роль у забезпеченні прозорості та достовірності фінансової звітності при здійсненні креативного обліку має дотримання принципу послідовності, що є одним із найефективніших засобів контролю. Дотримання даного принципу є певним «гарантом» для користувачів фінансової звітності, адже раптова або регулярна зміна методів та способів ведення обліку щодо конкретних об'єктів або операцій засвідчує здійснення креативних маніпуляцій. Тому законодавче закріплення дотримання даного принципу та встановлення більш жорстких критеріїв, щодо можливості зміни раніше обраних методів або способів, є одним із шляхів удосконалення чинної системи бухгалтерського обліку, в основі якої закладено систему облікових стандартів, що передбачає необхідність здійснення професійних суджень. Законодавчий аспект передбачає акцентування уваги на необхідності вдосконалення національної облікової системи та системи аудиту фінансової звітності

Для усунення негативних наслідків застосування креативного обліку варто зацентувати увагу на процедурних аспектах його здійснення, зокрема, на порядку реалізації суб'єктом організації та ведення бухгалтерського обліку дій, які можуть призвести до викривлення фінансового стану або результатів діяльності підприємства, що відображаються у фінансовій звітності. В якості нормативного підґрунтя доцільно використовувати концепцію правдивого і справедливого представлення, що може бути застосована у тих випадках, коли потрібен орієнтир для здійснення вибору із зазначених у стандартах альтернатив, відповідно до конкретних обставин та специфічних особливостей діяльності підприємства.

Тож в процесі формування облікової політики креативність повинна бути обмежена якісними характеристиками інформації, що визначені в національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку та звітності – доречність, надійність, порівнянність, зрозумілість.

З позиції ринкових взаємовідносин система управління діяльністю підприємств постійно висуває нові вимоги до обліку як інформаційного джерела прийняття управлінських рішень.

Облікова політика як інструмент налагодження системи бухгалтерського обліку і управління та повинна враховувати вимоги та міжнародної системи бухгалтерського обліку, інноваційно-інвестиційні процеси; особливості та

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

умови економічної системи держави; формування організаційного механізму, особливо щодо застосування комп'ютерних технологій бухгалтерського обліку; проведення кваліфікованої політики у сфері персоналу та управління.

Список використаних джерел:

1. Голов С. Креативний облік – загроза професії та суспільству. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. № 1. С. 31–42.
2. Легенчук С.Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки : монографія. Житомир, 2010. 652 с.
3. Сучасні проблеми обліку : монографія / Пушкар М.С. та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. 268 с.
4. Поливана Л. Організація облікової політики підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 5. С. 45-53.

Косата І. А., к.е.н.,
доцент кафедри статистики, обліку і аудиту,
Кличова Г.С., студентка
ХНУ ім. В.Н. Каразіна

ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ

Витрати майбутніх періодів – це відстрочені у часі свого визнання витрати, які понесені в одному звітному періоді, але будуть визнані в інших звітних періодах. Призначенням витрат майбутніх періодів є реалізація принципу нарахування, який задекларований у Законі “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”. Згідно до якого, витрати мають бути співставлені з доходами, для яких вони понесені та відобразитися за фактом їх виникнення, а не сплати грошових коштів. Отже, призначенням витрат майбутніх періодів є забезпечення співставлення доходів і витрат за періодами. Частіше за все, до таких витрат відносять сплачені послуги.

Таблиця 1

Приклади витрат майбутніх періодів

Приклади витрат майбутніх періодів	Визнання поточними витратами
Орендна плата (сплачена наперед)	У період фактично отриманих послуг з оренди
Підписка на періодичні видання, у т.ч. електронні	У відповідних періодах випуску таких газет, журналів, електронних видань, тощо.
Оплата наперед ліцензії на користування програмним забезпеченням (наприклад, антивірус)	У період фактичного користування даним продуктом після сплати послуги, рівномірно щомісяця (кварталу).
Витрати на підготовку до сезонного виробництва (зарплата, витрати на ЄСВ, витрати сировини й матеріалів)	Списується «у сезон», тобто у періодах (місяцях) такого виробництва.

До витрат майбутніх періодів не відноситься:

- Попередня оплата робіт, послуг, якщо вони будуть спожити в тому ж періоді, тобто в межах одного кварталу;
- Попередня оплата за періоду, якщо така надходить до створеної

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підприємством бібліотеки (в такому разі, такі видання не списуються а витрати, а будуть оприбутковані як бібліотечні фонди на субрахунок 111);

Для обліку майбутніх витрат передбачено рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів». Тут постає питання, чому саме цей рахунок, а не 371 «Розрахунки за виданими авансами». Як відомо, витрати майбутніх періодів розглядаються як попередня оплата за послуги, тобто як різновид дебіторської заборгованості. Тому необхідно звернути увагу на відмінність в цих рахунках:

- Рахунок 371 у більшості випадків використовують для попередньої оплати за матеріальні цінності або товари, а рахунок 39 у більшості випадків торкається послуг;

- Рахунок 39 розрахований на використання в майбутньому з ціллю розподілу по декільком періодам (місяць, квартал), а рахунок 371, як правило, закривається не частинами, а одразу;

Рахунок 371 часто використовують разом з рахунком 39 як проміжний перед тим, як перевести суму попередньої оплати на рахунок 39. Це залежить від потреби забезпечення незалежного обліку податкового кредиту з ПДВ за рахунками 661 та 644.

Таким чином, можна зробити висновки щодо функцій рахунку 39 – це облік передплат за послуги та облік інших відстрочених платежів, а також розподіл таких витрат між необхідними періодами.

Питання щодо списування витрат майбутніх періодів не визначено в П(С)БО, тому їх можна списувати щомісяця або щокварталу – це залежить від облікової політики підприємства. За кожний варіант можна навести аргументи:

- Щомісяця – якщо це доцільно для управлінських рішень;
- Щокварталу – якщо фінансова звітність складатиметься щокварталу, то є доцільним списання витрат майбутніх періодів також щокварталу.

Витрати майбутніх періодів в обліку інших країн також існують, бо це не тільки явище українського обліку. Для прикладу можна навести США, в цій країні виділяють два дуже близьких поняття:

- 1) Передплачені витрати (від англ. – “prepaid expenses”) – це витрати, які проплачені на сьогодні та стануть поточними в наступному періоді, частина поточних (оборотних) активів;

- 2) Відстрочені витрати (ві англ. – “deferred expenses”) – це витрати, які проплачені на сьогоднішній день, але період їх визнання розтягується на кілька років, відносяться до довгострокових (необоротних) активів.

Обидва терміни у перекладах прирівнюються до наших витрат майбутніх періодів, але якщо розглядати під іншим кутом, то саме “prepaid expenses” (передплачені витрати) у західному обліку більше співпадатиме з обліком в Україні.

Щодо Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), то вони існують, але окремих норм обліку витрат майбутніх періодів в самому тексті немає. У МСФЗ та у інших стандартах звітності не надано ніяких згадок про такий окремий об'єкт у звітності. Але це не означає, що для них не може бути окремого рядка у «Звіті про фінансовий стан». Це хибна думка, яку можна

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

розвіяти: витрати майбутніх періодів за МСФЗ знаходяться у рекомендованому МСБО 1 рядку «Торгівельна та інша поточна заборгованість» (від англ. – “trade and other receivables”), бо за своєю природою, частіше за все, являє собою дебіторську заборгованість, попередньою оплатою за послугу, що надаватиметься та споживатиметься у майбутньому (наприклад, оренда).

З вище сказаного можна зробити висновки, що призначенням витрат майбутніх періодів є забезпечення співставлення доходів і витрат за періодами. Більшу частину таких витрат становлять сплачені послуги.

Облік таких витрат ведеться на активному, балансовому, звітно-розподільчому рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів», призначенням якого є узагальнення інформації про здійснення витрат у звітному періоді, які будуть понесені в майбутніх звітних періодах. Період списання витрат залежить від облікової політики підприємства, який може бути представлено щомісячно або щоквартально.

В Міжнародних стандартах фінансової звітності та бухгалтерському обліку інших країн також існує поняття, як «витрати майбутніх періодів», але має іншу трактовку та назву поняття.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ України від 30.11.1999 р. № 291 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/ed20180105> (дата звернення 23.03.2019).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11 (дата звернення 23.03.2019).

3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ України від 09.12.2011 № 1591 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення 23.03.2019).

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 23.03.2019).

Косата І. А., к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Мостова В. М.,

студентка кафедри статистики, обліку та аудиту

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

РОЛЬ ДОКУМЕНТАЦІЇ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Бухгалтерський облік на сьогоднішній день є важливою складовою в економічній науці, так як дає змогу забезпечити технологію отримання потрібної інформації про суб'єкт господарювання. Первинна документація – це

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

перша, базова та основна ланка в складному процесі реєстрації господарських операцій. Завдяки строгому документуванню усіх процесів в бухгалтерському обліку, внутрішні та зовнішні користувачі можуть мати змогу детально проаналізувати діяльність підприємства та прийняти необхідні рішення.

Лука Бартоломео де Пачолі – видатний італієць, що є основоположником принципів в бухгалтерському обліку, писав: « ніхто не спроможний вести свої справи, якщо не захоче дотримуватися належного порядку в записах, та при цьому душа його буде в постійній тривозі» [1].

Наразі в Україні порядок документального оформлення господарських операцій регламентовано Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.95 р.. Положення встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської та іншої звітності, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків) незалежно від форм власності, установ та організацій, основна діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету [3].

Велике значення має документування у процесі управління діяльністю підприємств. Здійснення господарських операцій відбувається після необхідного розпорядження, що видається у відповідно оформлених документах (платіжні доручення, вимоги, касові ордера, тощо). Документація забезпечує контроль за наявністю та рухом господарських засобів, їх доцільним використанням, а також відповідністю вимогам, що зазначені у законодавчій нормативно – правовій базі. Саме тому, під час проведення аудиторської чи податкової перевірки, документи є юридичним доказом, що підтверджує достовірність проведених на підприємстві, господарських операцій.

Слід відзначити, що оформлення господарських процесів, відбувається різними за змістом та формою документами. Правильному впорядкуванню і використанню в обліку документів сприяє класифікація документів на основі різноманітних ознак, що наведено та систематизовано у таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація документів в бухгалтерському обліку

Ознака	Група	Пояснення	Документи
За призначенням	Розпорядчі	Містять розпорядження (наказ) на виконання господарської операції.	Чеки, платіжні доручення, платіжна вимога, наказ про зарахування на роботу.
	Виконавчі	Підтверджують факт здійснення господарської операції.	Виписки банку, авансові звіти, прибуткові ордери
	Комбіновані	Містять ознаки розпорядчих, виконавчих та документів бухгалтерського оформлення.	Акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, вимоги, лімітно-забірні карти, ПКО і ВКО, наряди на виконання робіт

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Ознака	Група	Пояснення	Документи
	Бухгалтерського оформлення	Складаються робітниками бухгалтерії на підставі розпорядчих і виконавчих документів.	Бухгалтерські довідки, розрахунки, групувальні відомості, картки, розроблювані таблиці.
За характером документо-ваних операцій	Грошові	Оформляються операції, пов'язані з рухом коштів.	Прибуткові і видаткові касові ордери, платіжні доручення, банківські чеки
	Матеріальні	Оформляється рух матеріальних цінностей.	Накладні, прибуткові ордери, лімітно-забірні карти, вимоги.
	Розрахункові	Оформляють розрахунки між підприємствами, організаціями й фізичними особами.	Рахунки, платіжні доручення, платіжні вимоги
За обсягом документо-ваних операцій	Первинні	Складають у момент здійснення господарської операції.	Касові ордери, накладні, наряди
	Зведені	Складаються на підставі однорідних первинних документів шляхом угруповання й узагальнення їх показників.	Авансові звіти, відомості руху матеріалів, відомості розподілу заробітної плати і матеріалів за напрямками витрат
За засобами оформлення господарських операцій	Разові	Використовують для оформлення однієї або декількох операцій, що одночасно записуються в документ.	Накладні, касові ордери, вимоги, акти
	Накопичувальні	Використовуються для оформлення однорідних, господарських операцій, що систематично повторюються протягом визначеного періоду – декади, місяця, кварталу.	Лімітно-забірні карти, маршрутні листи, карти розкрою, наряди на відрядні роботи
За місцем складання	Внутрішні	Складаються на підприємстві, де відбулася господарська операція.	Касові ордери, накладні
	Зовнішні	Надходять від інших підприємств і організацій.	Накладні, рахунки, податкові накладні, платіжні вимоги, акти

Джерело: побудовано автором на основі даних [2]

Положенням № 88 запропоновано скласти на підприємствах графік документообігу. Спеціальної форми для такого графіка не передбачено, але в ньому мають бути вказані особи, відповідальні за складання певних документів, терміни передачі складених документів такими особами в бухгалтерію, і т. д.

В процесі перевірки документів встановлюють доцільність і законність господарських операцій, додержання кошторису, норм, розцінок, встановлених лімітів тощо. Перевіряють також чи всі реквізити заповнені, чи дійсні підписи,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

правильність зроблених підрахунків. Правильно складені документи приймаються для подальшої обробки.

Після складання звітності, документи передають на зберігання в архів. Архів має бути організований таким чином, щоб забезпечити надійне зберігання всіх документів, і в разі потреби, швидко їх знаходження. Первинні документи зберігаються відповідно до встановленого порядку, регламентованого державними органами.

Отже, документація господарських операцій, угруповання за видами і подальше збереження первинних документів складає первинний облік, який є складовою та невід'ємною частиною контролю та аналізу господарських операцій на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку: В 2-х частинах. Ч. I: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" / 2-е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП "Рута", 2001. 512 с.
2. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2012. 670 с.
3. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 № 88 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення 03.04.2019).

Коцар М. О.,
спеціальність «Облік і оподаткування», СВО-магістр
Науковий керівник: **Мац Т. П.,**
к.е.н., доцент, доцент кафедри організації обліку та аудиту
Полтавська державна аграрна академія

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ АМОРТИЗАЦІЇ

Основні засоби є матеріальною основою будь-якого виробничого процесу. Раціональне їх використання сприяє покращенню техніко-економічних показників роботи підприємства. Користувачі мають бути забезпечені достовірною та повною інформацією щодо використання основних засобів.

Проблеми нарахування й обліку амортизації необоротних активів та зокрема основних засобів перебувають під особливою увагою економічної науки. Дослідженню питань щодо нарахування та обліку амортизації присвячено праці вчених-економістів, зокрема: Бондаря М. І., Бабича В. В., Голова С. Ф., Довгополої Н., Несторенко М., Чумаченка М. Г. та ін.

Особливу роль в механізмі обліку основних засобів відіграє амортизація. Проблеми обліку і нарахування амортизації основних засобів є предметом особливої уваги економічної науки, оскільки амортизація як економічна категорія, одночасно виступає як витрати виробництва та як джерело відтворення і, як наслідок, впливає на широке коло економічних показників - собівартість, ціну, прибуток, податки, кількісні та якісні оцінки виробничого

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

потенціалу тощо.

Існують відмінності бухгалтерського і податкового обліку щодо амортизації (табл. 1).

Таблиця 1

Відмінності методики нарахування амортизації [1, 2]

Податкові розрахунки	Бухгалтерський облік
Наявність конкретного вартісного критерію при зарахуванні об'єктів до складу основних засобів	Відсутність вартісного критерію при зарахуванні об'єктів до складу основних засобів
Невиробничі основні засоби не належать амортизації	Невиробничі основні засоби належать амортизації
Існують обмеження щодо використання методів нарахування амортизації	Можливе використання будь-якого методу нарахування амортизації для будь-якого об'єкта основних засобів
Витрати на ремонт і поліпшення основних засобів включаються до складу первісної вартості, якщо дані витрати перевищують 10 % сукупної балансової вартості усіх груп основних засобів на початок звітного періоду	Витрати на поліпшення основних засобів, які приносять додаткові економічні вигоди від використання об'єкту, збільшують вартість основних засобів
Первісна вартість може бути тільки дооцінена	Первісна вартість може бути оцінена і уцінена
Встановлені мінімальні строки корисного використання	При визначенні строку корисного використання відсутні обмеження

Амортизація об'єкта основних засобів нараховується, виходячи з нового строку корисного використання, починаючи з місця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання [3].

Методи нарахування амортизації умовно можна поділити на два види:

- методи амортизації, що базуються на часі використання основних засобів. До них відносяться прямолінійний метод, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод;

- метод амортизації, що базується на кількості одиниць, отриманих від використання об'єктів основних засобів. До нього відноситься виробничий метод нарахування амортизації.

Найбільш зрозумілим і простим вважається прямолінійний метод нарахування амортизації. Але цей метод не враховує залежності суми нарахованого зносу і виробничої потужності основних засобів у різні роки експлуатації, а також моральне старіння цих активів. Його доцільно використовувати до пасивної (нерухомої) частини основних засобів (будівлі, споруди, інші нерухомі об'єкти).

Метод зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний доцільно використовувати для тих об'єктів основних засобів, які швидко морально зношуються. Це пояснюється тим, що в перші роки можна одержати порівняно більшу віддачу, а значить і доходу, ніж у наступні роки експлуатації об'єкта, тому і суми нарахованої

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

амортизації повинні бути більші у перші роки. Одночасно підприємство застрахує себе від швидкого морального зносу відповідного об'єкта, що дуже важливо в ринкових умовах. За цими методами нарахування амортизації об'єкт не встигне морально застаріти, а якщо це і трапиться, то недоамортизована сума буде порівняно незначною. Недоліком цих методів є те, що при їх застосуванні в окремих випадках порушується принцип відповідності, оскільки сума амортизації, яка визнається витратами поточного періоду не завжди узгоджується з фактичним використанням активу у виробничому процесі, а значить і з отриманими доходами від його експлуатації.

Виробничий метод нарахування амортизації враховує випуск продукції, що забезпечує більш-менш реальний ступінь зносу обладнання – чим більше одержано продукції (виконано робіт, надано послуг), тим більше основні засоби, зокрема обладнання, зносилися. Цей метод дозволяє накопичити у роки більш інтенсивного використання основних засобів і більшу суму амортизації, необхідну для їх відновлення чи заміни. Тому він вважається більш раціональним і об'єктивним. Проте виробничий метод не враховує фактора морального старіння основних засобів, його слід використовувати лише в тому випадку, коли виробничі показники кожного виду основних засобів можуть бути визначені з достатньою точністю

Підприємство самостійно обирає найефективніший з методів амортизації основних засобів, передбачених у П(С)БО 7 «Основні засоби» враховуючи його переваги та недоліки.

Правильне розуміння економічної природи, концепцій і функцій амортизації та усвідомлення її значення дозволить обґрунтовано вирішувати проблеми, які пов'язані з оцінкою засобів праці, встановленням оптимальних строків використання основних засобів, визначенням методів нарахування амортизації, розробленням норм амортизаційних відрахувань, формуванням та використанням амортизаційного фонду, тобто дозволить проводити ефективну амортизаційну політику.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Текст] : [офіц. текст] : за станом на 17.04.2019 р. / Мінфін України; Наказ, Положення від 27.04.2000 № 92 / Україна. М-во фінансів. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
3. Самбурська Н. І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства): монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2015. 289 с.

Кустолян О. Г., Луценко О. О.
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Мокієнко Т. В.**, к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством
ПРИНЦИПИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕТАПИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

Зважаючи на те, що виробничі витрати є породженням відповідних факторів виробництва, їх економічний зміст можна визначити як спожиту частку виробничих ресурсів.

Є багато визначень поняття «витрати», оскільки це поняття є одним з основних у бухгалтерському обліку. Найбільш поширеним є таке визначення.

Витрати на виробництво – це матеріальні і грошові кошти, витрачені з метою їх повернення у збільшеній кількості, тобто з метою генерації грошових потоків і одержання доходу.

Витрати виробництва – це спожиті в процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю працівників, зайнятих у процесі виробництва) з відповідними на неї нарахуваннями та ін.

Операційні витрати – це витрати, що пов'язані з основною діяльністю підприємства, а також іншими видами діяльності, які не є витратами інвестиційної чи фінансової [6].

Витрати – це використані у процесі виробництва різні речовини і сили природи на виготовлення нового продукту праці. В умовах товарного виробництва грошовий вираз суми витрат на виготовлення конкретного продукту називають собівартістю. Зміст термінів витрати і собівартість поєднується в понятті витрати виробництва [8].

Головне призначення обліку витрат на виробництво полягає у контролі за виробничою діяльністю та управління витратами на її здійснення. Організація обліку витрат на сільськогосподарському підприємстві повинна бути організована за такими принципами [8]:

- показники обліку витрат і калькулювання собівартості продукції повинні бути погоджені з плановими і нормативними показниками;
- документування витрат в момент їх здійснення, відокремлене відображення витрат за нормами і відхиленнями від норм витрат ресурсів і оплати праці;
- всі витрати, які відносяться до виробництва продукції даного періоду, повинні бути включені до її собівартості;
- всі витрати через систему рахунків бухгалтерського обліку повинні бути згруповані за об'єктами обліку витрат і статтям витрат;
- собівартість продукції калькулюється на основі даних бухгалтерського обліку витрат, що потребує ідентифікації об'єктів обліку витрат з об'єктами калькулювання.

Сільськогосподарське підприємство можна представити такі характеристиками обліку витрат продукції рослинництва як її особливості та етапи з яких вона складається (рис. 1).

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

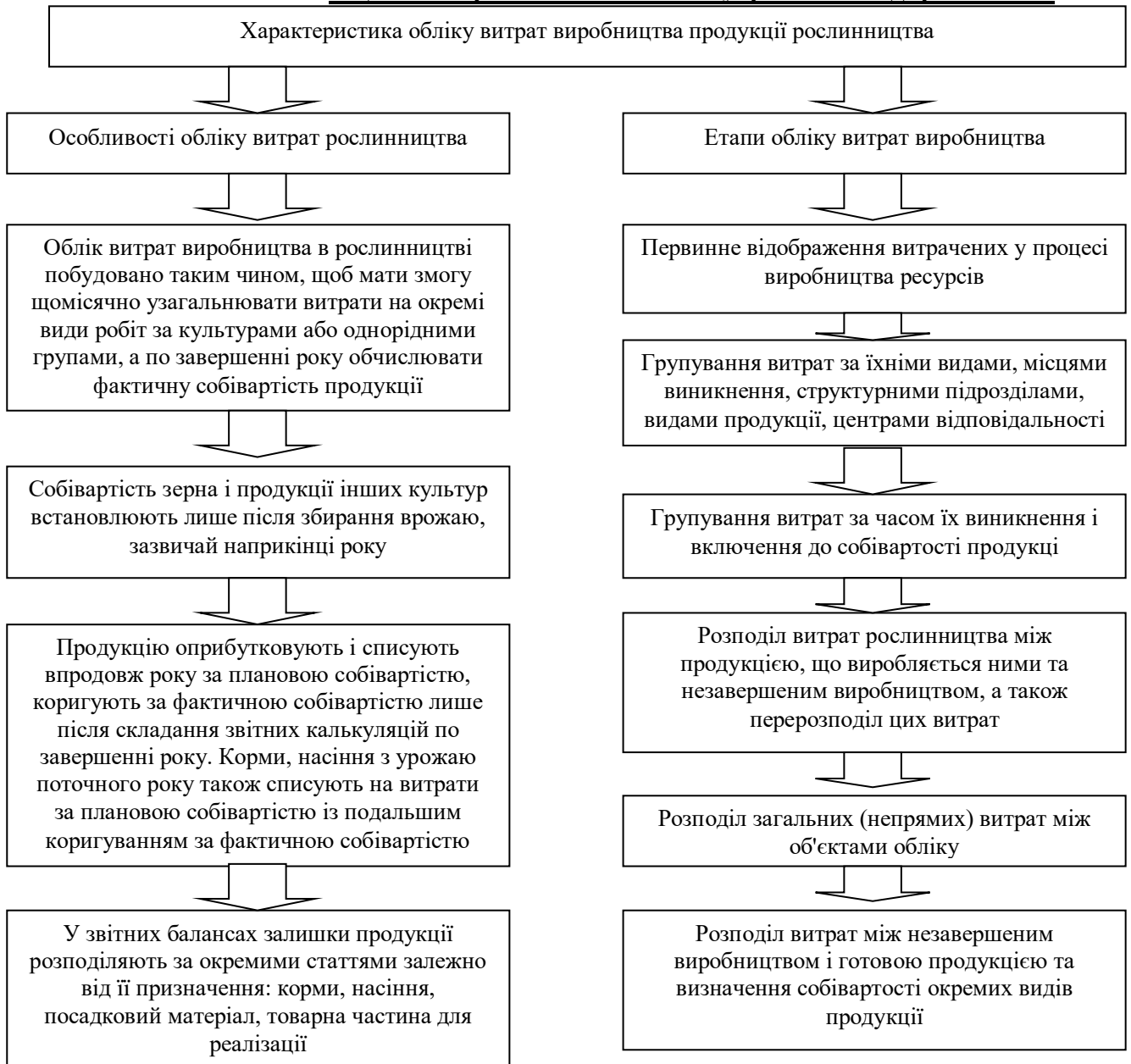

Рис. 1. Характеристика обліку витрат виробництва продукції рослинництва

Керівник повинен створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання первинних документів.

Основною метою обліку витрат на виробництво продукції рослинництва сільськогосподарського підприємства є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції в натуральних та грошових вимірниках.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. / Верховна Рада України. URL:

<http://www.zakon.rada.kiev.ua>.

2. Кононова О. Є. Організація бухгалтерського обліку : [навч. посіб.] – Дніпро : ДВНЗ ПДАБА, Вена.: Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. 102 с.

3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001 р. / Верховна рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів: Наказ Міністерства України № 1315 від 29.12.2006 р. / Верховна рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

5. Національне положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. / Верховна рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

6. Положення (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. / Верховна рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

7. Положення (стандартом) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України № 790 від 05.12.2005 р. / Верховна рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

8. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / Огійчук М. Ф., Плаксієнко В. Я., Базилевич М. І. та ін. ; під редакцією М. Ф. Огійчука ; 6-те вид., перероб. і допов. К.: Алерта, 2011. 1042 с.

Кучеренко Т.С., д.е.н.,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Подолання кризових і депресивних явищ, як свідчить практика, неможливе без випереджаючого інноваційного розвитку підприємств, а отже пріоритетним напрямком підвищення конкурентоспроможності підприємств нині є інноваційна діяльність. Згідно українського законодавства інновація – введення у вжиток будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару або послуги) чи процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу в діяльності підприємства, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язків [3].

Упродовж 2014 – 2016 рр. частка підприємств України, які займались інноваційною діяльністю, за рекомендованими видами економічної діяльності становила 18,4%, у т.ч. здійснювали технологічні інновації – 11,8% (5,7% – продуктові та 10,3% – процесові), нетехнологічні – 13,4% (8,7% – організаційні та 10,2% – маркетингові). Щодо видів економічної діяльності, то протягом 2014–2016 рр. найвища частка інноваційних підприємств була на підприємствах інформації та телекомунікації (22,1%), переробної промисловості (21,9%),

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

фінансової та страхової діяльності (21,7%) та діяльності у сфері архітектури та інжинірингу (20,1%) [4].

У 2017 р. на інновації підприємства України витратили 9,1 млрд. грн, у т.ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 5,9 млрд. грн, на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,2 млрд. грн, на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 0,02 млрд. грн та на інші роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій (інші витрати), – 1,0 млрд. грн. Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 7704,1 млн. грн. (або 84,5% загального обсягу витрат на інновації). Кошти державного бюджету отримали 8 підприємств, місцевих бюджетів – 17, загальний обсяг яких становив 322,9 млн. грн. (3,5%); кошти вітчизняних інвесторів отримали 5 підприємств, іноземних – 3, загалом їхній обсяг становив 380,9 млн. грн. (4,2%); кредитами скористалося 21 підприємство, обсяг яких становив 594,5 млн. грн. (6,5%) [4].

Дослідження питань інноваційного розвитку та обліку інноваційної діяльності підприємств займалися такі вчені як Я. Крупка [2], Н. Гуріна. [1], М. Диба, О. Юркевич, Т. Майорова, І. Власова [5] та ін. Питання фінансування інноваційної діяльності в науковій літературі розглядається в частині способів надання коштів підприємствам, проте порядку обліку таких фінансових надходжень приділено незначну увагу.

Проведене дослідження джерел фінансування інноваційних проектів дозволило сформулювати наступну їх класифікацію (рис. 1).

Рис. 1. Види джерел фінансування інноваційних проектів

За напрямом походження інвестицій – власні і залучені. До власних інвестиційних ресурсів належать власні кошти підприємства, до залучених джерел фінансування відносяться кредити, кошти державного бюджету, фондів

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

(інвестиційних, венчурних тощо), краудфандинг.

До колективних (групових) джерел фінансування можна віднести краудфандинг, консорціумне кредитування, венчурне фінансування. Індивідуальним інвестором може виступати держава, "бізнес-ангел", інший суб'єкт господарювання.

Інвестовані кошти можуть мати характер: приватний ("бізнес-ангели", фізичні особи учасники краудфандингової платформи), державний (кошти бюджетів всіх рівнів), комбінований (інвестиційні, інноваційні та венчурні фонди). Кожен учасник фінансування інноваційної діяльності очікує певний ефект. Тому слід розрізняти джерела фінансування інноваційної діяльності як безповоротну фінансову допомогу (краудфандинг інноваційних проєктів соціальної та благодійної сфери, цільове фінансування з державного бюджету); поворотні фінансові інвестиції (кредитування, краудлендінг, кошти "бізнес-ангелів"); участь у статутному капіталі та в діяльності підприємства (краудінвестинг, кошти інвестиційних, інноваційних та венчурних фондів, "бізнес-ангелів"); роялті (форма краудінвестингу).

Важливим залишається правильний облік отриманих коштів для здійснення інноваційної діяльності в будь-якому її прояві: створення продукту, оновлення матеріально-технічного забезпечення, зміна технології чи організації виробництва тощо. При цьому юридична особа, що впроваджувала будь-яку інновацію за визначений період часу є інноваційним підприємством. Підприємства, які в період обстеження займаються діяльністю, пов'язаною зі створенням інновацій, незалежно від того, чи призвела така діяльність до реального впровадження інновацій називаються інноваційно активними підприємствами. Згідно українського законодавства інновація – введення у вжиток будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару або послуги) чи процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу в діяльності підприємства, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язків [9]. В будь-якому випадку інвестори бажатимуть отримувати інформацію про ефективність використання вкладених ними коштів, що потребує належного обліку отриманого фінансування інноваційної діяльності підприємства та відповідної звітності.

В діючому плані рахунків бухгалтерського обліку не передбачено жодного рахунку, призначеного для обліку інноваційної діяльності. Облік здійснюється в межах операційної чи інвестиційної діяльності, залежно від того в якій формі відбувається фінансування: придбання необоротних активів, цільове фінансування, одержання кредиту чи випуск облігацій підприємства тощо. В межах таких господарських операцій і відображається інноваційна діяльність. В разі, якщо вона не виокремлена хоча б на окремому аналітичному рахунку, стає складно, а іноді і неможливо сформулювати будь-яку звітність щодо інноваційної діяльності. Тому вважаємо доцільним виокремити на рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» окремий субрахунок по обліку фінансування інноваційних проєктів з державного бюджету і з інших джерел:

485 – Цільове фінансування інноваційних проєктів з бюджету (державного,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

регіонального, місцевого);

486 – Цільове фінансування інноваційних проектів за рахунок юридичних і фізичних осіб ("бізнес-ангели", фізичні особи учасники краудфандингової платформи тощо).

Список використаних джерел:

1. Гуріна Н.В. Проблеми організації обліку витрат інноваційної діяльності та шляхи їх вирішення. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12(2). С. 48 – 54.

2. Крупка Я. Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 5. С. 11 – 18.

3. Методологічні положення зі статистики інноваційної діяльності: Наказ Державної служби статистики України від 10.01.2013 р. № 3 (в редакції 28.12.2015 р. № 369) [Електронний ресурс]. URL: https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/08/metod_3.pdf.

4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm.

5. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України: Колективна монографія / М. І. Диба, О. М. Юркевич, Т. В. Майорова, І. В. Власова та ін. / За ред. М. І. Диби і О. М. Юркевич. К.: КНЕУ, 2013. 425 с.

Кушнір К.Д., студентка,
Примуш Ю. С., к.е.н.,

доцент кафедри обліку, економіки та управління персоналом підприємства,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Саме держава регулює питання обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам через певні нормативно-правові акти України. Нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам включає в себе: Конституцію України, Кодекс законів про працю, Закон України «Про прожитковий мінімум», П(С)БО 26 «Виплати працівникам», МСБО 19 «Виплати працівникам», Податковий кодекс України, План рахунків бухгалтерського обліку та інші. А також на підприємстві керівництво розробляє внутрішні положення для того, щоб регулювати питання обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам в самому підприємстві.

Зважаючи на те, що Україна орієнтується на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, тож П(С)БО 26 «Виплати працівникам» повністю відповідає МСБО 19 «Виплати працівникам». Згідно з МСБО 19 виплатами працівникам називають всі форми компенсації, які надаються суб'єктами господарювання, внаслідок надання послуг працівниками [3]. Згідно з П(С)БО 26 поточними виплатами працівникам – це такі виплати працівникам, які повинні бути сплачені протягом 12 місяців в повному обсязі по закінченню кожного місяця, під час якого працівник виконував відповідну роботу.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Складові виплат працівникам відповідно до МСБО 19 «Виплати працівникам»:

- короткострокові виплати (заробітна плата, внески на соціальне забезпечення, витрати на щорічні відпустки та тимчасову непрацездатність, преміювання);

- виплати по закінченні трудової діяльності (пенсія, інші види пенсійного забезпечення, страхування життя та медичне обслуговування по закінченні трудової діяльності);

- інші довгострокові виплати працівникам (різні додаткові відпустки, академічна відпустка, виплати до ювілеїв, виплати при тривалій непрацездатності працівника, преміювання, що підлягає сплаті більш ніж через 12 місяців);

- виплати при звільненні (різні компенсації при звільненні).

Складові виплат працівникам відповідно до П(С)БО 26 «Виплати працівникам»

- поточні виплати (заробітна плата відповідно до штатного розкладу, інші нарахування по оплаті праці; виплати за невідпрацьований час (щорічні відпустки та інший оплачуваний невідпрацьований час); премії та інші виплати, що будуть сплачені протягом 12 місяців, інші);

- виплати при звільненні (виникають внаслідок невідмовного зобов'язання звільнити працівника або кількох працівників до досягнення ними пенсійного віку або надавати виплати при звільненні за власним бажанням згідно із законодавством, контрактом чи іншою угодою);

- виплати по закінченні трудової діяльності (включають різні види програм виплат по закінченню трудової діяльності);

- виплати інструментами власного капіталу підприємства (зобов'язання через створення на дату балансу забезпечення в сумі теперішньої вартості цього зобов'язання на дату балансу за вирахуванням справедливої вартості на дату балансу активів програми, якими воно буде погашатися);

- інші довгострокові виплати (виплати, що будуть сплачені більше ніж через 12 місяців).

Розглянувши цю класифікацію видно, що згідно з МСБО 19 «Виплати працівникам» та П(С)БО 26 «Виплати працівникам» виплати працівнику мають певні розбіжності. Отже, класифікація виплат працівникам відповідно до цих нормативно-правових актів різна, проте спільним є розподіл на поточні та довгострокові. Ще потрібно звернути увагу на те, що виплати працівникам включають в себе не тільки заробітну плату, але й виплати при звільненні, при закінченні трудової діяльності та інші виплати.

На підприємстві найголовнішими є поточні виплати, а саме заробітна плата (основна та додаткова), яка підлягає сплаті протягом дванадцяти місяців з дати балансу. В обліку для нарахування та виплату виплат працівникам підприємства використовується рахунок 66 «Розрахунок за виплатами працівникам». Так як цей рахунок є пасивним, то за дебетом 66 відображають виплату всіх видів виплат, а за кредитом 66 – їх нарахування.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Відповідно до законодавства України всі виплати працівникам підлягають оподаткуванню. Контроль за оподаткуванням виплат відбувається завдяки Податкового кодексу України. У плані рахунків для обліку зобов'язань щодо податків, які нараховуються на заробітну плату та утримуються з неї передбачено рахунки 64 «Розрахунки за податками й платежами» та 65 «Розрахунки за страхуванням». До таких податків включаються: єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір.

Спеціалісти, котрі зайняті в обліку та оподаткуванні всіх виплат працівникам, весь час стикаються з певними складнощами, адже нормативно-правове регулювання постійно змінюється. Тож такими проблемами є також:

- мінливий склад виплат за категоріями; певні відмінності між П(С)БО 26 та МСБО 19; зміни ставок оподаткування;
- зміни складу виплат, які оподатковуються, а які не підлягають оподаткуванню;
- відсутність мотивування виплати всіх видів виплат офіційно;
- складнощі у відображенні певних видів виплат, які мало розкриті у П(С)БО 26 «Виплати працівникам»;
- суперечливість та чисельні недоліки трудового законодавства України;
- відсутність ефективних систем податкових пільг на виплати працівникам; низький рівень соціальної пільги; високий податковий тягар.

Окреслені проблеми обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві підлягають вирішенню та вимагають:

- гармонізації П(С)БО 26 «Виплати працівникам» та МСБО 19 «Виплати працівникам», а саме уточнення П(С)БО 26 «Виплати працівникам» даними МСБО 19 «Виплати працівникам»;
- закріплення ставок оподаткування на більш довгий термін;
- розробка прогресивних ставок оподаткування виплат, яке б мотивувало сплачувати всі виплати працівникам офіційно;
- спрощення бухгалтерського обліку виплат працівникам;
- спрощення документообігу обліку та оподаткування розрахунків за всіма видами виплат працівникам; введення оптимальних соціальних пільг до працівників з низьким рівнем доходу.

Крім того, одним із соціального важливих заходів у подоланні проблем обліку та оподаткуванні виплат працівників є підвищення соціальної пільги вище ніж мінімальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата – це оплата праці, яка не може забезпечити гідного рівня життя працівників, то ж доцільно відмінити оподаткування мінімальної заробітної плати.

Таким чином, методологічне регулювання та формування в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності даних про всі виплати працівникам здійснюються відповідно до П(С)БО 26 «Виплати працівникам», який ґрунтується на МСБО 19 «Виплати працівникам». П(С)БО 26 «Виплати працівникам» та МСБО 19 «Виплати працівникам» мають певні розбіжності,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

які потребують гармонізації. Крім того облік та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві має багато практичних проблем, які повинні бути вирішені шляхом вдосконалення законодавства.

Список використаних джерел:

1. Кесарчук Г. С. Удосконалення організації обліку розрахунків за виплатами працівникам. *Сер : Економіка*. 2013. № 4. С. 240-246.
2. Лень В.С. Виплати працівникам: поняття, структура та облік. 2015. № 2. С. 266-274.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI, зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. №601. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>
6. Шевченко А. Облік виплат працівникам за міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку. *Серія: Економічні науки*. 2013. Вип. 35(2). С. 52–58.

Литвин О. Ю., к.е.н.

доцент кафедри економічної теорії
та економічних досліджень

Опанасенко В. І., ЗВО «Магістр»

Полтавська державна аграрна академія

**ДО ПИТАННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ АКТИВІВ
ПІДПРИЄМСТВА**

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про МШП і розкриття її у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”. Цим положенням передбачено, що до складу запасів входять малоцінні та швидкозношувані предмети, які використовуються не більше одного року або одного операційного циклу, якщо він більше року.

Малоцінні та швидкозношувані предмети суттєво відрізняються від інших видів запасів (сировини, матеріалів, палива), обсяги або кількість яких поступово зменшується в результаті їх використання. МШП, в свою чергу, зберігають натурально-речову форму до кінця строку корисного використання та багато разів беруть участь у виробництві, тобто поводять себе як основні засоби.

Тому, в загальному, малоцінні активи можна поділити на дві групи:

- оборотні - відображаються в складі запасів у другому розділі активу балансу «Оборотні активи» - необоротні - відображаються в першому розділу активу балансу «Необоротні активи» в складі основних засобів.

В результаті поділу малоцінних активів на оборотні та необоротні в у групі основних засобів залишаються виключно тільки ті засоби праці, які формують

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

виробничо-технічну базу підприємства.

В нормативних документах, що регулюють бухгалтерський облік відсутній вартісний критерій розмежування малоцінних активів на оборотні та необоротні. Тому підприємство може встановлювати вартісні ознаки предметів, що входять до МШП.

Податковий кодекс України визначає конкретні умови, при яких актив визнається основним засобом. Відповідно до пп.14.1.138, основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

З даного визначення випливає, що не можуть вважатися основними засобами необоротні активи, вартість яких не перевищує 6000,00 грн. Основна відмінність між податковим і бухгалтерським обліком малоцінних активів полягає в тому, що згідно із П(С)БО 7, до складу основних засобів можуть входити і невиробничі основні засоби та підприємство самостійно встановлює вартісний критерій віднесення активу до групи основних засобів чи до складу малоцінних необоротних матеріальних активів, що, в свою чергу, зазначається в обліковій політиці підприємства.

До складу МНМА можуть зараховуватись:

- пристосування до основних засобів, спеціальні інструменти та інструменти загального призначення, прилади та інші знаряддя, призначені для використання індивідуальними замовленнями; спеціальний і формений, а також фірмовий одяг та взуття, що видаються працівникам на термін, що перевищує один рік;

- інші предмети довгострокового використання, які за вартісними критеріями, встановленими підприємством, не можуть бути зарахованими до складу основних засобів, які обліковуються на рахунку 10.

З метою забезпечення належного контролю за наявністю та рухом малоцінних та швидкозношуваних предметів доцільно було б виокремити у Плані рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій два субрахунки до рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»:

- 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі і в експлуатації», де обліковувалися б МШП, які перебувають на складі та в експлуатації.

- 222 «Малоцінні та швидкозношувані предмети спеціального призначення» - ведення обліку тільки тих предметів, які відповідають окремій галузі економіки, в якій працює підприємство.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

До первісної вартості МШП включаються всі витрати, що виникли у зв'язку з їх придбанням підприємством, а саме:

- ціна придбання за відповідно до договору з постачальником (продавцем);
- суми ввізного мита;
- транспортно-заготівельні витрати;
- інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану придатного для використання [1].

Особливістю даного виду активу є те, що вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, які передані в експлуатацію, виключається зі складу активів, відносяться на відповідні рахунки витрат, тобто списується із балансу з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання.

У Податковому кодексі України відсутнє визначення терміна «малоцінні та швидкозношувані предмети», тому для цілей податкового обліку можна використовувати термін зазначений у П(С)БО 9 «Запаси». Отже, норми податкового обліку МШП відповідають їх фінансовому обліку [2].

Однак, в умовах безперервності процесів удосконалення бухгалтерських документів, на основі їх уніфікації та типізації, з метою зменшення документообігу, доцільно було б сформувати єдиний Акт на списання та вибуття МШП. Призначення даного документу полягало б у оформленні списання зіпсованих, втрачених, застарілих та зношених МШП та видача на його підставі придатних для використання предметів.

В даних умовах господарювання підприємства зацікавленні у віднесенні більшого переліку предметів до складу МШП. Це пояснюється в першу чергу тим, що облік основних засобів є більш складним та трудомістким, ніж облік МШП, а саме використання рахунку 15 при формуванні первісної вартості щодо кожного об'єкта основних засобів, нарахування зносу, складний порядок списання.

Згідно із Податковим кодексом України та П(С)БО 7 «Основні засоби», підприємство має право вибору одного із двох методів нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів, а саме:

- 50 відсотків вартості, яка амортизується у першому місяці використання об'єкта, та решта 50 відсотків - у місяці його вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом;
- 100 % вартості об'єкта в першому місяці його використання.

Обидва методи є простими та зручними у використанні. З метою уникнення можливостей завищення собівартості продукції доцільним є застосування першого методу нарахування амортизації, а у випадку швидкого морального старіння об'єкта МНМА - другого методу. Вибір підприємства, в першу чергу, залежить від специфіки та мети його діяльності.

Віднесення активу до МШП має значну перевагу, адже підприємство має можливість вибору одного із варіантів оцінки активу при його вибутті, що в свою чергу дозволяє здійснювати управління собівартістю продукції відповідно

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

до потреб та особливостей діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах: підручник / За заг. ред. Плаксієнка В. Я. К. : Центр учбової літератури, 2014. 448 с.

2. Жарков В. М. Методологічні засади обліку запасів підприємства. *Облік та фінанси АПК*. 2016. № 6. С. 34-38.

Литвин О. Ю., к.е.н.

доцент кафедри економічної теорії
та економічних досліджень

Остапенко В. Ю., ЗВО «Магістр»

Полтавська державна аграрна академія

КОНЦЕПЦІЇ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

Значний вплив на економічні процеси здійснюється амортизаційною політикою, яка проводиться як на рівні держави (як складова економічної політики), так і на рівні окремих підприємств (як складова облікової політики підприємства), отже характеризується багатоаспектністю. У зв'язку з цим можна говорити про її облікові, економічні, фінансові й правові риси. Однак різні особливості припускають і різні підходи до її вираження й інтерпретації.

Класична економічна теорія зазначає, що термін «амортизація» походить від латинського *amortisatio*, що у дослівному перекладі означає «погашення». Існує також інше тлумачення першоджерела даного терміну.

Авторський колектив вітчизняних науковців зазначають, що наявною є думка, що поняття «амортизація» переводиться з латині як «безсмертя» («морт» – це смерть з латині, а частка «а» означає суперечення чого-небудь) [1]. Авторами наголошується, що відносно основних засобів «безсмертя» можна розуміти у тому сенсі, що їх вартість у процесі зносу не зникає, а переноситься на вироблену з їх допомогою продукцію, тобто відбувається зміна як місця, так і форми вартості [4].

Окремі положення щодо визначення «амортизація», які наводяться в обліково-економічній літературі, мають ряд суттєвих недоліків:

– допускається плутанина між поняттями амортизації, зносу та зношування;

– існуючі визначення не розкривають призначення амортизації;

– амортизації приписують не властиві їй функції.

Об'єктами амортизації є практично всі види ресурсів, тому амортизація як економічне явище впливає на всі види діяльності підприємства, і цей вплив є різнобічним.

Основний механізм впливу амортизації можна згрупувати за такими чинниками:

– як ціноутворюючий елемент, впливає на ціну продукції, основних засобів, нематеріальні активи, заробітну плату;

– як вартісний потік, впливає на витрати, на залишкову вартість основних

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

засобів і нематеріальних активів;

– як грошовий потік – на фінансові показники підприємства, на реальні і уявні грошові потоки, на джерела фінансування проектів, на показники ефективності інвестиційних проектів;

– як часовий показник – на життєвий цикл товару, на термін експлуатації основних засобів і нематеріальних активів, на показники ефективності інвестиційних проектів.

Всі існуючі визначення амортизації у сучасній економіці найбільш повно уособлені у п'яти концепціях амортизації (рис. 1.1).

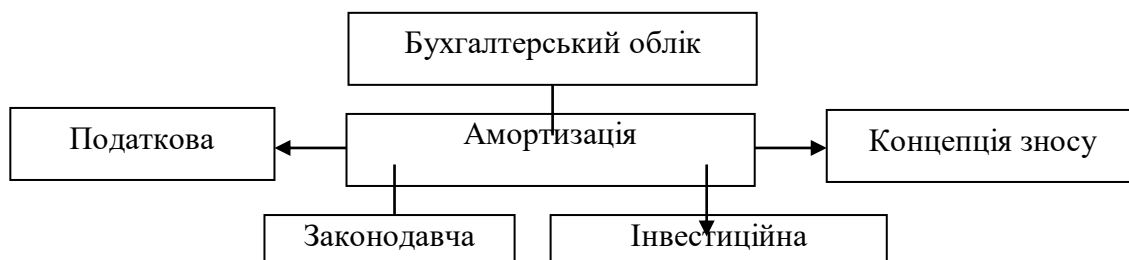

Рис. 1.1. Основні концепції амортизації

Згідно законодавчої концепції, визначення сутності амортизації надається відповідно ряду нормативно-правових актів. Законодавчий підхід можна ідентифікувати ще і з юридичним підходом, оскільки він визначає правові засади та можливості здійснення амортизаційних розрахунків, регулюючи при цьому правові аспекти використання амортизації. Але в той же час, на нашу думку, не доцільно використовувати трактування юридичної концепції амортизації, запропонованої Т. Д. Косовою [3], оскільки вона її визначає лише як «констатацію знецінення об'єктів». Таке визначення не розкриває всіх можливостей, які надаються в українському законодавстві стосовно обліку, нарахування та розподілу амортизації.

Основне призначення законодавчої концепції – формування методології та правової бази для визнання амортизації та обліку амортизаційних відрахувань.

Концепція зносу наголошує, що амортизація є вимірником зносу основних засобів підприємства. Саме таке значення зносу надається згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Зведення амортизації до зносу є надто поверхневим її трактуванням, хоч і не слід відкидати зв'язку між цими категоріями, оскільки знос є першопричиною існування амортизації. В той же час, як вартісна категорія, амортизація просто використовує знос основного капіталу як регулятор його вартості. Отже, можна визначити, що існування амортизації нерозривно пов'язане із зносом основного капіталу у процесі його використання, але ці категорії не є тотожними.

Основна сутність податкової концепції амортизації зводиться до встановлення зв'язку між доходами підприємства від продажу продукції, виготовленої з використанням певної кількості основних засобів та між

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

податком з прибутку, сплаченим підприємствами до державного бюджету.

Наступна з виділених нами концепцій амортизації – бухгалтерська. Вона розглядає амортизацію як частину бухгалтерських операцій, метою яких є забезпечення систематичного списання, згідно вимог бухгалтерського обліку, вартості основних засобів на готову продукцію і акумулювання за рахунок цього коштів амортизаційного фонду на бухгалтерських рахунках. Такий підхід до амортизації нами вважається суто методологічним, та він може бути названий як облікова концепція амортизації, головною метою якої є повне відображення на бухгалтерських рахунках процесу нарахування і обліку амортизації. З цієї позиції найбільш точним є визначення поняття «амортизація», яке дано професором Г. Кірейцевим: «амортизація – це відображуваний прийомами бухгалтерського обліку процес перевтілення вартості із необоротних активів в оборотні шляхом перенесення її живою працею на готову продукцію, товари чи послуги» [2].

Список використаних джерел:

1. Василенко А. Амортизація в Податковому кодексі: вивчаємо нові правила. *Все про бухгалтерський облік*. 2011. № 22. С. 5-21.
2. Кірейцев Г. Г. Формування нової системи амортизації в Україні. *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 1. С. 23-30.
3. Косова Т. Д. Амортизація як інвестиційний ресурс підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9. С. 157 – 166.
4. Чумакова О. Учетная политика предприятия с позиции П(С)БО. *Налоги и бухгалтерский учет*. 2011. № 4. С. 39 - 42.

Лубкей Н. П., к.е.н.,

доцент кафедри фінансового менеджменту та страхування,

Гураль О. Я.,

начальник відділу адміністрування податку на прибуток

Тернопільського управління ГУДФС у Тернопільській області,

ст. гр. ДСУПФ АЗМ-17,

Тернопільський національний економічний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

Важливим видом податків у податковій системі практично кожної держави є податок на прибуток підприємств. Назва такого податку та порядок його справляння можуть відрізнитись у різних країнах. Наприклад, у США застосовується податок на дохід корпорацій (corporate income tax). Такі податки зазвичай займають значну частку в структурі податкових джерел наповнення державного та місцевих бюджетів, а також виступають важливим інструментом державного регулювання економіки.

В Україні фіскальний та регулюючий потенціал податку на прибуток підприємств реалізується неповною мірою, тому питання вдосконалення механізму справляння і адміністрування даного податку знаходиться серед найбільш важливих соціально-економічних проблем, вирішення яких

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

сприятиме ефективному розвитку малого та середнього вітчизняного бізнесу, економічному прогресу загалом.

Варто зазначити, що у високо розвинутих зарубіжних країнах, на відміну від України, податок на прибуток підприємств (корпоративний податок) активно використовується не лише для наповнення бюджету, але і як інструмент регулювання соціально-економічних відносин, що дозволяє впливати на конкурентоспроможність підприємств, структуру та обсяги виробництва, економічний розвиток загалом.

Функція регулювання податку реалізується державою шляхом встановлення оптимальної його ставки. Аналіз величини корпоративного податку у різних країнах світу показав, що значення його основних ставок коливаються у досить широкому діапазоні: від найменших (7,5% – в Узбекистані; 9% – в Угорщині та Чорногорії; 10% – в Болгарії, Катарі, Македонії та Парагваї) до найбільших (39% – в Пуерто-Ріко; 55% – в ОАР) [1]. В Україні основна ставка податку на прибуток підприємств становить 18% та у порівнянні з аналізованими ставками не є дуже високою. Адже у США ставка аналогічного корпоративного податку складає 21%, у Великобританії – 19%, у Франції – 33,3%, Польщі – 19%, в Італії – 24% [1].

Загалом же для країн ЄС характерною є тенденція до зменшення ставок корпоративного податку. В Україні із введенням у дію Податкового кодексу ставку податку на прибуток підприємств теж було поетапно знижено з 25% до 18% [2]. На жаль, очікування щодо масового виходу із "тіні" вітчизняних підприємств внаслідок зменшеного таким чином податкового навантаження себе не виправдали. Причинами цього є: по-перше, значне сукупне податкове навантаження на підприємницький сектор в Україні; по-друге, надмірна бюрократизація; по-третє, відсутність належного контролю та існування широких можливостей для платників податків щодо уникнення відповідальності за порушення податкового законодавства.

Активне використання регулюючого потенціалу корпоративного податку в зарубіжних економічно розвинутих країнах пов'язане із диференціацією його ставок, а також із застосуванням ефективною системи пільг.

Так, у США податок на дохід корпорацій справляється згідно із восьмирозрядною прогресивною шкалою. Така шкала сприяє зростанню обсягів виробництва, розвитку інновацій, збільшенню зайнятості населення. Також, для корпоративного оподаткування у США передбачено велику кількість податкових пільг. Зокрема, знижені ставки корпоративного податку передбачено для підприємств, які використовують альтернативні види електроенергії та сировини.

В Канаді податок на дохід корпорацій стягують із чистого доходу, застосовуючи пропорційні диференційовані за провінціями ставки у розмірі від 14% до 17%. У Квебеку передбачена трьохступенева шкала ставок даного податку: 3% – для малого бізнесу; 5,5% – для підприємств у галузях будівництва, переробки, виробництва, видобутку природних ресурсів; 13% – для інших корпорацій. Режим оподаткування доходів корпорацій

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

використовується Канадським урядом як засіб фіскальної політики розвитку регіонів, стимулювання інвестицій та зайнятості за допомогою наступних заходів: податкових пільг для корпорацій, що створюють робочі місця у комп'ютерній, аерокосмічній, фармацевтичній та телекомунікаційній галузях промисловості; інвестиційного податкового кредиту; пільг на виснаження надр; податкового кредиту стосовно витрат науково-дослідного характеру; прискореного списання амортизації [3].

Оподаткування підприємств в країнах Європейського союзу має певні особливості. У Німеччині встановлено різні рівні податку на прибуток корпорацій для нерозподіленого прибутку та для прибутку, який розподіляється у вигляді дивідендів. Для усунення подвійного оподаткування прибутку корпорацій (спочатку на рівні фірми, а потім – на рівні акціонерів), застосовують систему заліків. Також, в Німеччині існує практика застосування прискореної амортизації, котра дозволяє у перші роки після придбання нового обладнання списати більшу частину його вартості.

В Італії платниками прибуткового податку з юридичних осіб виступають промислові підприємства, фінансово-кредитні установи, комерційні організації, в тому числі їх закордонні філії. Об'єктом оподаткування є чистий дохід в формі нерозподіленого прибутку, який визначається як валовий дохід за мінусом витрат виробництва і видатків на комерційну діяльність. Не підлягають оподаткуванню резервні фонди [3].

В Угорщині ставка податку на прибуток становить 9%. Деякі підприємства соціальної сфери та фонди звільняються від сплати цього податку. Передбачений зменшений розмір ставки даного податку для підприємців, зайнятих у сфері надання спортивних, культурних і оздоровчих послуг. Пільги із сплати даного податку мають також підприємства з іноземними інвестиціями.

З метою стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності розвинуті зарубіжні країни активно застосовують практику інвестиційного податкового кредиту, що являє собою відстрочку сплати корпоративного податку, яка надається підприємству на певний термін за умови реалізації ним інноваційних програм [4].

Цікавим, з позиції можливості імплементації у вітчизняну практику, є досвід зарубіжних держав щодо законодавчо визначеного цільового спрямування надходжень від корпоративного податку. Так, у Греції, Ірландії Іспанії, Канаді та Німеччині – це стимулювання інвестицій; в Англії, Бельгії, Люксембурзі, Таїланді, Туркменістані, Франції – розвиток малого бізнесу; у Білорусії, Італії, Китаї, Португалії – розвиток депресивних територій [5, с. 116]. Аналіз зазначених напрямків використання корпоративного податку показує, що в усіх випадках він спрямовується на розвиток економіки, компенсуючи таким чином той негативний вплив, який має кожен податок, адже він відволікає з обороту фінансові ресурси та стримує розвиток підприємництва.

На нашу думку, в Україні також варто було б нормативно встановити цілі використання податку на прибуток підприємств, зокрема це може бути стимулювання інвестицій.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Вдосконалення порядку справляння та адміністрування податку на прибуток підприємств в Україні слід здійснювати із врахування позитивного зарубіжного досвіду, зважаючи при цьому на вітчизняні реалії.

Список використаних джерел:

1. Ставка корпоративного налога. Определение и данные по странам / Take-profit. URL: <https://take-profit.org/statistics/corporate-tax-rate/> (дата звернення: 10.04.2019).
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.10 (ред. від 01.03.2019) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 28.03.2019).
3. Світовий досвід оподаткування (досвід розвитку та модернізації податкових служб країн світу) / Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/> (дата звернення: 28.03.2019).
4. Луб'яна М. М. Зарубіжний досвід справляння податку на прибуток підприємств та досвід України. URL: <http://ndi-fp.nusta.com.ua/thesis/651/> (дата звернення: 28.03.2019).
5. Хомутенко А., Бзова Ю. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 7. С. 112 – 131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_7_11 (дата звернення: 27.03.2019).

Макарушко Н.Н., 2 курс
Научный руководитель: **Невдах С.В.,**
старший преподаватель
Полесский государственный университет

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ВЕДЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА
ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИИ**

Развитие рыночных отношений требуют постоянного совершенствования методик учета затрат на производство. Учет затрат на производство продукции дает оперативную, достоверную и своевременную информацию для принятия управленческих решений об оптимизации производственных расходов, которые напрямую влияют на повышение рентабельности организаций [1].

Одним из важных условий достижения высокого уровня системы ведения бухгалтерского учета на предприятии является не только его правильная организация, но и дальнейшее постоянное совершенствование с учетом всех изменений и нововведений, происходящих в экономике страны [2].

Известным и неоспоримым является тот факт, построение рабочего плана счетов организации предполагает выделение и расположение счетов в определенной системе, что позволяет установить необходимую основу для отражения, понимания и объяснения всего многообразия наблюдаемых явлений хозяйственной жизни. От того, насколько обоснованно построен план счетов, зависит адекватность картины хозяйственной деятельности, формирующейся в бухгалтерском учете, самой этой деятельности. Считаем, что формирования

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

нового плана счетов для целей учета затрат на выполнение работ, оказание услуг является создание субсчетов второго порядка в разрезе классификации затрат по экономическим элементам. Построение аналитического учета по счету 20 "Основное производство" также должно обеспечивать формирование данных, необходимых для проведения детального анализа и для составления достоверной бухгалтерской и статистической отчетности.

В условиях автоматизации бухгалтерского учета рекомендуем формировать шифры производственных затрат аналитического учета по счету 20 "Основное производство" следующим образом:

- 20/1 – "Материальные затраты";
- 20/2 – "Затраты на оплату труда";
- 20/3 – "Отчисления на социальные нужды";
- 20/4 – "Амортизация";
- 20/5 – "Прочие затраты".

Порядок учета прямых затрат на производство продукции с использованием предлагаемых субсчетов к счету 20 "Основное производство" представлен в таблице 1.

Таблица 1

Бухгалтерские записи с использованием предлагаемых дополнительных субсчетов к счету 20 "Основное производство"

Содержание хозяйственных операций	Дебет	Кредит
Списаны материалы в основное производство	20/1	10/1
Начислена заработная плата рабочим основного производства	20/2	70
Произведены отчисления от начисленной заработной платы рабочих в ФСЗН	20/3	69
Произведены отчисления от начисленной заработной платы рабочих в БРУСП "Белгосстрах"	20/3	76
Начислена амортизация основных средств	20/4	02
Списаны командировочные расходы	20/5	71
Отражены счета поставщиков, подрядчиков, связанных с обслуживанием производства	20/5	76

Примечание – Источник: собственная разработка

Таким образом, применение предложенных рекомендаций относительно совершенствования организации учета в ОАО "Пинский мясокомбинат" позволит создать систему учета затрат с высокой степенью детализации. Учет затрат по элементам необходим в управлении для прогнозирования затрат, формирования себестоимости. Такой учет дополняет информацию о затратах, сгруппированную по местам возникновения и статьям себестоимости. Более того, следование рекомендациям по совершенствованию бухгалтерского учета затрат будет способствовать повышению аналитичности и оперативности учета и эффективности управления организации в целом, повысит качество и достоверность ведения бухгалтерского учета.

Таким образом, для совершенствования учета затрат на производство продукции в ОАО "Пинский мясокомбинат" предлагаем следующее:

использовать в учетной практике дополнительные субсчета для учета затрат по экономическим элементам, что позволит повысить аналитичность и

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

оперативность учета эффективности управления затратами в целом.

Для успешного выполнения задач, стоящих перед бухгалтерским учетом затрат, необходимо решить вопрос выбора форм их оценки, установить четкую систему документации и документооборота; уделить особое внимание предварительному и текущему контролю за хозяйственными операциями.

Список использованных источников:

1. Научно-популярный портал. URL: <http://bukvi.ru/uchet/upravuchet/kalkulirovanie-po-peremennym-zatratam-dlya-prinyatiya-kratkosrochnyx-upravlencheskix-reshenij.htm> – Дата доступа: 07.03.2019.

2. URL: <https://uchebnik.online/ekonomika-predpriyatiya-knigi/osobennosti-ucheta-zatrat-usloviyah-72904.html/>. Дата доступа: 07.03.2019.

Малинич Г.М., к.е.н.

ст. викладач кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПІЛЬГ

Податок на доходи фізичних осіб (далі ПДФО) належить до прямих податків і виступає важливим джерелом надходжень зведеного бюджету України. Незважаючи на те, що ПДФО визначено загальнодержавним податком в умовах активізації процесів децентралізації він став бюджетоутворюючим податком місцевих бюджетів, що забезпечило зміцнення фінансового становища громад.

Надходження ПДФО до зведеного бюджету України у 2018 році склали 211,2 млрд грн., що на 40,6 млрд грн. або 19,2% більше ніж у 2017 році. Таке зростання забезпечено зростанням як мінімальної заробітної плати на 12,8%, так і середньої заробітної плати в Україні. У структурі надходжень до місцевих бюджетів у 2018 році надійшло 138,2 млрд грн. ПДФО, що склали 65,4% надходжень цього податку. Треба відзначити, що надходження ПДФО до місцевих бюджетів забезпечило формування їхньої дохідної частини на 53,2%, а державного бюджету України – на 9,5%. Питома вага ПДФО у структурі доходів зведеного бюджету України у 2018 році становила 21,1%. Отже, ПДФО забезпечує виконання фіскальної функції[1].

Відмова від прогресивної шкали оподаткування та перехід до порційної з метою детінізації доходів громадян забезпечили рівність усіх громадян щодо частки доходу, спрямованого на сплату податку, а через систему податкових пільг реалізується соціальна (розподільча) функція, однак не забезпечується у вітчизняних реаліях.

В Податковому кодексі України (далі ПКУ) податкова пільга трактується як звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав визначених чинним законодавством та може надаватися одним або кількома способами, що викладені у ст.30.9 ПКУ[2].

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Одним зі способів надання податкових пільг з ПДФО є податкове вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку у вигляді податкової соціальної пільги. Методика обчислення податкової соціальної пільги та граничного доходу, що дає право платнику податку на її застосування на основі прожиткового мінімуму для працездатної особи на практиці втратили значимість, оскільки скористатися такою пільгою можуть особи, що працюють на умовах неповної зайнятості або які мають двоє і більше дітей до 18 років. Причиною такої ситуації є суттєвий розрив між розмірами мінімального прожиткового мінімуму для працездатної особи та мінімальної заробітної плати. Наприклад, за даними [3] 8,8% працівникам Львівської області, яким оплачено 50% і більше робочого часу, було здійснено нарахування у межах мінімальної заробітної плати, тобто за відсутності двох і більше дітей у таких працівників, право на застосування податкової соціальної пільги було не реалізовано. Одним з напрямів розв'язання окресленої проблеми та забезпечення реалізації соціальної функції податку є підвищення граничного розміру доходу, що дає право на застосування цієї пільги, зокрема на рівні мінімальної заробітної плати. Зрозуміло, що це призведе до зменшення розміру надходжень до бюджету, однак такий крок дозволить підвищити соціальну захищеність працівників бюджетної сфери, де переважають заробітні плати на рівні мінімальної.

Дискусійним питанням залишається застосування підвищених розмірів податкової соціальної пільги, що визначені у п. 169.1.2. - 169.1.4, зокрема перелік осіб, що мають право на податкову соціальну пільгу у розмірі 200%, до яких належать учасники бойових дій під час Другої світової війни, колишні в'язні концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни, особи, які перебували на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська Федерація) у період з 8 вересня 1941 року по 27 січня 1944 року тощо. Реалізація задекларованих підвищених податкових пільг можлива лише за отримання такими особами доходів у вигляді заробітної плати, розмір якої не перевищує граничного розміру доходу для застосування цієї пільги.

Таким чином, податок на доходи фізичних осіб та механізм його справляння в Україні потребує усунення недоліків та підсилення ролі соціальної функції в суспільстві шляхом забезпечення практичної реалізації права громадян на використання податкових пільг.

Список використаних джерел:

1. Звіт державної фіскальної служби за 2018 рік. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/237691.html>.
2. Податковий кодекс України. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/>.
3. Розподіл працівників Львівської області за розмірами нарахованої їм заробітної плати у вересні 2018 року. URL: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2018/v0709_240.pdf.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК, ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Оскільки відбувся перехід України до ринкового типу економіки зросла потреба у пошуку нових стабільних джерел надходжень у бюджети та формуванні ідеальної сфери оподаткування. На сьогодні активно проводиться робота над удосконаленням податкової системи України та над вирішенням питання раціонального та ефективного використання природних ресурсів.

Сьогодні проблеми всебічного нормативно-правового регулювання екологічних платежів як джерела бюджетних доходів викликають неабиякий інтерес у суспільства.

Для того, щоб краще зрозуміти правову природу екологічного податку, коротко проаналізуємо процес становлення та розвитку його правової регламентації з початку набуття незалежності й до теперішнього дня.

У Законі Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про систему оподаткування» від 25 червня 1991 року в статті 18 вперше знайшла своє закріплення категорії «екологічний податок». В ньому, зокрема, визначалось, що екологічний податок сплачують усі підприємства та громадяни, які завдають шкоди природному середовищу та погіршують якість природних ресурсів. Також у Законі відзначалося, що розмір плати за забруднення довкілля визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

У Законі України «Про внесення змін і доповнень до Закону УРСР «Про систему оподаткування» » від 2 лютого 1994 р. екологічний податок був замінений на категорію «Плата за забруднення навколишнього природного середовища». При цьому всі положення щодо екологічного податку регулювалися Закон УРСР «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року.

Закон України «Про систему оподаткування» від 20 березня 1997 року вніс певні зміни щодо розгляду екологічного податку який тепер отримав назву «Збір за забруднення навколишнього природного середовища». Як і в попередньому випадку, основні положення регулювалися екологічним законодавством. Таким залишалось правове регулювання екологічного оподаткування до прийняття і введення в дію з 1 січня 2011 року Податкового кодексу України, яким було запроваджено екологічний податок [4].

Розглянув все вищесказане можна констатувати, що з часом назва екологічного платежу постійно трансформувалася, але сутність залишалась не змінною.

Так що ж собою являє екологічний податок? Згідно з Податковим кодексом України від 1 березня 2019 року в розділі VIII екологічний податок –

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

це загальнодержавний обов'язковий платіж, що сплачується з фактичних обсягів викидів в атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин та розміщення відходів, у томі числі радіоактивних [3].

В даному податку є одна головна особливість, яка полягає в тому, що екологічний платіж має компенсаційний характер, не податкову сутність. Тобто суб'єкт природокористування сплачує податок за заподіяну ним шкоду довкіллю.

Щоб краще зрозуміти важливість екологічного податку розглянемо статистичні дані про податкові надходження до Державного бюджету України за 2019 рік, див. табл. 1.

Таблиця 1

Податкові надходження до Державного бюджету України за 2019 рік

Статті доходів	Доходи, млн. грн	Доходи, %
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	9425,4	19,45
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	4112,8	8,49
Внутрішні податки на товари та послуги	32635,8	67,37
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	2206,6	4,56
Інші податки та збори	62,7	0,13
Всього	48443,4	100

Джерело: узагальнено автором на основі даних сайту Мінфін [2]

Найцікавішим в екологічному податку є оподаткування двоокису вуглецю. У статті 240.7 ПКУ зазначається, що платником податку за викиди двоокису вуглецю є суб'єкти, зазначені у пункті 240.1 ПКУ, якими здійснюються такі викиди в обсязі понад 500 тонн за рік.

Крім того, з 01.01.2019 р. ставку екологічного податку за викиди двоокису вуглецю стаціонарними джерелами з 0,41 грн/тонну підвищено до 10 грн/тонну, тобто збільшено у 24,4 рази. Це викликає значний інтерес, бо з моменту прийняття Податкового кодексу України таких значних підвищень не спостерігалось, див. табл. 2.

Таблиця 2

Ставка екологічного податку за викиди двоокису вуглецю в Україні з 2011-2019 рр.

Рік	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ставка, грн/тонна	0,20	0,22	0,24	0,24	0,26	0,33	0,37	0,41	10,00

Джерело: узагальнено автором на основі даних Податкового кодексу [3]

Таке значне підвищення ставки оподаткування двоокису вуглецю зумовлене його вагомою небезпечністю. Всім нам добре відомо, що вуглекислий газ необхідний людському організму так само, як кисень. Але велика концентрація CO₂ в повітрі призводить до інтоксикації організму.

Також було змінено й склад доходів Держбюджету в частині розподілу між бюджетами коштів з екологічного податку.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Зокрема, згідно з Бюджетним кодексом України Розділ II глава 5 статті 29 п. 16¹ запроваджено особливий порядок розподілу коштів екологічного податку за викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення:

- надходження в частині викидів двоокису вуглецю зараховуються до загального фонду Держбюджету у розмірі 100%;
- надходження від викидів інших видів забруднюючих речовин лише у розмірі 45% [1].

Отже, значне зростання ставки двоокису вуглецю зумовлене: по-перше, його небезпечністю, а по-друге, завдяки йому збільшується дохід Держбюджету.

Насамкінець слід зазначити, що сьогодні одним із основних принципів охорони навколишнього природного середовища в Україні є встановлення екологічного податку. Він виступає, з одного боку необхідним підґрунтям для забезпечення стабільності бюджетних доходів, а з іншого – стимулюванням природокористувачів до раціонального використання природних ресурсів. Відсутніх заходів щодо охорони від забруднення довкілля може призвести до екологічної катастрофи в Україні. Перспективним напрямом удосконалення податкових механізмів уявляється практика застосування системи податкових пільг, стосовно виробництва екологічно чистої та безпечної продукції.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 11.01.2019 № 2456-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 16.03.2019).
2. Доходи держбюджету України // Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення 17.03.2019).
3. Податковий кодекс України: Закон України від 01.01.2019 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20190101> (дата звернення 16.03.2019).
4. Шульга Т. М. Становлення і розвиток екологічного оподаткування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. №6.

Матвійчук Л.О., к.е.н.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький національний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Економічна та політична нестабільність, фінансові проблеми потребують створення умов для забезпечення ефективних, раціональних та оптимальних податкових відносин господарських суб'єктів та держави, які б створювали підвалини для вдалого функціонування соціально-орієнтованої економіки та успішного виконання державою своїх функцій. Саме тому систематизація суперечностей, що накопичились у сфері податкового контролю, аналіз причин,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

які їх породжують та створення моделі оптимальної системи податкового контролю, як одного із способів не тільки виявлення, а й попередження та мінімізації податкових злочинів та забезпечення дотримання податкової дисципліни в умовах транзитивної економіки є особливо актуальними.

Податковий контроль можна охарактеризувати як особливу форму реалізації контрольної функції фінансів, яка виражається у сукупності заходів щодо перевірки дій зобов'язаних суб'єктів щодо виконання обов'язків, пов'язаних зі сплатою податків і зборів. До того ж, податковий контроль є одним із найважливіших напрямків адміністрування податків і одночасно з цим найбільш проблемним, адже саме в процесі проведення податкових перевірок платник податків і податкові органи взаємодіють найбільш тісно, а забезпечення процесуальних гарантій прав платника податків виявляється настільки актуальним [1, с. 66].

Під податковим контролем слід розуміти діяльність уповноважених державою органів з контролю за дотриманням платниками податків, податковими агентами і платниками зборів і обов'язкових платежів правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів і обов'язкових платежів до бюджету і державних спеціалізованих фондів, а також внутрікорпоративну контрольну діяльність з формування бази оподаткування (сплати обов'язкових платежів і зборів) і виконання фіскальних зобов'язань з метою збалансування інтересів учасників податкових відносин, контролю за реалізацією підконтрольними суб'єктами своїх прав, зниження податкових ризиків держави, територіальних громад, господарюючих суб'єктів і населення, виявлення порушень податкового законодавства, запобігання їх виникненню, підвищення податкової культури і дисципліни платників податків (обов'язкових зборів і платежів).

Характерними рисами податкового контролю є:

- чітка цілеспрямованість, обумовлена цільовим характером грошових фондів в умовах публічного регулювання
- імперативний характер – податковий контроль виражає відносини влади й підпорядкування
- є важливою функцією податкового менеджменту та регулювання економіки та соціальної сфери держави
- забезпечення своєчасності на повноту надходження коштів до бюджетів усіх рівнів

Особливість податкового контролю, у порівнянні з іншими видами фінансового контролю, є сфера його застосування – відносини, які виникають з приводу справляння податків і зборів, тобто формування публічних фондів. Адже якщо основу контролюючої функції фінансів становить рух фінансових ресурсів у централізованій і децентралізованій формі, то реалізацією контролюючої функції фінансів стосовно оподаткування є контроль за надходженням коштів у публічні грошові фонди [2, с. 317].

Сутність податкового контролю знаходить своє відображення у його завданнях, основними з яких є:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- перевірка правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів;
- забезпечення дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи;
- попередження порушень податкового законодавства, виявлення винних і притягнення їх до відповідальності.

Метою податкового контролю є забезпечення законності та ефективності процесу справляння податків і зборів, результатом чого має стати розуміння платниками податків та іншими учасниками податкових відносин необхідності сумлінного виконання своїх податкових обов'язків. Впевненість платників податків у тому, що ухилення від оподаткування з великою ймовірністю буде виявлено, приводить у країнах зі сформованими податковими традиціями до добровільного виконання платниками податків обов'язків, покладених на них податковим законодавством, наслідком чого є як неухильне дотримання податкової дисципліни, так і формування податкової культури в суспільстві [1, с. 66].

Сутність податкового контролю знаходить своє відображення у його завданнях, основними з яких є:

- перевірка правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів;
- забезпечення дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи;
- попередження порушень податкового законодавства, виявлення винних і притягнення їх до відповідальності.

Особливим видом діяльності органів виконавчої влади є здійснення контролю та організаційно-правове забезпечення заходів з перевірки. З метою ефективного використання державних фінансових ресурсів необхідна раціональна організація контрольно-перевірочної роботи. Обов'язковим елементом управління економічною сферою діяльності держави є організація фінансового контролю, що сприятиме наповненню бюджету шляхом своєчасної сплати податків та дотримання фінансової дисципліни. Складовою державного фінансового контролю є податковий контроль.

Пріоритетною метою модернізації суб'єктів державного фінансового контролю України, зокрема податкового контролю, є створення ефективної, надійної, дієвої, професійної структури європейського зразка, покликаної закріпити довіру суспільства до працівників податкових органів і сприяти розвитку держави.

Податковий контроль за економічним змістом є явищем досить багатограним та різноплановим. Форма податкового контролю як зовнішнє вираження його змісту проявляється насамперед у застосуванні тих чи інших

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

прийомів, способів для встановлення фактів об'єктивної дійсності та їх фіксації в документах податкового контролю. Це – регламентований нормами податкового законодавства спосіб організації і проведення заходів податкового контролю, що являє собою сукупність методів, використовуваних для досягнення конкретного завдання податкового контролю; організаційна єдність контрольних заходів та процедур, об'єднаних єдиною метою [3, с. 73].

Таким чином, податковий контроль є складним багатовимірним процесом, уточнення його теоретико-методологічних засад і розроблення конкретних рекомендацій щодо вдосконалення проведення різнопланових контрольних, контрольних, контрольних і експертних заходів сприятиме підвищенню його дієвості та ефективності. Формування доходної частини бюджетів і державних цільових фондів значною мірою пов'язане з рівнем організації в державі податкового контролю за сплатою податків, зборів, інших обов'язкових платежів.

Список використаних джерел:

1. Деменко О. Є. Окремі аспекти здійснення податкового контролю в Україні. *Наше право*. 2013. № 6. С. 64-70.
2. Кучерявенко М. П. Податкове право України: підручник .X. : Право, 2012. 528 с.
3. Васькович І. М. Податкові перевірки: сучасний стан та процедури проведення. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. № 767. С. 104-109.

Матюха М. М., к.е.н.,

доцент кафедри обліку і аудиту,

Київський національний університет технологій та дизайну

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИМИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Інформаційне забезпечення управління даними про формування ту рух грошових коштів на підприємстві є найбільш вагомим елементом облікової діяльності підприємства. На підприємствах рух грошових коштів відображає ступінь ліквідності виробництва, також можливість отримання абсолютної мінової вартості, що характеризується економічним дуалізмом – гроші є одночасно точкою старту і кінцевою метою діяльності. Управління грошовими коштами набуває великого значення в зв'язку зі зростаючою складністю вітчизняних підприємств налагодження гнучкої системи заходів, спрямованих на забезпечення та вдосконалення управління господарською діяльністю.

Для досягнення конкурентоспроможного стану підприємство має на певному рівні управляти грошовими потоками із врахування нововведень та сучасного стану ринку, використовувати методи планування, обліку і контролю. Для цієї мети керівництву необхідно забезпечити структурування підприємства на підрозділи або центри відповідальності, які найбільш генерують грошові потоки, у які терміни і за якою ціною необхідно залучати фінансові ресурси; як

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

ефективніше інвестувати вільні кошти і т. д.

Рух грошових коштів підприємства є неперервним процесом, яке має відображати кожне направлення використання грошових коштів та мати відповідне джерело покриття. У широкому сенсі активи підприємства втілюють чисте використання грошових коштів, а пасиви і власний капітал - чисті джерела їх утворення. Для діючого підприємства реально не існує початку та кінця бізнес-процесу, саме обсяги грошових коштів визначаються графіком виробництва, розмірами продажів, інкасацією дебіторської заборгованості, капітальними витратами і фінансуванням. З іншого боку, запаси сировини і готової продукції, незавершене виробництво, дебіторська заборгованість, кредит, який підлягає сплаті залежать від планів виробництва, реалізації продукції, політики щодо основних дебіторів, забезпечення виробництва запасами і зобов'язанням підприємства. Таким чином, щоденне управління коштами є одним з основних засобів реалізації поставлених завдань.

Система документообігу, що забезпечує управління грошовими засобами, має передбачати формування та представлення таких управлінських звітів як: бюджет руху грошових коштів, звіт про рух грошових коштів, аналіз руху грошових коштів; регламент платіжної дисципліни; платіжний календар; заявки на оплату; платежі (через клієнт-банк, платіжні доручення і т. п.).

Одним із основних, представлених звітів, має бути платіжний календар, що фіксує щоденний рух грошових коштів. По суті, це інструмент фінансового менеджера, з допомогою якого можна здійснювати первинний контролінг грошових засобів. Абсолютні результати всього обороту грошей відображаються в бюджеті грошових коштів, які використовуються для проведення аналізу, знаходження абсолютних відхилень фактичних показників від планових, що дозволяє на початковому етапі оперативно звертати увагу на відхилення та виявляти їх причини.

Практика свідчить, що платіжний календар є первинним звітом для управління фінансовими ресурсами підприємства, відповідно головними принципами його формування є:

- безперервність ведення,
- коректність змісту,
- забезпечення можливості аналізу руху грошових коштів,
- відповідність бюджету руху грошових коштів,
- відповідність платіжному регламенту,
- визначення центрів відповідальності,
- здійснення платежів відповідно до цільового зведеного бюджету підприємства.

Одним із варіантів форми платіжного календаря може бути структуризована таблиця, що складається із трьох розділів:

1. Дохідна частина (надходження грошових коштів).
2. Видаткова частина (витрачання грошових коштів).
3. Сальдова частина (залишки).

Оптимально побудований платіжний календар повинен містити наступні

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

статті, що відображають:

- суму надходження грошових коштів за період за видами діяльності і центрами відповідальності;
- суму сплачених грошових коштів за період за видами діяльності та центрами відповідальності;
- дати платежів;
- види (групи) платежів;
- дати надходжень;
- суми поточних нарахованих відсотків;
- підсумкову (накопичувальну суму) заборгованості за відсотками;
- суми відсотків по депозитами;
- фінансовий результат касової діяльності (в разі більшої ліквідності підприємства з високою швидкістю обороту поточних активів).

Обліковий механізм ведення платіжного календаря передбачає:

- 1) оплату або виставлення рахунків (дохідна частина) у відповідності до регламенту платіжної дисципліни,
- 2) узгодження з лімітом і бюджетом і оформленням заявки на оплату;
- 3) затвердження заявки на оплату;
- 4) оцінку податкових наслідків проведених платежів (залежно від системи оподаткування);
- 5) проведення фіксації змін (запис по рядку операції);
- 6) здійснення оплати та контролю за рухом грошових коштів;
- 7) відображення суми операцій за період у бюджеті для корекції лімітів підприємства;
- 8) формування звіту про рух грошових коштів та аналіз відхилень.

Коректне формування та використання даних платіжного календаря дозволить підприємству точно і правильно формувати стан ліквідності підприємства і виконання бюджетно-планових показників, проводити контрольні заходи і прогнозувати потреби в грошових засобах; визначати теперішню вартість грошей, залежно від прийнятих управлінських рішень що прямо або опосередковано генерує грошовий потік. Крім, того на основі загального платіжного календаря можна формувати внутрішньогосподарські форми аналогічної звітності, що відображають внутрішні грошові потоки його підрозділів. Платіжний календар представляє собою надійний і доступний інструмент оцінки управлінських рішень і контролю за їх виконанням. Подальший розвиток систем і механізмів управління грошовими засобами дозволить менеджерам швидко реагувати на зміни на фінансових ринках.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник; за ред. проф. Г.Г. Кірейцева. К.: ЦНЛ. 2002 496 с.
2. Економічний аналіз: навч. посібник / М. А. Болух, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2003. 556 с.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Одними з основних проблем розвитку підприємницької діяльності в Україні є правильне визначення екологічних витрат та відображення їх у системі бухгалтерському обліку. Швидкі темпи використання підприємствами найважливіших видів природних ресурсів, нераціональна структура виробництва та споживання призводять до забруднення навколишнього середовища, що залишає негативні наслідки в сфері екологічної безпеки населення та вимагає все більших витрат як суспільства, так і підприємств на ліквідацію й запобігання наслідків даних забруднень. Тому, бухгалтерський облік екологічних витрат є актуальним питанням в умовах сучасної економіки.

Дослідженням проблематики визначення та формування обліково-аналітичного процесу щодо екологічних витрат в системі управління підприємством займалися такі вчені, як: Соколова Я. В. [4], Туниця Ю. Ю. [5], Кондратюк О. М. [7], Сухіна О. М. [8], Кирсанова Т. А. [9] тощо.

Екологічний облік на підприємстві – це система виявлення, вимірювання, реєстрації, нагромадження, узагальнення, зберігання, оброблення та підготовки інформації про діяльність підприємства в галузі природокористування з метою передачі її внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень [9]. За результатами аналізування поданого визначення можна стверджувати, що облік екологічних витрат на підприємстві повинен відповідати наступним вимогам:

- відображати вплив витрат, зобов'язань та ризиків, які обумовлені природоохоронною діяльністю на фінансовий стан суб'єкта господарювання;
- формувати вичерпну і повну інформацію про екологічні витрати підприємства;
- давати необхідну інформацію власникам та інвесторам для прийняття рішень щодо здійснення певних екологічних заходів, зменшення ризиків та витрат.

Проте виконання даних вимог ставиться під великий сумнів. Відповідно до вимог П(С)БО 16 «Витрати», витрати на охорону навколишнього природного середовища передбачається включати до загальновиробничих витрат. Це свідчить про те, що бухгалтерський облік екологічних витрат має узагальнений та безсистемний характер, оскільки даний вид витрат не виділяють окремою статтею із їх загальної сукупності. Розміри екологічних витрат залежать від виду та розміру підприємства, його виду діяльності, обладнання, способу виробництва продукції, затрат сировини та від багатьох інших факторів, тому деталізація обліку екологічних витрат просто необхідна, бо організація

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

екологічного бухгалтерського обліку, яка існує на підприємствах сьогодні, не надає змоги отримати достовірні дані про величину, напрями та види екологічних витрат підприємств.

Існує ще низка проблем, що перешкоджають забезпеченню оперативного і достовірного облікового процесу екологічних витрат, а саме:

- відсутність стимулу урахувати екологічні витрати через необхідність вирахування витрат з доходу, що оподатковується після їх здійснення;

- відсутність конкретних рекомендацій щодо надання інформації про природоохоронну діяльність і організацію екологічного обліку на підприємствах;

- недостатньо урегульована нормативно-правова база з питань обліку та звітності екологічних витрат;

- відсутність раціональної, ефективної екологічної політики кожного підприємства (екологічна інформація часто є нечіткою та відносною);

- труднощі щодо встановлення джерел викидів або скидів і вживання заходів для покращення ситуації.

Відповідно до даних Державної служби статистики України, в період з 2017 по 2018 роки не виявлено чіткої тенденції щодо динаміки кількості утворених відходів в залежності від періоду та виду економічної діяльності підприємств та організацій

За результатами проведеного дослідження та аналізування офіційних статистичних даних, для розв'язання окресленої проблематики нами запропоновано наступне:

1. ввести до Плану рахунків окремі субрахунки для забезпечення обліку екологічних витрат (зокрема, у розрізі 9 класу рахунків бухгалтерського обліку);

2. додати окремий рядок «екологічні витрати» у форму № 2 «Звіт про фінансовий результат» («Звіт про сукупний дохід») або розробити методику складання екобалансів для більш повного відображення як зовнішніх, так і внутрішніх екологічних витрат;

3. сформувавти окремий підрозділ на підприємстві, який буде займатися проблематикою моніторингу та визначення екологічних витрат.

Таким чином доцільно підсумувати, що облік екологічних витрат на підприємстві необхідний для відображення шкідливого впливу господарської діяльності підприємства на стан навколишнього середовища. В нинішніх умовах господарювання існує низка проблем, що не дає змогу правильно та достовірно забезпечити облік екологічних витрат підприємства. З метою їх уникнення необхідно спростити розрахунок екологічних витрат, розширити їх облік шляхом введення нової аналітики та додаткових субрахунків, а також проводити моніторинг стану навколишнього середовища в аспекті функціонування кожного окремого підприємства.

Вважаємо, що правильне визначення та відображення екологічних витрат діяльності підприємства в обліковому процесі та у звітності забезпечить

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

користувачів інформацією, необхідною для прийняття оперативних управлінських рішень, що надасть змогу повною мірою враховувати ризики та більш точно реалізовувати екологічну політику підприємства.

Список використаних джерел

1. Економічний словник URL: <https://predmety.in.ua/ekologichni-vitrati/>
2. Глосарій зеленого бізнесу: укр.-нім.-рос.-англ. В. Д. Базилевич та ін.; наук. ред.: проф. В. Д. Базилевич, проф. Д. Вальтер. К.: Знання, 2010. 518 с.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.
4. Бухгалтерський облік екологічної діяльності : розвиток ідей проф. Я. В. Соколова. URL /: <http://www.zsas.zhitomir.org>.
5. Туниця Ю. Ю. Еко-економіка і ринок: подолання суперечностей. К.: Изд-во «Знання», 2006. 314 с.
6. Саенко К. С. Учет экологических затрат. М. : Финансы и статистика, 2005. 376 с.
7. Кондратюк О. М. Облік і аналіз екологічних витрат промислових підприємств: дис. к.е.н.: 08.00.09. К., 2008. 253 с.
8. Сухіна О. М. Дослідження екологічної складової у виробничій діяльності підприємств гірничо-видобувної промисловості; відп. ред. Б.М. Данилишин // *Економіка природокористування і охорона довкілля*: щорічник наук. праць НАН України. Рада по вивченню продуктивних сил України. К., 2005. 376 с.
9. Кирсанова Т. А., Кирсанова Е.В., Лукьянихин В.А. Экологический контроллинг – инструмент екоменеджмента; под ред. В.А. Лукьянихина. Сумы : Изд-во «Козацький вал», 2004. 222 с.

Мізік Ю. І., к.е.н.,

кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту

Шпакова О. О., студентка

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова

**ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ
ПОСЛУГ НА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ**

Дані обліку витрат виробництва (обігу) і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) є важливим засобом виявлення виробничих резервів, постійного контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів з метою підвищення рентабельності виробництва. Це означає, що ділянка витрат виробництва (обігу) і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) займає найбільш важливе місце в системі організації. Для підприємств комунального господарства, що займаються наданням послуг з водопостачання та водовідведення, вивчення цього показника відіграє вирішальну роль для вироблення заходів щодо ефективної діяльності.

Собівартість та структурно-функціональну модель аналізу витрат

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підприємств водопровідно-комунального господарства досліджують у своїх працях П. Т. Бубенко, О. В. Димченко [3], Н. О. Гура та інші.

Сучасний водопровід є системою складних споруд для видобування води, її очищення, зберігання необхідних запасів і безперебійне водопостачання та водовідведення до споживача. Як цілісний комплекс він має здатність зношуватись, що впливає не лише на витрати підприємства-постачальника, але й на якість питної води, що спонукає соціальну відповідальність. Розуміння специфічних витрат та розуміння структури послуги водопостачання дасть можливість ефективно планувати витрати і відповідно формувати адекватний тариф.

На методику формування тарифів послуги водопостачання в найбільшій мірі впливають такі чинники як:

- 1) організаційна структура виробництва і управління;
- 2) методика формування калькуляційних статей собівартості продукції;
- 3) методика розподілу витрат.

Грошові надходження від надання послуг на комунальному підприємстві водопостачання та водовідведення спрямовуються на покриття витрат, пов'язаних з їх організацією та наданням.

Облік витрат водоканалу, основою операційної діяльності якого є виконання робіт, надання комунальних послуг (водопостачання та водовідведення), здійснювати за дебетом рахунка 23 «Виробництво», з застосуванням відповідних субрахунків за кожним видом продукції, робіт, послуг та рахунку 90 «собівартість реалізації» субрахунок 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг», а за кредитом цих рахунків відображаються суми списаних витрат щомісячно або у кінці звітного року. Наприклад, виробнича собівартість послуги по водопостачанню враховує усі витрати по її підйому, очищенню та доставці споживачам. Слід підкреслити, що суттєвою відміною в обліку витрат на виробництво комунальних послуг водоканалу є те, що підприємство не використовують в робочому плані рахунків рахунок 26 «Готова продукція» і тому здійснюються бухгалтерські записи.

У структурі витрат у підгалузях водопостачання переважають матеріальні витрати, але це пов'язано лише з великою часткою витрат на електроенергію, паливо й інші енергоносії: вони становлять до 70% усіх матеріальних витрат у підгалузі водопостачання. Серед інших матеріальних витрат у підгалузі водопостачання досить висока частка витрат на куповану воду – до 20%, тоді, як витрати власне на матеріали становлять лише близько 3% усіх матеріальних витрат.

Підрахунок собівартості є однією з основних частин діяльності кожного підприємства, а теоретичні і практичні знання по цій темі дадуть змогу ближче ознайомитись із порядком діяльності підприємств у цілому та добре орієнтуватись у порядку створення та підрахунку собівартості. Ці оцінки мають дуже важливе значення, тому що показують майбутній стан підприємства при подальшому використанні існуючої стратегії виробництва.

До собівартості робіт (послуг) підприємств водопостачання та

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

водовідведення включаються всі витрати по добуванню, виробництву і транспортуванню споживачам питної води, а також по відведенню і очищенню води для її подальшого використання чи випуску у водойми (в тому числі гарячої води, а також води, яка проходить процес очищення на загальноміських спорудах).

Для контролю за складом витрат по місцях їх виникнення необхідно знати не тільки те, що витрачено в процесі надання послуг, а й з якою метою, тобто враховувати витрати по напрямках діяльності, в залежності до технологічного процесу. Такий облік на підприємстві дозволяє аналізувати собівартість за її основними частинами та по деяких видах послуг, встановлювати обсяги витрат окремих структурних підрозділів. Вирішення цих питань здійснюється за рахунок застосування класифікації витрат за статтями 34 калькуляції. А, отже, калькулювання потрібне для вирішення низки економічних завдань: обчислення рентабельності, обґрунтування цін на послуги, аналізу витрат на надання платних послуг, визначення економічної ефективності.

Особливості об'єктів обліку як важливих складників системи бухгалтерського обліку значною мірою визначають особливості методології й організації бухгалтерського обліку в галузі. Аналіз складу, структури та особливостей об'єктів, у нашому випадку витрат, на підприємствах водопостачання та водовідведення дасть змогу визначити специфіку відображення їх в обліку. Врегулювання нормативного забезпечення методики облікового процесу формування собівартості послуги централізованого водопостачання та водовідведення призведе не лише до узгодження тарифів на рівні держави, але й стане інформаційною базою для прийняття ефективних управлінських рішень у цій сфері та джерелом накопичення резервів для модернізації системи водопостачання та водовідведення на рівні держави.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996 – XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318 зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Бубенко П.Т., Димиченко О.В. Екологіко - економічний аспект системного розвитку підприємств водопровідно - каналізаційного господарства. *Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник*. 2013. № 108. С. 3-11.

Мішенський В.В., магістр гр. МГФБС-1-18, Магістр,
Науковий керівник: **Катан Л.І.**, д.е.н., проф.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасні умови господарювання, що характеризуються високим рівнем інтеграційних та глобалізаційних процесів, підтверджують значення

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

функціонування ефективної податкової системи, яка повинна характеризуватися високою конкурентоспроможністю та сприяти формуванню позитивного іміджу країни у світовому економічному просторі. Тому податкове регулювання є невід'ємною частиною системи регулювання банківської діяльності, враховуючи його цілі та завдання.

Банки, виступаючи головною ланкою ринкової економіки, здійснюють фінансово-посередницькі операції між господарюючими суб'єктами, які здійснюють грошовий обіг, сприяють їх оптимальному розміщенню та надають кредитні ресурси, необхідні для розвитку виробництва. Важливу роль відіграють банки в податковій діяльності держави.

Щодо ролі банківських установ у податкових відносинах, необхідно зазначити, що з одного боку банк виступає платником податків, а з іншого - податковим агентом[3].

Розвиток банківської системи України та вдосконалення системи оподаткування її діяльності – це два паралельних і взаємопов'язаних шляхи. Активізація стимулюючої функції державного регулювання оподаткування банківських установ дасть можливість досягти значних успіхів щодо зменшення фінансового дисбалансу та стабілізації економіки в цілому.

Метою банківської діяльності, як і будь-яких інших комерційних підприємств, є отримання прибутку, тому така діяльність підлягає оподаткуванню на загальних підставах згідно чинного законодавства. Однак, існує суттєва відмінність у тому, що діяльність банківських установ постійно пов'язана зі значними ризиками, тому банківські операції оподатковуються як операції особливого виду.

Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду [3].

Доходи, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування банківських установ визначені ст. ПК.135.4.2., і включають: процентні доходи за кредитно-депозитними операціями (в тому числі за кореспондентськими рахунками) та цінними паперами, придбаними банком; комісійні доходи, в тому числі за кредитно-депозитними операціями, наданими гарантіями, розрахунково-касове обслуговування, інкасацію та перевезення цінностей, операціями з цінними паперами, операціями на валютному ринку, операціями з довірчого управління; прибуток від операцій з торгівлі цінними паперами; прибуток від операцій з купівлі/продажу іноземної валюти та банківських металів [1].

Банки, які використовують працю найманих працівників, для визначення суми збору беруть фактичні витрати на оплату праці, що підлягають оподаткуванню прибутковим податком: витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, інших видів заохочень і виплат, виходячи з тарифних ставок; премій, заохочень, у тім числі в натуральній формі.

Не приймає у розрахунок для обчислення збору витрати на виплату

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

доходів у вигляді дивідендів, відсотків, інші витрати, що не враховуються за обчислення середньомісячної зарплати з метою призначення пенсій.

Зростання надходжень від банківської діяльності у державний бюджет багато в чому залежить від дієвого податкового адміністрування, яке впливає саме на розмір сплачених податкових сум які надходять до бюджету держави шляхом сплатення банками їхніх податкових зобов'язань.

Підтримання оподаткування прибутку комерційних банків на оптимальному рівні є важливою задачею. Вирішення даного питання можливе шляхом побудови певної моделі, яка б дозволила оцінити вплив оподаткування на рентабельність банківської діяльності на основі взаємопов'язаних показників - податкового навантаження на прибуток до оподаткування, коефіцієнтів податкового навантаження на активи і капітал банків[2].

Оскільки оптимальний розмір податкового тягара - центральна макроекономічна проблема будь-якої держави, доцільною є також побудова моделі для визначення загального податкового навантаження на комерційні банки з урахуванням всіх податків та зборів, що сплачуються ними. Можливе також введення до моделі критерію тяжкості податкового тягара. При визначенні оптимального податкового навантаження на комерційні банки необхідно враховувати світовий досвід оподаткування, який показує, що максимально допустимий рівень становить 30-40% доходу. Якщо податкове навантаження перевищує 40% - починається процес скорочення заощаджень, зникають стимули до підприємницької ініціативи і розширення діяльності.

Побудова моделі для визначення загального податкового навантаження дасть можливість банку оцінити ефективність заходів податкового менеджменту, а державі - виявити банки, які потребують більш ретельного податкового контролю та регулювання, а також дозволить зберегти оптимальний баланс між банками- платниками податків та державними потребами[4].

В умовах потреби подолання в Україні негативних наслідків фінансової кризи зростає актуальність питань імплементації механізмів оподаткування банківської діяльності до світових стандартів і вимог. Вплив процесів інтеграції та фінансової глобалізації, а також специфіка соціально-економічних умов розвитку вітчизняної економіки, потребують теоретичного переосмислення й обґрунтування напрямів практичного реформування системи оподаткування фінансової діяльності банківських установ. Реформування механізмів податкового регулювання підтверджується необхідністю посилення протекціоністських методів, які в усьому світі практикуються як виняткова і тимчасова міра державної політики.

Загалом же банки України, хоча й мають меншу кількість податків, обкладаються великою кількістю різноманітних податків та зборів, що не дає їм розвивався значними темпами. Зауважимо, що крім зазначених податків вітчизняні банки здійснюють обов'язкові відрахування, до яких слід віднести: внески на державне соціальне страхування, збір на обов'язкове страхування на випадок безробіття, відрахування на обов'язкове державне пенсійне

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

страхування, відрахування у фонд страхування від нещасних випадків, плати за торговий патент, державне мито, збір на обов'язкове державне пенсійне страхування по операціях з іноземною валютою, відрахування за невиконання нормативів створення робочих місць для працевлаштування інвалідів, збір за користування послугами мобільного зв'язку, збір до Державного інноваційного фонду.

Таким чином, недостатній рівень розвитку податкової системи України у цілому і її окремих сегментів і інститутів значною мірою є результатом їхнього недостатнього теоретичного й організаційно-методологічного осмислення в умовах становлення інформаційного суспільства. Внаслідок того, що досі не визначено методику оподаткування різних банківських операцій, специфічні особливості, функціональне призначення та місце й роль податків у розвитку економіки країни, що призводить до високого податкового навантаження на комерційні банки та, відповідно, зменшення податкової віддачі від банківських операцій.

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
2. Д'яконова І. Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків. *Вісник НБУ*. 2012. №2. С. 26.
3. Ортинський В.Л. Основи права України. 2-ге вид., доповнене і перероблене. Львів: Оріяна-Нова, 2014. 368 с.
4. Сербина О.Г. Вплив оподаткування на дохідність і напрями розвитку банківської діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20.4 С. 262-268.

Назаренко О. В., д.е.н.,
професор кафедри економічного контролю та аудиту
Сумський національний аграрний університет

ТОЧКА ПОВТОРНОГО ЗАМОВЛЕННЯ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ЯК ВАГОМА КОМПОНЕНТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Забезпечення безперебійного функціонування сучасного підприємства, наявності достатньої кількості товарно-матеріальних цінностей на складах, передбачених потребами саме цього суб'єкта господарювання, визначають актуальність даного дослідження.

Матеріальні цінності займають найбільшу частину в структурі оборотних активів та виступають важливою складовою господарської діяльності окремого підприємства. Функціонування господарюючого суб'єкта за відсутності або недостатньої кількості ТМЦ стає практично неможливим. При цьому, надмірний розмір запасів вносить перепони у ритмічну роботу та збільшує витрати підприємства. Отже, розвиток наукових досліджень щодо можливості удосконалення інформаційної бази прийняття рішень стосовно оптимізації управління наявністю та рухом запасів є досить обґрунтованим і

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

перспективним. Результати досліджень дають підстави визнати існування значного впливу методології та практики управлінського обліку на підвищення результативних показників діяльності господарюючих суб'єктів.

Проблемами управлінського обліку товарно-матеріальних цінностей займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема В.І. Бачинський, Ю. А. Верига, П.М. Гарасим, С.Ф. Голов, Ю.В. Єгорова, Г.П. Журавель, А. А. Мазаракі, Л.В. Нападовська, О.А. Полянська, М.С. Пушкар, А. М. Стерлигова, Н.В. Хоменко, П.Я. Хомин та ін. При цьому у більшості наукових праць зазначених авторів питання управлінського обліку товарно-матеріальних цінностей у місцях зберігання розкрито частково.

До першочергових питань, які виникають під час прогнозування системи постачання запасів сучасної бізнес структури, є визначення моменту, в який слід поповнювати наявні товарно-матеріальні цінності, щоб не допустити перебоїв у фінансово-господарській діяльності. Для задоволення даних потреб рекомендується застосовувати теорію управління запасами. Дана теорія визначає, що запас матеріалів у розпорядженні підприємства має складатися з двох частин: поточного запасу, який має витрачатися на покриття потреб виробництва, управління чи попиту покупців, та страхового запасу, який гарантує достатню наявність відповідного активу за умов можливих затримок поповнення чи оновлення запасів. За умов функціонування даної системи, для налагодження безперебійності роботи підприємства, здійснювати поповнення необхідних запасів слід через завезення наступної партії, замовлення на яку необхідно подавати в момент, коли поточний запас оборотних матеріальних активів набуває свого мінімального значення (так звана точка повторного замовлення).

Загальна вартість товарно-матеріальних цінностей господарюючого суб'єкта складається з таких основних витрат:

- вартість придбання;
- витрати на замовлення;
- витрати на утримання.

Якщо змінити кількість замовлень, це може вплинути на різні типи витрат на придбання та зберігання наявних матеріальних запасів.

Більший розмір замовлення призводить до зниження витрат на замовлення, оскільки потрібно менше розміщувати замовлень, щоб покрити щорічний попит. Це, однак, призводить до збільшення витрат на утримання через збільшення обсягів наявних цінностей у місцях зберігання окремого господарюючого суб'єкта.

І навпаки, менший розмір замовлення призводить до зниження витрат на утримання через зниження середнього рівня наявних запасів. Однак, оскільки кожен раз замовляють меншу кількість товарно-матеріальних цінностей, необхідно збільшити кількість замовлень, щоб задовольнити річний попит, що призводить до більш високих витрат на замовлення. Зменшення розміру замовлення може також вплинути на вартість придбання через втрату торговельних знижок, що ґрунтуються на кількості замовлення.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Тому виникає питання, як знайти оптимальну кількість та час замовлення, що мінімізує загальні витрати на придбання та зберігання необхідних підприємству товарно-матеріальних цінностей.

Точка повторного замовлення (ТПЗ), також відома як рівень замовлення, - це рівень запасів, який запускає механізм повторного замовлення на поповнення господарюючим суб'єктом наявної кількості товарно-матеріальних цінностей.

На відміну від показника кількості економічного замовлення (кількість замовлення, яка мінімізує загальні витрати підприємства на запаси (КЕЗ)), який стосується того, який обсяг запасів необхідно замовити, точка замовлення визначає, коли слід розмістити замовлення на даний вид матеріальних цінностей.

Точка повторного замовлення - це, по суті, нормальне споживання запасів протягом середнього часу виконання замовлення плюс деякий страховий запас, якщо час виконання замовлення або використання на виробничі потреби, організацію процесу управління чи реалізацію товарно-матеріальних цінностей є змінними.

Якщо час виконання замовлення і використання товарно матеріальних цінностей є постійними, не буде ніяких дефіцитів і, отже, немає необхідності в підтримці страхового запасу для захисту від ризику. У таких випадках точка повторного замовлення розраховується за формулою 1.

$$\text{ТПЗ} = \text{СЧВЗ} * \text{СВ} \quad (1)$$

Однак, якщо час виконання замовлення або використання матеріальних цінностей є змінними, що зазвичай має місце розрахунок точки повторного замовлення запасів за формулою 2.

$$\text{ТПЗ} = \text{СЧВЗ} * \text{СВ} + \text{СЗ} \quad (2)$$

де: ТПЗ - точка повторного замовлення;

СЧВЗ - середній час виконання замовлення - це середня кількість днів, яке проходить між моментом розміщення замовлення і фактичним отриманням запасів від постачальника і наданням їх для споживання;

СВ - середнє використання - це середня норма споживання наявних запасів в день;

СЗ - страховий запас - це додаткові товарно-матеріальні цінності, необхідні для зниження ризику виникнення дефіциту в разі затримки доставки замовлення (наприклад, через перевищення середнього часу виконання замовлення) або використання запасів вище середнього рівня.

Часовий термін, необхідний для виконання замовлення і використання запасів впливатиме на рівень страхового запасу, який буде потрібно, щоб мінімізувати ризик вичерпання наявних на підприємстві товарно-матеріальних цінностей.

Розміщення замовлень в точці повторного замовлення гарантує, що необхідні запаси придуть вчасно, щоб гарантувати, що всі необхідні для організації виробничого процесу, реалізації матеріали (товари) матимуть місце у достатній кількості. Правильно визначена точка повторного замовлення,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

також допомагає уникнути господарюючому суб'єкту непотрібних витрат на зберігання запасів, які можуть виникнути в результаті занадто раннього розміщення замовлень, що призводить до накопичення у місцях зберігання зайвих товарно-матеріальних цінностей.

Найденко О. Є.,
к.е.н., доцент кафедри
митної справи та оподаткування
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна

**ПРИНЦИПИ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ПОДАТКОВОГО
ЗАКОНОДАВСТВА: СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ**

Соціально-економічний розвиток держави залежить від багатьох складових. Однією з таких складових є податки, завдяки яким забезпечується формування значної частини доходів бюджету країни.

Митна політика є складовою фіскальної політики держави та взаємопов'язана з податковою політикою. Цей зв'язок пояснюється тим, що згідно зі статтею 9 Податкового кодексу України [1] мито відноситься до загальнодержавних податків та зборів, тобто суми мита включаються до суми податкових надходжень.

Мито також є складовою митної політики, але податкова політика та митна політика мають дещо різні цілі. Податкова політика спрямована на поповнення бюджету держави, а митна політика – не тільки сприяє поповненню бюджету, але й регулює процеси експорту та імпорту, захищає національних товаровиробників.

За часи незалежності в українській податковій системі існували принципи побудови та призначення системи оподаткування [2], на зміну яким, з прийняттям Податкового кодексу України [1], прийшли принципи побудови податкового законодавства (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи оподаткування в українському податковому законодавстві

За Законом України «Про систему оподаткування»	За Податковим кодексом України
1. Стимулювання науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції	Відсутній
2. Стимулювання підприємницької виробничої діяльності та інвестиційної активності	Відсутній
3. Обов'язковість	1. Загальність
4. Рівнозначність і пропорційність	Відсутній
5. Рівність, недопущення будь-яких проявів	2. Рівність усіх платників перед законом,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

За Законом України «Про систему оподаткування»	За Податковим кодексом України
податкової дискримінації	недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації
6. Соціальна справедливість	3. Соціальна справедливість
7. Стабільність	4. Стабільність
8. Економічна обґрунтованість	5. Економічність
9. Рівномірність сплати	6. Рівномірність та зручність сплати
10. Компетенція	Відсутній
11. Єдиний підхід	7. Єдиний підхід
12. Доступність	Відсутній
Відсутній	8. Невідворотність настання визначеної законом відповідальності
Відсутній	9. Фіскальна достатність
Відсутній	10. Нейтральність оподаткування
Відсутній	11. Презумпція правомірності рішень платника податку

На думку автора, найбільш зміст податкової системи України відображали принципи, наведені в Законі України «Про систему оподаткування». Хоча слід визнати, що деякі принципи побудови податкового законодавства, наведені в Податковому кодексі України, мають право на існування (наприклад, принцип презумпції правомірності рішень платника податків).

Автор вважає, що українська система оподаткування має будуватися на таких принципах: законність; обов'язковість; рівність, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації; соціальна справедливість; економічна обґрунтованість та доцільність; стабільність; рівномірність сплати; єдиний підхід; зручність та доступність; гласність; невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства з боку платника податків та контролюючих органів; презумпція правомірності рішень платника податку; дотримання прав платника податків; стимулювання підприємницької виробничої діяльності, інвестиційної та інноваційної активності; податкова децентралізація.

Державна митна справа в Україні будується на таких принципах (рис. 1.):

Автор вважає, що з урахуванням статті 4 Податкового кодексу України [1] принципи митної справи можуть бути доповнені наступними:

принцип обов'язковості сплати митних платежів – необхідність в обов'язковому порядку сплачувати митні платежі, передбачені законодавством;

принцип преференційності – звільнення від сплати мита, зниження ставок ввізного мита або встановлення тарифних квот для товарів, які ввозяться на територію України з держав, з якими Україна має міжнародні договори;

принцип обмеження або заборони ввезення товарів на митну територію України – встановлення підвищених ставок митних платежів для товарів, які ввозяться на територію України або повну заборону на їх ввезення.

принцип фіскальної достатності передбачає обґрунтування розміру ставок митних платежів, необхідних для забезпечення виконання доходної частини

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

бюджету країни;

принцип стабільності – зміни до будь-яких елементів мита не може вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки.

принцип імплементації – впровадження в національне митне законодавство норм законодавчих та нормативно-правових актів ЄС, за умови ратифікації Верховною Радою України.

Рис. 1. Принципи митної справи за Митним кодексом України [3]:

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. *Голос України*. 2010. № 229-230. С. 1–56.
2. Закон України «Про систему оподаткування» від 25 червня 1991 року № 1251-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 39. С. 1–8.
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. *Голос України*. 2012. № 73-74. С. 1–79.

Нелюба А.И., студент
Чернорук С.В., старший преподаватель кафедры финансов
Полесский государственный университет

**АНАЛИЗ ДЕЙСТВУЮЩЕЙ СИСТЕМЫ ПО ВЗИМАНИЮ ПЛАТЕЖЕЙ
ЗА ПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫМИ РЕСУРСАМИ В РЕСПУБЛИКЕ
БЕЛАРУСЬ**

Охрана окружающей среды должна быть направлена на обеспечение экологической безопасности — состояния защищенности природной среды и жизненно важных интересов человека от возможного негативного воздействия

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

хозяйственной и иной деятельности, чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, их последствий.

Важным направлением экономического стимулирования рационального природопользования в условиях рынка является взимание платы за использование природных ресурсов. Другим аспектом платности природопользования является плата за загрязнение окружающей среды. Согласно Налоговому кодексу Республики Беларусь в нашей стране установлен земельный налог, налог за добычу (изъятие) природных ресурсов и экологический налог [2].

Рассмотрим динамику поступлений в бюджет Республики Беларусь земельного налога в 2015–2017 гг. (рисунок 1).

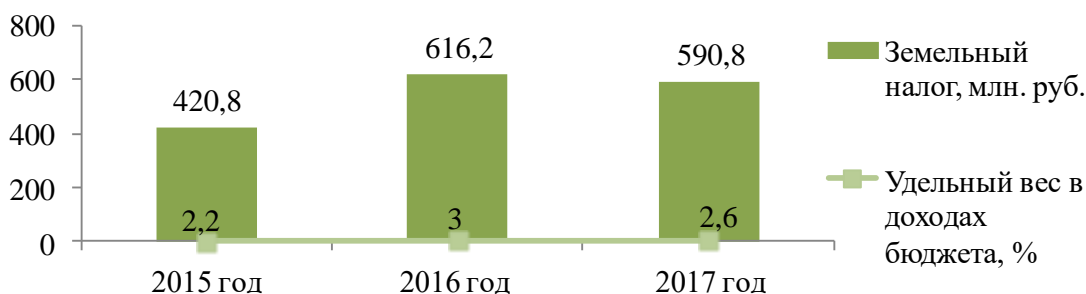

Рисунок 1 – Динамика поступлений в бюджет Республики Беларусь земельного налога в 2015–2017 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе данных [3]

На основании данных рисунка 1 можно сделать вывод о том, что наибольшее поступление земельного налога в бюджет Республики Беларусь наблюдалось в 2016 году – 616,2 млн. рублей (на 46,4% больше уровня 2015 года). При этом в 2017 году в бюджет поступило 590,8 млн. рублей, что на 4,1% меньше, чем в 2016 году. В 2017 году относительно 2015 года рост поступлений в бюджет земельного налога составил 40,4%.

Удельный вес поступлений земельного налога в общей структуре доходов бюджета Республики Беларусь в 2015 году составлял 2,2%, в 2016 году – 3,0%, в 2017 году – 2,6%.

Проанализируем динамику поступлений в бюджет Республики Беларусь налога на добычу (изъятие) природных ресурсов в 2015–2017 гг.

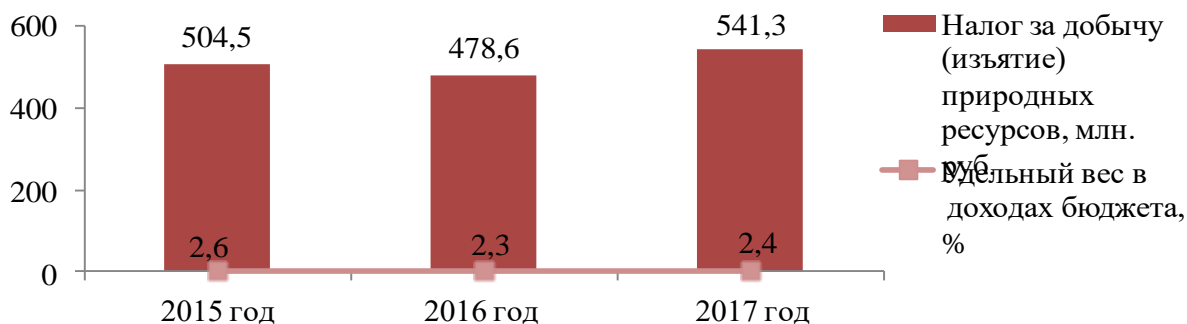

Рисунок 2 – Динамика поступлений налога за добычу (изъятие) природных ресурсов в бюджет Республики Беларусь в 2015–2017 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе данных [3]

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

На основании данных рисунка 2 можно сделать вывод о том, что в 2016 году поступления в бюджет Республики Беларусь налога за добычу (изъятие) природных ресурсов сократились на 5,1%, в 2017 году относительно 2016 года был зафиксирован рост поступлений налога на добычу (изъятие) природных ресурсов на 13,1%.

В 2017 году по отношению к 2015 году поступления налога на добычу (изъятие) природных ресурсов выросли на 7,3%.

Удельный вес налога на добычу (изъятие) природных ресурсов в общем объеме доходов бюджета Республики Беларусь составил в 2015 году 2,6%, в 2016 году – 2,3%, в 2017 году – 2,4%.

Проанализируем динамику поступлений в бюджет Республики Беларусь экологического налога в 2015–2017 гг. (рисунок 3).

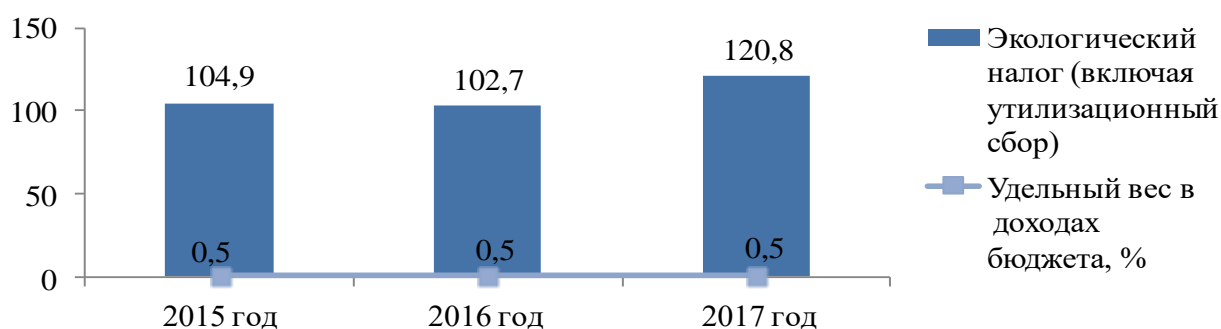

Рисунок 3 – Динамика поступлений экологического налога (включая утилизационный сбор) в бюджет Республики Беларусь в 2015–2017 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе данных [3]

На основании данных рисунка 3 можно сделать вывод о том, что в 2017 году относительно 2015 года рост поступлений в бюджет Республики Беларусь экологического налога составил 15,2%.

При этом за весь анализируемый период удельный вес поступлений экологического налога в общем объеме доходов в бюджет Республики Беларусь составлял 0,5%.

Следует отметить, что в Беларуси помимо вышеназванных налогов применяется также и ряд других экономических инструментов с целью обеспечения стимулов для повышения уровня соблюдения экологического законодательства в промышленности и других секторах экономики. Среди прочего, к этим инструментам относятся возмещение вреда, причиненного окружающей среде, платежи за коммунальные услуги (отходы, водоснабжение и канализация, энергоснабжение), а также налоги на товары (такие как автомобильное топливо), связанные с загрязнением окружающей среды, государственная пошлина за выдачу разрешения на допуск транспортного средства к участию в дорожном движении; сбор за проезд автомобильных транспортных средств иностранных государств по автомобильным дорогам; оказание коммунальных услуг; тарифы на сбор, вывоз и захоронение бытовых

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

отходов. Кроме того, применяются финансовые стимулы для привлечения инвестиций в экологически чистые технологии и внедрения практики экологического менеджмента.

Размер возмещения вреда, причиненного окружающей среде, рассчитывается как сумма, кратная "базовой величине", которая постоянно пересматривается в сторону увеличения с учетом кумулятивной инфляции[4].

Экологическое страхование предусмотрено ст. 85 Закона Республики Беларусь "Об охране окружающей среды". При этом в Беларуси нет обязательного экологического страхования для предприятий. Тем не менее, ведущие национальные страховые организации предлагают добровольное страхование ответственности для предприятий, чья деятельность может оказать вредное воздействие на здоровье и собственность третьих лиц и окружающую среду. Опубликованная информация о том, в какой мере предприятия используют такую возможность, отсутствует [4].

Подводя итог, можно сказать, что в Республике Беларусь существует широкий ряд экономических методов стимулирования природоохранной деятельности, а также налогов и сборов, взимаемых с целью возмещения ущерба, наносимого природной среде. Среди них: земельный налог; налог на добычу (изъятие) природных ресурсов; экологический налог;; экологическое страхование; акцизы на автомобильное топливо, тарифы на сбор, вывоз и захоронение бытовых отходов и др.

Список использованных источников:

1. Охрана окружающей среды: учебник для студ. учреждений высш. проф. образования / Я. Д. Вишняков и др.; под ред. Я. Д. Вишнякова. М.: Издательский центр "Академия", 2013. 288 с.
2. Налоговый кодекс Республики Беларусь (Особенная часть) от 29 декабря 2009 г., № 71-З: в ред. Закона Республики Беларусь от 09 января 2017 г. № 15-З / Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. Минск, 2018. URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=Hk0900071>. – Дата доступа: 20.03.2019.
3. Структура бюджета в разрезе доходных источников / Официальный сайт Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь. Минск, 2018. URL:<http://www.nalog.gov.by/ru/struktura-byudzheta-v-razreze-dohodnyh-istochnikov/>. – Дата доступа: 20.03.2019.
4. Беларусь: обзор результативности экологической деятельности / Официальный сайт Министерства природных ресурсов и охраны окружающей среды Республики Беларусь. Минск, 2018. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B42DZ-Z0s4aGSEJ1Y0JIMjVaTm8/view/>. Дата доступа: 25.03.2019.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Формування оптимальної обліково-аналітичної системи на підприємстві є важливим організаційним етапом роботи кожного суб'єкта господарювання. Від прийняття правильних управлінських рішень, які впливають на організаційно-виробничу діяльність, будуть залежати фінансові результати, визначені за даними бухгалтерського обліку і відображені у фінансовій звітності. Тому адміністративно-управлінському персоналу підприємства необхідно володіти неупередженою та достовірною економічною інформацією з метою здійснення стратегічного планування та забезпечення фінансової стабільності суб'єкта підприємництва.

Питання інформаційного забезпечення обліково-аналітичної системи на підприємстві знаходиться завжди в центрі уваги науковців, які мають різні погляди щодо суті та змісту таких понять як «обліково-аналітичне забезпечення», «обліково-аналітична система», «обліково-інформаційне забезпечення», «інформаційне забезпечення».

Суть обліково-аналітичної системи полягає в обґрунтуванні даних оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, що використовуються для економічного аналізу та прийняття правильних управлінських рішень, стверджує С.П. Барановська [1].

На думку А.Г. Загороднього [2], система обліково-аналітичного забезпечення підприємства є формою організації всіх видів обліку й аналізу, метою якої є забезпечення менеджерів підприємства інформацією для прийняття поточних і стратегічних управлінських рішень та контролю за їхньою реалізацією.

Обліково-аналітичне забезпечення являє собою складний механізм, стверджує Т.Г. Камінська [3], який передбачає безперервне, цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків, підпорядкованих вимогам аналізу, планування та контролю фінансових управлінських рішень.

Сучасна облікова парадигма у своїй основі містить орієнтування на ретроспективні процеси відображення інформації, що не є виправданим з точки зору прийняття стратегічних рішень, вважають А.А. Пилипенко, С.М. Пилипенко [4]. Тому об'єктивною необхідністю є формування нової моделі організації обліково-аналітичного забезпечення, яка передбачає концептуальну (для виконання загальних функцій з урахуванням організаційної структури) та статистичну (для вирішення оптимізаційних задач щодо управління виробництвом) інформаційну систему. При цьому формування інформаційних масивів передбачає застосування реєстрів бухгалтерського обліку.

Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами сільськогосподарського виробництва має специфічні особливості, властиві

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

аграрній сфері. Суворова Н.І. [5] наголошує, що в тваринництві розмежування витрат та отримання відповідних аналітичних і синтетичних даних має забезпечуватися за підрозділами, підгалуззями, основними видами виробництва і групами тварин, за об'єктами витрат і видами продукції. Розмежування за аналітичними рахунками має забезпечуватися з врахуванням структури виробництва та управління витратами, а також повноцінне відображення обліково-економічної інформації в регістрах обліку.

Враховуючи результати досліджень науковців та практиків, їх бачення системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами виробництва, доцільно зауважити, що комплекс задач щодо управління витратами в аграрній виробничій сфері недостатньо вивчений, а тому потребує глибинного дослідження з врахуванням галузевих особливостей. Так, основою організації обліку та аналізу виробничої діяльності є економічно обґрунтована класифікація обліку та аналізу витрат. Витрати виробництва та виробнича собівартість є важливими якісними показниками діяльності підприємства, які мають безпосередній вплив на рівень витрат та прибутковості виробництва сільськогосподарської продукції.

З метою покращення оперативності та аналітичності обліку доцільно періодично здійснювати моніторинг витрат виробництва, їх структуру, об'єкти та елементи обліку. Витрати виробництва є основним чинником формування рівня прибутковості господарюючого суб'єкту, тому контроль і аналіз їх використання у виробництві завжди є актуальним. Система управління витратами у теперішніх умовах господарювання значною мірою впливає на ефективність господарської діяльності, що зумовлює необхідність раціональної організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Основним завданням обліку витрат виробництва є визначення величини витрат на окрему операцію, одиницю продукції, товарів, робіт, послуг, що є необхідним при калькулюванні собівартості, формуванні фінансових результатів та визначення рівня рентабельності, а відтак, аналізу доцільності понесених витрат. Отже, метою обліку та управління витратами виробництва є своєчасне, повне та достовірне відображення фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням ресурсів підприємства. Ефективно організований процес управління витратами забезпечуватиме своєчасне зменшення й усунення тих витрат, які є недоцільними для підприємства, тобто не сприяють збільшенню товарообігу, прибутку та не забезпечують досягнення цілей підприємства.

В кінцевому результаті діяльність господарюючого суб'єкта передбачає виробництво конкурентоспроможної продукції, забезпечення темпів росту прибутку, поліпшення соціально-економічного розвитку виробничо-адміністративного персоналу. Вирішення даних завдань потребує належного обліково-аналітичного забезпечення, досконалої системи бухгалтерського обліку й економічного аналізу, контролю й аудиту з метою забезпечення потреб внутрішніх користувачів для прийняття виважених оптимальних управлінських рішень.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Розробка системи облікової інформації для управління витратами потребує диференційованого підходу, оскільки функціонування різних рівнів управління обумовлює формування конкретної інформації чим вищий рівень управління, тим більш агрегована інформація необхідна. Для вищого рівня управління у підприємстві, до якого відносяться керівник і головні спеціалісти, необхідна узагальнена інформація, яка містить в собі кількісні і якісні характеристики. Прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень залежить від інтенсивності використання та аналізу цих показників, які дозволять своєчасно виявити відхилення у виробництві й оперативно ліквідувати недоліки. До середнього рівня управління належать керівники і спеціалісти підгалузей та підрозділів. Вони оперують інформацією, що обліковується у бухгалтерських регістрах. До нижчого рівня управління відносять бригадирів, обліковців. Вони використовують інформацію з первинної документації про факт здійснення господарської операції.

Таким чином, система управління витратами включає в себе підсистеми – керуючу і керовану, ефективна взаємодія яких неможлива без достатнього обліково-аналітичного забезпечення, що передбачає виділення періодів: підготовчого, обробки і передачі інформації. У процесі обробки інформації вихідні дані групуються, накопичуються, узагальнюються та передаються керованій системі. Тому необхідна розробка і впровадження комплексної системи управління витратами виробництва, яка органічно поєднує процеси планування, обліку, контролю й аналізу, що сприятиме формуванню належного обліково-аналітичного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Барановська С.П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід’ємна складова управління підприємством. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*: зб. наук. праць. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. С. 8-11.
2. Загородній А.Г. Оцінювання ефективності системи обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства: матер. міжн. наук.-практ. конф. [«Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні»]. М-во освіти і науки України, ТНЕУ. Т.: Крок, 2010. С. 31-32.
3. Камінська Т.Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04. Київ, 2006. 20 с.
4. Пилипенко А.А., Пилипенко С.М. Концепція обліково-аналітичної підтримки системи управління витратами підприємств та їхніх об’єднань. *Проблеми економіки*. 2010. № 4. С. 65-74.
5. Суворова Н.І. Обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції тваринництва // *Ефективна економіка*. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

ЕКВАЙРИНГ ЯК МЕХАНІЗМ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ, ДОХОДІВ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ Й ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

З метою легалізації розрахункових операцій підприємств торгівлі, нами пропонується впровадження платіжних терміналів, особливо якщо врахувати, що безготівкова форма розрахунків є найбільш поширеною в Україні. Впровадження даної технології, гарантовано збільшить купівельний потік (до 30 %) та товарооборот підприємства, розмір доходів. Для цього підприємству необхідно з банком укласти договір еквайрингу. При цьому слід пам'ятати, що еквайринг передбачає комісію за проведення розрахунків, що стягується банком при оплаті рахунків клієнтів по операціях із платіжними картками Visa, MasterCard та ін. Комісія за картками коливається в межах 1 – 3 % (від суми доходу). Договір еквайрингу передбачає щомісячну чи то річну абонентську плату за розрахункове обслуговування клієнтів через термінальне обладнання. Установка устаткування (принаймні одного терміналу) – безкоштовна або на умовах покупки, оренди.

ПриватБанк, Ощадбанк та Райффайзен Банк Аваль є лідерами еквайрингу в Україні. ПриватБанк на кінець першого півріччя 2018 року встановив в торгових мережах близько 155,15 тис. терміналів, Ощадбанк, – 40,75 тис. терміналів. У терміналах, що приймають платежі, оплата за покупки передбачає застосування NFC технологій (безконтактних технологій) – безконтактних карток, смартфонів та інших форм-факторів (стікерів, годинників).

Еквайринг є послугою технологічного, інформаційного обслуговування розрахунків з операцій, що здійснюються з використанням електронних платіжних засобів у платіжній системі [3].

До кола обов'язків банку за договором еквайрингу зазвичай входить:

- надання підприємству в користування терміналів та витратних матеріалів;
- реєстрація обладнання у платіжній системі;
- забезпечення авторизації операцій з банківськими платіжними картками;
- перерахування на поточний рахунок підприємства коштів за товари (послуги), продані з використанням БПК (за вирахуванням комісії);
- проведення техобслуговування, ремонту і заміни несправного обладнання [2].

Комісія (плата за розрахунково-касове обслуговування) й інші послуги банків в обліку відображається в складі адміністративних витрат чи то витрат на збут (абз. 10 п. 18 П(С)БО 16 «Витрати», п. 19 П(С)БО 16) – на рахунку 92 «Адміністративні витрати», рахунку 93 «Витрати на збут».

В обліку підприємства-продавця операції по екваєру відображаються наступними записами (табл. 1) (з використанням джерела: [3]):

Облік розрахунків по екваєру (у продавця)

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
Реалізація товару	333	702	3000
Нарахування ПДВ	702	641	500
Зарахування коштів на поточний рахунок (без комісії, 2 % від 3000 грн)	311	333	2940
Відображення комісії	92 (варіативно 93)	333	60
Списання собівартості проданого товару	902	28	1500

Пропозиція використання платіжних терміналів нами рекомендується для закладів громадського харчування закритого типу, які обслуговують певний контингент споживачів (особовий склад Збройних Сил та інших військових формувань, студентів, учнів та викладачів вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, працівників промислових підприємств), підприємств торгівлі з торговельною площею до 20 кв. метрів (крім автозаправних станцій), а також суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність у населених пунктах з чисельністю населення менше ніж 25 тис. осіб. Оскільки для останніх використання платіжних систем не є обов'язком [1].

Список використаних джерел:

1. Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 р. № 878. Дата оновлення: 29.09.2010. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2010-%D0%BF> (дата звернення: 11.04.2018).

2. Сенів О. М. Особливості обліку витрат, пов'язаних з еквайрингом. *Економіка і менеджмент*: тези доп. 69-тої студентської наук.-техн. конф. (м. Львів). Львів, 2011. С. 448 –451.

3. Товстоп'ят Ю. Витрати на еквайринг: шукаємо місце в обліку. *БУХГАЛТЕР 911*. 2017. № 24. С. 10 – 13. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2017/june/issue-24/article-27984.html>.

Пантелєєв В. П.,

д.е.н., професор, професор кафедри обліку та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

Тітаренко Г.Б., д.е.н.,

с.н.с. Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН
України (м. Київ).

Предко І. Ю., аспірант

Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ТА РЕЗЕРВІВ ПІДПРИЄМСТВ У НОРМАТИВНІЙ БАЗІ ОБЛІКУ

Дослідниками визначено види та форми реструктуризації, які

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

передбачають стратегію постійного планового оновлення або повну реструктуризацію підприємства, як альтернативу його банкрутства чи ліквідації, що спричиняє суттєві зміни в діяльності підприємства та зумовлюють обліково-контрольне забезпечення такого процесу; зазначено економічні та облікові проблеми реструктуризації [1].

Аналіз МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [3] дозволяє визначити реструктуризацію як програму, яка суттєво змінює або обсяги діяльності підприємства, або має суттєвий вплив на спосіб здійснення діяльності підприємства. На практиці проведення реструктуризації пов'язане із виникненням витрат на її впровадження. Витрати на реструктуризацію включають прями витрати, які обов'язково спричинені реструктуризацією, не пов'язані зі здійснюваними видами діяльності підприємства.

У країнах з розвинутою ринковою економікою реструктуризація проводиться постійно з метою оновлення бізнесу і на успішно діючих підприємствах. Реструктуризація стає елементом динамічного пристосування до мінливих умов, що формуються в ситуації загострення конкуренції.

За проведеним дослідженням, доцільно запропонувати власне визначення процесу реструктуризації, а саме: «Реструктуризація – це процес діяльності підприємства, якій позитивно впливає на розвиток підприємства в умовах змін зовнішнього та внутрішнього середовища, та набуває сили при впровадженні програми реструктуризації». Це визначення пропонується використовувати в П(С)БО 11 «Зобов'язання» [2] та при розробці нового П(С)БО «Резерви».

Таким чином, за результатами досліджень сучасного стану економічної теорії визначено два види реструктуризації підприємств: постійна (планова) та повна.

Постійна (планова) реструктуризація здійснюється з метою оновлення всіх видів діяльності підприємства. Повна реструктуризація підприємства в умовах кризи передбачає зміни, що часто є глобальними, в результаті яких, можуть відбуватися зміни у певних видах діяльності. На основі цього авторського судження досліджувані підприємства поділено на дві групи. Запропонований порядок розподілу підприємств різних галузей за групами має на меті отримання найбільш переконливих результатів щодо ролі реструктуризації в збереженні та подальшому розвитку підприємства.

Слід відмітити, що порядок дій щодо відображення витрат на реструктуризацію в обліку має, згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» [2], такий вигляд: наявність затвердженого керівництвом плану реструктуризації; початок реалізації цього плану. Розглянувши мінімальні вимоги до плану реструктуризації, можна побачити також певну відмінність національного і міжнародного стандарту обліку, табл.

Узагальнюючи зміст реструктуризації за національними та міжнародними стандартами, можна зробити висновок, що деталізоване визначення змісту відповідно до визначеної ситуації стану розвитку підприємства та кризових явищ є основою для формування та реалізації планів реструктуризації та їх відображення в обліково-контрольному забезпеченні.

Порівняння умов створення забезпечення і вимог до плану реструктуризації в національних і міжнародних стандартах бухобліку

П(С)БО 11 «Зобов'язання»	МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»	Зміни в обліково-контрольному забезпеченні підприємства
Умови створення забезпечення для відшкодування витрат на реструктуризацію		
Наявність затвердженого керівництвом підприємства плану реструктуризації	Наявність детального офіційного плану реструктуризації	Наявність детального офіційного плану реструктуризації, розробку якого доцільно доручити відділу внутрішнього аудиту або зовнішньому аудиту
Початок реалізації плану реструктуризації	Підприємство виклало обґрунтоване очікування в тих, на кого вплине реструктуризація, що воно здійснить реструктуризацію: розпочавши впровадження цього плану або оголосивши основні особливості цього плану тим, на кого він вплине	Внесення змін до облікової політики підприємства, зміни в організаційної структурі бухгалтерської служби та служби внутрішньогосподарського контролю
Вимоги до плану реструктуризації		
Конкретні заходи	Розкрити всі передбачувані зміни за видами діяльності	Інформація, яка є обов'язковою: оцінка всіх видів активів та пасивів за справедливою вартістю очікувані витрати внаслідок скорочення персоналу очікувані витрати за обтяжливими контрактами

Джерело: систематизовано та доповнено автором

Слід відмітити, що вузьке тлумачення поняття «реструктуризація» в національних нормативних документах пояснюється відсутністю в законодавчій базі України терміну «криза» та «кризові явища». Поняття реструктуризації, її економічна сутність, подолання пов'язаних з нею ризиків, потребує системних досліджень теоретичного та практичного спрямування. На особливу увагу заслуговує відображення процесу реструктуризації в системі обліково-контрольного забезпечення діяльності підприємств України.

За умовами визнання, які регламентовано МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [3], та П(С)БО 11 «Зобов'язання» [2], доцільно уточнити перелік елементів облікової політики щодо об'єктів, які підлягають оцінці за справедливою вартістю.

Певні коригування у зв'язку із різними варіантами модифікації боргу передбачені МСФО в залежності від того, чи призводить операція до переривання визнання (боргового інструменту) або до іншого порядку його обліку. Виникає питання – яким чином компанія повинна враховувати зміни у майбутніх грошових потоках, передбачених договором?

У відповідності із новим стандартом IFRS 9 «Фінансові інструменти» [4], для періодів, що починаються з 1 січня 2018 р. або після цієї дати необхідно негайно врахувати збиток від модернізації у складі прибутку /збитку на дату реструктуризації, скоригувавши балансову вартість боргу та продовживши

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

застосовувати першопочаткову ефективну процентну ставку.

Економічну та облікову сутність резервів на реструктуризацію розкрито в запропонованому внутрішньофірмовому стандарту «Про порядок бухгалтерського обліку резервів на реструктуризацію». Визначено, що резерви на реструктуризацію за економічною сутністю – це з одного боку є запаси матеріальних або фінансових ресурсів на випадок потреби та джерела формування цих ресурсів, а з іншого – потенційні можливості підвищення ефективності господарської діяльності підприємства. Як облікова категорія резерв означає частину доходу звітного періоду, виділену (в якості окремого об'єкту обліку) для покриття майбутніх можливих і очікуваних витрат.

Список використаних джерел:

1. Пантелеєв В.П., Предко І.Ю. Економічні та облікові проблеми реструктуризації. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація: Тези доповідей учасників XVII Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., професора, заслуженого діяча науки і техніки України Олексія Сергійовича Бородкіна 22 березня 2019 р.* Київ, Національна академія статистики, обліку та аудиту Держстату України, 2019. С. 54-56.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31.01. 2000 р. URL: // zakon1.rada.gov.ua.

3. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS) 37 «Резервы, условные обязательства и условные активы». URL: <http://www.ifrs.org.ua/wp-content/uploads/2013/04/Mezhdunarodny-j-standart-finansovoj-otchetnosti-IAS-37-Rezervy-uslovny-e-obyazatel-stva-i-uslovny-e-aktivy-.pdf>.

4. Международный стандарт финансовой отчетности (IFRS) 9 «Финансовые инструменты». URL: <http://bmcenter.ru/Files/IFRS-9>.

Панченко І. Г.

здобувач вищої освіти ОКР «Бакалавр»
напряму підготовки «Облік і аудит»

Науковий керівник: **Яловега Л. В.**, к. е. н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАМОВНОГО МЕТОДУ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

У процесі господарської діяльності суб'єкта господарювання важливим є зменшення собівартості одиниці товарів, робіт та послуг. Собівартість прямо впливає на утворення ціни на продукцію, від неї залежить прибуток підприємства, його конкурентоздатність на ринку. Тому досить важливим є калькулювання собівартості одиниці продукції та шляхи її зменшення.

Собівартість продукції (робіт, послуг) – це виражені у грошовій формі поточні витрати підприємства на її виробництво [1, с. 208].

У сучасних умовах сфера позамовного методу розширюється в наслідок

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

орієнтації підприємства на задоволення індивідуальних потреб споживача. Підприємства переходять від масового випуску продукції, який враховує запити споживача, до дрібносерійного або індивідуального замовлення малої групи людей чи окремих осіб. Позамовний метод не тільки зберігає своє значення у системі бухгалтерського обліку і калькулювання, але й має тенденцію до розширення сфери застосування [5, с. 258].

Об'єктом обліку при позамовному методі є окреме виробниче замовлення, що відкривається на одне або декілька однорідних виробів (на підприємствах серійного і масового виробництва) або на кожен виріб (на підприємствах з дрібносерійним і індивідуальним характером виробництва), а також на виконання дослідних, експериментальних, ремонтних і інших робіт. Підставою для відкриття замовлення є договір, укладений між підприємством, що буде надавати послуги і замовником [4, с. 132].

Калькулювання собівартості отриманого продукту здійснюється лише після повного виконання і закриття замовлення, незалежно від тривалості його виконання. До завершення замовлення всі витрати на нього відносяться на незавершене виробництво.

Після закінчення місяця підраховуються прямі виробничі витрати на замовлення і додаються розподілені загальновиробничі витрати. Із списаних на замовлення виробничих витрат виключають вартість повернутих на склад матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих деталей, а також відходів за ціною згідно п. 11 П(С)БО 16 – Витрати:

- за справедливою вартістю – при їх реалізації;
- за ціною можливого використання – при їх використанні на підприємстві [3, с. 128].

Після виконання замовлення в калькуляційну картку вноситься сума прямих і накладних затрат. Метод розподілу накладних затрат має бути передбачений в обліковій політиці підприємства [4, с. 137].

Особливістю позамовного методу обліку витрат на виробництво є те, що фактична собівартість одиниці виробів або робіт визначається після виконання замовлення шляхом поділу суми витрат на кількість виготовленої по цьому замовленню продукції (виробів). При цьому не визначається собівартість окремих деталей виробу. Оскільки собівартість окремих деталей не калькулюється, при визначенні собівартості внутрішнього остаточного браку застосовуються спрощені методи його оцінки. Можлива оцінка таких деталей по нормах витрати основних матеріалів, напівфабрикатів і прямих витрат на оплату праці робітників із відрахуванням на соціальні заходи [3, с. 128].

Продукція (вироби), яка здається замовникові або на склад частинами до закінчення виконання замовлення в цілому, оцінюється за нормативною (плановою) або фактичною собівартістю однорідних виробів, які випускалися раніше, з урахуванням змін в їх конструкції, технології і умовах виробництва [2].

Таким чином, розглянувши особливості позамовного методу калькулювання продукції можна зробити наступні висновки:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- 1) Перевагами даного методу є:
 - простота технології калькулювання собівартості замовлення;
 - можливість розподілення непрямих витрат з більшою точністю;
 - можливість аналізу причин відхилень.
- 2) Недоліками позамовного методу є:
 - собівартість може бути визначена після виконання замовлення;
 - призводить до збільшення облікової роботи.

Список використаних джерел:

1. Алборов Р. А. Бухгалтерский управленческий учет (теория и практика). М. : Издательство. Дело и Сервис, 2005. 224 с.
2. Воронова Е. Ю., Улина Г. В. Управленческий учет на предприятии : учеб. пособие. М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 248 с.
3. Гажиенко Л., Золотухин А. Организация учета себестоимости продукции промышленного предприятия. *Себестоимость и цена в планировании, учете и налогообложении*. 2008. № 7. С. 128 – 131.
4. Нападowska Л. В. Управлінський облік. Дніпропетровськ, 2000. 450 с.
5. Петровська Г., Коваленко О. Облік у виробництві. *Баланс*. 2010. № 24. Частина II. С. 2 – 10.

Перетятко Т. М.

здобувач вищої освіти ВКО «Бакалавр»
напряму підготовки «Облік і аудит»
Науковий керівник: **Яловега Л. В.**, к. е. н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

**ДОЦІЛЬНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ**

Успішність і конкурентоспроможність бізнесу в динамічних ринкових умовах неможлива без підвищення ефективності управління. Необхідною умовою для ефективної діяльності готельно-ресторанного бізнесу є раціональна організація управлінського обліку, суть якого полягає у впровадженні на підприємствах системи обліку витрат і доходів, їх нормування, планування, контроль і аналіз з метою формування інформації для прийняття оперативних управлінських рішень і досягнення стратегічної мети у фінансово-господарській діяльності підприємств.

Організація управлінського обліку в бюджетних установах, насамперед, полягає у визначенні організаційної форми управлінського обліку, встановленні основних його позицій, що мають бути закріплені у Положенні про управлінський облік та виборі підходів до побудови підсистеми рахунків управлінського обліку.

Базовим кроком у формуванні підсистеми управлінського обліку є власне його постановка, яка має бути ініційована вищим керівництвом установи через усвідомлення своїх потреб в отриманні інформації для потреб управління. Для організації управлінського обліку повинна створюватись робоча група,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

керівнику якої надаються широкі повноваження в частині отримання необхідної інформації від підрозділів; за необхідністю до складу робочої групи включаються зовнішні консультанти, які мають досвід такої роботи.

Для ефективної організації управлінського обліку на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу необхідно виконати наступні завдання:

- сформуувати облікову політику готелю в частині потреб ведення управлінського обліку;
- визначити сфери відповідальності керівників на всіх рівнях управління готельно-ресторанного бізнесу;
- розробити первинну документацію та внутрішню звітність задля ефективності роботи працівників бухгалтерії;
- розробити методичні рекомендації щодо групування витрат за статтями й економічними елементами;
- розробити бюджети (кошториси) витрат, виручки від реалізації, собівартості реалізації послуг і т. д.;
- обрати метод обліку витрат і калькулювання собівартості наданих послуг за основними їх видами.

Методика ведення управлінського обліку підприємств готельно-ресторанного бізнесу передбачає:

- аналіз (діагностика) існуючої системи управління, що полягає в аналізі існуючих елементів (різні класифікатори витрат; формування внутрішньої звітності; розробка стратегічних або тактичних бюджетів). Існування подібних елементів обумовлюється внутрішніми потребами керівництва підприємства і служить передумовою для впровадження системи управлінського обліку цілком;

- формулювання вимог до створюваної системи. Вивчається розподіл повноважень і відповідальності за рівнями управління, робота структурних підрозділів та їх керівників, взаємодія відділів, визначається фінансова структура підприємства, виділяються центри фінансової відповідальності та проводиться аналіз системи фінансового обліку та звітності підприємства [1].

- побудова системи управлінського обліку. Формується на основі проведеного аналізу системи фінансового обліку та звітності підприємства. Для підприємств даної сфери діяльності притаманні наступні варіанти організації системи управлінського обліку:

- 1) у межах фінансово-економічної служби або безпосередньо в бухгалтерії;
- 2) в єдиному інформаційно-аналітичному центрі;
- 3) в інформаційно-аналітичному центрі всередині кожного підрозділу підприємства.

На даному етапі розвитку підприємства готельно-ресторанного бізнесу використовують або розробляють (впроваджують) систему управлінського обліку. Приймаючи рішення про впровадження системи управлінського обліку дані підприємства можуть розраховувати на:

- 1) зниження собівартості наданих послуг;
- 2) підвищення рівня маржинального доходу;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- 3) підвищення рівня запасу міцності підприємства;
- 4) ефективну систему мотивації співробітників [2].

Таким чином, впровадження системи управлінського обліку дозволяє не тільки проводити ефективний аналіз господарської діяльності підприємства, а й сприяє підвищенню основних показників діяльності.

Список використаних джерел:

1. Волковська, Я. В. Управлінський облік витрат операційної діяльності підприємств готельно-ресторанного комплексу : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Харківський держ. ун-т харч. та торгівлі. Харків, 2018. 22 с.

2. Свінарьова Г. Б., Філіппова С. В. Формування системи управлінського обліку та аналізу в процесі динамічного управління [моногр.]. Донецьк: Вид – во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2012. 245 с.

3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Готельний бізнес : теорія та практика. Підручник. 2- вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2012. 472 с.

Пісоченко Т. С., к.е.н.,
асистент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЄСТРУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ТОВАРІВ У 2019 РОЦІ

Під час проведення розрахункових операцій з відстроченням платежу або у кредит підприємству потрібно відповідно до вимог чинного законодавства України при відпуску товару (послуги) видати покупцеві розрахунковий документ встановленої форми із зазначенням у ньому форми оплати «У КРЕДИТ». Таким чином, фіскальний чек, оформлений належним чином, має бути виданий покупцю при продажу товарів.

Отримання коштів, які надійдуть у рахунок продажу товару у кредит, необхідно оприбутковувати у касу підприємства з оформленням прибуткового касового ордеру (ПКО), або сума готівкових коштів, отримана від покупця, що відповідає сумі, зазначеній у фіскальному чеку з формою оплати «кредит/після оплата/відстрочка платежу», вноситься до скриньки реєстру розрахункових операцій (РРО) та пам'яті відповідного РРО шляхом виконання операції «службове внесення» із наступним зазначенням на службовому документі номера фіскального чеку, за яким здійснено реалізацію товару в кредит.

У разі реалізації товару у кредит фіскальний звітний чек «Z-звіт» за день реалізації міститиме інформацію про те, що товар реалізований у кредит, тому сума такої реалізації відображається окремо.

Відповідно по розділу II «Облік руху готівки та суми розрахунків» КОРО у колонці 5 «Загальна Сума розрахунків» необхідно відобразити інформацію про суму реалізації, з урахуванням вартості реалізованого товару у кредит, а у колонці 4 «Службова видача Сума готівки» буде зазначена сума інкасації лише готівки, вилученої з місця проведення розрахунків. Суми «службового внесення» та «службового виведення», якими вноситься до РРО розмінна

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

монета, не впливають на відображення суми готівкових, безготівкових та інших сум розрахунків, проведених через РРО.

У разі здійснення розрахунків при продажу товару (наданні послуг) із оплати покупцями рахунків за товари підприємства, що згенеровані дистанційним способом (на сайті підприємства) та здійснені без застосування платіжних карток через банківські установи, зокрема, шляхом внесення готівки через касу банку на рахунок підприємства – РРО не застосовуються.

При здійсненні оплати покупцями рахунку підприємства через банківський термінал самообслуговування – РРО не застосовуються.

А от при оплаті покупцем рахунку підприємства за допомогою інтернет-банкінгу РРО застосовуються, в такому випадку розрахунковий документ надається (надсилається) споживачу разом із товаром.

Під час відвантаження товару посередникові, за умови переходу права власності на товар до посередника, розрахунки підприємства з посередником за вищезазначений товар будуть вважатися безготівковими та проводитимуться без застосування РРО.

Якщо право власності на товар не переходить до посередника, а посередник здійснює лише доставку даного товару покупцю за умови передплати, аналогічно, як у разі доставки товару поштою: продавець при продажу товарів повинен забезпечити доставку покупцю раніше роздрукованого розрахункового документа (чека) разом із придбаним товаром.

Якщо доставка товару здійснюється посередником за умови післяплати, то посередник видає розрахунковий документ (чек) покупцю в момент оплати коштів за придбаний товар. При цьому розрахунковий документ (чек) повинен бути роздрукований з використанням РРО, зареєстрованого на транспортний засіб, яким здійснюється доставка.

У разі якщо покупець, використовуючи Інтернет, замовив товар і розрахунок за нього, передплата була здійснена з застосуванням Portmone, LiqPay – РРО застосовуються, а розрахунковий документ в такому випадку надається (надсилається) споживачу разом із товаром.

При оплаті покупцем, замовленого на сайті підприємства товару, платіжною картою Visa, MasterCard та ін. (підприємство користується інтернет-еквайрингом, оплата здійснюється через сайт підприємства) — застосування РРО є обов'язковим, а розрахунковий документ у такому випадку надається (надсилається) споживачу разом із товаром.

Пліщенко В. О., Литвяк А. Є.,
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальність «Облік і оподаткування»

Мокієнко Т. В., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Відповідно П(С)БО 15 «Дохід» доходи – це збільшення економічних вигод

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

у вигляді надходжень активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання власного капіталу за рахунок внесків учасників (власників)).

Визначення категорії «дохід» в М(С)БО 18 «Дохід» викладено наступним чином: «Дохід – це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу».

Основною перевагою визначення поняття «дохід» в національних положеннях в порівняно з поняттям «дохід» в міжнародному обліку, є відображення доходу як збільшення капіталу підприємства, але відмежування цього поняття від внесків власників майна підприємства.

Розгляд поняття «дохід підприємства» за різними науковими джерелами дає змогу визначити наступні основні його характеристики:

- дохід підприємства являє собою один із видів фінансових результатів його господарської діяльності за певний період;
- цей фінансовий результат характеризує надходження економічних вигод;
- економічні вигоди, що формують дохід підприємства, визначаються їх обсягом у грошовій формі.
- На основі узагальнення та систематизації концептуальних основ і практики ведення обліку доходів, обґрунтовано поняття «дохід від сільськогосподарської діяльності» (рис. 1).

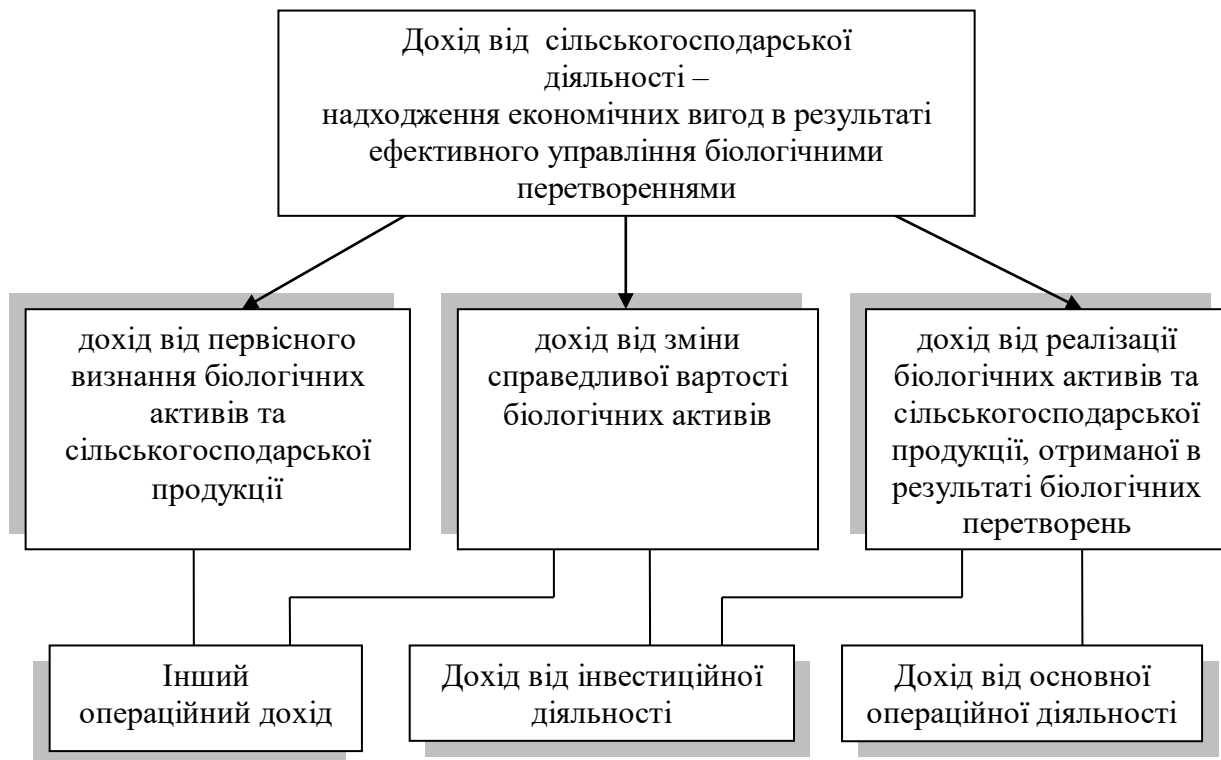

Рис. 1. Складові доходу від сільськогосподарської діяльності

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» дохід від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається в разі наявності таких умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

У Наказі про облікову політику будь-якого підприємства повинні передбачатися питання методичного характеру щодо бухгалтерського обліку доходів. Розглянемо яка саме інформація має міститися в наказі про облікову політику стосовно доходів (табл. 1).

Таблиця 1

Складові наказу про облікову політику в частині, що стосується доходів

Елементи облікової політики	Можливі варіанти процедур та методів обліку, що передбачені НП(С)БО
Критерії визнання доходу	встановлюються залежно від виду надходжень на підприємство.
Визнані доходи у бухгалтерському обліку поділяються на такі групи: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи; доходи від припиненої діяльності.	
Методи оцінки ступеня завершеності операції по наданню послуг.	вивчення виконаної роботи; визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, що мають бути надані; визначення питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі витрат.
Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається залежно від ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції. Такий результат може бути достовірно оцінений за наявності наступного: можливості достовірно оцінити дохід; існування імовірності надходження економічної вигоди від надання послуг; можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання та завершення послуг.	

Дослідивши наказ про облікову політику досліджуваного підприємства видно, що в ньому передбачено лише те, що доходи класифікуються згідно П(С)БО 15 «Дохід» [4].

Завданнями бухгалтерського обліку щодо відображення доходів є:

1. Відображення доходу в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.

2. Бухгалтерський облік доходів підприємств має забезпечити об'єктивне відображення в синтетичному і аналітичному обліку не тільки валових доходів від основної (звичайної) діяльності, від іншої звичайної діяльності, фінансових

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

операцій та надзвичайних подій, ефективний аналіз доходів, але й правильне визначення чистого доходу підприємства від операційної діяльності.

3. Бухгалтерський облік доходів підприємств має важливе значення для контролю та аналізу їх рівня, структури та динаміки.

Для вирішення поставлених завдань проблем обліку доходів можна виділити декілька шляхів:

- розробка й запровадження норм і нормативів сприятимуть наведенню елементарного порядку та дисципліни на підприємстві, тому наша законодавча і виконавча влада зобов'язані приділити цьому питанню більше уваги з метою скорочення сум необліковуваних доходів підприємства;

- для забезпечення достатньої аналітичності інформації її потрібно завчасно перевірити щодо відповідності сучасним вимогам: порівнянності, однозначності тлумачення, достовірності, дохідливості й доречності;

- для достатньої автоматизації обліково-контрольних робіт кожному підприємству доцільно на початок року (кварталу) проводити оцінку власних потреб і фінансово-кредитних можливостей щодо придбання або оренди (лізингу) комп'ютерної, організаційної техніки.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) «Дохід»: Міжнародний документ від 01 січ. 2012 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07 лют. 2013 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Карп'як Я. С., Воськало В. І., Мохняк В. С. Організація обліку : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. 366 с.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» № 290 від 29 лист. 1999 р. / Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

Пономаренко Н.В., викладач,
Криворізький державний комерційно-економічний технікум

**ПРОБЛЕМИ СПІВІСНУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКІВ**

Чинне законодавство України в сфері економічної діяльності зумовило необхідність відділення бухгалтерського обліку так податкового обліку, яке відбулося відносно незалежно один від одного, під впливом різних економічних і політичних реалій. Податковий облік являє собою систему узагальнення інформації для визначення бази оподаткування та розрахунку сум належних податків. Якщо причиною виникнення податкового обліку стала зростаюча роль держави в житті суспільства, то причиною виникнення бухгалтерського обліку була господарська діяльність.

Значний внесок в існуючу систему визначення понять різних видів обліку зроблено О.Малишкіним. Науковець зазначає, що «в основі назви видів обліку в ринкових умовах лежать потреби користувачів, що втілюється у

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

формах звітності – фінансової, управлінської, податкової» [1, с. 19].

Як стверджує Я. Соколов, ґрунтуючись на первинних документах, реальному механізмі обліку та обробки даних бухгалтерський облік є єдиною інформаційною базою для будь-якого виду обліку, в якому виникає потреба [2, с. 24]. Аналогічне твердження дає Т.Сльозко, зазначаючи, що «бухгалтерський облік може бути базою даних для всіх видів звітності, у тому числі і податкової» [3, с. 12].

У багатьох випадках реальне регулювання податкових відносин проводилося не законодавчими актами, а інструкціями, роз'ясненнями та рекомендаціями податкового законодавства. Найчастіше положення цих документів суперечили нормам законів, а в ряді випадків встановлювався інший порядок оподаткування, відмінний від того, який був визначений законом. Як правило, коригування положень податкових законів проводилися за результатами податкової практики, а не виходячи з економічної доцільності. Це призвело до наявності в правознавчій практиці податкового законодавства різного роду протиріч, що створюють передумови для податкового свавілля з одного боку, а з іншого - знижує ефективність податкового контролю та податкової системи в цілому.

Протягом багатьох років спостерігалися активні спроби втручання податкових органів не тільки в процес регулювання податкового законодавства, а й в процес регулювання бухгалтерського обліку. Це, зокрема, виражалося у виданні різного роду інструктивних документів і офіційних роз'яснень. Інтерпретація податковими органами правил бухгалтерського обліку вкрай негативно вплинула на загальний стан бухгалтерського обліку. Була порушена загальна цільова установка бухгалтерського обліку, неадекватно стало розумітися його призначення.

Основні проблеми взаємодії бухгалтерського і податкового обліку обумовлені джерелами відмінностей даних бухгалтерського та податкового обліку.

Формування оптимальної моделі співіснування та взаємодії систем бухгалтерського обліку та оподаткування стало неможливо без подальшого реформування податкової системи. Однією з головних проблем податкового законодавства є його відірваність від інших норм права. Відсутність серйозної юридичного опрацювання податкових норм призводить до того, що українське податкове законодавство залишається однією з найзаплутаніших і найбільш часто змінюються галузей права.

Для того щоб створити оптимальну модель співіснування і взаємодії систем бухгалтерського обліку і податкового обліку в Україні, остання повинна відповідати вимогам, які пред'являються до будь-якої сучасної моделі податкової системи. Її основними показниками повинні стати: чутливість до кон'юнктури ринку продукції, що випускається; нейтральність до всіх платників податків; чутливість до платоспроможного попиту підприємств на ринках факторів виробництва; здатність забезпечити необхідні темпи зростання обсягів виробництва та оновлення та розширення асортименту продукції, що

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

випускається; стабільність; простота і доступність для сприйняття платником податків; єдність складових і узгодженість їх елементів; сумісність з моделями податкових систем інших держав; здатність стимулювати приплив іноземного капіталу в економіку країни, а також здатність забезпечувати перелив капіталу всередині країни з менш в більш пріоритетні галузі, тощо.

Перспективи розвитку податкового і бухгалтерського обліку можливі за такими напрямками: аргументування доцільності зближення податкового і бухгалтерського обліку в сучасних умовах, визначення проблем адаптації вітчизняного обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності та пропозиція шляхів їх вирішення.

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки одним з основних завдань будь-якої організації є вдосконалення управління організацією з метою найбільш повного використання наявних можливостей для поліпшення її роботи, підвищення ефективності виробництва і отримання максимального прибутку.

Одним з найважливіших елементів, що сприяють вдосконаленню управління організацією є аналіз внутрішньої інформації, отриманої на основі даних податкового і бухгалтерського обліку. Паралельне ведення двох систем обліку (податкового і бухгалтерського) призводить не тільки до додаткових витрат платника податку, а й до зниження ефективності податкового контролю.

З прийняттям Податкового кодексу України ситуація змінилася. Використання в оподаткуванні бухгалтерського принципу нарахування та відповідності витрат та доходів, поділ нематеріальних активів та основних засобів на групи у відповідності до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу та зобов'язань, встановлення методів нарахування амортизації необоротних активів, закріплення правилами бухгалтерського обліку, тощо – все це дає більше можливостей для використання інформації бухгалтерського обліку в цілях оподаткування, проте залишається багато невирішених питань. І ці питання стосуються не тільки економічної необґрунтованості правил податкового обліку через його спрямованість, а й доцільності, власне, існуючої методології бухгалтерського обліку на даному етапі розвитку економіки.

Таким чином, Податковий та бухгалтерський облік тісно пов'язані, однак потребують подальшої взаємодії. Значним кроком в цьому процесі стало запровадження Податкового кодексу, нововведення в якому торкнулись обліку податку на прибуток, що було зумовлено принциповими розбіжностями у формуванні бази оподаткування. Однак саме наявність відмінностей між підсистемами обліку зумовлює необхідність їх раціональної організації, з метою підвищення ефективності, як облікової системи, так і всієї господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Малишкін О. Диференціація поняття «бухгалтерський облік»: податковий аспект. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 3. С. 13–20.
2. Соколов Я.В., Бутынец Ф.Ф., Горецкая Л.Л., Панков Д.А.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Бухгалтерський учет в зарубіжних країнах. М.: Проспект, 2007. 672 с.

3. Сльозко Т. Чи може бухгалтерський облік бути базою даних для податкової звітності? *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 11. С. 10–15.

Пономарьова Т. В., к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Ваколюк А. О.

студентка кафедри статистики, обліку та аудиту

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРЕСИВНОЇ ШКАЛИ ОПОДАТКУВАННЯ З ПДФО

Систему оподаткування прибутковим податком було започатковано 5 липня 1991 року Законом Української РСР «Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян та осіб без громадянства». З 26 грудня 1992 р. система оподаткування фізичних осіб регулювалась Декретом Кабінетом Міністрів України «Про прибутковий податок з громадян», яким було запроваджено прибутковий податок з громадян.

За цей період досить часто відбувалась зміна ставок прибуткового податку, іноді по кілька разів на рік. Наприклад, у 1993 році ставки мінялись тричі, причому, з 1 грудня 1993 року по 1 жовтня 1994 року існувала найжорстокіша шкала оподаткування – максимальна ставка дорівнювала 90 %. Та, не дивлячись на збільшення ставок майже удвічі, доходи бюджету від прибуткового податку з громадян в цей період зменшилися внаслідок ухилення від сплати податку за такими високими ставками. Отже, не обов'язково зі зростанням ставки податків, будуть зростати й податкові надходження до бюджету.

1 січня 2004 року на заміну прибутковому податку з громадян прийшов податок на доходи фізичних осіб, назва якого залишилася й до сьогодні.

2 грудня 2010 року ряд окремих законодавчих актів було об'єднано в Податковий кодекс України, у якому ПДФО регламентується розділом IV.

Розглянемо, як змінювалися ставки податку протягом останніх п'яти років.

У 2015 році застосовувалося дві ставки: 15% для доходів, що не перевищують десятикратний розмір мінімальної заробітної плати (МЗП), що була встановлена на 1 січня звітного року, а також ставка в розмірі 20% для доходів, що перевищують десятикратний розмір МЗП. Так, у 2015 році до бюджету було сплачено ПДФО у розмірі 259 716 млн. грн., що становило 23,5% доходів держави.

З 1 січня 2016 року оподаткування доходів здійснюється за ставкою 18%. Надходження до бюджету від сплати ПДФО склали 21,3% доходів державного бюджету. У 2017 році частка ПДФО в доходах бюджету зросла до 22,4%, а в 2018 році – до 23,1%.

Тобто, у 2015 році, коли застосовувалась прогресивна шкала оподаткування, частка ПДФО в доходах держави була більшою. Проте, з кожним роком, доходи від ПДФО поступово збільшуються.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

19 лютого 2019 року було зареєстровано Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо запровадження прогресивної шкали оподаткування при сплаті податку на доходи фізичних осіб).

Згідно законопроекту, ставка оподаткування ПДФО буде залежати від розміру доходів. Причому, планується застосування складної прогресії, при якій дохід ділиться на частини, кожна з яких оподатковується за своєю ставкою. Так, пропонується встановити ставки, приведені в таблиці 1.

Тобто, мінімальна ставка податку становитиме 5%, а максимальна – 48%. Слід зазначити, що для заробітної плати, яка не перевищує одного прожиткового мінімуму, буде застосовуватися нульова ставка.

Перевагами даної системи оподаткування, з точки зору людей з низьким та середнім рівнем доходу, є зменшення податкового навантаження на громадян, що приведе до підвищення їх платоспроможності, а також до вирівнювання різних верств населення. Тобто, буде здійснюватися принцип розподілу податкового тягара, що призведе до існування соціальної справедливості, люди з низьким та середнім рівнем доходу зможуть почувати себе більш соціально захищеними. Та, для людей з високим рівнем доходу податковий тягар збільшиться. Це може дестимулювати людей до роботи, оскільки з ростом їх доходів будуть збільшуватися й податки, які необхідно сплатити.

Таблиця 1

Заплановані ставки ПДФО в Україні

Ставка податку, %	Розмір доходу, прожиткових мінімумів для працездатних осіб
5	до 3
15	3–10
18	10–20
22	20–50
27	50–100
33	100–300
40	300–500
48	понад 500

Джерело: складено автором на основі даних [6]

Європейська Бізнес Асоціація, яка послідовно підтримує якісні ініціативи, спрямовані на детінізацію оплати праці та боротьбу з тіньовою економікою, вважає, що даний законопроект не є частиною системних ініціатив, спрямованих на подолання тіньової економіки або ж на якісне реформування сфери персонального оподаткування. Водночас, даний законопроект не шкодить поширеним схемам ухилення від оподаткування.

З точки зору державного бюджету, запровадження прогресивної шкали оподаткування з ПДФО збільшить податкові надходження. Тобто, зросте сума надходжень до бюджету від прямих податків, що є позитивним чинником, оскільки в економічно розвинених країнах основою наповнення бюджету є саме прямі податки. Так, у держави буде більше коштів для забезпечення добробуту населення у вигляді видатків, наприклад, на медицину та освіту, а також для

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

поліпшення економічного та соціального становища країни в цілому.

Слід зазначити, що в багатьох економічно розвинених країнах уже застосовується прогресивна шкала оподаткування доходів. Проте, механізм обчислення та стягнення податків у них відрізняється.

Наприклад, у США існує ряд податкових знижок, на які має право кожен платник. Таким чином, можуть застосовуватися персональні вирахування, такі як витрати на лікування, виплата відсотків за банківські кредити для придбання житла тощо. Платник податків, на свій вибір, може застосовувати стандартну знижку з урахуванням сімейного стану. Ставки податків варіюються, залежно від розміру доходів, від 10 до 37%.

У Франції також діє прогресивна шкала оподаткування доходів, при цьому ставки податку варіюються від 14 до 45%. Особливістю стягнення даного податку в Франції є застосування певних коефіцієнтів залежно від сімейного стану. Сума доходу ділиться на відповідний коефіцієнт та обчислюється сума податку за відповідною ставкою. Також із доходів можна вираховувати суми витрат, необхідних для забезпечення безпеки сім'ї, медичних та соціальних витрат, витрат на навчання дітей у вищих школах або коледжах тощо.

У Німеччині прибутковий податок стягується за ставками від 15 до 42% за прогресивною шкалою, при цьому, враховується соціально-громадянський статус платників (податковий клас). Також установлені пільги на дітей, вікові пільги та надзвичайні (у разі хвороби чи нещасного випадку).

Отже, досвід економічно розвинених країн показує, що застосування прогресивної шкали оподаткування є вдалим, оскільки це розподіляє податкове навантаження та приводить до вирівнювання різних верств населення. Проте, необхідно враховувати не лише суму доходу платника, а й його сімейний стан, певні статті витрат тощо. Тобто, необхідно удосконалити систему податкових знижок. Це буде виконувати соціальну функцію та зменшить частку людей, які схильні до ухилення від сплати податків.

Список використаних джерел:

1. Aston Financial Services // Франція та ставки податків. URL: <https://astonfs.com/uk/blog-uk/frantsiya-ta-stavki-podatktiv/> (дата звернення: 16.03.2019)

2. Державна фіскальна служба України // Світовий досвід оподаткування: США. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/usa/> (дата звернення: 16.03.2019)

3. Державна фіскальна служба України // Світовий досвід оподаткування: Німеччина. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/germany/59048.html> (дата звернення: 16.03.2019)

4. Офіційний портал Верховної Ради України / Законотворчість / Законопроекти // Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо запровадження прогресивної шкали оподаткування при сплаті податку на доходи фізичних осіб). URL:

Пономарьова Т. В., к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Ткаченко М. Д.,

студентка кафедри статистики, обліку та аудиту

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ЯК ОСНОВНОГО ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2017-2018 РОКИ

Велику роль у формуванні дохідної частини бюджету України грають податкові надходження, що являють собою всі види податків та зборів у вигляді обов'язкових платежів у бюджет, які стягуються у певних розмірах та носять безповоротний і безплатний характер.

Податкові доходи є основним джерелом дохідної частини як державного, так і місцевих бюджетів. Так, загалом за 2018 рік сума доходів Зведеного бюджету України становить 1184,3 млрд.грн., а сума видатків – 1250,2 млрд.грн. Тобто у цей рік спостерігається дефіцит бюджету, що складає приблизно 65,9 млрд.грн [2]. Таке високе значення дохідної частини, що, перевищило 1 трлн. грн., зумовлено такими тривалими для нашої країни процесами, як девальвація та висока інфляція.

Відповідно до даних, опублікованих на офіційному сайті Міністерства фінансів України, податкові надходження Зведеного бюджету України за 2018 рік склали 986,3 млрд.грн., тобто це 83,3% від загальної суми отриманих доходів [3]. При цьому важливу роль грають такі загальнодержавні податки, як податок на додану вартість (ПДВ), податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), акцизний податок, податок на прибуток підприємств (ПнПП), рентна плата та ввізне мито. Розглянемо наглядно структуру податків та зборів Зведеного бюджету України за 2018 рік на рис. 1.

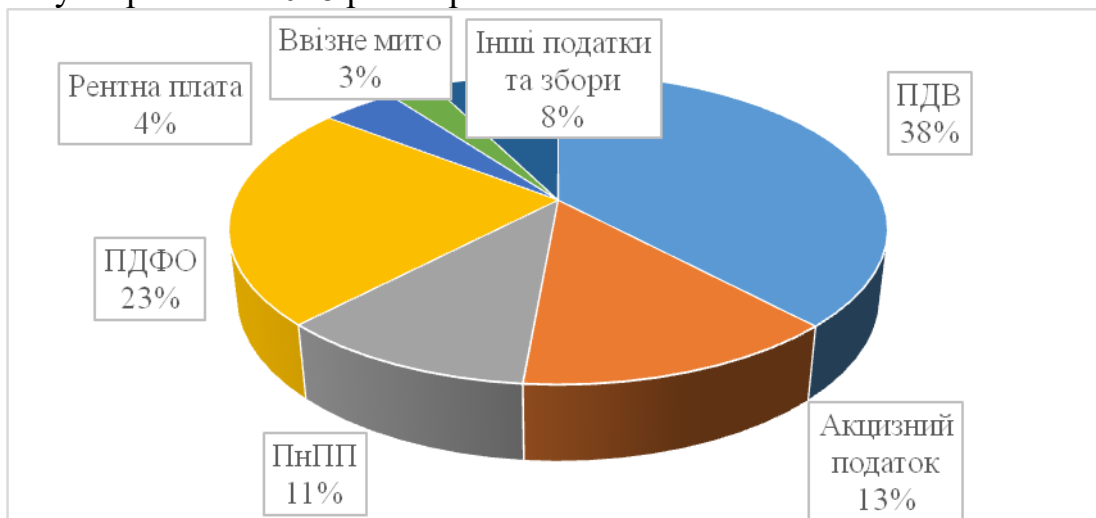

Рисунок 1 – Структура податкових надходжень у Зведеному бюджеті України за 2018 р.

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Якщо порівнювати аналогічні показники попереднього періоду, то за 2017 рік у Зведений бюджет України поступило 1017 млрд.грн., а видатки понесені у розмірі 1057 млрд.грн. Можна стверджувати, що в цьому році також простежувався дефіцит на рівні 40 млрд.грн.

У 2017 році сума податків та зборів, що надійшла до Зведеного бюджету нашої країни, була зафіксована у розмірі 828,2 млрд.грн., що складає 81,4% від загального доходу відповідного року [1].

На рис. 2 зображена структура податків та зборів Зведеного бюджету України за 2017 рік.

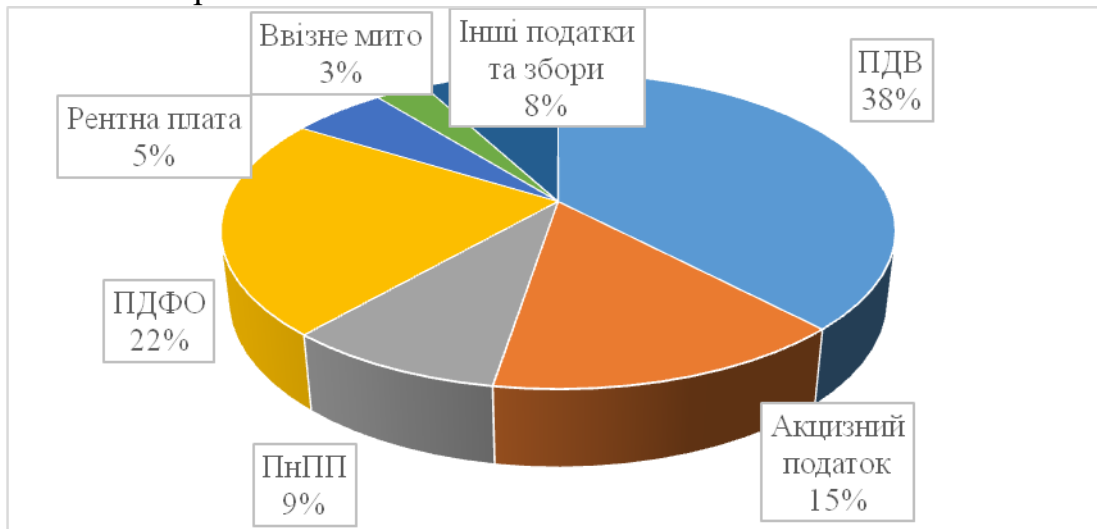

Рисунок 2 – Структура податкових надходжень у Зведеному бюджеті України за 2017 р.

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Згідно з даними, що склалися протягом 2017–2018 рр. можна зробити певні висновки: частина доходів та видатків у зведеному бюджеті України зросла приблизно на 14,1% та 15,5% відповідно, при цьому частка податкових надходжень збільшилась на 1,9%. Сальдо бюджету у цих роках демонструє від’ємне значення, що з часом стало тільки більше на 25,9 млрд.грн.

Структури податкових надходжень продемонстрували, що в бюджет України більшість грошових ресурсів поступає від ПДВ. Але також велику роль у поповненні бюджету країни грає акцизний податок та податок на доходи фізичних осіб.

Якщо розглядати динаміку за 2017–2018 рр. податків та зборів, завдяки яким був збагачений наш бюджет, то в загальному вигляді спостерігається темп зростання: ПДВ збільшився на 6%, ПДФО – на 4%, акцизний податок – на 2%, податок на прибуток підприємств – на 4%, ввізне мито – на 1%, лише рентна плата зменшилась на 1%. Частка інших податкових надходжень за останні два роки приблизно залишилась на одному рівні.

У результаті аналізу можна зробити висновок, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до державного бюджету. У Зведеному бюджеті України податкові надходження займають більше 80%, тобто є найбільшою бюджетоутворюючою ланкою. За досліджуваний період

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

загальна частка податкових надходжень зросла майже на 2%. При цьому найбільше значення у бюджеті займає ПДВ.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України / Бюджет / Місцеві бюджети / 2017 // Інформація щодо стану виконання місцевих бюджетів за січень-грудень 2017 року. URL: <https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D1%8C-%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202017.docx> (дата звернення: 17.03.2019).
2. Міністерство фінансів України / Бюджет / Попередні бюджети / 2018 // Показники виконання Зведеного бюджету України за 2017-2018 роки. URL: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/4_%D0%97%D0%91_%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C_2018_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82_last.xlsx (дата звернення: 16.03.2019).

Пономарьова Т. В., к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та аудиту,

А. С. Толстова, студентка,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СПЛАТИ ПОДАТОКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПРИ ОПЛАТІ ТОВАРІВ/РОБІТ ТРЕТЬОЮ ОСОБОЮ

У повсякденній діяльності підприємства часто трапляються ситуації, при яких продавцем і покупцем виступають одні особи, а платником інша особа.

Найчастіше це стосується ремонту застрахованого автомобіля, придбання товару, виконання робіт і тому подібних операцій.

У даній роботі зупинимося на питанні - чи має в такому разі право на податковий кредит покупець і в який момент виникають у продавця зобов'язання з податку на додану вартість, у разі, коли спочатку платник перераховує продавцю грошові кошти, і лише потім продавець здійснює поставку товарів/послуг на користь покупця.

Перш за все, розглянемо ситуацію, коли оплата третьою стороною товару/послуг була «першою подією», і чи виникають у постачальника зобов'язання зареєструвати податкову накладну за фактом оплати.

Згідно з пунктом 1 статті 187 Податкового кодексу України, датою виникнення податкових зобов'язань при поставці товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

1. дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податків як оплата за товар / послуги, що підлягають поставці;
2. дата відвантаження товарів, а для послуг - дата оформлення документа, що свідчить про факт надання послуг платником ПДВ [3].

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Відповідно до пункту 1 статті 188 Податкового кодексу України, база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів. При цьому, до складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податку безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу в зв'язку з компенсацією вартості товарів/послуг [3].

Пунктом 1 статті 201 Податкового кодексу України передбачено, що на дату виникнення податкових зобов'язань платник податків зобов'язаний скласти податкову накладну в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації в порядку, визначеному законодавством, підпису уповноваженої платником особи та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлений ПКУ строк [3].

Згідно пункту 7 статті 201 Податкового кодексу України податкова накладна складається на кожну повну або часткову поставку товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс) [3].

Таким чином, приходимо до висновку, що суми коштів, перерахованих платником на користь постачальника товарів/послуг включатимуться до складу договірної вартості товарів, проте не будуть для постачальника тягти за собою виникнення податкових зобов'язань з ПДВ та обов'язки зі складання та реєстрації податкової накладної на покупця, датою виникнення зобов'язань в частині ПДВ для постачальника буде дата відвантаження товарів на користь покупця.

Що стосується покупця, то право на податковий кредит у нього так само не виникає, в зв'язку з оплатою третьою особою вартості товарів - постачальнику.

Відповідно до пункту 1 статті 198 Податкового кодексу України, до податкового кредиту відносяться суми податку, сплачені/нараховані в разі здійснення операцій з:

1. придбання або виготовлення товарів і послуг;
2. придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів (в тому числі в зв'язку з придбанням та/або ввезенням таких активів як внесок до статутного фонду та/або при передачі таких активів на баланс платника податку, уповноваженого вести облік результатів спільної діяльності);
3. отримання послуг, наданих нерезидентом на митній території України, та в разі отримання послуг, місцем постачання яких є митна територія України;
4. ввезення необоротних активів на митну територію України за договорами оперативного або фінансового лізингу;
5. ввезення товарів і/або необоротних активів на митну територію України [3].

З огляду на той факт, що відповідно до пункту 1 статті 187 Податкового кодексу України, сума податку на додану вартість нараховується постачальником на дату відвантаження товарів, то і зазначені суми ПДВ для

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

платника мають право ставитися до податкового кредиту [3].

Окремо слід відзначити, що якщо Державна фіскальна служба України в своєму листі від 28.01.2016 погоджується з датою виникнення зобов'язань по ПДВ у постачальника товарів/послуг, то її позиція в частині відсутності у покупця права на податковий кредит не виглядає переконливою.

Фіскальні органи аргументують свою позицію тим, що оскільки покупцем не провадиться оплата постачальнику за отриманий товар, законодавчі підстави для віднесення сум ПДВ до складу податкового кредиту за такою податковою накладною у покупця відсутні.

Для спростування такої позиції слід звернутися до статті 198 Податкового кодексу України, згідно з якою до податкового кредиту відносяться суми податку не тільки сплачені, але і нараховані у разі здійснення операцій [3].

Перш за все варто відзначити, що правове регулювання подібних операцій в рамках тристоронніх договорів передбачається в статті 528 Цивільного кодексу України.

Згідно пунктом 1 статті 528 Цивільного кодексу України, виконання обов'язку може бути покладено боржником на іншу особу, якщо з умов договору, вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства або суті зобов'язань не впливає обов'язок боржника виконати зобов'язання особисто, в такому випадку кредитор зобов'язаний прийняти виконання, запропоноване за боржника іншою особою [4].

Також слід пам'ятати, що стаття 512 Цивільного кодексу України передбачає, що кредитор в зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок виконання обов'язку боржника третьою особою, що і відбувається в даному випадку [4].

Що стосується дати віднесення сум податку до податкового кредиту, то для її визначення слід звернутися до пункту 2 статті 198 Податкового кодексу України, згідно з яким:

Датою віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше:

1. дата списання коштів з банківського рахунку платника податку на оплату товарів/послуг;
2. дата отримання платником податку товарів/послуг [3].

З огляду на той факт, що оплату за товар здійснює третя особа, то датою виникнення права на податковий кредит буде дата відвантаження товару на користь покупця, що в свою чергу є досить логічним - оскільки в результаті, як для покупця, так і для продавця «першою подією» буде відвантаження товару.

На жаль, як показує практика, за станом на сьогодні, фіскальні органи не визначилися остаточно в питаннях права покупця на податковий кредит і дати виникнення зобов'язань у продавця, при оплаті товару третьою особою, у зв'язку з цим, платникам податків слід дуже акуратно підходити до документального оформлення даних операцій [2].

Список використаних джерел:

1. Державна фіскальна служба України. URL :

<http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovy-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/66535.html> (дата звертання 09.04.2019).

2. НДС при оплаті товарів/робіт третім лицем. URL : <https://buhgalter911.com/news/news-1042388.html> (дата звернення 09.04.2019).

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 25.11.2018) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4379> (дата звертання 09.04.2019).

4. Цивільний кодекс України від 16.02.2003 № 435-IV (Редакція станом на 31.03.2019) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 09.04.2019).

Поплюйко К. В.

спеціальність «Облік і оподаткування», СВО-магістр

Науковий керівник: **Ходаківська Л. О.,**

к.е.н., доцент, доцент кафедри організації обліку та аудиту

Полтавська державна аграрна академія

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ ОБЛІКУ

Забезпечити достовірність показників обліку і запобігти можливим відхиленням покликана інвентаризація – один із головних методів обліку і контролю. Її проведення дає змогу з'ясувати розходження між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю, станом і оцінкою активів, власного капіталу і зобов'язань підприємства, перевірити повноту документального оформлення і відображення в обліку господарських операцій, підтвердити реальність показників звітності підприємства [1].

Дослідження теоретичних основ інвентаризації, напрацювання нових підходів до практичного здійснення процесу інвентаризації знайшли висвітлення у наукових працях вчених-економістів М. Г. Белова, М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, Н. І. Дорош, Є. В. Калюги, М. В. Кужельного, В. М. Мурашка, І. І. Пилипенка, В. Я. Соколова, В. В. Сопка, Л. К. Сука, М. Я. Штейнмана та інших науковців.

В економічній літературі найчастіше зустрічається теоретичне обґрунтування інвентаризації як одного із методів бухгалтерського обліку.

Не можна забувати, що інвентаризація є обов'язковим елементом методу бухгалтерського обліку і самостійною економічною категорією, яка має свій предмет, об'єкт та суб'єкт, етапи, методи, прийоми, процедури, принципи, порядок, та технологію здійснення (рис. 1).

Однією із найважливіших складових, що розкривають зміст інвентаризації, виступають її об'єкти, до складу яких належать активи, власний капітал і зобов'язання, відображені на рахунках балансового і позабалансового обліку.

Ефективність і результативність інвентаризаційного процесу неможливо забезпечити без наявності раціональної організації та чіткої методики проведення інвентаризації. Відсутність їх на практиці призводить до формалізації інвентаризаційної роботи, недотримання правильності та послідовності виконання окремих інвентаризаційних процедур, порушень

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

чинних законодавчо-нормативних актів. Внаслідок цього інвентаризація методичний прийом економічного контролю втрачає своє значення, не виконуються взагалі або виконуються частково поставлені перед нею мета й завдання.

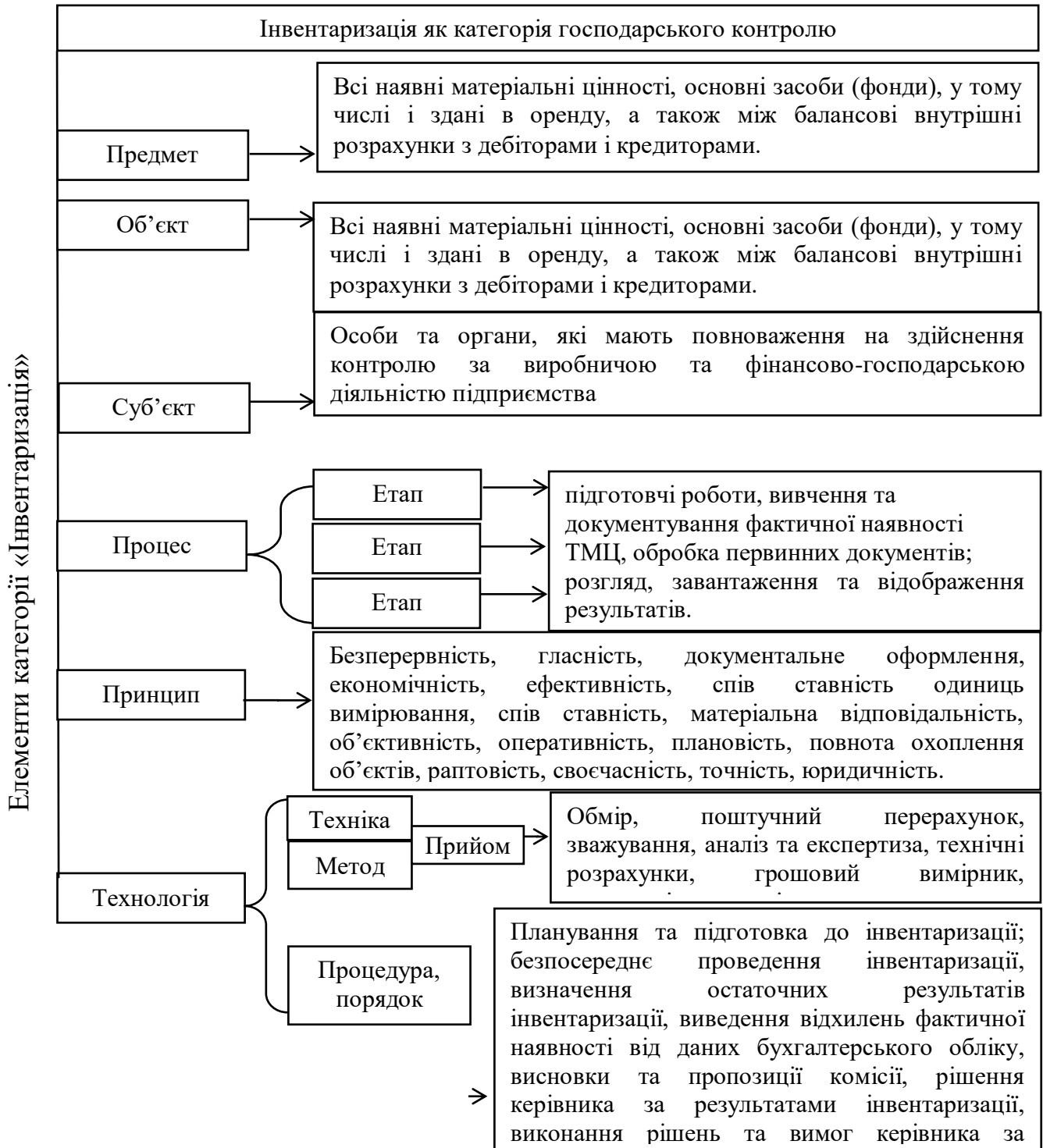

Рис. 1. Склад елементів категорії «Інвентаризація» [2]

Список використаних джерел:

1. Снісар О. О. Інвентаризація як метод внутрішнього контролю паливно-мастильних матеріалів. URL: [http:// www.stationline.org.ua/ekonom/75/11517-](http://www.stationline.org.ua/ekonom/75/11517-)

Приймак І. В., Іщенко А. М.
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальність «Облік і оподаткування»

Мокієнко Т. В., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ТА ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Поняття «Облікова політика» - термін, який з'явився з прийняттям Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», згідно з яким облікова політика - це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Трактування поняття «облікова політика» як у МСФЗ, так і в українському законодавстві передбачає, що підприємство до початку звітного періоду вибирає в межах, встановлених стандартами або іншими нормативними документами, певні методи, методики, способи оцінки, форми організації обліку, які використовуються ним для ведення поточного обліку і складання фінансової звітності.

З одного боку це забезпечує однозначність тлумачення показників фінансової звітності, а з іншого – створює умови для здійснення фінансового менеджменту. Тому необхідно визначити сутність поняття «облікова політика» з позиції різних вітчизняних та зарубіжних вчених (табл. 1).

Таблиця 1

Сутність поняття «облікова політика» у різних літературних джерелах

Прізвище автора	Визначення поняття
Т.В. Барановська	Облікова політика підприємства має бути спрямована на розкриття творчих здібностей підприємців у підвищенні ефективності господарювання, впровадженні нових технологій для задоволення власних потреб і виконання зобов'язань перед державою
Ф.Ф. Бутинець	Облікова політика – це сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, які були обрані підприємством
В.А. Дерій	Під обліковою політикою слід розуміти офіційно затверджене на підприємстві надане державою йому право вибору, з урахуванням його цілей, специфіки діяльності підприємства та чинних правових актів, відповідних методик та форм, техніки ведення бухгалтерського обліку
П. Житний	Облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дає змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Прізвище автора	Визначення поняття
	економічний ризик і добитися успіхів в конкурентній боротьбі
С. Пушкар	Облікова політика – це конституція підприємства, яка передбачає права і обов'язки системи обліку з приводу формування інформаційних ресурсів для менеджерів
Л. Пантелейчук	Облікова політика – це сукупність облікових принципів, методів, процедур та заходів для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнюючого – складання звітності
П. Сук	Облікова політика – це принципи і правила ведення бухгалтерського обліку на конкретному підприємстві

Отже, аналізуючи дані табл. 1, можна зазначити, що нормативно-правові акти та науковці трактують поняття «облікова політика» як сукупність принципів, основ, домовленостей, методів, процедур і форм ведення бухгалтерського обліку з метою складання і подання фінансової звітності.

Основна мета облікової політики - забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, що є необхідним для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період сприяє посиленню обліково-аналітичної функції управління підприємством, дає змогу оперативно регулювати зміну, що відбувається у виробничому процесі ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і добитися успіхів у конкурентній боротьбі. Етапи розробки облікової політики представлено на рис. 1.

Вибір суб'єктів формування облікової політики залежить від обсягів діяльності підприємства, кваліфікації та рівня освіти облікових працівників та наявності платіжних засобів. Формування облікової політики може відбуватися за схемою. У представленій послідовності кожен етап є необхідним, а виконання кожного попереднього забезпечує здійснення наступного.

Отже, основне призначення облікової політики підприємства таке:

- упорядкування облікового процесу та лібералізація системи обліку на підприємстві;
- формування методики обліку майна, капіталу й зобов'язань, фактів господарської діяльності та результатів діяльності підприємства на основі загальноприйнятих принципів і правил;
- забезпечення повною, достовірною та неупередженою інформацією для ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємства й визначення стратегії його ринку в майбутньому;
- формування та своєчасне надання інформації різним користувачам, яка міститься у звітності;
- роз'яснення користувачам внутрішньої та зовнішньої звітності конкретних правил і процедур ведення обліку та складання звітності;
- підвищення ефективності ведення обліку на підприємстві.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Рис. 1. Попередні етапи організації облікової політики на сільськогосподарському підприємстві

Список використаних джерел:

1. Букало Н. Облікова політика, її суть та призначення. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ VI. Бухгалтерський облік, аналіз, статистика та математичні методи й інформаційні технології в економіці.* № 1. 2015. С. 71 – 76.

2 Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-ВР від 16 лип. 1999 р. / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Приходько І. П. Облікова політика сучасного підприємства: теоретичні аспекти формування. *Економіка та держава.* № 5. 2013. С. 73 – 76.

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ

Визначення фінансового результату діяльності господарюючого суб'єкта є загальноекономічною науково-практичною проблематикою, що є актуальною в умовах сьогодення. Облікове відображення фінансових результатів є ключовим фактором управління сучасним аграрним підприємством, що не лише оперативно реагує на динаміку господарських процесів, а уможливорює попередження небажаних ситуацій, викликаних змінами зовнішнього середовища.

Відповідно до Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р., звичайна діяльність суб'єкта господарювання поділяється на операційну фінансову та інвестиційну [3]. Відтак, господарські операції основної діяльності підприємства пов'язані, насамперед, із виробництвом (реалізацією) продукції (робіт, послуг), що є основною метою функціонування будь-якої господарської одиниці і забезпечують їй основну частку доходу. Разом із тим, на всіх етапах еволюції бухгалтерського обліку визначення фінансового результату діяльності та порядок розподілу прибутку, вважалися основними його завданнями. Наразі економічні категорії «фінансовий результат» та «прибуток» стали визначальними критеріями ефективності господарювання, як результат – постійні дискусії між науковцями та практиками.

Величина фінансових результатів – це відбиток усіх видів діяльності господарюючого суб'єкта, зокрема: організації та технології виробництва; реалізації продукції (робіт, послуг) та її асортиментної політики; структури й величини витрат та ефективності використання трудових, виробничих і фінансових ресурсів [4].

У ході дослідження виявлено розбіжності суджень науковців сучасності щодо змістового навантаження економічної категорії «фінансові результати діяльності», і це є зрозумілим, оскільки це досить вагомий та фундаментальний показник, який акумулює в собі результати усіх видів господарської діяльності кожного окремо взятого господарюючого суб'єкта. Проте всі науковці й практики однакові в своїх судженнях щодо використання базових принципів обліку у визначенні фінансових результатів.

Фінансові результати діяльності господарюючого суб'єкта, на думку Є. Ю. Шари, доцільно розглядати з двох позицій: як економічну категорію (додана вартість, створена працею працівників), і як методику визначення результату діяльності окремого підприємства (прибуток – перевищення доходів

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

над витратами, або збиток – перевищення витрат над доходами) [4, с. 359].

Дохід є узагальнюючим, очевидним показником, оскільки визнається на основі документування операцій із реалізації продукції (робіт, послуг) та характеризує результати діяльності підприємств. Його розмір, здебільшого, залежить від обсягу виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) та цінової політики на неї.

Відповідно до Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» № 290 від 29.11.1999 р. (далі – П(С)БО 15), дохід – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім збільшення капіталу за рахунок внесків власників) [2].

Визначення фінансового результату звітного періоду передбачає порівняння доходів цього періоду з витратами, що були здійснені для їх отримання. До того ж доходи й витрати відображаються в обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від часу надходження або оплати грошових коштів.

Витратами звітного періоду, відповідно до НП(С)БО 1, визнаються або зменшення активів, або ж збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [3].

У процесі діагностики діяльності господарюючого суб'єкта аналізується склад, структура та динаміка доходів, витрат й відрахувань із метою визначення пріоритетних видів діяльності, що мають важелі впливу на формування фінансових результатів діяльності підприємства. Класифікацію фінансових результатів за видами діяльності наведено на рис. 1.

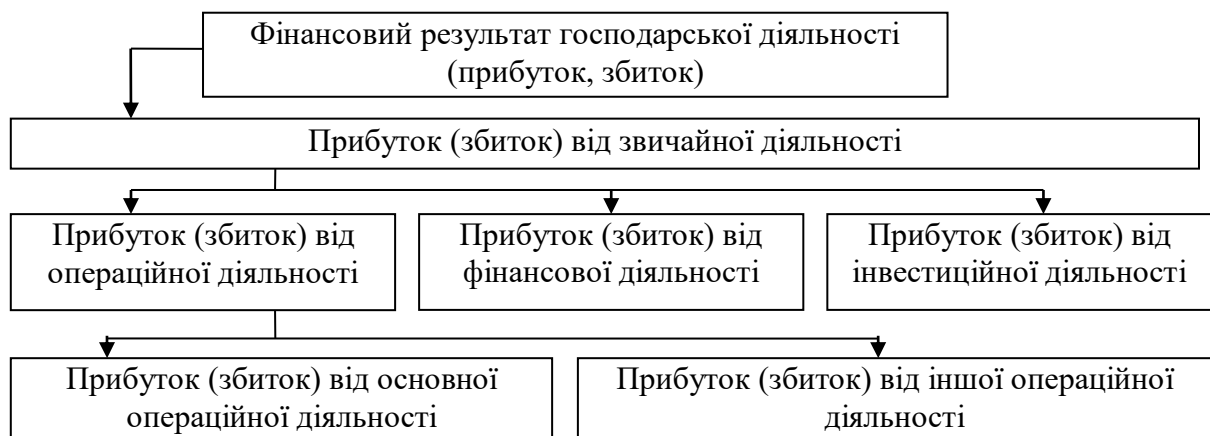

Рис. 1. Класифікація фінансових результатів за видами діяльності підприємства

На господарську діяльність підприємств впливає велика кількість взаємопов'язаних чинників: організаційних, матеріальних, фінансових і трудових. Ефективне використання яких є метою кожного суб'єкта господарювання і, зрештою, виявляється у фінансових результатах їх діяльності.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Розрахунок фінансового результату операційної діяльності підприємства здійснюється шляхом зменшення валового прибутку на адміністративні витрати (загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства); витрати на збут (витрати, пов'язані з реалізацією продукції, товарів) та інші операційні витрати (собівартість реалізованих виробничих запасів; витрати на формування резерву для покриття сумнівних (безнадійних) боргів дебіторів (боржників) підприємства; втрати від знецінення запасів; інші витрати, що виникають у процесі операційної діяльності підприємства, крім тих, які входять до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Різниця між валовим прибутком (збитком) та зазначеними витратами становить фінансовий результат від операційної діяльності підприємства.

У бухгалтерському обліку категорія «прибуток» пов'язана не тільки з фактичним результатом діяльності, а й з можливістю розрахунку прогнозного показника. До того ж, прибуток, з одного боку, є критерієм ефективності виробничо-господарської діяльності, а з іншого – джерелом формування централізованих й децентралізованих фінансових ресурсів.

Прибуток є критерієм ефективності виробничо-господарської діяльності, а також джерелом формування централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів [1].

Отже, прибуток – найбільш узагальнюючий показник господарської діяльності підприємства і економіки в цілому. В умовах конкурентного середовища прибуток виконує функції: розширення виробництва; перепідготовка кадрів; фінансове мотивування працівників тощо. Відтак, взаємозв'язок облікової інформації з вимогами управління персоналом сприяє розширенню управлінської функції обліку. Керівники різних рівнів управління використовують облікову інформацію для прийняття управлінських рішень, що приводять до отримання бажаних фінансових результатів і є, наразі, найкращою обліковою системою є система, що оптимізує функції управління.

Список використаних джерел:

1. Гуцаленко Л. В. Прибуток у статичному та динамічному обліку аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2016. № 8. С. 90 – 92.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29 листопада 1999 р. № 290 / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.kiev.ua>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07 лютого 2013 р. № 73 / Верховна Рада України. . URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Шара Є. Ю. Особливості визначення фінансових результатів малих підприємств. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства: Тези доповідей науково-практичної конференції*. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2012. С. 359 – 360.

СОЦІАЛЬНИЙ ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ БІЗНЕСУ: СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Питання розвитку бухгалтерського обліку в системі задоволення інформаційних потреб як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів виступає предметом активних обговорень теоретиків та практиків. При цьому більшість визнає необхідність перетворень, що передбачають зміни у змісті, якісних характеристиках та формі представлення звітної інформації, розвиток принципів, методів та концепцій, аж до зміни парадигми обліку.

Причиною зниження функціональності бухгалтерського обліку є такі його специфічні риси, як консервативність, замкнутість в академічному та професійному середовищі, ретроспективність інформації, специфічність методів та формату продукту, значна кількість обмежень та регламентів, домінування процесу над результатом та відставання від потреб користувачів.

Недостатність задоволення інформаційним продуктом бухгалтерського обліку ініціює на рівні теорії постійні спроби виокремлення нових видів обліку: актуарного, біхевіористичного, соціального тощо. У рамках останнього виділяють облік соціальної відповідальності бізнесу (рис. 1).

Соціальна відповідальність бізнесу – це відповідальність організації за вплив її рішень та діяльності на суспільство та навколишнє середовище через прозору та етичну поведінку, що сприяє сталому розвитку, враховуючи здоров'я та добробут суспільства; враховує очікування зацікавлених сторін та відповідає діючому законодавству; узгоджується з міжнародними нормами поведінки та інтегрована у діяльність всієї організації [5].

Соціальний облік у межах об'єктів соціальної відповідальності покликаний забезпечити інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів щодо відповідних економічних, екологічних та соціальних аспектів фінансово-господарської діяльності бізнесу. Дана інформація повинна бути розкрита та узагальнена у соціальній, зокрема нефінансовій звітності відповідно до міжнародної практики та стандартів.

Необхідність соціальної звітності підприємств підтверджується розвитком нефінансової звітності, зокрема, за останні десять років кількість інструментів, що визначають вимоги до звітів щодо стійкості, зросло у 6,5 разів (у 7 разів – щодо обов'язкових, у 5,4 рази – щодо добровільних звітів) [3, с. 123].

Соціальна звітність, прийнята до реалізації більшістю великих міжнародних корпорацій і деякими, що діють у нашій країні (Оболонь, Нестле Україна, Метінвест, Київстар, Соса-Сола тощо), є багатофункціональним процесом.

Вимогами Директиви Європейської комісії 2014/95/ЄС передбачено, що починаючи з 2017 р. всі великі компанії з середньорічною кількістю працівників понад 500 осіб зобов'язані складати нефінансову звітність, яка міститиме інформацію щодо низки важливих аспектів у таких сферах:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

екологічній, соціальній, антикорупційній, забезпечення прав людини тощо.

<i>Концепції соціальної відповідальності бізнесу</i>				<i>Концептуальні засади та стандарти</i>	<i>Соціальної відповідальності бізнесу</i>
Зацікавлених сторін «стейкхолдерів»	Корпоративного громадянства		Корпоративної підзвітності		
Корпоративної стійкості	Проактивності		Добровільності		
<i>Міжнародні стандарти корпоративної соціальної відповідальності</i>					
Конвенції Міжнародної організації праці (ILO convention)					
Глобальний пакт ООН (The UN Global Compact)					
Керівні настанови Організації економічного співробітництва та розвитку для транснаціональних корпорацій (The OECD Guidelines for Multinational Enterprises)					
Стандарти ISO серії 14000 (системи екологічного управління) та ISO серії 26000 (настанова по соціальній відповідальності)					
Стандарти соціальної та етичної звітності серії AA 1000 (Account Ability 1000 S)					
Глобальна ініціатива звітності (The Global Reporting Initiative – GRI)					
Глобальні принципи Салівана (The Global Sullivan Principles – GSP)					
Стандарт соціальної відповідальності SA 8000 (Social Accountability 8000)					
<i>Різновиди соціального обліку</i>				<i>Соціального обліку та звітності</i>	
Облік соціальної відповідальності	Облік сукупного впливу	Соціально-економічний облік	Облік соціальних показників		
<i>Принципи обліку та складання звітності соціальної відповідальності бізнесу</i>					
Змістовності та нейтральності		Порівнянності	Закінченості (повноти інформації)		
Регулярності та своєчасності		Послідовності	Безперервного удосконалення		
Якості та обов'язковості зовнішньої перевірки			Комунікації		
<i>Мета обліку соціальної відповідальності – збереження цінностей, визначення результатів соціально відповідальної діяльності та задоволення інформаційних запитів всіх зацікавлених сторін</i>					
<i>Завдання обліку соціальної відповідальності бізнесу</i>					
<i>Суб'єкти обліку соціальної відповідальності бізнесу</i>					
<i>Об'єкти обліку соціальної відповідальності бізнесу</i>					
Об'єкти, що забезпечують господарську діяльність (господарські засоби та їх джерела)		Об'єкти, що складають господарську діяльність (господарські процеси та їх результати)			
Витрати (виконання завдань соціальної відповідальності)					
Розвиток персоналу	Охорона здоров'я та безпека праці		Якість продукції		
Природоохоронна діяльність та ресурсозбереження	Здійснення соціальних ініціатив на користь громади		Добросовісна ділова практика		
Соціально відповідальна реструктуризація					
<i>Звітність (звіт) соціальної відповідальності бізнесу</i>					
Довільної форми	Стандартизована форма	Комплексний звіт (за певним методом)			

Рис. 1. Концептуальні засади, облік та звітність соціальної відповідальності бізнесу [1-5]

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

93 % країн ЄС завершили процес інкорпорування Директиви 2014/95/ЄС у національні законодавства [3, с. 123].

Майже аналогічна норма була затверджена на початку жовтня 2017 р. у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». За результатами діяльності у 2018 р. середні та великі підприємства складають Звіт про управління - документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності.

У Методичних рекомендаціях щодо складання звіту про управління зазначено, що «великим підприємствам, середня кількість працівників яких на дату складання річної фінансової звітності перевищує критерій у 500 працівників, рекомендується включати у звіт про управління нефінансові показники діяльності, що містять інформацію щодо впливу його діяльності, зокрема на навколишнє середовище, довкілля, соціальні питання, у тому числі питання соціального захисту працівників підприємства, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом».

Отже, соціальний облік та його завершальна фаза – складання частини нефінансової, звітності в Україні є неов'язковими, навіть для великих компаній, що значно знижує соціальну відповідальність бізнесу.

В світовій практиці компанії, які складають соціальні звіти, є більш привабливими для інвесторів, а їх діяльність прозорою з точки зору соціально-екологічних та ряду інших аспектів для громадськості, держави та органів місцевого самоврядування. Даний факт актуалізує необхідність розвитку теорії та запровадження практики соціального обліку та звітності на вітчизняних підприємствах в системі підвищення їх соціальної відповідальності й інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. Будько О.В. Облік соціально відповідальної діяльності як інформаційна основа управління сталим розвитком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. 33–38.
2. Годнюк І.В., Семенишина Н.В. Соціальний облік та звітність як інструменти соціальної відповідальності. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2017. Вип. 26. С. 140–131.
3. Одинцова Т.М., Рура О.В. Развитие видов, объектов и методов бухгалтерского учета в условиях цифровой экономики и информационного общества. *Научно-технические ведомости СПбГПУ. Экономические науки*. 2018. № 4. Т. 11. 120-131.
4. Топішко І.І., Топішко Н.П., Галецька Т.І. Соціальна відповідальність підприємства та її міжнародні стандарти. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 1 (06). С. 72–76.
5. International standard of ISO of a 26000 «Management social responsibility», available at: www.iso.- org/iso/catalogue (Accessed 14 September 2016).

ВИЗНАННЯ ТА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

З метою визначення адаптованості нормативно-правового поля регламентації бухгалтерського обліку та звітності до міжнародних стандартів проаналізуємо змістовне наповнення поняття «основні засоби» (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення сутності основних засобів державного сектору

Джерело	Визначення поняття «основні засоби»
Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) [4]	Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн і поступово зменшується через фізичний або моральний знос, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він триває більш ніж рік)
Міжнародний стан-дарт бухгалтерського обліку у державному секторі 17 «Основні засоби» [3]	Матеріальні об'єкти, що їх: - утримують для використання у виробництві чи постачанні товарів або послуги з надання в оренду чи для адміністративних цілей; - використовуватимуть за очікуванням протягом більше одного періоду
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» [4]	Матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року

Відповідно до НП(С)БОДС 121 [4], об'єкт основних засобів визнається активом, коли: існує ймовірність отримання суб'єктом бухгалтерського обліку в державному секторі майбутніх економічних вигід, пов'язаних з його використанням або він має потенціал корисності для суспільства; і вартість об'єкта основних засобів може бути визначена.

Об'єкт основних засобів оцінюється за первісною вартістю, якою є: вартість придбання у разі придбання за плату; собівартість виробництва у разі

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

самостійного виготовлення (створення); справедлива вартість у разі отримання без оплати від фізичних та юридичних осіб (крім суб'єктів державного сектору); первісна (переоцінена) вартість основних засобів у разі отримання без оплати від суб'єктів державного сектору; залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів у разі отримання у результаті обміну на інший актив; умовна вартість у разі відсутності активного ринку [2].

Первісна вартість об'єкта основних засобів у разі придбання за плату складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються суб'єктові державного сектору);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою [1].

Фінансові витрати не включаються до первісної вартості основних засобів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок запозичень (за винятком фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі).

Собівартість виробництва (створення) об'єкта основних засобів складається з витрат, понесених суб'єктом державного сектору на його виготовлення (створення), з урахуванням витрат, передбачених пунктом 5 цього розділу.

Первісною вартістю основних засобів, отриманих безоплатно від фізичних та юридичних осіб (крім суб'єктів державного сектору), може бути вартість, щодо якої є достовірна інформація, зокрема згідно з відповідними первинними документами, з урахуванням витрат (наприклад, транспортних, заготівельних тощо).

Первісна вартість основних засобів, отриманих безоплатно від суб'єктів державного сектору, дорівнює первісній (переоціненій) вартості основних засобів суб'єкта державного сектору, що їх передав, з урахуванням витрат, передбачених пунктом 5 НП(С)БОДС 121 з наведенням нарахованої суми зносу. У разі якщо відсутня достовірна інформація щодо первісної вартості основних засобів, первісна вартість визначається на рівні справедливої вартості на дату отримання, оцінка якої проводиться відповідно до законодавства. Умовна вартість застосовується до активів (за відсутності активного ринку, а

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

також у разі використання повноважень конфіскації, безоплатної передачі), що мають історично успадковану вартість та потенціал корисності, який обмежується характеристиками культурної або історичної спадщини, зокрема музейні фонди (історичні будинки та пам'ятники, археологічні ділянки, заповідники та природоохоронні зони, твори мистецтва тощо). У разі зміни потенціалу корисності активів, зокрема використання історичного будинку як офісного приміщення, його визнання і оцінювання здійснюються подібно до загальної оцінки основних засобів [1].

Первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого у результаті обміну на інший актив, є залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів дорівнює нулю, то первісною вартістю отриманого об'єкта основних засобів є його справедлива вартість на дату оприбуткування.

Якщо об'єкт основних засобів складається з різних компонентів, які мають різні строки корисного використання (експлуатації), або надають економічні вигоди суб'єкту державного сектору різними способами, або мають різний потенціал корисності, що зумовлює необхідність застосування різних норм амортизації, доцільно розподіляти сукупні витрати на придбання (створення) цього об'єкта за його компонентами з окремим обліком кожного компонента [87].

Список використаних джерел:

1. Дідик А., Лемішовський В. Бюджетні установи : облік, оподаткування та звітність: навч. посібник. Львів : Видавництво «Апріорі», 2017. 1168 с.
2. Жидєєва Л. І., Андрієнко О. М. Проблеми бухгалтерського обліку основних засобів у бюджетних установах в контексті відповідно до НП(С)БОДС. *Науковий вісник ПУЕТ*. 2014. № 6 (68). С. 229 – 235.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі 1-26. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=80965&cat_id=83024.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби»: Наказ МФУ № 1202 від 12 жовт. 2010 р. / Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. / Законодавство України. URL: <http://www.nau.kiev.ua>.

Романченко Ю. О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри організації обліку та аудиту,

Зотєєв В. О., Копча В. М.,

здобувачі вищої освіти ступеня магістр,

Полтавська державна аграрна академія

**ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ДОХОДІВ УСТАНОВ
ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ**

Перспективи соціально-економічного розвитку, орієнтація на високорозвинуті держави світу безпосередньо залежать від рівня фінансового

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

забезпечення бюджетних установ. Важливі функції у цьому процесі виконує Державний бюджет, тому проблема фінансового забезпечення бюджетних установ є предметом активного обговорення. Але факт постійного дефіциту бюджетних асигнувань потребує вирішення комплексу питань, пов'язаних із багатоканальною системою фінансування бюджетних установ. Зокрема бюджетні установи в процесі своєї статутної діяльності можуть отримувати кошти не лише з бюджетів різних рівнів, а й з інших джерел, що прийнято називати власними надходженнями бюджетних установ. Так, сукупність ефективних способів і методів її організації обліку бюджетних асигнувань та власних надходжень як джерел фінансового забезпечення установ дозволить по-новому підійти до ефективності їх фінансово-господарської діяльності.

Сутність поняття доходи в бюджетних установах має дещо інше значення порівняно з цим же поняттям для підприємств. Це обумовлено низкою особливостей відносно умов їх функціонування. Левицька С. О. наводить таке визначення доходів – отримані з державного та місцевого бюджетів та генеровані бюджетними організаціями асигнування [6].

Лемішовський В. І. стверджує, що діяльність цих установ фінансується за рахунок коштів державного або місцевого бюджету, які надаються їм безповоротно [3].

В свою чергу Свірко С. В. відзначає, що доходи бюджетних установ це надходження грошових коштів, отримуваних установами за рахунок державних коштів, для виконання кошторису доходів і видатків [8].

Зауважимо, що термін «доходи загального фонду», до складу яких відносяться асигнування установ з державного та місцевого бюджетів, з'явився порівняно недавно. Доти застосовували поняття «фінансування бюджетних установ» як процес виділення коштів із відповідного бюджету. Фінансування – це джерело покриття видатків бюджетних установ у вигляді коштів, одержаних з бюджету в межах затверджених асигнувань, тобто в межах планових сум, передбачених кошторисом, які одержуються з бюджету.

Доходи загального фонду були і залишаються значною частиною в загальній структурі доходів більшості бюджетних установ. Вони поділяються на доходи, отримані з загального фонду державного бюджету, та отримані з місцевого бюджету. Зазначені джерела можуть існувати самостійно і в поєднанні. Планування доходів за загальним фондом здійснюється за системою вертикального зв'язку. Рух інформації про граничні обсяги видатків загального фонду відповідного бюджету подається вертикальною схемою, а відповідно визначені обсяги доходів загального фонду у вигляді проектів кошторисів доводяться знизу вгору. Відповідно до п. 4 ст. 13 Бюджетного кодексу України [2] власні надходження бюджетних установ отримуються додатково до коштів загального фонду та включаються до спеціального фонду бюджету.

Власні надходження бюджетної установи - це кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами, як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки, благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності [5].

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Ці кошти є складовою частиною спеціального фонду бюджету.

Власні надходження установ класифікують на групи (рис. 1):

- перша група - надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством;
- друга група - інші джерела власних надходжень бюджетних установ.

Рис. 1. Класифікація власних надходжень бюджетних установ

До доходів спеціального фонду бюджетних установ належать власні надходження бюджетних установ, які виконують доповнювальну функцію бюджетних асигнувань і забезпечують виконання основних завдань бюджетних установ щодо непокриття доходами загального фонду. Спеціальний фонд бюджетної установи - це кошти, які надходять із конкретною метою і використовуються на відповідні видатки за рахунок цих надходжень. На сьогоднішній день, коли соціально-економічна криза України ще залишається в своїй кульмінаційній точці, постає питання дефіциту бюджету, роль спеціального фонду постійно зростає.

До доходів спеціального фонду бюджетних установ належать власні надходження бюджетних установ, які виконують доповнювальну функцію бюджетних асигнувань і забезпечують виконання основних завдань бюджетних установ щодо непокриття доходами загального фонду. Спеціальний фонд бюджетної установи - це кошти, які надходять із конкретною метою і використовуються на відповідні видатки за рахунок цих надходжень. На

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

сьогоднішній день, коли соціально-економічна криза України ще залишається в своїй кульмінаційній точці, постає питання дефіциту бюджету, роль спеціального фонду постійно зростає.

Список використаних джерел:

1. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних установах : навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2009. – 288 с.
2. Бюджетний кодекс України № 2456 - VI від 08 лип. 2010 р. / Законодавство України. URL: <http://www.nau.kiev.ua>.
3. Бюджетні установи : бухгалтерський облік та оподаткування : навч. посібник; за ред. В. І. Лемішковського. Львів : Інтелект-Захід, 2007. 1104 с.
4. Канєва Т. В. Облік доходів і видатків спеціального фонду бюджетних установ: автореф. дис. на здобуття. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит». К., 2002. 20 с.
5. Канєва Т. В. Облік доходів і видатків спеціального фонду бюджетних установ: автореф. дис. на здобуття. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит». К., 2002. 20 с.
6. Левицька С. О. Облік та аналіз діяльності бюджетних установ : монографія. Рівне : УДУВГП, 2004. 233 с.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку державного сектору 124 «Доходи»: Наказ Мінфіну України № 1629 від 24 груд. 2010 р. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
8. Свірко С. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація : монографія. К. : КНЕУ, 2006. 244 с.

Романченко Ю. О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри організації обліку та аудиту,

Олефір М. М.,

здобувач вищої освіти ступеня магістр,

Полтавська державна аграрна академія

**ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ОБЛІКУ ЗАПАСІВ УСТАНОВ
ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ**

Налагоджена система організації бухгалтерського обліку бюджетних установ виступає основним елементом діяльності реформування бухгалтерського обліку державного сектору.

Поява в Україні облікової політики є результатом процесу реформування бухгалтерського обліку, орієнтиром якого обрані Міжнародні стандарти фінансової звітності. Ефективна та раціональна організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах починається з розробки її облікової політики.

Організація бухгалтерського обліку у бюджетних установах, які належать до суб'єктів державного сектору економіки, розпочинається із формування облікової політики тому, що вона є основою ведення бухгалтерського обліку в установі.

Поняття «облікова політика» є ключовим у системі міжнародних стандартів фінансової звітності, що зумовлено самою ідеєю стандартизації обліку

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

та звітності. Загальні правила бухгалтерського обліку в Україні встановлюються законодавчо, а на кожному підприємстві залежно від галузі господарювання, умов діяльності, кваліфікації персоналу, технічного забезпечення вони конкретизуються його обліковою політикою.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність повинні відповідати основним засадам, які встановленим Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Однією з таких засад є принцип послідовності, тобто постійне (з року в рік) застосування суб'єктом господарювання обраної облікової політики. При цьому змінити облікову політику установа може у виняткових випадках, прямо встановлених нормативною базою. Випадки, коли бюджетні установи можуть вносити зміни до облікової політики, визначені в п. 3 розд. III Методрекомедацій щодо облікової політики суб'єкта державного сектору, затверджені наказом МФУ від 23.01.2015 р. № 11 [3].

Правильність формування облікової політики є необхідною нормативною базою для здійснення процесу ведення всього бухгалтерського обліку. В цих випадках головну роль буде грати більш глибоке розуміння та відображення в Наказі про облікову політику законодавчих та нормативних документів. Облікова політика бюджетної установи є основою внутрішнього регулювання обліку.

В обліковій політиці щодо обліку запасів рекомендуємо визначити наступні питання:

1. Визначення одиниці аналітичного обліку запасів. Одиницею обліку запасів згідно з НП(С)БО 123 [4] можуть бути: найменування або однорідна група (вид). Виходячи з особливостей бюджетної установи, можуть бути встановлені декілька підходів до визначення одиниць бухгалтерського обліку запасів.

Наприклад, устанавлюється одиниця бухгалтерського обліку - найменування для всіх запасів, окрім таких однорідних груп, як «дизпаливо», «автомобільний бензин» і т. п. На практиці ця ситуація виникає в невеликих бюджетних установах, які отримують такі запаси за різними сортами, при цьому умов окремого зберігання кожного виду немає. Практично такі запаси зберігаються в одній ємності і проводиться заправка автомашини сумішшю з відображенням у подорожньому листі запису «Дизпаливо» без зазначення типу, сорту. Бухгалтерський облік здійснюватиметься за єдиною групою з визначенням середньозваженої ціни, яку доцільно визначати на дату кожної операції. Також в обліковій політиці головного розпорядника бюджетних коштів можуть бути відображені вартісні оцінки запасів, які надходять у результаті їх внутрівідомчого переміщення. Згідно з п. 6 розд. II НП(С)БО 123 [4] первісна вартість таких запасів має дорівнювати їх балансовій вартості організації, яка їх передала. Крім того, згідно з Типовою кореспонденцією вартість витрачених (списаних) запасів не відноситься на фактичні витрати їх одержувача. Віднесення їх вартості на фактичні витрати здійснює сторона, яка передала ці запаси (після отримання підтверджуючих документів про їх

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

витрачання від сторони, що отримала такі запаси). У цьому випадку вибуття матеріальних цінностей оцінюють за ідентифікованою вартістю відповідної одиниці запасів

2. Облік запасів за місцями зберігання. Визначається порядок обліку запасів за місцями зберігання в матеріально відповідальних осіб. Такий порядок обліку встановлюється бюджетною установою самостійно.

3. Вибір методу оцінки вибуття запасів. Вибуття запасів оцінюють за одним з трьох методів: 1) ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів (у тому числі для активів, отриманих у результаті внутрівідомчої передачі); 2) середньозваженої собівартості; 3) собівартості перших за часом надходження запасів (метод ФІФО). Той чи інший метод оцінки вибуття запасів визначають рішенням головного розпорядника бюджетних коштів.

4. Облік транспортно-заготівельних витрат і їх розподіл. Визначають порядок обліку транспортно-заготівельних витрат: 1) узагальнення на окремому субрахунку; 2) облік на окремому аналітичному субрахунку за окремими групами запасів (при доставці декількох найменувань, груп і видів запасів). Метод обліку і порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат у вартості запасів визначається головним розпорядником бюджетних коштів [2, 4].

Облікова політика повинна активно сприяти поліпшенню структури активів, якнайшвидшому стягненню сумнівної, безнадійної заборгованості.

Формування облікової політики розпорядника бюджетних коштів в обов'язковому порядку повинно базуватися на дотриманні ним вимог головного розпорядника бюджетних коштів стосовно визначених ним підходів до облікової політики за відповідними об'єктами.

Таким чином, самостійність ухвалення рішення з облікової політики розпорядника бюджетних коштів обмежена, і норми, що приймаються, повинні відповідати розпорядженням головного розпорядника бюджетних коштів.

При проведенні інспектування та аудиту контролюючі органи обов'язково вимагають наказ (Положення) про облікову політику, а його відсутність трактують як порушення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», мотивуючи це тим, що установа не визначила своєї облікової політики. Таке порушення може спричинити накладання адміністративного штрафу згідно зі ст. 164² Кодексу України про Адміністративні правопорушення.

Раціональна та ефективна організація системи бухгалтерського обліку починається з розроблення його облікової політики, яка передбачає вибір комплексу методичних прийомів, способів та процедур організації та ведення бухгалтерського обліку суб'єкта державного сектору з числа загально-прийнятих у державі. Оптимально сформована облікова політика дозволить створити ефективну систему бухгалтерського обліку та контролю, як елемента управління суб'єктом державного сектору.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. / Верховна Рада України. URL:

<http://www.rada.gov.ua>.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору: Наказ МФУ № 11 від 23 січ. 2015 р. / Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору № 11 від 23 січ. 2015 р. / Законодавство України. URL: <http://www.nau.kiev.ua>.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси»: Наказ МФУ № 1202 від 12 жовт. 2010 р. / Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

Романченко Ю. О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Пучка І. В., здобувач вищої освіти ступеня магістр,
Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності являє собою спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. Спрощена система оподаткування може бути самостійно обрана підприємцем, якщо така особа відповідає законодавчим вимогам.

Обліковий процес на підприємствах малого бізнесу має ряд суттєвих особливостей. Керуючись наказом МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами» № 422 від 25.06.2003 р. [1], малі підприємства застосовують просту форму або спрощену форму бухгалтерського обліку (рис.1).

Фізичні особи – підприємці, що обрали спрощену систему оподаткування не зобов'язані вести бухгалтерський облік. Щодо юридичних осіб – платників єдиного податку, то обов'язковість ведення бухгалтерського обліку покладена Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Зокрема, суб'єкти господарювання, що віднесені до третьої та четвертої групи платників єдиного податку можуть складати спрощений фінансовий звіт за формами, передбаченими НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [2].

Мале підприємство зобов'язане використовувати спрощений План рахунків бухгалтерського обліку № 186 від 19.04.2001 р. [3] за умови обрання простої або спрощеної форми обліку.

Малі підприємства, що обрали спрощену чи просту форму обліку, мають право складати і подавати звітність відповідно до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Норми даного стандарту застосовуються:

1) для складання Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва:

- суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, які визнані

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

такими відповідно до законодавства (крім тих, що складають спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва);

- представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності;

2) для складання Спрощеного звіту суб'єкта малого підприємництва:

- суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, які ведуть облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства;

- суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, що відповідають критеріям мікропідприємництва.

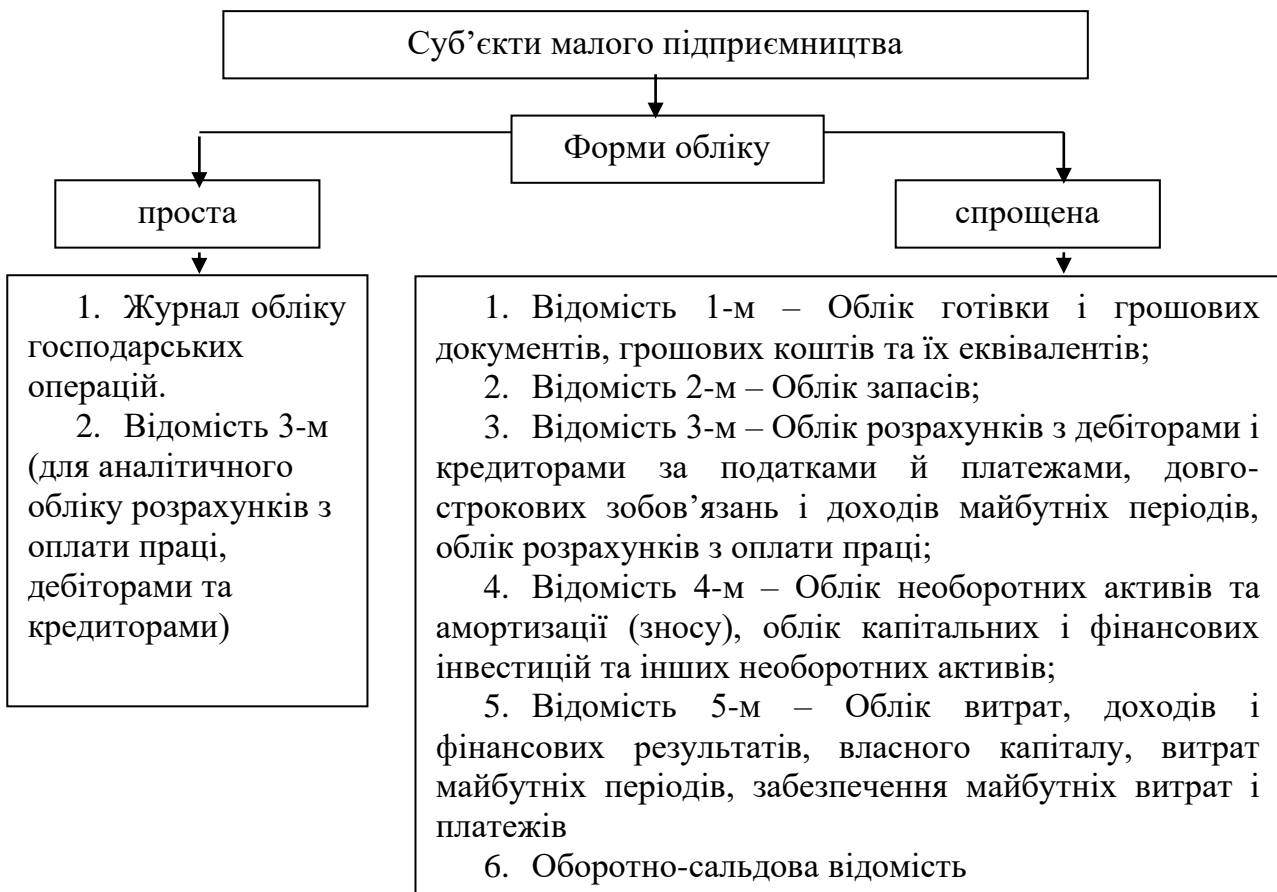

Рис. 1. Регістри простої та спрощеної форми обліку для суб'єктів малого підприємництва відповідно

Організація системи бухгалтерського обліку та звітності малих підприємств повинна враховувати особливості організаційно-правової форми та вибір такої форми обліку що б максимально забезпечувала потреби облікової та управлінської служби малого підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України від 25 черв. 2003 р. № 422. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України № 39 від 25 лют. 2000 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Спрощений План рахунків бухгалтерського обліку: Наказ

Руденко М. І., Шпак А. І.,
магістранти спеціальності «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник: **Кулик В.А.**, д.е.н., доцент
ВНЗУ «Полтавський університет економіки і торгівлі»

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ І ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ЗВІТНОСТІ

Інформація про власний капітал та зобов'язання розкривається у Балансі (Звіті про фінансовий стан). У МСБО 1 «Подання фінансової звітності» наведено мінімальний склад статей, які повинні бути відображені в Балансі (Звіті про фінансовий стан): основні засоби; інвестиційна нерухомість; нематеріальні активи; фінансові активи; інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі; біологічні активи; запаси; торговельна та інша дебіторська заборгованість; грошові кошти та їх еквіваленти; загальна сума активів, класифікованих як утримувані для продажу, та активи, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу відповідно до МСФЗ 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»; торговельна та інша кредиторська заборгованість; забезпечення; фінансові зобов'язання; зобов'язання та активи щодо поточного податку, як визначено в МСБО 12 «Податки на прибуток»; відстрочені податкові зобов'язання та відстрочені податкові активи, як визначено в МСБО 12 «Податки на прибуток»; зобов'язання, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу відповідно до МСФЗ 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»; неконтрольовані частки, представлені у власному капіталі; випущений капітал і резерви, що відносяться до власників материнського підприємства.

Відповідно до п. 57 МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» використані назви та порядок наведення статей (або групи подібних статей) можна змінювати згідно з характером суб'єкта господарювання та його операціями для надання інформації, доречної для розуміння фінансового стану суб'єкта господарювання. Наприклад, зазначені описи можуть бути змінені фінансовою установою для відображення інформації, яка відповідає її діяльності.

Розглянувши детально перелік статей, які пропонуються міжнародними стандартами, зазначимо, що він значно відрізняється від статей, наведених у чинній формі Балансу (Звіту про фінансовий стан), наведеній у НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Зокрема, інформація про власний капітал розкривається за статтями: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал та вилучений капітал.

Інформація за зобов'язаннями розкривається у розділах: довгострокові

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

зобов'язання і забезпечення; поточні зобов'язання і забезпечення; зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Також чинним законодавством передбачено, що акціонерні товариства наводять у примітках до фінансової звітності інформацію про:

Акції у складі статутного капіталу за окремими типами і категоріями:

1. Кількість випущених акцій із зазначенням неоплаченої частини статутного капіталу.

2. Номінальна вартість акції.

3. Зміни протягом звітного періоду у кількості акцій, що перебувають в обігу.

4. Права, привілеї та обмеження, пов'язані з акціями, у тому числі обмеження щодо розподілу дивідендів та повернення капіталу.

5. Акції, що належать самому товариству, його дочірнім і асоційованим підприємствам.

6. Перелік засновників і кількість акцій, якими вони володіють.

7. Кількість акцій, які перебувають у власності членів виконавчого органу, та перелік осіб, частки яких у статутному капіталі перевищують 5%.

8. Акції, зарезервовані для випуску згідно з опціонами та іншими контрактами, із зазначенням їх термінів і сум.

Накопичену суму дивідендів, не сплачених за привілейованими акціями.

Суму, включену (або не включену) до складу зобов'язань, коли дивіденди були передбачені, але формально не затверджені.

Усі інші підприємства наводять у примітках до фінансової звітності інформацію про:

1. Розподіл часток зареєстрованого капіталу між власниками.

2. Права, привілеї або обмеження щодо цих часток.

3. Зміни у складі часток власників у зареєстрованому капіталі.

Таким чином, незважаючи на те, що чинне законодавство, яким регламентовано підходи до складання фінансової звітності розроблене на основі міжнародних стандартів, залишається багато неузгодженостей, зокрема у частині відображення та розкриття інформації про власний капітал та зобов'язання.

Саванчук Т. М., к.е.н.

старший викладач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ПОВОРОТНА ФІНАНСОВО ДОПОМОГА: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Сучасні умови ведення бізнесу часто супроводжуються недостатністю оборотних засобів у діючих суб'єктів господарювання. Перед керівниками підприємств та приватними підприємцями постає питання швидкого пошуку ресурсів для виконання договірних зобов'язань чи придбання матеріальних цінностей. В таких умовах, найбільш універсальним інструментом поповнення

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

оборотних засобів є поворотна фінансова допомога. При цьому, діюче законодавство містить певні вимоги до отримання та надання такої допомоги, але не затверджено жодного окремого нормативного документу, який би регламентував порядок її обліку. Тому питання виокремлення облікового аспекту зазначених операцій є досить актуальним, адже правильне оформлення та відображення в обліку операцій, пов'язаних з поворотною фінансовою допомогою, забезпечить суб'єктів господарювання від нарахування штрафних санкцій.

Так, відмітимо, що відповідно до пп. 14.1.257 Податкового кодексу, поворотна фінансова допомога – це сума грошових коштів, яка надійшла платнику податків в користування за договором, що не передбачає нарахування відсотків чи надання інших видів компенсації у вигляді плати за користування грошима та підлягає обов'язковому поверненню [1].

При цьому, варто зазначити, що оформлення операцій з надання чи отримання фінансової допомоги здійснюється відповідно до Цивільного кодексу України на основі складання договору позики [2]. Цивільний кодекс передбачає, що цей договір може бути як безпроцентним, так і процентним. Це один з основних моментів, на який варто звернути увагу бухгалтеру підприємства, адже операції з процентними позиками можуть розцінюватися контролюючими органами як фінансові послуги, які мають право надавати лише фінансові установи. Отже, суб'єктам господарювання, що не мають статусу фінансової установи, необхідно чітко зазначити в договорі позики, що вона безпроцентна.

Ще один момент, на який необхідно звернути увагу при укладанні договору позики – це строк повернення фінансової допомоги. Важливо, щоб такий строк був чітко зазначений в договорі позики, адже за його відсутності органи Державної фіскальної служби можуть розцінити таку фінансову допомогу як безповоротну. Безповоротна фінансова допомога має безліч особливостей щодо відображення у фінансовому обліку та оподаткування, а тому зміна статусу допомоги практично завжди призводить до донарахування суми податків та штрафних санкцій.

Отже, щоб правильно відобразити операції з надання чи отримання поворотної фінансової допомоги у фінансовому та податковому обліку, рекомендуємо суб'єктам господарювання укладати договори позики у письмовому вигляді з обов'язковим зазначенням наступних суттєвих умов:

- предмет договору (конкретна сума позики (поворотної фінансової допомоги));
- ціна (конкретно вказати, що позика безпроцентна);
- строк дії договору з зазначенням конкретного строку повернення позики.

Крім того, в договорі позики варто детально прописати строк та порядок надання фінансової допомоги, відповідальність сторін, порядок внесення змін до договору та ін. За таких умов, суб'єкт господарювання не порушить цивільне законодавство [2] та отримає позику, яка чітко буде відповідати критеріям, які визначені податковим законодавством для поворотної фінансової

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

допомоги [1], що дозволить правильно відобразити зазначену операцію в обліку.

Порядок відображення операцій з надання та отримання поворотної фінансової допомоги в обліку залежить від системи оподаткування, яку застосовують сторони договору позики та від того чи повернута така позика своєчасно.

Так, якщо позикодавець та позичальник є платниками податку на прибуток, то операції з поворотною фінансовою допомогою необхідно відобразити наступним чином (рис.1).

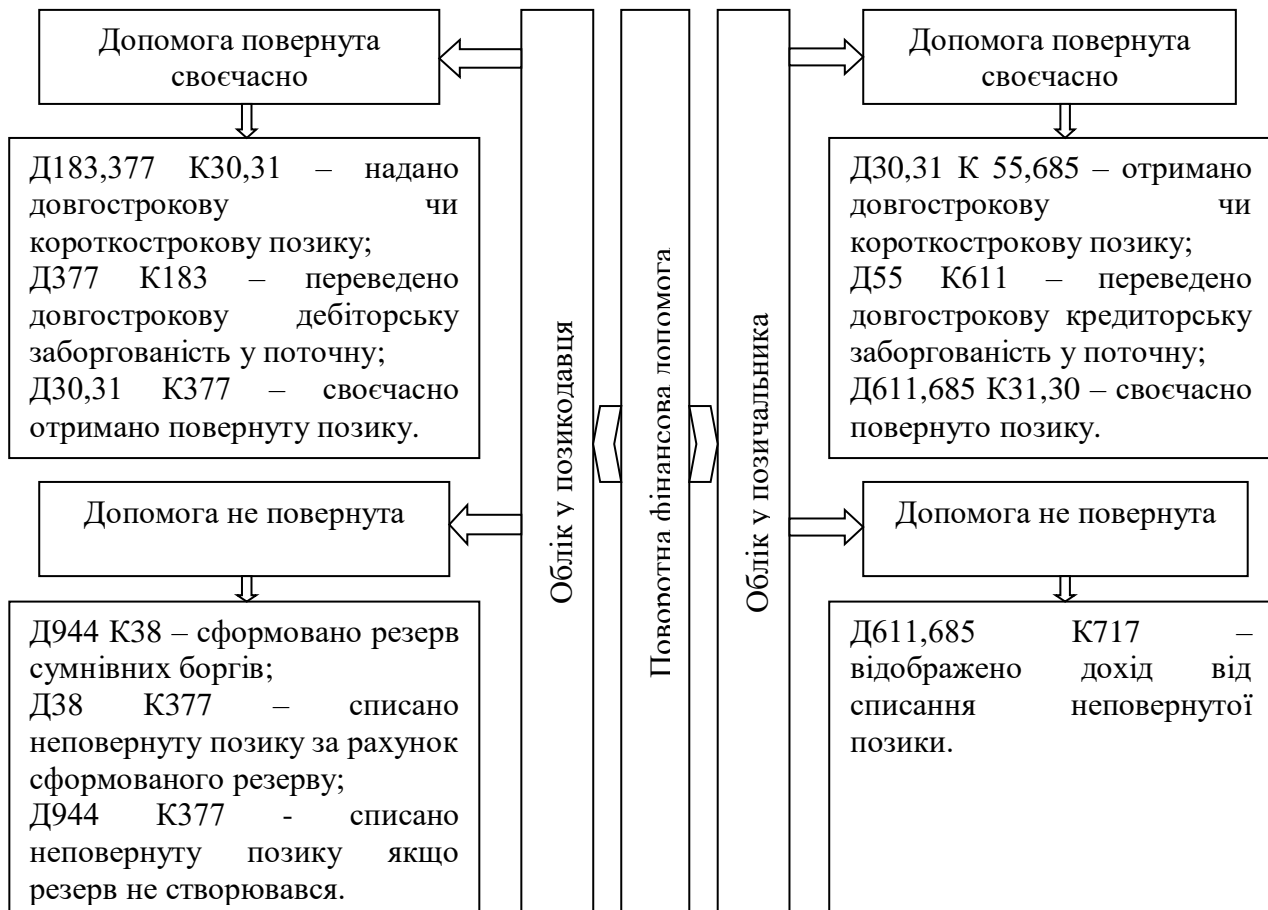

Рис. 1. Відображення в обліку операцій з поворотною фінансовою допомогою у позичальника та позикодавця

Як свідчить рисунок, не повернута протягом строку позовної давності поворотна фінансова допомога відображається в бухгалтерському обліку обох сторін як безнадійна заборгованість. Це викликає підвищену увагу з боку податківців, адже операції з надання та повернення позики в межах строку дії договору не чинять впливу на фінансовий результат до оподаткування. В той же час, не повернута в строк поворотна фінансова допомога розцінюється податківцями як безповоротна, що викликає необхідність коригування фінансового результату у підприємств, що за останній звітний рік отримали дохід більше 20 млн. грн.

Крім того, необхідно звернути увагу ще й на те, що податківцям для включення безнадійної дебіторської заборгованості до витрат підприємства її

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

статусу не достатньо. Вони в своїх індивідуальних податкових консультаціях наголошують, що для цього необхідно провести цілий комплекс заходів з повернення прострочених сум (претензії, суд і т.д.).

Ще більше проблемних моментів виникає, якщо одна із сторін договору позики є платником єдиного податку. Так, якщо платники єдиного податку 1-3 груп не повернуть фінансову допомогу протягом 12 місяців, то не повернуту суму необхідно обкласти єдиним податком. Підприємці на загальній системі оподаткування при неповерненні сум допомоги в межах терміну позовної давності, сплачують із її суми ПДФО за ставкою 18% та військовий збір за ставкою 1,5%.

При видачі та поверненні фінансової допомоги необхідно також дотримуватися встановлених законодавством обмежень щодо готівкових розрахунків (не більше 10000 гривень на день) [3].

Отже, при відображенні операцій з поворотною фінансовою допомогою в обліку необхідно враховувати значну кількість аспектів, що дозволить підприємцям не заплатити зайвих податків з таких операцій.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI зі змінами і доповненнями / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 03.04.2019).

2. Цивільний кодекс України від 16.01.03 р. № 435- IV зі змінами і доповненнями / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>. (дата звернення 03.04.2019.).

3. Положення про ведення касових операцій в національній валюті України, затверджене постановою КМУ від 29.12.17 р. № 148 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0148500-17>. (дата звернення 03.04.2019).

Семанюк В. З., д.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу
Тернопільський національний економічний університет

КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ

Інформаційна система підприємства призначена виконувати функції з ідентифікації, оцінки, нейтралізації та контролю за ризиками фінансово-господарської діяльності. Креативний підхід до обліку та його ефективність забезпечується в результаті впровадження дієздатного фінансового контролінгу, який спрямований на функціональну підтримку прийняття фінансових рішень у системі управління. Цільові орієнтири контролінгу підпорядковують цілям та завданням управління.

Необхідність та філософія контролінгу, його роль у концепції управління зводиться до того, що він, через свій функціональний інструментарій, створює сприятливі умови для дієздатності системи ризик-менеджменту (на основі запровадження контролінгу ризиків); планування антикризових заходів; імплементації та контролю за виконанням планів. Саме необхідністю

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

здійснення функціональної підтримки менеджменту із зазначених питань зумовлює необхідність креативного підходу до обліку. Загальні критерії креативного підходу до облікової системи можна сформулювати таким чином:

–розвиток та забезпечення тісної інтеграції елементів управлінського та стратегічного обліку;

–організація комунікаційного процесу на основі поєднання моделей «зверху вниз» з використанням декомпозиції та «знизу доверху»;

–інтеграція систем обліку, аналізу, менеджменту та планування;

–селективний вибір методів створення інформації;

–гнучкість та здатність до оперативного реагування на зміни у внутрішніх та зовнішніх параметрах діяльності підприємства;

–економічність (ефект від впровадження облікової системи повинен перевищувати витрати на його організацію та здійснення).

Облікова система «нового типу» з її основними цільовими орієнтирами та пріоритетними цілями характеризується активною участю у розробці концепції фінансового управління; інформаційним та методичним сервісом для менеджменту; сприянням координації процесу управління, у тому числі окремих заходів; функціональною підтримкою менеджменту та контролю за реалізацією управлінських рішень.

У розрізі окремих фаз управлінського циклу слід передбачити специфічний набір завдань обліку. Основою для формулювання завдань облікової системи є концепція управління та характеристика управлінського процесу. Окремі ланки креативної облікової системи проектують виходячи з функціональних потреб менеджменту. Залежно від їхніх потреб можуть бути використані різні інструменти, спрямовані на покращення ліквідності, прибутковості чи важелів стратегічного обліку. Система креативного підходу до інформаційних потреб менеджменту включає в себе такі елементи:

а) дослідження та вивчення ризиків, у тому числі система раннього попередження та реагування;

б) стратегічне планування (рекомендують використовувати такі методи як мозкова атака, метод Дельфі, вартісний та портфельний аналізи, бенчмаркінг, розробка сценаріїв, Balanced Scorecard та інші);

в) інтегрована система бюджетів, ключовим інструментом якої є інтегрований бюджет основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства;

г) система обліку та розрахунку витрат і доходів, яка ґрунтується на аналізі точки беззбитковості, розподілі витрат на постійні та змінні, розрахунку суми покриття та витрат втрачених можливостей тощо;

д) стратегічний облік та бюджетний контроль (ідентифікація фактичних даних, план/факт порівняння та аналіз відхилень).

Українським підприємствам, які функціонують у складному соціально-політичному й економічному середовищі, що обумовлено переходом від однієї до іншої економічної доктрини, необхідно використовувати зарубіжний управлінський досвід і досвід створення облікових систем та їх розвитку з

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

урахуванням специфіки національних умов.

Еволюція управлінських систем спрямована на вирішення проблем, пов'язаних зі зростаючою непередбачуваністю подій, а також з можливістю передбачати майбутнє.

Проблеми, що виявляють у ході спостереження за зовнішнім середовищем не можна вирішити без достатньої інформації. Для отримання такої інформації, має бути налагоджене спостереження, чутливе до попереджуючих сигналів. Управління ризиками та стратегічними несподіванками найбільш уразлива ланка менеджменту, яка потребує інформації принципово іншої від тієї, що генерує фінансовий та управлінський облік. Така інформація носить стратегічний характер, її створюють на запит користувача, що вимагає кардинальних змін методики отримання інформаційних ресурсів у системі обліку та зміни всієї концепції формування облікової інформації. Це спричинено тим, що:

- проблема виникає раптово й всупереч очікуванням;
- вона ставить нові завдання, для вирішення яких організація не має досвіду в минулому;
- неможливість прийняти контрзаходи, що призводить або до великого фінансового збитку, або до погіршення можливостей отримання прибутків;
- контрзаходи повинні бути прийняті терміново, але звичайний, існуючий в організації порядок формування інформаційних ресурсів цього не дозволяє.

Найбільші труднощі виникають під час дії всіх названих факторів, коли минулі стратегії й плани втрачають сенс, інформація, яку потрібно засвоїти й вивчити, йде потоком, висуваються нові завдання, а тому організації загрожують інформаційні перевантаження. Отже, без стратегічного обліку неможливо реалізувати управління виробничо-фінансовою діяльністю підприємства, оскільки менеджери позбавлені необхідної інформації.

Розвиток облікової системи пов'язаний з удосконаленням її математичного і технічного проектування. Такі методи як статистичний аналіз, лінійне програмування, методи оцінки і перегляду планів, регресивний аналіз – значно підвищують ефект від використання інформації в поліпшенні роботи, особливо при розробці планів, а тому перед обліковою системою постають завдання: оцінки факторів оточуючого середовища; оцінки стійкості компанії; визначення корисності інформації та пріоритетності її отримання; визначення поточних ресурсних і часових орієнтирів діяльності; забезпечення зворотного зв'язку; отримання показників для різних видів аналізу. Облікова система не повинна бути замкнута сама в собі, її вплив на оточуючі соціально-економічні умови – безспірна, як і роль обліку у розвитку економіки.

Управління організацією в наш динамічний час є складним процесом, який не можна виконати успішно, керуючись сухими звичними формулами та інформацією фінансових звітів. Керівник повинен поєднати розуміння загальних істин і важливість численних варіацій, завдяки яким ситуації відрізняються одна від іншої.

Очевидно, що при швидкій зміні ситуації система обліку повинна бути

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

гнучкою, адаптивною. Очевидним видається, що менеджери повинні приймати рішення настільки швидко, наскільки існує в цьому необхідність. Ускладнює ситуацію те, що жодна організація не може бути «островом у собі», через те, що вони залежні від навколишнього світу – від зовнішнього середовища – як відносно своїх ресурсів, так і відносно споживачів, користувачів, їхніх результатів, яких вони прагнуть досягти.

Підхід до науки про облік на основі принципу рефлексії (самоусвідомлення) передбачає вивчення різноманітних аспектів – філософських, соціологічних, соціально-психологічних, культурологічних, економічних, педагогічних та ін. [1, С. 94]. Реальна трансформація традиційної системи обліку в нову починається зі створення умов для креативного мислення обліковців та менеджерів у термінах інформаційної технології обробки даних і усвідомлення потреби у принципово новій інформації – виникнення нової сфери бізнесу з отримання знань та нової сфери діяльності, нових форм і методів управління.

При використанні креативного підходу до створення нового інформаційного середовища – участь менеджерів середнього й нижнього рівнів управління обов'язкова і, порівняно із традиційним обліком, істотно посилюється, хоча відповідальність, звичайно, залишається різною в обліковців і менеджерів.

Список використаних джерел:

1. Семанюк В. З. Інформаційна теорія обліку в постіндустріальному суспільстві : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 392 с.
2. Семанюк В. З. Необхідність кардинальної зміни теорії обліку. *Облік і фінанси*. 2017. №4 (78). С. 75–80.

Сидоренко В. А., Щелганова А. С.,
здобувачі вищої освіти СВО – магістр
Науковий керівник: **Лега О. В.,** к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Важливою бюджетонаповнювальною складовою є податок на доходи фізичних осіб (далі - ПДФО). Цей податок можна ототожнити з інструментом прямого оподаткування у системі оподаткування України, який має мобільніший і динамічніший характер, ніж інші складові прямих податків.

Податкові надходження складають суттєвий відсоток у дохідній частині бюджету у більшості країн, в т.ч. і України.

Згідно даних Державної фіскальної служби України найбільшу питому вагу в загальній сумі надходжень до державного бюджету складають надходження з:

- податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів (182 036,6 млн. грн.);
- податку на прибуток підприємств (72 481,7 млн. грн.);

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- податку та збору на доходи фізичних осіб (58 080,5млн. грн.);
- податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування (55 355,2 млн. грн.);
- акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) (42 392,4 млн. грн.);
- акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (30 270,5 млн. грн.) [1].

Оцінка даних Міністерства фінансів України про доходи Державного бюджету України, до яких входять надходження до загального та спеціального фондів держбюджету, дає можливість оцінити динаміку структури податкових надходжень, в тому числі і ПДФО [2] (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка структури доходів державного бюджету України за статтями доходів за 2015 – 2018 рр., %

Статті доходів	2015 р.	2016 р.	2017 р.	На 01.09.2018 р.
Податкові надходження	76,57	81,76	79,06	79,79
В т.ч.				
податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	14,93	18,52	17,89	21,49
податок на доходи фізичних осіб	8,43	9,71	9,46	9,56
податок на прибуток	6,50	8,82	8,44	11,93
рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	7,44	7,15	6,13	4,47
внутрішні податки на товари та послуги	45,18	52,84	53,23	51,03
.....				
Неподаткові надходження	22,44	16,82	16,19	19,16
Доходи від операцій з капіталом	0,03	0,03	0,04	0,08
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	0,34	0,67	0,20	0,13
Цільові фонди	0,03	0,05	3,76	0,03
Офіційні трансферти	0,59	0,68	0,75	0,81
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0

Отже, аналіз податкових надходжень до бюджету показав, що в середньому за досліджувані роки частка ПДФО у надходженнях до бюджету склала 8,14 %.

Питання щодо нарахування, сплати податків, обліку та звітності в оподаткуванні підприємств не втрачають актуальності з огляду на постійні зміни чинного законодавства, зокрема і щодо обліку податку на доходи фізичних осіб. Це пов'язано з зміною кожного року розміру мінімальної заробітної плати, мінімального прожиткового мінімуму на працездатну особу і т.д.

У сучасній літературі питанням удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб присвячуються праці вітчизняних науковців, зокрема:

- Помулева В. М. [3] досліджує соціальні аспекти механізму застосування ставок оподаткування доходів громадян та відповідність таких принципів оподаткування, як рівності та соціальної справедливості;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- Мартиненко В. П. [4] виокремлює основні напрямки розвитку оподаткування доходів фізичних осіб в призмі аналізу сучасної податкової політики;

- праці Пархоменко-Цироциянц С. В. [5] присвячені аналізу оподаткування доходів фізичних осіб в Україні в правовому полі. Автор пропонує практичні рекомендації з удосконалення правового регулювання податку на доходи фізичних осіб та механізму його справляння;

- Швабій К. І. [6] у своїх працях розглядає основні проблеми та перспективи реформування податку з доходів фізичних осіб в Україні;

- наукові праці Десятнюк О. М. [7] спрямовані на вивчення інновацій складових елементів податку на доходи фізичних осіб у контексті Податкового кодексу України;

- Юрчишена Л. В. [8] розглядає механізм стягнення податку на доходи фізичних осіб в частині розподілу податку до бюджетів різних рівнів, аналізує динаміку фіскальних показників щодо надходжень до бюджету податку на доходи фізичних осіб. Недоліки механізму справляння податку на доходи фізичних осіб в контексті ПКУ розглядали і Непочатенко О. О., Боровик П. М. та Парій Д. Ю [9].

- Вознюк О. Б. [10] визначає роль податку на доходи фізичних осіб у формування доходів місцевих бюджетів.

Вивчення досвіду оподаткування доходів фізичних осіб в інших країнах сприятиме удосконаленню та виправленню законодавчих та практичних помилок нашої країни щодо стягнення податку на доходи фізичних осіб.

На думку науковців, основним критерієм успішного функціонування податкових систем країн Європи на противагу Україні є такі принципи, як прозорість та простота податкової системи, адміністрування [11].

На підставі проведеного дослідження виокремлено спільні та відмінні характеристики щодо сплати ПДФО в Україні та в ЄС.

Спільні риси щодо стягнення ПДФО в Україні та в ЄС:

1. Застосування в усіх країнах світу.
2. Доходи громадян декларуються.
3. Передбачається застосування спрощених методик оподаткування.
4. Існування знижки оподаткованого доходу залежно від кількості дітей у родині.

5. Контроль з боку держави та адміністрування.

6. Застосування системи податкових пільг.

7. ПДФО є однією з основних складових податкових надходжень до бюджету країни.

8. Однакова сутність та характеристики податкових систем України та країн ЄС.

9. Системи оподаткування України та європейських країн розвиваються під впливом політичних, економічних і соціальних процесів.

Відмінні риси щодо стягнення ПДФО в Україні та в ЄС:

1. Відкритість та прозорість оподаткування ПДФО.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

2. Прогресивна шкала оподаткування доходів.
3. Існування нульової ставки оподаткування доходів громадян при низькому рівні доходів.
4. Порядок оподаткування ПДФО в країнах ЄС встановлюються місцевими органами самоврядування, а не на загальнодержавному рівні.
5. У більшості країн Європейського союзу оподатковуються доходи, отримані як в країні, так і за її межами.
6. Соціальні пільги при стягненні ПДФО надаються сім'ям, а не окремим фізичним особам.
7. При оподаткуванні зарплати, зазвичай, використовується прогресивна шкала, а при оподаткуванні інших доходів – ставки пропорційні.
8. Податок на розкіш існує майже у всіх країнах Європейського союзу. Враховуючи вищезазначене, виділимо кілька рекомендацій щодо удосконалення порядку оподаткування доходів громадян:
 - розширити базу оподаткування ПДФО;
 - застосування прогресивної шкали оподаткування доходів;
 - розробка та впровадження механізму справляння податків з інших доходів фізичних осіб;
 - підвищення ефективності податкового контролю для сприяння подоланню зловживань при ухиленні від сплати податків.

Список використаних джерел:

1. Надходження податків і зборів. Державна фіскальна служба України URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj9g67Bi_zdAhVGjSwKHSsiCOsQFjAAegQICRAV&url=http%3A%2F%2Ffsfs.gov.ua%2Fdiylnist-%2Fpokazniki-roboti%2Fnadhodjennya-podatkov-i-zboriv--obovyaz%2Fnadhodjennya-podatkov-i-zboriv%2F&usg=AOvVaw0iV11DkCQ2MdfgV2aSpqVE (дата звернення 04.04.2019).
2. Доходи держбюджету України (2018) URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2018>. (дата звернення 04.04.2019).
3. Помулева В. М. Соціальна ефективність податкових пільг в оподаткуванні доходів фізичних осіб. *Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал*. 2014. № 3. С. 223 – 227.
4. Мартиненко В. П. Основні напрямки розвитку оподаткування доходів фізичних осіб. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16469/1/7.pdf>. (дата звернення 05.04.2019).
5. Пархоменко-Цироцяниц С. В. Правове регулювання оподаткування доходів фізичних осіб в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2005. 18 с.
6. Швабій К. І. Податок з доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vkpnuen_2010_3_88.pdf. (дата звернення 05.04.2019).
7. Десятнюк О. М. Інновації податку на доходи фізичних осіб у контексті

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

норм податкового кодексу України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Випуск 8. С. 3 – 9.

8. Юрчишена Л. В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України. *Фінанси, облік, банки*. 2016. № 1 (21). С. 215 – 224.

9. Непочатенко О. О., Боровик П. М., Парій Д. Ю. Оновлений механізм справляння податку на доходи фізичних осіб: проблеми та перспективи. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. Випуск № 1 (16).

10. Вознюк О. Б. Податок на доходи фізичних осіб та його вплив на формування доходів місцевих бюджетів. *Збірник науково-технічних праць. Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22. С. 176 – 180.

11. Швець Ю. О., Бахметова Я. Ю. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 17. С. 771 – 775.

Ситник М. В., Семенюк Ю. О.,
здобувачі вищої освіти ступеня магістр,
Науковий керівник: **Романченко Ю. О.**, к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

ПРЕДМЕТ І ПОНЯТТЯ ДОГОВОРУ ПІДРЯДУ

Регулювання цивільних правовідносин здійснюється за допомогою різних правових інститутів. Договір як правовий інститут, відомий ще з римських часів, не втратив свого значення, а, навпаки, стає ще більш важливим. Підвищення ролі договору відбувається не тільки в Україні, а й в інших країнах світу [4].

Загальні вимоги до договору підяду містяться в ст. 837-864 ЦК [5]. Так, за договором підяду одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу (ст. 638 ЦК [5]). Договір підяду може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з передачею її результату.

Відображення в обліку операцій, що виникають за договорами підяду, зокрема відображення в обліку зобов'язань, витрат і доходів здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародними стандартами фінансової звітності (для підприємств що здійснюють зовнішньо – економічні операції).

За договором підяду (договору на виконання робіт) завжди буде результат (матеріальне вираження праці), який передається замовнику. Наприклад, швачка виконує роботу з пошиття плаття, результат її роботи - готове плаття.

При наданні послуг матеріальний результат відсутній, оскільки послуга споживається в момент її надання. Наприклад, консультант на лінії надає вам консультаційні послуги.

Договір підяду укладається в простій письмовій формі. При бажанні

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

сторони можуть засвідчити його нотаріально. Згідно зі ст. 638 ЦК договір вважається укладеним, якщо сторони в належній формі дійшли згоди за всіма істотними умовами договору.

Зазначимо, що договір побутового підряду вважається укладеним у письмовій формі, якщо підрядник видасть замовнику квитанцію або інший аналогічний документ (ст. 866 ЦК [5]). У разі відсутності цього документа замовник має право залучити свідків для підтвердження факту укладання договору або його умов. Також рекомендуємо прописати в договорі підряду: строки початку та завершення робіт, порядок залучення субпідрядників; права та обов'язки сторін договору; порядок забезпечення матеріалами для виконання робіт; порядок забезпечення необхідною проектною та іншою документацією для виконання робіт; вимоги до якості виконуваних робіт; порядок здачі-приймання виконаних робіт; відповідальність сторін договору за порушення його умов.

Усі договори підряду повинні містити: предмет, ціну і строк дії (ст. 180 ГК [2]). В предметі договору рекомендуємо прописати, які конкретно роботи будуть виконуватися (їх склад та обсяг).

Сторони в договорі підряду можуть визначити ціну роботи або способи її визначення. Відповідно до ч. 3 ст. 843 ЦК [5] ціна роботи в договорі включає відшкодування витрат підрядника та безпосередньо плату за виконану ним роботу. Як правило, ціна договору вказується в кошторисі, який є невід'ємною частиною договору. Сторони можуть зафіксувати ціну і в самому договорі.

У договорі можна чітко прописати дати початку (етапи) і закінчення робіт. При поетапному виконанні робіт для зручності складається календарний план, який можна оформити як окремий додаток до договору. Крім того, у договорі можна передбачити ситуації, за яких строки виконання робіт можуть бути змінені.

Відповідно до ч. 1 ст. 838 ЦК [5] підрядник має право залучати до виконання робіт субпідрядників. Тому, якщо замовник бажає, щоб конкретний підрядник виконав роботи сам, тоді в договорі слід написати про заборону залучати субпідрядників або про те, що підрядник має право залучати субпідрядників тільки на виконанні певних видів робіт (чітко вказати, які саме). При цьому за результати роботи таких субпідрядників перед замовником буде відповідати усе одно підрядник. У даному випадку по відношенню до замовника підрядник виступає як генпідрядник, а по відношенню до субпідрядників - як замовник (ст. 838 ЦК [5]).

За договором підряду на будівельні роботи підрядник має право залучати до виконання робіт субпідрядників тільки зі згоди замовника (ст. 319 ГК [2]).

Підрядник виконує роботи зі свого матеріалу та своїми засобами, якщо інше не встановлене договором (ч. 1 ст. 839 ЦК [5]). Якщо замовник бажає, щоб роботи виконувалися з його матеріалів, у такому випадку він повинен надати такі матеріали підряднику. Тоді слід прописати в договорі, що роботи будуть здійснюватися з матеріалів замовника. Крім того, у договорі слід указати витрату матеріалів, строки повернення їх залишків та основних відходів,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

відповідальність підрядника за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків (ч. 2 ст. 840 ЦК [5]).

У договорі слід чітко прописати конкретні вимоги до якості робіт, які буде виконувати підрядник.

Як правило, приймання-передача виконаних робіт оформляється актом. У договорі сторонам слід визначити порядок і строки складання такого акта, узгодження розбіжностей (якщо вони виникнуть) й усунення виявлених недоліків. Такий акт повинен відповідати вимогам, що пред'являються до первинного документа, і містити обов'язкові реквізити, а саме:

- назву, дату та місце складання документа (форми);
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції;
- одиницю виміру операції (повинна бути виражена в натуральному та/або вартісному вираженні);
- посади осіб, відповідальних за здійснення операції і правильність її оформлення;
- підпис (особистий; електронний, якщо документ складено в електронній формі; у деяких випадках припустимий факсимільний) або інші дані, що дають можливість ідентифікувати особу, яка брала участь в операції.

Через відсутність обов'язкового реквізиту (наприклад, місця складання) документ можуть не визнати первинним, і тоді можливий судовий спір із контролюючим органом.

Крім того, у цьому розділі договору рекомендуємо викласти порядок підписання акта виконаних робіт. Передбачити, як бути у випадку, якщо одна зі сторін ухиляється від його підписання (на практиці така ситуація досить часто має місце). У зв'язку із цим можна назвати в договорі можливі випадки одностороннього підписання акта.

Таким чином, договір підряду за своєю правовою природою є двостороннім, консенсуальним, оплатним договором.

Наявність специфічних ознак відрізняє цей договір від усіх схожих договорів і дозволяє йому зайняти окреме місце в системі договорів.

Список використаних джерел:

1. Городинський М. П. Укладання та виконання договорів підряду: узгодженість понятійного апарату та нормативне регулювання. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/viewFile/97499/96027>
2. Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січ. 2003 р. / Законодавство України. URL: <http://www.nau.kiev.ua>.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. / Верховна Рада України. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
4. Ханик-Посполітак Р. Ю. Поняття та предмет договору купівлі - продажу в українському та європейському праві: порівняльний аналіз. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/>
5. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січ. 2003 р. / Законодавство

Сіренко І. О., Кірій С. П.,

здобувачі вищої освіти

Науковий керівник: **Лега О. В.**, к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Полтавська державна аграрна академія

ОРЕНДНА ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ: ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ

В умовах сьогодення оренда землі виступає основною складовою реалізації прав власності, формою землекористування і є одним з основних джерел залучення майна до виробничої діяльності. У цьому контексті відбувається уніфікація національної системи бухгалтерського обліку відповідно до положень міжнародних облікових стандартів, які передбачають регулювання обліку оренди та плати за неї.

Оренда землі – це форма землекористування, за якої власник земельної ділянки (орендодавець) передає земельну ділянку іншій особі (орендареві) за оренду плати з метою провадження певної діяльності [2]. Основними умовами оренди землі є об'єкт (земельна ділянка), платність, строк та ціль оренди.

Вимоги до форм та умов договорів оренди землі визначені ЦК України, ЗК України та Законом України «Про оренду землі» [2]. Зазначеним Законом встановлений перелік істотних умов договору оренди землі, дотримання яких є обов'язковим при укладенні договору, до яких належать: об'єкт оренди (кадастровий номер, місце розташування та розмір земельної ділянки); строк дії договору оренди; орендна плата із зазначенням її розміру, індексації, способу та умов розрахунків, строків, порядку її внесення і перегляду та відповідальності за її несплату [2].

Станом на 01.01.2018 р. в Україні укладено 4,9 млн договорів оренди земельної частки (паю), із них із фермерськими господарствами – 0,75 млн договорів. Більшість договорів (2,3 млн) укладено терміном на 8-10 років [2].

При цьому доцільно зазначити, що Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян - власників земельних ділянок та земельних часток (паїв)» запроваджено плату за оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення, земельних часток (паїв) у розмірі не менше 3 відсотків визначеної відповідно до законодавства вартості земельної ділянки, земельної частки (паю) та поступового збільшення цієї плати залежно від результатів господарської діяльності та фінансово-економічного стану орендаря [3].

В середньому по Україні в 2017 році громадяни-власники паїв у минулому році отримали 1369 грн за гектар. Найвища орендна плата за паї зафіксована у Черкаській (2961,8 грн/га), Полтавській (2553 грн/га), Харківській (2111 грн/га) та Сумській (2100,2 грн/га) областях. Найдешевше користування землею обходилося у Закарпатській (718,9 грн/га), Запорізькій (794,7 грн/га), Миколаївській (825,8 грн/га) та Херсонській (842,3 грн/га) областях. Загальна площа цієї категорії сільгоспземель, переданих в оренду за договорами, складає

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

16,9 млн гектарів.

Форми виплати орендної плати за земельні ділянки, відображення їх в обліку та оподаткування узагальнено у табл. 1.

Таблиця 1

Виплати орендної плати за земельні ділянки: види, облік та оподаткування

<i>Форми виплати орендної плати за земельні ділянки</i>			
Грошова	Натуральна	Відробіткова	Змішана
Сума орендної плати, зазначеної в договорі оренди*, виплачується грошима	Сума орендної плати, зазначеної в договорі оренди*, складає продукція, вироблена, перероблена або придбана орендарем. У договорі повинні бути зазначені види продукції, якими орендар сплачуватиме орендну плату, погоджені обсяги та зафіксовані ціни.	На суму орендної плати, зазначеної в договорі оренди*, орендар надає різні послуги (обробіток присадибних ділянок, збір врожаю, доставка кормів тощо).	На суму зазначену в договорі оренди, за погодженими сторонами цінами, частково надають послуги, видають продукцію, або грошову компенсацію
<i>*Якщо ж у договорі не передбачено форми виплати орендної плати, то вона погоджується орендарем з орендодавцем, про що видається розпорядчий документ (наказ, розпорядження).</i>			
<i>Документальне забезпечення</i>			
<i>Договір оренди</i>			
ВКО, виписка банку	Накладна	Акт виконаних робіт	ВКО, виписка банку Накладна Акт виконаних робіт
<i>Кореспонденція рахунків по нарахуванню та виплаті орендної плати</i>			
Дт 685 Кт 30, 31	Дт 685 Кт 701, 712 Дт 701, 712 Кт 641 Дт 901, 943 Кт 20, 21, 22, 26, 27	Дт 685 Кт 703 Дт 703 Кт 641 Дт 903 Кт 23	Дт 685 Кт 30, 31 Дт 685 Кт 701, 703, 712 Дт 701, 703, 712 Кт 641 Дт 901, 943, 903 Кт 20, 21, 22, 26, 27
<i>Об'єкт оподаткування ПДФО і ВЗ</i>			
сума орендної плати, визначена в договорі та нарахована до виплати орендодавцем	база визначається з урахуванням «натурального» коефіцієнта, для ВЗ об'єктом оподаткування та базою є вартість такого доходу (за звичайними цінами)	частина виплати, що здійснюється у грошовій формі - сума орендної плати, визначена в договорі та нарахована до виплати, а в натуральній – база визначається з урахуванням коефіцієнта, для ВЗ - вартість такого доходу (за звичайними цінами)	
<i>Ставка податку: ПДФО – 18 %, ВЗ – 1,5%</i>			

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

<i>Кореспонденція рахунків: Дт 685 Кт 641, 642</i>		
<i>Строки сплати</i>		
під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом (пп. 168.1.2 ПК)	протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання) (пп. 168.1.4 ПК)	(пп. 168.1.2 ПК) і (пп. 168.1.4 ПК)

Отже, в результаті дослідження встановлено:

1. Оренда землі - договірне платне володіння та користування земельною ділянкою, що потрібна орендареві для проведення підприємницької або інших видів діяльності на певний термін.

2. Існує кілька можливостей оформлення виплати орендної плати у грошовій та негрошовій формах, але здійснення продажу власної продукції після виплати орендної плати у грошовій формі відповідає інтересам як орендарів (не виникає переплата суми податків), так і орендодавців (у такому разі вони можуть придбати більше продукції, ніж отримати в рахунок орендної плати).

3. Дохід фізособи-орендодавця від надання в оренду земельного паю включається до загального оподаткованого доходу цієї фізособи. Податковим агентом орендодавця в такому разі є орендар, а об'єкт оподаткування визначається виходячи з розміру орендної плати, зазначеної в договорі оренди, але не менше ніж мінімальна сума орендного платежу, установлена законодавством із питань оренди землі (пп. 170.1.1 ПК).

4. У разі нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, правила визначення яких встановлено ПК, помножена на «натуральний» коефіцієнт. При ставці ПДФО – 18 %, він становить 1,21951.

Список використаних джерел:

1. Оренда сільськогосподарських земель: зберігається дворазовий розрив між платою за державні та приватні землі. URL: <http://land.gov.ua/orenda-silskohospodarskykh-zemel-zberihaietsia-dvorazovyi-rozryv-mizh-platoiu-za-derzhavni-ta-pryvatni-zemli/>. (дата звернення 07.04.2019).

2. Закон України «Про оренду землі». від 06 жовтня 1998 р. № 161-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/161-14>. (дата звернення 07.04.2019).

3. Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян - власників земельних ділянок та земельних часток (паїв): Указ Президента України від 19 серпня 2008 року № 725/2008 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2002> (дата звернення 07.04.2019).

4. Наумов С. Орендна плата: варіанти виплати, оподаткування та способи економії. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-nalogooblozhenie-selhozpredpriyatij-12-arendnaya-plata-varianty-vyplaty-nalogooblozhenie-i-sposoby-ekonomii>. (дата звернення 07.04.2019).

ЕКОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

На рівні економічних суб'єктів, що надають значний негативний вплив на стан навколишнього середовища, пріоритетними виступають напрямки екологічної модернізації продуктів (товарів, робіт, послуг) і процесів їх виробництва (розвиток технологій, реалізація нових технічних рішень і розробок), що ускладнює системи екологічного управління і вимагає їх удосконалення.

Екологізація управління господарською діяльністю, в свою чергу, стимулює розвиток інформаційних систем економічних суб'єктів, в яких особливе місце займає бухгалтерський облік. До недавнього часу останній не розглядався як дієвий інструмент управління еколого-економічними аспектами діяльності господарюючих суб'єктів [1].

Відзначимо, що в економічних системах управління будується на основі економіко-організаційних моделей, так як керуюча система повинна мати уявлення про образ об'єкта. Оскільки бухгалтерська модель господарської діяльності в певній формі відображає реально протікають процеси, виникає проблема її «екологічної» адекватності. Екологічно значуща діяльність, що є частиною господарської, в тій чи іншій мірі здійснювалася економічними суб'єктами і раніше, але традиційний облік не систематизував екологічну інформацію або відбивав її роз'єднано, часто «розчиняючи» в загальних економічних показниках діяльності. В таких умовах керуюча система, маючи в своєму розпорядженні тільки техніко-екологічними даними, не може економічно успішно управляти різними формами впливу підприємства на навколишнє природне середовище [2].

Відсутність повноцінної інформації про процеси природокористування господарюючих суб'єктів створює велике коло проблем для різних груп споживачів еколого-економічної інформації, підвищує всю сукупність соціальних, виробничих і фінансових ризиків. У зв'язку з цим назріла необхідність екологізації інформаційної системи бухгалтерського обліку.

Стратегічне завдання підсистеми бухгалтерського екологічного обліку, який ще називають обліком природокористування, природоохоронних заходів та «зеленим» обліком, - опосередковано сприяти зниженню екологічного навантаження економічного суб'єкта, сприяти його сталому розвитку [3].

Виходячи з аналізу практики і літературних джерел можна виділити кілька підходів до розуміння сутності екологічного обліку (табл. 1).

У загальному вигляді термін «бухгалтерський екологічний облік» може бути визначено як інтегрована система збору та ідентифікації, реєстрації та узагальнення даних екологічного характеру з метою визначення екологічної ефективності і спроможності діяльності господарюючого суб'єкта, а також надання цих даних користувачам для обґрунтування і прийняття рішень.

**Характеристика основних напрямків трактування поняття
«бухгалтерський екологічний облік»**

Напрямок	Об'єкт обліку	Пропоноване визначення
Екологічний облік як облік екологічних аспектів діяльності підприємства (компонент системи управління навколишнім середовищем підприємства)	Різноманітна за складом екологічна інформація	Екологічний облік - систематичний і документально оформлений процес отримання та обробки даних екологічного характеру з метою управління та дотримання законодавства
Екологічний облік як частина системи екологічного менеджменту	Природоохоронна діяльність, документація, внутрішня і зовнішня звітність суб'єкта господарювання	Екологічний облік - систематичний збір і ідентифікація, реєстрація та узагальнення інформації з екологічних аспектів діяльності підприємства з метою виявлення її відповідності запланованим цілям, завданням, структурі та екологічній політиці підприємства
Екологічний облік як інформаційна основа для проведення екологічного аудиту, страхування і оцінки інвестиційних проектів	Екологічна політика та звітність суб'єкта господарювання	Екологічний облік - процес формування екологічної інформації про підприємство, її аналіз з метою визначення екологічної спроможності суб'єкта господарювання

Наведене поняття містить наступні принципові моменти:

- розглядає даний облік як вид природоохоронної діяльності, що сприяє вирішенню екологічних проблем;
- підкреслює приналежність підсистеми бухгалтерського екологічного обліку до більш загальної системи (як бухгалтерського обліку, так і екологічного управління), створюючи передумови формування концепції екологічного обліку та його розвитку;
- визначає предмет екологічного обліку, включаючи природоохоронну та фінансово-господарську діяльність підприємства;
- визначає специфіку системи вимірювання об'єктів екобухгалтерського спостереження, що виражається у використанні фінансових і нефінансових показників діяльності підприємства в екологічній сфері;
- виділяє цільові установки екологічно орієнтованої інформаційної системи, а саме визначення, оцінку та аналіз екологічної ефективності і спроможності діяльності господарюючого суб'єкта.

Екологізація облікової системи дозволяє:

- генерувати екологічну інформацію фінансового та нефінансового характеру;
- використовувати різні види вимірників, наприклад натуральні, прийнятні і для екологічної сфери;
- комплексно з інформаційної точки зору моделювати природоохоронну

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

діяльність суб'єкта господарювання;

- визначати екологічну ефективність діяльності суб'єкта;
- узгоджено представляти економічну та екологічну результативність діяльності підприємства [4].

До неврегульованих питань поширення практики екологічного обліку, які не дозволяють достовірно визначити окремі показники природоохоронної діяльності та, відповідно, не сприяють повною мірою задоволенню інформаційних потреб в галузі природокористування, слід віднести:

- не врегульований понятійний апарат, що вимагає розробки відповідної термінології в галузі екологічного обліку;
- складність і невизначеність облікових оцінок в екологічній сфері;
- короткостроковий характер сформованої інформації, в той час як вирішення екологічних питань має довгостроковий характер;
- відсутність комплексної методики відображення екологічних аспектів в обліку, вимог і рекомендацій щодо формування і розкриття екологічної звітності;
- недостатнє нормативно-правове регулювання питань, пов'язаних з інформаційним забезпеченням управління охороною навколишнього середовища та екологічної безпеки господарюючих суб'єктів.

Подолання зазначених труднощів і широке впровадження екологічного елементу в інформаційну систему бухгалтерського обліку дозволять на рівні підприємств-природокористувачів активізувати практичну природоохоронну діяльність, здійснити інформаційний супровід процесу управління екологічним потенціалом, забезпечити визначення економічної ефективності природоохоронних заходів, а також надання достовірної інформації зацікавленим користувачам щодо екологічної складової діяльності суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Вороновська О. Сутність і розвиток екологічного обліку. *Галицький економічний вісник*. 2011. № 2(31). С. 195–200.
2. Скрипник М.Є. Організація стратегічного обліку в умовах інноваційної діяльності. *Економіка і суспільство*. №3. 2016. С. 542-548.
3. Скрипник М.Є. Елементи облікової політики: необхідність та шляхи оптимізації. *Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: Збірник матеріалів Всеукраїнської конференції*. Кременчук, 2013. С. 315-318.
4. Integrated Environmental and Economic Accounting — United Nations, European Commission, International Monetary Fund Organization for Economic Cooperation and Development World Bank, 2003. 598 p.

ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАКУПІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН У ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Розвиток галузі тваринництва у сучасних умовах є надзвичайно необхідним фактором формування ефективної національної та регіональної політики в галузі сільського господарства України. Разом з тим, ризики і невизначеність – це ті органічно-притаманні аграрним підприємствам умови, в яких вони працюють, що можуть проявлятися з різною інтенсивністю.

Однією з причин цього є те, що в сільському господарстві економічний процес відтворення тісно переплітається з природними (біологічними) процесами. Сільськогосподарська продукція виробляється за допомогою живих організмів (рослин, тварин, мікроорганізмів), які часто функціонують як засоби виробництва. Оскільки ці живі організми розвиваються за біологічними законами, то цим і зумовлюється відома залежність процесу відтворення в сільському господарстві від природних факторів, що, в свою чергу, вимагає всебічного врахування їх і глибоких знань агробіологічної науки.

Поточні біологічні активи тваринництва складають особливу групу оборотних активів. За своїм економічним змістом тварини на вирощуванні та відгодівлі як складова поточних біологічних активів є незавершеним виробництвом галузі тваринництва, тому що вони в результаті біологічних перетворень постійно змінюють свою масу й оцінку. Ці зміни пов'язані з витратами на утримання тварин і їх годівлю до моменту реалізації, забою, переведення до основного стада.

У процесі біологічних перетворень (вирощування молодняку та відгодівлі худоби) в стаді тварин відбуваються зміни. Відтворювальний процес у галузі тваринництва сільськогосподарських підприємств відбувається переважно за рахунок одержання приплоду від власного основного стада, придбання худоби в інших підприємствах та у фізичних осіб (населення). Сільськогосподарські підприємства до цього об'єкту обліку включають і тварин, переданих громадянами на вирощування за договорами та прийнятих від населення для реалізації.

Таку закупівлю сільськогосподарських тварин у фізичних осіб (населення), не зареєстрованих підприємцями, потрібно належним чином оформити і відобразити у бухгалтерському та податковому обліку.

Придбані у фізичних осіб (населення) тварини сільськогосподарським підприємством відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» є, безумовно, біологічними активами. Їх зараховують на баланс підприємства за первісною вартістю, яку визначають згідно з П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 7 «Основні засоби», і включають до складу:

- або поточних біологічних активів (субрахунок 213 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»), якщо тварини були

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

придбані для дорощування та відгодівлі (молодняк);

- або довгострокових біологічних активів (субрахунок 164 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»), якщо їх придбали для поповнення основного стада (робоча або продуктивна худоба).

Розглянемо документування операцій із закупівлі сільськогосподарських тварин у населення. Так, при придбанні у фізичних осіб (населення) худоби з метою її дорощування та відгодівлі або забою складають Акт на купівлю тварин у населення (сільгоспоблік, форма № 95б), як це зазначено у Інструкції з обліку молодняка, тварин, птиці та тварин на відгодівлі [1] та у додатку до наказу Міністерства сільського господарства та продовольства № 7 від 15.01.1997 р.

Водночас можна брати за основу і форму Закупівельного акту, що зазначена у додатку 5 до Методичних рекомендацій щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами, затверджених наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції № 157 від 17.06.2003 р. Однак застосовують цю форму при закупівлі продукції рослинництва.

Тому необхідно зупинитися саме на Акті за формою № 95б, оскільки цей документ складається комісією. На практиці придбання худоби здійснюють через підзвітних осіб (зоотехніка чи ветеринарного лікаря) за підзвітні кошти. Слід зазначити, що форма цього документу потребує додаткової інформації, що можна досягти її удосконаленням і доповненням певними реквізитами.

Додатком до Акту в обов'язковому порядку має бути ветеринарна довідка встановленого зразка при купівлі кожної тварини. Акт за формою № 95б [2] складають у двох примірниках і підписуються підзвітною особою, що прийняла худобу та фізичною особою продавцем. Кожен з примірників залишаються у двох сторін здійсненої ними господарської операції. Свій примірник підзвітна особа передає до бухгалтерії разом із Звітом про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт. Придбана худоба в подальшому обліковується в бухгалтерії та підприємстві на загальних підставах. Зокрема, П(С)БО 30 «Біологічні активи» зазначено, що біологічні активи, придбані за плату, оприбутковуються за первісною вартістю, яка складається з витрат, понесених підприємством для їх одержання, доведення до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою.

При закупівлі сільськогосподарських тварин у населення може застосовуватися вантажний автотранспорт підприємства. Тож для обліку роботи автотранспорту, витрачання паливно-мастильних матеріалів і для нарахування оплати праці водію сільськогосподарське підприємство може використовувати на договірних умовах форму № 2-ТН «Подорожній лист вантажного автомобіля». Цей документ хоча і втратив чинність, однак не виключається його використання підприємством замість розробки власного первинного документу.

Наступний документ, який можуть використовувати при перевезеннях на договірних умовах є Товарно-транспортна накладна, однак у випадку закупівлі

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

сільськогосподарських тварин перевезення здійснюють власним транспортом для власних потреб, що підтверджує право власності на вантаж, складати цей документ не потрібно. Достатньо використати документи, якими оформлюють приймання худоби від фізичної особи-продавця. Проте при перевезенні худоби необхідно дотримуватися Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні [3] щодо використання спеціально обладнаного для перевезень худоби автомобільного транспорту, урахування наявності несприятливих кліматичних умов (сильна спека, мороз тощо); відповідності вимогам ветеринарно-санітарних правил; розміщення худоби в автомобілях; дотримання норм щодо їх кількості під час перевезення; тривалості перевезення худоби.

Особливості оподаткування доходів, отриманих від продажу власної продукції тваринництва груп 1-5, 15, 16 і 41 УКТ ЗЕД, визначені сьомим абзацем пп. 165.1.24 Податкового кодексу України [4]. Так, вказаний дохід не є оподатковуваним доходом, якщо їх сума сукупно за рік не перевищує 50 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. Такі фізичні особи здійснюють продаж зазначеної продукції без отримання довідки про наявність земельних ділянок.

У разі коли сума отриманого доходу перевищує встановлений розмір (208650 грн. на 1 січня 2019 р.), фізична особа має надати контролюючому органу довідку про самостійне вирощування, розведення, відгодовування продукції тваринництва, що видається у довільній формі сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, за місцем податкової адреси (місцем проживання) власника продукції тваринництва. Якщо таким платником податку не підтверджено самостійне вирощування, розведення, відгодовування продукції тваринництва, доходи від продажу якої він отримав, такі доходи підлягають оподаткуванню на загальних підставах.

Таким чином, доходи, отримані фізичною особою від продажу власної продукції тваринництва в межах законодавчо встановленої величини, не оподатковуються ПДФО і військовим збором. Однак, сільськогосподарські підприємства, які закупають худобу у населення, відображають виплачені суми у формі № 1ДФ, а суми нарахованого і сплаченого доходу фізичній особі у законодавчо встановлених межах відображають із кодом «179».

Список використаних джерел:

1. Інструкція по обліку молодняка тварин, птиці та тварин на відгодівлі: наказ Міністерства сільського господарства і продовольства України № 7 від 15.01.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007244-97>
2. Щодо переліку документів (форма 95 б (сільгоспоблік)): Лист № 37-27-2-12/13869 від 29.08.2007 р. / Міністерство аграрної політики України. URL: <http://ukraine.uapravo.net/data2008/base19/ukr19092.htm>
3. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: наказ Міністерства транспорту України № 363 від 14.10.1997 р. (у редакції від 25.09.2018 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98>
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна

Сузанська О.І.,
здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
Науковий керівник – **Косата І.А.**, к.е.н,
доц. кафедра «Статистики, обліку і аудиту»
Харківський національний університет ім. Каразіна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ У СКЛАДІ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ

Як визначає Закон «Про благодійну діяльність та благодійні організації» благодійна діяльність – це добровільна особиста або майнова допомога, яка не передбачає отримання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації від імені або за дорученням бенефіціара [2].

При цьому: бенефіціар – це набувач благодійної допомоги, ним може бути лише фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада.

В свою чергу, благодійник – будь-який дієздатний суб'єкт господарювання або фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну діяльність.

Чітко визначені цілі благодійної допомоги, а саме: освіта; охорона здоров'я;

екологія; запобігання і ліквідація наслідків катастроф; опіка та піклування; соціальний захист та подолання бідності; культура та мистецтво; наука; спорт; права людини; розвиток територіальних громад; розвиток міжнародної співпраці України; стимулювання економічного зростання й розвитку економіки України;

сприяння здійсненню державних, регіональних, місцевих та міжнародних програм України; сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни [2].

Одержувач благодійної допомоги, як правило, звертається до потенційного благодійника з офіційним листом, в якому міститься прохання про надання допомоги. У разі прийняття рішення про надання такої допомоги треба оформити такі документи:

- договір про надання благодійної допомоги, в якому визначено обсяг товарів та послуг, що передаватимуться, порядок їх передання;

- копії документів, що підтверджують унесення одержувача допомоги до Реєстру неприбуткових організацій;

- первинні документи, що свідчать про перерахування грошових коштів (платіжні доручення), матеріальних активів, надання послуг (накладні, акти).

Що стосується податку на прибуток, підприємства-благодійники з річним доходом не більше 20 млн грн. відображають повну суму благодійної допомоги у складі витрат. Звідси висновок: сума допомоги збільшує витрати й автоматично зменшує базу оподаткування податком на прибуток.

Підприємства з річним доходом понад 20 млн грн збільшують

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

фінрезультат до оподаткування на суму пожертви (у грошовій або матер формі), що перевищує 4 % оподаткованого прибутку попереднього року [1].

Якщо в минулому році оподаткованого прибутку не було, то фінрезультат необхідно збільшити на всю вартість благодійної допомоги. Тобто, витрати на благодійну допомогу не враховуватимуться при обчисленні податку на прибуток.

Якщо благодійна допомога надається грошовими коштами, то жодних наслідків із ПДВ не виникне.

Також від обкладення ПДВ звільнюються операції з надання благодійної допомоги, зокрема безоплатне постачання товарів/послуг благодійним організаціям [1].

Водночас, платник податку зобов'язаний нарахувати податкові зобов'язання та зареєструвати в ЄРПН зведену податкову накладну за товарами/послугами, необоротними активами, у разі якщо вони починають використовуватися в операціях, звільнених від оподаткування.

«Витрати» відображаються в бухобліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. На підставі цієї норми витрати на надання благодійної допомоги в повному обсязі включаються до складу інших витрат[4].

В таких випадках:

- матеріальна допомога, яка включається до фонду оплати праці (має систематичний характер, надається всім або більшості працівників), відноситься до витрат підприємства з оплати праці Дт 23, 91, 92, 93 Кт 661 «Розрахунки з оплати праці»;

- матеріальна допомога, разового характеру, що надається підприємством окремим працівникам у зв'язку із сімейними обставинами, на оплату лікування, поховання, включається в інші операційні витрати підприємства: Дт 949 «Інші витрати операційної діяльності» – Кт 663 «Розрахунки за іншими виплатами»;

- благодійна допомога фізособам – непрацівникам підприємства включається в інші витрати: Дт 977 «Інші витрати» – Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»;

- благодійна допомога юридичним особам – неприбутковим організаціям – так само в інші витрат: Дт 977 – Кт 20, 21, 22, 27, 28, 30, 31 тощо [3].

Приклад: підприємство з річним доходом понад 20 млн придбало медичне обладнання на суму 120 000 грн. (у т. ч. ПДВ – 20 000 грн.) і передало його як благодійну допомогу районній лікарні. Крім того, для здійснення ремонту приміщень такої лікарні було придбано будматеріали на суму 36 000 грн. (у т. ч. ПДВ – 6 000 грн). Прибуток за минулий рік – 3 500 000 грн.

Придбання обладнання та матеріалів буде відображатися за дебетом 28 рахунку, бо утримується підприємством для подальшого передання лікарні. Витрати будуть накопичуватися за дебетом 977 рахунку і будуть віднесені на фінансовий результат. Також підприємство повинне нарахувати податкове зобов'язання з ПДВ за придбане обладнання та матеріали.

Відображення в бухгалтерському обліку благодійної допомоги

№	Господарська операція	Дт	Кт	Сума
1.	Оприбутковано обладнання	28	685	100000
2.	Відображено податковий кредит за загальною декларацією з ПДВ	641	685	20000
3.	Сплачено за обладнання	685	311	120000
4.	Передано обладнання лікарні	977	28	100000
5.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ за загальною декларацією з ПДВ	977	641	20000
6.	Оприбутковані матеріали для ремонту	28	685	30000
7.	Відображено податковий кредит за загальною декларацією з ПДВ	641	685	6000
8.	Сплачено за матеріали для ремонту лікарні	685	311	36000
9.	Передано матеріали лікарні	977	28	30000
10.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ за загальною декларацією з ПДВ	977	641	6000
11.	Відображено фінансовий результат	791	977	156000

Джерело: побудовано автором за

Однак, гранична сума витрат на благодійність, яку можна облікувати в зменшення фінрезульту, складає 140 тис. грн (3500000*0,04). Суму благодійної допомоги, що перевищує 4 % — 16 тис. грн (156 тис грн. – 140 тис. грн.), підприємство відносить на збільшення фінансового результату до оподаткування і показує в додатку Різниці декларації з податку на прибуток.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: кодекс від 02.12.2010 № 2755-IV (редакція станом на 01.03.2019) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 04.04.2019).
2. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI (Редакція станом на 06.11.2016) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17> (дата звернення 11.04.2019).
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (Редакція станом на 16.11.2018) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 11.04.2019).
4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 (Редакція станом на 09.08.2013) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 07.04.2019).

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО АКТИВИ У ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Інформація про стан активів підприємства відображається у одній із форм фінансової звітності – Балансі (Звіті про фінансовий стан).

Баланс є головним джерелом інформації про фінансово-майновий стан підприємства для всіх зацікавлених користувачів. В основу Балансу в будь-якій країні покладено головне рівняння бухгалтерського обліку, що відображає взаємозв'язок між активами, зобов'язаннями та власним капіталом: $\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання}$.

У країнах, де немає законодавчо закріпленої форми Балансу, структура його статей відповідає специфіці конкретного підприємства та встановлюється відповідно до принципу повного розкриття господарської інформації. Такий підхід застосовується у країнах, що відносяться до англо-американської системи обліку.

Однією з відмінностей побудови бухгалтерського балансу в зарубіжних країнах є вертикальна чи горизонтальна форма розташування активу й пасиву, а також групування й розміщення статей.

Статті в Балансі мають бути розташовані за ступенем зменшення ліквідності:

- активи – від найбільш ліквідних до найменш ліквідних;
- зобов'язання – від найбільш термінових до найменш термінових;
- статті власного капіталу подаються після зобов'язань.

Міжнародні стандарти фінансової звітності не регламентують порядок ліквідності, але вимагають його дотримання, тобто статті в Балансі можуть розміщуватися і в порядку зменшення, і в порядку збільшення ліквідності.

Згідно з міжнародними стандартами Баланс може бути як класифікованим, так і некласифікованим, але активи та зобов'язання строком погашення менш і більш ніж 12 місяців завжди мають бути подані окремо. У міжнародних стандартах наведено визначення поточних активів і зобов'язань, а також сформульовано вимоги до мінімального змісту інформації, що подається безпосередньо в Балансі. Вимогу окремого подання цих статей у Балансі зумовлено їхньою сутністю та значущістю для користувачів.

Згідно з вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності активи підприємства повинні подаватися у розрізі статей:

- основні засоби;
- інвестиційна нерухомість;
- нематеріальні активи;
- фінансові активи;
- інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- біологічні активи;
- запаси;
- торговельна та інша дебіторська заборгованість;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- загальна сума активів, класифікованих як утримувані для продажу, та активи, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу.

Порівнюючи основні статті, які підлягають розкриттю в Балансі за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», та основну інформацію, що має бути подана у Звіті про фінансовий стан згідно з МСБО 1 «Подання фінансової звітності», слід зазначити, що в українському варіанті є відмінності, які не відповідають підходам до складання фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами.

Так, відповідно до міжнародних стандартів з метою кращого розуміння інформації за результатами аналізу можна додавати додаткові рядки щодо:

- характеру, ліквідності, суттєвості активів та їхніх функцій у межах підприємства;
- сум, характеру, строків та умов погашення зобов'язань;
- однорідності оцінки активів і зобов'язань.

Потрібно звернути увагу ще й на такий нюанс: відповідно до параграфу 54 МСБО 1 «Подання фінансової звітності», Звіт про фінансовий стан повинен містити статті «Фінансові активи» та «Фінансові зобов'язання», які у вітчизняному Балансі не виділено.

Рядки 1170 «Витрати майбутніх періодів» і 1665 «Доходи майбутніх періодів» у звітності за МСБО відображають без виділення в окремі статті чи розділи Балансу відповідно у складі «Іншої дебіторської заборгованості й оборотних активів» та «Інших поточних зобов'язань», а «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» відображають як окрему статтю оборотних активів.

Отже, порівняння структури та змісту Балансу відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та МСБО 1 «Подання фінансової звітності» дає можливість зробити висновок про те, що методологічний аспект складання Звіту про фінансовий стан за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у певних моментах не відповідає Концептуальній основі такої звітності за міжнародними стандартами.

Список використаних джерел:

1. Кулик В. А. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 186 с.
2. Стадник М. Порівняльна характеристика вітчизняної та зарубіжної структури Балансу (НП(С)БО, МСБО, ГААП США, Директива 2013/34/ЄС). Вісник МСФЗ. 2017. Вип. 4. С. 45-48.

СОЦІАЛЬНИЙ ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ: СУТЬ, ПРИНЦИПИ, МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Посилення ролі соціальної складової у національній економіці зумовило дослідження особливостей ведення соціального обліку та звітності на підприємствах. Існування ринкової економіки, поширення ідей сталого розвитку підприємств (фірм) вимагають нових підходів до їх діяльності – переходу на нові стандарти соціального обліку та звітності. Соціальний облік та звітність є важливою складовою функціонування фірм як на національному, так і міжнародному рівнях, сприяють їх розвитку та підтримки конкурентної позиції. Тому проблема переходу від стандартного фінансового обліку та звітності до соціальної потребує дослідження.

Богданова Ж.А. зазначає, що соціальний облік – це новий напрямок в обліку, що розширює межі традиційного обліку, сприяє регулюванню економіки, і є інформаційною системою для прийняття управлінських рішень щодо впливу діяльності підприємства на суспільство [1, с. 296]. Соціальний облік враховує не тільки благодійні та спонсорські програми підприємства, але і будь-які інші соціально значущі складові його діяльності, які можуть здійснюють вплив на діяльність підприємства, споживачів її продукції, акціонерів, державних органів, партнерів та будь-яких інших, пов'язаних з нею груп суспільства.

Сафронова Н.С., Головаченко Н.В. відмічають, що принципами соціального обліку можуть бути [2]:

1. Принцип змістовності і нейтральності - означає, що соціальний облік повинен враховувати думки і інтереси всіх учасників господарської діяльності.

2. Принцип сумісності – має на увазі, що соціальний облік є базовими показниками для зіставлення рівнів соціальної відповідальності різних організацій.

3. Принцип повноти інформації, що відображається – означає, що ніяка область діяльності підприємства не може бути навмисно і систематично виключена з оцінки.

4. Принцип регулярності та своєчасності – виражається в необхідності проведення постійного моніторингу, який демонструє мінливість показників соціальної роботи організації.

5. Принцип послідовності – означає, що процес реалізації соціальної відповідальності повинен носити характер систематичного процесу, який і є областю соціального обліку.

6. Принцип комунікації передбачає, що організація не повинна формально

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підходити до соціального проектування, орієнтуючись виключно на внутрішні соціальні проблеми.

7. Принцип обов'язковості зовнішньої перевірки підкреслює важливість і необхідність ведення соціального обліку як інструменту управління і засоби збільшується відповідальності і легітимності компанії.

8. Принцип безперервного вдосконалення – кожна організація повинна внести свій вклад в удосконалення соціальної і етичної роботи.

Помітно, що зазначені принципи повторюють основні принципи бухгалтерського обліку, особливо «повноти інформації», «регулярності та своєчасності» та інші. Тому даний вид обліку може без перешкод та складнощів використовуватись на підприємствах України. Але, на жаль, поки немає підтверджуючих фактів використання даного виду обліку, що потребує подальшого дослідження.

Герасименко О. зазначає, що серед основних форм стандартизованої звітності можна відмітити: звіт про прогрес; звіт за GRI-стандартом (звіт про сталість розвитку) та звіт за стандартом AA 1000 (звіт із корпоративної – соціальної відповідальності [3, с.136]. Що вимагає звітування, яке відносяться до соціального. В Україні до них можна віднести: умови праці та розвиток людського капіталу; збереження і відтворення довкілля; добродійність і благодійництво; співпраця з місцевими громадами.

Головна відмінність такого підходу від інших стандартів – впровадження в повсякденну практику компанії системи по стійного діалогу із зацікавленими сторонами на основі низки принципів [4, с. 40-41]:

- необхідність урахування інтересів стейкхолдерів (зацікавленої сторони), що гарантує вірогідність інформації про необхідні соціальні ініціативи, та «змістовий» підхід, який дозволяє уникнути лобювання підприємцями більш вигідних схем соціального інвестування;
- додержання принципу відносності, за якого стейкхолдери мають можливість порівнювати запропоновані різними підприємцями соціальні проекти;
- реалізація принципу реальності, що передбачає декларування технічно та фінансово обґрунтованих соціальних проектів бізнесу;
- необхідність гарантованої корисності соціального проекту, визнаної і стейкхолдерами, і підприємцями;
- потреба в забезпеченні легітимності процесу складання соціальної звітності.

Тому слід зазначити, що ведення соціального обліку та звітності вимагає впровадження нових принципів та підходів, які стосуються умов праці та розвитку людського капіталу, збереження навколишнього середовища, добродійність і благодійництво, громадська діяльність. Для цього слід забезпечити зближення інтересів стейкхолдерів, декларування технічно та фінансово обґрунтованих соціальних проектів бізнесу, формування соціальної спрямованості проектів фірми, легітимність процесу складання соціальної звітності. Але в Україні, на сьогоднішні, відсутнє належне нормативно-

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

правового забезпечення, що регулює процес ведення соціального обліку та формування відповідних показників нефінансової звітності, що містять дані про соціальну активність суб'єкта господарювання. Це призведе до того, що українські фірми вимушені будуть звітувати не маючи офіційної інструкції та, опираючись на міжнародні стандарти та на зарубіжний досвід. Намагаються наслідувати позитивну практику соціального обліку та звітності. Відсутність методологічного інструментарію ведення соціального обліку та аудиту є наслідком різноманітності видів звітів та відсутністю національних стандартів соціальної звітності. Кожне підприємство визначає формат соціальної звітності відповідно власних потреб, тому проблема потребує вирішення на рівні нормативно-правового забезпечення. Щодо активного впровадження даного виду обліку та звітності слід запровадити його як структурний елемент системи традиційного обліку та звітності, а не як окремий необов'язковий вид.

Список використаних джерел:

1. Богданова Ж.А. Развитие социального учета: определение основных понятий. *Інноваційна економіка*. 2013. №7. С. 293–296.
2. Сафронова Н.С., Головаченко Н.В. Социальный учет: сущность, объекты, субъекты, принципы URL: <http://www.konspekt.biz/index.php?text=56499> (дата звернення: 02.04.2019).
3. Годнюк І.В., Семенишина Н.В. Соціальний облік та звітність як інструменти соціальної відповідальності. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2017. Вип. 26. С. 140–131.
4. Герасименко О. Соціальний облік та нефінансова звітність як інструменти реалізації соціальної відповідальності. *Вісн. Київ. нац. у-ту ім. Т. Шевченка. Економіка*. 2012. Вип. 137. С. 39–42.

Ткаченко О.С., к.е.н.,
старший викладач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ВІДОБРАЖЕННЯ ДОХОДІВ В ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У господарській діяльності підприємства важливу роль відіграють фінансові результати. Оскільки для кожного суб'єкта господарювання в умовах ринкових відносин кінцевою метою будь-якої діяльності є одержання прибутку, то для його визначення порівнянням доходів з витратами, пріоритетне місце в обліковій системі підприємства повинна зайняти раціональна побудова їх обліку. Інформація про доходи підприємства повинна відобразитися у фінансовій звітності.

Підприємства складають квартальну та річну фінансову звітність, яку подає користувачам відповідно до чинного законодавства. Правові основи порядку складання, подання та оприлюднення фінансової звітності закладені в статті 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. №996 – XIV та Порядку подання фінансової

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

звітності, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – це звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід [3].

Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід підприємства за звітний період.

У звіті про фінансові результати наводяться доходи і витрати, які відповідають критеріям, визначеним в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Інформація про доходи наводиться в розділі 1 «Фінансові результати» форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Основним нормативним документом, яким може керуватися підприємство при відображенні до ходів у звітності, є Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності від 28 березня 2013 року № 433 [1, 2].

У фінансовій звітності згідно з принципом висвітлення повинна наводитися інформація про доходи та фінансові результати, здатна впливати на управлінські рішення. Інформація узагальнюється в єдиній грошовій одиниці, що забезпечується завдяки дії принципу єдиного грошового вимірника. Для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, які були понесені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. У цьому полягає сутність принципу нарахування та відповідності доходів витрат [1].

У звіті про фінансові результати зіставляються доходи і витрати від здійснення різних видів діяльності підприємства, – операційної фінансової та інвестиційної.

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. До операційної також належать інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [3].

З погляду передбачуваності виділяють також надзвичайні доходи та витрати, що утворилися внаслідок надзвичайних подій. Надзвичайна подія – будь-яка подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді.

Покажемо в таблиці 1, як відображаються в діяльності підприємства доходи від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у розрізі рядків форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Результатом діяльності підприємства є чистий прибуток або збиток, який відповідно збільшує або зменшує величину власного капіталу підприємства і відображається у балансі.

Порядок відображення доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»

Вид доходів	Бухгалтерські субрахунки
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	
Дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	Дт 701–703
Вирахування з доходу (знижки; повернення товарів; доходи, що належать комітентам, принципалам)	Кт 704

Один із принципів формування фінансової звітності – це нарахування та відповідність доходів і витрат. Тому, щоб звітність містила достовірну інформацію, підприємства повинні порівняти доходи звітного періоду з витратами, здійсненими для одержання таких доходів. Результат порівняння саме і відображається у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/show/996-14>.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 року № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>.
3. Національне положення (стандарт) фінансового обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

Тютюнник С. В., к.е.н., доцент,
професор кафедри організації обліку та аудиту,
Мартиненко А. М., здобувач вищої освіти за ступенем магістр,
спеціальність «Облік і оподаткування»
Полтавська державна аграрна академія

ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Фінансова звітність є одним із елементом інфраструктури ринкової економіки, реальним засобом комунікації, за допомогою якого управлінський персонал має змогу формувати стратегію і тактику подальшого розвитку підприємства. Саме на підставі даних фінансової звітності можна оцінити майновий стан, результати діяльності та економічний потенціал суб'єкта господарювання. Інформація про власний капітал відображає відносини власності підприємства та на початок і кінець звітного періоду представлена у розділі I пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1) (табл. 1).

**Побудова розділу I пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан)
«Власний капітал»**

Назва статті	Код рядка	Джерело інформації
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	Сальдо Кт 40
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401 (д)	Сальдо Кт 404
Капітал у дооцінках	1405	Сальдо Кт 41
Додатковий капітал	1410	Сальдо Кт 42
Емісійний дохід	1411 (д)	Сальдо Кт 421
Накопичені курсові різниці	1412 (д)	Сальдо Кт 423
Резервний капітал	1415	Сальдо Кт 43
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	Сальдо Кт 441 (Дт 442)
Неоплачений капітал	(1425)	Сальдо Дт 46
Вилучений капітал	(1430)	Сальдо Дт 45
Усього за розділом I	1495	Сума рядків 1400, 1405, 1410, 1415, плюс/мінус 1420, мінус 1425, 1430

При заповненні фінансової звітності необхідно керуватися Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Наказом Міністерства Фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. [2].

Власний капітал є одним із основних критеріїв фінансової стійкості підприємства. Будь-яка зміна власного капіталу впродовж звітного року має бути проаналізована власниками підприємства та іншими зацікавленими особами, у тому числі потенційними інвесторами, кредиторами, державними органами, з метою прийняття відповідних рішень. При цьому важливою є інформація не лише про зміни, що відбулися, а й про їхні джерела. Дані Балансу (Звіту про фінансовий стан) не розкривають причин зміни розміру окремих видів власного капіталу. Для цього передбачена окрема форма фінансової звітності – Звіт про власний капітал (форма № 4).

Структура і склад Звіту про власний капітал передбачають розкриття причин, які упродовж звітного року вплинули на зміну власного капіталу підприємства. Звіт про власний капітал вирізняється значною деталізацією і враховує усі коригування, пов'язані із зміною облікової політики підприємства, виправленням помилок, будь-які інші зміни в обліку, що впливають на оцінку елементів власного капіталу. Звіт про власний капітал складається за рік усіма підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності, крім банків, бюджетних установ, суб'єктів малого підприємництва та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності. Звіт про власний капітал складається у тисячах гривень. Для забезпечення порівняльного аналізу інформації підприємства повинні додавати до річного звіту про власний капітал звіт за попередній період.

Звіт про власний капітал складається з таких частин [1, с. 258]:

- титульна частина – наводиться інформація про підприємство та період,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

за який складається Звіт;

- предметна частина – складається з таблиці, що відображає зміни складових власного капіталу за звітний період;

- заключна частина – наводяться підписи та прізвище, ім'я та по батькові осіб, які відповідають за наведену інформацію.

Графічно Звіт про власний капітал є оборотною відомістю з елементами шахової відомості в розрізі окремих видів власного капіталу підприємства та причин їх зміни. У першій колонці зазначаються статті можливих причин змін власного капіталу, у другій – код рядка, а в колонках 3-9 – перелік видів власного капіталу, який відповідає статтям розділу I пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан). У графах 3-9 показники наводяться зі знаком + або (-), що означає збільшення або зменшення залишку відповідного елемента власного капіталу. У графі 10 показується загальна сума змін збільшення або зменшення за графами з 3 по 9. Складання Звіту про власний капітал регламентується нормами НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Підприємства у графах 3-9 Звіту про власний капітал наводять ті елементи, які зазначені в розділі I «Власний капітал» Балансу (Звіту про фінансовий стан) (табл. 2).

Під час складання Звіту про власний капітал підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація про розкриття. Проте це не стосується випадків, коли така інформація була наявною в попередньому звітному періоді. У разі необхідності суб'єктам господарювання надано право самостійно додавати статті із збереженням їх назви й коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, наведеного в додатку 3 до НП(С)БО 1.

При складанні Звіту про власний капітал необхідно враховувати значення по позитивних і від'ємних показниках, оскільки та сама зміна у складі власного капіталу може відображатися для одного його виду як зменшення, а для іншого – як збільшення. Від'ємні показники (тобто показники, що зменшують власний капітал) наводяться у круглих дужках.

Таблиця 2

Статті власного капіталу та їх взаємозв'язок з Планом рахунків

Стаття власного капіталу	Графа Звіту про власний капітал	Номер рахунку
Зареєстрований (пайовий) капітал	3	Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»
Капітал у дооцінках	4	Рахунок 41 «Капітал у дооцінках»
Додатковий капітал	5	Рахунок 42 «Додатковий капітал»
Резервний капітал	6	Рахунок 43 «Резервний капітал»
Нерозподілений прибуток (непокритий) збиток	7	Рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»
Неоплачений капітал	8	Рахунок 46 «Неоплачений капітал»
Вилучений капітал	9	Рахунок 45 «Вилучений капітал»

Джерелами інформації для заповнення Звіту про власний капітал є: засновницькі документи, посвідчення про реєстрацію випуску цінних паперів,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

інші розпорядження повноважних органів щодо операцій, які призводять до змін у власному капіталі, заповнений Баланс (Звіт про фінансовий стан) за звітний рік (форма № 1), заповнений Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за звітний рік (форма № 2), Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5), дані аналітичного й синтетичного обліку (оборотні) рахунків класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань».

Інформації про власний капітал, що наводиться у формі № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і формі № 4 «Звіт про власний капітал», недостатньо для зовнішніх і внутрішніх користувачів, адже з наведених даних невідомо скільки і яких акцій має підприємство, яка їх ціна тощо. Тому у формі № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» повинна розкриватися інформація про призначення та умови використання кожного елементу власного капіталу.

Підприємства, які не є акціонерними товариствами, наводять у примітках до фінансових звітів інформацію про: розподіл часток статутного капіталу між власниками; права, привілеї або обмеження щодо цих часток; зміни у складі часток власників у статутному капіталі [1, с. 264].

Отже, заключним етапом у системі бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності, яка узагальнює і систематизує інформацію про діяльність підприємства та яка необхідна усім зацікавленим користувачам для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Бондар М.І., Верига Ю.А., Орищенко М.М. Звітність підприємства: підручник. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28 березня 2013 р. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

Ходзицька В. В.

канд. екон. наук., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

**ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЙ: ОСОБЛИВОСТІ
ФІНАНСОВОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ**

Останні півтора століття розвитку ринкових відносин і форм власності характеризуються швидким розповсюдженням і удосконаленням процесів корпоративізації. Корпоративна форма власності трансформується і підпорядковується сучасним тенденціям і викликам економіки. Насамперед йдеться про інтеграційні, глобалізаційні процеси, інтернаціоналізацію економіки та перехід світової економіки до нового устрою – «постіндустріальної» економіки. Сучасний ринок все більше набуває характеру олігополістичної структури, активно створюються суперкорпорації і вже говорять про завершення формування світової «економіки корпорацій».[1] Не минули ці тенденції й Україну, проте ще й досі у вітчизняному правовому полі однозначно не визначено трактування корпорації та її сутності, мають місце

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

законодавчі колізії та суперечності. Такий стан справ підтверджує надзвичайну актуальність дослідження й аналізу окремих дефініцій, що стосуються корпорацій і корпоративної власності.

Підвищення рівня інтегрованості українського бізнесу у глобальну економіку призводить до уніфікації обліково аналітичних процедур та процесів складання звітності і не лише за рахунок впровадження міжнародних стандартів, а також з урахуванням вимог міжнародних фондових бірж, кредитних установ. Результати діяльності українських підприємств повинні ставати все більш зрозумілими для іноземних користувачів. При цьому процес видозмінення звітних форм є ще далеко незавершеним і, на нашу думку, не повинен передбачати виключно впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності. Крім того, основою обґрунтування напрямів реформування звітності повинна стати чітка ідентифікація вимог, які існують в даний час до звітності підприємства, та їх врахування в процесі реорганізації процедур формування звітних показників.[2]

В умовах значної «розпорошеності» капіталу, тобто коли корпорація заснована великою кількістю акціонерів, кожен з яких володіє лише незначною частиною акціонерного капіталу, «поступка» акціонерами важелів контролю її діяльності призводить до поділу функцій володіння та управління. Для великих корпорацій відкритого типу дана розпорошеність капіталу є швидше нормою, ніж винятком.

Поділ функцій володіння і контролю діяльності корпорації не представляло б жодних серйозних проблем, якби інтереси власників і менеджерів повністю збігалися. Однак є всі підстави припускати, що дані інтереси розходяться. По-перше, менеджери відчують вплив цілого ряду чинників – таких як розмір корпорації або влада і престиж, пов'язані з займаними ними становищем, – які не мають прямого відношення до інтересів акціонерів. Ці міркування можуть привести менеджерів до прийняття рішень, які не тільки не будуть відповідати інтересам акціонерів, але можуть і зашкодити їм. По-друге, відрізняються один від одного форма і розмір матеріальної винагороди, які отримують менеджери і власники корпорації. Менеджерам традиційно гарантується винагорода у формі заробітної плати, у той час як акціонери можуть претендувати на ту частину прибутку, яка залишається після того, як корпорація відзвітує за всіма своїми зобов'язаннями. Неможливість пов'язати ці дві форми винагороди закладена в самій їхній природі, хоч і вжито багато зусиль в цьому напрямку: менеджерам нараховувалося винагороду у формі акцій корпорації, опціонів, а також робилися спроби пов'язати рівень їх заробітної плати з рівнем курсової вартості акцій.[3]

Побудова в компанії системи обліку з метою управління її бізнесом (система управлінського обліку) є аналогічною до постановки фінансового (бухгалтерського обліку) і реалізується схожими етапами, а експлуатація впровадженої системи управлінського обліку регламентується документами, які за змістом аналогічні документам, що регламентують практику бухгалтерського

обліку.

Проте, існує суттєва відмінність у статусі цих документів: бухгалтерський облік і звітність регламентуються загальноприйнятими зовнішніми по відношенню до компанії стандартами (в Україні це, в першу чергу, П(с)БО), а система управлінського обліку працює виключно на засадах внутрішньо фірмових стандартів. Якщо основна мета облікової політики бухгалтерського обліку – це вибір і документальне закріплення обраного конкретною компанією одного з допустимих загальними стандартами способу ведення обліку, то призначення управлінської облікової політики є значно ширшим.[4] При розробці управлінської облікової політики необхідно брати до уваги також світовий досвід, відображений у міжнародних стандартах фінансової звітності, та досвід власне розробників системи управлінського обліку стосовно особливостей бізнесу конкретної компанії. Незважаючи на зростання інтеграції світових ринків капіталу, існують суттєві відмінності між правилами обліку, які визначають форму і порядок інформування акціонерів, кредиторів та інших учасників ринку.[5]

Таким чином, сьогодні розвиток звітності підприємства в основному пов'язаний із збільшенням кількості звітів, розширенні їх функціонального призначення. Всі ці процеси відбуваються у відповідь на вимоги зовнішнього та внутрішнього середовища. Основні вимоги пов'язані з необхідністю розуміння ролі окремого підприємства у соціально-економічному розвитку країни в цілому. Саме такий аспект цікавить, перш за все, зовнішніх користувачів (державних та місцевих органів влади та громад, кредиторів та інвесторів, партнерів та акціонерів, працівників), однак є важливим і для керівництва підприємства, особливо, в процесі обґрунтування стратегій стійкого розвитку, обґрунтування якої потребує все більшого обсягу інформації і не відособлено фінансової, а у взаємозв'язку з іншими показниками. Також невирішеною в методичному плані залишається проблема оцінювання зміни вартісних характеристик звітності та періодичності проведення коригування.

Список використаних джерел:

1. Барановська Т.В. Облікова політика: рівні, суб'єкти, складові. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. Житомир, 2003. № 3 (25). С. 18–26.
2. Бухгалтерський облік за національними стандартами: підручник / за ред. З.В.Задорожного. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 236 с.
3. Величко О. Г., Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні: навч. посібник. Дніпропетровськ.: ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. 768 с.
4. Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 488 с.
5. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: навч. посіб. Київ: Екаунтінг, 2015. 384 с.

ОПЕРАЦІЇ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ

Останнього часу багато суб'єктів господарювання різних форм власності долучаються до зовнішньоекономічних відносин з метою збільшення прибутку. Однією з особливостей зовнішньоекономічних операцій є порядок розрахунків між контрагентами, що передбачає переведення за кордон або отримання з-за кордону валютних коштів згідно експортно-імпортних контрактів.

Реалізація таких операцій завжди пов'язана з рядом проблем, зокрема, оформлення митних процедур та помилок під час організації обліку операцій в іноземній валюті, що можуть привести до стягування штрафних санкцій та викривлення інформації у фінансовій звітності.

Аналіз останніх досліджень показав, що зацікавленість у вирішенні проблем організації обліку операцій здійснюваних у рамках зовнішньоекономічної діяльності підприємства проявляють багато науковців. А саме, Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Голов С.Ф., Єфіменко В.І., Жиглей І.В., Кузьмінський Ю.А., Линник В.Г., Лук'яненко Л.І., Небильцова О.В., Пархоменко В.М., Савченко В.Я., Сопко В.В. та інші.

Методологічні засади обліку операцій в іноземній валюті визначені П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», згідно з яким операції в іноземній валюті відображаються при їх первісному визнанні у грошові одиниці України шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції.

Валютні операції – операції, пов'язані з переміщенням або переходом права власності на валютні цінності [1]. Іноземна валюта також може виступати об'єктом купівлі та продажу.

Організація обліку валютних операцій обов'язково має враховувати існування курсових різниць та монетарних і немонетарних статей [2].

Визначення курсової різниці, як об'єкту бухгалтерського обліку, залежить від балансової теорії. У статичній балансовій теорії іноземна валюта розглядається як гроші, відповідно, зміни її курсу призводить до її переоцінки та впливу на фінансовий результат (прибуток чи збиток) у момент її переоцінки [2].

Курсова різниця визначається як різниця між оцінкою однакової кількості грошових одиниць іноземної валюти за різними курсами НБУ на дату її первинного визнання у бухгалтерському обліку та на дату вибуття валюти з рахунку підприємства (для здійснення розрахунків) або на дату складання балансу.

В процесі здійснення купівлі продажу валюти виникають різниці, відмінні від курсових, що мають назву «сумові» (маржа) – це різниця, між сумою національної валюти витраченої на придбання іноземної валюти за курсом

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

міжбанківського валютного ринку України та курсом НБУ на дату зарахування придбаної валюти на рахунок підприємства.

Для ефективного управління операціями в іноземній валюті необхідно класифікувати їх за ознаками (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація курсових різниць за критеріями

№	Критерій	Види курсових різниць	Визначення
1	За реалізованістю	реалізовані	виникають на дату фактичного здійснення розрахунку за операціям в іноземній валюті)
		нереалізовані	розраховуються на дату балансу без фактичного завершення розрахунків з метою перерахунку вартості активів й зобов'язань для розкриття про них фінансової інформації в звітності у відповідності з принципом єдиного грошового вимірника
2	За видами діяльності	операційні	курсва різниця, що виникає у результатів основної діяльності підприємства
		неопераційні	курсва різниця, що виникає у результатів здійснення інвестиційної або фінансової діяльності підприємства
3	За впливом на фінансовий результат	позитивна	курсва різниця яка відображається у складі витрат
		негативна	курсва різниця яка відображається у складі доходів

Класифікація курсових різниць на підставі наукового обґрунтування їх видів сприяє підвищенню якості інформації в частині аналітичних процедур з метою обліково-аналітичного забезпечення процесу управління діяльністю підприємства у сфері зовнішньоекономічних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про валюту і валютні операції» Документ 2473-VIII, чинний, поточна редакція – Прийняття від 21.06.2018 [Режим допуску] <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
2. Бардеева Л.С. Проблемы организации учета и контроля валютных операций // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2017. – № 6-2. – С. 292-296
3. Степаненко О.І. Монетарні та немонетарні статті: їх вплив на визначення і облік курсових різниць // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – № 3 (29). – С. 170-173

Ціцька Н.Є., к.е.н.,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Малецька О.І., к.е.н.,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет

НОВОВВЕДЕННЯ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ЗА МСФЗ

Глобалізація фінансових ринків та розширення торгових експортно – імпорتنих операцій обумовили необхідність єдиних підходів до фінансової звітності, а також гармонізації публічної інформації на міжнародному рівні.

Одним із шляхів гармонізації є поступове запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО). Такими стандартами, згідно з поточною редакцією ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», є прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документи, якими визначено порядок складання фінансової звітності. Відповідно до Закону України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» для цього застосовуються МСФЗ, які з 01.01.2018 р. мають відповідати наступним вимогам: - якщо вони не суперечать Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;

- офіційно оприлюднені на веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, тобто Міністерства фінансів України;

- мають бути викладені державною (тобто, українською) мовою [3].

З 1 січня 2018 року коло суб'єктів господарювання, які зобов'язані будуть складати фінансову звітність за міжнародними стандартами розширюється:

- з 2012 року публічні акціонерні товариства, банки, страховики;
- з 2013 року недержавні пенсійні фонди та інші фінансові установи;
- з 2014 року суб'єкти, що провадять допоміжну діяльність у сфері фінансових послуг і страхування;
- з 2015 року кредитні спілки;
- з 2018 року підприємства, які, згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», належать до великих підприємств, тобто мають балансову вартість активів понад 20 млн. євро, чистий дохід від реалізації продуктів, товарів чи послуг – понад 40 млн. євро або де працює понад 250 осіб;
- з 2018 року підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення.

Юридичні особи повинні складати і подавати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність органам державної влади та іншим користувачам на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

стандартами в єдиному електронному форматі, визначеному Мінфіном. Таксономія фінансової звітності - це склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю. Вона має затверджуватися Міністерством Фінансів України.

Ще однією особливістю запровадження у національну практику МСФЗ є те, що спеціальної офіційної форми фінансової звітності для тих суб'єктів господарювання, які її складають за МСФЗ, не затверджено. Проте, у IV розділі НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», встановлено правила їх складання як за національними так і за міжнародними стандартами. Крім цього, у типових формах фінансової звітності, містяться графи для наведення інформації щодо їх складання за МСФЗ.

Раніше, до 2018 року, в практиці організації бухгалтерського обліку, був поширений такий варіант, що підприємства, які зобов'язані вести облік за МСФЗ, навіть після того, як подали свою першу звітність за МСФЗ могли вести облік за національними положення бухгалтерського обліку. В кінці року, ці підприємства після складання звітності за вимогами П(С)БО тільки трансформували цю звітність під МСФЗ. Починаючи з 2018 року, відповідно до Закону про бухгалтерський облік після подання першої фінзвітності за МСФЗ підприємство зобов'язане вести бухгалтерський облік згідно з обліковою політикою, складеною за міжнародними стандартами. Отже, на нашу думку, стає зрозумілим, що після подання першої МСФЗ - звітності тепер не можна вести бухгалтерський облік за П(С)БО, складати на його основі фінзвітність, а потім її трансформувати відповідно до вимог МСФЗ. Тобто, підприємства, які вже звітували за МСФЗ, з 2018 року, зобов'язані вести облік за розробленою обліковою політикою за міжнародними стандартами.

Ще одним нововведенням, відповідно до внесених змін до Закону України про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні, є те, що певні підприємства мають подавати разом із фінансовою звітністю абсолютно новий звіт - Звіт про управління. Цей Звіт треба подавати разом із річною фінансовою звітністю. Відповідно, звітуючим підприємствам доведеться вперше готувати Звіт про управління уже за підсумками 2018 року. Звіт про управління - документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики та невизначеності його діяльності.

Загалом склад і форму Звіту про управління має визначити Мінфін за погодженням із Державною службою статистики України. Проте, форма Звіту на сьогодні ще не розроблена і не ухвалена, але ухвалено Методичні рекомендації зі складання звіту про управління, затверджені наказом Мінфіну України від 07.12.2018 р. № 982.

Відповідно до діючого вітчизняного законодавства Звіт про управління не належить до складу фінансової звітності. Мета цього Звіту - доповнити річну фінансову звітність необхідною інформацією, яка допоможе користувачам отримати достовірне уявлення про результати діяльності підприємства, перспективи його розвитку, зокрема, про основні ризики й невизначеності

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

діяльності та дії керівництва, відповідно до заявлених стратегічних планів розвитку компанії.

Подання цього Звіту передбачене Директивою Європейського Парламенту та Ради ЄС про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і пов'язані з ними звіти певних типів компаній від 26.06.2013 р. № 2013/34/ЄС [1]. За вимогами Євродирективи інформація, що подається у Звіті про управління, не повинна обмежуватися фінансовими аспектами виробничо-господарської діяльності підприємства. Вона повинна включати також аналіз екологічних та соціальних аспектів, необхідних для розуміння розвитку, результатів діяльності або стану підприємства.

З метою систематизації та співставності інформації вітчизняний Звіт про управління відповідно до Методичних рекомендацій № 982 доцільно формувати за такими напрямками: організаційна структура та опис діяльності підприємства; результати діяльності; ліквідність та зобов'язання; екологічні аспекти; соціальні аспекти та кадрова політика; ризики; дослідження та інновації; фінансові інвестиції; перспективи розвитку; корпоративне управління (складають підприємства - емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію). Перелік напрямів та показників, які рекомендується розкривати у Звіті про управління не є вичерпним. Підприємство може розкривати іншу інформацію, яку вважає за доцільне [4]. Звітним періодом для складання Звіту про управління є календарний рік.

Таким чином, коло суб'єктів господарювання, які в обов'язковому порядку мають звітуватись за МСФЗ розширюється. Для більшої достовірності, зрозумілості і деталізації інформації, що відображається у формах фінансової звітності за МСФЗ на загальнодержавному рівні було прийнято ряд нововведень, які відобразатимуться вже за результатами роботи у 2018 році.

Список використаних джерел

1. Звіт про управління: перша практика складання URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/126520>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>
3. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень»: Закон України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
4. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління, затверджені наказом Мінфіну України від 07.12.2018 р. № 982. URL: <https://zakon.help/law/v0982201-18/>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОСУДУ, СТОЛОВИХ ПРИБОРІВ, СТОЛОВОЇ БІЛИЗНИ, САНСПЕЦОДЯГУ ТА ВИРОБНИЧОГО ІНВЕНТАРЮ У ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТА

Заклади ресторанного господарства для належного функціонування повинні бути забезпечені посудом, столовими приборами, столовою білизною, спецодягом та виробничим інвентарем, під якими розуміють окремі предмети, що є засобами праці в складі оборотних активів, а в окремих випадках – необоротними активами. Саме тому відображення в обліку операцій пов'язаних з їх надходженням та вибуттям є актуальним.

При визначенні потреби у посуді і столових приборах заклади ресторанного господарства керуються п.п. 9.11 п. 9 Санітарних правил для підприємств громадського харчування, включаючи кондитерські цехи та підприємства, що виробляють м'яке морозиво та Нормами забезпечення підприємств громадського харчування посудом, столовими приборами, меблями та кухонним інвентарем, за якими потреба у посуді та столових приборах визначається в залежності від типу (класу) закладу, кількості посадкових місць, асортименту страв, виду обслуговування тощо. При цьому кількість посуду, що одночасно використовується, має відповідати нормам забезпечення закладу, але не менше трикратної кількості посадкових місць.

Придбані посуд, столові прибори, столова білизна, санспецодяг і виробничий інвентар включають до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів – як запаси, що використовуються менше одного року або нормального операційного циклу, якщо він триває більше року, або до складу малоцінних необоротних матеріальних активів чи основних засобів, залежно від того, яка вартісна межа встановлена на підприємстві щодо віднесення їх до того чи іншого виду і вони будуть використовуватися більше одного року або операційного циклу.

Посуд, який використовується у закладах ресторанного господарства, буває двох видів: багаторазовий (порцеляно-фаянсовий, скляний або металевий) і одноразовий (пластиковий).

До одноразового посуду належать пластикові тарілки, ложки, стаканчики, виделки, палички для розмішування цукру, який кладеться в чай або каву. Умовно до одноразового посуду можна віднести також серветки, які в обов'язковому порядку видаються кожному відвідувачу ресторану. Облік такого посуду відображають на субрахунку 209 "Інші запаси".

При списанні в експлуатацію вартість одноразового посуду відносять до складу витрат як витрати на упаковку. А витрати на упаковку при масовому характері продукції включаються до складу:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- виробничої собівартості продукції – якщо пакування продукції відбувається безпосередньо в процесі виробництва (дебет 23 “Виробництво”);
- витрат на збут – якщо товари, готова продукція та інші запаси пакуються на складах (дебет 93 “Витрати на збут”).

До багаторазового посуду належать: вироблені з порцеляни тарілки, миски, чашки, чайники; скляні бокали і чарки. Облік такого посуду відображають у складі малоцінних швидкозношуваних предметів і обліковують на субрахунку 22 “МШП”. Відповідно до вимог П(С)БО 9 “Запаси” вартість посуду, що переданий в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку за місцями експлуатації і відповідними особами протягом строку фактичного використання такого посуду. При списанні посуду в експлуатацію його вартість включають до складу витрат в періоді фактичного введення посуду в експлуатацію. Оскільки посуд — невід’ємний елемент реалізації страв клієнтам ресторану, вартість посуду включається до складу витрат на збут.

Посуд, столові прибори, столова білизна, санспецодяг та виробничий інвентар, що віднесені до необоротних активів (очікуваний термін корисного використання (експлуатації) більше одного року), обліковуються на субрахунку 112 “Малоцінні необоротні матеріальні активи” – якщо їх вартість нижче встановленої підприємством межі щодо віднесення таких активів до складу основних засобів, або на субрахунку 106 “Інструменти, прилади та інвентар” чи субрахунку 109 “Інші основні засоби” – якщо вартість більше. За дебетом вказаних субрахунків відображаються отриманні в користування посуд, столові прибори, столова білизна, санспецодяг та виробничий інвентар, а за кредитом – їх списання. Сальдо відображає наявність вказаних активів, що знаходяться в користуванні за їх первісною вартістю на певну дату. Посуд, який віднесено до інших необоротних активів, амортизують або методом “50 на 50”, або методом “100 % вартості в першому місяці експлуатації”.

Відповідальність за збереження посуду, столових приборів, столової білизни, санспецодягу та виробничого інвентарю, які знаходяться в обігу, покладається на матеріально відповідальну особу, зазначену в наказі закладу ресторанного господарства та з якою укладено договір про повну матеріальну відповідальність.

У закладах ресторанного господарства, в яких обслуговування клієнтів здійснюється офіціантами, використання посуду, столових приборів, столової білизни, санспецодягу та виробничого інвентарю здійснюється у такому порядку:

- перед початком роботи матеріально відповідальна особа видає офіціанту необхідні для роботи цінності під розпис у Журналі обліку столового посуду і приборів, в якому вказуються прізвища офіціантів, назви та кількість виданих їм цінностей;
- протягом робочого дня столовий посуд і столові прибори між офіціантами та мийниками посуду обмінюються;
- у кінці робочого дня посуд, столові прибори, столова білизна,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

санспецодяг і виробничий інвентар перераховуються та результати відображається у Журналі.

Підприємства ресторанного господарства використовують скляну тару та іншу посуд в під час виробничого процесі. Причому таке використання – обов'язковий компонент цього процесу (без тарілки клієнтові неможливо подати замовлену страву). При приготуванні страв, їх подачі клієнтові посуд може розбитися. Зокрема виникають випадки бою посуду клієнтами (споживачами). У таких випадках складається акт списання бою скляного посуду встановленої форми, який підписується спеціально створеною комісією керівником закладу ресторанного господарства. Він складається у двох екземплярах, один з яких передається до бухгалтерії, інший – залишається у матеріально відповідальній особі. В акті перераховуються окремо предмети столового посуду і приборів, що стали непридатними у процесі використання (бій, лом тощо) й окремо втрачені (відсутні) предмети. Слід зазначити, що бій посуду в ресторані працівниками, в межах встановленої норми) є витратами для підприємства.

Якщо посуд розбив клієнт, то підприємство ресторанного господарства, перебуваючи на єдиному податку, може включити вартість розбитого посуду до вартості обіду. У такому разі вартість бою буде включена до доходів у бухгалтерському, а також на загальних підставах до витрат (за дебетом рахунка 94 "Інші витрати операційної діяльності" як втрати від псування матеріальних цінностей). А всі інші суб'єкти господарської діяльності або закладають до ціни обслуговування будь-якого клієнта (навіть якщо він нічого не розбив) до 10% вартості на бій посуду, або взагалі ніяк не компенсують його вартість.

Отже, багаторазовий порцеляновий і скляний посуд в обліку відображають як МШП, багаторазовий металевий посуд – як МНМА або як основний засіб. Одноразовий посуд за своєю суттю є пакувальним матеріалом, тому його відображають як матеріал. Вартість списаного в експлуатацію посуду відображається у складі витрат на збут.

Список використаних джерел:

1. Адамович Н. Облік у ресторанному господарстві. *Податки і бухгалтерський облік*. 2017. №48. С. 17.
2. Порядок розробки та затвердження норм забезпечення підприємств громадського харчування посудом, столовими приборами, меблями та кухонним інвентарем: Наказ Міністерства економіки України від 25.09.2000 № 210.

Чернецька О.В.,

к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПІДПРИЄМЦІВ

В сучасних умовах господарювання фізичні особи – підприємці реалізують свою здатність до праці шляхом самостійної діяльності з властивим їй ризиком

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

з метою отримання прибутку. ФОПи можуть господарювати, використовуючи 2 режими оподаткування: спрощена та загальна система. Для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та\або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством (п. 1 ст. 44 ПКУ) [4].

Доходи можна отримувати у вигляді готівки та безготівковим шляхом. До доходів, отриманих у готівковій формі або з використанням карт, відноситься:

- отримання готівкових коштів;
- оплати через сайт платіжними картами або через платіжні системи (Наприклад, LiqPay або FONDY);
- оплати картами через POS-термінали (еквайрінг);
- оплати картами через «інтернет-банкінг» (наприклад, додаток «Приват24»);
- оплати картами - безготівковий розрахунок.

Фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку, які здійснюють розрахункові операції в готівковій та\або безготівковій формі при продажу товарів (наданні послуг) зобов'язані проводити розрахункові операції на повну суму покупки через зареєстровані, опломбовані у встановленому порядку та переведені у фіскальний режим роботи реєстратори розрахункових операцій (РРО) з роздрукуванням відповідних розрахункових документів.

Платникам єдиного податку необхідно встановити РРО та формувати фіскальний чек на кожну покупку, оплачену готівкою або карткою в наступних випадках:

- для платників єдиного податку 2-ї – 4-ї груп, в разі, якщо сума готівкового та безготівкового доходу з початку року перевищила 1 мільйон гривень;
- не залежно від обсягу доходу в разі продажу складно побутових товарів за затвердженим Кабміном переліку (Постанова КМУ № 231 від 16.03.2017г.);
- здійснюється роздрібний продаж підакцизних товарів, дозволених на єдиному податку.

Зазначимо, що якщо ФОП зобов'язаний застосовувати РРО та отримує оплату карткою - необхідно таку операцію проводити через РРО.

Особливості застосування РРО в цілому наступні (п. 296.10 ПКУ):

- застосовується до ФОП в цілому, а не до окремих видів товарів, точок продажів або видів діяльності;
- застосовується з наступного кварталу, після якого виникло перевищення;
- застосовується у всіх наступних періодах, не залежно від суми доходу в наступних періодах і / або переходу на інших системи оподаткування.

Оприбуткування та облік ФОПами отриманих доходів здійснюється в книгах обліку доходів і витрат (або книгах обліку доходів) у порядку, визначеному ПКУ (п.11 Постанови НБУ №148 від 29.12.2017г.) [5]. Приватні

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підприємці – платники єдиного податку, які здійснюють готівкові розрахунки з покупцями, не ведуть касову книгу та не виписують прибуткові касові ордери. Такі платники податків на вимогу покупця надають касовий чек, товарний чек, розрахункову квитанцію, що підтверджує факт проажу товарів. Затверджена форма товарного чека, накладної, акта, квитанції для ФОП відсутня. ДФС роз'яснює, що форма вільна, але з дотриманням реквізитів вказаних в п. 2 розділу II Положення № 13 від 21.01.2016. При роботі з юридичними особами необхідно дотримуватися вимог щодо обов'язкових реквізитів документів відповідно до п.2 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Отже, з продажу ФОП виписує такі документи:

- готівкова оплата за товари, послуги - товарний чек, квитанція;
- безготівкова оплата за товари (в т.ч. картами) - товарний чек або

видаткова накладна;

- безготівкова оплата за послуги (в т.ч. картами) - товарний чек або акт наданих послуг (виконаних робіт);

- разі використання РРО - фіскальний чек на кожну наявну оплату або оплату з використанням банківських карт;

- при оплаті через POS-термінал додатково зберігати «сліп» з терміналу в підтвердження безготівкових розрахунків (рекомендовано).

Отримувати доходи від підприємницької діяльності на особисті картки заборонено. Фізична особа та фізична особа-підприємець - це різні суб'єкти діяльності, а цивільні і підприємницькі доходи оподатковуються за різними правилами. Заборона на використання особистих карток в підприємницьких цілях зазначена в п. 7.7 Інструкції НБУ № 492.

Книга обліку доходів повинна бути діючої форми. Зараз діють Книги, затверджені наказами МФУ № 1637 від 15.12.2011 року та № 579 від 19.06.2015 (для платників єдиного податку) і 16.09.2013 № 481 (для підприємців на загальній системі оподаткування).

Згідно наказу Міністерства фінансів України № 579 от 19.06.2015р. записи вносяться кожного дня за підсумками дня (п.1); суми готівкового та безготівкового доходу за день вносять окремими записами (абз.2 п.6); за підсумками місяця, квартала, року формуються підсумкові записи (абз.2 п.6), дані вносять в гривнях з копійками (п.8). Суми в Книзі обліку мають співпадати з сумами у звітності ФОП (декларації по єдиному податку).

Книга обліку у ФОПів не лише для записів про доходи (витрати), але й для оприбуткування готівкових коштів (п.11 Положення №148). Згідно п.1 Указу Президента України №436 від 07.09.2001р. за неоприбуткування (несвоєчасне / не в повному обсязі) готівкових коштів передбачено штраф в п'ятикратному обсязі неоприбуткованої суми [6].

У разі отримання ФОП – платником єдиного податку коштів від надання послуг, виконання робіт за договорами доручення, комісії, транспортного експедирування або за агентськими договорами, у книзі обліку доходів необхідно записувати всю сумму, яка надійшла в готівковій чи безготівковій

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

формі за такими договорами, а до доходів (в звітності) включати лише сумму винагороди за такими договорами (згідно індивідуальної податкової консультації від 11.05.2018р. № 2101/Д/99-99-14-05-01-14/ППК).

Таким чином, фізичні особи – підприємці ведуть облік фінансових результатів діяльності з врахуванням особливостей господарювання згідно вимог законодавства.

Список використаної літератури:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України № 266/ 95-ВР в редакції від 01.01.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>.

3. Індивідуальна податкова консультація ДФСУ «Щодо відображення комісіонером (платником єдиного податку 3 групи) надходження суми готівкових коштів від продажу товару комітенту у відповідних книгах обліку» від 11.05.2018р. № 2101/Д/99-99-14-05-01-14/ППК). URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ink/13273-2101-18.html>

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755–VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

5. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління НБУ № 148 від 29.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>

6. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки: Указ Президента України №436 станом на 07.09.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/95>.

Чубка С.Б., студ. гр. МгЗОА -18 (л)

Наук. керівник: **Матюха М.М.**, доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

Актуальність розгляду питання організації обліку розрахунків з оплати праці обумовлюється певною зміною в останній проміжок часу нормативної і документальної бази оплати праці на підприємствах, підприємницьких структурах.

На кожному підприємстві, галузі, в Україні має бути реальна і достовірна інформація про трудомісткість вироблюваної продукції, про нарахування заробітної плати. Таку інформацію повинна забезпечити система бухгалтерського обліку.

В умовах переходу до ринкової економіки підприємства шукають нові моделі оплати праці, що ламають зрівнялівку та дають простір розвитку особистої матеріальної зацікавленості. Проте перш ніж сконструювати механізм

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

оплати праці в нових умовах, потрібно визначити, що ж таке заробітна плата. Сутність поняття «заробітна плата» складна і багатогранна, тому розглядати її потрібно з різних позицій.

З позиції економіки праці, заробітна плата – це винагорода або заробіток, обчислений у грошовому виразі, який за трудовим договором роботодавець сплачує працівникові за роботу, яку виконано або має бути виконано.

З позиції найманого працівника заробітна плата – це основна частина його трудового доходу, який він отримує в результаті реалізації здатності до праці і який має забезпечити об'єктивно необхідне відтворення робочої сили.

З позиції підприємця заробітна плата – це елемент витрат виробництва, і водночас головний чинник забезпечення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці.

Облік праці і заробітної плати - одна із найважливіших і складних ділянок роботи, яка потребує точних і оперативних даних, в яких відображаються зміни в чисельності працівників, витратах робочого часу, категоріях робітників і здійснюється контроль за використанням трудових ресурсів.

Правове поняття «оплата праці» є складовою змісту трудових правовідносин. За вітчизняним законодавством (ст. 1 Закону «Про оплату праці») заробітна плата — це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівнику за виконану ним роботу.

Основою організації оплати праці на підприємстві є тарифна система. Вона становить систему спеціальних нормативів, за допомогою яких проводиться диференціація заробітної плати різних категорій працівників залежно від складності, інтенсивності роботи і умов праці. Відповідно до ст. 6 Закону «Про оплату праці» тарифна система включає: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники).

Для оцінки розміру заробітної плати найманих працівників використовується показник фонду оплати праці. До фонду оплати праці включається нарахування працівникам у грошовій та натуральній формі (оцінені у грошовій формі) за відпрацьований і невідпрацьований час, належний до оплати праці, або за виконану роботу незалежно від джерела фінансування цих виплат.

Регулювання оплати праці здійснюється на основі поєднання заходів державної дії з системою договорів. Державне регулювання оплати праці включає:

- законодавче встановлення і зміна мінімального розміру оплати праці в Україні;
- податкове регулювання засобів, що направляються на оплату праці підприємствами, а також доходів фізичних осіб
- встановлення коефіцієнтів і відсоткових надбавок;
- встановлення державних гарантій по оплаті праці.

Основними завданнями організації обліку праці та її оплати є:

- організація контролю за якістю та кількістю затраченої праці, за

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

виконанням завдань щодо зростання продуктивності праці, за використанням фонду заробітної плати та іншими грошовими коштами, які виділяються для оплати праці працівників підприємства;

- своєчасне і правильне віднесення сум нарахованої заробітної плати і відрахувань органам соціального страхування на собівартість продукції, виконаних робіт, послуг, а також; на інші витрати;

- здійснення у встановлені строки всіх розрахунків з працівниками і службовцями по заробітній платі та інших виплатах;

- збір інформації та групування показників з оплати праці, необхідних для поточного і наступного планування, контролю, аналізу та оперативного управління виробництвом, для складання фінансової і статистичної звітності.

У бухгалтерському обліку для узагальнення інформації про розрахунки з персоналом (як облікового, так і необлікового складу підприємства) з оплати праці, а також розрахунки за неотриману персоналом у встановлений термін суму по оплаті праці (розрахунки з депонентами) передбачений балансовий рахунок 66 «Розрахунки по виплатам працівникам», що має два субрахунки: 661 «Розрахунки із заробітної плати»; 662 «Розрахунки з депонентами», 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

Аналітичний облік розрахунків з персоналом ведеться по кожному працівникові, видах виплат і утримань.

Облік розрахунків з оплати праці тісно пов'язаний з обліком розрахунків за страхуванням.

Отже, бухгалтерський облік на підприємстві повинен забезпечувати: точний розрахунок заробітної плати кожного робітника відповідно до кількості і якості витраченої праці, що діють формами і системами його оплати, правильний підрахунок утримань із заробітної плати; контроль за дисципліною праці, використанням часу і виконанням норм виробітки робітниками, своєчасним виявленням резервів подальшого росту продуктивності праці, витратою фонду заробітної плати (фонду споживання) і т.п.; правильне нарахування і розподіл по напрямках витрат відрахувань на соціальне страхування і відрахувань.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1997р., №322-VIII ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV / *Відомості Верховної Ради*. 2000. №11. С. 112.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <http://search.ligazakon.ua>

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ В СТЯГНЕННІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Якщо розглядати податкову систему України в цілому, то податок на додану вартість (ПДВ) заслуговує на найбільшу увагу, оскільки він є основним джерелом наповнення Державного бюджету України і в той же час одним із найбільш корумпованих податків України. ПДВ в Україні став стабільним джерелом доходів Державного бюджету. Це зумовлено тим, що він є податком на споживання, і кінцевий споживач є платником цього податку.

Податкові надходження складають суттєвий відсоток у дохідній частині бюджету у більшості країн, в т.ч. і України.

Згідно даних Державної фіскальної служби України найбільшу питому вагу в загальній сумі надходжень до державного бюджету складають надходження з:

- податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів (182 036,6 млн. грн.);
- податку на прибуток підприємств (72 481,7 млн. грн.);
- податку та збору на доходи фізичних осіб (58 080,5 млн. грн.);
- податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування (55 355,2 млн. грн.);
- акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) (42 392,4 млн. грн.);
- акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (30 270,5 млн. грн.) [43].

Механізм стягнення ПДВ в усіх країнах є таким: податок сплачується підприємцем, коли він купує якісь товари. Водночас підприємець одержує цей податок тоді, коли продає свої товари. Різниця між одержаним та сплаченим ПДВ передається Державному казначейству. Оскільки ПДВ закладається у ціну товарів, що їх купують кінцеві споживачі, то саме вони стають фактичними платниками цього податку [2].

Загальні засади податкового обліку розрахунків за податком на додану вартість узагальнено у табл. 1 [3].

Таблиця 1

Загальні засади обліку розрахунків за податком на додану вартість

Загальні засади обліку розрахунків за податком на додану вартість
Податок на додану вартість – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПКУ.
Облік розрахунків за ПДВ (нарахування та сплата відповідно до чинного законодавства) ведуть на субрахунку 641 «Розрахунки за податками»
Податкове зобов'язання – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована)

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Загальні засади обліку розрахунків за податком на додану вартість	
платником податку в звітному (податковому) періоді На субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню).	
Дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню	Дата відвантаження товарів, а для послуг – дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку
«Платіжне доручення вхідне»:	«Реалізація товарів послуг»
Відображена сума попередньої оплати: Дт 311 Кт 681 Відображено суму податкового зобов'язання: Дт 6431 Кт 6432	Нараховано виручку за відвантажену продукцію: Дт 361 Кт 70 Обліковано суму податкового зобов'язання з ПДВ: Дт 70 Кт6432
«Податкова накладна»:	«Податкова накладна»
Відображено суму податкового зобов'язання: Дт 6432 Кт 6412	Відображено суму податкового зобов'язання: Дт6432 Кт 6412 на
«Реалізація товарів і послуг»	«Платіжне доручення вхідне»
Нараховано виручку за відвантажену продукцію: Дт 361 Кт 70 Обліковано суму податкового зобов'язання з ПДВ: Дт 70 Кт 6431 Заключна операція по закриттю авансових платежів: Дт 6811 Кт 361	Обліковано грошові кошти, які надійшли в рахунок оплати продукції: Дт 311 Кт 361
Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду На субрахунку 644 «Податковий кредит» ведеться облік суми податку на додану вартість, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов'язання.	
Дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів/послуг	Дата отримання платником податку товарів/послуг, що підтверджено податковою накладною
«Платіжне доручення вихідне»	«Надходження товарів і послуг»
Відображено суму попередньої оплати: Дт3711 Кт311 Відображено суму податкового кредиту з ПДВ: Дт 6442 Кт 6441	Оприбутковано матеріальні запаси, отримані від постачальника: Дт 20 (21, 22 ...) Кт 631 Відображено суму податкового кредиту з ПДВ: Дт6442 Кт631
«Реєстрація вхідного податкового документа»	«Реєстрація вхідного податкового документа»
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ: Дт6412 Кт6442	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ: Дт6412 Кт6442
«Надходження товарів і послуг»	«Платіжне доручення вихідне»
Оприбутковано матеріальні запаси, отримані від постачальника: Дт 20 (21, 22 ...) Кт 631 Відображено суму податкового кредиту з ПДВ: Дт 6441 Кт 631 Заключна операція по закриттю авансових платежів: Дт 631 Кт 371	Відображено суму оплати постачальнику: Дт 631 Кт 311

У сучасних умовах ПДВ має переваги разом з іншими типами податку з обороту, а саме: високу фіскальну ефективність, можливість регулювати ціни, стримує кризу надвиробництва і витісняє з ринку слабких виробників, має

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

вбудований механізм взаємної звірки платниками податкових зобов'язань і вносить гармонізацію у торгівлю із іншими країнами.

Податок на додану вартість характеризується рядом суттєвих переваг, а саме: виступає фактором, що регулює розмір заробітної плати і ціни; володіє економічними і організаційно-технічними перевагами стягнення, простотою нарахування; володіє нейтральністю по відношенню до платників, до переміщення товарів і послуг, розміщення ресурсів; володіє механізмом взаємної звірки платниками податкових зобов'язань; дає можливість отримувати кон'юнктурний прибуток, стримувати неоправданий ріст цін; є доходом держави, що постійно поступає і є стабільним.

Простота, економічні і організаційно-технічні характеристики забезпечили податок на додану вартість перевагами перед іншими податками, але разом з тим не позбавили його недоліків, а саме: виступає фактором, що стримує розвиток виробництва та негативно впливає на високотехнологічні і наукоємкі виробництва; сприяє вимиванню оборотних коштів підприємства, якщо своєчасно не відбувається його бюджетне відшкодування; виступає фактором, що стимулює інфляцію; соціально несправедливий податок, оскільки він не залежить від платоспроможності платника.

Отже, розглянувши як переваги так і недоліки стягнення ПДВ можна виділити, що зайнявши домінуючі позиції в світовій податковій системі, ПДВ пов'язують з можливістю ухилення від його сплати. Тому в системі ПДВ виключне значення має досконалий і вичерпний бухгалтерський облік, реєстрація всіх операцій.

ураховуючи прагнення України до європейської інтеграції та зважаючи на вже отриманий досвід адміністрування ПДВ, можна виділити такі шляхи вдосконалення механізму функціонування ПДВ з метою збереження ним принципу повноти та справедливості: розвиток експортного потенціалу заходу країни, а саме - розвиток власного виробництва; упровадження різних режимів оподаткування залежно від соціальної значущості товарів; розробка системи повернення суми ПДВ з товарів для фізичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Надходження податків і зборів. Державна фіскальна служба України. URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj9g67Bi_zdAhVGjSwKHSsiCOsQFjAAegQICrAB&url=http%3A%2F%2Ffs.gov.ua%2Fdiyalnist-%2Fpokazniki-roboti%2Fnadhodjennya-podatkov-i-zboriv--obovyaz%2Fnadhodjennya-podatkov-i-zboriv%2F&usg=AOvVaw0iV11DkCQ2MdfgV2aSpqVE (дата звернення 10.04.2019).
2. Братушка Е. С., Кононець Є. В. Генеза податку на додану вартість в Україні та світі. *Ефективна економіка*. 2014. №4.
3. Лега О. В. Розрахунки за податком на додану вартість в площині використання інформаційних технологій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2014. Випуск 9. Частина 4. С. 199 – 203.

4. Актуальні проблеми застосування ПДВ в Україні. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009 (дата звернення 10.04.2019).

5. Литвиненко Я. В. Податкова політика : навч. Посібник. К. : МАУП, 2003. 224 с.

Шепель І.В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Ефективність організації і здійснення податкових розрахунків на підприємстві знаходиться у прямій залежності від рівня організації і досконалості методики внутрішньогосподарського контролю податкових розрахунків, який спрямований на попередження (профілактику) порушень нормативно-правових актів чи зловживань. Одним із найбільш актуальних завдань такого контролю є побудова і втілення податкової стратегії підприємства, що визначена обліковою політикою. Вона передбачає розробку податкової політики підприємства, податкове планування, а також аналіз результатів його впровадження, й спрямована на мінімізацію сум, належних до сплати у бюджет та позабюджетних фондів.

Нами наведена детальна інформація по функціонуванню Електронного кабінету платника cabinet.sfs.gov.ua. Державною фіскальною службою (ДФС) модернізовано електронний сервіс «Електронний кабінет платника», який розпочав роботу в тестовому режимі з лютого 2016 р.. на офіційному веб-порталі ДФС [1]. Нами визначені переваги Електронного кабінету платника: працює за допомогою персональних комп'ютерів та смарт-пристроїв; вхід до особистого кабінету за наявності ЕЦП (електронна цифрової підпис) будь-якого АЦСК.; працює безкоштовно; працює цілодобово (у т.ч. святкові та вихідні дні); отримання інформації в режимі он-лайн; економія часу.

Найактивніші міста України по користуванню ЕКП (топ 10): м. Харків, м. Дніпро, м. Львів, м. Одеса, м. Київ, м. Полтава, м. Донецьк, м. Вінниця, м. Миколаїв, м. Черкаси. ЕКП користуються понад 9,3 млн. осіб з більш ніж 70 країн світу.

Функціональні частини ЕКП: І.Відкрита (загально доступна) вхід без ідентифікації користувача. І. Приватна частина (особистий кабінет) вхід за допомогою ЕЦП. Вхід до ЕКП здійснюється з використанням електронного цифрового підпису (ЕЦП) будь-якого Акредитованого центру сертифікації ключів (АЦСК). Перевірка ЕЦП здійснюється при вході в особистий кабінет ЕКП шляхом перевірки чинності посиленого сертифіката за даними відповідного он-лайн сервісу АЦСК (ОСРП). Електронний реєстр суб'єктів, які надають послуги, пов'язані з ЕЦП, оприлюднюється на офіційному сайті Центрального засвідчуваного органу Міністерства юстиції України. Платник податків через електронний кабінет може повністю моніторити стан своїх розрахунків з державним або місцевим бюджетом. Також електронний кабінет

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

відкриває постійний доступ до єдиних систем податкових та акцизних накладних ДФС. Не потрібно відвідувати Цент обслуговування платників, працює без встановлення програмного забезпечення, неможливий доступ до відкритої інформації без ЕЦП (табл. 1).

Таблиця 1

Можливості Електронного кабінету платника податків

Варіанти	Характеристика
<i>1. Можливості Електронного кабінету платника</i>	
Подання заяв, записів для отримання інформації	Отримання відомостей про отриманні доходи та утриманні податки
Декларація про майновий стан	Створенні та направлення Декларації в електронному вигляді
Листування з ДФС	Направлення листів в електронному вигляді до органів ДФС та отримання відповідей
Система обліку публічної інформації	Доступ до публічної інформації
Стан розрахунків з бюджетом	Сплата податків, зборів, платежів
	Перегляд даних щодо розрахунків з бюджетом
Заплановано реалізацію нових можливостей внесення змін в ДРФО	Запис на особистий прийом
<i>2. Можливості Електронного кабінету платника ПДВ</i>	
Подання заяв, запитів для отримання інформації	Подання реєстраційної заяви платника ПДВ
	Запит про отримання витягу з реєстру платників ПДВ
	Запит щодо отримання інформації з реєстру платників ПДВ
Дані реєстру платників ПДВ	Перегляд та друк даних реєстру платників ПДВ
Стан розрахунків з бюджетом	Перегляд даних щодо розрахунків з бюджетом по ПДВ
Реєстрація податкових накладних	Формування та направлення податкових накладних/розрахунків коригувань
	Завантаження та друк квитанції про реєстрацію в ЄРПН податкової накладної/розрахунок коригування
Система електронного адміністрування ПДВ	Перегляд проведених операцій в системі електронного адміністрування
	Отримання інформації про рух коштів на електронному рахунку
Звітність	Направлення податкової декларації з податку на додану вартість
Листування з ДФС	Направлення листів до органів ДФС та отримання відповідей
<i>3. Можливості Електронного кабінету платника Єдиного податку (4 група)</i>	
Реєстр платників єдиного податку	Перегляд та друк реєстру платників єдиного податку
Звітність	Направлення податкової декларації платника єдиного податку
Стан розрахунків з бюджетом	Перегляд даних щодо розрахунків з бюджетом
Листування з ДФС	Направлення листів в електронному вигляді до органів ДФС та отримання відповідей

Ініціативи щодо подальшого розвитку та удосконалення:

1. Подання заяв на видачу ліцензій; реєстр заяв на відшкодування ПДВ.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

2. Видача всіх довідок, витягів в електронному вигляді.
3. Формування та направлення електронних звернень громадян.
4. Запис на особистий прийом.
5. Створення функціоналу для обміну інформацією з ЦОВВ, правоохоронними органами.
6. Впровадження митної складової.

Модернізований сервіс включає дві функціональні частини: відкрита (загальнодоступна); приватна (особистий кабінет). Користуватися функціоналом відкритої частини можна без ідентифікації особи (без використання електронного цифрового підпису).

Через відкриту частину платник має можливість: скористатися інформацією з реєстрів, що є загальнодоступними (дані про взяття на облік платників; дані реєстру платників ПДВ; дані реєстру страхувальників; дані реєстру платників єдиного податку; інформація про РРО; інформація про книги РРО); отримати інформацію про граничні терміни сплати податків, зборів, обов'язкових платежів та подання звітності (податковий календар); отримати контакти та адреси діючих центрів обслуговування платників (ЦОП); ознайомитись з новинами Державної фіскальної служби України; скористатися іншою корисною інформацією. робота з електронним сервісом у приватній частині здійснюється з використанням електронного цифрового підпису (ЕЦП).

У приватній частині після ідентифікації особи надається можливість: скористатися індивідуальним податковим календарем; переглянути та перевірити свої облікові дані; створити запит для отримання інформації; подати реєстраційну заяву платника податку на додану вартість, заяву про анулювання реєстрації платника податку на додану вартість, заяву про видачу довідки про відсутність заборгованості з податків і зборів; направити листа до органу ДФС;

- переглянути стан розрахунків з бюджетом; зареєструвати податкові накладні у Єдиному реєстрі податкових накладних; скористатися сервісами системи «Електронного адміністрування ПДВ» (для платників ПДВ).

Фізичним особам після ідентифікації також надано можливість за допомогою платіжної системи сплатити податки, збори, платежі (особистий кабінет – «Стан розрахунків з бюджетом»). У рамках кампанії декларування доходів громадян та електронного декларування доходів державних службовців запроваджено такі сервіси для громадян:

1. Отримання відомостей про отриманні доходи та утриманні податки (запит для отримання відомостей про доходи формується виключно фізичними особами–платниками податків для отримання інформації про себе. Відомості про суми отриманих доходів та суми сплачених податків в електронному вигляді надаються за останні три роки(поквартально).

2. Створення та направлення Декларації про майновий стан і доходи в електронному вигляді (у відкритій частині Електронного кабінету платника фізичні особи можуть заповнити, зберегти та роздрукувати Декларацію в розділі «Введення звітності» особистого кабінету фізичні особи з використанням ЕЦП можуть подати Декларацію в електронному вигляді).

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Для забезпечення можливості незалежної перевірки коректності роботи Електронного кабінету у розділі «Електронна звітність» офіційного веб-порталу ДФС розміщено перелік тестових платників.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України / Електронний кабінет платника//URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/214091.pdf> (дата звернення: 24.03.2019).

Шубіна М. І., Баранець В. М.
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Прийдак Т. Б.**, к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

РОЗРАХУНКИ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Облік заробітної плати – одна з найважливіших і складних ділянок роботи, що займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві, оскільки потребують точних і оперативних даних, у яких відбивається зміна чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників.

Заробітна плата перебуває в центрі уваги різних заінтересованих сторін – найманих працівників, власників, пенсійного фонду, податкових органів, профспілок, державних структур. Заробітна плата є об'єктом наукових економічних досліджень протягом багатьох сторіч. Зростає актуальність питань удосконалення методологічних засад обліку праці та її оплати в період глобалізації економіки, ускладнення умов господарської діяльності, посиленням конкуренції в усіх сферах господарювання, запровадженням сучасних інформаційних технологій в обліковий процес.

Питання теорії та практики заробітної плати розглядали у своїх роботах такі вітчизняні науковці, як В. М. Абрамова, О. І. Амоша, Д. П. Богиня, О. А. Грешнова, А. М. Колот, В. Д. Лагутін, Г. Хаєт. Серед зарубіжних науковців, варто виокремити напрацювання К. Алдефреда, Ф. Герцберга, В. Врума, А. Маршала, Н. Петті, А. Сміта, А. Файоля.

Облікове забезпечення розрахунків за виплатами працівникам є найважливішою та однією з найскладніших характеристик облікового процесу на підприємстві, оскільки вимагає оперативного, своєчасного та достовірного збору, обробки та відображення інформації з приводу організації оплати праці працівників підприємства.

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 19 «Виплати працівникам» зазначено, що «виплати працівникам» – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками. МСБО 19 «Виплати працівникам» визначає декілька категорій виплат працівникам: 1) короткострокові виплати працівникам; 2) виплати по закінченню трудової діяльності; 3) інші довгострокові виплати працівникам;

4) виплати при звільненні.

Основними нормативними документами, що регламентують порядок розрахунків за заробітною платою є Кодекс Законів про працю України (КЗпП) та Закон України «Про оплату праці». Дані нормативні документи дають наступне визначення поняття «заробітна плата»: «Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу» [1]. На нашу думку, заробітна плата – одна із основних економічних категорій, що визначається як трудовий дохід найманого працівника, що отриманий ним в результаті здійснення його трудової діяльності та є головним чинником впливу на розкриття його трудового потенціалу і досягнення високих кінцевих результатів праці.

На рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» ведеться узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам, які належать як до облікового, так і до не облікового складу підприємства, з оплати праці, за неодержані в установленій строк з каси підприємства суми виплат працівникам, за іншими поточними виплатами [2].

За кредитом рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» відображаються нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності, інші належні до нарахування працівникам виплати.

За дебетом - виплата основної та додаткової заробітної плати, премій, допомоги по тимчасовій непрацездатності тощо; утримання податку з доходів фізичних осіб, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам.

Процес облікового відображення розрахунків за виплатами працівникам є досить трудомістким, одним із найбільш важливих та найскладніший складових облікового процесу на будь-якому підприємстві, оскільки потребує точних, достовірних та оперативних даних, що відображають рух працівників (прийняття на роботу, звільнення тощо), витрати робочого часу, категорії працівників, зміни виробничих витрат і здійснює контроль за використанням трудових ресурсів. Оплата праці працівникам підприємства має велике соціально-економічне значення, тому що від її рівня залежить не лише результати праці, а забезпеченість працівників, їх матеріальний добробут.

Список використаної літератури

1. Про оплату праці: Закон України № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30 лист. 1999 р. / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.kiev.ua>.
3. Кодекс законів про працю України № 322-VIII від 12 груд. 1971 р. / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.kiev.ua>.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

4. Оплата праці: *Спецвипуск. Податки та бухгалтерський облік*. №9 (225). 2013. 128 с.
5. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України № 601 від 28.10.2003 р / Верховна рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
7. Саух І. В. Методика перевірки оплати праці та пов'язаних з нею розрахунків. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
8. Соломка Я., Русакевич М. Облік оплати праці працівників на підприємстві. *Облік, аудит, оподаткування та звітність в сучасних умовах: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 14 - 16 травня 2014 р. Дніпропетровськ : ННІЕ, 2014. С. 73 – 75.*
9. Яблонько О. О. Система організації облікового відображення розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві: особливості та шляхи вдосконалення. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів економічного профілю: Матеріали науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та переддипломних фахових практик по напрямках підготовки. Випуск 7 : Полтава : ПДАА, 2015. С. 105 – 108.*

Юр'єва І. А., к.е.н.,

доцент кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Напрями удосконалення обліку фінансових результатів на підприємствах залізничного транспорту необхідно обґрунтовувати з точки зору основної діяльності і пропонувати їх відображення в обліку суми основного доходу з перевезень тільки на рівні управління без перерозподілу за структурними підрозділами.

Фінансові результати діяльності підприємства – мета діяльності підприємства, тому вони становлять найбільший інтерес для існуючих і потенційних користувачів фінансової звітності. Формування фінансових результатів у обліку – це підсумок, якому передують складна облікова робота. Саме від якості цієї роботи значною мірою залежить результат, а якість забезпечується розумінням суті об'єкта обліку і точністю складання первинних документів.

Для визначення фінансових результатів діяльності підприємств залізничного транспорту в бухгалтерському обліку формуються дані на субрахунках класів 7 «Доходи і результати діяльності» і 9 «Витрати діяльності». Для обліку та узагальнення інформації про фінансові результати від операційної діяльності підприємств залізничного транспорту, що включає

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

основну та іншу операційну діяльність, призначено субрахунок 791 «Результат операційної діяльності». На даному субрахунку відображається закриття рахунків з обліку доходів 70 «Доходи від реалізації» і 71 «Інший операційний дохід» та закриття рахунків з обліку витрат 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальногосподарські витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та 94 «Інші витрати операційної діяльності». На рівні структурного підрозділу адміністративні витрати не повинні формуватися, оскільки структурні підрозділи є «цехами», які входять в один виробничий процес з виробництва послуг. Вважаємо, що витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням структурних підрозділів, необхідно включати до складу загальногосподарських витрат, для чого необхідно внести зміни до складу номенклатури витрат основної діяльності підприємств залізниці. Адміністративні витрати на залізниці повинні формуватися тільки на рівні управління залізниць і господарських служб, які безпосередньо обслуговують та здійснюють управління структурними підрозділами, котрі входять до їх складу [1].

Бухгалтерський облік загальногосподарських витрат на підприємствах залізничного транспорту ведеться на двох субрахунках рахунку 91 «Загальногосподарські витрати»: перший субрахунок 911 «Загальногосподарські витрати з перевезення», другий субрахунок 912 «Загальногосподарські витрати допоміжного виробництва». Виходячи з цього, пропонуємо ввести субрахунок 913 «Загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням структурними підрозділами». На даному субрахунку формуватимуться витрати, які безпосередньо пов'язані з управлінням структурних підрозділів, з подальшим включенням до собівартості реалізованих робіт і послуг. Це дозволить уточнити і поліпшити значення показника «неповної» собівартості на підприємствах залізниці.

Різниця в розрахунках між отриманим «правом на дохід» структурного підрозділу і профінансованими витратами складає суму недофінансованих витрат з нарахованої амортизації за основними засобами, що викликає накопичення внутрішньогосподарської заборгованості між структурними підрозділами та галузевими і фінансово-економічною службами управління залізниці. Тому вважаємо економічно доцільним найважливіші об'єкти основних засобів, такі, як пересувний склад, шляхи, контактна мережа, пристрій сигналізації, зв'язок та електропостачання обліковувати на рівні управління залізниці, а витрати на амортизацію основних засобів формувати і включати до собівартості реалізованих робіт і послуг на цьому ж рівні [2].

Також, збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства призведе до збільшення коефіцієнта абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі.

Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Надання і розробка нових видів послуг, яка зацікавить споживачів дозволить стабілізувати і покращити фінансовий стан підприємства. Для зростання прибутку підприємство повинно:

- нарощувати обсяги виробництва, тобто збільшувати реалізацію своєї продукції послуг;
- зменшувати витрати, що відповідно знизить собівартість послуг;
- з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є у його розпорядженні, включаючи і фінансові ресурси;
- грамотно будувати договірні відносини з постачальниками та споживачами;
- зі знанням справи вести цінову політику;
- вміти найдоцільніше розміщувати одержаний раніше прибуток задля досягнення оптимального ефекту.

Для того щоб підприємству покращити свій рівень фінансово-економічної безпеки необхідно:

- страхування фінансових ризиків підприємства;
- підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності. Збільшення обсягу грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду, продажу деяких застарілих основних фондів;
- економія інвестиційних ресурсів за рахунок припинення реалізації окремих реальних інвестиційних проектів;
- економія поточних витрат, пов'язаних із господарською діяльністю підприємства;
- продовження строків кредиторської заборгованості, відстрочення виплат дивідендів та відсотків;
- оцінка завантаження виробничих потужностей;
- консервація дорогих природоохоронних заходів;
- зайнятися проблемою оптимізації податкових платежів;
- зниження собівартості продукції (робіт, послуг) дозволить підприємству бути конкурентоспроможним на ринку, що можливе за рахунок розвитку інноваційної діяльності, більш раціонального використання фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, більш ефективного управління витратами;
- пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечує рентабельність власного капіталу.
- розширення ринків збуту, для чого підприємству необхідно створювати пункти роздрібної торгівлі, що призведе до збільшення прибутку та збільшення оборотності капіталу [3].

Отже за результатами дослідження можемо зробити висновок, що організація бухгалтерського обліку фінансових результатів на підприємствах залізничного транспорту передбачає одночасне функціонування двох форм обліку. Виділення їх недоліків зумовило необхідність впровадження єдиної форми

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

бухгалтерського обліку та розробку основних напрямків її удосконалення, які передбачають уніфікацію облікових реєстрів, забезпечення рівномірного накопичення облікових даних в аналітичних реєстрах за видами діяльності структурних підрозділів, максимальне наближення формування даних у реєстрах аналітичного обліку з метою їх використання при складанні галузевої звітності та побудову обліку фінансових результатів шляхом спрощення дев'ятизначних субрахунків аналітичного обліку, що дозволить удосконалити порядок їх групування і привести у відповідність до чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змінами та доповненнями)/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник, 3-є вид. допов. і перероб. К.: Алеута, 2008. 926 с.
3. Український бухгалтерський портал «Дебет - Кредит». URL: <http://dtkk.com.ua>.

Яковенко С.Л.,

голова циклової комісії «Бухгалтерський облік»,
викладач, Лозівська філія Харківського державного автомобільно-
дорожнього коледжу

РОЛЬ ОБЛІКУ В ЗАПОБІГАННІ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

Необхідною умовою розвитку суспільного виробництва, постійного підвищення рівня життя населення є економічне зростання. В силу ряду суб'єктивних і об'єктивних причин воно, стосовно окремих господарюючих суб'єктів, не завжди рівномірне і може перериватися періодами економічної нестабільності і спаду. Ці тенденції проявилися з особливою силою при переході України до ринкової економіки, який супроводжувався розладом грошової системи держави, зростанням інфляції, втратою керованості підприємствами та іншими кризовими явищами.

В даний час більшість негативних зовнішніх причин падіння економічного зростання подолані і долаються, але можливість опинитися кожному окремому підприємству в передкризовому і кризовому економічному становищі залишається. Крім впливу наслідків кризових явищ у світовій економіці, внутрішніми причинами такого стану можуть бути посилення конкурентної боротьби на ринках сировини, робочої сили і збуту готової продукції, невміле господарювання, помилкові управлінські рішення менеджерів, а наслідками - загроза банкрутства і ймовірність ліквідації організації.

Основна відмінна ознака підприємств, що знаходяться в передкризовому стані – втрата їх платоспроможності. Продовжуючи свою роботу, такі організації з кожним днем збільшують свою заборгованість постачальникам, бюджету, власному персоналу. Це призводить до подальшого погіршення фінансового становища підприємств, зниження ефективності використання його технологічного потенціалу і втрати найбільш кваліфікованих кадрів. В

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

кінцевому результату, підприємство піддається процедурам санації і банкрутства. Однак, кризова ситуація виникає в комерційній організації не раптом, а поступово, задовго до банкрутства, яке є лише завершенням кризи. Як показує практика багатьох підприємств в Україні, вони можуть відновити свою платоспроможність, не наражаючись процедур банкрутства. Для цього необхідно перейти від колишніх неефективних методів управління до сукупності заходів антикризової діяльності.

Для антикризового управління керівного персоналу необхідна додаткова інформація, що забезпечується засобами і методами бухгалтерського обліку і аналізу. Такою інформацією підприємства в даний час, в більшості випадків, не володіють, а там, де вона є, формується несистемно і неповно. Передбачене існуючою практикою банкрутства антикризове управління, зараз базується на звичайних даних бухгалтерського фінансового обліку, що доповнюються на заключній стадії особливими правилами складання ліквідаційного балансу.

Роль бухгалтерського обліку і звітності більшістю дослідників розглядається саме з позицій джерела інформаційного забезпечення. Безперечно, головною функцією бухгалтерського обліку є забезпечення користувачів, в тому числі управлінського персоналу підприємства, повною та неупередженою інформацією про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Фінансова звітність підприємств застосовується в процесі фінансового аналізу, планування, розробки фінансової стратегії та політики, дає найбільш агреговане уявлення про результати фінансової діяльності підприємства [1].

Для того, щоб фінансова інформація була надійним джерелом інформаційного забезпечення, їй повинні бути притаманні деякі якісні характеристики. Основоположними якісними характеристиками фінансової інформації є доречність та правдиве подання. Доречна фінансова інформація може спричинити відмінності у рішеннях, які приймають користувачі. Фінансові звіти подають економічні явища у словах та числах. Щоб бути корисною, фінансова інформація повинна правдиво подавати відповідні явища. Зіставність, можливість перевірки, вчасність та зрозумілість – це якісні характеристики, які збільшують корисність інформації, яка є доречною та правдиво поданою. Зіставність – це якісна характеристика, яка дає змогу користувачам ідентифікувати та зрозуміти подібності статей фінансової звітності та відмінності між ними. На відміну від інших якісних характеристик, зіставність не стосується лише однієї статті. Для порівняння необхідно щонайменше дві статті. Можливість перевірки допомагає запевнити користувачів у тому, що інформація правдиво подає економічні явища, які вона призначена подавати. Своєчасність означає можливість для осіб, які приймають рішення, отримувати інформацію вчасно, так щоб ця інформація могла вплинути на їхні рішення. Класифікація, охарактеризування та подання інформації ясно і стисло робить її зрозумілою [2].

У сукупності визначені фактори характеризують системну сутність обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління.

Література

1. Гринчишин Я.М. Багатоаспектна роль бухгалтерського обліку та звітності в антикризовому фінансовому менеджменті підприємств. *Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси.* 2013. Вип. 10(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2013_10\(1\)_24.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2013_10(1)_24.pdf)
2. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_009

Яценко В. Ф., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аудиту і оподаткування
Херсонського національного технічного університету

ПОБУДОВА ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ І БУХГАЛТЕРСЬКОЇ СЛУЖБИ ПІДПРИЄМСТВА: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ І ПРОЦЕСНИЙ ПІДХОДИ

Процесний підхід в управлінні вже відомий декілька десятиліть. Він реалізований в концепціях Тотального управління якістю (Total Quality Management, TQM), шість сигм (six sigma), Ощадливого виробництва (lean production, lean manufacturing) і реінжинірингу (reengineering). Новітня концепція управління бізнес-процесами (business process management, BPM) значно поширилася на сучасних підприємствах здебільшого завдяки впровадженню BPMS (Business Process Management System).

Застосування процесного підходу в сфері обліку, внутрішнього контролю, документування знайшло своє відображення в роботах вітчизняних вчених: С.Ф. Легенчука, К.О. Вольської, О.В. Вақун [1], М. В. Корягіна, П. О. Куцика [2], А.В. Янчев [3], Парасій-Вергуненко І. [4], а також автора представлених тез [5-7]. У кожній галузі знань існують своє уявлення та послідовники процесного підходу, основним принципом якого деякі вважають аналіз моделі «as-is» і побудову нової моделі «to be».

Спробуємо представити власне бачення процесної парадигми в обліковій науці. Парадигма функціональної-ієрархічної-традиційної побудови облікової системи і бухгалтерської служби підприємства твердо укоренилося у свідомості сучасного бухгалтера (рис. 1). Бухгалтерська служба має своє Положення структурного підрозділу та посадові інструкції, в яких затверджено права і обов'язки бухгалтера відповідної ділянки обліку.

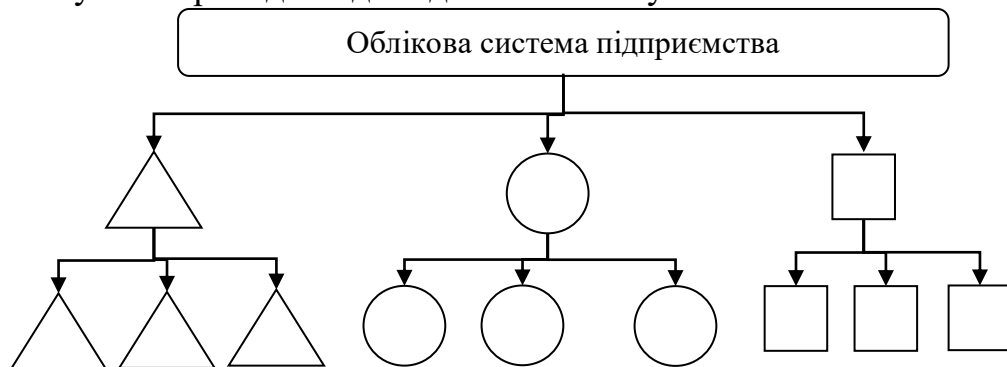

Рис. 1. Функціональний підхід до побудови облікової системи підприємства

Проте більшість бізнес-процесів на сучасному підприємстві залучають різні підрозділи та співробітників. Виконання таких наскрізних (між

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

функціональних) бізнес-процесів потребуватиме створення універсального алгоритму, який застосовується у діяльності багаторазово та ідеального для всіх без виключення ситуацій (рис. 2).

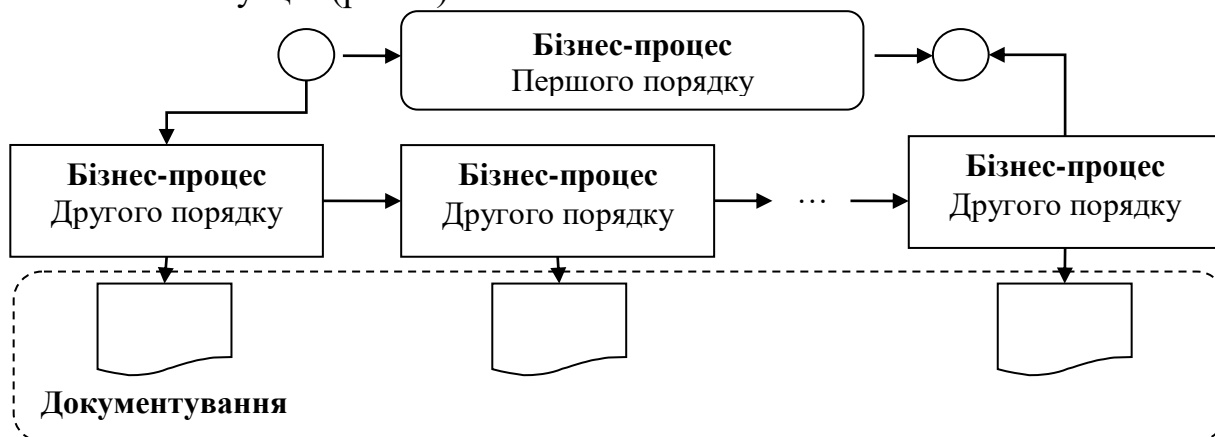

Рис. 2. Процесний підхід до побудови облікової системи підприємства
Кожний бізнес-процес в обліку має опис, сертифікацію та свій регламент виконання.

Отже, процесний підхід надає розуміння бізнес-процесів до рівня облікової процедури і конкретної операції, дозволяє стандартизувати дії виконавців, підвищує якість виконання завдань, виключає залежність облікової системи від людського фактора, тим самим підвищує життєздатність системи незалежно від певних змін кадрового складу. Бухгалтерської служби

Список використаних джерел:

1. Легенчук С.Ф., Вольська К.О., Вакун О.В. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. 228 с.
2. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності: монографія. Київ : Інтерсервіс, 2016. 276 с.
3. Янчев А.В. Організаційно-методологічні положення електронного документування в системі бухгалтерського обліку. Автореферат дис. на здобуття наук. ступеня д.е.н. за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Житомир. Держ. технолог. універ., 2015.
4. Парасій-Вергуненко І. Аналіз операційної діяльності підприємства: проблеми та перспективи подальших досліджень. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. Вип. 2. С. 107-115.
5. Яценко В. Побудова облікової системи підприємства на основі процесного підходу: теорія та практика. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 2. С. 41-49.
6. Яценко В. Облік операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами: моделювання на основі процесного підходу. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 7-8. С. 12-26.
7. Яценко В. Міждисциплінарний підхід до організації обліку процесу «постачання» в координатах процесної концепції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 6. С. 21-29.

2. Економіко-теоретичні аспекти розвитку фінансово-кредитних систем, банківської справи та страхування

Алексєнко Л. М., д. е. н., професор,
завідувач кафедри обліку та фінансів,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У світовій економіці здійснюються безпрецедентні за масштабами і складністю комплекси заходів щодо приведення грошово-кредитної й бюджетної політик до єдиних критеріїв конвергенції та гармонізації їхнього фінансового законодавства. Структурні зміни охоплюють наступні напрямки економічної системи: продукти й послуги, техніко-економічні характеристики, форми сервісу й обслуговування; глобалізацію як явище, що допускає зміни міжнародних інститутів і ринків; інформаційні технології; фінансові ринки; ринок праці, продуктів і послуг; інфраструктуру, обмін інформацією; макроекономічну політику й управління.

У посткризовий період відбувається коректування в розміщенні фінансово-економічного потенціалу на міжнародній арені: частіше реципієнтами фінансової допомоги, яку надають міжнародні фінансові організації, стали виступати розвинені європейські країни, у той час як «зростаючі економіки» ставали нетто-кредиторами. Це зумовило розвиток двох взаємозалежних тенденцій: об'єднання країн, що розвиваються, для реформування світової фінансової системи, а також посилення національних і створення багатофункціональних фінансових інститутів у країнах з ринками, що формуються. Зауважимо, що більшість інвесторів перебуває в стані готовності до швидкого виводу своїх інвестицій з ринків.

Гнучкість і адаптивність до мінливого глобального фінансового середовища інноваційних процесів потребує постійного вдосконалення інноваційних інструментів фінансового ринку, які є комерційними і відповідно забезпечують фінансову віддачу від вкладень та залучення заощаджень.

Амаглобелі Давид, Дабла-Норріс Ера, Гаспар Вітор визнають, що динаміка приватних заощаджень визначає зміни в характеристиках національного заощадження [1]. По-перше, у більшості країн з ринком, що формується, і країн, що розвиваються, з низькими доходами відносно молодий середній вік населення веде до підвищення рівня приватних заощаджень. По-друге, органи державного управління мають допомагати громадянам своїх країн шляхом стимулювання розвитку інструментів фінансового сектора, покликаних заохочувати добровільні заощадження, а також реалізовувати політику щодо стимулювання людей до продовження термінів їх «трудового життя». По-третє, у країнах з ринком, що формується, і країнах з низькими доходами, органи державного управління мають додатково стимулювати роботу громадян у

формальному секторі.

Проблематика оцінки сутності інноваційних інструментів фінансового ринку і їхньої ролі в розвитку інноваційного потенціалу фінансово-економічних систем є предметом дискусій та досліджень таких зарубіжних учених, як Luisa Anderloni, David T. Llewellyn, Reinhard H. Schmidt, Ulrich Bindseil, Clemens Domnick, Jörg Zeuner, Tomas Hirst, Bruno Tissot [2]. Сучасні дослідники відзначають двоякий характер інноваційної діяльності у фінансовій практиці: з позицій інституції фінансова інновація розглядається як інструмент оптимізації фінансових потоків, а з точки зору практики саме інновації зумовлюють зростання частки фінансових інституцій Понці (збірне позначення для фінансових афер), що призводить до перманентності макроекономічних кризових явищ. Відповідно, незважаючи на практичний досвід розробки інноваційних інструментів, набутий за час трансформації фінансової системи, деякі теоретичні і прикладні проблеми, пов'язані з активізацією ролі інновацій розроблено недостатньо.

Вплив глобалізаційних і інформаційних технологій якісно змінив потреби клієнтів, що сприяло розвитку взаємозалежних процесів «сек'юритизації» і «дезінтермедитації». Фахівці Міжнародного валютного фонду визнають, що фінансові послуги допомагають знайти продуктивне застосування грошам, проте розробка і застосування нових фінансових інструментів може призвести до несподіваних результатів [3, с. 30–33]. Водночас МВФ визнає, що згорання реформ може породити можливості для регулятивного арбітражу й привести до «гонки поступок» в сфері регулювання й нагляду. Це може зробити глобальну фінансову систему менш надійною й створити загрозу для фінансової стабільності [4; 5].

На глобалізованих фінансових ринках висока значимість інтеграції інформаційних і фінансових технологій для підвищення економічної ефективності й конкурентоспроможності фінансово-кредитних установ. Теорії волатильності ринків, фінансових інновацій, управління портфелями цінних паперів, потребують застосовування інформаційно-інноваційних технологій. В наукових дослідженнях термін «фінансова інновація» трактується як: новий фінансовий продукт або інструмент; автоматизація фінансових процесів, впровадження технологічних нововведень, інформатизація економічних процесів, впровадження нових методологій і методик фінансових операцій; впроваджені в фінансово-кредитних установах нові продукти, створені на основі використання сучасних інфокомунікаційних технологій. Узагальнюючи визначимо, що фінансова інновація – це нові фінансові інструменти та фінансові технології, використання яких сприяє якісному розвитку фінансово-кредитних установ. Фінансові інструменти поділяють на: концептуальні засоби – реалізація конкретних концепцій (теорія хеджування); фізичні засоби – інструменти (цінні папери) й процеси (електронна система торгівлі цінними паперами), які можна використовувати для досягнення ефективності інвестування.

До традиційних фінансових інструментів належать брокерські рахунки

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

управління готівкою, процентні свопи, конвертовані облігації з правом дострокового погашення та інші. До гібридних фінансових інструментів відносять структуровані фінансові продукти, гібриди процентних та валютних інструментів, гібриди процентних та фондових інструментів, гібриди валютних і товарних інструментів. Під структурованими фінансовими інструментами зазвичай розуміють цінні папери комбіновані з будь-яким видом деривативів: гібридні цінні папери; структуровані інструменти, що поєднують борговий та похідні фінансові інструменти; структуровані інструменти, що синтезують акції та деривативи. У світовій економіці розвиваються ринок «синтетичних» цінних паперів, які формуються у процесі синтезу похідних фінансових інструментів, акцій та облігацій. Застосування екзотичних фінансових інструментів (деривативів на погоду, контрактів на економічні дані, інвестиційних контрактів) може бути основою у процесі подальших досліджень типологізації інструментів.

Інноваційними фінансовими продуктами є деривативи, які формуються в процесі специфічних відносин економічних агентів у процесі їх інноваційної діяльності на фінансовому ринку. Головною метою фінансового інжинірингу є комбінування і декомпозиція існуючих традиційних та створення нових інноваційних інструментів для задоволення різноманітних потреб економічних агентів, пов'язаних із пошуком додаткових джерел фінансування, оптимізацією процесів хеджування ризиків на основі розробки та впровадження інноваційних рішень при визначенні параметрів зазначених інструментів

На практиці застосування фінансово-кредитними установами інноваційного інструментарію з урахуванням виявлених переваг і недоліків дає їм змогу удосконалювати й підвищувати якість надання фінансових послуг, створюючи конкурентні переваги. Водночас за умов розвитку системи корпоративно-інноваційного менеджменту в фінансово-кредитних установах виникає потреба як в типологізації фінансових інновацій, так і в впровадженні системи організаційно-управлінських заходів щодо реалізації цих інновацій. У майбутньому важливо досліджувати детермінанти трансформації інноваційних інструментів фінансового ринку з позиції інституціонального підходу; типологізацію інноваційних інструментів за сегментами фінансового ринку; пріоритети регулювання інноваційних інструментів фінансового ринку за рівнем інвестиційної привабливості і ризикованості.

Список використаних джерел:

1. Амаглобели Давид, Дабла-Норрис Ера, Гаспар Витор. Скільки сбережений нужно для выхода на пенсию? URL: <https://www.imf.org/external/russian/np/blog/2019/011519r.pdf> (дата звернення 04.04.2019).

2. Tissot Bruno. Globalisation and financial stability risks: is the residency-based approach of the national accounts old-fashioned? *BIS Working Papers*. 2016. October. No 587. 29 p.

3. Классенс С. Кёсе М. Айхан, Терронес Марко Э. Колебания на финансовых рынках. *Финансы&развитие*. 2011. Март. С. 30–33.

4. Доклад по вопросам глобальной финансовой стабильности. URL: <https://www.imf.org/external/russian/np/blog/2019/011519r.pdf> (дата звернення 08.04.2019).

5. Adrian Tobias, Natalucci Fabio. Weak Spots in Global Financial System Could Amplify Shocks. URL: <https://blogs.imf.org/2019/04/10/weak-spots-in-global-financial-system-could-amplify-shocks/> (дата звернення 10.04.2019).

Алексєєнко М. Д., д. е. н., професор,
професор кафедри банківської справи,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

БАНКІВСЬКІ ДЕПОЗИТИ: ПРОБЛЕМАТИКА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ

Складна сутність і багатоликість прояву дефініції «депозит» ускладнюють розуміння практики залучення грошових заощаджень суб'єктів економіки до кредитних установ, насамперед до банків. Глибшому усвідомленню сутності дефініції «депозит» та механізму залучення коштів до банків сприяє поділ депозитів на окремі складові з подальшим групуванням їх за однорідними ознаками, тобто їх класифікація. Вивченню теоретичних і практичних аспектів оцінки сучасного стану депозитного ринку [1, с. 174–180], впливу депозитної політики банків на ефективність залучення депозитних ресурсів [2, с. 39–44; 3, с. 81–84], реалізації депозитної політики на регіональному рівні [4, с. 775–779], впливу структури депозитного портфеля банку на формування інвестиційного ресурсу [5, с. 31–42] присвячено праці вітчизняних науковців. Високо оцінюючи внесок науковців у вивчення проблематики депозитного формування ресурсів, необхідно зауважити, що в сучасних умовах ця проблема потребує подальших досліджень.

За формою, в якій вкладник одержує дохід від депозитного розміщення коштів, вирізняють депозити з доходами в грошовій та грошово-речовій формах. У першому випадку вкладник одержує дохід у вигляді депозитного процента в грошовій формі, у другому – дохід виплачується як грошима, так і товарами, що користуються підвищеним попитом у населення. Виплата вкладникам доходів товарами відбувається, як правило, за умов товарного дефіциту, коли існує невідповідність між платоспроможним попитом населення на окремі товари, з одного боку, і обсягами їх виробництва та роздрібного товарообігу-з іншого. Іноді окремі банки з метою розширення клієнтської бази пропонують вкладникам «додатковий» дохід у вигляді регулярного проведення розіграшів призів за номерами депозитних угод (особових рахунків). Це відбувається у випадках, коли розмір депозитного процента банку суттєво не відрізняється від того, який виплачують інші банки по аналогічних видах вкладів. Банки пропонують також підвищені процентні ставки за депозитами за умови, що такі процентні доходи вкладник використовуватиме зокрема для придбання товарів (послуг) у визначених банком суб'єктів господарювання за безготівковою формою розрахунків. З огляду на можливість поповнення початкової суми депозита протягом його строку розрізняють депозити без права поповнення та з правом поповнення. В останньому випадку банк може

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

встановлювати мінімальну та/або максимальну суму поповнення, а також регламентувати строки поповнення.

Залежно від можливості одержання вкладником додаткових послуг і пільг від розміщення коштів на депозити розрізняють: чисті депозити – вкладник не одержує ніяких додаткових послуг чи пільг; депозити з правом одержання пільгового кредиту або використання депозиту як застави; депозити з можливістю одержання додаткових безоплатних послуг; депозити з іншими додатковими послугами та пільгами.

Зважаючи на строк повернення депозитів розрізняють депозити на вимогу та строкові. З огляду на можливість продовження строку повернення депозитів виокремлюють депозити з пролонгацією та без пролонгації. В останньому випадку вкладнику повертаються кошти або він укладає з банком новий депозитний договір. В банківській практиці використовується дефініція «нові депозити», котрі включають обсяги за первинними договорами, укладеними у звітному періоді, та за додатковими договорами, за якими відбулася зміна або суми, або процентної ставки, або суми та процентної ставки.

Зважаючи на призначення депозити поділяються: на вимогу (до запитання); строкові; умовні. Депозити на вимогу призначені для здійснення поточних розрахунків, є високоліквідними, розміщуються в банках на поточних і контокорентних рахунках і можуть у будь-який час на вимогу клієнта бути поповнені або вилучені, причому як частково, так і повністю, у безготівковій чи готівковій формі. Кошти, розміщені на поточному рахунку, вкладник може вилучити в межах кредитового залишку, а розміщені на контокорентному рахунку – не лише вилучити, а отримати ще й банківський кредит. Нестабільність депозитів до запитання обмежує можливість використання їх банками, тому депозитний процент власникам депозитів виплачується низький або не виплачується зовсім. Для покриття своїх витрат, пов'язаних з веденням поточних рахунків, банк може стягувати з клієнта комісійну винагороду, яка може утримуватися з депозитного процента. Деякі банки не стягують комісії з безпроцентних поточних рахунків за умови зберігання на них стабільного залишку не нижче завчасно обумовленого рівня. Незважаючи на те, що кошти до запитання дуже ліквідні, їх сумарні стабільні залишки на поточних рахунках дають банкам змогу користуватися ними з вигодою для себе. Стимулюючи приріст депозитів до запитання, банки підвищують якість обслуговування клієнтів і пропонують їм додаткові послуги. Це досягається різними шляхами, зокрема: придбанням власниками коштів до запитання ощадних сертифікатів чи банківських векселів; застосуванням платіжних карток і заставних депозитів; інформаційно-консультативним обслуговуванням клієнтів, розробленням і реалізацією «продуктів» фінансового інжинірингу.

Залучення банком депозитів до запитання може відбуватися із застосуванням такого виду економічних відносин, як контокорентний кредит. Він надається клієнтам з єдиного рахунка (контокорентного), на якому щоденно відображаються всі платежі клієнта і надходження коштів на його адресу. Інакше кажучи, контокорентний рахунок поєднує в собі ознаки

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

поточного та позичкового рахунків. Платежі та надходження, як правило, не збігаються – на контокорентному рахунку виникає сальдо. Дебетове сальдо свідчить про нестачу в клієнта власних коштів для забезпечення поточних платежів, залучення ним в оборот банківського кредиту. Кредитове сальдо означає, що клієнт володіє певною сумою власних коштів.

Строкові депозити – це грошові кошти, розміщені у банку на чітко визначений строк, тобто які можуть бути вилучені вкладником, як правило, після закінчення обумовленого строку. Вони використовуються вкладниками для одержання більш високих, ніж за депозитами до запитання, процентів. Для строкових депозитів характерна стрибкоподібна зміна розмірів, а також залучення банками коштів на них круглими сумами. Ці вклади не призначені для розрахунків з третіми особами, їм притаманна невелика швидкість обертання. Банки зацікавлені у залученні коштів на строкові депозити, оскільки вони мають в основному стабільний та довгостроковий характер. Це дає змогу банку здійснювати планування розмірів залучених коштів, оптимально їх використовувати і збільшити банківські доходи.

Строкові депозити можуть бути двох видів: власне строкові депозити, коли кошти повертаються вкладникові тільки після закінчення встановленого строку, до цього вони знаходяться у повному розпорядженні банку; депозити з попереднім повідомленням про вилучення коштів. Вони передбачають надходження до банку повідомлення вкладника про дострокове вилучення коштів.

Зберігання заощаджень юридичних і фізичних осіб на ощадних депозитах спричинюється різними мотивами і за своєю економічною сутністю може мати різне призначення. Можна вирізнити зберігання заощаджень цільове і без чітко вираженого цільового призначення. Банки, зокрема, можуть приймати цільові депозити на дітей, для придбання автомобілів, житла, інших товарів тривалого користування та таких, що дорого коштують. Один з мотивів – це збереження звичного рівня і структури споживання після виходу на пенсію. В такому разі використовуються пенсійні депозити.

Вибір ознак класифікації депозитів сприятиме банкам більш ефективно здійснювати управління депозитними ресурсами, що, в свою чергу, позитивно впливатиме на фінансову стійкість банку. Депозитні ресурси виступають основою фінансового потенціалу банку, його функціонування. Відтак питання систематизації та удосконалення класифікації банківських депозитів вимагають подальші дослідження як у теоретичному, так і в практичному аспекті.

Список використаних джерел:

1. Росола У. В., Кузьма Н. М. Оцінка сучасного стану депозитного ринку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. Вип. 1 (9). С. 174–180.
2. Коваленко М. О. Депозитна політика банків та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 39–44.
3. Руда О. Л., Маркуш К. Г. Депозитна політика банку та механізм її

реалізації. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 81–84.

4. Хромушина Л. А. Депозитна політика комерційних банків та її реалізація на регіональному рівні. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 775–779.

5. Вядрова І. М., Герцл І. В. Вплив структури депозитного портфеля банку на формування інвестиційного ресурсу. *Modern Economics*. 2017. №6. С. 31–42.

Артем'єва І. О., к. е. н.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національна академія статистики, обліку та аудиту

МОНЕТАРНА ТА МАКРОПРУДЕНЦІЙНА ПОЛІТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

Однією з головних причин глобальної фінансової кризи були прорахунки в організації державного економічного регулювання, тому проблеми його реформування опинилися у центрі уваги у посткризовий період. До кризи основною метою традиційної монетарної політики було забезпечення стабільності цін, безумовним наслідком якої вважалася фінансова стабільність. Фінансова стабільність виводилася як результат стійкості окремих установ, і тому фінансове регулювання та нагляд зосереджувалися саме на окремих установах та їхніх ризиках (такий підхід отримав назву мікропруденційного). Але глобальна фінансова криза виявила нездатність традиційного регулювання забезпечувати стабільність фінансової системи в цілому. Реакцією на це стало розроблення більш системного підходу до фінансового регулювання – макропруденційної політики. Її метою є виявлення та зменшення системного ризику, тобто ризику дестабілізації фінансової системи як цілого, а також зниження витрат, пов'язаних з кризовими явищами у сфері фінансових послуг.

За останні роки такі дослідники, як К. Боріо, Я. Брокмайер, М. Бруннермайер, Д. Гердесмайер, М. Дремманн, П. Клемент, А. Крокетт, Е.В. Ніер, М. Моретті, Я. Осинский, Д.Ф. Унсал та багато інших, зробили вагомий внесок у розвиток цього напрямку. Водночас він вимагає більш детальної розробки й адаптації до умов сучасної економіки на локальному та глобальному рівнях. Зокрема, однією з ключових проблем залишається взаємодія макропруденційної та монетарної політик, оскільки вони мають спільну стратегічну мету – забезпечення макроекономічної стабільності, але мають відмінності у визначенні тактичних цілей, а отже, можуть як підсилювати одна одну, так і вступати у конфлікт.

Результати від реалізації заходів монетарної та макропруденційної політик частково співпадають. Так, монетарна політика може впливати на системний ризик, зокрема, через такі канали: 1) монетарна політика за допомогою зниження процентної ставки зумовлює зростання цін активів, що може спричинити виникнення “бульбашок”; 2) низькі процентні ставки спонукають інвесторів надавати перевагу ризикованим активам через їхню прибутковість; 3) реалізація політики кредитної експансії зумовлює

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

нарощування левериджу фінансових інститутів та прийняття ними більшого ризику.

У свою чергу, макропруденційні заходи також можуть втручатися у сферу монетарної політики, оскільки, впливаючи на умови кредитування, вони змінюють передатний механізм монетарної політики. Наприклад, жорсткіші стандарти резервування обмежать доступ до кредиту, а отже, сповільняють економічне зростання [1, р. 23–24, 2, р. 8].

Водночас, монетарна та макропруденційна політики не є взаємозамінними. При цьому кожна з них має певні переваги та обмеження. Так, на відміну від монетарних інструментів, інструменти макропруденційної політики є більш цілеспрямованими, вони можуть бути направлені безпосередньо у сферу концентрації системного ризику, не спричиняючи загального пригнічення економічної активності, при цьому вони краще піддаються диференціації. Водночас, вони вимагають детальніших вихідних даних, потребують додаткових адміністративних витрат, їх простіше обійти. У свою чергу, від заходів монетарної політики, яка встановлює єдину ціну левериджу в конкретній валюті, важче ухилитися; до того ж вони, впливаючи на ціни активів та кредиту, ефективніші в обмеженні швидкості економічних процесів [3, р. 26–28].

Стосовно використання монетарної та макропруденційної політик для розв'язання проблемних ситуацій проведені експертами МВФ дослідження свідчать про наступне. За використання тільки макропруденційних заходів для відновлення економіки після шоку попит та інфляція стають мінливішими, а падіння добробуту більшим, ніж при монетарному регулюванні. У випадку поєднання монетарних та макропруденційних інструментів зростання зовнішнього та внутрішнього державного боргу, темпи інфляції, падіння виробництва, зниження рівня добробуту населення були значно меншими, ніж у ситуації, коли застосовувалися тільки монетарні заходи [4, р. 4–5]. Отже, найкращим для економіки є поєднання розглянутих політик, при цьому макропруденційна політика посилює дієвість монетарної через: 1) зменшення частоти та сили збоїв у роботі фінансової системи; 2) попередження фінансових криз; 3) зменшення потреби в маніпулюванні процентними ставками [5, р. 19–21].

Вищезазначене уможливорює наступні висновки.

1. У випадках, коли джерелом дисбалансів фінансової системи є внутрішні проблеми національної економіки, у взаємодії монетарної та макропруденційної політик провідне місце належить монетарній.

2. Поєднання інструментів обох зазначених політик є ефективнішим, ніж застосування інструментів тільки однієї з них.

3. З метою взаємного посилення ефективності та уникнення конфліктів макропруденційної та монетарної політик, використання інструментів цих політик має бути скоординованим.

Список використаних джерел:

1. Ingves S. Challenges for the design and conduct of macroprudential policy /

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

S.Ingves // BIS Papers No 60. Macroprudential regulation and policy. Proceedings of a joint conference organised by the BIS and the Bank of Korea in Seoul on 17–18 January 2011. – December 2011. – P. 16 – 28.

2. Macroprudential instruments and frameworks: a stocktaking of issues and experiences. – Bank for International Settlements. – CGFS Papers No 38. – May 2010. – 31 p.

3. Lim C. Macroprudential Policy: What Instruments and How to Use Them? Lessons from Country Experiences / C. Lim , F. Columba , A. Costa , P. Kongsamut , A. Otani , M. Saiyid , T. Wezel , X. Wu – International Monetary Fund. – Working Paper WP/11/238. – October 2011. – 84 p.

4. Unsal D. F. Capital flows and financial stability: monetary policy and macroprudential responses. / D. F. Unsal // IMF Research Bulletin. – 2011. V. 12, № 3. – P. 1, 4–5.

5. Bank for International Settlements 87th Annual Report. 1 April 2016–31 March 2017. – Basel, 2017. – 249 p.

Атамась Г. П., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та управління
Одеська державна академія технічного регулювання та якості

**АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ
ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСІБ ЇХ ЛІКВІДНОСТІ ТА
ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ**

В умовах ринкових перетворень думка вчених про оборотні активи набула актуальності і поступово розвивається. Категорія «оборотні активи» має свій еволюційний шлях. До недавніх часів, коли економіка розвивалася за умов адміністративно – господарської системи вчені – економісти виділяли різні підходи до трактування сутності оборотних активів. При переході до ринкової економіки вітчизняні економісти отримали можливість вивчити і використовувати накопичений західними економістами досвід і наробітки. У літературних джерелах з'явилися такі терміни, як «оборотний капітал», «оборотні активи» та ін. Такі вчені, наприклад, як Г.М. Азаренкова, М.В. Мних відмічають, що оборотні активи – авансована вартість у оборотні виробничі фонди та фонди обігу [5].

Згідно другої точки зору, оборотні активи – інвестовані засоби у поточну діяльність. Сутність такого визначення полягає в тому, що оборотні активи розглядаються як засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу [3].

Прихильники третього підходу розглядають оборотні активи як мобільні активи, які використовуються і реалізуються підприємством протягом одного року або операційного циклу[2].

З'ясування суті категорії «оборотні активи» дозволяють розглянути питання їх ефективного використання, що дає можливість виявити сильні та слабкі місця підприємства, удосконалити його потужності та виявити приховані потенційні можливості.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Думка вітчизняних вчених стосовно методики аналізу ефективності використання оборотних активів базується на тих же принципах, що і зарубіжних. Відповідно до запропонованих ними підходів передбачається розрахунок коефіцієнтів оборотності активів або їх складових та тривалості одного обороту оборотних активів. Але тут встановлена різнобіжність назв одних і тих же показників. Так коефіцієнт оборотності активів у Цал-Цалко Ю.С. має назву показник завантаження оборотних активів, у Кіндрацької Г.І [4] – швидкості обороту. Показник тривалості одного обороту оборотних активів у Кіндрацької Г.І. має назву періоду обороту; у Мних Є.В. [5] та у інших авторів – показник швидкості обороту. На наш погляд, головним є те, що всі точки зору співпадають у одному – вони надають можливість визначити ефективність використання оборотних активів.

Сучасні умови функціонування підприємств перетворюють процес оцінки ефективності використання оборотних активів на самостійну ділянку аналітичної роботи, результати якої можна використовувати як інформаційну базу при ухваленні стратегічних управлінських рішень так і при формуванні механізму управління фінансовим станом підприємства. Тому у табл. 1 наведемо показники, за допомогою яких можна проаналізувати платоспроможність та ліквідність СТОВ «Куяльник». Аналіз показників (табл. 1) свідчить про відповідний стан платоспроможності за період 2016 – 2018 рр. Стан ліквідності і платоспроможності спостерігається на задовільному рівні при майже відсутності значень попередніх показників, а саме грошової і розрахункової платоспроможності. Зростання ліквідності і платоспроможності пов'язано з значним зростанням запасів в динамічному ряду за 2016 – 2018рр.

Таблиця 1

Стан платоспроможності та ліквідності в СТОВ «Куяльник», тис. грн.*

Засіб платежу	на кінець			Платіжні зобов'язання	на кінець		
	2016 р.	2017 р.	2018 р.		2016 р.	2017 р.	2018 р.
Грошові кошти та їх еквіваленти	499	30	497	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	72	7	1107
Розрахунки з дебіторами	84	73	175	Поточні зобов'язання за розрахунками	4		21
Запаси та витрати	5235	6939	4917	Інші поточні зобов'язання	1629	622	1229
Всього	5818	7042	5589	Всього	1705	629	2357
Коефіцієнт платоспроможності: грошової	0,29	0,05	0,21	X	X	X	X
розрахункової	0,34	0,16	0,29	X	X	X	X
ліквідної	3,4	11,19	2,37	X	X	X	X

*Розраховано автором.

Оцінюючи ймовірність втрати підприємством платоспроможності бачимо, що такої загрози для СТОВ «Куяльник» не існувало за три останніх роки. Тому і в подальшому господарям треба приділяти велику увагу заходам, які б забезпечували йому платоспроможність на довгострокову перспективу.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Прискорення оборотності оборотних коштів як основний показник ефективності оборотних активів дозволяє підприємствам розраховувати на ліквідність та платоспроможність сучасних господарств. Прискорення обороту оборотних коштів дозволяє вивільнити значні суми і таким чином збільшити обсяг виробництва без додаткових фінансових ресурсів, а засоби, що вивільняються, використовувати відповідно до потреб підприємства.

Таблиця 2

Показники відновлення платоспроможності (станом на кінець року) в СТОВ «Куяльник»*

Показники	2016р	2017р	2018р	2018 р. до (+;-)		Нормативний рівень показника
				2016р	2017р	
Коефіцієнт грошової платоспроможності	0,29	0,05	0,21	-0,08	0,16	0,20 – 0,25
Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	0,34	0,16	0,29	-0,05	0,13	0,80 – 1,00
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	3,4	11,19	2,37	-1,03	-8,82	>2,00
Коефіцієнт відновлення платоспроможності	1,83	89,1	35,5	33,67	-53,6	>1,00

*Розраховано автором.

До основних шляхів прискорення оборотності оборотних активів можна віднести такі:

- удосконалення руху товару і нормативне розміщення оборотних коштів;
- повне виконання планів господарської діяльності підприємств;
- удосконалення організації виробництва і реалізації продукції, упровадження прогресивних форм і методів продажу;
- удосконалення розрахунків з постачальниками і покупцями;
- зведення до мінімуму запасів господарських матеріалів, скорочення витрат майбутніх періодів та ін.

Узагальнюючи треба відмітити, що на сучасному етапі розвитку підприємств велику роль відіграють оборотні активи, виступаючи головним засобом їх ліквідності та платоспроможності. Прискорення оборотності оборотних коштів виступає головним чинником, який прямо впливає на ефективність використання оборотних активів та забезпечує стійкій фінансовий стан будь якому підприємству.

Список використаних джерел:

1. Артеменко В.О. Характеристика чинників впливу на ефективність функціонування оборотних активів підприємств аграрного сектора. *Фінансовий простір*. 2015. № 1. С. 19–24.
2. Білик М. Д., Павловська О. В. Притурен Н. М Фінансовий аналіз: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2007. 592 с.
3. Боди Эви, Мертон Роберт. Финансы. Пер. с англ. учеб. пособие. М.: Изд. Дом «Вильямс», 2010. 592 с.
4. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. К.: Знання, 2008. 488 с.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

5. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник. 2-ге вид., перероб. та доп. К. : Центр навчальної літератури, 2012. 472 с.

Ачкасова С. А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ЗАСТОСУВАННЯ ІНДЕКСНОГО МЕТОДУ ДЛЯ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ

Процес проведення стрес-тестування ускладнюється можливістю використання значної кількості методів стрес-тестування, зокрема індексного, сценарного та метод еластичностей. Це свідчить про можливість одержання інформації, ускладнену питаннями інтерпретації та порівняння з іншими результатами стрес-тестування.

Предметна галузь з питань проведення стрес-тестування еволюціонувала від наукових пошуків, сконцентрованих на розв'язанні проблем визначення поняття «стрес-тестування» до розробки методики проведення стрес-тестування, причому здебільшого увага приділялась індексному та сценарному методам побудови стрес-тестів, до вивчення індикаторів стресостійкості.

Перша група методів побудови стрес-тестів представлена індексним методом.

Стрес-індекс має вид безперервної змінної і дає змогу у будь-який момент часу дати оцінку фінансового стану досліджуваного об'єкта [1]. Застосування індексного методу для стрес-тестування наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Застосування індексного методу для стрес-тестування

Установа	Показники	Підхід
1	2	3
Національний банк Нідерландів [5]	Об'єднанні раніше побудованих в Національному банку Нідерландів індексів монетарного стану (Monetary Conditions Index) та фінансового стану (Financial Conditions Index), а також додавання до них показників, що характеризують стан ринків. 6 показників, що всебічно відображають не тільки стан фінансової системи, але й, що характеризують макроекономічні умови в країні. Платоспроможність фінансових установ як балансовий показник був включений в CI, оскільки описує вплив банківського механізму кредитування на фінансових посередників і розмір резерву на випадок загального шоку. Показники, що характеризують стан ринку, містять додаткову інформацію про наявні ризики. Усі показники представлені у вигляді змінених тимчасових рядів (річний приріст, відхилення від тренда та ін.).	Схема вагів, що використалася, була заснована на застосуванні економетричного апарату. Побудована крива прибутковості на основі регресії з включенням компонент AR. Після цього вибиралася оптимальна величина лага чинників, що включаються в цю модель, на підставі порівняльного аналізу всіх можливих варіантів моделей (мінялися як вид залежної змінної, так і число включаються лагів). Аналіз одержаних результатів здійснювався на підставі побудованих меж. Якщо значення індексу знаходиться усередині коридору, то можна говорити про те, що система функціонує в нормальному режимі. Якщо значення індексу опускається за нижню межу, це свідчить про стресову ситуацію. Стрес – ситуація, коли резерви фінансової установи зникають (платоспроможність дорівнює 0).

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

1	2	3
<p>Національний банк Канади [3]</p>	<p>Показники характеризували зміни, що відбувалися на фондових ринках Північної Америки, на ринку банківських цінних паперів США і Канади, а також описували поведінку курсів основних світових валют.</p>	<p>Побудовані різні варіанти індексу з використанням всіх відомих підходів до вибору показників і схеми вагів і після цього вибрати варіант, що найадекватніше оцінює стійкість фінансового сектора. Спочатку НБК підготував опитування експертів для визначення найбільш стресових подій в історії фінансової системи Канади.</p>
<p>Центральний банк Швейцарії [1]</p>	<p>Показники, включені в швейцарський варіант CI, характеризували ринок банківських цінних паперів, прибутковість роботи банків, їх платоспроможність і ліквідність. Цікавим рішенням була розробка власного списку проблемних швейцарських банків і включення в індекс обсягу активів таких банків як одного з показників. Індекс цін акцій банку характеризував зниження вартості акцій в період фінансової кризи. Сперед прибутковості банківських облігацій відповідав за ризик, який інвестори пов'язують з банківським сектором. Міжбанківські депозити характеризували відтік засобів з банків, тобто так звані банківські набіги, що є причиною виникнення банківської кризи. Причому на відміну від загальних депозитів вони більш чутливі, оскільки банки володіють великим об'ємом інформації, ніж громадськість. Рентабельність активів була важливим критерієм кризи для розвинених країн. Дисперсія капіталу була широко використовуваною змінною в літературі, оскільки якщо банк випробовує проблеми, то його капітал знижується. Зміна числа філіалів (підрозділів) банків оцінювала можливість дефолту банку або реорганізації банківського сектора.</p>	<p>Сам індекс був побудований у вигляді середньозважених показників банківського сектора із застосуванням схеми рівних вагів. Показники, включені в індекс, характеризували ринок банківських цінних паперів, прибутковість роботи.</p>
<p>Національний банк Чехії [4]</p>	<p>Показники характеризують винятковий стан банківського сектора. Дані показники визначали якість активів банківського сектора, прибутковість роботи банків, їх платоспроможність і ліквідність. Достатність капіталу і рентабельність визначали резерв безпеки функціонування банківської системи. Якість активів оцінювалася з використанням рівня кредитного ризику, ліквідність – об'єму резервів банків на випадок проблем з ліквідністю. Процентний ризик вимірювався величиною невідповідності по термінах між активами і зобов'язаннями, а також можливими втратами, викликаними зростанням процентної ставки. Валютний ризик оцінювався схильністю до зміни валютного курсу за обома напрямками.</p>	<p>Використовували формулу середнього зваженого різних показників. Спочатку застосовувалася схема рівних вагів, після чого експертним шляхом значення вагів збільшувалися або зменшувалися залежно від характерних властивостей показника.</p>

Як видно з табл. 1, будується фінансовий стрес-індекс (financial stress index). При формуванні індексу використовується набір основних показників, що характеризують стан досліджуваного об'єкта. Розробка стрес-індексів характерна й для банківської системи. Показники, включені до швейцарського варіанта стрес-індексу [1], характеризували ринок банківських цінних паперів, прибутковість роботи банків, їхню платоспроможність і ліквідність. У стрес-індекс входили такі показники: індекс цін акцій банку, спред прибутковості банківських облігацій, міжбанківські депозити, рентабельність активів, дисперсія капіталу, зміна кількості філій (підрозділів) банків.

Перевагами цього методу є можливість встановлення за результатами стрес-тесту значень індексів, які залежать від сукупного впливу факторів ризиків, які вважаються суттєвими і впливають на стресостійкість. Результати, одержані за цим методом, є наочними і зрозумілими, використовувати його доцільно в рамках окремої системи – на макро- чи мікрорівні.

Список використаних джерел:

1. Егоров А. Стресс-индекс как мера финансовой стабильности: подходы к его построению. *Банківській вісник*. 2009. С. 38-42.
2. Hanschel E. Measuring and forecasting stress in the banking sector: evidence from Switzerland. URL:<http://www.bis.org/publ/bppdf/bisap22v.pdf>. (дата звернення 12.02.2019).
3. Iling M. An index of financial stress for Canada. URL: <http://www.bankofcanada.ca/en/res/wp/-2003/wp03-14.pdf>. (дата звернення 11.02.2019).
4. Indicator and boundaries of financial stability. URL: http://www.dnb.nl/binaries/-Working%20Paper%2097_tcm46-146754.pdf. (дата звернення 12.02.2019).
5. Sorge M. Stress-testing Financial System: An Overview of Current Methodologies. URL: http://www.pa-pers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=759585&rec=1&srcabs=973989. (дата звернення 12.02.2019).

Бага Л. Г., к.е.н.,

доцент кафедри економічної теорії,

Порохняк Н.В., аспірант¹

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН

В першій третині ХХ ст. зародилася одна з провідних для сучасного регулювання економіки теорія – кейнсіанство. У праці Дж. М. Кейнса “Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей” було проголошено ідею необхідності активного державного втручання в фінансово-кредитні відносини

¹ Науковий керівник к.е.н., доцент Ярова В.В.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

та запропоновано відповідні методи фіскальної політики. Теорією Дж. М. Кейнса було визнано неспроможність ринкової економіки до саморегулювання через значну розбіжність суспільних інтересів різних верств населення. Виникнення цієї концепції корінним чином змінило спрямованість розвитку економічної думки, дана школа стала теоретичною базою для державного регулювання ринкової економіки, адже цей період характеризувався глибокими кризовими явищами капіталістичної системи [1]. Кейнсіанський підхід до ролі держави в економічному розвитку Західних країн використовувався до 70-х рр. ХХ ст. Треба також відмітити, що завдяки цьому вони досягли значних успіхів в економіці. Найбільш важливими завданнями держави в цей період були формування повної зайнятості, забезпечення стабільності цін і рівноваги платіжного балансу. Держава почала здійснювати втручання у регулювання не тільки економічних, але й соціальних відносин, а в багатьох країнах Західної Європи сформувався ідеологія держави загального добробуту (Welfare State).

В сучасних умовах кейнсіанська модель була доопрацьована, розширена та доповнена некейнсіанською концепцією. Некейнсіанство обґрунтовує свої позиції об'єктивними закономірностями постійного розвитку економіки та суспільства в умовах науково-технічного прогресу, тому доводили що забезпечення державою умов для стабільного розвитку незалежно від фази економічного циклу є головним завданням прогресивної сучасної стратегії розвитку економіки та суспільства. Основними сферами державного втручання кейнсіанці вважають посилення бюджетного фінансування пріоритетних галузей, стимулювання наукових досліджень, систем освіти, інфраструктури і т. ін.

Особливими напрямками щодо державного регулювання після кризи 1974 – 1975 рр. стали теорії монетаризму, раціональних очікувань, економіки пропозицій, що стояли на позиціях саморегулювання економіки, сформувавши неокласичну течію економічної теорії. Монетаризм, сформульований М. Фрідменом, став найбільш популярною концепцією, відповідно до якої основним завданням держава є насамперед впровадження стабільної фіскальної та грошово-кредитної політик та необхідно утримуватися від спроб керувати попитом [2].

Відповідно до ідей монетаризму, маса грошей в обігу визначає загальний рівень цін, зайнятості та доходів в країні. Відповідно до змін в економічній теорії і повернення до ідей скорочення державного втручання в господарську діяльність, змінилась політика багатьох капіталістичних країн. На практиці основні положення монетаризму використовувалися урядами М. Тетчер та Р. Рейгана. Вони сформували політичний курс на перехід від економіки “попиту” до економіки “пропозиції”, котра розглядала можливість лібералізації фінансової діяльності держави, за умови скорочення попиту, збільшення податків і зростання відсоткових ставок [3]. З позицій даної теорії держава, має створювати умови для розвитку вітчизняного товаровиробника за рахунок підвищення продуктивності праці, створювати податкову систему, яка заохочує

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

реального товаровиробника, застосовувати вільні ціни, забезпечувати конкуренцію та рівновагу попиту і пропозиції.

З нашої точки зору, в сучасних умовах радикального протистояння концепцій вільного ринку та протекціонізму не спостерігається. Варто відмітити, що частіше всього в державній політиці практична реалізація теоретичних концепцій всіх провідних шкіл економічної теорії сучасності зазнала суттєвих коригувань порівняно з початковим замислом. Найбільш правильно сучасну державну стратегію, ми вважаємо, описали прихильники неокласичного синтезу, котрі доводять, що кейнсіанські ідеї регулювання економіки чи підходи економістів-лібералів до державного регулювання потрібно використовувати залежно від стану економіки, її економічної фази розвитку. Варто відмітити, що даним напрямком економічної думки не перебільшуються регулятивні можливості ринку і доводиться, що в міру ускладнення економічних взаємозв'язків та відносин потрібно постійно удосконалювати й активно використовувати різні методи державного регулювання. Систематизуючи основні напрямки економічної думки щодо державного регулювання економіки, ми виділили дві головні концепції – сучасної економічної теорії – першу кейнсіанську та інституціональну та другу - неокласичну, котрі в деякій мірі є протилежними одна одній, але частіше всього, сучасна державна політика використовує їх поєднання

Провідний вчений даного напрямку П. Самуельсон наголошує: “Наша економіка не є чистою економікою цін, а становить змішану систему, в якій елементи державного контролю переплітаються з елементами впливу ринку на організацію виробництва і споживання” [3, с. 125]. Ще один видатний представник цього напрямку, американський економіст Д. Гелбрейт в своїй роботі “Економічні теорії і цілі суспільства ” наголошував, що “ринкова система повинна існувати поряд з плановою.... Різниця між плановою і ринковою системами полягає не в прагненні позбутися обмежень ринку і знайти контроль над економічним середовищем. Вона полягає в інструментах, за допомогою яких досягаються цілі, і в тому, наскільки успішно виявляються такі спроби” [4, с. 34]. З нашої точки зору, на сьогодні в економічній науці існує три основних парадигми, на яких ґрунтуються регулятивні механізми управління господарськими процесами: неокласицизм (економічний лібералізм), кейнсіанство, інституціоналізм. Варто відмітити що ні одна з них не є панівною в глобальних масштабах, і це є проявом якісно нової ситуації світоглядно-методологічного характеру, і основним принципом реалізації сучасних економічних державних регуляторів стали принципи неокласичного синтезу. Ми бачимо, що ці концепції значно відмінні з позицій мети, пріоритетів і методів регулювання, кожна з них має свої позитивні та негативні сторони, але може бути використана в різних фазах розвитку економіки з різною ефективністю.

На початок XXI ст. криза фінансових ринків, що розпочалася в Таїланді у 1997 р. і захопила більшість країн світу, призвела до перегляду основних наукових теоретичних та практичних підходів до державного регулювання

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

світової економіки. Такий видатний практик економіки як Д. Сорос, висловив ідею, що в сучасних умовах ринковий фундаменталізм становить більшу загрозу відкритому суспільству, ніж тоталітарна ідеологія. Він наголошує, що для забезпечення розвитку суспільства ринковому механізму не можна давати повної свободи, отак як це неминуче призведуть до хаосу в економіці та фінансах і, зрештою, може спричинити розпад світової системи капіталізму. Ми розділяємо точку зору Дж. Сороса про те, що коли наслідки ринкових коливань виходять за певні межі, повернення до попереднього стану збалансованості стає неможливим без втручання держав [5]. Переосмислення концепцій державного регулювання економіки у зв'язку з глобалізацією економіки та кардинальна трансформація механізмів економічного регулювання на початку ХХІ ст. відбувається в напрямку становлення глобально інтегрованої регулятивної системи. Найбільш важливими причинами розвитку теоретичних і практичних концепцій державного регулювання економіки в сучасних умовах необхідно визначити зміни, які проходили, насамперед, у матеріальному виробництві, серед яких не тільки збільшення обсягів виробництва та ускладнення економічних зв'язків, але і посилення ролі особистості в розвитку сучасного виробництва, котрі вимагають втручання держави в регулювання макроекономічних пропорцій і вирішення соціальних завдань, допомоги у боротьбі з монополіями та вирішення завдань загальнонаціонального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. Пер. с англ. М.: Прогресе, 1978. 494 с.
2. Фридман М., Фридман Р. Свобода выбирать: наша позиция. М.: Новое издательство, 2007. 356 с.
3. Самуэльсон П. Экономика. Львів : Світанок. 2001. 549 с.
4. Гелбрейт Дж.К. Экономические терии и цели общества. М.: Прогресс, 1979. С. 352-353.
5. Сорос Дж. Кризис мирового капитализма. Открытое общество в опасности. Пер. с англ. М.: Инфра. 1999. 262 с.

Безкровний О. В., к. е. н.,
доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Павличева Я. В., Шевченко С. Ю.,
здобувачі вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Полтавська державна аграрна академія

ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ: ВИДИ ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ВТІЛЕННЯ

В умовах ринкової трансформації українського суспільства особливого значення набуває вирішення проблем соціального захисту населення, що обумовлено конституційним правом громадян України. Сучасний стан соціального захисту населення, і зокрема сільської його частини характеризується не до кінця врегульованою організаційно-правовою базою та

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

недостатнім рівнем фінансового забезпечення, Саме тому нагальною є необхідність визначення основних напрямків поліпшення фінансування системи соціального захисту, підвищення ефективності роботи державних цільових фондів щодо працівників аграрних підприємств.

Теоретичні та практичні засади формування та розвитку системи базових принципів державного соціального страхування перебувають в центрі наукових пошуків значного кола вчених, зокрема: А. Вольської, В. Закревського, О. Коваль, В. Надраги, М. Руженського та інших. Однак, постійні законодавчі зміни в даній сфері обумовлюють актуальність продовження наукової дискусії у визначеному напрямі.

Визначальною характеристикою соціально-економічного устрою будь-якої держави є прагнення до так званої соціальної справедливості. Очевидним, на наш погляд, є той факт, що запропонований підхід щодо встановлення однакового рівня забезпечення прожиткового мінімуму для різних категорії отримувачів допомог – це лише намір дотримання принципу соціальної справедливості в умовах обмеженої кількості фінансових ресурсів у державі.

Необхідність вдосконалення цього принципу, за твердженням О. Коваль, крім всього іншого обумовлюється також тим, що при затвердженні бюджету для різних категорій населення які потребують соціального захисту, встановлюється єдиний рівень забезпечення прожиткового мінімуму, і при цьому не враховується ніяким чином той факт, що різні групи населення, зокрема працівники сільськогосподарських підприємств мають різний рівень житлово-побутових умов, стан здоров'я та інші особливі характеристики, тому потребують диференційованого підходу при встановленні прожиткового мінімуму [3].

Система соціального страхування ґрунтується на принципах страхової солідарності – за ринкових відносин держава не може брати на себе відповідальність за забезпечення більшості соціальних ризиків, а тому їх фінансування має базуватися на залученні максимально можливого числа учасників.

Державний характер соціального страхування, на думку А. Вольської зовсім не означає, що держава має у всіх випадках фінансувати витрати на соціальне забезпечення, це може означати обов'язковість цього механізму, обов'язковість сплати страхових внесків, обов'язковість застосування підстав, умов соціального забезпечення і юридичної відповідальності. Державне страхування гарантує необхідний рівень життя. Воно є обов'язковим і має своїм джерелом обов'язкові внески працівників та працедавців. Основним принципом роботи державного соціального страхування є солідарність, яка означає розподіл допомоги залежно від потреб, без урахування розмірів внесків та податків, що сплачуються [1].

Сучасна система соціального страхування в Україні за своїм змістом, і в цьому ми поділяємо позицію В. Надраги, не є страховою в класичному розумінні, оскільки зберігає і виконує функції соціального забезпечення (допомоги) – розмір страхових внесків не узгоджується з рівнем соціального і

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

професійного ризику, обсягом прав і гарантій страхувальників і застрахованих, має місце їх відчуженість від участі в управлінні фондами тощо [4].

Соціальне страхування є результатом розвитку соціально-трудових відносин та важливим інструментом мінімізації соціальних ризиків, внаслідок чого відзначається такими особливостями:

– дана форма соціального захисту поширюється в основному на найманих працівників, для яких основним джерелом доходів є заробітна плата; основним його призначенням є регулювання соціальних ризиків, які об'єктивно стосуються всіх соціально-демографічних і професійних груп населення;

– фінансування соціального страхування тією чи іншою мірою здійснюється всіма основними соціальними партнерами – працівниками, підприємцями і державою, витрати яких із соціального страхування є суспільно необхідними для відтворення робочої сили й віднесення їх до собівартості продукції, що є визнанням неподаткового характеру цих витрат.

Соціальне страхування, як свідчить В. Закревський, не лише виконує компенсаторні функції актуалізації соціальних ризиків, тобто подолання несприятливих наслідків ризикової ситуації, але й функцію їх попередження. У цьому полягає основна відмінність соціального страхування від соціального забезпечення, яке надається тільки в несприятливих життєвих ситуаціях [2].

Поряд з означеним вище принципом соціальної справедливості подальшого активного розвитку, в умовах сучасної соціальної політики держави, на наш погляд, вимагають, насамперед, такі базові принципи соціального страхування, як:

– досягнення необхідного соціального забезпечення на умовах обов'язкового страхування всіх працюючих громадян;

– використання всього комплексу форм і видів соціального забезпечення, застрахованих працівників при настанні страхових випадків;

– диференціація основ і норм соціального забезпечення в залежності від характеру і тривалості трудової діяльності, рівня заробітної плати і розмірів страхових внесків працівників;

– фінансування соціального забезпечення за рахунок обов'язкових страхових внесків і недержавних фондів;

– забезпечення охорони і захисту законного права громадян на соціальне забезпечення.

Подальшого удосконалення потребує принцип забезпечення солідарності і субсидування, що вимагає від працюючих фінансового забезпечення тих, хто уже втратив працездатність. Таким чином, функціонує механізм перерозподілу фінансових ресурсів від працездатних непрацездатним. Але цей зв'язок поколінь, як слушно вважає М. Руженський є лише частиною загального принципу солідарності [5].

В зв'язку з цим, пропонуємо розширити зміст даного принципу у напрямку залучення до його складу перерозподілу засобів між галузями економіки і регіонами, між переробними й іншими галузями, який за останні роки послабився і потребує вдосконалення особливо в напрямку посилення зв'язків

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

агропромислового комплексу з іншими галузями народного господарства, що його обслуговують.

Вдосконалення принципу паритетності полягає в досягненні максимальної рівності представників усіх суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування (держави, застрахованих осіб і роботодавців) у керуванні соціальним страхуванням. При цьому важливим є забезпечення пропорційного наповнення бюджету цільових фондів за рахунок обов'язкових внесків із заробітної плати працюючих і внесків роботодавців. Одночасно, безумовно важливим є дотримання принципу цільового використання фінансових ресурсів загальнообов'язкового державного соціального страхування для кожного конкретного виду соціального страхування, що зараз порушується особливо по відношенню до працівників сільськогосподарських підприємств.

Підсумовуючи вищесказане зазначимо, що досягнення максимального втілення в життя задекларованих принципів соціального страхування є лише одним із напрямків вирішення проблем соціального захисту населення. Одночасно залишається не до кінця вирішеною проблема фінансового забезпечення соціального захисту громадян від несприятливих соціально-економічних факторів, що є прерогативою системи державного соціального страхування. Адже, як свідчить досвід зарубіжних країн встановлено, що у період трансформаційних процесів в економіці дієвого соціального захисту потребують насамперед найбільш уразливі в соціальному плані верстви населення, зокрема й працівників аграрних підприємств. Завданням працездатного населення, на першому етапі функціонування ринкової економіки є необхідність забезпечувати власний соціальний захист через свою працю і відповідну сплату страхових внесків.

Список використаних джерел:

1. Вольська А. О. Становлення сучасної системи соціального страхування в Україні: проблеми і перспективи. *Науковий вісник Чернівецького торг.-екон. ін-ту КНТЕУ*. Вип. № 1. 2017. С. 357–363
2. Закревський В. Система соціального страхування: шляхи і методи вдосконалення. *Праця і зарплата*. 2016. № 10. С. 4–6.
3. Коваль О. П. Модернізація системи соціального страхування в Україні. Аналітична доповідь. К. НІСД, 2017. 38 с.
4. Надрага В. І. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування як механізм компенсації соціальних ризиків. *Демографія та соціальна економіка*. 2014. № 1(21). С. 145–155.
5. Руженський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України. Монографія. К. : ІПК ДСЗУ, 2016. 318 с.

ПОТОЧНИЙ РІВЕНЬ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ: АРГУМЕНТИ ЗА ТА ПРОТИ

Відповідно до Положення про процентну політику Національного банку України від 18.08. 2004 р. № 389 [1] облікова ставка – це один із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених і розміщених грошових коштів на відповідний період. Облікова ставка є базовою щодо інших процентних ставок НБУ. Вона використовується регулятором одночасно як ключовий засіб реалізації монетарної політики та орієнтир ціни на гроші. Динаміка облікової ставки характеризує основні напрями змін грошово-кредитного регулювання (рис. 1).

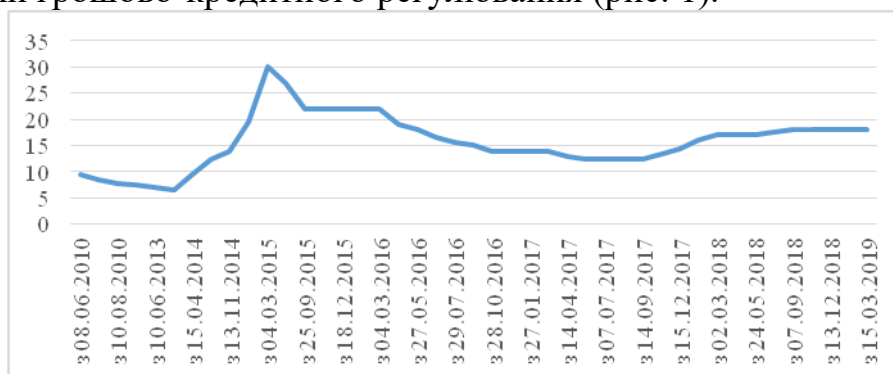

Рис. 1. Динаміка облікової ставки НБУ, % [2]

Як зазначено в Основних засадах ГКП на 2019 р. [3] наразі Нацбанк перебуває на першій стадії реалізації режиму інфляційного таргетування. Для цієї стадії характерним є проходження процесу дезінфляції – поступового зниження інфляції до оптимального цільового рівня (5% у середньостроковій перспективі). У рамках цієї стадії регулятор спрямовує значні зусилля на досягнення визначених інфляційних цілей та забезпечення необхідних умов для успішного функціонування задекларованого монетарного режиму.

Із цією метою, сприяючи таким чином економічному зростанню, Нацбанк поступово пом'якшуватиме грошово-кредитну політику, плануючи зниження облікової ставки у разі стійкого зниження базової інфляції.

Необхідно зауважити, що 14.03.2019 р. Національний банк зберіг облікову ставку на рівні 18,0%. Дослідження аргументів «за» та «проти» цього рішення показало [4]:

1. Відповідно до січневого прогнозу Національного банку спостерігається уповільнення інфляції. Так, у лютому 2019 р. індекс споживчих цін знизився до 8,8%, а базова інфляція – до 7,8% у річному вимірі. Це свідчить про послаблення фундаментального інфляційного тиску. Поряд з цим покращуються інфляційні очікування. І, якщо послаблення тиску на ціни буде достатньо стійким для зниження інфляції до цілі, то регулятор зможе перейти

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

до циклу пом'якшення монетарної політики. Проте, наразі, фундаментальний інфляційний тиск все ще є суттєвим, а ризики щодо уповільнення інфляції залишаються актуальними. За таких умов на думку деяких експертів зниження облікової ставки у березні є передчасним, адже:

- потрібні достатньо жорсткі монетарні умови, а саме поточний рівень облікової ставки для подальшого зниження достатньо високого інфляційного тиску;

- Національний банк має посилювати довіру до його цілей з інфляції. Здійснити це можна через послідовну грошово-кредитну політику, яка має залишатися жорсткою, щоб повернути інфляцію до задекларованих цілей;

- приймаючи рішення щодо поточного рівня облікової ставки, необхідно враховувати той момент, що 2019 р. є для України роком президентських та парламентських виборів. А це зумовлює погіршення інфляційних очікувань через політичну невизначеність та зростання соціальних виплат;

- чекаючи на те, як будуть розвиватись події як до, так і після виборів, банки можуть не піддавати змінам свою процентну політику. А це означає, що зниження облікової ставки не впливатиме на ринкові процентні ставки, і трансмісійний механізм функціонуватиме неефективно;

- незважаючи на значне погіршення прогнозів щодо економічної активності та індексу споживчих цін в єврозоні, Європейський центральний банк пом'якшив грошово-кредитну політику. Як наслідок, фінансові ринки відреагували негативно, а інтерес інвесторів до країн, що розвиваються зменшився. Наразі, це може позначитися негативно на ситуації на валютному ринку і України.

З іншого боку, аргументами за зниження облікової ставки можуть виступати такі чинники:

- прогнози та стан фактичних економічних показники свідчать про сприятливий для України сценарій та уповільнення фундаментального тиску на інфляцію;

- вибори та невизначеність в Україні триватимуть упродовж майже усього 2019 року, тому позиція НБУ щодо облікової ставки має обмежено враховувати цей фактор;

- підтримка України з боку офіційних кредиторів позитивно вплинула на інфляційні очікування;

- не зважаючи на значні обсяги виплат за державним боргом, продумана фіскальна політика зможе підтримати зниження інфляції;

- сприятлива ситуація на валютному ринку, зміцнення обмінного курсу гривні сприятимуть подальшому зниженню інфляції;

- коментарі провідних центробанків світу свідчать про наміри проводити більш м'яку монетарну політику, ніж очікувалось раніше. Це знижує зовнішні ризики для країн, що розвиваються, і дозволяє пом'якшувати монетарні умови, не наражаючись на значний відтік капіталу.

Таким чином, послаблення інфляційних ризиків та уповільнення інфляції уможливають зниження облікової ставки вже у найближчий період. На

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підтримку такої позиції говорить і той факт, що Національному банку необхідно показати початок руху до пом'якшення, що дасть необхідний позитивний сигнал для банківської системи та економіки. При цьому сам розмір зміни ставки не є настільки важливим.

Однак, зважаючи на всі наявні на сьогоднішній момент ризики, можна зробити висновки що пом'якшення монетарної політики поки є передчасним. Проте до його розгляду Нацбанку необхідно періодично повертатися, адже час початку циклу зниження облікової ставки має бути обраним таким чином, щоб мінімізувати ризики на шляху зменшення рівня інфляції до цільових значень.

Список використаних джерел:

1 Положення про процентну політику Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України від 18.08. 2004 р. № 389.

2. Дані щодо облікової ставки НБУ. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647&cat_id=44580.

3. Основні засади ГКП на 2019 р. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=77912166>.

4. Підсумки дискусії членів Комітету з монетарної політики щодо рівня облікової ставки. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=68BEBCC97688B87F786EDA3E5F5387E5?id=90932156>.

Бікусов А. А.

здобувач вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кулінько О. І.

здобувач вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Борисова І. С.**, к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

СУТНІСТЬ ТА СИСТЕМА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Фінансова стійкість підприємства визнається найголовнішою характеристикою фінансового стану і фінансової рівноваги будь-якої економічної системи. Вважається, що такий показник віддзеркалює результати функціонування економічного суб'єкта й є базовим орієнтиром у формуванні фінансової стратегії. Розглянемо зміст поняття «фінансова стійкість» різними авторами в табл. 1.

Таблиця 1

Методичні підходи щодо трактування поняття «фінансова стійкість»

Автор	Визначення категорії «фінансова стійкість»
Подольська В. О., Яріш О. В.	здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями і нарощувати економічний потенціал, результат його поточного, інвестиційного, фінансового розвитку.
Білик М. С., Шелудько В. М.	забезпеченість активів підприємства стійкими джерелами їх формування, гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Автор	Визначення категорії «фінансова стійкість»
Цал-Цалко Ю. С.	стан активів (пасивів) підприємства, що гарантує постійну платоспроможність.
Філімоненков О. С.	такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне.
Савицька Г. В.	здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.
Ізмайлова К. В.	характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання.
Лахтіонова Л. А.	динамічна інтегральна характеристика здатності системи трансформації ресурсів і ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища
Мамонтова Н. А.	такий стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення й оновлення виробництва.

Можемо лише припустити, що під відповідальністю за боргами вони мали на увазі визначення меж позикових джерел фінансування, при яких суб'єкт господарювання може забезпечити їх повне та своєчасне повернення. Друга група авторів, вважає, що фінансова стійкість підприємства забезпечується при відповідності попиту і пропозиції на ринку, а також незалежністю поведінки партнерів. На нашу думку, це не є визначальними ознаками фінансової стійкості, а лише екзогенні фактори її впливу.

Як фінансово-економічна категорія фінансова стійкість виражається системою відносних і абсолютних показників. Наявні методики аналізу фінансової стійкості підприємства передбачають проведення досліджень у декілька етапів.

Залежно від завдань аналізу і тлумачення поняття «фінансова стійкість» порядок розрахунку показників у різних літературних джерел відрізняються. Але як правило, аналіз проводиться у такій послідовності (рис. 1) [3]:

- 1) загальна оцінка фінансової стійкості;
- 2) розрахунок за даними балансу системи відносних показників фінансової стійкості;
- 3) розрахунок за даними балансу системи абсолютних показників, які характеризують забезпеченість запасів джерелами формування і дають можливість визначити відповідний тип фінансової стійкості підприємства;
- 4) розрахунок за даними звіту про фінансові результати та факторний аналіз порогу рентабельності і запасу фінансової стійкості.

Загальне оцінювання фінансової стійкості передбачає визначення: 1) стійкості джерел формування капіталу; 2) ресурсної стійкості; 3) стійкості управління.

Аналіз ресурсної стійкості як складової фінансової стійкості включає:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

рівень співробітництва підприємства із суб'єктами ринкової інфраструктури; ступінь інтегрованості підприємства у системі виробничих відносин; залежність ефективності діяльності підприємства від стану економіки країни; спроможність підприємства до залучення коштів; контроль грошових потоків. Стійкість управління (організаційно-функціональної стійкості) аналізується з погляду адекватності організаційної та виробничої структури підприємства вибраній стратегії розвитку та ринковій кон'юктурі.

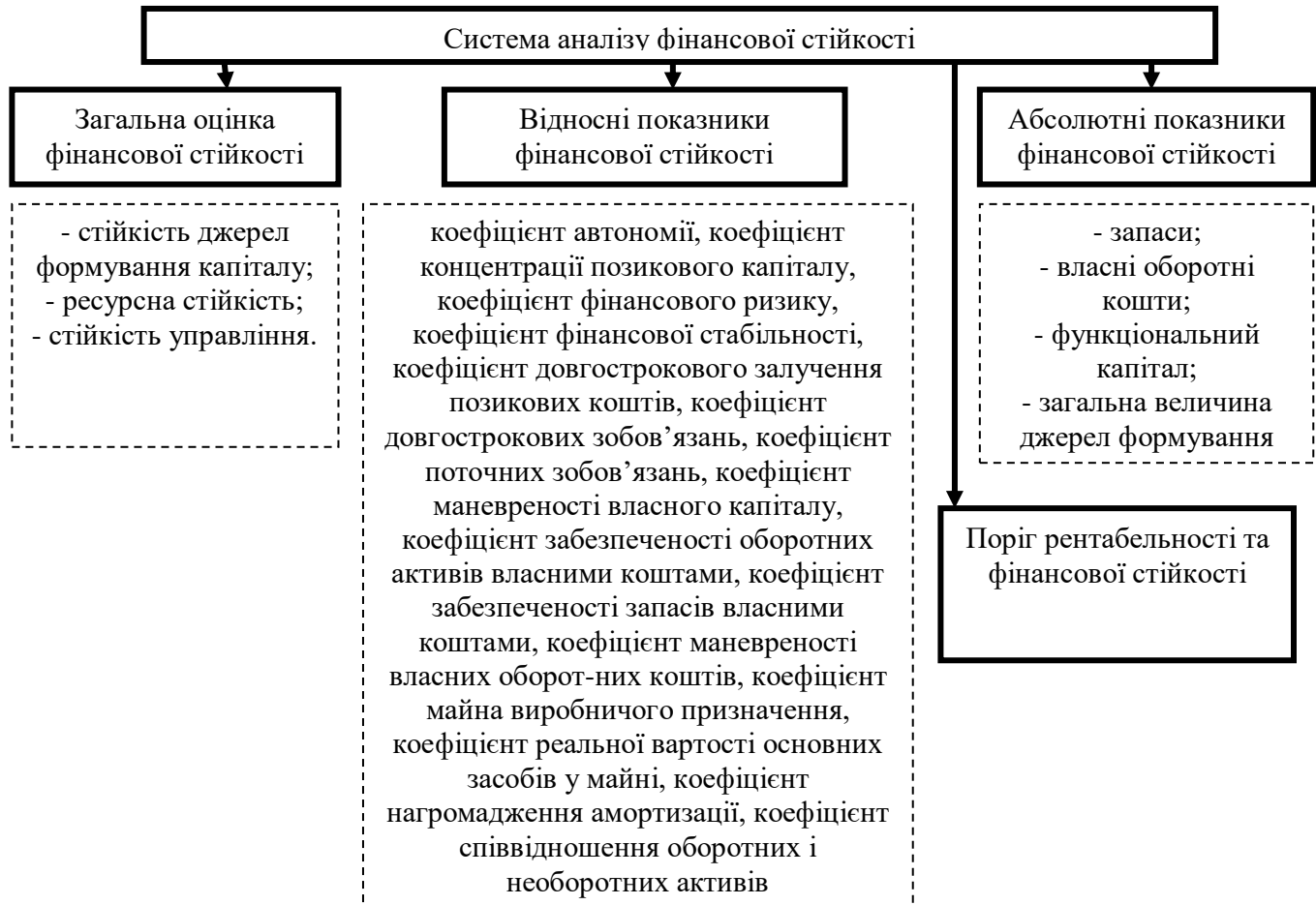

Рис. 1. Комплексна методика визначення фінансової стійкості підприємства

Список використаних джерел:

1. Галушак В. В. Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування та використання фінансових ресурсів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 810 – 813.
2. Гришина В. І., Борисова І. С. Сутність фінансової стійкості. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Полтава, 26 жовтня 2017 р.). Полтава, 2017. С. 306 – 308.
3. Журавльова О. Є. Фінансова стійкість підприємства : теорія і практика. *Збірник наукових праць : Формування ринкової економіки*. 2014. № 22. С. 523 – 536.
4. Павленко О. П., Семиліт І. В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємств : фактори ризику, оцінка та джерела фінансування. *Молодий*

Близнюк А. В.,
студентка спеціальності «Облік та оподаткування», 2 курс
Науковий керівник: Єгорова О. М.,
викладач вищої категорії обліково-економічних дисциплін
Криворізький державний комерційно-економічний технікум

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СТРАХОВОГО РИНКУВ УКРАЇНИ

В Україні страховий ринок має значний потенціал розвитку, який потребує, перш за все, детального оцінювання всіх наявних можливостей для зрівноваженого розвитку в умовах євроінтеграційних процесів. Відтак, виявлення та аналіз сучасних тенденцій розвитку страхового ринку є на сьогодні актуальними як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки збільшуються ризики втрати майна та прибутку, що, в свою чергу, породжує попит на послуги страхових компаній. Стримуючим чинником діяльності українського страхового ринку є те, що він знаходиться у досить суперечливій та складній ситуації. Це є очевидним, адже питання капіталізації і стратегії розвитку своєчасно не були вирішені акціонерами страхових компаній [1].

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній (далі - СК) станом на 30.09.2018 становила 285, у тому числі СК "life" 1 – 31 компанія, СК "non-life" – 254 компанії, (станом на 30.09.2017 – 296 компаній, у тому числі СК "life" – 34 компанії, СК "non-life" – 262 компанії). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року, кількість компаній зменшилася на 11 СК [2].

Однією із характеристик функціонування страхового ринку є динаміка чистих та валових страхових премій. Чисті страхові премії розраховуються як валові страхові премії за мінусом частки страхових премій, які сплачуються перестраховикам-резидентам.

У порівнянні з 9 місяцями 2017 року на 3 484,2 млн. грн. (11,1%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 4 597,6 млн. грн. (22,1%). Збільшення валових страхових премій відбулося майже по всім видам страхування, а саме: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") (збільшення валових страхових платежів на 1 690,4 млн. грн. (21,9%)); страхування життя (збільшення валових страхових платежів на 719,4 млн. грн. (35,6%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 701,4 млн. грн. (18,5%)); страхування кредитів (збільшення валових страхових платежів на 522,5 млн. грн. (2,2 рази)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (збільшення валових страхових платежів на 395,5 млн. грн. (14,8%)); страхування від нещасних випадків (збільшення валових страхових платежів на 392,7 млн. грн. (43,3%)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 390,3 млн. грн. (18,1%)); страхування медичних витрат

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

(збільшення валових страхових платежів на 263,8 млн. грн. (39,4%)); страхування відповідальності перед третіми особами (збільшення валових страхових платежів на 49,6 млн. грн. (2,5%)).

Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 9 місяців 2018 року становила 72,8%, що на 6,6 в.п. більше в порівнянні з 9 місяцями 2017 року.

Важливими показниками діяльності страхового ринку є кількість укладених договорів страхування, страхові резерви, рівень виплат і премій з перестраховування та ін.

Протягом аналізованого періоду збільшилась кількість укладених договорів страхування на 16 968,2 тис. одиниць (або на 12,4%), при цьому на 11 799,2 тис. одиниць (або на 13,2%) зросла кількість договорів з обов'язкового страхування, в тому числі збільшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 11 379,5 тис. одиниць (або на 13,7%). Кількість укладених договорів з добровільного страхування збільшилась на 4 089,2 тис. одиниць (або на 8,9%), в тому числі збільшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на 3 713,8 тис. одиниць (або 14,9%), кількість укладених договорів страхування медичних витрат зросла на 605,9 тис. одиниць (або на 21,8%).

Обсяг валових страхових виплат у порівнянні з 9 місяцями 2018 року збільшився на 1 379,7 млн. грн. (18,7%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 1 309,6 млн. грн. (18,3%). Зростання обсягів валових страхових виплат за 9 місяців 2018 року мало місце у більшості основних системоутворюючих видах страхування. Найбільше збільшення валових страхових виплат відбулося з таких видів страхування: автострахування (збільшення валових страхових виплат на 698,0 млн. грн. (19,3%)), медичне страхування (збільшення валових страхових виплат на 273,6 млн. грн. (22,9%)), страхування майна (збільшення валових страхових виплат на 204,2 млн. грн. (105,4%)), страхування життя (збільшення валових страхових виплат на 123,2 млн. грн. (29,8%)). Водночас, зменшилися валові страхові виплати зі страхування фінансових ризиків на 80,9 млн. грн. (6,4%) та страхування кредитів на 40,2 млн. грн. (38,8%) [3].

Рівень валових виплат у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року збільшився на 1,6 в.п. та становив 25,1%. Рівень чистих страхових виплат станом на 30.09.2018 становив 33,3%, що менше на 1,1 в.п. у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року [4].

Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування – 57,7% та 60,0%, за видами добровільного особистого страхування – 36,1% та 40,1%, за видами недержавного обов'язкового страхування – 38,0% та 38,2% (з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 44,1% та 43,7%) відповідно [5].

Операції вихідного перестраховування за 9 місяців 2018 року у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року зменшилися з 13 261,9 млн. грн. до 11 718,5

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

млн. грн. за рахунок зменшення на 1 113,3 млн. грн. (10,5%) перестраховування в середині країни та на 430,1 млн. грн. (16,2%) операцій з перестраховування із страховиками-нерезидентами.

Страхові резерви станом на 30.09.2018 зросли на 3 028,4 млн. грн. (13,9%) у порівнянні з аналогічною датою 2017 року, при цьому технічні резерви зросли на 2 013,7 млн. грн. (14,6%), а резерви зі страхування життя зросли на 1 014,7 млн. грн. (12,6%).

Варто відзначити, що на сьогодні рівень проникнення страхування в Україні перебуває все ще на низькому рівні. Проте, відповідно до Комплексної програми розвитку фінансового сектора України [6] планується поступове підвищення даного показника. Крім того, першочерговими завданнями визнано розвиток ринку агрострахування, а також створення передумов для розвитку ринку накопичувального страхування життя і добровільного медичного страхування.

Проведені дослідження свідчать, що страховий ринок України перебуває на етапі формування, поступово адаптуючись до вимог європейського та світового ринків. З метою покращення ситуації вітчизняним страховикам необхідно переймати зарубіжний страховий досвід та змінювати власні моделі функціонування, зокрема: вдосконалювати механізм державного регулювання діяльності страхових компаній; адаптувати до світових стандартів страхове законодавство; впроваджувати новітні технології зі страхування та новітні стандарти якості обслуговування в цій сфері тощо.

Список використаних джерел:

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL:<http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.
2. Підсумки діяльності страхових компаній України. URL:<http://www.forinsurer.com.ua>.
3. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012 – 2021 роки URL:<http://www.ufu.org.ua/about/activitiesinitiatives/5257>.
4. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfp.gov.ua/>.
5. Маргасова В. Г., Дубина М. В., Туник М. В. Актуальні проблеми розвитку страхового ринку України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. №2(2). 219 – 228.
6. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2015 р. №391. URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>.

Брик Г.В., к.е.н.,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ІНТЕРНЕТ-СТРАХУВАННЯ

Сьогодні наше життя важко уявити без інформаційних технологій та

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

інтернету. Все більше підкорюють українського споживача інтернет-продажі, а реалізація товарів в онлайн режимі активно розвивається. Найбільш популярними в онлайн торгівлі є матеріальні товари, а на послуги – не значний попит. Проте в майбутньому прогнозується, що інтернет-послуги, в тому числі страхування стануть популярними серед споживачів.

Ведення інформаційних технологій радикально змінює значення та діяльність учасників страхових відносин в управлінні ризиками, в першу чергу це стосується страхових посередників. Завдяки світовій мережі відбуваються зміни в поведінці споживачів, завдяки якій страхувальники мають цілодобовий та безмежний географічний доступ до інформації щодо умов страхування, порядку сплати страхових платежів та вірогідності отримання відшкодування, можливих акційних пропозицій тощо. Сьогодні страховики активно просувають свої бренди та послуги в інтернеті та за допомогою мобільних додатків і телекомунікацій, залучаючи якомога більше клієнтів. Можна констатувати, що змінився сам процес реалізації страхових послуг – від збору інформації, консультацій та укладення договору до отримання відшкодування [3].

Розглянемо підходи до з'ясування суті дефініції «інтернет-страхування» різними науковцями (табл. 1).

Таблиця 1

З'ясування суті дефініції «інтернет-страхування» різними науковцями*

Автор	Визначення дефініції «інтернет-страхування»
Науменкова С.В. [14]	Процес взаємодії страхової компанії та її клієнтів, який полягає у виборі страхових послуг, оформленні та придбанні страхових полісів і отриманні страхових премій з використанням мережі інтернет.
Новак О.В.[10]	Комплекс взаємин страхової компанії і клієнта, що виникають у процесі продажу продукту страхування, його обслуговування і виплати страхового відшкодування при використанні технологій мережі Internet як найбільш зручного, швидкого і дешевого засобу обміну інформацією.
Спіцина Н.М. [17]	Взаємодія інтересів між страховою компанією і клієнтом, котра виникає при продажу страхового продукту та його обслуговуванні, але вироблена за допомогою мережі інтернет.
Федишин І.Б. [20]	Вид взаємодії між страховою компанією і клієнтом, коли до мережі інтернет виносяться бізнес-процеси, які виникають у ході маркетингу страхових продуктів, продажу їх клієнтам, і при виконанні сторонами взаємних зобов'язань згідно з укладеною угодою.

*узагальнено автором на підставі [2, 4]

Аналіз табл. 1 свідчить, що інтернет-страхування включає всі елементи взаємодії між страховою компанією та клієнтом, які виникають при продажі страхового продукту і його обслуговуванні з використанням інтернет-технологій. Отже, виходячи з вище перерахованих визначень, можна зробити висновок, що інтернет-страхування – це процес укладання страхової угоди безпосередньо через інтернет-сайт страхової компанії або страхового посередника, що передбачає вибір страхового продукту, розрахунок тарифу і страхової суми, підписання поліса та оплату.

Зазвичай інтернет-страхування не повинно обов'язково повністю завершитись в мережі, наприклад, платіж або видача страхового полісу

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

зазвичай відбувається в реальному просторі. Тому можна виокремити такі етапи інтернет-страхування (рис. 1)

Рис. 1 Етапи інтернет-страхування*

*узагальнено автором на підставі [15]

Web-сторінка страхової компанії в інтернеті повинна надавати клієнтові цілий спектр послуг (рис.2)

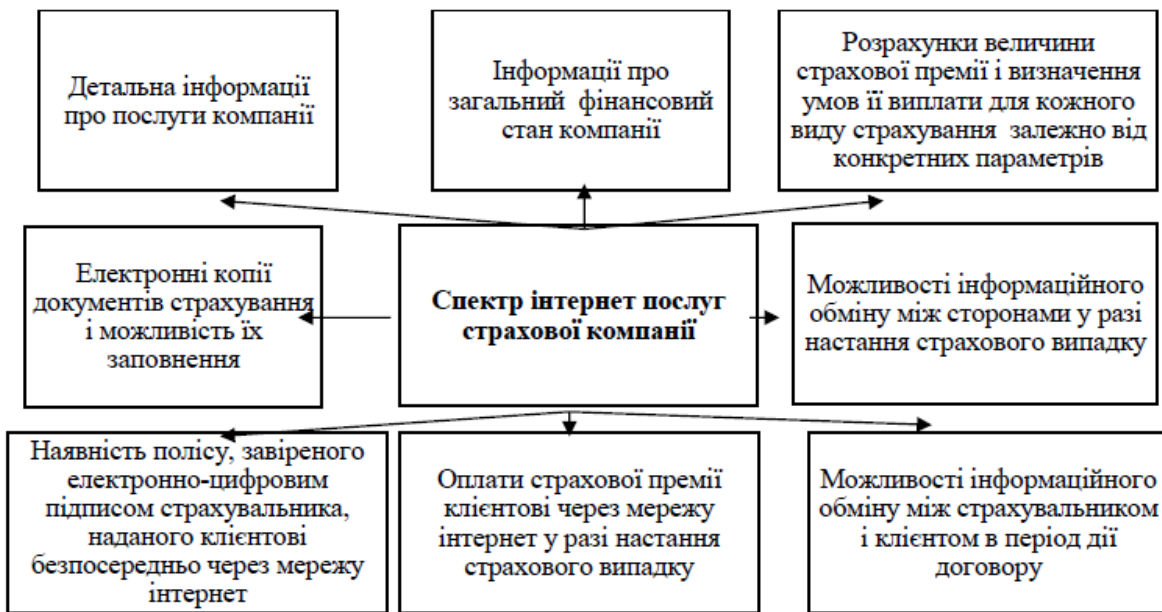

Рис.2 Сукупність інтернет-послуг, що забезпечують страхові компанії в мережі інтернет*

*узагальнено автором на підставі [2]

Дослідивши інтернет-сайти страхових компаній, можна виділити дві системи страхування в мережі інтернет, а саме – «оф-лайн» та «он-лайн» страхування (рис. 3).

З кожним роком кількість користувачів зростає і слід відмітити, що страхові компанії, які можуть надавати страхові продукти за допомогою інтернету отримують значні переваги у порівнянні з конкурентами. Окрім цього, інтернет-портали спеціалізованих об'єднань дозволяють клієнту страхового ринку більш раціонально підійти до вибору продукту та підвищити

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

власну фінансову грамотність.

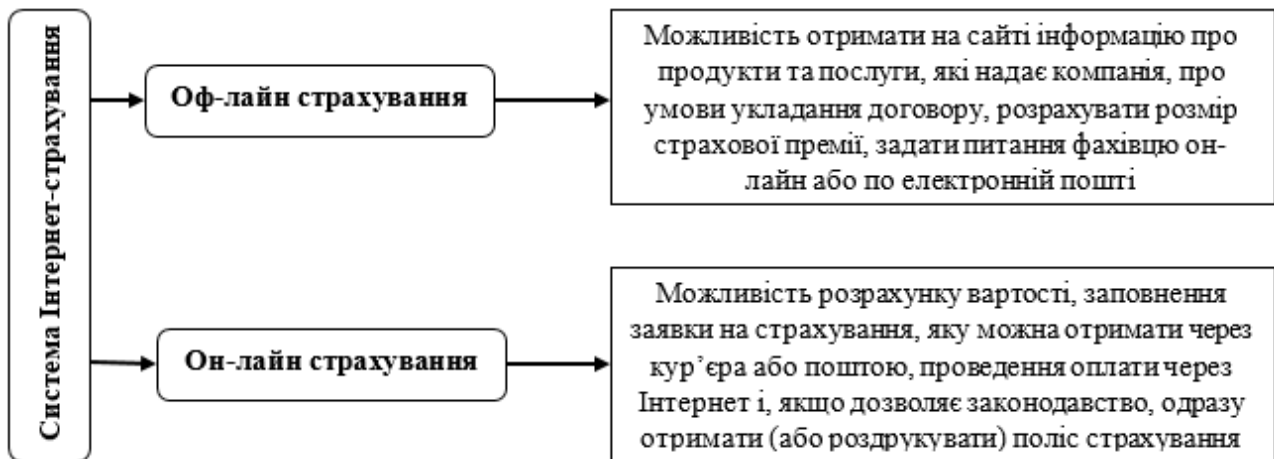

Рис. 3 Системи інтернет-страхування*

*узагальнено автором на підставі [1]

Отже, на сьогодні розвиток послуг інтернет-страхування надає значні переваги як для страхувальника, так і для самої страхової компанії, тому страховикам слід максимально зосередитися на освоєнні даного напрямку діяльності.

Список використаних джерел:

1. Михайловська І. М. Основні підходи до визначення сутності, структури та принципів інтернет-страхування. *Вісник Хмельницького національного університету*. № 3, Т. 3. 2015. С. 157-160.
2. Новак О.В. Навчально-методичний комплекс з курсу «Електронна комерція» (для студ. напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» IV курсу денної та заочної форми навч.) Алчевськ: ДонДТУ, 2010. 120 с.
3. Полчанов А. Ю. Особливості розвитку страхування в умовах поширення інтернету. *Вісник ЖДТУ*. № 1 (71). 2015. С. 256-260.
4. Ринок фінансових послуг [Текст]: навч. посіб. / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко та ін. К. : Знання, 2010. 532 с.
5. Свешнікова К. Т., Тюлін А. С. Перспективи розвитку Інтернет-страхування в Україні. *Інноваційна економіка*. № 5 (43). 2013. С. 264-268.

Волобуєва Ю.В., студент

Науковий керівник: **Косата І.А.,** к.е.н., доцент

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МСФЗ В УКРАЇНІ

У зв'язку з переходом на ринкові відносини, посилення міжнародних і фінансових зв'язків, питання про вдосконалення бухгалтерського обліку в Україні є досить актуальним.

Міжнародні стандарти фінансової звітності не є стандартами бухгалтерського обліку, вони не мають плану рахунків, первинних документів, проводок та інших реєстрів. МСФЗ є заключним етапом роботи бухгалтера.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Використання МСФЗ в Україні необхідно з наступних причин:

1. Розвиток світової економіки вимагає єдиного бухгалтерського підходу, єдиної бухгалтерської мови. Деякі іноземні банкіри та інвестори відмовляються приймати українські стандарти, так як вони не відповідають вимогам міжнародних і не відображають реального фінансового становища підприємства.

2. Звітність, яка була сформована відповідно до МСФЗ більш інформативна і корисна для користувачів.

3. МСФЗ мають тривалий досвід ведення бухгалтерського обліку і звітності в умовах ринкової економіки. Такі стандарти є свого роду компромісом ведення обліку в інших країнах.

МСФЗ носять характер рекомендації і не є обов'язковими. Вони є основою для розробки своїх національних стандартів ведення бухгалтерського обліку. Жодна країна не ґрунтується повністю на принципах МСФЗ. Всі країни з'єднують міжнародні та національні стандарти[1].

Міжнародні стандарти фінансової звітності - це збір правил і процедур бухгалтерського обліку, які були розроблені професійними міжнародними організаціями. ПСБЗ відносяться до стандартів, заснованих на правилах, а МСФЗ відносяться до стандартів, заснованих на принципах.

Розглянемо конкретні відмінності між ПСБЗ та МСФЗ (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння МСФЗ та ПСБЗ

	МСФЗ	ПСБЗ
Безперервність діяльності підприємства.	Підприємство не має наміру ліквідуватися або зменшувати обсяги своєї діяльності.	Не всі підприємства застосовують цей принцип (деякі на грані банкрутства, інші нестабільні).
Облікова політика	Облікова політика постійна і не змінюється без необхідності.	Звітність ведеться відповідно до законів, які постійно змінюються.
Звітність	Звітність, складена за МСФЗ, відображає інтереси інвесторів та акціонерів.	Українська звітність орієнтована в першу чергу на оподаткування[2]
Валюта	Будь-яка валюта: і американські долари, і євро, і фунти стерлінгів.	Гривня
	Гідність. Представляючи звітність в доларах США, можна досягти кращої порівнянності фінансової звітності найбільших українських компаній з їх західними конкурентами. Недолік. Українські компанії, які з тих чи інших причин вибрали для звітності по МСФО іноземну валюту, приречені формувати два пакети документів - один в гривнях, другий у валюті.	
Звітний період	Обмежень немає. Західна компанія сама визначає початок і закінчення фінансового року.	Фінансовий рік абсолютно для всіх підприємств починається 1 січня і закінчується 31 грудня.
	Гідність: права вибору. Багато компаній звітний період можуть вибрати таким чином, що пік активності припадає на середину фінансового періоду. Гідність української системи. Одноманітність в дату початку і закінчення звітного періоду підвищує порівнянність звітності, зменшує ризик маніпулювання звітністю, пов'язує статистичну, податкову та бухгалтерську звітність між собою.	

Джерело: побудовано автором

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Наведений список відмінностей - не є вичерпним. Він тільки ілюструє проблеми різного підходу (українського і західного) до формування звітності. Можна зробити висновок, що діюча в Україні система бухобліку та звітності не відповідає вимогам часу. Але, кожна держава має право самостійно вирішувати, чи варто впроваджувати на її території МСФЗ.

Основні переваги застосування МСФЗ полягають у наступному: залучається закордонне фінансування; підвищується корпоративний імідж шляхом публікації більш якісної фінансової інформації; посилюється фінансова прозорість; досягається порівнянність фінансової інформації, підготовленої в різних країнах; росте ступінь популярності компаній в середовищі конкурентів, покупців і на фінансових ринках.

Висновок: подання фінансової звітності по МСФО стало практично обов'язковою вимогою до публічних компаній у всьому світі. Для успішного завершення переходу українських господарюючих суб'єктів на МСФЗ необхідно:

- удосконалити норми податкового законодавства;
- дозволити організаціям подавати податкові декларації, звіти та розрахунки до них на основі достовірного аналітичного обліку;
- надати можливість господарюючим суб'єктам вести бухгалтерський облік на основі прийнятої ними облікової політики, що повністю відповідає вимогам МСФЗ.

- забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців із застосування МСФЗ.

Перехід на МСФЗ став світовою тенденцією і до нього необхідно готуватися вже сьогодні з тим, щоб отримати конкурентні переваги завтра.

Список використаних джерел:

1. Косата І.А. Бухгалтерський облік: методичний посібник. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 71 с.
2. Податковий Кодекс України (редакція станом на 01.03.2019) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 07.04.2019).

Головчик Е.А., Гаврилик Ю.П., студенти
Научный руководитель: **Голикова А.С.,** ассистент
Полесский государственный университет, г. Пинск, Беларусь

**РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ
КОНСОЛИДИРОВАННОГО БЮДЖЕТА ПО УРОВНЯМ БЮДЖЕТНОЙ
СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Бюджет играет важнейшую роль в функционировании государства. Госбюджет – это часть всех финансов страны, контролирующих государство.

Доходы и расходы государственного бюджета являются важнейшим элементом бюджетной системы.

В структуре консолидированного бюджета 58,7% составляют доходы республиканского бюджета и 41,3% – собственные доходы местных бюджетов.

Основная доля доходов консолидированного бюджета (83,2%)

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

сформирована за счет налоговых поступлений. За 2017 год в бюджет поступило 26 340,5 млн. руб. налоговых доходов.

По сравнению с 2016 годом поступления увеличились на 10,4% в номинальном выражении (в реальном выражении – на 2,2%). Неналоговые доходы за 2017 год сложились в сумме 4 042,2 млн. руб. и по сравнению с 2016 годом уменьшились на 8,2% в номинальном выражении (в реальном выражении – на 15,1%).

Безвозмездные поступления за 2017 год составили 1 268,7 млн. руб.

Рассмотрим структуру доходов консолидированного бюджета за 2015-2017 гг. (рис. 1).

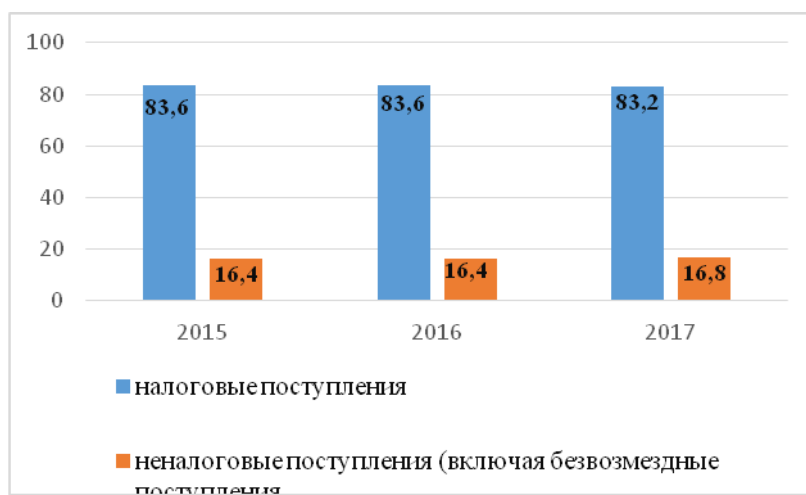

Рис. 1. Структура доходов консолидированного бюджета за 2015-2017 гг. [1].

Исходя из данных, представленных на рисунке 1, можно говорить о том, что в 2017 году доля неналоговых поступлений выросла на 0,4%, а налоговых поступлений сократилась на 0,4% соответственно.

Формирование налоговых доходов за 2017 год на 91,1% обеспечено за счет поступлений налога на добавленную стоимость (35,1%), подоходного налога (16,5%), налоговых доходов от внешнеэкономической деятельности (13,5%), налога на прибыль (11%), акцизов (8,9%), налогов на собственность (6,1%).

Рассмотрим структуру налоговых доходов консолидированного бюджета за 2015-2017 гг. (рис. 2).

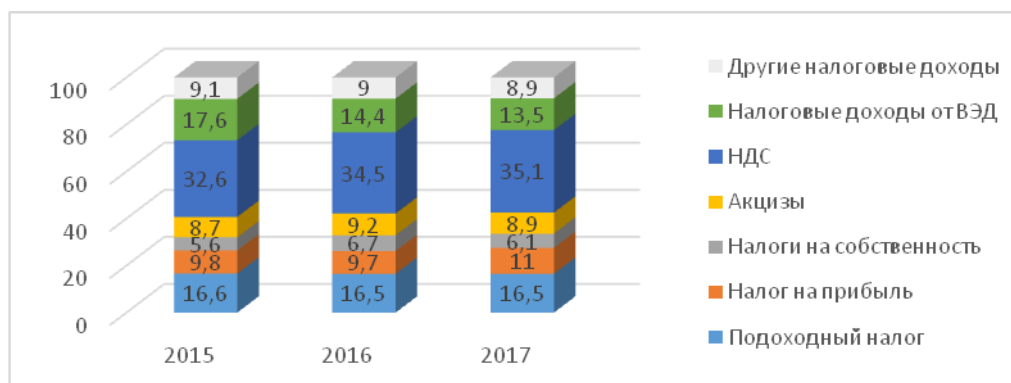

Рис. 2 Структура налоговых доходов консолидированного бюджета за 2016-2017 гг. [1]

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

В разрезе основных доходных источников поступления за 2017 год составили:

- по налогу на добавленную стоимость 9 247,7 млн. руб. (увеличение к 2016 году на 12,3% в номинальном выражении, или на 3,9% в реальном выражении);

- по подоходному налогу 4 338,6 млн. руб. (увеличение на 10,2% в номинальном выражении, или на 1,9% в реальном выражении);

- по налоговым доходам от внешнеэкономической деятельности 3 546,6 млн. руб. (увеличение на 3,3% в номинальном выражении, или снижение на 4,4% в реальном выражении);

- по налогу на прибыль 2 915,1 млн. руб. (увеличение на 25,4% в номинальном выражении, или на 16% в реальном выражении);

- по акцизам 2 342,5 млн. руб. (увеличение по сравнению с 2016 годом на 7,2% в номинальном выражении, или снижение на 0,8% в реальном выражении);

- по налогам на собственность 1 615,4 млн. руб. (увеличение на 1,4% в номинальном выражении, или снижение на 6,2% в реальном выражении) [2].

Расходы консолидированного бюджета в 2017 году профинансированы в сумме 28 726,8 млн. руб. (на 5,1% выше уровня января-декабря 2016 года в номинальном выражении и на 2,7% меньше в реальном выражении). Относительно ВВП расходы бюджета за 2017 год уменьшились на 1,47 п. п. по сравнению с 2016 годом и составили 27,3% к ВВП.

Рассмотри структуру расходов консолидированного бюджета по функциональной классификации за 2017 г. (рис. 3).

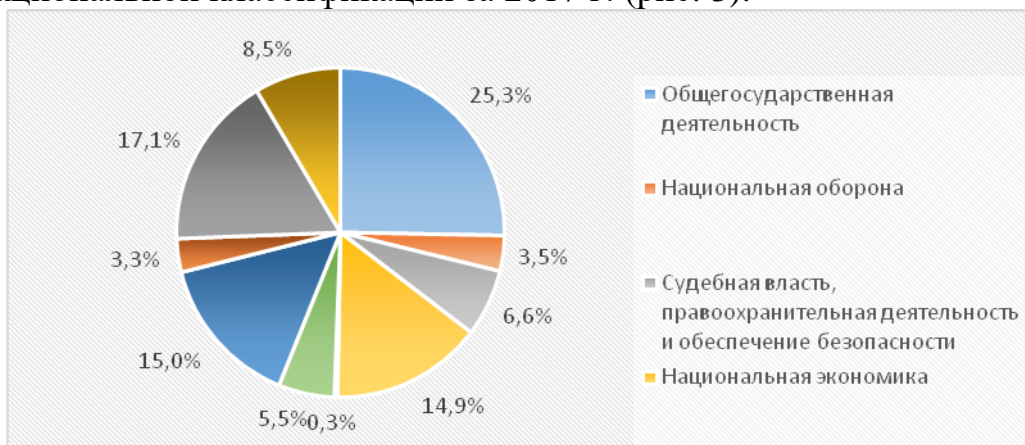

Рис. 3. Структура расходов консолидированного бюджета по функциональной классификации в 2017 г., в % к итогу

За 2017 год расходы на общегосударственную деятельность профинансированы в сумме 7 267,0 млн. руб. и составили 25,3% от общей суммы расходов консолидированного бюджета. Расходы на государственную и местные инвестиционные программы составили 31,0% от расходов на общегосударственную деятельность и возросли относительно января-декабря 2016 года на 22,1% в номинальном выражении, на 12,9% – в реальном выражении. Около 29% всех расходов на общегосударственную деятельность

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

занимали расходи на обслуживание государственного долга, которые по сравнению с 2016 годом увеличились в номинальном выражении на 11,6%, в реальном выражении – на 3,2% [2].

Объем средств, направленных на финансирование социальной сферы (здравоохранение, физическая культура, спорт, культура, средства массовой информации, образование, социальная политика), составил 12 605,0 млн. руб., из них на образование – 4 914,8 млн. руб., здравоохранение – 4 305,1 млн. руб.

Расходы бюджета по разделу «Национальная экономика» за 2017 год составили 4 280,8 млн. руб., или 14,9% всех бюджетных расходов, 36,0% из которых направлено на поддержку и развитие сельского хозяйства.

Консолидированный бюджет за 2017 год исполнен с профицитом в размере 2 924,6 млн. руб.

Профицит консолидированного бюджета направлен на погашение части валютных долговых обязательств Республики Беларусь и долга органов местного управления и самоуправления.

Список использованных источников:

1. Министерство финансов Республики Беларусь – официальный сайт / О состоянии государственных финансов Республики Беларусь. URL: <http://www.minfin.gov.by>. (дата доступа: 22.02.2019)

2. Бюджетный кодекс Республики Беларусь. URL: <http://kodeksy.by/byudzhetnyu-kodeks>. (дата доступа: 22.02.2019).

Доценко І. О., к.е.н.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Маєвська К. О.,
магістрант факультету економіки і управління,
Хмельницький національний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

В результаті підвищення впливу процесів глобалізації на економіку України та в умовах фінансової кризи проблеми підвищення ефективності функціонування вітчизняного валютного ринку набувають особливої актуальності. Інтеграція України до світового співтовариства зумовлює необхідність вдосконалення функціонування міжбанківського валютного ринку як механізму, що забезпечує взаємозв'язок між вітчизняною та світовою фінансовою системою.

Важливим елементом валютної політики є валютне регулювання, тобто діяльність держави та уповноважених нею органів, спрямована на регламентацію міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій з валютними цінностями. Валютно-курсова політика центрального банку держави є складовою частиною його грошово-кредитної політики, а отже, і загальної державної макроекономічної політики.

Згідно з чинним законодавством на Національний банк України покладено завдання організації валютного ринку в Україні. У ст. 45 Закону

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

України «Про Національний банк України» зазначається, що Національний банк визначає структуру валютного ринку України та організовує торгівлю на ньому валютними цінностями відповідно до законодавства України про валютне регулювання. Національний банк має повноваження щодо визначення офіційного курсу національної грошової одиниці до іноземних валют та проведення валютних інтервенцій з метою стабілізації валютного ринку [1].

За результатом 2017 р. обсяг золотовалютних резервів становив 18,81 млрд дол. США в еквіваленті, збільшившись протягом року на 21,8 %. Серед основних чинників зростання обсягів резервів у 2017 р. можна виокремити додатне сальдо платіжного балансу, а також надходження фінансування від МВФ на рівні близько 1 млрд дол. США. За період 2015–2017 рр. золотовалютний резерв збільшився на 41,4 % [2].

Міжбанківська система в зарубіжних країнах є регулюючим інструментом валютної сфери та провідною ланкою інших секторів економіки. В Україні завдяки несприятливим політичним та економічним подіям змінився хід розвитку валютно-фінансової системи та економіки країни загалом. Дані події призвели до істотного і стабільного зменшення обсягів торгів, що забезпечуються безготівковими операціями з іноземною валютою.

Як один із антикризових заходів Національний банк України застосовував прямі адміністративні обмеження на операції з валютою та на рух капіталу у 2014-2015 роках. Обмеження на міжбанківському валютному ринку були націлені передусім на заборону спекулятивних операцій та короткої позиції в гривні. Внаслідок цих обмежень обсяги продажу валюти на міжбанківському ринку різко скоротилися [3].

Слід зазначити, що наслідком зовнішнього фінансування бюджетного дефіциту було зростання зовнішнього державного боргу, необхідність обслуговування і погашення якого підвищували попит на іноземну валюту на внутрішньому валютному ринку і зумовлювало зниження номінального курсу гривні, що тим самим підвищило макроекономічні валютні ризики України. Валютний курс спричиняє суттєвий вплив на зовнішньоекономічну торгівлю: зростання курсу гривні неодмінно сприятиме збільшенню цін на міжнародному ринку на продукцію, вироблену в Україні, і навпаки. Водночас динаміка валютного курсу не лише викликає зміну, а й відображає особливості цінової конкурентоспроможності країни.

Дефіцит готівкової іноземної валюти за одночасно високого рівня попиту, а також значна кількість адміністративних обмежень, обумовила виникнення незадоволеного валютного попиту та появу «чорного валютного ринку». Курси купівлі/продажу на «чорному ринку» відрізняються від значень обмінних курсів, встановлених комерційними банками, зазвичай, на 2-3 грн. в бік збільшення.

Питання ліквідації чорного та сірого валютних ринків також є одним з ключових завдань України, як асоційованого члена ЄС. Держава має вирішити проблему пов'язану з незаконною діяльністю неофіційних ринків. Вирішення цієї проблеми сприятиме покращенню економічного становища нашої країни,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

прозорості обмінних операцій, прискорить процеси інтеграції.

Таким чином, аналізуючи тенденції на валютному ринку України, варто зазначити, що він розвивається в непростих соціально-економічних умовах. Серед основних проблем, які потребують швидкого вирішення можна виділити наступні: тенденцію до девальвації національної валюти відносно іноземних валют, що призводить до зростання інфляції; необхідність регулювання ситуації на валютному ринку шляхом створення нового законодавства; втрата довіри до національної валюти, що призвело до зростання рівня доларизації.

Ці проблеми створюють дисбаланс на валютному ринку, негативно впливають на економіку, порушують стабільність національної валюти, а саме тому потребують негайного розв'язання.

Зважаючи на дестабілізацію валютного ринку України, спричинену сукупністю політичних і соціально-економічних чинників, упровадження НБУ характеризувалися проведенням валютної лібералізації шляхом пом'якшення тимчасових антикризових обмежень, необхідність у яких була вичерпана. Основні положення нормативних актів Нацбанку щодо забезпечення стабільності на валютному ринку зазначають: пом'якшено валютні обмеження для операцій, пов'язаних із зовнішньоторговельною діяльністю; Національний банк запровадив спрощений порядок купівлі іноземної валюти для повернення за кордон іноземному інвестору процентів, нарахованих на залишок коштів на інвестиційному рахунку; зняте обмеження на проведення операцій з обміну безготівкової іноземної валюти для фізичних осіб, які не є підприємцями; спрощено порядок купівлі та перерахування іноземної валюти за операціями іноземних інвесторів; уможливлено кредитування у гривні під заставу іноземної валюти на рахунках клієнтів; лімітування щодо видачі готівкових коштів в іноземній валюті з поточних (у т. ч. карткових) та депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати на добу; обмеження максимальної суми продажу готівкової іноземної валюти; обмеження на суму переказів фізичними особами іноземної валюти за межі України з диференціацією залежно від наявності підтверджуючих документів; обов'язковий продаж надходжень в іноземній валюті; обмеження строку розрахунків за операціями з експорту та імпорту; заборона дострокового погашення кредитів, позик (зокрема, фінансової допомоги) в іноземній валюті за договорами з нерезидентами; виключно у гривні видача готівкових коштів у межах України за електронними платіжними засобами, що емітовані як резидентами, так і нерезидентами, та ін. [4].

Крім того, для забезпечення стабілізації ситуації на валютному ринку доцільно прийняти законодавство та здійснювати політику, яка удосконалисть структуру внутрішнього та зовнішнього ринків. Національний банк України, як уповноважений орган валютного регулювання та проведення валютної політики, має удосконалити механізми контролю, забезпечивши відповідну нормативно-правову базу.

Отже, темпи розвитку української економіки та її фінансово-валютний стан залежать від зовнішнього оточення. З метою підвищення привабливості співпраці міжнародних інвесторів із вітчизняними суб'єктами господарювання,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Національний банк України повинен ініціювати створення та регулювання єдиного валютного законодавства, спрямовувати ряд заходів на подолання неофіційної доларизації, яка спричиняє невиконання гривнею основної функції - засобу нагромадження, зменшувати обсяги відпливу капіталу та стимулювати повернення їх із-за кордону, а також здійснюючи ряд економічних реформ, покращувати інвестиційний клімат. Ці заходи призведуть до покращення тенденцій, що притаманні валютному ринку та повернуть довіру українців до стабільності національної валюти.

Список використаних джерел:

1. Про Національний банк України: Закон України від 26.11.2015 року № 679-XIV. Дата оновлення 07.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

2. Сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.com.ua>.

3. Черкашина К. Ф., Бур І. С. Тенденції валютного ринку України. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 5. С. 186-189.

4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.

Дроботя Я. А., к.е.н., доцент
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах розвитку ринку та ринкових відносин суб'єкти господарювання здійснюють власну діяльність в реаліях жорсткої конкурентної боротьби. Дана боротьба здійснюється за:

- ринки збуту власної продукції;
- споживачів кінцевої продукції;
- постачальників сировини для виготовлення продукції;
- новітню техніку та технології;
- управлінський кваліфікований персонал;
- робочу силу та найманих працівників;
- кваліфікованих працівників;

Аналіз чинників забезпечення конкурентних переваг надасть можливість підприємствам акцентувати увагу на вузьких проблемних питаннях власної діяльності і тим самим покращити власну діяльність утримуючи конкурентні переваги.

Досліджуючи питання чинників забезпечення конкурентних переваг вважаємо за доцільне по-перше розподілити дані чинники забезпечення конкурентних переваг на систематичні та несистематичні.

Систематичні чинники забезпечення конкурентних переваг – це чинники спричинені взаємодією із зовнішнім середовищем, при чому підприємство не має впливу на них, до даних чинників підприємство може лише пристосуватись.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Несистематичні чинники забезпечення конкурентних переваг – це чинники, котрі залежать від діяльності конкретного суб'єкту господарювання, власне його управлінських та фінансових рішень, господарського процесу тощо.

По-друге у складі систематичних та несистематичних чинників забезпечення конкурентних переваг слід виділити конкретні складові.

Вважаємо, що до чинників забезпечення конкурентних переваг, які є систематичними слід віднести:

- законодавчу базу конкретної держави;
- економічну ситуацію та стабільність (нестабільність) розвитку економіки держави;
- податкову систему та її динамічність в конкретній державі;
- банківське законодавство, банківську систему та регулюючі заходи які здійснює центральний банк держави;
- інфляцію та інфляційні очікування;
- демографічну ситуацію в країні;
- загальний рівень життя громадян певної держави;
- соціальні програми держави;
- традиції, релігійні вподобання в межах держави;
- політичну ситуацію в країні;
- рівень налагодження міжнародних зв'язків;
- особливості діяльності конкретної галузі;
- галузь здійснення діяльності господарюючого суб'єкта;
- державну підтримку (її наявність до конкретних підприємств, галузей).

Несистематичними чинниками забезпечення конкурентних переваг, з нашого погляду, є:

- репутація конкретного господарюючого суб'єкта;
- кваліфікація управлінського персоналу;
- масштаби здійснення діяльності;
- управлінські методи, які використовує підприємство та їх інтерпретація конкретними управліннями;
- оснащеність суб'єкту господарювання технікою та технологіями;
- використання досвіду провідних підприємств галузі, іноземних підприємств;
- рівень налагодження зв'язків із постачальниками, споживачами, конкурентами;
- кваліфікований облік на підприємстві;
- кваліфіковане планування та прогнозування діяльності суб'єкту господарювання;
- врахування потреб та смаків споживачів, динамічність у їх задоволенні;
- вміння обирати споживачів, постачальників;
- організація виробничого процесу конкретним суб'єктом ведення бізнесу;
- кваліфікація кадрів на будь-якому рівні;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- вміння «дивувати» власних споживачів;
- вміння застосовувати новітні техніки, технології;
- використання планових та прогнозних інструментів ведення бізнесу;
- обрання банківської установи на шляху ведення бізнесу, яка забезпечить розрахунково-касове обслуговування, зберігання коштів, можливість отримання кредиту.

Вважаємо, що врахування означених нами чинників забезпечення конкурентних переваг надасть можливість своєчасно окреслити ймовірність виникнення ситуації втрати конкурентоспроможності, акцентуючи та здійснюючи моніторинг даних чинників.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками: учебник. К.: Ника-Центр, 2005. 600 с.
2. Пікус Р. В. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб.; 2-ге вид., виправ. К. 2011. 598 с.

Карсюк Е.С., студент,
Чернорук С.В.,
старший преподаватель кафедры финансов,
Полесский государственный университет

**ТАМОЖЕННЫЕ ПЛАТЕЖИ КАК ИСТОЧНИК ДОХОДОВ БЮДЖЕТА
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Таможенные платежи являются важным государственным механизмом, с помощью которого государство формирует свой бюджет. Причем средства, которые поступают от уплаты таможенных платежей — один из наиболее существенных источников доходов бюджета государства. Поскольку Республика Беларусь в настоящее время является страной-членом Евразийского экономического союза, то на таможенной территории государств-участников данного союза проводится единая внешнеторговая политика в отношении третьих стран посредством таможенно-тарифного регулирования. Применение одинаковых ставок ввозных таможенных пошлин обеспечивает свободное перемещение иностранных и отечественных товаров на территории ЕАЭС.

Основной целью таможенного регулирования внешнеторговой деятельности, а также контроля за перемещением товаров через таможенную границу является в первую очередь получение Республикой Беларусь доходов от импорта и экспорта товаров, процент по которым является значительным в бюджете страны. Рассмотрим динамику поступлений таможенных пошлин в Республику Беларусь, представленную на рис. 1.

Общий объем поступивших таможенных пошлин, начиная с 2015 по 2017 год имел тенденцию к снижению, в 2015 году он составил 3856,8 млн. руб., 2016 году – 3367,3 млн. руб., 2017 году – 3362,1 млн. руб., однако в 2018 году произошло резкое увеличения таможенных платежей на 63,6% по отношению к 2017 году. Данный скачок связан, прежде всего, с увеличением вывозных таможенных пошлин на 75%. В 2017 году ввозные таможенные пошлины

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

составляли 1129,0 млн. руб., что на 15,1 % больше по сравнению с 2016 годом. Вывозные таможенные пошлины в 2017 снизились на 7,8% по сравнению с 2016 годом и составили соответственно 2233,1 млн. руб.

Рис. 1. Динамика таможенных пошлин в Республике Беларусь за 2014-2018 годы

Примечание - Источник: собственная разработка на основании данных [1-2]

Рассмотрим динамику вывозных таможенных пошлин, представленную на рис. 2.

Рис. 2. Динамика вывозных таможенных пошлин за 2014-2018 годы, млн. руб.

Примечание - Источник: собственная разработка на основании данных [1-2]

В структуре вывозных таможенных наибольший объем занимают пошлины при экспорте нефтепродуктов. В 2018 году они составили 2044,3 млн. руб., в 2017 году – 1310,3 млн. руб., что выше на 58% по сравнению с 2017

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

годом. В 2018 году значительно увеличился объем вывозных таможенных пошлин на калийные удобрения и составил 1440,5 млн. руб., что на 123% выше, чем в 2017 году. Объем вывозных таможенных пошлин в отношении нефти сырой, добытой на территории Республики Беларусь в 2018 составил 421,9 млн. руб. Следует также отметить тот факт, что в 2018 все составляющие вывозных таможенных пошлин значительно увеличились [1-2].

Таможенные платежи занимают значительную часть республиканского бюджета РБ. Согласно сведениям из официальных источников в 2014 году в бюджет Республики Беларусь перечислено 4,57 млрд. руб., что составило 35,7% от республиканского бюджета. В 2016 году в республиканский бюджет от деятельности таможенных органов Беларуси перечислено 6,5 млрд. руб. По итогам 2015 года таможенная служба перечислила в бюджет более 6,45 млрд. руб. Таким образом, по сравнению с 2016 годом объем поступлений практически не изменился. В 2017 году таможенные органы перечислили в бюджет Республики Беларусь более 7,11 млрд. руб., что на 9,6% больше чем в 2016 году. 2018 год стал результативным для белорусской таможни: собрано платежей почти на 9,5 млрд. руб., что 33,6% больше чем в 2017 году, и составляет 39% республиканского бюджета [3].

Таким образом, суммы платежей, поступивших в республиканский бюджет от деятельности таможенных органов, являются значительными. В 2014-2018 годы они формировали от 35,7% до 39% доходов республиканского бюджета.

В настоящее время основной в таможенном регулировании является невыполнение норм по распределению таможенных платежей среди стран-членов ЕАЭС. Это связано с тем, что на сегодняшний день еще не в полной мере интегрировалась в ЕАЭС Республика Армения и, несмотря на то, что таможенные платежи в адрес этой страны перечисляются, Республика Армения не представляет полных сведений о поступлении таможенных платежей от плательщиков, уплачивающих таможенные платежи на ее таможенной территории. Это приводит к неточностям в расчете объема поступивших и распределенных таможенных платежей. Так, в 2018 сумма, поступившая в союзные бюджеты, составила 600 млн. долларов США, однако обратно в бюджет Беларуси сумма вернулась меньше на 77 млн. долларов США. Таким образом, можно сделать вывод, что распределение таможенных пошлин между странами не совсем справедливое. На сегодняшний день вопрос о перераспределении ввозных пошлин продолжает обсуждаться в ЕАЭС, но общее решение пока не найдено, поэтому лидеры страны-участниц ЕАЭС договорились продлить установленные нормативы до 31 декабря 2019 года.

Список использованных источников:

1. О состоянии государственных финансов Республики Беларусь, Аналитический доклад / Министерство Финансов Республики Беларусь. - Минск, 2018.-22 с.
2. О состоянии государственных финансов Республики Беларусь, Аналитический доклад / Министерство Финансов Республики Беларусь. - Минск, 2015.-22 с.

3. Офіційний інтернет портал таможенних органів Республіки Беларусь. URL: <http://www.customs.gov.by/ru/> (дата доступу: 20.03.2019).

Квасній О.Р.,
аспірант,

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В умовах реформування місцевого самоврядування та фінансової децентралізації постає потреба нового погляду на визначення поняття «місцевий бюджет». З позиції розгляду місцевих бюджетів як системи економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу та використання фондів фінансових ресурсів адміністративно-територіальних формувань, нами досліджено структуру цих взаємовідносин: між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування в контексті акумулювання доходів та їх розподілу між рівнями бюджетної системи, а також здійснення фінансування з місцевого бюджету в процесі виконання відповідних завдань; між органами місцевого самоврядування та населенням громади в процесі формування та використання коштів; між органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання.

На основі аналізу поглядів учених [1;2] нами визначено основні функції місцевого бюджету, а саме: акумуляційну, розподільчу, регулятивну, облікову, стабілізаційну, контрольну та функцію забезпечення самостійності. В контексті реформи адміністративно-територіального устрою та децентралізації акцентовано саме на функції забезпечення самостійності, оскільки органи місцевого самоврядування в даних умовах виступають суб'єктом забезпечення життєдіяльності мешканців й соціального та економічного розвитку території.

Податковий потенціал місцевого бюджету виступає як граничний обсяг податкових доходів, мобілізованих та тих, які за відповідних умов можуть бути мобілізовані до місцевого бюджету, в рамках функціонуючої системи оподаткування за відповідного рівня результативності дій органів місцевого самоврядування та готовності суб'єктів економіки громади до сплати податків. [3] В цьому контексті ознаками, притаманними податковому потенціалу місцевого бюджету вважаємо: граничність, законодавчу визначеність, територіальну та часову обмеженість, суб'єкт-об'єктну залежність. В даних умовах структура податкового потенціалу місцевого бюджету включає реалізовану складову та резерви нарощення податкового потенціалу, тобто розширену та потенційну базу оподаткування.

Податковий потенціал місцевих бюджетів різниться в силу різної здатності територій до генерування податкових надходжень до відповідних бюджетів. В контексті зазначеного визначено роль та особливості впливу факторів формування податкового потенціалу місцевих бюджетів на надходження податків.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Найбільшою за кількістю мешканців у Львівській області є Ходорівська ОТГ (25,5 тис. осіб), яка за рівнем податкових надходжень не належить до передових. Натомість Мостиська ОТГ (21,7 тис. осіб) характеризується одними з найбільших доходів на особу в області, проте цьому, безумовно, сприяє те, що центром громади є місто-районний центр з відповідним рівнем економічного розвитку. Натомість такі громади як Заболотцівська (2,6 тис. осіб), Новострілищанська (2,7 тис. осіб) маючи меншу чисельність жителів, ніж в громадах-аутсайдерах, мають вищі показники доходів на особу. Відтак, залежність формування податкового потенціалу територіальної громади від чисельності жителів ОТГ в якості основного фактора впливу розглядати не варто. [4]

Бюджетом з найнижчим показником фінансової залежності є бюджет Новокалінівської ОТГ. Слід зауважити, що це єдина громада, з бюджету якої до державного бюджету сплачується реверсна дотація (у 2017 році вона складала 258,8 тис. грн. Всі інші бюджети ОТГ в тій чи іншій мірі є дотаційними. [5] Причиною того, що громада з найвищими доходами на особу не є громадою з найнижчим показником дотаційності бюджету, є особливість проведення горизонтального вирівнювання податкоспроможності, яке по бюджетах ОТГ здійснюється лише по ПДФО.

Натомість увагу слід звернути на особливості рівня фінансової залежності бюджетів на виконання власних повноважень (без урахування цільових трансфертів), тобто дотаційність місцевих бюджетів ОТГ (рис. 1).

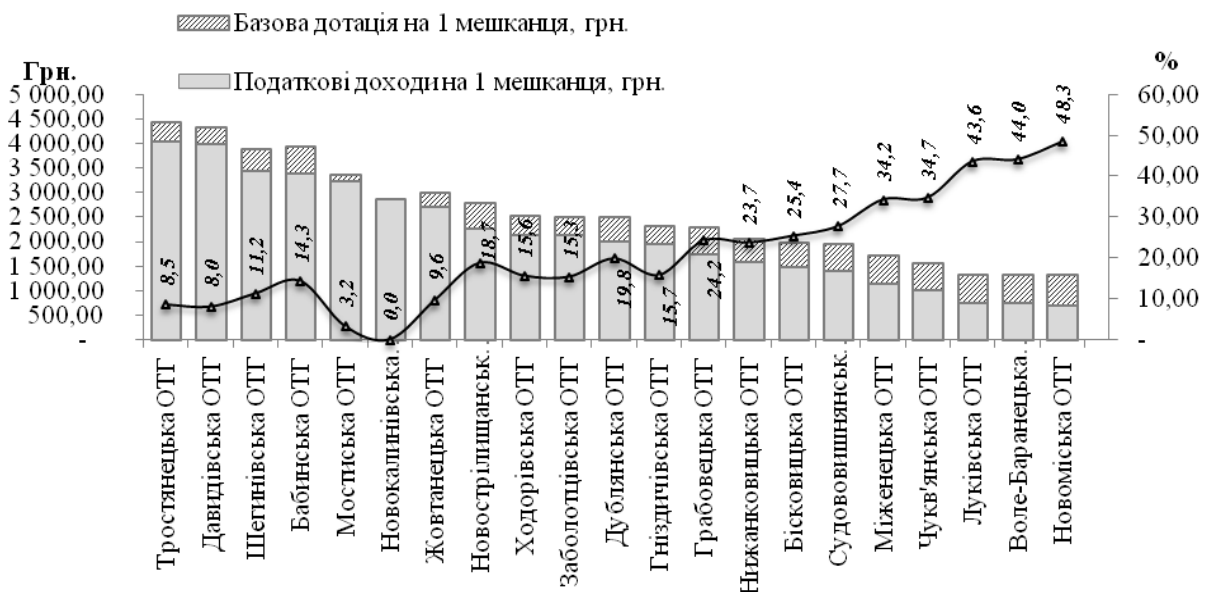

Рис. 1. Динаміка податкових доходів та базової дотації на одну особу у бюджетах ОТГ Львівської області, 2017 р.

Джерело: на основі даних Державної служби статистики у Львівській області

Зважаючи на особливості формування та впливу цих факторів нами запропоновано групування їх в розрізі класифікаційних критеріїв на: політико-правові; природно-ресурсні; економічні; соціально-культурні; демографічні.

Список використаних джерел:

1. Підкуйко О.О. Потенціал самоврядування сучасної територіальної громади: теоретико-методологічний підхід. *Теорія та практика державного управління*. 2010. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Trpu_2010_1_29.pdf (дата звернення: лютий 2015)
2. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О.Кириленко, Б.Малиняк, В.Письменний, В.Русін / Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.
3. Попова М.Ф. Децентралізація влади як механізм розвитку громад. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 54. С. 258-264. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/appo1_2015_54_31.pdf (режим доступу: лютий 2016).
4. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад за 2017 рік. Фінансово-аналітичні матеріали. Кабінет Міністрів України. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 282 с.
5. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / за ред. д.е.н., проф. Сторонянської І.З. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с.

Копачевська Г.В., Чернікова О.В., Зворська Н.В., 11 м-з-ф
Науковий керівник: **Панкратова Л.А.**,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Уманський національний університет садівництва

**ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ**

Системні трансформування аграрного сектора в сучасних умовах нестабільності та невизначеності змушують сільськогосподарські підприємства адаптуватися до ринкового середовища. Особливо гострою є проблема фінансового забезпечення підприємств. Фінансове забезпечення – один з головних чинників економічного розвитку та зростання підприємства. Фінансові ресурси забезпечують: безперервність процесу відтворення через фінансування поточних витрат підприємства; страхування капіталу від можливих фінансових ризиків; стабільний розвиток та стимулювання поліпшення прибутковості; соціальний розвиток в цілому, як підприємства, так і його працівників[5].

Процес формування механізму забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств є багатофакторною проблемою у зв'язку з багатьма чинниками, що впливають на цей процес.

Доцільно виділити чотири основних чинника впливу на фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств: технологічні; економічні; організаційні; природні.

Господарська діяльність підприємств аграрного сектору у значній мірі залежить від природних умов, які дуже впливають на урожайність культур.

Система страхування в певній мірі може зменшити вплив фактору впливу

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

кліматичних умов на втрату коштів підприємством. Разом з тим, дослідження показують, що хоча попит на страхування в Україні незначний, у порівнянні із іншими країнами, проте вітчизняний страховий ринок може запропонувати виробникам сільськогосподарської продукції низку страхових продуктів, які забезпечать виробників від фінансових втрат та будуть слугувати гарантією повернення залучених у виробництво коштів.

Страхування виступає додатковою гарантією при оформленні кредитів, форвардних закупівель та аграрних розписок. Постачальники насіння, такі як Піонер, Монсанта, Сингента вже багато років через систему страхування надають своїм клієнтам-виробникам гарантію повернення вартості насіння у випадку впливу несприятливих погодних умов. При цьому вартість страхового полісу незначна і сплачується самим постачальником насіння. В залежності від обраних ризиків (покриття), культури, застрахованої врожайності та регіону, вартість страхування варіюється і складає в середньому від 0,7% до 8% від страхової суми, що є незначним показником з огляду на можливі ризики втрати всього врожаю. Також завдяки системі перестрахування вітчизняні страхові компанії гарантовано відшкодовують збитки завдані несприятливими погодними факторами, а власне виплати в окремі роки перевищують суму отриманих премій.

В умовах інфляційних процесів більшість аграрних підприємств країни мають обмежений доступ до кредитів банків, що зумовлено недостатньою фінансовою стійкістю, відсутністю ліквідного забезпечення кредитів, недостатнім рівнем державної підтримки кредитування та низькою прибутковістю діяльності [5].

Великі компанії застосовують різноманітні фінансові інструменти: вони привчили своїх клієнтів до кредитів, векселів, аграрних розписок та застосування хеджування товарних цін, що дало змогу розв'язати проблему із залученням кредитних коштів для проведення господарської діяльності.

Особливо гостро брак коштів відчувають дрібні та середні сільгоспвиробники, які практично не мають доступу до кредитних ресурсів комерційних банків. Нині питання аграрних розписок та векселів є дуже актуальним, оскільки саме вони стимулюватимуть стабільність і позитивну динаміку в агробізнесі.

Кредитування сільськогосподарських підприємств через застосування механізму аграрних розписок не є абсолютно новою ідеєю. Залучення зовнішніх ресурсів вітчизняними агровиробниками під заставу майбутнього врожаю – це український аналог бразильським розпискам-договорам CPR (CeduladeProdutoRural), які являють собою обіцянку постачати сільськогосподарську продукцію або здійснювати оплату після її реалізації у майбутньому в обмін на отримання ресурсів (фінансових чи товарних) вже сьогодні для ведення сільськогосподарської діяльності.

Досвід Бразилії щодо розвитку системи кредитного забезпечення аграрного сектору було впроваджено у вітчизняну практику через прийняття Закону України від 06.11.2012 № 5479-VI «Про аграрні розписки» [1],

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

відповідно до якого під аграрною розпискою розуміють товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах.

Відповідно до цього Закону виділяються два види аграрних розписок: товарна та фінансова. Під товарною аграрною розпискою розуміється така аграрна розписка, що встановлює безумовне зобов'язання боржника за нею здійснити поставку узгодженої сільськогосподарської продукції, якість, кількість, місце та строк поставки якої визначені аграрною розпискою (ст. 3 Закону України) [1]. А фінансовою аграрною розпискою визнається така аграрна розписка, що встановлює безумовне зобов'язання боржника сплатити грошову суму, розмір якої визначається за погодженою боржником і кредитором формулою з урахуванням цін на сільськогосподарську продукцію у визначених кількості та якості (ст. 5 Закону України) [1].

Згідно даних Міжнародної Фінансової Корпорації, протягом 2015-2017 років було видано 182 розписки на суму 1,1 млрд. грн.. А вже за 2018-й фермери видали 669 аграрних розписок на загальну суму 5,244 млрд. грн. За перші два місяці поточного року сума грошових запозичень фермерів за аграрними розписками перевищила 1 млрд. грн. В процесі нотаріального оформлення розписок взяли участь 217 приватних нотаріусів. Близько 90% усіх розписок було видано малими та середніми агропідприємствами із середнім розміром земельного банку 1600 га. Найменші господарства, які скористалися таким засобом залучення інвестицій, обробляють близько 1 га землі [6]. При чому профіль діяльності господарства також не має значення для застосування розписки. Як заставу за розписками фермери оформляли майбутній урожай зернових культур, овочів, фруктів і ягід.

Аграрна розписка виявилася досить зручною гарантією для кредиторів, а ними можуть бути постачальники пального, насіння, засобів агрохімії, сільгосптехніки, а також банки, переробники тощо. Якщо в 2017 році фермерів фінансували та постачали 11 таких компаній, то минулоріч – уже 53. При цьому 51% всього обсягу фінансування надали фермерам постачальники матеріально-технічних ресурсів, 20% — компанії дистриб'ютори, 18% банки та 9% — трейдери і переробники. До ініціативи приєдналося 6 банків – «ОТП банк», «Агропросперіс», «Піреус», «Укрсіббанк», «ПУМБ», «Правекс» [7].

Іще одним із пріоритетних інструментів є укладання аграрними підприємствами форвардних контрактів, що дає змогу залучати додаткові фінансові ресурси на безвідсотковій основі та гарантовано продавати вироблену сільськогосподарську продукцію.

Форвардні закупівлі – одна з програм державної підтримки сільського господарства, участь в якій приймають виключно сільгосптоваровиробники. Форвардні закупівлі передбачають придбання товару на організованому аграрному ринку для потреб державного інтервенційного фонду у визначений час та на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладення форвардного біржового контракту [9]. Одним із способів

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

закупівель (угод), що можуть укладатися на Аграрній біржі Аграрним фондом, є державні форвардні закупівлі окремих видів об'єктів державного цінового регулювання, які були введені постановою Кабінету Міністрів України «Про запровадження державних форвардних закупівель зерна» від 16 травня 2007 р., № 736 [2].

Упродовж останніх трьох років одним із найбільш динамічних способів залучення фінансування став аграрний форвард. Наприклад, у 2017 році провідні компанії, які купують зернові на основі форварду – ПАТ «Аграрний фонд» та ДПЗКУ, – профінансували аграріїв на понад 2 млрд. грн. Зокрема, ДПЗКУ лише в рамках осіннього форварду на закупівлю врожаю озимих культур виділила 100 млн. грн. Натомість Аграрний фонд сумарно за рік профінансував форвардів на 2 млрд. грн, що є абсолютним рекордом в історії України [8]. Такий успіх форварду пояснюється низкою вагомих для виробників аграрної продукції причин. Так, форвардний контракт дає можливість планувати, тому що він передбачає поставку в певний проміжок часу за ціною, як не є нижчою від ринкової. Форварди страхують виробників, дають їм впевненість і дозволяють мати горизонт планування.

Форвардна програма ПАТ «Аграрний фонд» має декілька умов фінансування, в залежності від відсоткової ставки та багатьох інших умов. «Аграрії отримують оборотні кошти під заставу майбутнього врожаю. До переваг належить те, що форвард може бути як із прив'язкою до курсу долара, так і без неї. Вони відрізняються, передусім, відсотковою ставкою. Під час закупівлі врожаю 2017 року ставки були від 15% до 18% (з прив'язкою), 22,5–27,5% – без прив'язки.

На 2019 рік Державною продовольчо-зерною корпорацією України заплановано виділити 1,3 млрд. грн. Цього року вартість коштів становитиме від 9,5% до 13% річних в залежності від кількості законтракованого товару та базису поставки. Також корпорація пропонує додаткову знижку у розмірі 0,25% тим сільгоспвиробникам, які приймають участь в програмі 2 і більше років. А також, додаткову знижку у розмірі 0,25% отримують фермери при укладанні аграрної розписки.

Виходячи з викладеного, сільськогосподарські підприємства все ширше залучають фінансові ресурси через механізми аграрних розписок, векселів, розширення програми форвардних закупівель сільськогосподарської продукції, що дало змогу розв'язати проблему із залученням кредитних коштів для проведення господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про аграрні розписки: Закон України від 06 листопада 2012 р. № 5479-VI.
2. Про запровадження державних форвардних закупівель зерна: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. № 736.
3. Лебідь В.С. Методи підвищення фінансового забезпечення та ефективності функціонування підприємств аграрного виробництва. URL: <http://global-national.in.ua/archive/12-2016/23.pdf>

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

4. Правдюк Н.Л. Аграрні розписки як альтернативна форма кредитування сільськогосподарських підприємств: обліковий аспект. *Облік і фінанси*. №4(74). 2016.

5. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія / І. В. Абрамова, О. М. Віленчук, Д. І. Дема та ін. ; за ред. проф. Д. І. Деми. Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 364 с.

6. Аграрні розписки – названа кількість фермерів, яка ними скористалася. URL: <https://landlord.ua/news/aharni-rozpysky-nazvana-kilkist-fermeriv-iakanyu-skorystalasia/>.

7. Аграрні розписки в Україні (питання та відповіді). URL: <http://minagro.gov.ua>.

8. ДПЗКУ по форварду планує закупити зерна на 1,3 млрд.грн. URL:<http://agroportal.ua/ua/news/novosti-kompanii/gpzk-po-forvardu-planiruet-zakupit-zerna-na-13-mlrd-grn/>

9. Фінансова «сімка» – основні способи отримати кошти для розвитку аграрного бізнесу. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/391-finansova-simka-osnovni-sposobi-otrimati-koshti-dlya-rozvitku-agrarnogo-biznesu>.

Крамарчук С. П., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
Крамарчук Т. Р., ст. гр. ФСГ-41,
Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Поряд із державним пенсійним забезпеченням у багатьох країнах світу ефективно функціонує підсистема недержавного пенсійного забезпечення, основою якої є недержавні пенсійні фонди. Діяльність таких фондів полягає в акумуляції пенсійних накопичень за рахунок внесків учасників, управлінні пенсійними рахунками, здійсненні пенсійних виплат, що забезпечують додатковий дохід громадянам в похилому віці, тощо. Окрім вказаного надзвичайно важливого соціального ефекту, недержавні пенсійні фонди можуть мати значний позитивний вплив на економіку, виступаючи у якості потужного інституційного інвестора.

В Україні підсистема недержавного пенсійного забезпечення знаходиться все ще на стадії становлення та розвинута досить слабо. Так, згідно із даними, наведеними у Державному реєстрі фінансових установ, станом на 01.10.2018 р. в Україні було зареєстровано 62 недержавні пенсійні фонди та 22 адміністратори НПФ [1, с. 14]. Варто зазначити, що їх кількість впродовж останніх років дещо зменшилась. Так, станом на 01. 01.2016 р. у Державному реєстрі фінансових установ містилась інформація про 72 недержавні пенсійні фонди та 23 адміністратори НПФ [2, с. 3]. Кількість вкладників вітчизняних недержавних пенсійних фондів також зменшилась: станом на 01.10.2018 р. вона становила 59,9 тис. осіб, тоді як станом на аналогічну дату 2017 р. – 62,2 тис. осіб [1, с. 14]. І хоча ряд ключових показників функціонування вітчизняних

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

недержавних пенсійних фондів мають позитивну динаміку впродовж останніх років, однак можна однозначно стверджувати про недостатній розвиток підсистеми недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

На даному етапі доцільно виділити ряд зовнішніх та внутрішніх проблем функціонування вітчизняних недержавних пенсійних фондів. До основних зовнішніх проблем варто віднести: макроекономічну та політичну нестабільність; недосконале законодавство, що регламентує функціонування недержавних пенсійних фондів; недостатній розвиток фондового ринку; низький рівень доходів громадян; недовіра до недержавних пенсійних фондів.

Серед основних внутрішніх проблем функціонування вітчизняних недержавних пенсійних фондів слід відмітити: відсутність досвіду та кваліфікованого персоналу; низький рівень компетентності працівників фондів в управлінні їх активами; обмежений перелік фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів тощо.

Зовнішні проблеми функціонування вітчизняних недержавних пенсійних фондів виправити досить важко, адже для цього потрібно вжити комплексних масштабних заходів на державному рівні. Натомість для вирішення внутрішніх проблем фондів, які є локальними, потрібно вживати усі необхідні заходи на всіх етапах їх функціонування.

В Україні частка працездатних економічно активних громадян, які є учасниками недержавних пенсійних фондів складає 2 %. Тоді як у зарубіжних країнах вона є набагато вищою: в США – 72 %, у Швейцарії – 65 %, в Казахстані – 87 % [3, с. 74].

Отож, важливою проблемою розвитку недержавного пенсійного страхування в Україні є його непопулярність, що пов'язано насамперед із непоінформованістю населення та його недовірою до недержавних пенсійних фондів. Вирішити дану проблему можна шляхом реалізації державних програм із ознайомлення громадян із особливостями недержавного пенсійного забезпечення, а також через розробку та впровадження обґрунтованих державних гарантій щодо захисту пенсійних вкладів.

Непопулярність недержавних пенсійних фондів в Україні спричинена також низьким рівнем доходів громадян. Звичайно, цю проблему можна подолати лише комплексно, забезпечивши стійкі темпи економічного зростання та зростання заробітної плати. Проте в умовах сучасних реалій потрібно вживати заходів із стимулювання співфінансування внесків роботодавцем та працівником. Таким стимулом можуть бути, наприклад, певні податкові пільги для роботодавців, які частково (або й повністю) покривають внески своїх працівників до недержавних пенсійних фондів.

Перепоною на шляху до зростання кількості учасників недержавних пенсійних фондів в Україні виступає також неможливість достроково вилучити їх власні накопичення з даних фондів до настання пенсійного віку. На нашу думку, вирішенню такої ситуації позитивно би посприяло передбачення можливості отримання пільгових кредитів в державних банках за низькими відсотковими ставками вкладникам – фізичним особам до недержавних

пенсійних фондів.

Ще однією важливою проблемою діяльності вітчизняних недержавних пенсійних фондів є недосконалість законодавчого забезпечення їх інвестиційної діяльності, що не дає змоги їм ефективно реалізовувати свою основну функцію – збереження та примноження накопичень вкладників. А з іншого боку – не дозволяє недержавним пенсійним фондам реалізуватись як інституційним інвесторам та виступити потужним каталізатором економічних процесів, у чому мала б бути вкрай зацікавлена держава.

Унеможлиблює реалізацію у повному обсязі всіх потенційних можливостей використання пенсійних активів недержавних пенсійних фондів у інвестиційних процесах і недостатня розвиненість вітчизняного фондового ринку.

Впродовж останніх років основним напрямком інвестування пенсійних активів українських недержавних пенсійних фондів були депозити у банках. Іншим значимим інструментом інвестування активів даних фондів також виступили цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України. Облігації та акції ж вітчизняних емітентів складають незначну частку у загальній структурі інвестованих вітчизняними недержавними пенсійними фондами пенсійних активів. У розвинутих зарубіжних країнах, зокрема у США, Канаді, Великобританії, Німеччині структура інвестування активів недержавних пенсійних фондів за напрямками значно відрізняється. Так, в основному такі активи інвестуються у високодохідні та надійні акції, державні облігації і пайові фонди, що обумовлено високо розвинутими фондовими ринками, а на депозити припадає лише незначна частка – до 5% інвестованих активів [4, с. 1008].

Насамкінець, варто зазначити, що жодні заходи не будуть ефективними без забезпечення дієвого контролю та без дотримання принципу відповідальності у системі недержавного пенсійного забезпечення. Ми підтримуємо думку вітчизняного вченого Г. І. Соколовської про те, що необхідно законодавчо закріпити відповідальності членів Ради недержавних пенсійних фондів за результати їх діяльності перед учасниками і вкладниками, а також забезпечити більшу інформаційну прозорість діяльності даних фондів, посилити вимоги до доступності та розкриття інформації про їх функціонування [5, с. 178].

Попри те, що на сучасному етапі підсистема недержавного пенсійного забезпечення розвинута дуже слабо, а також присутні суттєві перепони до ефективного розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні, в останніх прихований потужний інвестиційний потенціал, який обов'язково реалізується за умови забезпечення сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 9 місяців 2018 року / Національне рейтингове агентство «Рюрік». 15 с. URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_3_2018.pdf (дата звернення: 28.03.2019).
2. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

України за підсумками 2015 року / Національне рейтингове агентство «Рюрік» 19 с. URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_4_2015.pdf (дата звернення: 28.03.2019).

3. Маркова О. Л., Михайлюк Т. О. Функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні. *Наука та освіта: ключові питання сучасності*. 2018. Т. 8. С. 71 – 75. URL: https://ukrlogos.in.ua/documents/18_05_2018_329.pdf (дата звернення: 29.03.2019).

4. Штепенко К. П., Деркаченко А. В. Аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1. С. 1006 – 1010. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/237.pdf> (дата звернення: 29.03.2019).

5. Соколовська Г. І. Недержавні пенсійні фонди в Україні: становлення та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 228 с.

Красюк І.О., Сергійчук О.О., магістранти 11 м-з-пт
Науковий керівник: **Панкратова Л.А.,**
доцент кафедри обліку та оподаткування:
Уманський національний університет садівництва

**ОРГАНІЗАЦІЙНО -ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА**

Одним із головних завдань аграрної політики є створення умов для ефективного функціонування м'ясопродуктового підкомплексу з метою повноцінного забезпечення населення м'ясом та м'ясопродуктами, а промисловості – сировиною в обсягах, необхідних для стійкого економічного зростання та соціального розвитку країни. У цілому в Україні виробляється близько 2,5 млн т. м'яса (у 2013 р. – 2,39 млн т. м'яса в забійній масі). У загальній структурі виробництва м'яса 48,9% складає м'ясо птиці, 31,3% – свинина і 17,9% – яловичина і телятина.

Відзначається чітка тенденція скорочення виробництва яловичини і телятини та нарощування м'яса птиці. Наймобільнішим і найефективнішим нині в Україні є ринок м'яса птиці. На цьому ринку відсутні суттєві проблемні питання щодо виробництва, якості, збуту чи експорту м'яса птиці. Вже з 24 липня 2013 року отримано дозвіл на експорт української курятини до Європейського союзу обсягом близько 0,5 тис т. Найбільш проблемним в Україні залишається ринок яловичини і телятини. Виробництво продукції малоєфективне і майже на 3/4 сконцентровано в господарствах населення. Розвиток галузі та відкриття нових ринків для експорту м'яса і м'ясопродуктів вітчизняними виробниками є складним, але стратегічно важливим питанням.

Входження України до СОТ і наміри інтегруватись з ЄС потребує чіткого впровадження законів ринкової економіки в агропромисловому виробництві і, зокрема, в системі реалізації м'яса і м'ясопродуктів за рахунок адаптації товаровиробників до міжнародних вимог та вимог ЄС щодо її якості, вимоги до маркування, тощо. Як наслідок, м'ясо українського виробництва стане

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

конкурентоспроможним і буде допущене до офіційної реалізації на території Євросоюзу.

ЄС має досить високий рівень тарифного захисту на м'ясо та м'ясопродукти, наприклад середній тариф у 2012 році склав 20,4%, в той час як в Україні – лише 11%. Максимальний рівень тарифу «режим найбільшого сприяння» на м'ясну групу товарів у ЄС може становити 134%, а в Україні – 20%. Тому важливим для України є отримання квоти на експорт свинини в ЄС на рівні 40 тис т., м'яса птиці та напівфабрикатів – 16 тис т. з поступовим збільшенням протягом 5 років до 20 тис т., яловичини – 12 тис тонн/рік. З огляду на це необхідно прискорити процеси залучення інвестицій у модернізацію виробництва, вдосконалення законодавчої та нормативної бази з питань забезпечення якості та безпечності продукції, зокрема запровадивши систему НАССП на підприємствах, які виробляють м'ясну продукцію на експорт. Водночас в рамках створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС передбачено індикативні сукупні тарифні квоти для імпорту в Україну: на м'ясо свинини в розмірі 20 тис. т/рік, м'ясо птиці та напівфабрикати з м'яса птиці – 8 тис. т/рік з поступовим збільшенням протягом 5 років до 10 тис. т/рік (для коду УКТЗЕД 0207.12 (10–90) додатково 10 тис.т /рік.

Наразі європейські ринки відкриті лише перед деякими групами українських товарів. Так, з України в ЄС вже зараз може експортуватися мед, м'ясо птиці (насамперед – курятина та індичка), рибопродукти, а також сухе молоко. Решта товарів ще чекають свого дозволу продаватися в європейських торгових мережах. Досягти позитивних результатів у цьому напрямі можливо лише спільними зусиллями бізнесу та влади. Вітчизняна яловичина і свинина мають відповідати високим міжнародним стандартам якості. Для отримання всіх необхідних дозволів українським підприємствам потрібно пройти сертифікацію, а вітчизняна система ветеринарного і фітосанітарного захисту повинна відповідати європейській. Організаційні та економічні перетворення в Україні значним чином вплинули на стан і розвиток ринку м'яса в Україні. Внаслідок об'єктивних і суб'єктивних причин, що спричинили критичний стан справ у виробництві м'яса, слід відзначити певні недоліки в державному регулюванні цієї галузі. Не завжди збалансована та не до кінця вивірена державна політика регулювання стала наслідком відсутності довгострокової стратегії розвитку м'ясопродуктової підгалузі, відповідно, послідовної державної політики щодо підтримки розвитку виробництва м'яса, безсистемністю формування та розв'язання завдань, логіки в черговості та спрямованості механізмів її реалізації. Із самого початку проведення ринкових реформ в Україні держава взяла помилковий курс на збереження державного регулювання ринку м'яса переважно неринковими методами. Хоча це робилося з огляду на стратегічний характер м'ясопродукт-ового підкомплексу та необхідності забезпечення продовольчої безпеки. Така політика відкинула м'ясну галузь на кілька років назад. Як наслідок, вітчизняний м'ясопродуктовий підкомплекс втратив позиції потужної підгалузі, що забезпечувала не тільки весь внутрішній ринок, а й значну частину споживання

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

в інших республіках.

Наведені дані дозволять критично віднестись до стану державного врегулювання ринку м'яса в Україні з позиції правового забезпечення шляхів щодо підвищення ефективності виробництва м'яса і м'ясопродуктів. Тому потрібно як на регіональному, так і національному рівнях закріпити пріоритет розвитку та державного врегулювання ринку м'яса серед інших питань, пов'язаних із розвитком аграрного сектору країни.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку аграрного сектору АПК та соціальної сфери села на період до 2020 року. За ред. Ю.Ф. Мельника, П.Т. Саблука. К. : ННЦ ІАЕ УААН, 2009. 129 с.

2. Про затвердження порядку нарахування та виплат дотації сільськогосподарським товаровиробникам за продані ними переробним підприємствам м'ясо в живій вазі : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 р. №145. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.

3. Про внесення змін до деяких законів України з підтримки агропромислового комплексу в умовах світової фінансової кризи : Закон України від 22 грудня 2009 р. № 1782-VI / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2010. №9. С.85.

4. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24 лютого 2004 р. № 1877-IV / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 49. С. 527.

5. Про подолання кризового стану у тваринництві і птахівництві та стабілізацію розвитку галузі : постанова Кабінету Міністрів України від 04 грудня 1998 р. № 1916. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.

Макуха С. М., к.е.н., доцент,
доцент кафедри загальної економічної теорії
та економічної політики
Одеський національний економічний університет

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ПІД
ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Стрімкі зміни сучасного світу обумовлені впливом глобального капіталу, в результаті чого економічна і фінансова сфери набувають нової якості. Це проявляється в трансформації світової економіки в цілісну глобальну фінансово-економічну систему, в якій в значній мірі знижується роль міжнародних бар'єрів на шляху руху товарів, капіталів, валюти. Такі зміни особливо яскраво проявляються як у функціонуванні самого фінансового капіталу, так і його складових – банківського і промислового капіталів. В результаті економіка стає зовсім іншою, і головна роль у ній належить вже не капіталу як такому, а фінансовому капіталу [1, с. 4]. У такій економіці основу складає фіктивний, спекулятивний капітал, який перетворює гроші та інші цінні папери в особливі швидкозростаючі активи. Мета операцій з такими активами полягає в отриманні прибутку від зміни їх ціни. В результаті відокремлення

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

фінансового капіталу з-за значного збільшення масштабів його діяльності, розвитку фінансових ринків та інструментів складається ілюзорне враження його самодостатності. Фінансовий капітал починає домінувати над продуктивним, підпорядковуючи його діяльність своїм інтересам і цілям. В результаті розростаються фінансові бульбашки, які потім, при крайньому загостренні протиріч схлопуються, приводячи до кризи. В результаті кризи пропорції між фінансовим і продуктивним капіталом відновлюються, а розмір фінансових активів стає адекватним масштабу реальному капіталу. У цих умовах особливо актуальною стає потреба активного регулюючого впливу держави на діяльність господарських суб'єктів з метою забезпечення економічного зростання при провідній ролі продуктивного капіталу. Справа в тому, що в результаті непомірного розростання віртуальної складової відбувається її відчуження, складається ситуація, коли грошові потоки і фінансові ресурси вже не зацікавлені в «протокольному порядку» супроводжувати реальну економіку [2, с. 17]. Наслідком такого відчуження є нарощування обсягів віртуального капіталу за рахунок зростаючого розриву між реальним капіталом і його ринковою оцінкою. У свою чергу розбухання віртуальної складової і збільшення норми прибутку капіталу в даній сфері веде до збільшення ризиків. Адже поки зберігається можливість отримання прибутку від фінансових спекуляцій, а не від реального сектора економіки, буде існувати одна з причин економічної кризи [3, с.140].

В основі непропорційно стрімкого збільшення фіктивної складової лежить непомірний розвиток різноманітних і маловідомих раніше похідних фінансових інструментів. А це породжує своєрідний мультиплікаційний ефект, який і лежить в основі формування глобальної фінансової піраміди. Так, в даний час світовий ВВП, основу якого становить новостворена вартість, перевищує 70 трлн. дол. США. Одночасно у фінансовій сфері має місце безпрецедентна мультиплікація цінних паперів, деривативів та похідних фінансових інструментів. Їх вартісна оцінка на порядок перевищує світовий ВВП, так як ринок деривативів і позабіржових похідних фінансових інструментів вже сягнув 800 трлн. дол. США [2, с. 18].

Як видно, в сучасних умовах в силу цілого ряду причин фінансовий капітал стає ще сильнішим і могутнішим, ніж в попередні періоди соціально-економічного розвитку. Так, фінансовий капітал міцно укорінився в колах політичної та ділової еліти. Багато авторів пишуть про «фінансіалізацію» економіки, надаючи цьому терміну різне значення, зокрема маючи на увазі стрімке збільшення частки фінансів в економіці і глобальний характер фінансових операцій. Як наслідок – зростає потреба в здійсненні регулювання умов функціонування і пропорцій розвитку фінансового капіталу. А це викликає потребу розробки і реалізації регуляторних заходів економічної політики. Світова економічна теорія і практика вже накопили чималий досвід реалізації регулятивних заходів. В цілому, спектр розробки заходів економічної політики визначається вибором кейнсіанського або монетаристського напрямку. Розбіжності між цими напрямками економічної думки носять

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

принциповий характер, а рекомендації кожного з напрямків часто вступають в суперечність один з одним. Що стосується України, то з огляду на тісну співпрацю з МВФ, сьогодні ми змушені орієнтувати національну економічну політику на рецепти монетаризму, навіть в тому випадку, якщо вони не повною мірою відповідають стану економіки та йдуть їй на користь. Крім того, розробка і реалізація заходів економічної політики вимагає врахування ролі та впливу фінансово-промислових груп. Фінансово-промислова група – сукупність юридичних осіб, що діють як основне і дочірні товариства які повністю, або частково об'єднали свої матеріальні і нематеріальні активи. Серед учасників фінансово-промислової групи обов'язкова наявність організацій, що діють у сфері виробництва товарів і послуг, а також банків або інших кредитних організацій [4].

Стрімке зростання ролі фінансово-промислових груп в активізації інвестиційної діяльності обумовлене значною фінансіалізацією економіки. Посилення впливу фінансово-промислових груп на зміст економічної політики обумовлено тим, що глобалізація все більше посилює концентрацію фінансового капіталу. Сьогодні ми бачимо, що в цей процес залучені вже не тільки приватні фінансові капітали, а й державні. Відбуваються глобальні зміни в світових масштабах все більш явно виявляють існування вже не груп, а наявність однієї єдиної фінансово-промислової групи. Основне значення наявності і функціонування фінансово-промислових груп для економіки визначається тим, що їх діяльність створює сприятливі умови для накопичення капіталу (як власного, так і залученого) з метою реалізації довгострокових інвестиційних проектів і програм.

Таким чином, в умовах домінування фіктивного капіталу реалізація регулятивних заходів економічної політики, спрямованих на забезпечення розширеного відтворення особливо утруднена. В умовах глобалізації непомірно розростаються фінанси які неможливо адекватно контролювати на національному рівні.

Для сучасної господарської практики стає актуальним пошук ефективних методів, шляхів і механізмів, які дозволять переорієнтувати фінансовий капітал від спекулятивно-посередницьких угод на обслуговування процесів, що забезпечують розширене відтворення основного капіталу. У цих умовах функціонування фінансової системи в якості головної цільової установки повинно бути спрямоване не на зростання грошового капіталу, а на підвищення темпів економічного розвитку та ефективності реального виробництва.

Глобалізація сьогодні – це об'єктивна реальність, яка вносить кардинальні зміни у зміст діяльності всіх національних економік світу. До таких змін має як найшвидше пристосуватися і економіка України. Природно, що такі зміни не є однозначними. З одного боку, виходячи за національні рамки капітал стаючи глобальним залучає у свою орбіту робочу силу, сировинні та фінансові ресурси слаборозвинутих країн. Таким чином слаборозвинені країни через кругообіг глобального капіталу залучаються до більш високих умов та способу життя. З іншого боку, глобалізація формує умови для глобальної

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

турбулентності в результаті можна стверджувати, що сьогодні світова економіка знаходиться в передкризовому стані.

Список використаних джерел:

1. Экономическая теория на пороге XXI века: Финансовая экономика / Под ред. Ю.М. Осипова, В.Г. Белолипецкого, Е.С. Зотовой. – М.: Юристъ, 2001. – 704 с.
2. Лукьянов В.С. Финансиализация как проявление глобализационной трансформации / В.С. Лукьянов // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 4 (142). – С. 15–22.
3. Зверяков М.И. Мировой кризис и новая модель экономического развития / М.И. Зверяков // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2010. – № 1 (3). – Том 1. – С. 138–144.
4. Юридический словарь [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://dic.academic.ru/>

Мамедов А.М., Зкурс

Научный руководитель: **Невдах С.В.**, старший преподаватель,
магистр экономических наук
Полесский государственный университет

МЕТОДИКА АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЛЕЙ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ

Анализ рентабельности организации предоставляет информацию как о внешнем окружении – о развитии в прошлом и будущих перспективах отрасли в целом и конкурентах, о ситуации на рынках сбыта и закупок, так и о внутренних возможностях предприятия, служит инструментом принятия решений в каждом блоке управления (планирование, организация, координирование, учет и контроль, мотивация).

Анализ рентабельности необходим для:

- 1) повышения обоснованности планирования и жесткости нормативов управления;
- 2) обеспечения эффективной и бесперебойной организации деятельности;
- 3) своевременности координирования как реакции на внешние и внутренние изменения;
- 4) оценки достоверности учета и оперативности контроля;
- 5) мотивации работников к достижению поставленных целей [1].

Наиболее часто используемыми показателями рентабельности являются коэффициент рентабельности всех активов предприятия, рентабельности реализации, рентабельности собственного капитала.

Рентабельность активов представляет собой произведение чистого дохода и совокупной стоимости активов:

$$\text{Рентабельность активов} = \frac{\text{Чистая прибыль}}{\text{Активы}} \cdot 100\% \quad (1.1)$$

Данный коэффициент позволяет оценить способность компании получать

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

прибыль, не принимая во внимание финансовый леверидж (соотношение ссудного и собственного капитала). Рентабельность активов дает представление о рациональности использования всех активов предприятия (в отличие от рентабельности капитала, которая характеризует лишь собственные средства), а ее расчет более актуален для руководителей, нежели для инвесторов. Коэффициент позволяет проанализировать финансовую надежность, кредитоспособность, инвестиционную привлекательность организации путем вычисления размера прибыли на каждую вложенную денежную единицу [2].

Коэффициент рентабельности продаж – отношение чистой прибыли организации к ее обороту:

$$\text{Рентабельность продаж} = \frac{\text{Чистая прибыль}}{\text{Объем продаж}} * 100\% \quad (1.2)$$

Коэффициент рентабельности продаж отражает доход компании на каждый заработанный рубль и может быть полезен как для правильной интерпретации данных об обороте, так и для экономических прогнозов в условиях ограниченного объема рынка, сдерживающего рост продаж. Также, рентабельность продаж является важным показателем для сравнения эффективности организации бизнеса в компаниях, работающих в одной отрасли.

Несмотря на то, что наиболее распространенным вариантом данного коэффициента является расчет, основанный на использовании чистой прибыли, часто применяются и другие варианты. При расчете ROS вместо чистой прибыли компании могут применяться:

- валовая маржа;
- операционная прибыль;
- прибыль до налогов и процентов (ЕВІТ);
- прибыль до налогов.

Выбор варианта расчета зависит от целей анализа и условий работы конкретной компании [3].

Рентабельность собственного капитала – это коэффициент, равный соотношению чистого дохода к совокупной стоимости капитала организации. Данный показатель является ключевым для крупных инвесторов, поскольку именно анализ рентабельности капитала позволяет оценить, насколько эффективно вложены денежные средства. Собственники вкладывают ресурсы в уставный фонд и за это регулярно получают часть прибыли предприятия, а рентабельность капитала позволяет рассчитать доход, полученный с единицы вложенных средств. Для подсчета рентабельности собственного капитала используется информация бухгалтерской отчетности (в частности, баланса).

Рентабельность капитала – это чистая прибыль, деленная на собственный капитал и умноженная на 100 (для перевода в проценты):

$$\text{Рентабельность капитала} = \frac{\text{Чистая прибыль}}{\text{Собственный капитал}} * 100\% \quad (1.3)$$

Показатель чистого дохода указывается на основании отчета о прибылях

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

и убытках; стоимость собственного капитала берут из пассива бухгалтерского баланса и, как правило, высчитывают среднее значение ((стоимость в начале + стоимость в конце отчетного периода) / 2).

Трехуровневый анализ осуществляется с помощью формулы Дюпона, которая рассматривает рентабельность капитала как произведение трех базовых показателей: рентабельности продаж (прибыль, деленная на выручку), оборачиваемости активов (выручка, деленная на активы) и финансового левереджа (соотношение ссудного и собственного капитала):

$$\text{Рентабельность капитала} = \frac{\text{Прибыль}}{\text{Выручка}} * \frac{\text{Выручка}}{\text{Активы}} * \frac{\text{Заемный капитал}}{\text{Собственный капитал}} \quad (1.4)$$

Если предприятие имеет неудовлетворительные показатели рентабельности собственного капитала, то данная формула позволяет понять, что конкретно привело к таким результатам [4].

В заключении можно сказать, что показатели рентабельности как одни из основных показателей эффективности финансовой деятельности позволяют совокупно отразить "качество" финансового состояния организации и перспективы его развития.

В современных экономических условиях деятельность каждого хозяйственного субъекта является предметом внимания обширного круга участников рыночных отношений, заинтересованных в результатах его функционирования.

Чтобы обеспечивать выживаемость предприятия в современных условиях, управленческому персоналу необходимо, прежде всего, уметь реально оценивать финансовые состояния, как своего предприятия, так и существующих потенциальных конкурентов. Важнейшее значение в определении финансового состояния предприятия состоит в своевременном и качественном анализе финансово-хозяйственной деятельности.

Список источников литературы

1. Анализ рентабельности как инструмент управления прибылью / Анализ финансового состояния предприятия. URL: http://afdanalyse.ru/publ/finansovyj_analiz/method_fin_analiza/instr. Дата доступа: 20.03.2019.
2. Рентабельность / Майфин. URL: <https://myfin.by/wiki/term/rentabelnost>. – Дата доступа: 20.03.2019.
3. Коэффициент рентабельности продаж / Корпоративный менеджмент. URL: <https://www.cfin.ru/>. – Дата доступа: 20.03.2019.
4. Рентабельности собственного капитала / Майфин. URL: <https://myfin.by/wiki/term/rentabelnost-sobstvennogo-kapitala>. – Дата доступа: 20.03.2019.

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Управління ризиками в банківській сфері теоретично визначається як «логічний розвиток і виконання плану по усуненню можливих збитків». Зазвичай в центрі уваги ризик-менеджмент практика в банківській сфері полягає в тому, щоб управляти схильністю установи втрат або ризик і захистити вартість своїх активів. В цілому банківський бізнес вважається ризикованим бізнесом. Економічна теорія припускає, що є дві економічні одиниці - надлишкова одиниця і одиниця дефіциту - і ці економічні одиниці воліють використовувати фінансові інститути (посередники) для передачі необхідних коштів один одному. Безумовно, цей процес підвищує значущість фінансового посередника в економіці, але також представляє певні ризики для цих установ.

Отже, найбільш поширені ризики банківської діяльності:

- Ризик кредиту

Одним з основних напрямків діяльності банку є кредитування. Коли деякі з його кредитів не повертаються в банк, коли у клієнта виникають фінансові проблеми, це частково кредитний ризик для банків. Цей вид фінансових втрат є результатом відмови кредитних клієнтів погасити кредит.

- Ризик ліквідності

Банки також приділяють велику увагу проблемам нестачі ліквідних активів щоб компенсувати потреби в коштах або зняття коштів з вкладників і вимоги по кредитах. Зазвичай, підтримання ліквідних позицій банків є однією з їх найважливіших завдань, оскільки наслідки низького рівня ліквідності створюють проблеми для банків з точки зору банківської неспроможності. Платоспроможність пов'язана із зобов'язаннями, які банки в першу чергу дають обіцяючи своїм клієнтам. Зіткнувшись з проблемами ліквідності, банкам необхідно позичати кошти негайно з додатковими витратами, щоб задовольнити свої потреби в готівці, цей вид фінансування зазвичай роблять з кредитором останньої інстанції або на міжбанківському ринку. Термінові потреби фонду можуть бути покриті центральними банками або іншими джерелами, але цей процес призводить до додаткових витрат для банків і зменшує їх заробіток.

- Ринковий ризик або систематичний ризик

Систематичний ризик пов'язаний з активами банку, де їх вартість змінює систематичні фактори. Це також називається ринковим ризиком, і банки зазвичай займаються його діяльністю. Ринковий ризик може бути пов'язаний з будь-якими цінами, які постійно торгуються на фінансових ринках. Виходячи з теорії диверсифікації, деякі з інвестиційних ризиків можуть бути різноманітні, але це неможливо з іншими. Звичайно, нові можливості, такі як хеджування дає

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

можливість учасникам ринку хеджувати свій ризик, але це не повністю диверсифікує від ризиків, пов'язаних з ринком. Концептуально, похідні продукти надають один із кращих інструментів для боротьби зі змінами цін. Інша важлива концепція, яку можна обговорити тут, є управління портфелем. Управління портфелем також є важливим підходом, використовуваним для зниження ризику, який пов'язаний з інвестиційною діяльністю.

- Ризик заробітку

Ризик заробітку пов'язаний з чистим прибутком банку. Через зміни рівня конкуренції банківського сектора, а також законодавства і правил, це може привести до зниження чистого прибутку банку. Недавнє збільшення банківської конкуренції звужило різницю між прибутковістю банківських активів і вартістю фінансування в банківській відповідальності. Банківські влади спонукають нові банки увійти в місцеву банківську систему ринку для поліпшення конкуренції в банківському секторі. Мета збільшення конкуренції в рамках прийнятних рівнів полягає в поліпшенні місцевих послуг і зниженні вартості сервісу. Ці поліпшення знижують ненормальну прибутковість в банківській сфері, і, отже, це збільшує ймовірність заробітку ризику.

Успішні банки - це ті, які можуть уважно стежити за пульсом свого бізнесу і одночасно коригувати прогнози та операції, щоб вигідно задовольняти потреби своїх клієнтів. Тому щоб слідкувати за фінансовим станом, потрібно передбачувати майбутнє, а саме робити прогноз найважливіших показників, які знаходяться під впливом ризику.

Важливу роль при побудові прогнозів грає техніка та програмне забезпечення. Обчислювальні операції вимагають набагато менше зусиль дослідника завдяки сучасним комп'ютерним технологіям. Сьогодні сектор ІТ швидко розвивається. Результати його діяльності - це збільшення доходів, скорочення витрат на ресурси, сприяння професійній діяльності. Аналіз великої кількості даних можливий завдяки сучасним пакетам програмного забезпечення. Ці програмні продукти дозволяють аналізувати і моделювати динаміку часових рядів, шукати взаємозалежності часових рядів.

Для здійснення прогнозу фінансової діяльності банків для різних часових відрізків планування можуть бути застосовані методи кореляційного і регресійного аналізу. Необхідно відзначити, що кореляційний і регресійний аналізи дозволяють вирішити такі важливі завдання, як аналіз спільного впливу чинників на показники фінансової діяльності банків, автономний вплив окремого фактору на фінансові показники діяльності банків. За допомогою цих методів є можливим визначення не функціональної, а стохастичної причинно-наслідкової залежності між економічними явищами, тобто вивчення дії факторів, що мають тенденційний вплив на об'єкт дослідження [1, с. 109].

Перш ніж будувати прогноз, важливим етапом є економічний аналіз показників банківської діяльності.

Найбільш поширеним показником ефективності банку є прибутковість. Як правило, коефіцієнт прибутковості являє собою відношення між чистим прибутком і власним капіталом. Тому треба слідкувати за поведінкою таких

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

показників, як чистий прибуток та власний капітал.

Чистий прибуток – це прибуток, що залишився після сплати податків. Власний капітал банку являє собою грошові кошти і виражену у грошовій формі частину майна, які належать його власникам, забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку [2, с. 526].

Один з чимало важливих показників є ліквідність. Відповідно до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: «...ліквідність банку - здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками та сумами погашення розміщених активів та строками й сумами виконання зобов'язань банку, а також строками і сумами інших джерел й напрямів використання коштів» [3].

При аналізі стану банку особливу увагу треба звернути на такий показник, як активи. Активи банку - це накопичені протягом діяльності банку ресурси, які в майбутньому приносять економічну вигоду і призводять до припливу грошових коштів у банківську установу [4].

Для інвесторів важливо зрозуміти, як інвестуються його активи, скільки ризиків вони беруть і скільки ліквідності у банку має в цінних паперах як щит від непередбачених проблем. В цілому інвестори повинні звернути увагу на зростання активів, склад активів між готівкою, цінними паперами і кредитами і склад кредитної книги. Крім того, інвестори повинні враховувати коефіцієнт активів, власного капіталу (коефіцієнт множення капіталу) банку, який вимірює, скільки разів долар капіталу використовується.

Кредитування є основною сферою діяльності більшості комерційних банків. Кредитний портфель, як правило, є найбільшим активом і основним джерелом доходу. Таким чином, це один з найбільших джерел ризику для безпеки банку і міцності.

Тобто, для ефективної роботи банку треба проводити аналіз та прогноз таких показників, як прибутковість, ліквідні кошти, активи банку та об'єм кредитного портфелю.

Список використаної літератури

1. Одрехівський М.В., Угрин Л.Є. Методи економіко-математичного аналізу розвитку інновацій підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. С. 107-113.

2. Онищенко Ю.І., Гребенцікова Т.С. Чинники формування власного капіталу банків України. 2016. 530 с.

3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 № 368. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

4. Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України: Постанова №114 від 20 березня 1998 р. (зі змінами та доповненнями).

КРИПТОВАЛЮТА - ІННОВАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Інновації здатні вплинути на розвиток історії та фінансового положення країни. Однією із таких інновацій є віднедавна народжена на світ криптовалюта, яка зможе змінити хід фінансової історії, а може і створити революцію, бо чим більше люди починають цікавитися цим питанням, тим стрімкіше набирає обертів електронна валюта, Україна не стала винятком, та також зацікавилась новою інновацією яка має можливість покращити фінансове становище країни.

Криптовалюта – вид цифрової валюти, емісія та облік якої заснований на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту. Функціонування систем відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі. [1]

З того моменту як була створена крипто валюта, (першим був Bitcoin) і її цінність на ринку виросла до позначки 20 000 у.е, усі побачили у ній перспективу виходу на світові ринки, нова валюта в обороті, валюта майбутнього, але на даний момент криптовалюту мають 13% українців, а тисячі використовують свої комп'ютерні потужності для майнінгу валюти (видобування) та впровадити криптовалюту, як засіб обміну товарів і підкріпити її золотовалютними запасами, оскільки тільки завдяки інноваціям країна розвивається та життя людей стає більш комфортнішим.

Але є і темний бік цього рішення, оскільки якщо почати впроваджувати крипто валюту на ринки, потрібно скоріше всього позбавлятися явної грошової одиниці, що може зіграти страшну роль у розпаді фінансової системи усього світу, яка будувалася століттями. Тим паче багато власників великих статків, можуть їх втрати.

Віднедавна в країні заговорили про майбутнє крипто валюти:

Як роз'яснили у НБУ: "Гривня як грошова одиниця України є єдиним законним платіжним засобом в Україні", а "випуск та обіг на території України інших грошових одиниць і використання грошових сурогатів як засобу платежу забороняються". Тому Нацбанк розглядає біткойн "як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу", оскільки це суперечить нормам українського законодавства [1].

Втім, у квітні цього року прем'єр-міністр Володимир Гройсман повідомляв, що Державне агентство з питань електронного урядування України та американська компанія Bitfury — світовий лідер розвитку Blockchain — підписали меморандум про співпрацю, яким передбачено залучення досвіду американської компанії до створення ефективної екосистеми для розвитку

Blockchain в Україні [2].

А в серпні заступник директора Департаменту платіжних систем та інноваційного розвитку Наталія Лапко повідомила, що на розгляді у Верховній Раді України зараз є законопроект, "побудований на європейських стандартах регулювання платіжного ринку", прийняття якого "дасть змогу упорядкувати діяльність небанківських фінансових установ на ринку платіжних послуг, надати їм право здійснювати випуск електронних грошей і мати комерційних агентів"[2].

Виходячи з даної інформації можемо зрозуміти, що країна все ж таки розглядає крипто валюту у своїх цілях як спосіб заробітку, а не впровадження її до фінансової системи.

Криптовалюта має майбутнє на території нашої країни, але все ж таки залишається питання про її пряме впровадження до фінансової системи, хоча транзакції які проводяться у крипто валюті являються анонімними.

Отже, підведемо підсумки. Україна все ж таки потребує змін, інновацій, криптовалюта є однією із найцікавіших в історії інновацій та може внести свій внесок до збагачення нашої країни з метою виходу із фінансової кризи, але необхідно вирішити питання про анонімність транзакцій та впровадження до розрахункової системи, але у всьому іншому в нашій країні криптовалюта має майбутнє.

Список використаних джерел:

1. <https://prostocoin.com/blog/what-is-cryptocurrency>
2. https://24tv.ua/kriptovalyuta_shho_tse_yak_pratsyuye_bitkoin_yak_zarobiti_ta_riziki_n857740.

Паливода А.А., студент

Чернорук С.В., старший преподаватель кафедры финансов
Полесский государственный университет

РАЗВИТИЕ МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Страховая медицина как одна из форм общегосударственной защиты населения представляет собой определенную организационную систему медицинской помощи, основанную на методе страхования.

Медицинское страхование на современном этапе в широком понимании - это новые экономические отношения в системе здравоохранения. Их суть в создании системы охраны здоровья и социального обеспечения, гарантирующей всем гражданам свободно доступную квалифицированную медицинскую помощь независимо от социального положения и уровня доходов.

Медицинское страхование в Республике Беларусь находится на очередной стадии своего развития, целью которого является удовлетворение разнообразных потребностей человека через систему страховой защиты от случайных опасностей. Медицинское страхование может осуществляться в

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

формах обязательного и добровольного страхования. Страхование является обязательным, если это предусмотрено законодательными актами Республики Беларусь. В остальных случаях страхование является добровольным.

Согласно данным Министерства финансов, на 2017 год действовали 17 страховых организаций. Поскольку ЗАО "Аснова страхование" с 11 сентября 2017 г. находится в стадии ликвидации, соответственно она нами в изучаемую совокупность включена не была. Поэтому на 22 октября 2018 года в Республике Беларусь действуют 16 страховых организаций, из которых 14 оказывают услуги медицинского страхования.

На протяжении последних нескольких лет добровольное страхование медицинских расходов уверенно удерживает позицию драйвера роста на рынке страховых услуг Беларуси. В 2017 году страхование медицинских расходов осуществляли 12 страховых организаций, при чём добровольное страхование медицинских расходов (ДСМР) осуществляли все 12 организаций, а именно: БРУСП "Белгосстрах", ЗАО "Промтрансинвест", ЗАО "СК"Белросстрах", СБА ЗАО "Купала", ЗАО "Белнефтестрах", БРУПЭИС "Белэксимгарант", ЗАО "ТАСК", СООО "Белкоопстрах", ЗАО "Ингосстрах", УСП "Белвнешстрах", ЗАО "КЕНТАВР", ЗАО "Имклива Иншуранс".

Обязательное страхование медицинских расходов, то есть обязательное медицинское страхование иностранных граждан и лиц без гражданства, временно пребывающих или временно проживающих в Республике Беларусь осуществляли в 2017 году только 2 страховые организации: БРУПЭИС "Белэксимгарант" и БРУСП "Белгосстрах".

Добровольное страхование от несчастных случаев осуществляли все 14 страховых организаций, которые осуществляют медицинское страхование в Республике Беларусь. Обязательное страхование от несчастных случаев осуществляют 2 страховые организации: БРУПЭИС "Белэксимгарант" и БРУСП "Белгосстрах".

Рассмотрим структуру и динамику страховых взносов и страховых выплат по медицинскому страхованию за 2015-2017 гг. в Республике Беларусь.

Таблица 1

Страховые взносы и выплаты по медицинскому страхованию за 2015-2017 гг.

Вид страхования	Добровольное	Обязательное	Всего
Начислено взносов в 2017 г., тыс. руб.	120 621,4	175 356,3	295 977,7
Начислено взносов в 2016 г., тыс. руб.	96 967,1	159 386,3	256 353,4
Начислено взносов в 2015 г., тыс. руб.	72 596,8	157 667,4	230 264,2
Темп прироста 2017/2016, %	24,4	10,0	15,5
Темп прироста 2016/2015, %	33,6	1,1	11,3
Выплачено в 2017 г., тыс. руб.	62 570,8	101 813,5	164 384,3
Выплачено в 2016 г., тыс. руб.	49 540,1	95 429,4	144 969,5
Выплачено в 2015 г., тыс. руб.	38 064,1	91 047,3	129 111,4
Темп прироста 2017/2016, %	26,3	6,7	13,4
Темп прироста 2016/2015, %	30,2	4,8	12,3

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [1], [2], [3], [4]

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

В 2017 году объем страховых взносов по медицинскому страхованию составил 295 977,7 тыс. руб., из них 175 356,3 тыс. руб. приходится на обязательное страхование и 120 621,4 тыс. руб. на добровольное. Темп прироста страховых взносов по медицинскому страхованию за 2016-2017 гг. составил 15,5%. В 2016 году объем страховых взносов по медицинскому страхованию составил 256 353,4 тыс. руб., из них 159 386,3 тыс. руб. приходится на обязательное страхование и 96 967,1 тыс. руб. на добровольное. Темп прироста страховых взносов по медицинскому страхованию за 2015-2016 гг. составил 11,3%.

Объем страховых выплат по медицинскому страхованию в 2017 году составил 164 384,3 тыс. руб., из них 101 813,5 тыс. руб. приходится на обязательное страхование и 62 570,8 тыс. руб. на добровольное. Темп прироста страховых выплат по медицинскому страхованию за 2016-2017 гг. составил 13,4%, в то время как за 2015-2016 гг. – 12,3%.

Наибольший темп прироста за 2016-2017 гг. приходится на выплаты и взносы по добровольному медицинскому страхованию – 26,3% и 24,4% соответственно, в то время как за 2015-2016 гг. приходится также на выплаты и взносы по добровольному медицинскому страхованию – 30,2% и 33,6% соответственно.

Удельный вес за 2017 г. взносов по добровольному медицинскому страхованию составил 40,8%, по обязательному – 59,2%. В то время как удельный вес за 2017 г. выплат по добровольному медицинскому страхованию составил 38,1%, по обязательному – 61,9%.

Основные проблемы медицинского страхования являются менталитет граждан; ограниченность материальных и технических средств в организациях здравоохранения; недостаточно широкий перечень услуг и недостаточная информированность руководителей о том, как работает полис медицинского страхования, как правильно выбрать страховщика и как внедрить страхование в организации; наличие системы прямого бюджетного финансирования здравоохранения, ориентированной на возможности бюджета, а не на реальные расходы, складывающиеся в этой сфере; низкая конкуренция между государственными и частными страховыми организациями.

В качестве предложений по совершенствованию системы медицинского страхования можно сформулировать следующие: реформирование страхового законодательства; повышение страховой грамотности населения; улучшение качества предоставляемых услуг; привлечение иностранных инвестиций; перевод системы бюджетного финансирования белорусского здравоохранения на систему обязательного медицинского страхования.

Медицинское страхование способствует укреплению здоровья населения путем создания заинтересованности граждан в охране здоровья на основе принципов страховой медицины высокого уровня медицинского обслуживания населения, гарантированного страховыми программами.

Список использованных источников:

1. Статистические показатели деятельности страховых организаций

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Республіки Беларусь на 1 января 2017 года / Министерство финансов Республики Беларусь. Минск, 2016. URL: <http://www.minfin.gov.by/supervision/stat/2016/stat/69dc6c93d8b44097.html>. – Дата доступа: 13.02.2019.

2. Страховой рынок Республики Беларусь 2017 год / Белорусская ассоциация страховщиков. Минск, 2018. URL: http://www.belasin.by/userfiles_csr/files/Буклет%202017%20конверт.pdf – Дата доступа: 20.02.2019.

3. Статистические показатели деятельности страховых организаций Республики Беларусь на 1 января 2016 года / Министерство финансов Республики Беларусь. Минск, 2015. URL: <http://www.minfin.gov.by/supervision/stat/2015/stat/c6fc531738f6442e.html> – Дата доступа: 20.02.2019.

4. Страховой рынок Республики Беларусь 2016 год / Белорусская ассоциация страховщиков. Минск, 2017. URL: http://www.belasin.by/userfiles_csr/files/Страховой%20рынок%202016.pdf – Дата доступа: 20.02.2019.

Петренко В. О., здобувач СВО «Бакалавр», спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Бражник Л. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Полтавська державна аграрна академія

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Поняття кредитного ризику банку та його управління завжди було і є досить актуальним не тільки для кредиторів різних рівнів, а й для учасників всього фінансово-економічного середовища. Завжди, при визначенні кредитних умов договору та впровадження його в дію, виникають питання щодо пошуку методів зниження ризику, в тому числі кредитного.

Як зазначають провідні науковці, кредитний ризик відображає можливість виникнення збитків у результаті не сплати або прострочки позичальником своїх фінансових зобов'язань та з певною вірогідністю протягом певного періоду часу, як наслідок зменшення вартості кредитного портфелю, заставного забезпечення або у зв'язку із некредитоспроможністю позичальників до терміну погашення кредиту.

Управління кредитними ризиками полягає у діях банківських менеджерів, направлених на зниження вірогідності настання несприятливих подій у процесі кредитно-інвестиційної діяльності і на зменшення їх негативних наслідків.

Згідно з вище зазначеним, робота банків з управління кредитними ризиками повинна носити комплексний характер та охоплювати всі сфери. Якість управління ризиками у кожній сфері залежить від наявності науково-обґрунтованих критеріїв оцінки, орієнтованих на особливості комерційних банків і склад їх клієнтів, характер виникнення, умов і наслідків ризиків, склад

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

доступних методів і засобів управління банківськими ризиками тощо.

Основні елементи системи управління кредитним ризиком представлено на рис. 1.

Обираючи методи управління кредитним ризиком, слід розрізняти: управління кредитним ризиком на рівні конкретного позичальника (індивідуальний кредитний ризик) та управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля (портфельний кредитний ризик).

До основних методів управління ризиком за окремим кредитом можна віднести аналіз кредитоспроможності кожного позичальника, аналіз та оцінка самого кредиту (на які цілі видається, адекватність суми тощо), формування ліквідного і достатнього забезпечення покривати суму кредиту та проценти за ним), залучення платоспроможних поручителів та страхування.

Управління ризиком кредитного портфеля є дещо складнішим процесом ніж за окремо взятим позичальником, тому варто детальніше розглянути основні методи, які використовуються при цьому, а саме: диверсифікація, лімітування, сек'юритизація, створення резервів за кредитними операціями.

Сутність методу диверсифікації полягає у розподілі портфельного кредитного ризику серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного за різноманітними ознаками: розміром капіталу, формою власності, галуззю економіки, географічним регіоном. Розрізняють такі види диверсифікації – галузеву, географічну та портфельну.

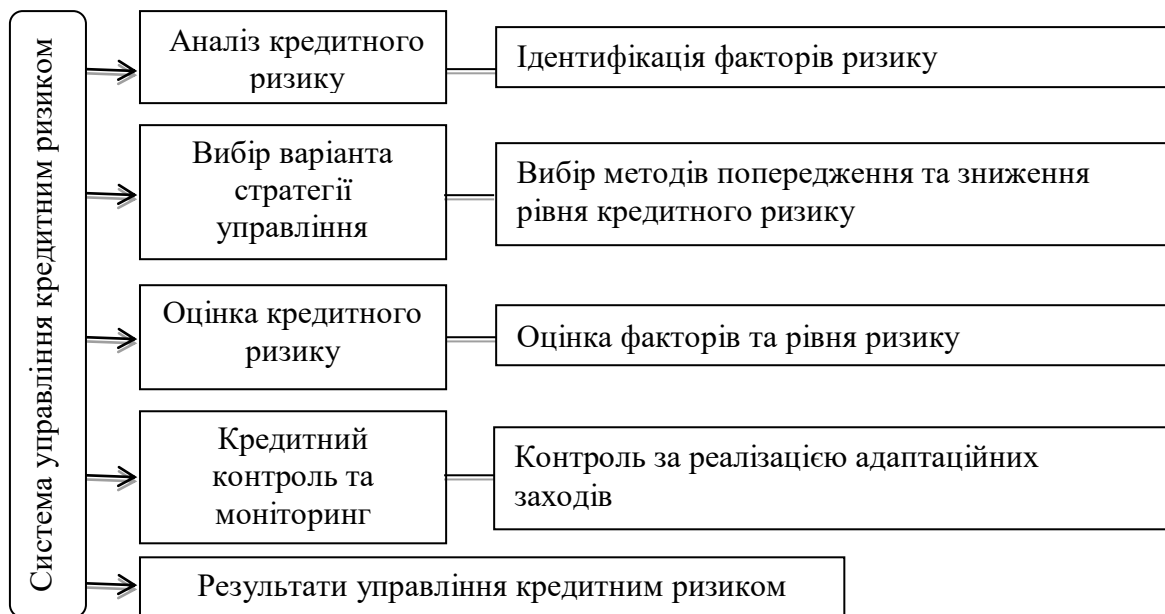

Рис. 1. Елементи системи управління кредитним ризиком

Джерело: розроблено авторами

Галузева диверсифікація означає розподіл кредитів між клієнтами, які здійснюють діяльність у різних галузях економіки. Географічна диверсифікація полягає в розподілі кредитних ресурсів між позичальниками, які знаходяться у різних регіонах, країнах із різними економічними умовами. Портфельна

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

диверсифікація полягає в розподілі кредитів між різними категоріями позичальників. Кредити, які надані для малого бізнесу, загалом мають високий рівень ризику, хоча й мають вищий рівень дохідності.

Метод диверсифікації потребує значного знання ринку та професійного управління, тобто наявності висококваліфікованих фахівців, які мають глибокі знання в багатьох галузях економіки. У випадку відсутності таких знань диверсифікація може призвести до зростання кредитного ризику.

Сутність методу лімітування полягає у встановленні максимально допустимих розмірів наданих позик.

Метод створення резервів за кредитними операціями комерційних банків полягає в акумуляції частини коштів на спеціальному рахунку для компенсації кредитів, які не були повернуті. Створення резервів слугує для захисту інтересів вкладників, кредиторів та акціонерів [1].

Для адекватного оцінювання та ефективного впливу на чинники, які спричиняють виникнення кредитного ризику банківських установ у процесі їх діяльності, в кредитній політиці банку повинна передбачатись стратегія управління даним видом ризику. Дана стратегія повинна ґрунтуватись на загальних методах попередження й засобах мінімізації ризику, а також на специфічних заходах кожного конкретного банку у відповідності до специфіки його діяльності [2].

Оцінка ризиків організовується керівником банку. До неї притягуються різні підрозділи, відповідно до своїх завдань. Гарна оцінка ризиків базується на принципі керівник – фахівець – виконавець. Оцінка, зроблена сторонніми фахівцями, повинна здійснюватися спільно з своїми фахівцями. До оцінки ризиків відноситься відстежування виконання заходів, періодична оцінка ризиків для оцінки їх дій і безперервний аналіз фінансового становища для профілактики ризиків.

Кредитний моніторинг – це процедура систематичного відстеження зміни даних про стан кредитного ризику на рівні кредитного портфелю банку та індивідуальних позичальників і інших показників кредитного ризику для його мінімізації, управління та контролю, виявлення динаміки та прогнозування розвитку кредитної діяльності. Він невід’ємно пов’язаний із кредитуванням загалом, є його складовою частиною, завершальним етапом, охоплює значний обсяг роботи, оскільки поєднує в собі деякі ланки попередніх етапів кредитування. До основних напрямів процесу моніторингу, яких слід дотримуватися, щоб досягти максимального ефекту, належать такі: перевірка цільового використання позички; оцінка фінансового стану позичальника; контроль за збереженням суб’єкта застави; своєчасність погашення відсотків та основної суми боргу; робота із проблемною заборгованістю. Система контролю повинна бути зорієнтована на те, щоб нові операції відбувалися лише після визначення реальної можливості оптимального використання кредитної лінії [3].

Кризові явища фінансової системи призвели до значних проблем в банківському секторі нашої держави, які пов’язані з різким скороченням числа

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

банків, підвищенням рівня ризикованості банків. Вітчизняна банківська система все ще залишається недостатньо розвинутою, не виконує своїх функцій належним чином та відстає від інших європейських країн. Така ситуація посилює ризики для подальшого стабільного функціонування банківської системи, зменшує її спроможність виділити постійно зростаючу грошову пропозицію та здійснювати ефективний перерозподіл тимчасово вільних коштів у масштабах економіки країни. Саме тому виникає необхідність проведення ризик орієнтованого управління в системі банківського менеджменту для формування системи гарантування недопущення подібних проблем в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: підручник. Київ: КНЕУ, 2004. 468 с.
2. Балянт Г.Р. Вдосконалення кредитної стратегії банку в контексті управління кредитним ризиком. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). С. 632-336.
3. Потлатюк В.С. Основні напрями банківського моніторингу кредитного ризику. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 3 (21). С. 74-78.

Плясуля І. І., ст. гр. ННІЕБ
Науковий керівник: **Зайцева Л. О.**, к.е.н.,
Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка,
м. Старобільськ, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В сучасних умовах господарювання одним із важливих чинників розвитку ринкової економіки є ефективна банківська система. Від надійності банківської системи залежить не тільки подальший ефективний розвиток економіки країни, а й добробут кожного клієнта банківської установи.

Банківська система України не зважаючи на молодий вік встигла пережити чотири серйозні кризи в 1998 р., 2004 р., 2008 р. та 2013-2015 рр. Основними каталізаторами цих криз є зовнішні чинники, зокрема світові фінансові кризи, але і є низка внутрішніх проблем, серед яких: низький рівень конкурентоспроможності банківського сектору; відсутність довгострокових кредитних ресурсів на внутрішньому ринку; недостатній рівень капіталізації.

Однією з головних проблем розвитку банківської системи України є низький рівень її конкурентоспроможності, тобто неможливість вітчизняних банків конкурувати з іноземними. Останнім часом кількість іноземного капіталу у фінансовому секторі щороку збільшується, аналогічна тенденція спостерігається і в банківському секторі. Діяльність банків у конкурентному середовищі підвищить якість надання послуг і витіснить з ринку недобросовісних банкірів. Для підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних банків необхідно вжити наступні заходи: удосконалити законодавчу базу для підвищення прозорості діяльності банків; здійснити

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

нарощування власного капіталу; підвищити якість менеджменту; впроваджувати новітні технологічні розробки; розширити спектр банківських послуг; отримати довіру населення тощо [2].

Також розвиток банківської системи України залежить від рівня капіталізації. Збільшуючи рівень капіталізації, банки підвищують свою конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, і забезпечують фінансову стабільність економіки України, тому необхідно використовувати певні варіанти підвищення капіталізації національних банків, а саме: створення банківських об'єднань; збільшення капіталу за рахунок прибутку; реорганізацію банків; випуск акцій власної емісії. Невирішеною проблемою залишається низький рівень якості послуг та їх висока вартість [3].

Після фінансової кризи 2008-2009 рр. найбільша кількість діючих банків становила у 2009 році – 184 установи, проте впродовж наступних років їх кількість поступово зменшувалася. Починаючи з 2014 року під впливом девальвації гривні та спаду в економіці, а також політичної нестабільності в країні значна кількість банків зіткнулася з проблемами, у багатьох з них згідно рішення НБУ була розпочата процедура ліквідації, тому вже станом на 01.01.2019 р. кількість діючих банків становила 77 од., що на 107 фінансових установ менше у порівнянні з 2008 р.

У 2018 році банківський сектор отримав рекордний чистий прибуток 21,7 млрд грн (рентабельність капіталу – 14.3%). Уперше можна стверджувати, що український банківський сектор став прибутковим за період свого існування. На балансах досі залишаються значні обсяги непрацюючих кредитів, проте банки вже відобразили майже всі збитки від погіршення якості кредитного портфеля. Покриття NPL резервами становить 95.5%¹ – прийнятний рівень відповідно до міжнародних стандартів. Протягом року база фондування зростала. Фінустанови успішно перейшли на новий норматив ліквідності LCR. Станом на середину лютого всі банки виконують LCR в іноземній валюті (мінімальне значення – 50%), норматив LCR у всіх валютах (мінімальне значення – 80%) порушують лише установи із 0.2% активів сектору. Ключові пріоритети банків на 2019 рік – повноцінне відновлення корпоративного кредитування та продовження розчищення балансів від непрацюючих кредитів. Протягом поточного року НБУ представить концепцію нової структури регулятивного капіталу, а також нормативу довгострокової ліквідності NSFR [4].

Отже, банківська система України поступово виходить з кризового стану: відбулося її очищення від неплатоспроможних банків, зростає прибутковість, підвищується рівень капіталізації, з боку регулятора спрощено процедури докапіталізації та реорганізації банків, запроваджено новий інструмент підтримки ліквідності банків, запроваджено нові вимоги до розрахунку банками кредитного ризику тощо. Банківським установам слід впроваджувати продуктивні стратегії розвитку, застосовувати інновації в банківській сфері, створювати позитивний імідж окремо взятої фінансової установи з метою відновлення довіри з боку економічних суб'єктів, а недопущення негативного

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

впливу фінансової кризи на банківську сферу та запобігання її наслідкам мають бути стратегічними завданнями як ризик-менеджменту банківських установ, так і Національного банку та уряду країни, зацікавленої в стабільному функціонуванні банківської системи, а отже і економіки в цілому [5].

Загалом підвищення фінансової стійкості, конкурентоспроможності банків України та подальші кроки з реалізації комплексної програми реформування фінансового сектора призведуть до зниження рівня проблемної заборгованості за кредитами, активізації інноваційної діяльності та стабільності у вітчизняній банківській системі.

Список використаних джерел:

1. Рилова К. О. Менеджмент проблемних банків у процесі стабілізації банківської системи України (на прикладі санаційного банку). *Магістеріум. Економічні студії*. Випуск 56. 2014. С. 97-101.
2. Гриценко Л.Л., Онопрієнко Є.Ю. Банківська система України: сучасний стан і напрямки розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №10 (112). С. 111-116.
3. Відсоткові ставки провідних центральних банків. URL: <http://www.forexua.com/ua/analytic/rates/>
4. Огляд банківського сектору URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88238661>
5. Вдовенко Л. О, Думбровський В. А. Тенденції розвитку банківської системи в контексті впливу фінансової кризи. *Modern economics*. 2018. № 8. С. 37-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_8_6.

Подаков Є.С., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту організацій,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ

Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, найважливішими з яких є підтримання міжнародного миру, безпеки та зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах, розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного та гуманітарного характеру, забезпечення прав людини [1]. Не є виключенням і Міжнародний валютний фонд (МВФ), членом якого Україна є з 1992 року. Беручи до уваги нестабільність української економіки та певну економічну кризу, що розпочалась з моменту здобуття незалежності питання кредитування України з боку МВФ піддавалось чисельним засудженням і схваленням. Проти співробітництва з МВФ висловлювались безліч експертів та політичних діячів, пов'язуючи економічну нестабільність саме з кредитами МВФ.

Кожна нова угода з МВФ для України за останні 4 роки супроводжувались відповідними документами: Лист про наміри, Меморандум про економічну та фінансову політику, та Технічний Меморандум про взаєморозуміння між Україною та МВФ. У Листі про наміри зазвичай вказувались загальні

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

проблеми, на вирішення яких запитувався черговий кредит, а у Меморандумі про економічну та фінансову політику розгорнутий звіт з аргументацією щодо вказаних в Листі про наміри проблеми. Також кожен Меморандум про економічну та фінансову політику містив в собі певні прописані «структурні маяки» та попередні заходи, умови, по мірі виконання яких надавались би кредитні гроші.

Аналізуючи період останніх років можемо бачити, що за рахунок співробітництва з МВФ була проведена низка реформ, які торкнулися як і державного апарату, так і пересічних громадян. Зокрема для пересічних громадян відчутними були зростання тарифів та їх реформування, посилення контролю за збиранням платежів та впровадження відповідних жорстких санкцій за несплату, а також підвищено судовий збір. Угода з МВФ передбачає поступове зростання тарифів на газ для населення, які зараз у нижче, ніж у європейських країнах-сусідах. Однак навіть після цього у 2018 році українські тарифи будуть удвічі меншими, ніж у східноєвропейських державах.

Було прийнято низку законів, які ознаменували створення Антикорупційного комітету та розпочато боротьбу з корупцією, запровадили ефективну і прозору вимогу щодо декларування активів для посадових осіб високого рівня. Увагу було приділено вирішенню проблеми НАК «НАФТОГАЗ», пов'язану з її заборгованістю, внесенню змін до енергетичного законодавства (Закон «Про ринок природного газу» (329-VIII 09.04.15), який створив рівні правила для участі на ринку) та розширенню автономії НБУ (Закон про розбудову інституційної спроможності НБУ (541-VIII від 18.06.2015)).

Чотирирічна програма Механізм Розширеного Фінансування (Extended Fund Facility - EFF) обсягом 17,5 млрд. дол. є головною складовою плану Міністерства фінансів зі стабілізації економіки України та закладання підвалин для відновлення її зростання, починаючи з 2016 року [2].

Цей механізм призначений для сприяння країнам в подоланні середньострокових і більш довгострокових проблем, пов'язаних з платіжним балансом, викликаних великими спотвореннями, які вимагають фундаментальних економічних реформ. Термін погашення 4-10 років з дня фактичного надання коштів [3].

Перший транш на суму 5 млрд. дол. було надано у березні 2015 року і спрямовано на нагальні бюджетні потреби та на відновлення золотовалютних резервів Національного банку. Зокрема, надання цього траншу дозволило одразу збільшити резерви вдвічі (з близько 5 до майже 10 млрд. дол. США). 1.7 млрд. дол. США другого траншу, які були перераховані у серпні 2015 року, повністю пішли на поповнення резервів НБУ, що допомогло посилити стабільність на валютному ринку країни [2].

Ключові факти про програму:

1. Відсоткова ставка по кредиту EFF складає 3.05% річних. Для порівняння, середня ставка за кредитами, які активно залучала Україна впродовж 2010-2013 років, складала в середньому близько 8%.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

2. Кредит надається на 10 років, перші п'ять з половиною років складає пільговий період.

3. Виплати по кредиту відбуваються щоквартально [2].

Як будь-яке явище в цьому світі, кредитування від МВФ має свої як позитивні так і негативні сторони. Серед позитивного впливу МВФ на Україну можна виділити наступні пункти: за кожен подальший транш Україна має виконати певні умови для його отримання, серед яких і реформування; за активного залучення коштів МВФ НБУ мав змогу сформувати золотовалютні резерви; щороку на основі даних, які Україна зобов'язалась надавати після підписання угоди про членство в МВФ, проводиться аналіз стану економіки України; під впливом МВФ набули чинності антикорупційні закони та розпочало свою діяльність Антикорупційне бюро, що свідчить про перші позитивні зрушення в боротьбі з корупцією в країні; була модернізована фіскальна політика; під впливом МВФ НБУ почав активно контролювати діяльність комерційних банків, проводити регулярні обстеження.

Серед негативних чинників впливу можна виділити: стрімке зростання зовнішнього боргу України, який починаючи з 2014 року збільшився в 4 рази, створення негативного іміджу країні - показує її неплатоспроможність; проведення пенсійної реформи та зростання вартості комунальних платежів, спричинило масове соціальне невдоволення; як би там не було, але фактом залишається те, що реформи по суті проводяться за гроші, які надає МВФ, що свідчить про некомпетентність влади.

Головною проблемою співробітництва України та МВФ на сучасному етапі відносин є нераціональне використання коштів, отриманих в кредит. Адже переважна кількість ресурсів спрямовується саме на залатання дір в бюджеті та підтримці торгівельного балансу, а не сприяє розвитку, наприклад, секторів промисловості чи сільського господарства для реального росту економіки, збільшуючи державний борг. Вирішення цієї проблеми може бути досягнуто за рахунок стимулювання росту ВВП, показника, який визначає надійність та потужність економіки країни. Україна має величезний як промисловий потенціал, так і аграрний сектор, який потребує інвестицій.

Але Україна залишається одним з найбільших боржників МВФ, а значить найближчим часом вимушена буде виконувати вимоги МВФ щодо надання нових кредитів, в іншому разі, якщо Україна відмовиться, то не отримає подальших запланованих траншів, а значить і не зможе покривати свої старі боргові зобов'язання, через що ризикує бути визнаною країною з дефолтом [4]. Тож для того, щоб продовжувати успішне співробітництво з МВФ Україні необхідно: продовжувати впровадження реформ прозорості економіки, продовжувати процес приватизації, приводити корупцію до мінімуму, поглиблювати структурні реформи, розвивати на новому рівні банківську та фінансові реформи, використовувати ринкові методи для утримування курсу національної валюти, здійснювати поступово пенсійну реформу, продовжувати звітувати перед МВФ.

Підбиваючи підсумки можна стверджувати, що співпраця МВФ з

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Україною дала поштовх реформуванню в Україні, однак постійно зростаючий борг України, викликаний кредитуванням МВФ, не підкріплюється значними досягненнями в економіці, адже кошти взяті в кредит переважно спрямовуються на організаційні реформи, а не на розвиток ключових галузей економіки. Враховуючи факти, що Україна взяла західний вектор розвитку та залишається одним з найбільших боржників МВФ, то стосунки з МВФ та України мають довгострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Участь України у міжнародних організаціях - Міністерство закордонних справ України. URL:<http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations>.
2. Механізм розширеного фінансування Сайт Міністерства фінансів України. URL:<http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mehanizm-rozshireного-kredituvannja>.
3. Кредитування МВФ Інформаційна довідка. URL:<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/rus/howlendr.pdf>.
4. Державний борг України. URL: <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>.

Полулях К.С., Костюк А.М., 11м-ма група
Науковий керівник: **Панкратова Л.А.**
Уманський національний університет садівництва

БЕНЧМАРКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Пришвидшене посилення та загострення конкуренції, викликане процесами активного розвитку ринкового середовища і глобалізацією світової економіки, примушує сучасне вітчизняне підприємство змагатися з кращими компаніями не лише на зовнішньому, а й на внутрішньому ринках. За таких умов підприємство постійно повинне здійснювати моніторинг власних сильних і слабких сторін, знаходити шляхи зміцнення конкурентних переваг, виявляти і послаблювати впливові причини недостатньої ефективності ринкової діяльності, визначити і реалізувати стратегічні заходи. Одним із аналітичних інструментів еталонного тестування, розв'язання визначених проблем і формування ринкових стратегій є бенчмаркінг.

На сьогоднішній день бенчмаркінг як один з найпоширеніших методів та інструментів управління бізнесом знаходить застосування в різних сферах діяльності підприємства – в логістиці, маркетингу, управлінні персоналом тощо.

Дослідженню ролі бенчмаркінгу у практичній діяльності підприємств присвячені праці провідних спеціалістів з управління якістю Е. Демінга, Дж.Джурана, Ф. Кросбі, К. Ісікави, Т. Тагуті, А. Фейгенбаума, У. Шухарта та ін. Для вітчизняної економічної науки бенчмаркінг є достатньо новим методом удосконалення бізнесу та підвищення його ефективності та зараз перебуває на етапі становлення, що і пояснює актуальність теми дослідження.

Термін «бенчмаркінг» походить від двох англійських слів bench (рівень, висота) та mark (оцінка), а словосполучення benchmark перекладається як

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

«опорна оцінка», «оцінка висоти», «точка відліку», «еталонне порівняння» тощо . У японській мові «бенчмаркінг» за змістом співвідноситься зі словом dantotsu, що означає «бажання кращого стати ще кращим». [2]

Термін «бенчмаркінг» є систематичною діяльністю, яка спрямована на пошук, оцінку та навчання на кращих прикладах. Об'єктами бенчмаркінгу можуть бути: продукція , витрати , бізнес-процес, стратегія і т.п. Бенчмаркінг є не тільки передовою технологією конкурентного аналізу, але і концепцією, яка припускає розвиток у підприємства прагнення до безперервного удосконалення, а також сам процес удосконалення.

За своєю сутністю бенчмаркінг є постійним процесом вивчення та оцінки товарів, а також досвіду виробництва головних конкурентів та підприємств-лідерів на даному сегменті ринку.

Бенчмаркінг характеризується наступними етапами свого розвитку:

1 етап: «реінжиніринг або ретроспективний аналіз продукту» (до середини 1970-х рр.);

2 етап: «бенчмаркінг конкурентоспроможності», отримав розвиток в 1976-1986 рр. завдяки зусиллям фірми «Херох»;

3 етап: «бенчмаркінг процесу» (еталонне зіставлення процесів, функціональний бенчмаркінг), що розвивався у 1982-1986 рр.;

4 етап: «стратегічний бенчмаркінг», що був спрямований на оцінку альтернатив та забезпечення удосконалення характеристик продуктивності системи шляхом ґрунтовного вивчення вже існуючих успішних стратегій зовнішніх підприємств-партнерів (цей вид був популярним у середині 1980-х-1990-х рр.);

5 етап: «глобальний бенчмаркінг» забезпечує організацію міжнародних обмінів, при цьому враховуються культура та національні особливості процесів організації виробництва (з середини 1990-х рр.).

Сьогодні найбільш розповсюджені такі види бенчмаркінгу як: внутрішній бенчмаркінг, його здійснюють працівники всередині підприємства, вони зіставляють різні характеристики виробничих одиниць, що схожі з аналогічними процесами на підприємстві; другий вид – конкурентний бенчмаркінг. Він припускає дослідження специфічних продуктів та можливостей процесу, та третім є функціональний бенчмаркінг, який займається порівнянням визначеної, певної функції двох чи більше фірм в одному сегменті ринку.

За даними рейтингу Fortune понад 40 % найбільших корпорацій світу застосовують різні види бенчмаркінгу. До вдалих прикладів використання даного інструменту відносять такі копорації: Bank of America, American Express, Херох, TRW, Eastman Kodak, Alcoa, AT&T, DEC, IBM, Toyota, Nasa і т.д.

Нині в Україні бенчмаркінг не досяг тих масштабів, які він займає в західній практиці менеджменту підприємств. Так, на вітчизняних підприємствах сьогодні практично не виділяються кошти на забезпечення роботи окремого відділу по бенчмаркінгу. В той час як на Заході існування

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

департаменту бенчмаркінгу є досить поширеним за необхідності перегляду внутрішньої ефективності функціонування підприємства та визначення нових пріоритетів його розвитку. Саме через це впровадження бенчмаркінгу на вітчизняних підприємствах є гарантією зміцнення їх конкурентних позицій на вітчизняному та на світовому ринках. [1, с. 139]

Для українських підприємств застосування бенчмаркінгу є ще досить новим напрямком удосконалення діяльності. Хоча, звичайно, елементи бенчмаркінгу зустрічаються в багатьох проектах з удосконалення методів роботи українських підприємств.

Перший приклад – упровадження сертифікації системи якості підприємства відповідно до стандартів Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), що сприяє підвищенню конкурентоспроможності української продукції, яка виходить на міжнародний ринок. Процес сертифікації, по суті, є бенчмаркінговим процесом. Щоб бути сертифікованою за системою ISO підприємство мусить привести свої бізнес-процеси і внутрішні процедури у відповідність до вимог ISO.

Найвідомішими успішними прикладами сертифікації українських компаній за системою ISO є пивзавод "Оболонь", Луцький підшипниковий завод, ТДП Міжнародний аеропорт "Бориспіль" і фірма Ambulance. Сертифікація цих підприємств була проведена за участю закордонних консультантів.

Вищенаведені приклади свідчать про те, що система ISO може бути використана не тільки підприємствами, що поставили перед собою мету сертифікації за цим стандартом, але й будь-яким підприємством, що здійснює програму вдосконалення бізнесу, як "базу порівняння" для виявлення "критичних місць" у своїй діяльності. Як "платформа" для порівняння може бути використана також американська система сертифікації – Malcom Baldrige Award Criteria. Саме вона використовувалася в проекті реструктуризації Українського електромашинобудівного заводу. [3]

У кожного підприємства, залежно від його місії та цілей, є свої особливості використання бенчмаркінгу в управлінні бізнес-процесами.

Наприклад, у пивоварній компанії "САН ІнБев Україна" бенчмаркінг спочатку мав стихійний характер, оскільки була значна кількість інших проблем, які потребували негайного врегулювання, але згодом метод почали застосовувати системно, він став підмогою не тільки в "локальних" змінах, але й у розробці довгострокової стратегії.

Найбільш активно в "САН ІнБев Україна" застосовується внутрішній бенчмаркінг. Основний принцип є таким: потрібно в першу чергу використати свої резерви, а потім уже звертатися по допомогу ззовні. Тому в компанії регулярно проводяться опитування менеджерів різних рівнів і підрозділів, успішна практика того або іншого функціонального підрозділу поширюється на інші.

Отже, бенчмаркінг є одним з найпоширеніших методів управління бізнесом, він допомагає досить швидкими темпами та порівняно з невеликими

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

витратами вдосконалювати бізнес-процеси; дозволяє більш зрозуміти, яким чином працюють компанії-лідери, та в майбутньому отримати результати як у лідерів, а навіть кращі, що і є метою використання бенчмаркінгу.

Список використаних джерел:

1. Гевко О., Кутрань В. Бенчмаркінг: проблеми та перспективи в Україні. *Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, ак. НАН України Чумаченка М.Г.* Тернопіль, 2012. 209 с.

2. Иванова Е. А., Разорвин И. В. Бенчмаркинг как эффективная маркетинговая технология сравнительного анализ эффективности. URL: <http://vestnik.uapa.ru/issue/2009/02/12>.

3. Михайлова М. Р. Бенчмаркинг – универсальный инструмент управления качеством. URL: http://www.benchmarkingclub.ru/mih_bench.html.

Савчук А.В., студент

Научный руководитель: **Чернорук С.В.**, старший преподаватель
Полесский государственный университет

ФИНАНСИРОВАНИЕ БАНКАМИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ МАЛОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО

Малые предприятия сегодня выполняют ряд важнейших социально-экономических функций, к примеру, обеспечение занятости, формирование конкурентной среды, увеличение налоговой базы, поддержание социальной стабильности, а также могут произвести ряд товаров, заменяющих импортируемые.

По данным Всемирного банка существует около 50 показателей по которым предприятия признаются субъектами малого бизнеса [1, с. 7].

В Республике Беларусь к субъектам малого предпринимательства относятся:

- индивидуальные предприниматели;
- микроорганизации - коммерческие организации со средней численностью работников за календарный год до 15 человек включительно;
- малые организации – коммерческие организации со средней численностью работников за календарный год от 16 до 100 человек включительно [2].

Малый и средний бизнес распределен по территории Беларуси неравномерно. Более высокая степень его концентрации отмечается в столице и крупных городах. Основная причина такого положения заключается в том, что в столице и крупных городах более развита инфраструктура, способствующая развитию МСП, более высокий уровень доходов и выше покупательский спрос.

Субъекты МСП могут получить финансовую поддержку участвуя в различных специальных программах, выбрав оптимальный способ получения в следующих структурах:

- Белорусский фонд финансовой поддержки предпринимателей;
- Облсполкомы и Мингорисполком;
- Банк развития через банки-партнеры;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- АСБ Беларусбанк;
- Коммерческие банки;
- Инновационные фонды;
- Некоммерческие микрофинансовые организации и пр.

В целях расширения круга потенциальных участников программы поддержки малого и среднего предпринимательства Банк развития разработал новые направления по поддержке отдельных категорий субъектов МСП (максимальная сумма финансирования 5 млн. бел.руб):

1. Поддержка стартап-компаний (при процентной ставке 0,5 ставки рефинансирования)
2. Поддержка регионов и женского предпринимательства (Процентная ставка – 8,5% годовых через банки партнёры.);
3. Поддержка производителей мебели, дверей и предприятий строительной отрасли (Процентная ставка – 8,5% годовых через банки партнёры.);
4. Поддержка предприятий-экспортеров (Процентная ставка – 8,5%);
5. Поддержка инноваций (Процентная ставка – 8,5% годовых.);
6. Поддержка предприятий производственной сферы, сельского, лесного и рыбного хозяйства (Процентная ставка – 8,5% годовых через банки партнёры.);
7. МСП: Франшиза (Процентная ставка - (СР-3%) + 3,5%, что составляет 10,5 % годовых);
8. Поддержка предприятий сферы торговли и услуг (Процентная ставка - 10,5 % годовых для банков-партнёров);
9. Финансирование в валюте (Процентную ставку устанавливают банки-партнёры).

В 2015 году финансовая поддержка Банком развития стала предоставляться не только малым и средним организациям, а также индивидуальным предпринимателям.

По состоянию на 1 января 2019 года программа финансирования МСБ реализуется с участием 13 банков-партнеров: ОАО «Белгазпромбанк», ОАО «Банк БелВЭБ», ОАО «БНБ-Банк», ОАО «Белинвестбанк», ЗАО «МТБанк», ЗАО «Альфа-Банк», ЗАО Банк ВТБ (Беларусь), ОАО «БПС-Сбербанк» и ОАО «Банк Москва-Минск», «Приорбанк» ОАО, ОАО «Белагропромбанк», ОАО «Паритетбанк», ЗАО «БТА Банк».

По состоянию на 01.07.2018 года всего с начала действия программы, профинансировано 2509 инвестиционных проектов, общий объем заключенных кредитных договоров и договоров финансовой аренды (лизинга) 339,15 млн. рублей. Объем размещенных депозитов составил 327,2 млн. рублей. Общая стоимость проектов, профинансированных за счет ресурсов Банка развития, составила порядка 646,05 млн. рублей.

Наибольший удельный вес в общем портфеле поддержки субъектов МСП занимают проекты, связанные с деятельностью в области транспорта (пассажирские и грузоперевозки) – 43%, и производственной деятельностью

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

(производство металлических изделий, пластмассовых изделий, производство мебели, одежды и проч.) - 27%. [3]

Исходя из количества профинансированных проектов, сегмент клиентов на 74% состоит из микробизнеса и индивидуальных предпринимателей, на 23% - из малых предприятий, 3% приходится на средний бизнес. По сумме финансирования в структуре портфеля порядка 44% занимают малые предприятия, 37% - микропредприятия.

Действующей в нашей стране системе финансово-кредитной поддержки малого предпринимательства присуще наличие ряда таких недостатков, как:

- незначительность объемов ресурсов, направляемых государством на развитие предпринимательской деятельности;
 - низкий уровень охвата субъектов малого предпринимательства теми или иными формами государственной финансово-кредитной поддержки;
 - узкий круг видов финансовой поддержки, оказываемой за счет бюджетных средств и предоставляемой через коммерческие банки;
 - сложившаяся процедура получения поддержки является предельно сложной и трудоемкой, поэтому продолжительность периода от момента обращения за поддержкой до ее получения занимает в среднем от двух до четырех месяцев;
 - низкий размер максимально возможной суммы поддержки, не соотносимый с требованиями, предъявляемыми к финансируемым проектам.
- [4]

Для увеличения количества клиентов малого и среднего предпринимательства в банках Республики Беларусь, а также значительного улучшения качества обслуживания можно предложить:

Интернет-эквайринг.

Преимущества интернет-эквайринга:

- Удобный личный кабинет;
- Быстрый перевод денег;
- Платежи из любых стран;
- Поддержка 24/7.

Данное обслуживание уже было предложено АО «Тинькофф Банк». АО «Тинькофф Банк» учёл нюансы приема платежей от физических лиц: оплата в один клик и автоплатежи, блокировка денег на карте покупателя и списание по вашему подтверждению (без комиссии за отмену), возможность вернуть покупателю часть суммы, не отменяя весь платеж.

АО «Тинькофф Банк» использует комиссию от 2,19 до 2,69% в зависимости от тарифа расчётного счёта.

Если предположить, что в среднем за месяц данный вид обслуживания будут использовать 30 предприятий, процент за обслуживание 2,50%, один платёж составит 5 00 рублей, то сумма прибыли с одного предприятий за один платёж 12,5 рублей, а с 30 предприятий - 375 рублей.

Список источников литературы

1. Лапуста М.Г., Старостин Ю.Л. Малое предпринимательство: учебник.

М.: ИНФРА-М, 2007.

2. Национальный Интернет-портал Республики Беларусь / Национальный центр правовой информации Республики Беларусь. Минск, 2010. – URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11000148>. – Дата доступа: 10.04.2019.

3. Итоги реализации программы / © 2018 Открытое акционерное общество «Банк развития Республики Беларусь». URL: <https://brrb.by/activity/support-to-smes/program-outcomes/> - Дата доступа: 08.04.2019.

4. Совет по развитию предпринимательства. URL: <http://ced.by/be/news-by-tags-be/~shownews/problemy-privleczenia-fin-sredstv-msb/> - Дата доступа: 10.04.2019.

Сова К.В., студентка

Онищенко О.В., к.е.н.,

Кременчуцкий национальный университет имени Михайла Остроградського
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В РОЗРІЗІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА АКТУАРНОГО АСПЕКТІВ

Сучасні ринкові умови посприяли розвитку страхового бізнесу на комерційній основі. Сутність страхової справи полягає у передачі ризику від страхувальника до страховика, що покращить фінансовий стан суб'єкта господарювання, який пропонує послуги страхування. Проте досягнути зазначеної мету можливо за умови об'єктивних гарантій, що страхова компанія в змозі виконати всі свої зобов'язання перед страхувальником. Актуальність теми полягає у висвітленні актуарних та бухгалтерських аспектів діяльності страхової компанії, за якими закріплюються захист інтересів як страхувальників так і страховиків.

Метою є висвітлення особливостей бухгалтерської та актуарної роботи страховика.

Перш, ніж розглядати актуарний аспект страхової справи, необхідно визначитися з поняттям «актуарний». Актуарна наука розглядається як техніка, яка практикується актуаріями – спеціалістами із статистики, в основному теорії ймовірності, та страхових операцій.

Актуарна наука містить статистичні прийоми, які використовуються в страхуванні. З цього твердження випливає, що актуарій має володіти знаннями статистики, з одного боку, та сутності страхових операцій, з іншого боку.

Наступним кроком є висвітлення бухгалтерського аспекту. Тож, страхова компанія, як і будь-яка інша організація, веде баланс та звітність про доходи. Тому дотримання загальних принципів бухгалтерського обліку обов'язкове. Але, оскільки страхова діяльність має специфічний цикл виробництва, то існують особливості щодо її бухгалтерського обліку та ролі держави.

Однією із обов'язкових форм звітності є баланс. Схема балансу страховика, на перший погляд, може здатися такою ж самою як і для іншого суб'єкта господарювання. Проте, існують особливості, які відрізняють баланс

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

страхової компанії: співвідношення власного та залученого капіталу, характеристики елементів капіталу, складу та структури активу та пасиву страховика [2].

Баланс страховика враховує той факт, що премії надходять до сплати зобов'язань; таким чином можна прослідкувати як зобов'язання перед страхувальниками (так звані технічні резерви) покриваються інвестиціями.

Як відомо, баланс складають активи, власний капітал та зобов'язання. Для більшості організацій, активи – це все чим вона володіє. Для страхової організації активи являють собою, в основному, інвестиції. Активи, як і в звичайному балансі, розміщені зліва. Зобов'язання організації – це суми заборгованості перед іншими суб'єктами – кредиторами. Для страхової компанії ці зобов'язання, в основному, зобов'язання перед власниками страхових полісів. Оціночна сума цих зобов'язань має специфічний характер назви – технічні резерви. Зобов'язання розміщені у правій частині балансу. Баланс дозволяє порівнювати реальні активи із реальними зобов'язаннями. Різниця між реальними активами та реальними зобов'язаннями називається чистими активами. Значення чистих активів додатне – активи перевищують зобов'язання. Така ситуація в балансі забезпечує сплату активами своїх зобов'язань, в протилежному випадку компанія вважається неплатоспроможною. Чисті активи можуть згадуватися ще як капітал та резерви. Чисті активи змінюються з року в рік:

- вони збільшуються, якщо компанія отримала прибуток у звітному році і цей прибуток повністю не розподіляється між акціонерами (у випадку комерційної організації), а надходить до складу резервів;

- вони зменшуються, якщо компанія зазнала збитку у звітному році.

Як і будь-яка організація, страховик створений для отримання прибутку. Прибуток (збиток) визнають порівнянням між отриманим доходом та понесеними витратами, які були здійснені для отримання цього доходу. В страховій діяльності дохід складають премії та інвестиційний дохід. Витрати складають вимоги за зобов'язаннями (а саме зобов'язаннями щодо страхування життя або гарантіями страхування життя) та операційні витрати.

Особливість страхової діяльності проявляється і у виробничому циклі. Для звичайної (не страхової) організації правдиве таке твердження: ціна товару фіксована перед тим, як компанія зафіксує вартість цього товару. Для страхової компанії справедливе протилежне твердження: продажна вартість послуги (тобто премії) фіксована (і плата вже отримана) перед тим, як вартість основної закупки зафіксована. Така послідовність формує зворотний виробничий цикл. Саме це модифікує звичайне читання балансу та обліку прибутку.

Необхідно визначити зв'язок зворотного виробничого циклу та балансу. Баланс враховує той факт, що премії надходять до сплати відповідних вимог: це показує, як зобов'язання перед страхувальниками (так звані технічні резерви) покриваються інвестиціями. У звичайній компанії виробництво вимагає певних активів і баланс пояснює, яким чином компанія фінансує ці активи. Діяльність суб'єкта господарювання ілюструється стороною активів балансу. Таким чином

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

баланс читають із частини активів до частини зобов'язань, тобто з'ясовують як активи були сформовані за зобов'язаннями. Діяльність страхових компаній ґрунтується на гарантованих зобов'язаннях перед страхувальниками. Тому частина активів балансу показує як страховик використовує отримані фонди та яким чином зможе погашати зобов'язання. У страхових компаніях діяльність ілюструється частиною зобов'язань балансу. Тобто баланс читають починаючи із зобов'язань і закінчують читанням активів. Баланс страховика показує як зобов'язання були інвестовані.

Зворотний виробничий цикл та Звіт про прибутки і збитки також пов'язані. Звіт про прибутки і збитки включає прибуток (премії), які зафіксовані до моменту фіксації збитків (претензій), які є їх невід'ємною частиною. У звичайній компанії витрати розраховуються в першу чергу: прогнозування прибутку або збитку поточного звітного року, об'єму продажу та здатності продавати компанією взагалі є невідомим фактором для суб'єкта господарювання. Для страхової компанії, навпаки, продажі відомі. Прогнозування прибутку або ж збитку фінансового року, витрати на вимоги будуть визнані пізніше (інколи через значний період часу) після премій, і може привести до прибутку, а може і ні.

Облік в страхових компаніях є досить специфічним. Першим обов'язком бухгалтера є фіксація актів діяльності, здійснених суб'єктом господарювання: акти купівлі-продажу, прийом і випуск рахунків-фактур, видача коштів, депозитів. Фіксація фактів господарської діяльності компанії повинна бути ретельно проведена і мати високий рівень точності та надійності. Такі умови є необхідними та обов'язковим до виконання, оскільки бухгалтерська звітність є доказом та інформативною базою, що висвітлює взаємодію із стейкхолдерами. Іншим важливим завданням роботи бухгалтера є синтезувати (або переглядати) періодично ситуацію. Спершу переглядати інформацію із внутрішніх документів, а також інформацію з інших джерел. Облік в страхових компаніях вирізняється тим, що бухгалтер більше уваги приділяє сумі зобов'язань перед страхувальниками (оціночна вартість вимог щодо страхування або поточна вартість капіталу, або ануїтетів, які страхувальник зобов'язується сплатити за послуги страхування).

Зазначений синтез поділяється на дві частини:

- 1) визначення наскільки «багатою» є компанія, шляхом складання балансу;
- 2) з'ясування наявності прибутку або ж збитку звітного року (збідніла чи збагатилась компанія на протязі минулого року), шляхом порівняння прибутків і збитків минулого року в Звіті про прибутки і збитки [1].

Синтез, здійснений бухгалтером, особливо складений баланс, цікавить актуарія, оскільки останньому необхідно знати про здібність компанії виконати всі свої зобов'язання перед страхувальниками. На цьому етапі своєї роботи актуарій зустрічається з бухгалтером та юристом, щоб впевнитися, що всі інтереси страховиків захищені.

Отже, як було зазначено, актуарна наука була створена для здійснення

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

страхової діяльності, Здобутки актуарної науки використовують у розрахунках, які мають місце в страховій практиці. В свою чергу, бухгалтерський облік страхових компаній враховує особливості діяльності останньої: складання звітності, виробничого циклу та гарантування інтересів клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Tosetti, Alain, et al. "Insurance: Accounting, regulation, actuarial science." The Geneva Papers on Risk and Insurance-Issues and Practice 26.2 (2001): 232-251.
2. Добош Н.М. Основні принципи формування та управління капіталу страхових організацій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2013. № 767. С. 132-140.

Шишко О.Б., студент

Науковий керівник: **Герасименко О.В.**, к.е.н.,

доцент кафедри економіки та менеджменту,

Львівський національний університет імені Івана Франка

АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В цілому інвестиційна діяльність є головним з провідних факторів економічного та суспільного розвитку країни, тому що забезпечує весь відтворювальний процес в економіці. Інтенсивність та результативність інвестиційної політики є базовим підґрунтям стабільного економічного розвитку.

Зазначимо, що серед вітчизняних та іноземних науковців немає єдиної думки щодо тлумачення поняття «інвестиційна діяльність».

Зокрема, закон України «Про інвестиційну діяльність» трактує інвестиційну діяльність як практичні дії громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [1].

У цьому законі наведено форми інвестиційної діяльності в інноваційній сфері, тобто у сфері впровадження науково-технічних досягнень у виробництво, виробничі процеси, технології, виробничої та соціальної інфраструктури, а також нових видів техніки.

Формами інвестиційної діяльності у сфері інновацій є:

- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін в економічному середовищі;
- реалізація довгострокових науково-технічних програм із тривалими термінами окупності затрат;
- розробка і запровадження нових ресурсозберігальних технологій (матеріальних, сировинних, енергетичних), призначених для поліпшення соціального та екологічного становища;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- випуск і поширення принципово нових видів техніки та технологій.

Інвестиційна діяльність може здійснюватись у формах:

- приватного інвестування, тобто інвестування, що здійснюється

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;

- державного інвестування – інвестування, що здійснюється органами влади і управління держави за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами, об'єднаннями і установами за рахунок власних і позичкових джерел фінансування;

- іноземного інвестування – йдеться про інвестування, яке здійснюється іноземними громадянами, закордонними юридичними особами та іншими державами світу;

- спільного інвестування – інвестування, що здійснюється громадянами і юридичними особами України та іноземних держав.

Об'єктом інвестиційної діяльності може бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх сферах господарства, цінні папери, цільові грошові внески, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Суб'єктами інвестиційної діяльності (інвесторами й учасниками) можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави в особі урядів.

Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики виходячи з цілей та показників економічного і соціального розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки, державного і місцевих бюджетів, зокрема це стосується і передбачених у них обсягів фінансування інвестиційної діяльності [1].

Державне регулювання інвестиційної діяльності забезпечує управління державними інвестиціями, регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками.

Управління державними інвестиціями, яке передбачає планування, визначення умов і виконання конкретних дій щодо інвестування бюджетних і позабюджетних коштів, здійснюють центральні й місцеві органи державної влади та управління.

Умови інвестиційної діяльності підприємств регулюють за допомогою:

- надання фінансової підтримки у вигляді субвенцій, дотацій, субсидій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв;
- державних норм і стандартів;
- заходів щодо розвитку та захисту економічної конкуренції;
- роздержавлення і приватизації власності;
- регулювання питань користування землею, водою та іншими

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

природними ресурсами;

- політики ціноутворення;
- проведення державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва.

Функції контролю реалізують державні органи та підрозділи суб'єктів господарювання, які здійснюють внутрішній контроль.

Державне регулювання інвестиційної діяльності підприємств базується на принципах, які є основоположними у визначеній сфері: \

- спільної відповідальності держави та інвесторів;
- дотримання основних прав і свобод інвесторів;
- юридичної відповідальності інвесторів за порушення вимог законодавства України або міжнародних договорів;
- послідовної децентралізації інвестиційного процесу та розширення змішаного фінансування інвестиційних проектів [2];
- концентрації та спрямування інвестицій на забезпечення розвитку основних галузей економіки, підвищення результативності та технологічного оновлення виробництва;
- ресурсної збалансованості бізнес-планів інвестиційних проектів та надання державної підтримки впровадження та їх реалізації;
- прозорості та ефективності механізму надання державної підтримки реалізації інвестиційних проектів;
- безпечності інвестиційних впроваджень для навколишнього середовища, життя і здоров'я людей [3].

Усі методи, які регулюють інвестиційну діяльність підприємств за засобами цілеспрямованого впливу повинні бути приведені у відповідність до рівнів регулювання.

Державні та регіональні методи регулювання інвестиційної діяльності за формами впливу повинні бути поділені на прямі методи, що безпосередньо регулюють інвестиційну діяльність, і непрямі методи, пов'язані з умовами функціонування сфер економічної діяльності, які суттєво впливають на інвестиційні процеси [4].

Отже, ефективне функціонування ринкової економіки повинне супроводжуватися державним регулюванням соціально-економічних процесів в державі. Державне регулювання інвестиційної діяльності підприємств визначається планами й програмами розвитку народного господарства, бюджетами та передбаченими в них обсягами державного фінансування, створюються пільгові умови інвесторам, які вкладають кошти у розвиток пріоритетних галузей економіки.

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560- XII (зі змінами та доповненнями) / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом : монографія. Київ : Лібра, 2002. 472 с.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

3. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України № 389 від 02 лютого 2011 р. *Офіційний вісник України*. 2011. № 28. С. 95.

4. Гришаєва Ю. Г. Напрями вдосконалення управлінського механізму регулювання інвестиційної діяльності на інституційних засадах. *Бізнес Інформ*. 2013. №3. С. 111–116.

Юринець З.В., д.е.н.,

професор кафедри менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

Юринець Р.В., к.е.н.,

доцент кафедри інформаційних систем і мереж

Національний університет «Львівська політехніка»

Мицишин І.Р.,

молодший науковий співробітник,

відділ регіональної екологічної політики та природокористування,

ДУ «Інститут регіональних досліджень

ім. М.І. Долішнього НАН України»

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА НЕСТІЙКОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Задля розвитку страхового ринку в Україні і в світі детального вивчення потребує питання формування попиту на страхові продукти. Починаючи з 2014 року у більшій частині сегментів сфери страхування відбувається поступовий спад і намітились очевидні ознаки кризи. Виникло падіння попиту на більшу частку страхових послуг, суттєво зменшилась кількість перестраховиків, страховиків на українському страховому ринку, укладених договорів, скоротились страхові виплати, премії. Для стабілізації економіки України варто активізувати розвиток страхової сфери, яка спроможна захистити майнові інтереси громадян, підприємництва особливо за умов невизначеності та нестабільності.

За таких обставин актуальності розгляду та дослідження потребує виявлення напрямів спрямування страхових компаній на підсилення тих категорій страхових послуг, які якнайкраще задовільняють, захищають інтереси споживачів, приносять прибуток страховим компаніям, що надзвичайно потрібно для ефективного управління страховою діяльністю.

Для вирішення реальних господарських проблем у різних сферах економіки застосовують теорію ігор [2]. Водночас потребує теоретичне та практичне осмислення теорії гри у сфері страхування, як важливого соціального явища, що і визначило вибір теми дослідження. Теорія ігор у сфері страхування дає можливість сформулювати оптимальні логічні моделі поведінки усіх сторін страхового ринку. Причиною імплементації теорії ігор в конфліктологію та процеси у сфері страхування полягає насамперед у складності формалізації завдань і їхньому представленні у формі гри. Формалізація конфліктів у вигляді гри як інструменту математичного апарату

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

має такі ознаки:

- сукупність учасників, гравців (страхові компанії, споживачі, ринок страхових послуг);
- сукупність стратегій розвитку для усіх сторін страхового ринку, тобто гравців;
- вигаш – міра кількісно вираженого корисного ефекту, результат гри, ступінь задоволення інтересів учасників [3].

Удосконалення процесу надання страхових послуг передбачає для страхових компаній формування певних умов діяльності, які визначаються сукупністю організаційних заходів, що спрямовані на розроблення стратегії управління компанією, розвитку страхових продуктів в умовах нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища. Зазначені процеси можна змоделювати і обчислити кількісно, застосовуючи системний підхід до аналізу господарських процесів у страховій компанії.

Ціна страхування є важливим засобом продажу страхових продуктів, оскільки цінові чинники мають надзвичайно велике значення на страховому ринку в боротьбі з конкурентами. Цінові чинники вагомі для компаній через підвищену чутливість населення до встановлених цін на страхову продукцію.

В основі ціни страхового продукту закладено страховий тариф, що встановлюється на основі законів конкуренції в ринкових економічних умовах. Страховий тариф має структуру, елементи якої забезпечують фінансування всіх дій і функцій страхової компанії. Сюди входить оплата праці страхових працівників, витрати на ведення справ, витрати на попереджувальні заходи (покриття очікуваних претензій упродовж страхового періоду, створення страхових резервів), забезпечення певного розміру прибутку [1].

У випадку вірного обчислення страхового тарифу компанія може виконати усі страхові зобов'язання, покрити власні витрати, які необхідні на проведення страхування, отримати прибуток. Завищені тарифи у порівнянні із ймовірністю наявних ризиків перешкоджатимуть підписанню угод страхування з клієнтами та зменшуватимуть конкурентні можливості компанії на ринку страхування.

Серед основних цілей розвитку страхових компаній є максимізація прибутку, яка обумовлена зростанням цін на страхову продукцію, вигідне використання кон'юнктури страхового ринку, зменшення затрат на розроблення та збут страхової продукції.

Досягнення сформованих цілей розвитку страхових компаній приводить до пошуку стратегії розвитку, яка б зважала на комплекс усього ресурсного забезпечення, систему чинників зовнішнього оточення, зокрема стан економіки країни та страхового ринку. Різноманітні страхові послуги, яку надають страхові компанії, мають й різну прибутковість, зумовлені затратами на надання цих послуг і збитками. Водночас різноманітні страхові послуги перебувають у певному конфлікті у ході формування страхового портфеля. Така ситуація підпадає під процес моделювання й оптимізації завдяки застосуванню засобів теорії скінчених антагоністичних ігор. А поведінку будь-якої страхової компанії не можливо задати наперед, не враховуючи ймовірної

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

поведінки усіх учасників страхового ринку.

У процесі формування стратегії розвитку страхових продуктів компаній в умовах невизначеності та нестійкого ринкового середовища доцільно акцентувати уваги на таких аспектах:

1) важливим завданням є розроблення стратегії розвитку страхових послуг компанії, яка пропонує різну страхову продукцію для споживачів, збут яких на страховому ринку забезпечуватиме страховій компанії належну дохідність (фінансову вигоду);

2) прибутковість страхової організації внаслідок надання страхових послуг залежить від великої кількості чинників, зокрема, забезпечення ресурсами (фінансові (страхові премії, власний капітал, страхові резерви тощо), організаційні, кадрові, інформаційні, технологічні)) у процесі ведення справ, видів наданих послуг, умов виконання договорів, обсягів ймовірних збитків тощо;

3) страхові послуги характеризуються різним ступенем дохідності;

4) співвідношення цілей розвитку страхової компанії і ресурсів ґрунтується на виборі варіантів страхових послуг, за яких проявляється мінімум протиріччя між ціною, якістю страхової послуги, прибутковістю для організації;

5) формування страхових послуг відштовхується від розуміння таких економічних процесів, як недостатнє покриття збитків, що пов'язано із недооцінкою ризику й обсягу страхового інтересу.

Отже, на сьогодні актуальним і затребуваним дослідженням залишається формування стратегії розвитку страхових продуктів страхової компанії в умовах невизначеності та нестійкого ринкового середовища за критерієм максимізації прибутку та мінімізації збитків від страхової діяльності. Це дасть змогу спрогнозувати майбутні дії, напрями розвитку страхових компаній, виходячи з різних зовнішніх і внутрішніх чинників, зокрема, наявних внутрішніх резервів страхових компаній, тенденцій розвитку ринку страхових послуг.

Список використаних джерел:

1. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391 (у редакції рішення Правління Національного банку України від 16 січня 2017 року № 28). URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297> (дата звернення 2.03.2019).

2. Юринець З.В., Юринець Р.В. Теоретико-ігровий підхід до оптимізації інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. *Вісник національного університету «Львівська політехніка», Збірник наукових праць. Серія: інформаційні системи та мережі*. 2016. № 854. С. 298–306.

3. Friedman D. On economic applications of evolutionary game theory. *J. Evol. Econ.* 1998. 8(1). P. 15–43.

БОРГОВЕ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В ГАЛУЗЕВОМУ РОЗРІЗІ

Протягом останніх 10 років відношення загальної суми заборгованості до загальної суми активів суб'єктів підприємницької діяльності (СПД) в Україні зростає від 66% до 76%, що є набагато вищим від аналогічного показника у країнах, що розвиваються, і свідчить про неухильне зростання попиту на позикові джерела фінансування. Боргове фінансування діяльності здійснюється шляхом використання банківського кредиту, облігаційних позик, лізингового кредиту, поворотної фінансової допомоги та кредиторської заборгованості.

На відміну від розвинених країн, в Україні протягом останніх 10 років спостерігається постійне послаблення ролі банківських кредитів у борговому фінансуванні СПД, зокрема, питома вага банківських кредитів у позикових фінансових ресурсах підприємств знизилася з 23,2% у 2008 році до 11,1% у 2017 році [1], питома вага короткострокових банківських кредитів у поточних зобов'язаннях підприємств протягом 2012 – 2017 років знизилася з 12,7% до 9,4% [1]. У структурі інструментів боргового фінансування у галузях, що є найбільшими споживачами короткострокових банківських кредитів – торгівлі (52,7% у портфелі короткострокових кредитів банківської системи України [2]) та промисловості (28,4% у портфелі короткострокових кредитів банківської системи України [2]) питома вага короткострокових банківських кредитів у 2017 році не перевищує 9% та 12%. Питома вага всіх інших галузей у кредитному портфелі короткострокових кредитів банківської системи України є незначною, як і питома вага короткострокових кредитів в структурі їх боргового фінансування – від 3% до 7%.

Довгострокове банківське кредитування є вагомим інструментом боргового фінансування для професійної, наукової та технічної діяльності, сільського господарства та промисловості, питома вага у структурі боргового фінансування складає, відповідно, 34%, 24% та 17%.

Альтернативою банківському кредитуванню є облігаційна позика – позикова операція підприємства опосередкована емісією облігацій, що у розвинутих країнах має меншу вартість залучення коштів та дозволяє залучати додаткові ресурси без делегування кредиторам повноважень із контролю за діяльністю підприємства. Проте в Україні дане джерело фінансування є дорожчим за банківські кредити, що призводить до незначної ролі корпоративних облігацій у мобілізації вітчизняними підприємствами позикових коштів (питома вага у структурі боргового фінансування протягом 2012-2017 років скоротилася з 2% до 0,2%).

Лізинговий кредит може бути наданий підприємству у формі фінансового чи оперативного лізингу, які передбачають поетапне погашення основної суми заборгованості і виплати винагороди за послугу. Динаміка фінансового лізингу

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

(з врахування портфеля фінансового лізингу лізингових компаній (55,45% портфеля у 2017 році), банків (43,71%) та фінансових компаній (0,84%) у структурі інструментів боргового фінансування СПД є незначною і також має тенденцію до зниження (від 1,1% у 2012 році до 0,9% у 2017 році).

Найбільш поширеним інструментом боргового фінансування у господарській практиці вітчизняних підприємств є кредиторська заборгованість, якою один суб'єкт підприємництва кредитує іншого суб'єкта підприємництва. Щорічні темпи приросту боргового фінансування СПВ в національній економіці шляхом використання кредиторської заборгованості є значними і зростаючими: 15% у 2014 році; 26% у 2015 році; 18% у 2016 році; 13% у 2017 році [1].

Законодавство України виключає можливість надання підприємству фінансового кредиту (кредиту під проценти) іншою юридичною особою, що не має статусу фінансової установи. Тому все більш поширеним способом кредитування підприємством підприємства, стає поворотна фінансова допомога.

Облік поворотної фінансової допомоги в Україні не ведеться ні органами державної статистики, ні органами державної податкової служби, тому масштаби використання поворотної фінансової допомоги в межах національної економіки можна оцінити лише наближено. За результатами проведених розрахунків (рис. 1), можна зробити висновок про значні масштаби використання поворотної фінансової допомоги в Україні.

Галузеві моделі кредитної політики суб'єктів господарювання у промисловості, сільському господарстві, будівництві, транспорті, торгівлі орієнтовані на переважне застосування кредиторської заборгованості за товари роботи і послуги, яка у структурі боргового фінансування має найвищу питому вагу (від 38% у сільському господарстві до 89% у транспорті). Другим за обсягом інструментом боргового фінансування у цих галузях є поворотна фінансова допомога, питома вага якої складає понад 16-19% у промисловості і будівництві та понад 27-28% у торгівлі і сільському господарстві.

Орієнтовані на переважне використання поворотної фінансової допомоги, як основного інструменту боргового фінансування СПД у галузі освіти (60%), готелі, ресторани, заклади громадського харчування (48%), СПД у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (45%), мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (46%), операцій з нерухомим майном (42%), професійної, наукової та технічної діяльності (30%), надання інших видів послуг (37%). Другим за обсягом інструментом боргового фінансування у цих галузях є кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги – на рівні 26-30%.

Обмеження в доступі до кредитних ресурсів через, в основному, високу відсоткову ставку кредитів спричиняє значне відхилення вітчизняної практики боргового фінансування діяльності суб'єктів господарювання від міжнародної: банківські кредити є основним інструментом боргового фінансування лише для галузі професійної, наукової та технічної діяльності, для всіх інших галузей національної економіки основним інструментом боргового фінансування є

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (промисловість, сільське господарство, будівництво, торгівля, транспорт) та поворотна фінансова допомога (тимчасове розміщення й організація харчування; інформація та телекомунікації; операції з нерухомим майном; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; освіта; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; надання інших видів послуг). Переважання поворотної фінансової допомоги у галузях, де кількість суб'єктів малого підприємництва є значною (понад 80%) наштовхує на висновок про значне «подрібнення» великих і середніх суб'єктів господарювання з метою переходу на спрощену систему оподаткування.

Короткострокові банківські кредити

Довгострокові банківські кредити

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги

Поворотна фінансова допомога

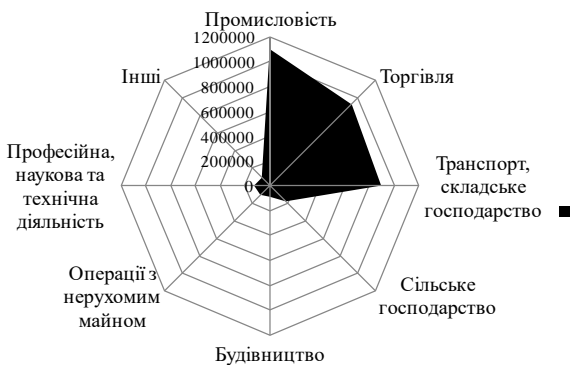

Рис.1. Галузеві особливості застосування інструментів боргового фінансування СПД в Україні в 2017 році

Список використаних джерел:

1. Діяльність суб'єктів господарювання 2017: статистичний збірник. Державна служба статистики України. 2018. 139 с. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm
2. Грошово-кредитна статистика НБУ. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwj5iK-zyYfbAhUzh6YKHViEDeYQFgg7MAI&url=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2F3.3-Loans.xls&usq=AOvVaw2OJ5uhhiPQgRQeqVtA_xh3

3. Аудит: роль, значення та перспективи розвитку

Бержанір І. А., к.е.н.,

доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки,

Кутащук В. В., здобувач вищої освіти

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АУДИТ: НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ

На сучасному етапі розвитку економіки аудит є одним з основних інструментів покращення якості бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Підвищений інтерес різних суб'єктів ринку до фінансових активів як до індикатора ефективної діяльності, фінансової стійкості і стабільності підприємства актуалізує питання, пов'язані з отриманням достовірної інформації про їх величину за допомогою якісно проведеного незалежного аудиту з метою прийняття на його основі ефективних рішень.

Аудиторську діяльність в Україні регулює введений в дію з 1 жовтня 2018 року Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1]. Закон, по суті, є комплексом невідкладних заходів щодо стабілізації ситуації на аудиторському ринку і вирішення його найбільш гострих проблем. Зміни торкнулися багатьох питань, включаючи атестацію і підвищення кваліфікації аудиторів; формат і зміст аудиторського висновку; прозорість аудиторського ринку; визначення відповідальності всіх сторін, що забезпечують достовірність фінансової звітності; порядок вибору аудиторської організації та багато іншого.

Разом з тим, розвиток аудиту пов'язаний з постійними змінами, які відбуваються в його організації у світовому масштабі. Але українське аудиторське співтовариство в основній своїй масі не знає, як розвивається аудиторська діяльність за кордоном. При цьому якість послуг багатьох вітчизняних аудиторських компаній часто дає підстави сумніватися у їх конкурентоспроможності в порівнянні з зарубіжними колегами [2]. Практика регулювання і організації аудиторської діяльності за кордоном досить різноманітна. Часом підходи до регулювання певних аспектів аудиторської діяльності в різних країнах взаємно виключають один одного. Вони визначаються особливостями законодавства і сформованої господарської практики. Розвиток вітчизняного аудиту вимагає значних зусиль для його приведення у конкурентоспроможний стан.

З точки зору Комітету з основних концепцій аудиту Американської асоціації бухгалтерів в США аудит являє собою процес об'єктивного збору та оцінки свідчень про економічні дії і події з метою визначення відповідності цих тверджень встановленим критеріям і представлення результатів перевірки зацікавленим користувачам [3].

Комітет з аудиторської практики в Великобританії дає більш просте визначення аудиту, під аудитом розуміється діяльність по незалежному

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

розгляду спеціально призначеним аудитором фінансових звітів підприємства і висловлення думки про них при дотриманні правил, встановлених законом [3].

Незалежні аудитори за кордоном мають право працювати індивідуально, але, як правило, вони об'єднуються в окремі організації або фірми, так як це є більш ефективним. У сучасній практиці прикладом таких об'єднань є широко відомі фірми присяжних бухгалтерів у Великобританії, фірми дипломованих громадських бухгалтерів в США [4].

Порівнюючи нормативно-правові акти різних зарубіжних країн про організацію аудиту, можна виявити певну подібність в прийнятті рішень з багатьох питань щодо цієї сфери підприємницької діяльності. Наприклад, в нормативно-правових актах багатьох країн є положення про необхідність проведення аудиту річної фінансової звітності підприємства. Для кожної країни встановлено кваліфікаційні вимоги для дозволу на здійснення аудиторської практики. В Англії, наприклад, якщо особа не є членом будь-якого бухгалтерського органу, визнаного повноважним Державним секретарем, воно не має права бути аудитором.

Ще одним подібністю в аудиторській діяльності зарубіжних країн є право аудиторів бути присутнім і виступати на всіх зборах підприємства, що перевіряється. Що стосується відповідальності аудиторів за кордоном, то за недбалість у роботі, упущення, завідомо неправдиву оцінку діяльності, поряд з моральною і дисциплінарною відповідальністю, іноземні аудитори несуть матеріальну і навіть кримінальну відповідальність. Ще однією особливістю зарубіжного аудиту є те, що в зарубіжному законодавстві дається більш детальна класифікація видів аудиту. Наприклад, в законодавчих актах США, виділяють такі різновиди аудиту, як внутрішній, державний аудит, управлінський і аудит регулюючих органів [3].

В Україні розвитку аудиту перешкоджає відсутність «соціального» замовлення на якісний аудит і відсутність обов'язкового аудиту у фінансовій звітності непублічних компаній незалежно від обороту. Друга проблема для української моделі аудиту – це система контролю аудиторських послуг. Дотримання Міжнародних стандартів аудиту та контролю якості не просте завдання. Так, при опитуванні, проведеному Міжнародною Федерацією Бухгалтерів в 2016 році, 59 % вказали на проблему дотримання стандартів, при цьому не даючи розумної системи внутрішнього контролю якості аудиторських послуг, як це прийнято за кордоном [3].

Отже, аудит в Україні потребує значних фундаментальних реформ, при яких вимоги до аудиторської діяльності відповідали б вимогам економіки України.

Список використаних джерел:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2258-19.
2. Аудит: навчальний посібник / уклад. Бержанір І. А. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 230 с.
3. Небильцова В. М. Сучасні тенденції та перспективи розвитку аудиту.

4. Мацеева Н. В. Використання світового досвіду для підвищення конкурентоспроможності аудиторських компаній України. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка.* 2015. Т. 23, вип. 9(2). С. 17–22.

Заїка В.В., магістрант

Науковий керівник: **Назаренко І.М.**, д.е.н., професор
Сумський національний аграрний університет

АУДИТ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ, МЕТОДИКА ТА ПРОЦЕС АЛГОРИТМІЗАЦІЇ

Облік розрахунків з оплати праці в сучасних динамічних умовах є одним з найскладніших. Відсутність стабільності у виплаті заробітної плати призводить, з одного боку, до соціальних катаклізмів, а з іншого - до звуженого відтворення внаслідок скорочення внутрішнього сукупного попиту. Заробітна плата є найголовнішим джерелом доходів фізичних осіб, отже від її розміру залежить сума сплачених податків, які є джерелом доходів бюджетів різних рівнів [1].

Складність організації облікового процесу створює умови для посилення контрольних функцій (в тому числі незалежного аудиторського контролю).

Аудит розрахунків з оплати праці є однією найважливіших ділянок аудиторської роботи, оскільки безпосередньо зачіпає економічні інтереси усіх без винятку працівників підприємства, що перевіряються. Крім того, відіграє важливу роль у системі як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту. Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати є трудомістким, потребує уваги, сконцентрованості, значної кількості часу для оброблення великого масиву первинної інформації, має багато однотипних операцій [2].

Процес аудиту праці та її оплати повинен бути чітко спланований, а сукупність взаємопов'язаних стадій має забезпечити виконання ідентифікованої мети та завдань незалежного контролю.

Беручи за основу положення МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до міжнародних стандартів аудиту», метою аудиту праці та її оплати є отримання обґрунтованої впевненості у тому, що інформація про розрахунки з оплати праці, відображена у фінансовій звітності, регістрах синтетичного та аналітичного обліку, первинних документах не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства, помилок і відповідає вимогам нормативно-правових актів, застосованої концептуальної основи фінансового звітування [3].

У відповідності до ідентифікованої мети, завданнями аудиту праці та її оплати є:

- оцінка системи внутрішнього контролю підприємства;
- ідентифікація ризиків суттєвого викривлення;
- перевірка дотримання підприємством вимог нормативно-правових документів з питань регулювання бухгалтерського обліку праці та її оплати;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- перевірка дотримання положень облікової політики з питань організації бухгалтерського обліку праці та її оплати;
- перевірка правильності відображення в формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» поточних зобов'язань за розрахунками з оплати праці;
- перевірка правильності оподаткування оплати праці та своєчасності сплати податків та зборів;
- перевірка правильності формування резервів на оплату премій, відпусток;
- перевірка легітимності документів, що посвідчують права працівника на отримання податкової соціальної пільги;
- отримання у достатньому обсязі доречних та надійних аудиторських доказів з питань обліку праці та її оплати.

Аудит праці та її оплати є складовою компонентою загальної аудиторської перевірки. Відповідно, незалежне дослідження має проводитися в чіткій алгоритмічній послідовності, що відповідає положенням стратегії аудиту.

Кожна стадія аудиторської перевірки (попередня діяльність з виконання аудиту; планування аудиторської перевірки; виконання аудиту; огляд та завершення; надання звіту) повинна бути належно задокументована.

Доцільно акцентувати увагу, що відсутність належним чином оформлених робочих документів аудитора, нерозуміння черговості їх формування, послідовності переміщення та порядку зберігання зумовлює слабкість доказової бази [4].

Ціллю аудитора є розробка та виконання аудиторських процедур у такий спосіб, який уможливить отримання прийнятних аудиторських доказів у достатньому обсязі, що дадуть йому змогу сформулювати обґрунтовані висновки, на яких ґрунтуватиметься думка аудитора [3].

Відповідно до означуваного, на кожній стадії аудиторського дослідження аудитор повинен здійснити комплекс аудиторських процедур (аналітичні процедури по суті та аналітичні процедури, які допомагають при формуванні загального висновку), які забезпечать отримання аудиторських доказів, що будуть відповідати критеріям достатності, прийнятності (рис. 1) та підвищать якість аудиторського дослідження.

Таким чином, в процесі аудиторської перевірки операцій з оплати праці аудиторам доцільно виконати сукупність аналітичних процедур (зіставлення залишків за рахунками зобов'язань з оплати праці з відповідними показниками за попередні періоди (при цьому необхідно зробити коригування на збільшення ставок оплати праці); зіставлення витрат на оплату праці з відповідними показниками за попередні періоди і/або з бюджетними показниками; зіставлення нарахованих зобов'язань з податку на дохід з фізичних осіб з відповідними показниками за попередні періоди та процедур детального тестування операцій і залишків вибір вихідних документів (наприклад, табелів обліку робочого часу) і відслідковування процесу генерування кінцевої суми до сплати (наскрізна перевірка операцій); проведення документального підтвердження вибірки операцій по виплаті заробітної плати, відображених в

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

обліку (тобто відслідковування вибраних операцій до вихідних документів, наприклад, табелів обліку робочого часу або інших відповідних носіїв інформації)) [5].

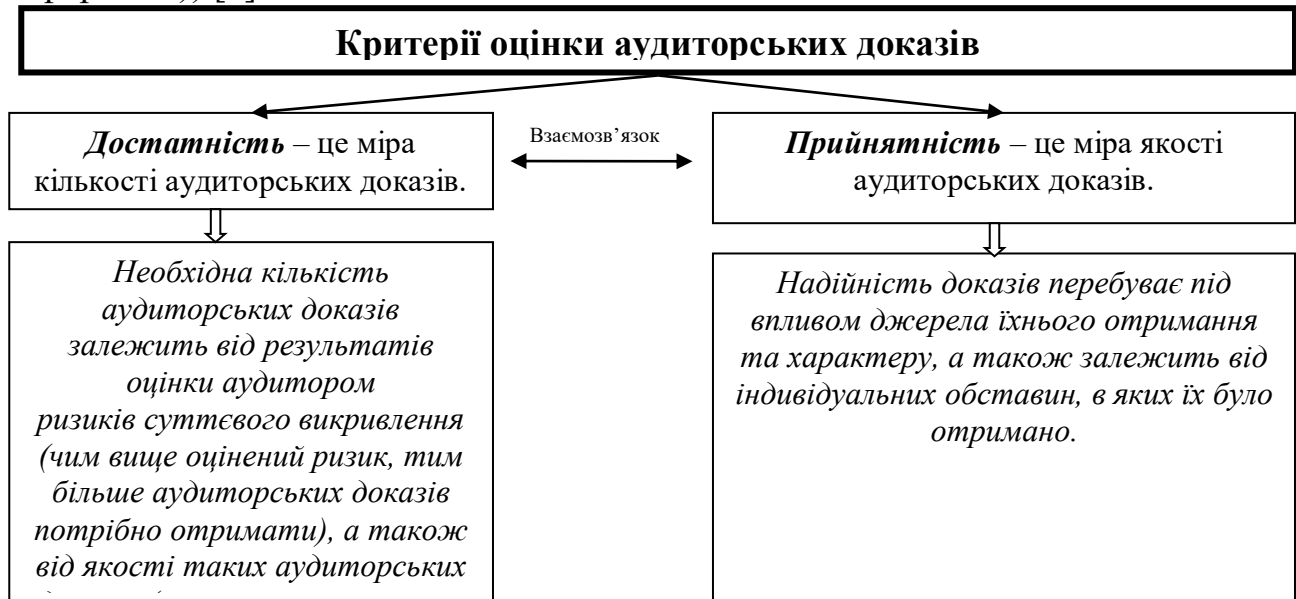

Рис. 1. Критерії оцінки аудиторських доказів [3]

За результатами проведених досліджень доцільно зробити висновок, що в сучасних динамічних умовах особливої актуальності набуває питання належної організації системи контролю. Періодичне проведення аудиторської перевірки (в тому числі аудиту праці та її оплати) дозволить не тільки досліджувати правильність організації бухгалтерського обліку, але й своєчасно ідентифікувати латентні ризики зовнішнього та внутрішнього середовища, окреслювати, впроваджувати дієві заходи системи управління кадрами.

Список використаних джерел:

1. Радіонова Н. Й., Штронда І. О. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 11 (21). 2т. С. 104 -106.
2. Сахно Л. А., Кондратюк О. В. Аудит розрахунків з оплати праці. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/16396/1/103-108.pdf>.
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 року. Ч.1. [Електронний ресурс] / Міжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України. – К., 2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C1.pdf.
4. Бондар Ю. Робочі документи аудитора. Лід Скедьюли та програми. Аудиторська вибірка: посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». 2017. 396 с.
5. Барабаш Н. С., Никонович М. О. Аудит операцій з оплати праці. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. URL: <https://ppeu.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=22>.

Ільченко Є.О., студент 1 курсу магістратури,
спеціальність «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник: **Орхова А.І.**,
д.е.н., доцент кафедри економічного контролю та аудиту
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ

Метою аудиту є надання кваліфікованої допомоги в організації ефективної роботи обліково-аналітичної служби підприємства, що сприяє раціональному використанню наявних матеріальних, фінансових та трудових ресурсів при проведенні господарської діяльності.

Одним з напрямів аудиторської діяльності є перевірка розрахунків з покупцями і замовниками. Метою аудиту розрахунків підприємства з покупцями і замовниками є встановлення достовірності та правильності відображення в обліку і звітності розрахунків за відвантажену продукцію, виконані роботи, надані послуги.

Дослідженню питання аудиту розрахунків з покупцями та замовниками приділяли значну увагу такі вчені, як С. Береза, Ф. Бутинець, І. Губіна, В. Дьоготь, Л. Кулаковська, А. Панкратов, О. Петренко, Ю. Піча, К. Сурніна, Б. Усач та ін.

При проведенні аудиту розрахунків з покупцями і замовниками слід дотримуватися такої нормативно-правової бази: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»; Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань; Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та ін.

Під час аудиту розрахунків з покупцями і замовниками повинні бути вирішені наступні завдання:

- перевірка правильності оформлення первинних документів по реалізації продукції, робіт, послуг з метою підтвердження обґрунтованості виникнення дебіторської заборгованості;
- підтвердження своєчасності погашення і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості;
- оцінка правильності оформлення і відображення на рахунках бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості.

Інформаційними джерелами при проведенні аудиту розрахунків з покупцями і замовниками на підприємстві є: наказ про облікову політику підприємства, первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, Головна книга, колективний договір, робочі документи аудитора, що узагальнюють результати контрольних процедур та дозволяють аудитору обґрунтувати власні висновки.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

В ході перевірки розрахунків з покупцями і замовниками аудитор встановлює:

- обґрунтованість сум, віднесених до дебіторської заборгованості підприємства;
- реалістичність їх оцінки;
- наявність законних прав у підприємства на передані покупцеві цінності;
- правильність відображення дебіторської заборгованості на бухгалтерських рахунках і в балансі;
- достовірність віднесення дебіторської заборгованості до відповідного періоду і її розкриття у бухгалтерській (фінансовій) звітності за часом погашення (короткострокова, довгострокова, і, в тому числі, прострочена).

Слід зазначити, що розрахунки з покупцями і замовниками мають ряд відмінностей. При розрахунках з покупцями предметом договору виступає товар, відповідно, аудитор для перевірки коректності сум розрахунків опирається на договори купівлі-продажу або поставки.

Розрахунки із замовниками відображають розрахунки за виконані роботи, які можуть проводитися етапами. В даному випадку аудитор працює з договорами підряду, надання послуг.

Особлива увага приділяється перевірці простроченої заборгованості та сумах списаних безнадійних боргів. Аудитор повинен встановити причини, що призвели до появи подібної заборгованості, а також сформулювати думку про ті заходи, які були вжиті для її стягнення. У той же час, якщо дебіторська заборгованість має всі ознаки для класифікації в розряд безнадійної, під неї повинен бути створений резерв, що також повинно бути перевірено аудитором.

Розбіжності в сумах постачальника і покупця можливі через тимчасові різниці у визнанні кредиторської та дебіторської заборгованостей. Наприклад, постачальник вважає, що дебіторська заборгованість виникає в момент відвантаження товару, а покупець - в момент отримання, і час у дорозі в такому випадку буде тимчасовою різницею, яка не рахується помилкою.

Помилки можуть виникати через:

- неіснуючі продажі;
- відвантаження товарів іншому покупцеві;
- віднесення платежу до іншого контрагента;
- застосування неправильних цін або кількості товару.

Таким чином, аудиторська перевірка розрахунків з покупцями і замовниками передбачає проведення цілого комплексу аудиторських процедур, в процесі здійснення яких необхідно ознайомитися зі складом контрагентів, які є дебіторами підприємства, проаналізувати структуру дебіторської заборгованості, її зміни в динаміці, а також встановити відповідність даних по дебіторській заборгованості, отриманих аудитором під час перевірки показників, що містяться в облікових регістрах і в бухгалтерській (фінансовій) звітності підприємства.

РАЗВИТИЕ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

На современном этапе развития экономики достоверная информация о деятельности организаций играет важную роль. Развитие предпринимательства в Республике Беларусь привело к росту числа организаций различных форм собственности, и потребность в достоверной информации о деятельности этих организаций постоянно возрастает. Она нужна как владельцу организации для определения стратегии развития организации и способов повышения эффективности ее деятельности, так и государственным органам - для контроля за соблюдением законодательных актов о налогообложении; банкам и страховым компаниям – для оценки платежеспособности организации и вероятности возврата кредитов, определения страхового риска. Кроме этого, в достоверной информации заинтересованы поставщики, покупатели, инвесторы и другие организации и лица, имеющие деловые взаимоотношения с контролируемой организацией.

В связи с этим во всех странах с развитой рыночной экономикой осуществляется контроль за достоверностью бухгалтерского учета, а также за представляемой государственным органам и публикуемой в печати финансовой отчетностью.

В соответствии с Законом Республики Беларусь от 12 июля 2013 года № 56-З «Об аудиторской деятельности» под аудитом бухгалтерской (финансовой) отчетности понимается аудиторская услуга по независимой оценке бухгалтерской (финансовой) отчетности аудируемого лица, в том числе составленной в соответствии с Международными стандартами финансовой отчетности и их Разъяснениями или законодательством других государств, в целях выражения аудиторского мнения о ее достоверности [1].

В настоящее время рынок аудиторских услуг в Республике Беларусь достаточно развит. По состоянию на 01.01.2018 численность аудиторов составила 1458, что незначительно выше по состоянию на 01.01.2017 – 1453. Следует заметить, что данный показатель по состоянию на 01.01.2015 составил 1535, на 01.01.2016 – 1530. Что касается, аудиторских организаций, то в 2017 году их количество составило 83, в 2016 году – 82. В 2014 и 2015 годах данные показатели составляли соответственно 117 и 104 аудиторских организации. Из вышеизложенного следует, что наибольшая численность, как аудиторов, так и аудиторских организаций приходилась на 2015 год, в 2016 году их количество значительно снизилось. В 2017 численность аудиторов увеличилась на 5, аудиторских организаций – на 1. По состоянию на 01.04.2019 количество зарегистрированных аудиторов составляет 1381, аудиторских организаций – 85.

Рассмотрим динамику аудиторских услуг оказанных аудиторскими

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

організаціями, представленню на рисунке 1.

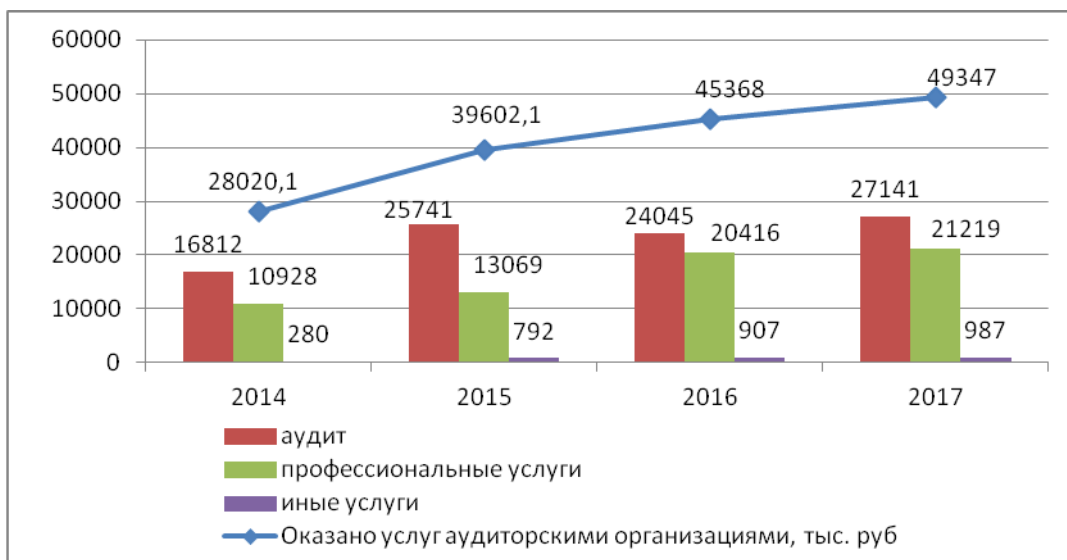

Рисунок 1 – Динаміка аудиторських послуг за 2014-2017 роки

Примечание: – Источник: собственная разработка на основании данных [2]

В 2017 году аудиторскими организациями оказано услуг на сумму 49347 тыс. руб., что выше на 8,1% выше по сравнению с 2016 годом. Несмотря на снижение аудиторских организаций, суммы, оказанных данными организациями услуг за анализируемый период, с каждым годом растут. Наибольший удельный вес в оказанных аудиторскими организациями услугах занимает аудит, в 2017 году сумма от оказания данной услуги составила 27141 тыс. руб., в 2016 году – 24045 тыс. руб., в 2015 году этот показатель был незначительно выше и составлял соответственно 25741 тыс. руб. В 2016 и 2017 годах значительно выросло количество профессиональных услуг.

Рассмотрим динамику аудируемых организаций, представленную на рисунке 2.

Рисунок 2 – Динаміка кількості аудируємих організацій за 2014-2017 роки

Примечание: – Источник: собственная разработка на основании данных [2]

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

В 2017 году количество аудируемых организаций увеличилось по сравнению с 2016 годом и составило 4548 организаций. За анализируемый период наибольшее количество аудируемых наблюдалось в 2015 году и составляло 4994, в 2016 произошло резкое снижение количества данных организаций. В результате проведения аудита в организациях выявляются нарушения порядка ведения бухгалтерского учета, устанавливаются нарушения налогового законодательства, повлекшие недоплату налогов и других обязательных платежей в бюджет. Так, в результате проведения в 2017 году аудита в 2270 организациях установлены нарушения порядка ведения бухгалтерского учета, что составляет 49,9 процента от количества проаудированных организаций. У 1575 организаций установлены нарушения налогового законодательства. Таким образом, несмотря на снижение аудиторской деятельности в 2016 году, в 2017 появилась тенденция к увеличению аудируемых организаций [2].

Для дальнейшего развития аудита и поддержание положительной динамики как аудиторских, так и аудируемых организаций предлагается расширение списка организаций, бухгалтерская отчетность которых, подлежит обязательному аудиту. Также, следует отметить, что в Республике Беларусь обязательному аудиту подлежат организации, у которых объем выручки от реализации товаров (выполнения работ, оказания услуг) за предыдущий отчетный год превышает в эквиваленте 5 000 000 евро. Данный показатель является значительно высоким для большинства предприятий, поэтому предлагается снизить его значение, что позволит увеличить количество аудируемых организаций.

Список использованных источников:

1. Об аудиторской деятельности: Закон Республики Беларусь от 12 июля 2013 г., № 56-З // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300056> (дата доступа: 06.03.2019).
2. Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь. URL: http://www.minfin.gov.by/auditor_activities (дата доступа: 06.03.2019).

Книшек О.О.,

к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування

Синельник В. С.,

студент факультету управління

Університет митної справи та фінансів

**ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ПІД ЧАС АУДИТУ
БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Своечасна та достовірна інформація, що подається у фінансовій звітності користується неабияким попитом серед користувачів фінансової звітності, як зовнішніх, так і внутрішніх. Тому, для того, щоб користувачі змогли прийняти адекватне і обґрунтоване економічне рішення щодо співпраці з підприємством, необхідною умовою є розкриття інформації про здатність даного підприємства

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

безперервно продовжувати свою діяльність.

За допомогою аудиту підвищується якість інформації, що надається у фінансовій звітності підприємства, адже завдяки ньому зацікавлені користувачі отримують незалежне професійне судження про діяльність суб'єкта господарювання на безперервній основі.

Визначення принципу безперервності в Україні наведено в Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Згідно з цими нормативними актами принцип безперервності полягає в тому, що оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі [1, с. 4].

Визначення основних положень, рекомендацій та аудиторських процедур щодо дій аудитора при проведенні аудиту фінансових звітів, підготовлених на основі припущення про безперервність діяльності підприємства, наведено в МСА 570 «Безперервність». Згідно з МСА 570 фінансова звітність загального призначення складається з використанням припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати суб'єкт господарювання чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому [2, с. 606]. Таким чином, безперервно діючим підприємством вважається таке, що не має ні наміру, ні потреби ліквідуватися, припинити діяльність чи шукати захисту від кредиторів [3, с. 116].

Питання методики аудиту дотримання підприємством принципу безперервності діяльності розглядали такі вчені, як Р. Адамс, Е. А. Аренс, І. М. Белоусова, С. М. Бичкова, А. В. Газарян, Є. М. Гутцайт, Ю. О. Данілевський, Ф. Л. Дефліз, І. М. Дмитренко, Н. І. Дорош, Р. О. Костирко, М. І. Кутер, Дж.К. Лоббек, С.В. Панкова, О.А. Петрик, Н. М. Проскуріна, Дж. Робертсон, Г. В. Савицька, В. В. Скобара, В. П. Суйц, М. В. Тарасова, М. Б.Хірш, А. Д. Шеремет, Г. А. Юдіна та інші.

Проте, на сьогоднішній день, загальноприйнятої та законодавчо оформленої методики оцінки безперервної діяльності підприємства не існує, тому дане питання є новим та дуже актуальним.

Методика аудиту дотримання принципу безперервності діяльності підприємства забезпечується за допомогою використання аналітичних процедур, які застосовуються на всіх етапах проведення аудиту. Так, наприклад, на етапі попереднього аудиту, коли відбувається знайомство з бізнесом клієнта, аудитор повинен ознайомитись із бухгалтерською звітністю, регістрами бухгалтерського обліку, внутрішніми і зовнішніми документами тощо. На даному етапі в частині безперервності діяльності застосовуються такі процедури: аналіз засновницьких документів і складу власників; опитування тих, кого наділено найвищими повноваженнями, в частині намірів щодо безперервності діяльності; аналіз організаційної структури підприємства; внутрішньогалузевий аналіз; аналіз конкурентоспроможності; оцінка взаємовідносин з постачальниками та покупцями; розрахунок і аналіз розміру

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

чистих активів; попередній розрахунок і аналіз показників фінансового стану; горизонтальний і вертикальний аналіз балансу та звіту про фінансові результати (попередній аналіз); тестування системи внутрішнього контролю.

На даному етапі складається запит до управлінського персоналу про безперервність діяльності. Надсилаючи відповідь, управлінський персонал підприємства висловлює аудитору власну оцінку здатності установи безперервно продовжувати свою діяльність [2, с. 119].

Також здійснюється експрес-діагностика дотримання припущення безперервності, тобто аналізуються події та обставини, які окремо або разом можуть породжувати значні сумніви щодо дотримання принципу безперервності діяльності підприємства. Перелік даних подій наведено в МСА 570 «Безперервність», проте, варто зазначити, що наявність одного або кількох пунктів прикладів не завжди означає, що існує суттєва невизначеність.

Етап попереднього аудиту завершується укладанням договору про надання аудиторських послуг.

На етапі планування аналізуються основні положення договорів об'єкта перевірки, зміни у нормативних документах з бухгалтерського обліку й оподаткування; відхилення показників діяльності підприємства. На даному етапі аудитором розробляється загальна стратегія аудиту (в тому числі в частині безперервності діяльності) [3, с. 119].

Здійснення аналітичних процедур на етапі перевірок по суті передбачає формування інформаційної бази та проведення аудитором оцінки дотримання підприємством припущення безперервності діяльності. На даному етапі аудитор має провести горизонтальний і вертикальний аналіз балансу та звіту про фінансові результати; аналіз динаміки обсягу продаж; аналіз динаміки чистого оборотного капіталу; аналіз можливості реалізації активів; аналіз можливості одержання кредитів; аналіз можливості зниження (припинення) витрат (аналіз упущеної вигоди) та інші [3, с. 119].

При оцінці дотримання припущення про безперервність діяльності аудитор може використовувати моделі передбачення банкрутства. Так, наприклад, досить відомими та широкоживаними є багатофакторні моделі Альтмана, Таффлера, Бівера, Р. Сайфуліна та Г. Кадикова, О. Терещенка.

На заключному етапі аудитор формує висновки за проведеними аудиторськими процедурами, в ході аудиту безперервності діяльності, на підставі отриманих достатніх та прийнятних аудиторських доказів.

Під час проведення аудиторської перевірки безперервності діяльності має здійснюватися постійний моніторинг, метою якого є забезпечення якості проведення аналітичних процедур аудитором.

Таким чином, систематизуючи вище наведену інформацію, можна зробити висновок, що аналітичні процедури – це головний інструмент аудиту дотримання принципу безперервності діяльності. Запропоновані аналітичні процедури у відповідності з етапами проведення аудиту безперервності діяльності допоможуть аудитору достовірно оцінити використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

забезпечать надання інформації про реальний фінансовий стан та життєздатність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гринчишин Я. Я. Принцип безперервності в Україні: порівняння з міжнародними стандартами. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. Вип. 11. С. 3-8.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2014 року. Частина I ; пер. з англ. – К. : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2015. – 1018 с.
3. Мултанівська Т. В. Безперервність діяльності в аудиті фінансової звітності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 23(2). С. 116-122.

Корчагіна В.Г., к.е.н.,

доцент кафедри управління та адміністрування,

Бондаренко О.В.,

студент спеціальності «Облік і оподаткування»,

ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ЕФЕКТИВНІСТЬ АУДИТУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Трудові ресурси є головним ресурсом кожного підприємства, від якості й ефективності використання якого багато в чому залежать результати діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Незалежно від форм власності та системи виробничих відносин трудові ресурси є одним із головних чинників подальшого розвитку виробництва [1, с. 32].

В економіці України в сучасних умовах господарювання особливе місце займають питання забезпечення трудовими ресурсами, а також їх ефективного використання. Особлива увага в процесі використання трудових ресурсів належить функції контролю за їх використаннями (аудиту).

Аудит у трудовій сфері – це система періодично здійснюваних заходів щодо збору інформації, її аналізу і оцінки на цій основі ефективності діяльності підприємства з організації праці і регулювання соціально-трудових відносин [1, с. 224].

Метою аудиту у сфері трудових ресурсів є встановлення виконання підприємствами законодавства щодо:

- 1) оплати праці;
- 2) правильності відображення господарських операцій в обліку.

Об'єктом аудиту в трудовій сфері є трудовий колектив, персонал підприємства, його діяльність.

Завданням аудиту є встановлення: ефективності внутрішнього контролю за витратами на оплату праці; обґрунтованості техніко-економічних показників; правильності розрахунків за виконанні роботи послуги; правильності визначення обсягів робіт; обґрунтованості виплат заробітної плати за трудовими угодами; правильності оформлення трудових угод; обґрунтованості

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

розмірів додаткової оплати і премій; виконання встановленого порядку віднесення витрат на оплату праці на собівартість продукції; правильності визначення розміру оподаткованого сукупного доходу [1, с. 228].

Аудит у сфері праці здійснюється за такими напрямками:

1. При вивченні системи управління трудовими ресурсами процедурою створення аудиту передбачено розгляд: концепції та політики підприємства за трудовими ресурсами, системи планування трудових ресурсів, системи управління трудовими ресурсами й визначення її стану в корпорації.

2. При дослідженні структури персоналу вивчають кадровий потенціал підприємства: вік, стать, майстерність, кваліфікаційний склад, національні меншості та іноземні працівники, умови прийому та плинність кадрів.

3. При перевірці системи підготовки кадрів особлива увага приділяється практиці комплектування і добору кадрів, порядку підготовки і перепідготовки кадрів, застосуванню основних елементів організації праці, оцінюванню персоналу, перспективам службового зростання працівників.

4. При аудиті праці аналізують системи оплати праці, умови і диференціацію оплати праці, оплату за результатами праці, участь працівників у прибутках, участь у спільному й інших нематеріальних стимулах.

5. При аудиті впливу праці на управління підприємством оцінюють вплив стану праці на управління підприємством.

Джерелами інформації є законодавчі акти, нормативно-правові документи, договірні документація, виробничо-фінансові плани, бізнес-плани, службово-розпорядчі документи, первинні документи обліку праці і її оплати, журнали обліку робіт і витрат, статистична і фінансова звітність, анкетування і інтерв'ювання працівників.

Аудит трудових показників може проводитися у трьох основних аспектах: організаційно-технологічному, соціально-психологічному, економічному [2, с. 183].

В організаційно-технологічному аспекті аудит являє собою перевірку документації та аналіз показників, що свідчать про легітимність та ефективність діяльності підприємства. У вітчизняній економіці праці аналіз трудових показників на підприємствах завжди розглядався як невід'ємний елемент організації праці та трудових відносин. У цій сфері був накопичений певний конструктивний досвід, що може і має бути ефективно використаний. У західній практиці аудит в трудовій сфері зазвичай містить аналіз даних, що відносяться до програм розвитку трудових ресурсів, в тому числі показників плинності кадрів, скарг, прогулів, невиходів на роботу, виробничого травматизму, відношення персоналу до роботи та ступеня задоволення працею.

У соціально-психологічному аспекті аудит в трудовій сфері - це є оцінка соціально-трудових відносин на підприємстві, що поряд з вивченням документації передбачає проведення самостійних опитувань, анкетувань, індивідуальних та колективних бесід, інтерв'ю з працівниками різних рівнів та категорій. Таким чином, працівниками визначається оцінка соціально-трудових

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

відносин на підприємстві, основні чинники трудової мотивації та резерви вдосконалення діяльності фірми з суб'єктивних позицій.

Економічний аспект аудиту в трудовій сфері - це є визначення:

1. Конкурентоздатності підприємства в трудовій сфері, що оцінюється шляхом порівняння економічних та соціальних показників діяльності підприємства із законодавче встановленими нормами та нормативами або з середніми та найкращими в галузі показниками на аналогічних підприємствах.

2. Ефективності функціонування служб управління трудовими ресурсами, визначення їх ролі в підвищенні конкурентоздатності підприємства.

3. Економічної ефективності самого аудиту, порівняння витрат на проведення аудиторської перевірки з її результатами.

Як і фінансові перевірки, аудит в трудовій сфері проводиться періодично, щоб підприємство (фірма) було впевнено у виконанні поставлених завдань. Аналіз та оцінка якогось одного показника або явища окремо від інших не дають очікуваного результату, — необхідний комплексний аналіз, що передбачає вивчення рівня та динаміки будь-якого окремого показника в тісному взаємозв'язку із змінами рівня та динаміки всіх інших.

За результатами дослідження зроблений висновок що найефективнішою є перевірка, що надає повну та достовірну інформацію про результати впровадження програм управління та розвитку персоналу, які розглядаються як внесок у вирішення стратегічних завдань організації. З цією метою використовується інформація, яку надає статистична звітність по праці.

Ефективність заходів з проведення аудиту направлена на проведення аналізу і оцінюванні в процесі аудиту ефективності використання робочого часу, дослідження втрат робочого часу, які можна було б поділити на неминучі і ті, яким можна було запобігти з розрахунком економічних втрат від пропусків робочого часу. Дослідження загальних витрат робочого часу здійснюється на підставі спостережень за робочим часом працівника шляхом проведення фотографії робочого часу [1, с. 143], яка являє собою спостереження за витратами робочого часу протягом робочої зміни (або кількох змін), проводиться з метою:

- вивчення прогресивного досвіду в області організації праці та його розповсюдження;

- виявлення втрат робочого часу і їх причин, розробка на основі аналізу заходів щодо ліквідації таких причин;

- збору матеріалу для перевірки норм часу.

Завершується робота з аудиту на підприємстві підготовкою підсумкового матеріалу про результати аудиторської перевірки, з оцінкою і рекомендаціями. Систематичне проведення аудиторських перевірок дає можливість оцінювати стан і розвиток трудових відносин на підприємстві в динаміці, усувати втрати робочого часу, підвищувати продуктивність праці.

Аудит трудових ресурсів формує стратегічні переваги організації у сфері управління персоналом, впливає на ефективність управління організацією в цілому.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Це дає змогу організації бути лідером в своїй сфері діяльності в будь-яких умовах і сприяє побудові конкурентоздатного підприємства. Необхідність в аудиті персоналу загострюється в умовах посилення конкурентної боротьби, коли від ефективності управління персоналом починають залежати як фінансові результати роботи підприємства, так і його становище на ринку.

Список використаних джерел:

1. Завіновська Г.Т. Економіка праці : навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2006. 300 с.
2. Шлендер П.Е. Аудит і контролінг персоналу організації : навчальний посібник. За ред. проф. П.Е. Шлендера. М.: Вузівський підручник, 2014. 224 с.

Лукаш В.В., студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Орехова А.І.**,
д.е.н., доцент кафедри економічного контролю і аудиту
Сумський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Дані про результати господарської діяльності та фінансового стану підприємства можна отримати з фінансової звітності, але якщо вона має суттєві похибки та викривлення інформації, то прийняті управлінські рішення, на основі такої інформації, можуть призвести до негативних наслідків. Особливо це стосується дебіторської та кредиторської заборгованості. А тому, в процесі аудиту фінансової звітності виникає об'єктивна необхідність приділення особливої уваги аудиту дебіторської заборгованості.

Єдиної методики щодо проведення аудиту не існує. Кожна аудиторська фірма чи аудитор розробляє методику аудиту фінансової звітності, враховуючи компетентність аудиторів, об'єкт дослідження, специфіку діяльності підприємства, особливості законодавства тощо. Кожен аудитор при кожному проведенню аудиту чи при наданні послуги використовує розроблену ним методику, весь час її змінюючи чи доповнюючи у залежності від підприємства, на якому буде проведено аудит, та у залежності від завдань і мети тощо. Так і при проведенні аудиту дебіторської заборгованості, на основі розробленого плану і програми аудиту, виникає необхідність уточнення застосування як самої методики, так і процедур при послідовності проведення аудиторської перевірки.

При проведенні аудиту дебіторської заборгованості перш за все необхідно визначити ряд об'єктів аудиту і напрямів дослідження: довгострокова та поточна дебіторська заборгованість. Для більшості підприємств, організацій та установ характерна поточна дебіторська заборгованість:

- розрахунків з покупцями та замовниками;
- розрахунки з різними дебіторами: розрахунки за виданими авансами, розрахунки з підзвітними особами, розрахунки за нарахованими доходами, розрахунки за претензіями, розрахунки за відшкодуванням завданих збитків,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

розрахунки з іншими дебіторами.

У процесі проведення аудиту дебіторської заборгованості щодо розрахунків з покупцями та замовниками постають наступні завдання:

- термін виникнення дебіторської заборгованості, особливо з разовими покупцями (перевірити можливу наявність простроченої заборгованості, відстеживши її за оборотними відомостями, а потім ознайомившись з первинними документами);

- ознайомитись з заходами, що використовувались для можливого її погашення: направлення актів звірки взаєморозрахунків, пред'явлення претензії, тощо;

- правильність списання дебіторської заборгованості за рахунок нарахованого резерву сумнівних боргів;

- перевірити правильність нарахування самого резерву сумнівних боргів та приведення його у відповідність у результаті річної інвентаризації тощо.

Аудит дебіторської заборгованості необхідно розпочинати із дослідження показників фінансової звітності та порівняння їх із даними оборотної відомості за синтетичними рахунками. Це, перш за все, дасть можливість визначити чи відповідають на перший погляд показники фінансової звітності показникам бухгалтерського обліку. Як і зазначено в МСА 510 «Перші завдання з аудиту - залишки на початок періоду» аудитор повинен сформування думку щодо достовірності залишків. Метою аудитора є отримання прийнятних аудиторських доказів у «достатньому обсязі щодо того, чи:

- а) існують викривлення у залишках на початок періоду, які суттєво впливають на фінансову звітність за поточний період;

- б) послідовно застосовувались прийнятні облікові політики, відображені у залишках на початок періоду, у фінансовій звітності за поточний період та чи зміни в облікових політиках було враховано та адекватно подано й розкрито відповідно до застосованої концептуальної основи фінансового звітування» [1].

Після з'ясування відповідності залишків на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами» необхідно дослідити які з об'єктів є на підприємстві та визначити величину аудиторського ризику (можливість викривлення чи зловживання, як самим персоналом, так і обсягом операцій, які аудитор може охопити та терміном самої перевірки) та обсяг часу на проведення перевірки.

Перед тим, як розпочати фактичну перевірку за окремими об'єктами, необхідно ознайомитись із наказом про облікову політику підприємства щодо обліку розрахунків з дебіторами, робочим планом рахунків, посадовими інструкціями працівників, які ведуть облік розрахунків з дебіторами, ознайомитись з іншими внутрішніми документами та діючим нормативними документами.

На основі даних Головної книги та реєстрів обліку за рахунками 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами» необхідно дослідити стан дебіторської заборгованості, виявивши прострочену дебіторську заборгованість, особливо терміном від 2 до 3 років.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

При проведенні аудиту розрахунків з підзвітними особами необхідно приділити увагу кожному звіту про використання коштів виданих підзвіт. Найбільше помилок допускається при складанні і поданні цих звітів.

Таким чином, у процесі аудиту фінансової звітності необхідно приділити прискіпливу увагу стану дебіторської заборгованості, з метою виявлення та упередження значних невідповідностей між показниками звітності та даними бухгалтерського обліку, що, в свою чергу, може суттєво впливає на показники фінансового стану суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 року. Частина 1. URL: http://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C1.pdf

Надточий І.О.,

студентка 1М курсу, спеціальність «Облік і оподаткування»,
факультет економіки і менеджменту,

Науковий керівник: **Назаренко О. В.,** д.е.н.,
професор кафедри економічного контролю та аудиту
Сумський національний аграрний університет

АУДИТ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Метою будь-якої підприємницької діяльності є прибуток, що є узагальнюючим фінансовим результатом провадження господарської діяльності. Фінансовий стан підприємства, розмір власного капіталу, його формування, можливість сплати зобов'язань контрагентам та бюджету залежить саме від величини прибутку.

З огляду на все вищесказане, достовірність визначення обсягу фінансового результату (прибутку або збитку), подання інформації щодо фінансового результату підприємства для фінансової звітності та правильність і вчасність сплати податку на прибуток є першочерговою задачею бухгалтерського обліку.

За допомогою аудиту можна підтвердити достеменність відображення даних у фінансовій звітності, правильність ведення обліку фінансових результатів відповідно до вимог П(С)БО. Від якісно виконаної аудиторської роботи та об'єктивного аудиторського висновку залежить визначення майбутньої фінансової стратегії підприємства.

Суб'єкти господарювання також самостійно накопичують дані щодо обсягів доходів і витрат, власноруч розраховують показник суми податку на прибуток та об'єкт оподаткування. З ряду цих причин у власників може з'являтися необхідність у проведенні незалежної перевірки законності, правильності та всеосяжності визначення фінансових результатів діяльності підприємства. У наслідок цього, виникає потреба у ефективній методиці здійснення аудиту фінансових результатів, котра включала б всі сторони визначення фінансових результатів, достеменність їх відтворення у фінансовій звітності, цілковитого виявлення облікових помилок або ж умисних

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

шахрайських дій.

Перевірка фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємства є одним із найскладніших та найвідповідальніших видів аудиторської перевірки, це пояснюється тим що саме цей вид перевірки становить особливо високий ступінь аудиторського ризику.

Серед нагальних проблем аудиту фінансових результатів виділяють наступні елементи: нестабільність законодавчої бази; формальній підхід до здійснення аудиту фінансової звітності; стандартизації звітності відповідно до міжнародних стандартів; застосування шаблонних методів під час проведення аудиту об'єкта перевірки; недостатній рівень розуміння аудитором особливостей діяльності підприємства.

Аудит фінансових результатів є не тільки однією з найбільш важливих процедур, але й найбільш трудомісткою, адже потребує від аудитора глибоких знань та чимало зусиль.

Відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» мета проведення аудиту фінансових результатів полягає в наданні аудитором можливості висловлення незалежної думки на рахунок того, чи складені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах згідно з визначеною концептуальною основою фінансової звітності.

Завданнями проведення аудиту фінансових результатів є: оцінювання динаміки показників утворення прибутку, прозорість фактичної величини формування і розподілу прибутку; виявлення впливу різних факторів на розмір прибутку; виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення прибутку і підвищення рентабельності; визначення шляхів найбільш раціонального використання резервів, оцінювання резервів майбутнього збільшення обсягу прибутку за рахунок оптимізації обсягів витрат і виробництва [2].

Для аудиту фінансових результатів джерелами інформації є: фінансова звітність, яка надає загальне уявлення про фінансові результати, в розрізі видів діяльності, як от фінансова, операційна та інвестиційна діяльності.

Фінансовий аналіз звітності є складовою аудиту фінансових результатів, у процесі аналізу надається оцінка фінансовій незалежності та платоспроможності, зокрема розраховуються коефіцієнти та показники фінансової активності та ліквідності підприємства. Таким чином, аудит фінансової звітності вказує на виявлення недоліків, є профілактикою банкрутства, допомагає визначити перспективи розвитку виробництва в умовах конкуренції.

Так як єдиної методики з проведення аудиту фінансових результатів для різних галузей економіки не існує, аудитор мусить розробляти її окремо для кожного підприємства, беручи до уваги вид діяльності, особливості виробництва та управління, галузь, в якому підприємство здійснює свою діяльність тощо.

Однак, умовно процес аудиторської перевірки фінансових результатів діяльності можна поділити на такі етапи:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- попереднє дослідження Звіту про фінансові результати (форма №2);
- перевірка доходів періоду, що були використані для визначення фінансового результату;
- перевірка витрат, які були понесені для отримання цих доходів;
- перевірка правильності визначення фінансових результатів звітного періоду.

Аудит фінансових результатів діяльності підприємств розпочинається із загального розгляду форм звітності. Спочатку увага приділяється заповненню адресної частини форми, де повинні зазначатися юридичні реквізити підприємства, а саме: вид діяльності підприємства має відповідати виду діяльності, який зафіксовано в його статуті, а якщо види діяльності, якими займається підприємство ліцензовані, аудитор повинен перевірити наявність у підприємства ліцензії та строк її дії.

Після цього аудитором перевіряється правильність заповнення фінансової звітності за формою та визначаються ділянки обліку де найбільша ймовірність помилок в обліку та звітності, тобто де аудиторський ризик найбільш значний, в залежності від цього визначаються активи та операції, які мають бути перевірені.

Під час аудиту фінансових результатів треба пам'ятати, що діяльність будь-якого підприємства має два елементи: господарська діяльність і фінансова діяльність. Особливістю аудиту є те, що від взаємозв'язку цих складових залежить фінансовий результат, тому на самому початку перевірки аудитор має зрозуміти головну мету діяльності підприємства. Лише в такому разі можливо провести ефективний аудит фінансових результатів і підготувати аналіз необхідних показників.

Аудиторська перевірка фінансових результатів не повинна зводитись до виконання лише стандартно встановлених аудиторських процедур. Аудитору потрібно відповідально і в той же час творчо ставитись до власних обов'язків, прагнути постійно підвищувати свою кваліфікацію, притримуватися норм міжнародних стандартів аудиту, діючих правил та Кодексу етики професійних бухгалтерів [1]. У тому разі, коли аудит фінансових результатів діяльності буде побудовано недоцільно та недієво, це в може спонукати до фальсифікацій у звітності, невиявлення викривлень, що в майбутньому може негативно вплинути на прийняття управлінських рішень користувачами. Невирішені питання аудиту фінансових результатів зумовлюють потребу підвищення уваги до рівня його якості та винайдення нових комплексних підходів до їх вирішення, як на рівні кожного підприємства так і на загальнодержавному рівні.

Отже, можна дійти висновку, що вірно проведений аудит фінансових результатів діяльності надає можливість виявляти проблемні аспекти і на основі цього підготувати заходи для покращення показників фінансових результатів діяльності суб'єктів підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Кодекс етики професійних бухгалтерів. URL:<http://www.iaf.kiev.ua/>

images/stories/library/standarts/kodeks-etiki.pdf.

2. Янок Д.А. Економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. № 11. 2017. С. 91-96.

Омельченко О. І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри митної справи та оподаткування,
Островський Д. М.,
викладач кафедри митної справи та оподаткування
ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МИТНОГО ПОСТ-АУДИТУ В УКРАЇНІ

Однією з умов вступу України в ЄС є функціонування інституту митного пост-аудиту, який є одним з елементів гармонізації та спрощення митних процедур. Пост-аудит, як засіб митного контролю, започаткований Кіотською конвенцією та Рамковими стандартами і забезпечує баланс між спрощенням торгівлі та регуляторним контролем.

Митний пост-аудит у науковій літературі та на практиці досить часто ототожнюють із такими поняттями, як митний аудит, пост-митний контроль, пост-митний аудит. На законодавчому рівні також немає чіткого поняття, сутності та змісту митного пост-аудиту [1].

Відповідно до Кіотської конвенції [2], пост-аудит – це форма митного контролю, яку здійснюють митні органи для перевірки правильності та достовірності даних, зазначених у митних деклараціях, через вивчення бухгалтерських документів, рахунків, систем управління бізнесом після завершення митного оформлення.

Грунтуючись на цьому визначенні, Всесвітня митна організація визначає митний пост-аудит як процес, що дозволяє працівникам митних органів проводити контроль за достовірністю даних митних декларацій шляхом перевірки книг, записів, бізнес-систем, комерційних даних фізичних осіб/підприємств, задіяних у міжнародній торгівлі.

Узагальнення сутнісних і організаційних засад реалізації митного пост-аудиту, визначення його специфічних ознак, функцій, цілей та завдань дають змогу уточнити зміст цього поняття. Митний пост-аудит можна визначити як форму митного контролю, де перенесено акцент щодо необхідності здійснення контролю за товарами, що переміщують з етапу митного оформлення на етап після випуску товарів у вільний обіг на митну територію країни. На сучасному етапі теоретичним підґрунтям побудови сутнісної характеристики митного пост-аудиту стає виокремлення сервісно-профілактичного аспекту, зумовленого новим клієнтоорієнтованим напрямком діяльності фіскальних органів, який сприяє своєчасному і комфортному виконанню суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності своїх зобов'язань перед державним бюджетом у повному обсязі.

Як свідчить аналіз європейського законодавства з митного аудиту, я також визначення сфер його регулювання, поданих в [3], положення, які закріплені в чинному Митному кодексі України, в основному відповідають вимогам

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Кіотської конвенції [4]. Однак, ст. 78 Митного кодексу ЄС визначає сферу пост-митного контролю як пост-митну перевірку декларацій, під час якої митні органи можуть за власною ініціативою або на прохання декларанта після випуску товарів внести зміни в декларацію. Пост-митний контроль в ЄС може проводитися в приміщеннях декларанта, митні органи також можуть перевірити і товар. Українське ж законодавство розділяє перевірки на виїзні та невиїзні. Найкращі принципи та стандарти ЄС у галузі митної справи, зокрема і митного пост-аудиту, зосереджено у Митних прототипах.

Крім уніфікації норм митного права України відповідно до європейського законодавства, існує широке коло проблемних питань, які перешкоджають розвитку та ефективному використанню митного пост-аудиту [5].

Відбір найбільш впливових факторів впливу було проведено за допомогою апріорного ранжування. Проведення дослідження здійснювалось наступними етапами. На першому етапі, в результаті опитування десяти провідних спеціалістів, що займаються практичною діяльністю в сфері митної справи та контролю, було визначено фактори ендогенного та екзогенного походження, які здійснюють прямий чи опосередкований вплив на здійснення митного пост-аудиту. На другому етапі було виконане зведення індивідуальних оцінок усіх експертів у таблицю апріорного ранжування, при цьому оцінка факторів здійснювалась за 10-ти бальною шкалою відносної важливості впливу: фактору, який має найбільш суттєвий вплив було присвоєно значення в 1 бал, а найменш суттєвому – в 10 балів. На завершальному етапі були проведені допоміжні розрахунки та присвоєно ранг відповідно до шкали відносної важливості.

Для підтвердження узгодженості думок експертів було розраховано коефіцієнт конкордації, який склав 0,86 при максимальному значенні 1, в свою чергу вірогідність коефіцієнта конкордації та його значущість перевірено за критерієм Пірсона. Впевнившись, що думки експертів узгоджені, можна стверджувати, що найсуттєвіший вплив на розвитку митного пост-аудиту в Україні мають такі фактори, як:

- якість співпраці суб'єктів ЗЕД та митних органів (необхідне подальше створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил);
- професійний рівень знань працівників митниці (необхідне подолання недостатньої освіченості персоналу митних органів про порядок, структуру та організацію проведення митного пост-аудиту);
- високий рівень випадків корупції серед працівників митниці (необхідне створення жорсткої системи покарань за порушення закону);
- правопорушення суб'єктів бізнесу, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, наприклад, заниження або завищення митної вартості товарів, невірне визначення країни походження товарів, наведення неправильних кодів товарів, недостовірна інформація про місцезнаходження тощо;
- непрозорість діяльності митних органів (необхідне підвищення рівня інформаційної взаємодії між митними органами та іншими суб'єктами ЗЕД, створення прозорої системи перегляду результатів митного пост-аудиту);

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- недостатня матеріальна забезпеченість митного аудитора (необхідне нормативне забезпечення даного виду діяльності з метою його подальшого фінансування та розвитку);

- недостатня методологічна база для даного виду аудиту (необхідна розробка чіткого плану проведення даного виду контролю із визначенням всієї документації підприємства).

Враховання та подолання визначених проблемних питань разом із системним підходом до розуміння нового митного менеджменту, формування правильного бачення митного законодавства як нормативної основи сучасного правового регулювання організації та правозастосовної діяльності митної служби в аспекті вдосконалення її адміністративно-правового статусу є не лише актуальним, але й необхідним.

Список використаних джерел:

1. Харкавий М. О. Митний пост-аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Тернопіль, 2015. 20 с.

2. Шереметинська О. В., Кравець Ю. Т. Особливості проведення митного пост-аудиту в Україні. *Ефективна економіка*. 2016. №3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4829>.

3. Дорофєєва Л. М. Аналіз сучасного стану та перспектив здійснення пост-митного аудиту в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. №6. С. 169 – 173.

4. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI / Редакція від 03.12.2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

5. Сливка О. Пост-аудит як форма митного контролю в Україні та його перспективи. *Адміністративне право і процес*. 2018. №6. С. 201 – 203.

Panteleiev V.P., doctor of Economics

Professor of the Department of Accounting and Taxation
National Academy of Statistics, Accounting and Audit

MODERN FACTORS OF THE DEVELOPMENT OF INTERNAL AUDIT

According to the 2015 Survey of the Global Internal Audit Common Body of Knowledge (CBOK), 10 internal audit imperatives have been identified that give practitioners a fresh look at how to manage today's challenges [1]. The Global Internal Audit Common Body of Knowledge (CBOK) is the world's largest ongoing study of the internal audit (IA) profession, including studies of internal audit practitioners and their stakeholders.

Section 1: Play a Leading Role

1. Anticipate the Needs of Stakeholders. To play a leading role in the success of their organizations, internal auditors need to anticipate the requirements of their stakeholders. In today's dynamic risk landscape, that is no easy task. The board, management, control functions, and internal and external assurance providers have a broad range of constantly shifting, often competing, and sometimes poorly communicated needs that internal auditors should fundamentally understand and

serve. Internal auditors must improve communication channels to better anticipate stakeholder expectations, particularly during the audit planning and approval processes. They must demonstrate how and why their audit plans meet the key risks the business faces in pursuing its strategy. Failure to do so often leads to a dangerous expectations gap between internal auditors and stakeholders. Globally, while 3 out of 4 departments (73%) say they incorporate requests from management into their audit plans, just 2 out of 3 (62%) consult with divisional or business heads, and fewer (56%) consult with audit committees.

2. Develop Forward-Looking Risk Management Practices. Internal auditors must understand how the complex web of risks arising from geopolitical events, environmental change, and rapid advances in technology impacts their businesses. They must assess the likely impact of possible future events — including their second- and third-order consequences — on their organizations’ strategies and operations. Looking forward, CAE (a high level independent executive with overall responsibility for Internal audit)s say that the risks on which executive management will focus the greatest attention in 2015 are: Operational 72%; Strategic business risks 70% and Compliance/regulatory 62%.

While executive managers can grasp the importance of such risks for their departments, they may fail to see how those risks impact the organization as a whole. On average, just over 1 out of 3 respondents say their annual audit plan is updated three or more times a year as risks change. Although internal auditors are in a position to understand strategic risks to their organizations, on average, only about half of survey respondents (57%) say their departments are either fully or mostly aligned with the strategic plan of their business.

3. Continually Advise the Board and Audit. Committee advising the audit committee of the constantly changing compliance, regulatory, and risk environment is of great value to organizations because it helps them keep abreast of global developments. The widespread adoption of audit committees across the globe provides internal audit with a conduit to be the leading source of information to the board on emerging risks, risk management, internal audit, and The IIA’s Standards.

4. Be Courageous. Internal auditors must have the courage to tell stakeholders the truth, whether they want to hear it or not. This is easier said than done, but it is essential if internal audit is to gain credibility across the organization. Among all employee levels, about 3 out of 10 internal audit practitioners say they had undue pressure put on them to suppress or modify their findings. Depending on employee level, between 5% and 14% of all respondents say they “prefer not to answer” the question, suggesting the issue is potentially under-reported. Survey respondents indicated that the pressure came from a variety of sources, depending on the respondent’s employee level. CAEs felt the most pressure from the CEO, operations management, and the chief financial officer (CFO). However, directors, managers, and staff were most likely to report that the pressure came from within the internal audit department, perhaps showing how pressure is transferred from the CAE down to lower employee levels.

Section 2: Beat the Expectations Gap

5. Support the Business's Objectives. Internal auditors can close the expectations gap between themselves and key stakeholders by better aligning their work to the business's strategic objectives. Such alignment facilitates risk-based auditing and better anticipation of stakeholder needs. A little more than half of respondents (57%) to the CBOK practitioner survey say the internal audit department is either fully aligned or almost fully aligned with the strategic plan of their business.

6. Identify, Monitor, and Deal with Emerging Technology Risks. Technology risks are extremely difficult to manage because they are constantly evolving. Internal auditors need to respond proactively by helping organizations identify, monitor, and deal with such emerging IT risks and advising their boards on how best to do so. IT risk is among the top five risks on which internal auditors are focusing the greatest level of attention in 2015, according to survey respondents. However, a notable percentage of organizations, the extent of internal audit activity on some critical, non routine IT issues is surprisingly low. Globally, almost 1 out of 5 respondents (17%) say they spend no time auditing their organization's cyber security systems, and, likewise, more than 1 out of 4 (27%) say they spend no time on social media audits.

7. Enhance Audit Findings Through Greater Use of Data Analytics. Internal auditors must continue to improve their data analysis skills and techniques to enhance audit findings. In addition to being able to analyze complete data sets (rather than samples), such technologies enable auditors to improve efficiency and audit data-rich areas in more sophisticated ways. About half of survey respondents say they use data mining or data analytics in fraud identification (49%), to investigate issues raised through risk or control monitoring (47%), and to test entire data populations (47%), with little variation among global regions. This suggests that a much broader adoption of these techniques is needed. Additionally, internal auditors give themselves high proficiency ratings for the "use of data analysis to reach meaningful conclusions."

8 Go Beyond The IIA's Standards. The IIA's Standards provides internal auditors with guidance that enables them to successfully perform internal audit activities for the organizations they serve. Usage of the Standards overall appears to be increasing globally, according to CAEs who responded to the CBOK practitioner surveys in 2010 and 2015. In 2015, 54% of CAEs indicated that they used "all of the Standards," compared to 46% in 2010 (an 8% increase). At the same time, the percentage of respondents who said that they did not use the Standards at all dropped to 11% in 2015 compared to 14% in 2010.

Section 3: Invest in Excellence

9. Invest in Yourself There has never been a better time to be an internal auditor. The skills shortage in the profession has triggered fierce competition for the best-qualified auditors. You can reap the full rewards by investing in your own development. That being said, internal auditors cannot simply rely on employers for their training, especially in smaller internal audit departments. In the smallest internal audit departments, almost 7 out of 10 CAEs say their training programs were not developed or done so on an ad hoc basis.

10 Recruit, Motivate, and Retain Great Team Members. Internal audit departments need to cast their nets wider to attract, retain, and motivate team members who are able to understand and anticipate the rapidly changing business environment. This is crucial if internal auditors are to better understand the businesses and functions of the organizations they serve. In general, survey respondents studied accounting, auditing, and/or finance- related topics in college.

У матеріалі викладено дослідження отримані у результаті опитування у 2015 р. Глобальним спільним органом знань з внутрішнього аудиту (англ. *The Global Internal Audit Common Body of Knowledge (CBOK)*) 10 імперативів (головних факторів) для внутрішнього аудиту, що надають практикам свіжий погляд на те, як керувати сьгоднішніми викликами. 10 факторів згруповані за розділами-настановами: відігравайте провідну роль, розбийте розрив очікувань та інвестуйте у вдосконалість. Вони значно доповнюють вказане раніше значення [2: с. 153-155] світового досвіду розвитку внутрішнього аудиту.

References:

1. Harrington, L. and Piper, A. (2016), Driving Success in a Changing World: 10 Imperatives for Internal Audit, [pdf] Available at: http://www.aair.ro/fisiere/PIPER_Ten_Imperatives_Final.pdf, [Accessed on July 22, 2016]. <https://dl.theiia.org/IC/Driving-Success-in-a-Changing-World-10-Imperatives-for-Internal-Audit.pdf>

2. Внутрішній аудит: Пантелеєв В.П., Корінько М.Д. : навч. посіб. За ред. д.е.н., проф. В.О.Шевчука. Державна академія статистики, обліку та аудиту Державного комітету статистики України. Київ, 2006. 247 с.

Пристемський О.С., к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування

Чайка А.В., студентка 4 курсу

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

У сучасному світі, у період інтенсивного розвитку промислових та торговельних підприємств, спостерігається зростання ролі професії аудитора та значення аудиту. Раніше, на невеликих підприємствах аудитор міг виконувати функцію бухгалтера, готувати звіти. На великих підприємствах, де власник не завжди міг бути управляючим, з метою перевірки роботи апарату управління запрошували аудитора. Розвиток та удосконалення сучасної податкової системи посилили заінтересованість держави у повноті і своєчасності сплати податків. У зв'язку з цим виникає новий напрям діяльності аудиторів – контроль розрахунків і сплати податків в інтересах держави, підтвердження правильності поданих декларацій.

Сьогодні на світовому ринку аудиту діє дуже багато аудиторських фірм, але тільки деякі з них здобули міжнародне визнання, стали транснаціональними корпораціями, які мають безліч філій і дочірніх підприємств у різних країнах (у тому числі і в Україні). У більшості випадків це так звані аудиторські фірми "великої п'ятірки" (наприклад, "Прайс Уотерхауз",

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

"Ернст енд Янг" та ін.). У міру розвитку цивілізованої ринкової економіки підвищується значення і престиж професії аудитора, зростають вимоги до рівня його кваліфікації.

Згідно Закону України «Про аудиторську діяльність», аудиторська діяльність – це підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок та надання інших аудиторських послуг. Аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Переваги розвитку аудиту в Україні:

– значна економія державних коштів, які витрачаються на утримання контрольно-ревізійного апарату;

– надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків;

– незалежність, конкурентна боротьба, професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок;

– можливість вибору аудитора замовником тощо.

Виконуючи передбачені програмою аудиторські процедури, професіонали перевіряють повноту відображення важливих господарських операцій в бухгалтерському обліку і звітності; своєчасність і правильність фіксування результатів інвентаризації основних фондів, матеріальних цінностей, грошових коштів і розрахунків; збереження протягом встановленого строку первинних та інших документів, які підтверджують здійснення господарських операцій і їх відображення на бухгалтерських записах. Перевірка даних, які є в звітності, виконується, як правило, на базі спеціальних тестів. Вони мають форму опитування по збору даних і обчислення основних показників.

На основі перевірки і аналізу фінансового стану аудитори в офіційній формі повинні засвідчити погляд на кінцеві результати діяльності підприємств, організацій, установ за певний період.

Аудитори, виходячи із результатів перевірки, складають висновки про реальний фінансовий стан суб'єкта, що перевіряється. Цим забезпечують інформацією як кредитора, так і інших фізичних та юридичних осіб, зацікавлених в роботі підприємства. Так, керівники комерційних структур зацікавлені в кваліфікованому аудиті, бо це дає їм право претендувати на офіційне володіння відповідним статусом.

Отже, аудиторські послуги в Україні розвиваються досить швидкими темпами, хоча існують певні проблеми. Більш глибоке дослідження цих проблем може стати основою для визначення пріоритетних напрямків вдосконалення аудиторської діяльності з огляду на перспективи розвитку ринкової економіки і відносин власності в Україні, а їх розв'язання сприятиме

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

подальшому впровадженню аудиторської професії в господарську практику і формуванню у громадськості впевненості у високій професійній майстерності аудиторів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» - <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Чічкань М.В . Історичний розвиток аудиту та його характеристика.
URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62026.doc.htm.
3. Бучок А.В. Суть і значення аудиту.
URL: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73488.doc.htm.

Рагуліна І.І., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Зінченко А.В., здобувач другого магістерського рівня
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

**ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ
НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ**

Найважливішим завданням аудиту на найближчу перспективу є підвищення якості аудиторської діяльності. Серед можливих шляхів її вирішення вагоме значення відводиться розробці внутрішніх стандартів аудиту, застосування яких дозволяє: більш повно дотримуватися вимог законодавчих актів; знизити трудомісткість робіт по перевіркам окремих ділянок; зробити технологію і організацію проведення аудиту більш сучасною та раціональною; забезпечити додатковий контроль за роботою асистентів аудитора; сприяти впровадженню в аудиторську практику наукових досягнень і нових технологій; забезпечити високу якість аудиторської роботи і сприяти зниженню аудиторського ризику.

Невід'ємною складовою системи внутрішніх стандартів аудиторської служби є документи, які містять методики з аудиту різних розділів обліку та правового забезпечення діяльності підприємств. Дані стандарти становлять найбільший інтерес для практичної роботи аудиторів та у значній мірі відображають інтеграцію теоретичних і практичних аспектів аудиторської діяльності.

Метою аудиту нематеріальних активів є висловлення думки щодо повноти та достовірності фінансової (бухгалтерської) звітності в частині показників, що відображають права на об'єкти нематеріальних активів, відповідності порядку ведення бухгалтерського обліку нематеріальних активів згідно законодавства.

Основною метою внутрішнього стандарту аудиту нематеріальних активів, є встановлення комплексного методичного, організаційного та інформаційного забезпечення аудиторської перевірки операцій з нематеріальними активами, для вироблення єдиного розуміння сутності даного сегмента аудиту всіма працівниками служби внутрішнього аудиту [1]. В основу розробки даного внутрішнього стандарту, на нашу думку, повинен бути покладений системний підхід, що відображає планомірну, логічну, структуровану послідовність виконання сукупності взаємодіючих процедур, необхідних і достатніх з позицій

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

розумної впевненості й професійного скептицизму для прийняття своєчасних і обґрунтованих рішень та висловлення думки про повноту і достовірність бухгалтерської звітності.

Пропонована нами методика аудиту нематеріальних активів, включає чотири базових етапи перевірки: визначення мети, основних завдань та інформаційної бази аудиту нематеріальних активів; планування аудиту нематеріальних активів; проведення аудиторських процедур по суті та відображення їх результатів в робочих і звітних документах аудитора; заключні процедури аудиту.

Предметну область аудиту нематеріальних активів можна представити у вигляді взаємопов'язаних комплексів (груп) основних завдань, що вирішуються під час його проведення: 1) дотримання критеріїв віднесення об'єктів до нематеріальних активів; 2) документальне оформлення операцій з нематеріальними активами; 3) організація бухгалтерського обліку операцій з нематеріальними активами; 4) послідовність застосування елементів облікової політики; 5) розкриття інформації про нематеріальні активи в бухгалтерській звітності; 6) оподаткування операцій з нематеріальними активами. Важливою складовою аудиту нематеріальних активів є також визначення переліку основних документів, що формують нормативну базу.

Відносно планування аудиту нематеріальних активів, на нашу думку, необхідно виділити наступні ключові етапи: оцінка невід'ємного ризику; оцінка системи обліку і внутрішнього контролю; визначення допустимої помилки; аналіз облікової політики; визначення ключових за ризиком областей аудиту; складання програми аудиту.

При проведенні аудиторської перевірки нематеріальних активів аудитор повинен прагнути до максимального зниження аудиторського ризику. Надійне визначення аудиторського ризику досягається шляхом комбінованої оцінки ризиків на стадії планування аудиторської перевірки в цілому.

Проводячи оцінку ризику при аудиті нематеріальних активів, аудитору необхідно звернути увагу на зовнішні та внутрішні чинники, що безпосередньо впливають на форму використання, організацію обліку і контролю нематеріальних активів на підприємстві. Їх аналіз дозволяє зробити висновок, що ступінь впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників на форму використання, організацію обліку і контролю нематеріальних активів різний. Одні фактори мають прямий вплив, інші непрямий, тому завданням аудитора під час проведення перевірки буде – визначення форми і ступеня впливу даних факторів. Також аудитору буде доцільно визначити наявність того чи іншого фактора, що позначиться на рівні аудиторського ризику. Крім того, необхідно враховувати, що підприємство не може впливати на фактори зовнішнього впливу, тому їх попередня оцінка буде зводитися до визначення відповідності системи обліку та внутрішнього контролю нематеріальних активів до вимог, продиктованих цими факторами.

За результатами проведеного аналізу аудитор може зробити ряд висновків щодо ефективності систем обліку і контролю та оцінити можливий ризик

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

невиявлення при проведенні аудиту нематеріальних активів. Подібні висновки можна зробити, використовуючи форму спеціального оціночного тесту. Можливими респондентами при проведенні такого опитування можуть бути керівники вищої ланки, головний бухгалтер (заступник головного бухгалтера), співробітники юридичного відділу (або іншого аналогічного підрозділу), співробітники зайняті безпосередньо оформленням та обліком операцій з нематеріальними активами.

Результати тесту дозволять аудитору отримати наочну картину про операції, що здійснюються, оцінити стан системи обліку і контролю операцій з нематеріальними активами; визначити найбільш типові операції за даною категорією необоротних активів; оцінити ставлення керівної ланки до нематеріальних активів як до можливого інструменту корпоративного управління; визначити величину аудиторського ризику; оцінити операції з обліку нематеріальних активів, в яких велика ймовірність допущення різного роду порушень.

Якщо за результатами тестування отримано високе значення властивого ризику аудитору слід організувати перевірку операцій з обліку нематеріальних активів так, щоб знизити наскільки можливо величину ризику виявлення і тим самим звести загальний аудиторський ризик до прийняттого значення. Для цього необхідно отримати більшу кількість аудиторських доказів у ході процедур перевірки по суті. При низьких значеннях властивого ризику аудитор вправі допустити більш високий рівень ризику виявлення і тим самим звести загальний аудиторський ризик до прийняттого значення.

Список використаних джерел:

1. Огітчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т. Аудит: Навч. посібник. 3-е вид., перероб. і допов. Київ., Алерта, 2016. 752 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. № 242. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> (дата звернення: 07.06.2018).
3. Рагуліна І.І., Штих С.А. Питання теорії і практики обліку нематеріальних активів на підприємстві. *Сучасний стан і перспективи розвитку обліку, аналізу та фінансового забезпечення підприємств агропромислового виробництва*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 9–10 листопада 2017 р.). Харків. ХНАУ, 2017. С.74–76.

Рогіз Л.О., студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Орехова А.І.**,
д.е.н., доцент кафедри економічного контролю і аудиту
Сумський національний аграрний університет

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

На кожному підприємстві виробничі запаси відіграють ключову роль. Ефективне використання та управління виробничими запасами будь-якого

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

комерційного підприємства можливо тільки при наявності злагодженого механізму, який складається з відповідних методик та процедур аудиту.

Залежно від виду діяльності підприємства фінансовий результат може прямо залежати від закупівлі та подальшого використання виробничих запасів. Належним чином організований синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів, правильний розрахунок собівартості продукції ведуть до коректного формування оподаткованої бази, а також відіграють вагомую роль у збереженні матеріальних запасів.

Актуальність проблеми аудиту виробничих запасів пов'язана з виникненням потреб отримання правдивої і оперативної інформації для управління підприємством і виробничими процесами.

Метою аудиту виробничих запасів є перевірка достовірності даних бухгалтерської звітності, реального стану обліку, зберігання та ефективності використання виробничих запасів.

Під час проведення перевірки аудитор повинен отримати необхідні докази точного відображення у фінансовій звітності бухгалтерських даних щодо наявності та руху усіх запасів. Здійснити тотальну перевірку документообігу на великому підприємстві неможливо, тому застосовують вибіркового аудиту. Перед складанням плану перевірки аудитор необхідно вивчити, в якому стані знаходиться бухгалтерський облік та система внутрішнього контролю, а потім прийняти рішення про обсяг аудиторської вибірки.

Таким чином, аудиторська робота буде складатися з 3 частин:

- вивчення умов для виконання поставленого завдання та планування аудиту;
- дії, пов'язані безпосередньо з самою перевіркою;
- складання висновку за результатами перевірки.

В ході перевірки аудитор може використовувати такі способи, як визначення кількісного складу, усне опитування, зустрічна перевірка, вивчення необхідних документів, проведення різних видів експертиз, контрольного технологічного процесу за участю виробничих запасів та ін. Які методики застосовувати, перевіряючий визначає в процесі підготовки до аудиту, виходячи з поставлених перед ним завдань і специфіки господарської діяльності об'єкта аудиту.

Весь обсяг аудиторської роботи, пов'язаної з безпосередньою перевіркою виробничих запасів, можна розділити на дві частини:

- аудит фактичного існування і збереження виробничих запасів;
- аудит руху виробничих запасів.

При проведенні аудиту виробничих запасів використовуються наступні джерела інформації, які необхідно отримати у підприємства, що перевіряється: бухгалтерський баланс; зведені регістри синтетичного обліку (головна книга, оборотно-сальдова відомість і т.д.); регістри аналітичного обліку по рахунку 20 «Виробничі запаси» (аналітичні відомості та ін.); положення про облікову політику підприємства; первинні документи на прийом та відвантаження запасів (рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, акти приймання-

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

передачі, накладні на відпуск матеріалів, облікові складські картки та ін.); договори на поставку сировини, матеріалів; накази на проведення інвентаризації; документи за результатами проведення інвентаризації (акти, порівняльні описи, рішення щодо прийняття результатів перевірки); договори з постачальниками всіх видів запасів та ін.

З метою забезпечення максимальної ефективності проведеної перевірки аудитору, в першу чергу, необхідно звернути увагу на ті помилки, які найчастіше допускаються при обліку наявності та руху виробничих запасів в інших організаціях з аналогічним видом діяльності. Серед них найбільш поширеними є:

- відсутність договорів про матеріальну відповідальність з особами, які безпосередньо працюють з матеріальними цінностями;
- не оформляються або не належним чином заповнюються первинні документи при надходженні матеріалів після покупки або на відпуск сировини у виробництво;
- при обліку матеріалів не використовуються аналітичні рахунки і не заповнюються картки складського обліку;
- не проводиться обов'язкова інвентаризація;
- не враховується метод визначення вартості запасів, зазначений в обліковій політиці;
- відсутні договори з постачальниками на поставку матеріалів;
- при автоматизованій системі обліку не оформляються на паперовому носії ті документи, які організація зобов'язана мати в роздрукованому вигляді;
- не формується резерв на покриття витрат від зниження вартості матеріальних цінностей;
- не створюються умови для дотримання необхідних правил складського зберігання.

Після закінчення проведення аудиту виробничих запасів перевіряючий повинен систематизувати всі виявлені порушення, щоб провести аналіз і встановити причину їх виникнення. Також аудитору необхідно визначити вплив помилок на формування достовірної фінансової звітності.

Таким чином, слід зазначити, що аудит є дієвим інструментом для забезпечення організації обліку і ефективного контролю за наявністю та рухом виробничих запасів. Раціональне організаційно-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами дозволить не тільки зменшити втрати від утримання надлишкових запасів, а й дасть можливість вивільнити значну частину коштів, що може бути використана з метою досягнення підприємством стратегічних цілей розвитку.

Савченко О.І., к.е.н., проф. каф. менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин,
Верютіна В.Ю., ст.викладач каф. менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин,
Побережна К.В., аспірант каф. менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин,
Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Інститут»

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Використання етичних підходів як до суспільства в цілому, так і до своїх співробітників стає еталоном менеджменту найвищого рівня. Соціальна відповідальність підприємства визначається не тільки його відповідальністю перед суспільством, але й перед своїми працівниками. Саме працівники є основним активом від якого залежить економічний успіх підприємства. При побудові довгострокової стратегії необхідно створювати та реалізовувати проекти внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності. Саме такий підхід дозволить працівникам стати більш продуктивними, лояльними, відданими цілям підприємства. Розвиток стратегічного управління, враховуючи принципи КСВ, базується на безперервному навчанні, розвитку інноваційної активності персоналу і залученні всіх співробітників у процес прийняття стратегічних рішень підприємства.

Для успішного управління підприємством, його економічної життєздатності та конкурентоспроможності необхідно враховувати як зовнішні чинники, наприклад, рівень споживання населення і купівельної спроможності, так і проблеми, які відносяться до якості сімейного життя співробітників, психологічного клімату, збігу стратегічних інтересів усіх зацікавлених сторін.

Питання розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності знайшли своє відображення у працях зарубіжних вчених: П. Друкера, К. Девіса, Ф. Котлера, А. Керролла, Н. Лі, Р. Маккіона, Штойера та ін. Вітчизняні науковці представлені такими фундаментальними працями як дослідження О. Грیشнової, А. Колота, М. Мурашко, О.Осікіної та ін.

Основна ідея корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) полягає в тому, що оперативні цілі підприємства не обмежуються тільки отриманням прибутків. Це призводить до необхідності формування стратегії соціальної відповідальності розвитку бізнесу і своєчасної оцінки прийнятих рішень.

Історії успіху та досвід роботи зі стратегіями соціальної відповідальності бізнесу різних європейських країн призводить до розуміння необхідності пошуку способів передачі передового досвіду для бізнес-простору України.

Економічна стабільність кожного підприємства невіддільна від персоналу, його сприйнятливості до інновацій, соціальної активності і відповідальності за виконання.

У концептуальних дослідженнях вчені [1,2] зосереджують свою увагу на соціальних характеристиках і розмірах відповідальності, розвитку методології і

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

обґрунтуванні їх застосування в інструментарії управління підприємствами. Особлива увага приділяється різним аспектам соціальної відповідальності, спрямованої на здатність бізнесу гнучко реагувати на розвиток економічних, ринкових і споживчих змін, ініціатив співробітників, соціальної активності і підвищення кваліфікації, безперервного навчання і просування за результатами виконання завдань. Вчені, які вивчають різні аспекти КСВ в цілому згодні з необхідністю розвитку концепції яка призводить до розвитку і визначає стандарти в області соціальної відповідальності. У загальному контексті, соціальна відповідальність визначається як набір корпоративних соціальних зобов'язань, принципів і маркетингових процесів, які дозволяють задовольняти або відповідати очікуванням зацікавлених осіб, суспільних груп і формувати рівновагу інтересів. Вона виступає моральною відповідальністю організації.

На наш погляд, найбільш узагальненим є визначення соціальної відповідальності як корпоративної ідеології, політики і практики, що відбиває поведінку підприємств, коли вони в своїй діяльності добровільно інтегрують соціальні та екологічні проблеми, а по відношенню до всіх зацікавлених сторін строять відносини за принципами поваги, етики та екологічної безпеки.

Соціальні характеристики відповідальності наведені в офіційних документах ЄС. Європейська Комісія відзначає, що КСВ є добровільна ініціатива, реалізована незалежно від законодавства ЄС, яка відноситься до соціальних (трудова право), громадських (права користувача) і екологічних (охорона навколишнього середовища) аспектів (SOC / 244, 2006). Також КСВ визначається як концепція, згідно з якою компанії добровільно інтегрують соціальну допомогу і екологічні аспекти в їх бізнес-операцій і відносини із зацікавленими сторонами. У документі наголошується, що бути соціально відповідальним - означає не тільки задовольняти вимогам статутних документів, а й більше інвестувати в людський капітал, навколишнє середовище і відносини із зацікавленими сторонами [3].

У свою чергу, Європейський економічний і соціальний комітет підкреслює, КСВ - це не благодійні рішення, а результат діалогу з усіма співробітниками підприємства на кожному рівні. Американський професор Арчі Керролл сформулював чотири області соціальної відповідальності: економічну, правову, етичну та відповідальну суспільну поведінку. Автор стверджує, що в першу чергу, економічна відповідальність бізнесу виражається у виробництві товарів і наданні необхідних послуг для населення, а прибуток, є результатом їх реалізації. Юридична відповідальність означає, що громадськість очікує від бізнесу виконання своїх економічних завдань і відповідності вимогам законодавства. У свою чергу, економічна і юридична відповідальність припускають дотримання етичних стандартів. Діяльність будь-якої компанії є ефективною, якщо в ній переважає узгодженість, гармонія, розуміння, немає конфліктів, співробітники відчувають впевненість у майбутньому, вони здорові і у них безпечні умови праці. Ефективно працюючі підприємства зміцнюють свої позиції на ринку і для цього важливою умовою є відповідний психологічний клімат в колективах, пошук шляхів підвищення

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

відповідальності співробітників. А. Керолл, також зазначав, що цілі розвитку та найбільш доцільні заходи КСВ для конкретної організації повинні відбуватися з урахуванням ранжування стратегічних пріоритетів за принципом ієрархії. У 1991 році А.Керролл розробив модель багатовимірної відповідальності бізнесу у вигляді піраміди. В основі піраміди лежить економічна відповідальність, яка є базовою функцією: задовольняти потреби споживачів та приносити прибуток. Друга сходинка піраміди – правова відповідальність, що означає чемно виконувати закони та правові норми в умовах ринкової економіки. Наступною є етична відповідальність – це ділова практика, що відповідає існуючим в суспільстві нормам моралі. На вершині стоїть філантропічна відповідальність, або корпоративне громадянство, що означає відповідальну суспільну поведінку компанії.[4]

Розмір підприємства є найкращим індикатором здійснення соціально відповідальних бізнес заходів: чим більше підприємство, тим більше гарантій того, що воно буде займатися соціально відповідальним бізнесом. Майже всі підприємства (98.3%) здійснюють заходи КСВ, в той час як малий і середній бізнес - 75.2% підприємств. Впровадження соціально - відповідальних заходів призводить до підвищення лояльності клієнтів, розвитку персоналу, економії ресурсів, економічної безпеки та ін. За секторами економіки найбільший відсоток соціально - відповідальної поведінки(СВП) припадає на торгівлю (84.5%), сільське господарство (83%), фінансові послуги (82%). Найнижча частка СВП припадає на будівництво і виробництво промислових товарів [5].

Таким чином, актуалізація соціальної відповідальності, розуміння і вміння поєднувати знання і навички співробітників є необхідною компонентою при формуванні стратегічного управління підприємством.

Поліпшення результатів роботи підприємств базується на більш ефективному використанні внутрішніх ресурсів і розвитку професійних навичок, особистої відповідальності кожного співробітника.

Список використаних джерел:

1. Carroll, A. (1979). A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance The Academy of Management Review, 4 (4), 497-505, <http://www.jstor.org/pss/257850>.
2. Supply and demand in the labor market: personnel development, organizational-behavioral aspect, forecasting / Authors: O. Savchenko, I. Kunos, R. Nesterenko et al / Edited by Olga Savchenko. – Kharkiv.: FOP Rogko S.G. – 2016. – P.9–25.
3. COM (2001) 366 final. Green paper. Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility. Commission of the European Communities. Brussels, 18.7.2001.
4. Грішнова О.А. Відповідальність підприємства щодо персоналу як новий формат розбудови соціально-трудових відносин /О.А.Грішнова, О.Г.Брінцева. // Экономика и управление №4, 2012. – С. 49-55.
5. Opinion of the European Economic and Social Committee on the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and

the European Economic and Social Committee - Implementing the Partnership for growth and jobs: Making Europe a pole of excellence on corporate social responsibility. COM(2006) 136 final. SOC/244. Brussels, 14 December 2006, <http://eescopinions.eesc.europa.eu/eescopiniondocument.aspx?>

Савчук А.В., студент

Научный руководитель: **Малевский Э.З.**, к.э.н, доцент,
Полесский государственный университет

СУЩНОСТЬ И СПЕЦИФИКА БАНКОВСКОГО АУДИТА

Банковский аудит представляет собой проверку состояния финансово-хозяйственной деятельности банка.

Проверки проводят на основании соглашения между руководящим составом банка и аудитором. Отличие подобных аудитов от обычных ревизий состоит в комплексном характере, независимости, а также составлении рекомендаций, которые затем передают сотрудникам кредитной организации.

Аудит банков проводится при наличии двух лицензий: лицензии на аудиторскую деятельность, выданной Министерством финансов Республики Беларусь и лицензии Национального банка Республики Беларусь на осуществление аудиторской деятельности в банковской системе Республики Беларусь.

На сегодняшний день в Республике Беларусь такую деятельность могут осуществлять 7 аудиторских организаций. При этом в 2008 году у 6 организаций Национальный банк аннулировал лицензию на осуществление банковского аудита. [1]

Цель банковского аудита заключается в проверке правильности составления финансовых отчетов, профессиональной оценке экономической информации, упрощенном принятии хозяйственных и финансовых решений, исключении рисков, в том числе неполучения прибыли, укреплении авторитета компании, чья деятельность подверглась проверке.

Предпосылками к проведению оценки могут стать:

- необходимость проверить, корректно ли прописаны условия деятельности организации;
- формирование представления о материальном состоянии компании;
- соответствие стоимости юридического лица рыночным реалиям;
- формирование рекомендаций по улучшению работы предприятия;
- проведение сравнительного анализа задолженностей;
- разработка программы реорганизации/ликвидации компании. [2]

Аудиторское заключение публикуется вместе с годовым отчетом, официальным балансом, счетом прибылей и убытков. Практически во всех странах банки подвергаются проверке независимыми аудиторами. Эта проверка включает в себя, как правило, два вида проверки:

- проверяется правильное составление отчетов в соответствии с национальными законами, нормативными актами и положениями
- осуществляется более тщательная ревизия и анализ коммерческих и

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

индивидуальных сделок с целью обеспечения того, чтобы финансовые отчеты отражали реальное и текущее состояние дел банка и результаты его операций.

Независимые аудиторы банка должны учитывать факторы, связанные с рисками, затрагивающими банковский сектор, а также некоторые особенности деятельности банков, как:

- осуществление банками значительных забалансовых операций, которые могут не отражаться в виде бухгалтерских проводок и не приводят к «аудиторскому следу»;

- регламентация деятельности банков государственными органами и нормативными документами, которые во многих случаях влияют на практику бухгалтерского учета и аудиторского контроля.

Также при аудиторской проверке аудитор должен учитывать, что:

- банки хранят большие объемы денежных средств и других высоколиквидных инструментов, физическая безопасность которых должна обеспечиваться надлежащим образом (хранение и передача денег). Это делает банки уязвимыми к таким явлениям, как присвоение денежных средств и мошенничество. Поэтому банки должны применять и обеспечивать соблюдение жестких систем внутреннего контроля и операционных процедур;

- банки участвуют в значительном объеме самых разнообразных операций (сделок) как по количеству, так и по стоимости. Для этого требуются сложные системы ведения учета и внутреннего контроля, а также широкое использование компьютерных систем для обработки информации.

Выделяют три основных вида банковского аудита:

- финансовой документации;
- на соответствие требованиям;
- хозяйственной деятельности.

Аудит финансовой документации предполагает проверку отчетности организации для последующего представления заключения на предмет корректности оформления.

Суть аудита на соответствие требованиям состоит в анализе финансовой/хозяйственной деятельности банковской организации для определения степени ее соответствия установленным нормам. Обычно характеристики, указываемые в отчетах, сравнивают с усредненными значениями, прописанными в нормативных документах. Проверяющие ставят цель удостовериться, что:

- уставной капитал банка сформирован на законных основаниях;
- правильно составлена подлежащая налогообложению база;
- в кредитных договорах указаны сроки погашения займов и санкции за нарушения условий соглашения (штрафы, пени);
- доходы от размещения ресурсов перекрывают расходы.

Банковский аудит хозяйственной деятельности направлен на оценку операций кредитной организации. Работы могут проводиться в одном подразделении или по всей структуре. Цели проведения хозяйственного анализа:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- определить, насколько результативно организована работа банка;
- предложить возможности по оптимизации коммерческой деятельности, включая сокращение расходов и повышение экономической эффективности;
- сформировать советы по будущим действиям. [3]

Таким образом банковский аудит должен дополнять методы прямого государственного вмешательства в деятельность банковских учреждений, которые в ряде случаев оказываются неэффективными. Тем самым будут устраняться часто возникающие тенденции к нарушению в рамках действующих нормативных актов и существующего законодательства.

В настоящее время основными направлениями развития аудита являются:

- смещение акцентов с ревизионной функции аудита на оказание оценочно-консультационных услуг;
- в аудиторском заключении все большее внимания должно уделяться не только подтверждению финансовой отчетности, но и анализу и прогнозированию дальнейшего развития предприятия-клиента;
- появляется необходимость в разделении аудиторской оценки действий персонала и правильности самой системы учета;
- в аудиторской практике должны чаще использоваться статистические методы при проверке деятельности предприятия и, в связи с этим, все больше клиентов осознает необходимость отражения в аудиторском заключении будущих предпринимательских рисков и рисков инвесторов;
- усиление роли в аудиторских проверках внутреннего контроля с целью уменьшения различных рисков.

Список используемых источников

1. Сведения об аудиторских организациях / Национальный банк Республики Беларусь. URL: <https://www.nbrb.by/system/commission/References/audits2> - Дата доступа: 08.04.2019.
2. Банковский аудит / Конспект экономиста. URL: <https://konspekts.ru/dengi-kredit-banki/bankovskij-audit/#> - Дата доступа: 08.04.2019.
3. Что такое банковский аудит / Холд-Инвест-Аудит. URL: <https://hi-audit.ru/publikatsii/3-stati/133-chto-takoe-bankovskii-audit/> - Дата доступа: 08.04.2019.

Сало Ф.В., студент
Науковий керівник: **Герасименко О.В.**, к.е.н.,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасна економіка в складних умовах конкурентної боротьби пред'являє високі вимоги до рівня професійної підготовки спеціалістів з обліку і аудиту. Такі вимоги пов'язані з об'єктивними та суб'єктивними умовами функціонування української економіки, яка знаходиться в стадії глибинних

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

трансформаційних процесів.

Перехід на прогресивні світові стандарти зумовлює швидку зміну законодавства, що регулює діяльність господарюючих суб'єктів, які функціонують на ринку, а відтак і організацію облікових процесів, яка пов'язана з його життєдіяльністю. Тому підвищуються вимоги до рівня підготовленості фахівців, задіяних в процесі управління, особливо у внутрішньому аудиті, від яких залежить організація бухгалтерського обліку та оперативне вирішення багатьох управлінських рішень, а в кінцевому підсумку – стійкий фінансовий стан господарюючого суб'єкта.

Аудит – це вид діяльності, що полягає в збиранні й оцінюванні фактів, які стосуються функціонування і стану економічного об'єкта (самостійного господарського підрозділу) або інформації, що стосується такого стану і функціонування, який проводиться компетентною незалежною особою, яка, виходячи з установлених критеріїв, виносить висновок про якісну сторону цього функціонування [4, с. 6].

Аудит як складова економічного контролю виявляє і розкриває нові можливості підприємницької діяльності, визначає її ефективність та відповідність чинному законодавству, нормативно-правовим документам, досліджує організацію господарських процесів, планування, збереження фінансових ресурсів, дотримання технологічної і трудової дисципліни, достовірність відображення господарсько-фінансових операцій в обліку та звітності у межах окремого підприємства.

Аудит є обов'язковою частиною цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни. Аудит передбачає захист майнових і фінансових інтересів господарюючих суб'єктів та користувачів інформації, яку продукує аудитор. Аудит, перш за все, вважають сферою практичної діяльності. Так, Р. Адамс наголошує, що аудит – це суто практична діяльність, тому не зовсім зрозуміло, навіщо було створювати теорію аудиту. Друга думка полягає в тому, що аудит є розділом науки про господарський контроль. Професор Ф. Бутинець [2, с. 16-26] вперше розглянув аудит як розділ науки про господарський контроль і зробив це досить кваліфіковано і логічно. Також, існує думка, прихильниками якої є Я. Гончарук, В. Рудницький та Г. Давидов, що наука про аудит є цілком самостійною [5, с. 38-45].

Вірогідно й адекватно наука про аудит відображає сутність та закономірності економічних і соціальних процесів у ринкових економіках та є інструментом із захисту економічних інтересів членів громадянського суспільства.

Мета аудиту переміщується у площину загальнонаціональної безпеки.

Зростання конституційної значущості аудиту в суспільно-господарському та соціально-політичному житті нації зумовлена кількома чинниками.

З одного боку, гарантії непорушності приватної власності є базисом громадянського суспільства. Тому сучасна суспільна та державна значущість аудиту обумовлена передусім теперішніми особливостями приватизації. Адже її об'єктами стають вже не окремі промислові, сільськогосподарські, транспортні,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

торговельні та інші підприємства, а такі стратегічно визначальні блага, сектори та галузі, як земля України з унікальною концентрацією чорноземів, природних, рекреаційних та інших ресурсів, її надра з рідкісними корисними копалинами, а також неприватизовані частки держави у корпоративних правах власності на магістральні трубопроводи, що проходить через територію України, об'єкти паливно-енергетичного, агропромислового, металургійного, хімічного, машинобудівного та іншого комплексів [5, с. 11].

Сучасне зростання значущості аудиту зумовлено й тим, що законодавчі акти, які врегульовують здійснення державного контролю, не завжди передбачають його спрямування на захист інтересів власників. Вважаємо, що захист цих інтересів має здійснюватися українськими, а не іноземними аудитором, оскільки відповідно до об'єктивних принципів менеджменту не може бути стійкою система, що покладається лише на зовнішні управлінські чинники, які неспроможні забезпечувати її саморегулювання.

Дослідження місця і ролі внутрішнього аудиту товарних запасів в системі управління необхідно проводити, спираючись на наукові підходи його виконання на практиці. Відомо, що управління – це безперервний і цілеспрямований процес впливу на об'єкт управління для досягнення оптимальних результатів при найменших витратах часу і ресурсів.

Вивчення проблем аудиту і контролю в управлінні останні 30 років ведеться вченими у різних напрямках: з позиції принципів управління, процесу управління, функцій управління, організації управління, процесу прийняття і реалізації управлінських рішень, технології управління, інформаційного забезпечення управління і т.д. Зокрема, вдосконалення управління товарними запасами необхідно вирішувати шляхом повної реалізації всіх основних функцій управління: планування, організації, координації, регулювання, стимулювання, обліку і контролю. Метою застосування цих контрольних-аналітичних заходів в роздрібній торгівлі є досягнення найбільших показників системної ефективності використання товарних запасів, функцій, структури та процесу торгівельної діяльності.

Особливістю внутрішнього аудиту товарних запасів є те, що він вимагає застосування процедур, які відображають специфіку кожного етапу їх руху.

Внутрішній аудит повинен давати оцінку і відповідні рекомендації, направлені на вдосконалення процесу корпоративного управління щодо досягнення: просування відповідних етичних стандартів і цінностей в рамках організації; забезпечення ефективного процесу управління діяльністю та її оцінки; ефективного забезпечення інформацією з питань ризиків і контролю відповідних служб організації; ефективного координування діяльності та обмін інформацією між власниками, зовнішніми і внутрішніми аудитором глобалізації економіки та менеджментом [1].

В торгівлі внутрішній контроль і аудит визначаються специфікою підприємств. Тобто організація контролю залежить від виду торгівлі (опт, роздріб, дистрибуція), характеру товарної продукції та багато інших особливостей чи технологій, що використовуються в сучасній торгівлі.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Вдосконалення системи управління засобами внутрішнього аудиту товарних запасів повинно здійснюватися комплексно, в різних напрямках. Зокрема, з позицій більш повної реалізації функцій управління, стосовно кожного виду об'єктів управління, шляхом розробки і реалізації методів аудиту і контролінгу. Внутрішній аудит є ланкою, яка охоплює весь процес управління зворотнім зв'язком і забезпечує достовірною оперативною інформацією.

Розробка методик і рекомендацій щодо проведення внутрішнього аудиту товарних запасів з точки зору системи управління повинна враховувати, що: як будь-яка складна система, організація сфери продажу, повинна мати незалежні внутрішні зворотні зв'язки, що відслідковують ефективність функціонування системи; взаємовідносини всередині обліково-інформаційній моделі повинні бути більш мобільними і оперативними; рівень конкуренції продукції зріс настільки, що вимагає солідного економічного підґрунтя концепції просування товарних запасів, що претендують на ринковий успіх; застосування економічних методів планування, бухгалтерського обліку, управлінського контролю, функціонально-вартісного аналізу товарних запасів повинні відповідати сучасним вимогам і міжнародним стандартам обліку і аудиту [3].

Отже, сучасна система внутрішнього аудиту – це спеціальна система (суб'єкт внутрішнього контролю) в системі управління, який певною мірою професійно незалежний від структурних підрозділів в системі управління і здійснює заходи щодо попередження, прогнозування та усунення ризиків для бізнесу в інтересах власників підприємства.

Список використаних джерел:

1. Андреев В.Д. Внутренний аудит: учеб. пособ. М. : Финансы и статистика, 2003. 464 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит : підручник. Житомир: ПП Рута, 2006. 512 с.
3. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. 224 с.
4. Слюсаренко В.Є. Аудит: сучасний стан та перспективи розвитку на Україні: монографія. Ужгород: «УжНУ», 2014. 200 с.
5. Усач Б.Ф. Душко З.О., Колос М.М. Організація та методика аудиту : підручник. К., 2006. 295 с.

Sakhno L.A., PhD, Associate Professor
of the Department of Accounting and Taxation,
Tavria State Agrotechnological University

INTERNATIONAL STANDARDS ON AUDITING: CONCEPT OF CHANGES

Globalization, improving of international economic relations between different countries all around the world, requires similar rules of business, including compliance with the requirements for the compilation and presentation of financial statements. In the 1998th the ISA was used as the national standard in 34 countries, and in 35 other countries they were used without significant change [1].

The Ukrainian Court of Audit has approved as national standards of auditing International standards on quality control, audit review, other assurance and related

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

services (editions 2016-2017 years), translated into Ukrainian for mandatory application during the execution of tasks as of July 1, 2018. These standards are set by the International Federation of Accountants (IFAC) - a global organization of accountants, founded in 1977 and consisting of more than 175 members from 130 countries and jurisdictions.

The aforementioned International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements, Edition 2016-2017 (hereafter - MSA 2016 - 2017, Standards) aimed at increasing the value and clarity of the auditor's reports, as well as returning public confidence in the result of the auditing. That is why the major changes made in the ISA 2016-2017 relate to the preparation of the independent auditor's report, and reinforce the requirements for communication between the audit firm and the management of the company. In comparison with the previous translation into the Ukrainian language, the translation of the glossary of terms has been substantially revised and some other inconsistencies have been corrected with the English translation of the original standard [2].

In MSA-2016-2017 the standards were revised:

MCA 250 «Consideration of legislative and normative acts during the audit of financial statements»;

MCA 800 «Special provisions - audit of financial statements, compiled in accordance with the conceptual foundations of special purpose»;

ISA 805 «Specific provisions for audits of individual financial statements and individual items, accounts or financial report articles»;

ISA 810 «Reporting Tasks for Generalized Financial Statements». Worth of paying auditors' attention [3].

These changes are sufficiently significant since the requirements for writing an audit opinion have not changed for quite a long time and have been subject to considerable criticism from many stakeholders due to its low information content, the complexity of the wording and the lack of transparency in the distribution of responsibility between the management of the company and its auditors.

A standard audit process or assurance engagement in accordance with ISA 2016 - 2017 can be presented like the sequence of the following steps : 1) to get an understanding of the subject of verification and other circumstances of the task; 2) identification and risk value of material disclosure of information regarding the subject of verification; 3) development of an audit strategy and program; 4) the auditor's actions in relation to assessed risks (audit procedures for detecting material distortions); 5) assessment of received audit evidence, including errors found; 6) auditor's report (report)

International auditing standards regulate the process of detecting errors in financial statements, since they determine the stages and procedures of the audit process, which is generally aimed at identifying errors and verifying the reliability of the information reflected in the financial statements of the enterprise.

Advantages of adoption of updated ISA-2016-2017:

- More prominent positioning of the auditor's opinion in relation to financial reporting. New standards provide for the auditor's opinion at the very beginning of

the conclusion.

- Greater transparency in the disclosure of cases of significant uncertainty about the ability of the company to continue its activities on an ongoing basis.

- Greater transparency for all stakeholders in shaping their views on financial statements of companies whose securities are admitted to organized trades on the stock exchange. For such companies, the conclusion of an independent auditor should include an additional section that describes the so-called key audit issues. Key audit questions (key audit matters - issues that, according to the auditor's judgment, were significant during the audit of financial statements. In the event that the key audit issues are reported in the auditor's report, the auditor indicates why this issue was considered one of the most significant for the audit and as a consequence was identified as one of the key issues in the audit, and how this issue was addressed during the audit. Based on the international experience of applying updated standards, most of these clients will have 2 to 8 key questions in the audit report.

- More complete and understandable for stakeholders but not part of the financial statements (directors report, management report, etc.). Such information should be prepared and provided to the auditor prior to the issuance of an auditor's report. The auditor should comment on the compliance of such other information with respect to the financial information that was audited.

- Reducing the difference in the expectations of stakeholders in the role and responsibilities of the management of the company and its auditors. This is achieved through a more extensive description of the responsibilities of both the company's management and auditors, directly in the text of the auditor's report.

It should also be noticed that in the light of changes in information technology, the International Standards on Auditing and Verification of Information (IAASB) updated the standard of risk assessment in the audit.

The IAASB notices that today, auditors receive a significant amount of information through the intermediation of IT systems. That is why it was extremely important to understand the IT systems of enterprises and to understand how the integrity of the information is stored, as well as the influence of information systems on internal control.

To assess the risks during the audit, IAASB proposes to analyze the IT application, IT infrastructure and IT processes of the audited company. In addition, risk assessment standards should include an analysis of the information environment and those software products that the customer uses in his activity, but does not have a software code for them.

The IAASB, working on the improvement of International Standards on Auditing, proposes the introduction of specific requirements for the analysis of the customer information system and components, as well as the definition of control elements related to audit.

List of used sources:

1. Misyakin N.O. Analysis of International Standards on the Audit of Financial Statements for the Detection of Errors. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2015/20.pdf.

2. International Auditing Standards for 2016-2017: What's New? URL: <https://www.pabu.com.ua/ua/mediacentr-3/profesiini-novyny/863-mizhnarodni-standarty-audytu-vydannia-2016-2017-rokiv-shcho-novoho>.

3. International standards for quality assurance, audit, review, other assurance and related services, edition 2016-2017. URL: <https://www.apu.net.ua/component/content/article/2-uncategorised/1151-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017>.

Струг Л. В., студент

Научный руководитель: **Стахиевич В. М.**, ассистент, м. э. н.
УО «Полесский государственный университет», г. Пинск

СВЯЗЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ АУДИТА С НАЦИОНАЛЬНЫМИ ПРАВИЛАМИ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Международные стандарты аудита — это базовые принципы, которым должны следовать аудиторы в процессе профессиональной аудиторской деятельности. Они устанавливают единые требования к порядку осуществления аудиторской деятельности, оформлению и оценке качества аудита и сопутствующих ему услуг, а также к порядку подготовки аудиторов и оценке их квалификации.

Вместе с международными стандартами в каждой стране существуют национальные стандарты аудита. Они могут быть определены законом, нормативными актами или уполномоченным органом данной страны. Их применение является обязательным при проведении аудита финансовой отчетности или оказании сопутствующих аудиту услуг.

В настоящее время на основе Международных стандартов аудита разработано 38 республиканских правил аудиторской деятельности (ПАД), содержащих соответствующие требования и принципы проведения аудита.

Республиканские правила аудиторской деятельности максимально приближены к Международным стандартам аудита, при этом ряд республиканских правил включают дополнительные нормы и положения, соответствующие законодательству Республики Беларусь.

В случае отсутствия республиканских правил в какой-либо области аудита в соответствии с действующим законодательством по аудиторской деятельности при разработке правил аудиторской организации можно руководствоваться Международными стандартами аудита, правилами (стандартами) аудиторской деятельности других стран, с учетом особенности проведения аудита и требований законодательства Республики Беларусь.

Согласно ст. 18 Закона Республики Беларусь от 12.07.2013 № 56-З «Об аудиторской деятельности» (далее - Закон об аудиторской деятельности) правила аудиторской деятельности включают:

- национальные правила аудиторской деятельности;
- внутренние правила аудиторской деятельности аудиторского объединения;

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- внутренние правила аудиторской деятельности аудиторской организации, аудитора – индивидуального предпринимателя.

Национальные правила аудиторской деятельности – принятые Министерством финансов Республики Беларусь нормативные правовые акты Республики Беларусь, устанавливающие требования к порядку осуществления аудиторской деятельности, а также регулирующие иные вопросы, предусмотренные Законом об аудиторской деятельности (далее – НПАД).

Аудиторским объединением, аудиторской организацией, аудитором – индивидуальным предпринимателем принимаются соответственно внутренние правила аудиторской деятельности, устанавливающие требования к порядку оказания аудиторских услуг, контролю качества работы аудиторской организации, аудитора – индивидуального предпринимателя, аудитора.

Внутренние правила аудиторской деятельности аудиторского объединения являются обязательными для аудиторских организаций, аудиторов – индивидуальных предпринимателей, являющихся членами этого аудиторского объединения. Они не должны противоречить национальным правилам аудиторской деятельности.

Среди НПАД выделяют следующие группы, представленные на рисунке 1.

Рисунок 1. Классификация НПАД

1. Национальные правила аудиторской деятельности максимально приближенные к МСА. Ряд национальных правил этой группы могут включать дополнительные нормы и положения, соответствующие законодательству Республики Беларусь, например: «Цели и общие принципы аудита бухгалтерской (финансовой отчетности)», «Внутренний контроль качества аудита», «Документирование аудита», «Действия аудиторской организации при выявлении искажений бухгалтерской (финансовой) отчетности и фактов несоблюдения законодательства» и т.д.

2. Международные стандарты аудита, используемые при отсутствии аналогичных республиканских правил: «Аудит субъектов, пользующихся услугами обслуживающих организаций», «Сопоставимые данные – соответствующие показатели и сопоставимая финансовая отчетность», «Взаимодействие инспекторов по банковскому надзору и внешних аудиторов», «Аудит производных финансовых инструментов», и т.д.

3. Национальные правила аудиторской деятельности, разработанные с

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

учетом требований законодательства Республики Беларусь: «Профессиональная этика лиц, оказывающих аудиторские услуги», «Оценка риска и внутренний контроль в условиях компьютерной обработки данных», «Требования, предъявляемые к правилам аудиторской деятельности аудиторской организации или аудитора – индивидуального предпринимателя», «Образование аудитора» и т.д. [2].

По мере развития финансового рынка в Республике Беларусь и его интеграции в общемировую сферу финансовых услуг, все больше будет возрастать роль аудита и анализа финансовой отчетности субъектов рыночных отношений.

В заключении следует отметить, что большая часть НПАД не соответствует МСА. Существующие различия связаны не с намеренным желанием отказаться от соблюдения МСА, а с особенностями действующего белорусского законодательства, уровнем развития отечественного аудита и другими причинами. Такие расхождения могут быть со временем устранены, но для этого необходимо вносить изменения в законодательство.

Основная проблема проведения аудита в Республике Беларусь согласно МСА заключается в необходимости создания надежного механизма, который обеспечил бы выполнение этих стандартов. Работа над совершенствованием НПАД с учётом изменений в экономике Республики Беларусь должна продолжаться, и с каждым разом правила аудита должны становиться всё более близкими по требованиям к Международным стандартам аудита.

Список использованной литературы

1. Лемеш В.Н. Ревизия и аудит. В 2 ч., Ч 1. Минск: Издательство Гревцова, 2007. 288 с.
2. Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь
URL: <http://www.minfin.gov.by>
3. Панкова С.В., Панкова Н.И. Международные стандарты аудита: учебник . 2-е изд., перераб. и доп. М.: Магистр, 2008.
4. Думчев А. Цена стоимости аудита. *Гл. бухгалтер.* 2012. №21. С. 84.
5. Невдах С.В., Дубойская В.П., Султанова К.В. Международные стандарты аудита : учебное пособие. Пинск : ПолесГУ, 2016. 134 с.

Sudak G., Sulyma A.

“Faculty of Finance” 5th year Students,

Polischuk Y. A.

Prof., Chair of Corporate Finance and Controlling
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Kiev, Ukraine

**DEVELOPING AND DISRUPTING FACTORS OF CONSULTING
INDUSTRY**

Nowadays there are a lot of factors that at the same time can push and disrupt the consulting industry. All these factors can be figured out as common trends in industry developing and new ways of competition in the industry market.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Professionals are trying to figure out the best way to respond to trends such as AI, analytics, cybersecurity, and digital trends. All of mentioned above requires a collaboration and it is seen as a practical move for the industry. Investment in new technologies and partnerships (also M&A) continues to gain revenue for companies that stay afloat. Companies, looking at a growth strategy trying to adjust it to the most common trends and technologies, which can be used for creating additional value and cut costs.

Among that factors are: low-cost competition, full-scale big players, Internet of Things (IoT), Artificial intelligence (AI), Augmented Reality (AR), Failure a a Service (FaaS), diversity, cloud-based solutions, gig-economy, cybersecurity awareness. Now we will talk about the most significant of mentioned above factors in a more detailed way.

Low-Cost Competition is considered as one of the main significant factors, when we are talking about both, competition and cutting overheads. Boutique firms and freelancers start to outperform mainstream consultants with little to no overhead fees. Similar to other industries, the freelance model of work continues to influence the consulting industry. Accordingly, some freelancers work independently while some join online consulting marketplaces or partner with small or large size consulting firms. In the matter of fact, freelance consultants were high-in-demand in the United States of America in 2018, where almost 30% of the population was part of the freelancing industry and the number is still growing. Trying to deal with this factor, corporations have started to build in-house consulting and strategy teams, oftentimes with former consultants.

Full-Scale Big Players. This trend is a part of dealing with previous one. Mature players in the industry acquire midsize strategy companies who can't offer a full suite of services.[1] To clarify, major consultancies have acquired digital marketing agencies to boost their offerings. Big players such as PwC, IBM, Deloitte, and BCG already incorporated digital design. Crowdsourced consulting and small specialist firms continue to be a threat to the market and it proves to be a necessity.

In order to increase the boost of scaling, companies continue hiring external talents with more skills and a different vision that will drive the growth of the firm. While an internal candidate's institutional knowledge can be a benefit in some cases, the growing organization craves new perspectives that can positively change the firm and develop new, winning strategies. In fact, firms are moving towards recruiting a diverse workforce with a focus on hiring skilled assets beyond the top universities.[2]

It is crucially important to distinguish three sectors of differentiation where firms need have good qualified staff:

- so-called Old Model - differential skill sets can be shaped by bringing in young candidates and appointing senior personnel to mentor them over a period of time. After years of mentorship, they've acquired enough skills and experience to become a senior member.

- disruption/transformation - in consulting, there is an emphasis on those who can produce multi-year, transformative outcomes, bring skillsets that are new to the company.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

- digital, analytical, automation -the demand for digitizing more aspects of the firm has increased significantly as organizations seek to digitize areas beyond marketing, such as the supply chain. Consequently, there is also a high demand for those specialized in analytics, who can perform complex tasks such as data mining, number crunching, and more. Firms have a greater demand for machine automation and how they can explore and incorporate its potential. Consultant companies translate technology into business value by driving out costs or increasing revenues from the application of big data.

Next significant factor is IoT. Today, there's an increasing need for more devices and more connectivity in the world. For businesses, IoT devices present a unique opportunity to collect relevant information about customers, in order to improve the overall experience, as well as improve business efficiency and cut costs along the way. IoT alone. It isn't so much about the things, but rather what we do with these things once they are connected and supplying us data. Therefore, consulting companies can use the data from these devices to implement predictive social media.

Also, the AI machines interacting and gathering information using IoT, so an AI is present in almost all spheres of business ranging from chatbot features to AI-powered legal transcription services used by law firms all the way to practical uses in industries. It is no wonder, that AI is the fastest adopted technology because of its machine learning, deep learning and natural recognition capabilities that can be used by various businesses both large and small. In our opinion, AI is the key to digital business; it has the potential to transform everything from business operations to the customer experience. As AI provides business and IT leaders the chance to help their companies rethink their business models and drive customer obsession.

Speaking about AR and VR, they have made significant progress in development and already being adopted in the business world. AR has pushed VR out of the way, because it's cheaper and easier to use, especially in a professional context. Furthermore, by using 3-D visualization, digital consulting companies can better train, pitch, and envision new products — without the same expense of VR.[3] The main reason this trend will continue on in the future is that there's an increasing interest for these technologies from consumers. VR offers some opportunities for digital marketing consulting, among them are: immersive storytelling, product demonstrations and content marketing expansion.

If we are going to talk about the strategy and prototyping, FaaS should be mentioned. As a part of VR, FaaS is one of the main digital consulting trends, it's a tool that can provide visualization, rapid prototyping, and other fast fail methods that will help companies strategize fast for greater success.

Since 2017, more and more companies are opting for cloud-based solutions. It's safe to say that cloud integrations will become a standard for modern organizations in the near future. Cloud presents businesses with unique opportunities to store files, leverage external resources, such as hardware and software, as well as scale opportunities based on current needs among other things. Additionally, cloud solutions help improve business efficiency, performance, scalability, and

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

effectiveness, while also helping them become more cost-efficient. Not only that, but the cloud provides more security and reliability to businesses than other solutions, which makes it highly sought after. Cloud-based tech trends will most likely continue to affect businesses, as their benefits are too good to ignore.

Alongside with cloud-based solutions, we have to emphasize the cybersecurity awareness. As the digital world continues to grow, so do the threats that lurk online. Today, risks of cyber attacks are greater than ever and cybercriminals target everyone they can get their hands on. This issue has led to increased awareness about cybersecurity and proper security measures for both businesses and individuals alike. The cybersecurity trend will affect everyone in the future. The main reason is that businesses that operate online must adequately protect both themselves and their customers. Not only that, but consumers will be more careful when dealing with businesses and will most likely avoid companies without proper security.

References:

1. Deloitte Insights - Tech Trends 2019: Beyond the digital frontier. Access mode: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/technology/articles/technology-consulting-tech-trends-collection.html>
2. Vaibhav Methi - Consulting Industry: Trends and Challenges. Access mode: <https://www.maknowledgeservices.com/blog/consulting-industry-trends-and-challenges/>
3. Consultants 500 team - 5 Tech Trends That Will Affect Businesses In 2019. Access mode: <https://www.blog.consultants500.com/entrepreneurship-and-freelancing/5-tech-trends-will-affect-businesses-2019/>

Терещенко А.С., студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Орехова А.І.**,
д.е.н., доцент кафедри економічного контролю і аудиту
Сумський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Грошові кошти є основним об'єктом аудиторської перевірки, що обумовлено безперервністю їх руху в часі, а також тим, що дана економічна категорія прямо або опосередковано супроводжує будь-яку господарську операцію підприємства.

Аудит грошових коштів - обов'язкова умова формування думки про достовірність бухгалтерської звітності, оскільки в бухгалтерському балансі міститься сума найліквідніших активів.

Розробка робочої програми перевірки фінансових операцій є відповідальним етапом аудиту. При цьому керівник команди із завдання повинен враховувати, що перевірка грошових документів одноманітна - це банківські документи і виписки, прибуткові та видаткові касові ордери, - проте ці документи тісно пов'язані майже з усіма розділами обліку господарсько-фінансової діяльності економічних суб'єктів. З огляду на те, що грошові операції містять багатосторонні взаємозв'язки з матеріальними,

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

розрахунковими, трудовими і фінансовими операціями підприємства, їх аудит є досить трудомістким ділянкою контролю. При його здійсненні використовується суцільний метод перевірки. У процесі перевірки аудитор повинен використовувати весь арсенал контрольних процедур, спрямованих на виявлення всіляких порушень.

Щоб скласти об'єктивний аудиторський висновок за результатами проведеної перевірки, аудитор повинен зібрати відповідні докази для обґрунтування своїх висновків.

Збираючи аудиторські докази, аудитор використовує такі основні методи обґрунтування доказів:

- спостереження та обстеження;
- участь в інвентаризації каси, банківських рахунків і розрахункових операцій;
- проведення бесід та усних опитувань працівників;
- отримання письмових підтверджень і пояснень працівників;
- перевірка грошових документів з формального боку, арифметично і по суті підготовлених всередині підприємства та отриманих від сторонніх організацій;
- аналіз виконання касових планів і оцінка стану внутрішнього контролю.

При перевірці грошових операцій використовуються практично всі існуючі методи отримання аудиторських доказів. Однак мистецтво аудитора полягає в тому, щоб чітко знати, який метод застосовувати для виявлення кожного із можливих порушень, а також до яких об'єктів контролю (документів, звітів, облікових реєстрів, суб'єктів, юридичних осіб, зобов'язань і т.д.) доцільно застосовувати той або інший метод.

Загальна схема дій аудитора зводиться до здійснення таких процедур:

1. Співставлення даних, відображених в балансі, з обліковою інформацією.
2. Проводиться аудит грошових коштів і грошових документів, ініціюється інвентаризація цінностей в касі.
3. Досліджуються банківські виписки на предмет збігу їх даних з оборотами по бухгалтерським рахункам.
4. Для операцій з іноземними валютними ресурсами проводиться перерахунок валют в гривневий еквівалент на звітну дату.
5. При наявності у підприємства прибуткових надходжень від банківських структур аудитор повинен перевірити правильність кореспонденцій рахунків за отриманими відсотками.

При дослідженні операцій з надходження готівки в касу передбачається перевірка своєчасності відображення інформації в обліку. Для цього аудитору потрібно звірити прибуткові касові ордери з касовою книгою, співставити їх з накладними, наявними банківськими виписками. Одночасно оцінюється правильність ведення касових бланків, дотримання форм первинних документів.

Інвентаризація готівки та цінних документів в касі ініціюється аудитором

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

на етапі аналізу ефективності системи зберігання на підприємстві. Приводом для цих дій може бути не тільки аудит руху грошових коштів, але і запуск процедури реорганізації або ліквідації установи. Обов'язково керівництво підприємства видає наказ про перевірку збереження грошових коштів в касі та на банківських рахунках, якщо були виявлені факти розкрадань чи при зміні матеріально-відповідальних осіб.

Таблиця 1 містить типові порушення, які можуть бути виявлені під час аудиту грошових коштів, а також відповідні їм наслідки, які можуть мати місце в разі не виявлення і, як наслідок, не виправлення таких порушень.

Таблиця 1

Можливі наслідки не виправлених порушень при аудиті операцій з грошовими коштами

Типові порушення	Ризики
Пряме розкрадання грошових коштів	Погіршення фінансового результату; фінансова, матеріальна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна відповідальність підприємств та посадових осіб
Неоприбуткування та привласнення грошових сум	
Зайве списання грошей по касі	
Некоректне відображення операцій в регістрах синтетичного обліку (арифметичні помилки, невірна кореспонденція рахунків)	Недостовірність бухгалтерської (фінансової) звітності; матеріальна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна відповідальність підприємств та посадових осіб при встановленні факту явного спотворення бухгалтерської звітності
Несвочасне оприбуткування готівкових коштів та грошових документів	
Невідповідність даних бухгалтерської звітності даним синтетичного обліку	

Таким чином, інформація, отримана в результаті аудиторської перевірки грошових коштів, може бути використана при прийнятті управлінських рішень, а отже, аудит здатний допомогти підприємству у вирішенні задачі оптимізації бізнес-процесів.

Ходаківська Л. О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Полтавська державна аграрна академія

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Метою аудиту доходів є встановлення об'єктивної істини щодо достовірності, об'єктивності, правдивості й законності відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходів і фінансових результатів та донесення цієї істини через аудиторський звіт до користувачів інформації. З метою перевірки достовірності інформації, відображеної в бухгалтерському обліку на рахунках доходів, аудитор повинен вивчити:

- елементи облікової політики суб'єкта господарювання з питань доходів операційної діяльності підприємства;
- достовірність операцій з обліку доходів операційної діяльності;
- записи в первинних документах, регістрах обліку і звітності за доходами

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

підприємства;

– інформацію про доходи операційної діяльності, що знайшла відображення в попередніх перевірках.

Аудит проводиться на підставі договору між аудитором (аудиторською фірмою) та замовником. Інші аудиторські послуги можуть надаватися на підставі договору, письмового або усного звернення замовника до аудитора (аудиторської фірми). У договорі на проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг передбачаються предмет і термін перевірки, обсяг аудиторських послуг, розмір і умови оплати, відповідальність сторін. Після підписання договору на проведення аудиту важливим моментом є оцінка надійності системи внутрішнього контролю. Стан внутрішнього контролю слід врахувати при складанні плану і програми аудиту. Правильність визначення кількості, виду та обсягу аудиторських процедур залежить від правильної оцінки системи внутрішнього контролю [1].

При проведенні аудиту аудитор складає Програму аудиту доходів. Наступним кроком є проведення дослідження за допомогою тесту визначення суттєвості окремих груп доходів та тесту системи внутрішнього контролю й бухгалтерського обліку доходів. Перш, ніж розпочати більш детальну перевірку доходів, необхідно визначити суттєвість конкретних груп доходів, згідно П(С)БО 15 «Дохід» у загальному обсязі доходів. Якщо аудитор визнає певний вид доходу несуттєвим, він може ігнорувати подальшу перевірку цього доходу й зосередити увагу на суттєвих доходах. З метою запровадження методу організації аудиту доходів і фінансових результатів, а також кількості необхідних аудиторських процедур, аудитор проводить тестування внутрішнього контролю і системи бухгалтерського обліку. Після визначення суттєвості групи доходів і встановлення оцінки системи внутрішнього контролю й бухгалтерського обліку аудитор вирішує, які групи доходів він перевірятиме, і з застосуванням якого методу організації перевірки (суцільний, вибірковий, комбінований).

Згідно П(С)БО 15 «Дохід», дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо) [2].

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів [2].

До складу інших операційних доходів включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках; дохід від реалізації оборотних активів (крім

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо [2].

Під час складання програми аудиту доходів аудитор повинен запланувати аудиторські процедури, які б дозволили йому встановити об'єктивну істину щодо таких тверджень:

- доходи одержані за результатом дійсних операцій у процесі операційної діяльності;
- відображені у звітності доходи відповідають інформації, узагальненій на відповідних рахунках бухгалтерського обліку;
- доходи, відображені на рахунках бухгалтерського обліку, підтверджені відповідними первинними документами на відвантажену продукцію та надані послуги;
- доходи відображені у відповідному звітному періоді;
- доходи висвітлені в Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) належним чином.

При здійсненні операцій із реалізації між сторонами укладається договір купівлі-продажу, за яким одна сторона (продавець) передає, або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає, або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму.

Аудитору необхідно впевнитися, що:

- господарські операції з продажу продукції, товарів, надання послуг тощо оформлені відповідними договорами;
- договори укладені відповідно до вимог Цивільного законодавства;
- ці договори не є обтяжливими для підприємства;
- ціна реалізації за договором відповідає затвердженій калькуляції.

При встановленні фактів реалізації продукції, товарів, робіт та послуг без укладання договорів, аудитор повинен зафіксувати встановлені факти в робочому документі аудитора. За фактами реалізації, які оформлені договорами купівлі-продажу, підяду тощо, необхідно хоча б вибірково перевірити, чи відповідає оформлення договорів вимогам Цивільного кодексу України.

Як правило, найбільшу питому вагу у доходах підприємства складають доходи від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Величина цього доходу залежить від кількості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) і реалізаційної ціни. Тому, аудитору необхідно за обраним методом організації перевірки (суцільний, вибірковий) перевірити чинники, які впливають на достовірність відображеної в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації щодо доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). У першу чергу, необхідно перевірити відповідність інформації щодо кількості відвантаженої продукції за даними складу та даними документів на відвантаження продукції. При виявленні значної кількості фактів відхилень даних складського обліку від даних документів на реалізацію, аудитору необхідно розширити межі аудиторського дослідження. При перевірці доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) необхідно уважно вивчити

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

відповідність цін реалізації за документами на реалізацію цінам, установленим відповідними калькуляціями. В разі виявлення відхилень аудитор розраховує суму недоодержаних доходів, з'ясовує причини відхилень шляхом заслуховування пояснень відповідальних осіб. Ця інформація необхідна, в першу чергу, для внутрішніх користувачів (власників, адміністрації), але може бути цікавою (якщо суми суттєві) і для зовнішніх користувачів. Якщо за даними цієї перевірки встановлено значну кількість фактів відхилень по цінах, то необхідно розширити межі вибіркового дослідження.

За встановленими фактами відхилень у цінах реалізації аудитор проводить детальне дослідження, в результаті якого встановлює:

- яким покупцям продукція відвантажена за цінами, нижчими за встановлені калькуляцією?;
- як це відбилося на доходах підприємства?;
- хто з персоналу санкціонував таку реалізацію?;
- чи була в тому виправдана необхідність?

Результати аудиторського дослідження відхилень у цінах реалізації аудитор відображає в робочому документі аудитора. Залежно від суттєвості інших груп доходів аудитор приймає рішення щодо їх перевірки й аналогічно проводить аудиторське дослідження. З метою підготовки висновку всі виявлені порушення і помилки аудитор відображає у робочому документі аудитора «Перелік виявлених помилок і порушень при аудиті доходів».

У процесі підтвердження достовірності інформації Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), який здійснюється аудитором під час аудиту фінансової звітності, можуть виникнути три ситуації, коли:

- інформація, зафіксована у звіті, відображає реальний результат від фінансово-господарської діяльності;
- інформація у звіті викривлена без наміру, тобто через помилки бухгалтерського обліку, неправильне тлумачення законів, невірну інтерпретацію господарських фактів і з інших причин;
- інформація у звіті викривлена через неправильне її відображення працівниками підприємства з попереднім наміром, тобто шляхом застосування дій, спеціально підготовлених для викривлення певної інформації.

При перевірці правильності відображення доходів і фінансових результатів аудиторі необхідно впевнитися, що при складанні Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) підприємство виконало основні вимоги до річних звітів:

- всі операції повинні бути зареєстровані і представлені належним чином;
- зареєстровані операції повинні відповідати реальності;
- операції повинні бути занесені в правильний звітний період;
- операції повинні бути правильно оцінені;
- всі операції стосуються підприємства;
- операції повинні бути занесені на відповідний рахунок бухгалтерського обліку;
- операції повинні бути правильно представлені в річних звітах.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Отже, аудит доходів операційної діяльності підприємства є досить трудомістким процесом, який потрібно проводити досить уважно та ретельно.

Список використаних джерел:

1. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. К.: «Каравела», 2004. 568 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13> (дата звернення 10.04.2019).

Шевченко Д.С., студент 1 курсу магістратури,
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Орехова А.І.**,
д.е.н., доцент кафедри економічного контролю і аудиту
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Питання організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємствах і в організаціях, що забезпечують достовірною та своєчасною інформацією менеджерів при прийнятті ними управлінські рішення, заслуговують на особливу увагу в силу того, що постійний кругообіг господарських засобів викликає безперервне встановлення різноманітних розрахунків. Одними з найбільш поширених видів розрахунків якраз і є розрахунки з постачальниками та підрядниками за сировину, матеріали, товари та інші матеріальні цінності. Достовірність інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками є одним з об'єктів аудиту, як зовнішнього, так і внутрішнього.

Метою аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками є перевірка законності виникнення кредиторської заборгованості, своєчасності погашення такої заборгованості, правильності відображення в обліку операцій за розрахунками з постачальниками і підрядниками, а також заходів щодо усунення причин, що викликають виникнення такої заборгованості.

Джерелами інформації при перевірці служать: положення про облікову політику підприємства, первинні документи, реєстри аналітичного і синтетичного обліку, матеріали інвентаризації розрахунків, акти звірки взаєморозрахунків та інші документи.

Під час аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в першу чергу оцінюється якість системи внутрішнього контролю та обліку таких розрахунків на підприємстві, для чого тестують систему контролю з питань обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Тест включає в себе наступні питання: чи є в наявності договори на всі поставки та послуги; як часто проводять звірку обліку розрахунків, який відсоток постачальників, підрядників, дебіторів і кредиторів охоплюють такі звірки; чи всі рахунки-фактури реєструються; чи своєчасно пред'являються претензії і як вони

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

задовольняються; чи застосовуються штрафні санкції за невиконання умов договорів; чи проводиться звірка цін в документах та цін зазначених в договорах.

В ході проведення процедури аудиту аудитором необхідно здійснити ряд заходів:

– перевірити і оцінити правильність заповнення первинних документів, що відображають придбання ТМЦ та отримання послуг і робіт. Мета такої перевірки - підтвердження обґрунтованості появи кредиторської заборгованості;

- підтвердити сам факт своєчасного погашення кредиторської заборгованості та коректність її відображення на рахунках бухгалтерського обліку;

- проаналізувати та оцінити коректність відображення пред'явлених претензій.

Для цього аудитор повинен поставити і вирішити ряд проміжних завдань:

- провести правову оцінку договорів з постачальниками і підрядниками;

- здійснити аудиторську перевірку організації первинного обліку;

- здійснити аудит заборгованості перед постачальниками і підрядниками;

- перевірити різні операції за розрахунками в бухгалтерському обліку та правильність їх відображення.

Під час аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками аудитор складає перелік основних постачальників і підрядників, а суми кредиторської заборгованості за цими контрагентами повинні складати значну частину цього переліку.

Запит звірки взаєморозрахунків з постачальниками та підрядниками - основна аудиторська процедура для перевірки повноти відображення кредиторської заборгованості перед постачальниками і підрядниками в обліку. Сальдо на кінець періоду в актах звірки взаєморозрахунків повинні збігатися з відповідними залишками по рахунках розрахунків.

Якщо звірка показує розбіжність у сумах, необхідно перевірити:

- накладні постачальника включені чи не включені в реєстри;

- платежі, відображені на рахунку кредиторської заборгованості, записані на іншого постачальника;

- наявність претензій і відмови платежу (в разі наявності претензій до постачальника за отриманий товар аудитор також повинен простежити, що якщо товар був прийнятий на склад, то існує ризик браку, що не було враховано в інвентаризації).

У випадку перевищення сум в актах звірки взаєморозрахунків постачальника необхідно також перевірити наступне:

- якщо товари були отримані до закінчення звітної періоду, то необхідно включити їх в інвентаризацію року, що перевіряється, і зробити нарахування заборгованості;

- якщо фактично товари не були отримані, постачальник повинен скорегувати акт звірки.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

Якщо постачальники не направляють у відповідь на запит акти звірки, аудитор повинен вдатися до альтернативних способів отримання даної інформації, наприклад, отримати суми кредиторської заборгованості за даним контрагентом з первинних документів.

Типовими помилками, що можуть бути виявлені під час аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками, є:

1) відсутність аналітичного обліку в розрізах: постачальники по акцептованим і іншими розрахунковими документами, термін оплати яких не настав; постачальники по неоплаченим вчасно розрахунковим документам; постачальники по невідфактурованим поставкам; постачальники за авансами виданими; постачальники за виданими векселями, термін оплати яких не настав; постачальники за простроченими векселями; постачальники за отриманим комерційним кредитом;

2) спотворення показників фінансової бухгалтерської звітності через неправильне застосування методології бухгалтерського обліку.

Після закінчення перевірки аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками аудитор формує думку, готує підтверджуючі документи, а також формує частину аудиторського висновку, що має відношення до ділянки обліку, що перевірялася.

Наукове видання

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО- ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції, присвяченої пам'яті професора,
заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

**23 квітня 2019 р.
м. Полтава**

Відповідальна за випуск: Лега О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку

Комп'ютерна верстка: Лега О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку